SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja
Rzecznik Praw Dziecka
ZKS.504.6.2026.MK

Druk nr 2425

Warszawa, 31 marca 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka, przekazuję

- **Informację o działalności Rzecznika Praw Dziecka za rok 2025 oraz uwagi o stanie przestrzegania praw dziecka w Polsce.**

Z wyrazami szacunku

(-) Monika Horna-Cieślak

Informacja o działalności Rzecznika Praw Dziecka za rok 2025 oraz uwagi o stanie przestrzegania praw dziecka w Polsce

Rzecznik Praw Dziecka

Spis treści

Część I.
Informacja o działalności Rzecznika Praw Dziecka za rok 2025 4

1. Rzecznik Praw Dziecka w Polsce 5
2. Biuro Rzecznika Praw Dziecka 9
   - 2.1 Struktura Biura Rzecznika Praw Dziecka 10
   - 2.2 Działalność Biura Rzecznika Praw Dziecka 15
3. Partycypacja dzieci i młodzieży w Biurze Rzecznika Praw Dziecka 37
   - 3.1 Angażowanie młodzieży w procesy decyzyjne 39
4. Szczególne działania Rzecznika Praw Dziecka w 2025 r. 60
   - 4.1 Sprawa Kamilka z Częstochowy 61
   - 4.2 Kampania społeczna „Głos dziecka w roli głównej” 64
5. Działalność Dziecięcego Telefonu Zaufania Rzecznika Praw Dziecka 72
   - 5.1 Wysokie zapotrzebowanie na wsparcie 74
   - 5.2 Rozmowy telefoniczne pod numerem 800 12 12 12 75
   - 5.3 Rozmowy online pod adresem 800121212.pl 78
   - 5.4 Okres świąteczny w Dziecięcym Telefonie Zaufania 82
   - 5.5 Najczęstsze problemy zgłaszane przez dzieci i młodzież podczas rozmów 83
   - 5.6 Interwencje ratujące życie lub zdrowie dzieci i młodzieży 84
6. Działalność w obszarze prawa rodzinnego i nieletnich 89
   - 6.1 Główne obszary działalności Zespołu Prawa Rodzinnego i Nieletnich w 2025 r. 95
   - 6.2 Wystąpienia generalne – Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich 99
   - 6.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich 120
7. Działalność w obszarze edukacji i wychowania 132
   - 7.1 Główne obszary działalności Zespołu Edukacji i Wychowania w 2025 r. 136

7.2 Wystąpienia generalne – Zespół Edukacji i Wychowania 145
7.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Edukacji i Wychowania 154
8. Działalność w obszarze zdrowia i sprawach socjalnych 162
8.1 Główne obszary działalności Zespołu Zdrowia i Spraw Socjalnych w 2025 r. 165
8.2 Wystąpienia generalne – Zespół Zdrowia i Spraw Socjalnych 171
8.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Zdrowia i Spraw Socjalnych 237
9. Działalność w obszarze międzynarodowym i konstytucyjnym 243
9.1 Główne obszary działalności Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych w 2025 r. 248
9.2 Wystąpienia generalne – Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych 253
9.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych 266
10. Działalność w obszarze ochrony przed przemocą, złym traktowaniem i wyzyskiem 271
10.1 Główne obszary działalności Zespołu Prawa Karnego w 2025 r. 277
10.2 Wystąpienia generalne – Zespół Prawa Karnego 281
10.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Prawa Karnego 289
11. Działalność w obszarze edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa dzieci w sieci 297
11.1 Główne obszary działalności Zespołu Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci w 2025 r. 300
11.2 Wystąpienia generalne – Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci 306
11.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci 319
12. Działalność badawcza 327
12.1 Główne obszary działalności Zespołu Badawczego w 2025 r. 329
13. Działalność w obszarze kontroli przestrzegania praw dzieci 362
13.1 Główne obszary działalności Zespołu Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci w 2025 r. 365
13.2 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Kontroli Przestrzegania Praw Dziecka 367

14. Zespoły eksperckie przy Rzeczniku Praw Dziecka 372
14.1 Zespół do spraw badań na temat realizacji praw dziecka w Polsce 373
14.2 Zespół do spraw etyki badań społecznych z udziałem dzieci w Polsce 374
14.3 Zespół do spraw partycypacji dzieci i młodzieży w Polsce 375
14.4 Zespół do spraw ochrony dzieci z niepełnosprawnościami przed przemocą 377
15. Działalność w zakresie upowszechniania praw dziecka oraz metod ich ochrony 380
15.1 Kampania „Więcej szacunku dla młodego wizerunku” 382
15.2 Patronaty honorowe 384
15.3 Odznaka Honorowa za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka 387
15.4 Webinary Rzecznika Praw Dziecka 388
15.5 Organizacja wydarzeń własnych 393

Część II.
Uwagi o stanie przestrzegania praw dziecka w Polsce 398

1. Obszar spraw rodzinnych i nieletnich 399
2. Obszar edukacji i wychowania 404
3. Obszar zdrowia i spraw socjalnych 408
4. Obszar spraw międzynarodowych i konstytucyjnych 414
5. Obszar prawa karnego 418
6. Obszar edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa w internecie 423

Załączniki 431

CZĘŚĆ I

Informacja o działalności Rzecznika Praw Dziecka za rok 2025

1. Rzecznik Praw Dziecka w Polsce

Rzecznik Praw Dziecka[1] jest jednoosobowym konstytucyjnym organem państwa, ustanowionym na podstawie Ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka[2], wykonującym w tym zakresie art. 72 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej[3].

Podstawowym zadaniem, jakie ustawodawca postawił przed RPD, jest stanie na straży praw dziecka określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencji o prawach dziecka[4] oraz innych przepisach prawa z poszanowaniem odpowiedzialności, praw i obowiązków rodziców (art. 1 ust. 2 ustawy o RPD).

Ustawa o RPD określa również, że Rzecznik – realizując powyższy mandat oraz wykonując przyznane mu kompetencje i uprawnienia – powinien:

- kierować się dobrem dziecka oraz brać pod uwagę, że naturalnym środowiskiem jego rozwoju jest rodzina (art. 1 ust. 3 ustawy o RPD),
- działać na rzecz zapewnienia dziecku pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności i podmiotowości (art. 3 ust. 1 ustawy o RPD),
- chronić prawa dziecka, w szczególności: do życia i ochrony zdrowia, do wychowania w rodzinie, do godziwych warunków socjalnych i do nauki (art. 3 ust. 2 ustawy o RPD),
- podejmować działania zmierzające do ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją, zaniedbaniem oraz innym złym traktowaniem (art. 3 ust. 3 ustawy o RPD),
- szczególną troską i pomocą otaczać dzieci z niepełnosprawnością (art. 3 ust. 4 ustawy o RPD),
- upowszechniać wiedzę o prawach dziecka i metodach ich ochrony (art. 3 ust. 5 ustawy o RPD).

Rzecznik jest powoływany przez Sejm za zgodą Senatu (art. 4 ust. 1 ustawy o RPD) na 5-letnią kadencję (art. 6 ust. 1 ustawy o RPD) i jest w swojej działalności niezależny od innych organów państwowych (art. 7 ust. 1 ustawy o RPD), zaś działania przewidziane w ustawie podejmuje z własnej inicjatywy (art. 9 ust. 1 ustawy o RPD), uwzględniając w szczególności informacje

1 Dalej jako RPD bądź Rzecznik.
2 Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2023 r. poz. 292), dalej jako ustawa o RPD.
3 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
4 Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526).

przekazywane przez obywateli lub ich organizacje (traktując je jako sygnały wskazujące na możliwe naruszenie praw lub dobra dziecka).

Przyznane RPD kompetencje i uprawnienia można podzielić na te o charakterze:

kontrolno-wyjaśniającym:

- prawo zbadania, nawet bez uprzedzenia, każdej sprawy na miejscu (art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o RPD),
- prawo żądania od organów władzy publicznej, organizacji lub instytucji złożenia wyjaśnień, udzielenia informacji lub udostępnienia akt i dokumentów, w tym zawierających dane osobowe, także do wglądu w Biurze Rzecznika Praw Dziecka (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy o RPD),

procesowym:

- prawo zgłoszenia udziału i uczestnictwa w postępowaniach toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym, jeśli dane postępowanie dotyczy praw dziecka i jest prowadzone na skutek wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich albo skargi konstytucyjnej (art. 10 ust. 1 pkt 2a ustawy o RPD),
- prawo występowania do Sądu Najwyższego z wnioskami w sprawie rozstrzygnięcia rozbieżności wykładni prawa w zakresie przepisów prawnych dotyczących praw dziecka (art. 10 ust. 1 pkt 2b ustawy o RPD),
- prawo wniesienia do Sądu Najwyższego kasacji albo skargi kasacyjnej w sprawach dotyczących praw dziecka (art. 10 ust. 1 pkt 2c ustawy o RPD),
- prawo żądania wszczęcia postępowania cywilnego (w tym zwłaszcza – opiekuńczego) i prawo w nim uczestnictwa, na prawach przysługujących prokuratorowi (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o RPD),
- prawo żądania wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowo-administracyjnego dotyczącego praw dziecka i prawo w nim uczestnictwa, na prawach przysługujących prokuratorowi (art. 10 ust. 1 pkt 5 ustawy o RPD),

- prawo uczestnictwa w postępowaniach w sprawach nieletnich, na prawach przysługujących prokuratorowi (art. 10 ust. 1 pkt 3a ustawy o RPD),

- prawo żądania wszczęcia, przez uprawnionego oskarżyciela, postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy o RPD),

- prawo zwrócenia się z wnioskiem o ukaranie w sprawach o wykroczenia (art. 10 ust. 1 pkt 6 ustawy o RPD).

sygnalizacyjno-systemowym:

- prawo zwracania się do właściwych organów, organizacji lub instytucji o podjęcie działań na rzecz dziecka z zakresu ich kompetencji (art. 10a ust. 1 ustawy o RPD),

- prawo przedstawiania właściwym organom władzy publicznej, organizacjom i instytucjom ocen oraz wniosków zmierzających do zapewnienia skutecznej ochrony praw i dobra dziecka oraz usprawnienia trybu załatwiania spraw w tym zakresie (art. 11 ust. 1 ustawy o RPD),

- prawo występowania do właściwych organów z wnioskami o skorzystanie z prawa inicjatywy ustawodawczej lub o wydanie lub zmianę innych aktów prawnych (art. 11 ust. 2 ustawy o RPD),

- prawo zlecania przeprowadzania badań, sporządzania ekspertyz oraz opinii (art. 10 ust. 1 pkt 7 ustawy o RPD).

Stosowanie do przepisów ustawy o RPD, wykonując powierzone zadania Rzecznik współdziała ze stowarzyszeniami, ruchami obywatelskimi i zrzeszeniami oraz fundacjami działającymi na rzecz ochrony praw dziecka (art. 11a ustawy o RPD).

2. Biuro Rzecznika Praw Dziecka

Rzecznik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Rzecznika Praw Dziecka[5], któremu – w drodze zarządzenia – nadaje statut określający organizację Biura (art. 13 ust. 1 i 2 ustawy o RPD).

Biuro RPD jest kluczowe dla skuteczności działań podejmowanych przez Rzecznika. Stanowi ono organ pomocniczy zapewniający RPD organizacyjne i administracyjne warunki pracy oraz wykonujący na jego rzecz wszelkie czynności o charakterze merytorycznym i eksperckim w zakresie realizacji jego ustawowych zadań, kompetencji i uprawnień. Doświadczenie, zaangażowanie, profesjonalizm oraz empatia pracowników i współpracowników Biura RPD przekładają się na sprawność i skuteczność działań podejmowanych przez Rzecznika na rzecz osób młodych, ochrony i promocji ich praw oraz troski o zabezpieczenie ich najlepszego interesu.

2.1 Struktura Biura Rzecznika Praw Dziecka

W związku ze stale rosnącym wpływem wniosków od obywateli, a także charakterem podejmowanych przez Rzecznika działań na rzecz dzieci, 8 września 2025 r. dokonano zmian organizacyjnych w zakresie struktury Biura RPD. Nowa struktura organizacyjna stanowi także odpowiedź na aktualne wyzwania związane z ochroną dzieci i wynika z dynamicznego rozwoju urzędu.

Przede wszystkim został powołany Zespół Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci. Jego głównym zadaniem jest realizacja art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o RPD, tj. zbadanie na miejscu każdej sprawy, w której istnieje podejrzenie łamania praw dziecka.

Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich został natomiast podzielony na Zespół Prawa Rodzinnego (do jego zadań należy przede wszystkim ochrona dziecka w sytuacji rozstania jego rodziców) oraz Zespół Ochrony Małoletnich (do jego zadań należy przede wszystkim ochrona dziecka w sytuacji, gdy doświadcza ono krzywdzenia, zaniedbania ze strony rodziców lub innych opiekunów, a także kontrola instytucji, w których przebywają dzieci).

W strukturze Dziecięcego Telefonu Zaufania został wyodrębniony Wydział Interwencyjno-Prawny, w którym zatrudnieni prawnicy, na skutek zgłoszeń otrzymanych od dzieci, podejmują działania w sytuacji zagrożenia życia bądź zdrowia młodych osób.

[5] Dalej jako Biuro RPD.

Zespół Zdrowia i Spraw Socjalnych został podzielony na Zespół Zdrowia (do jego zadań należy przede wszystkim ochrona prawa dziecka do życia i zdrowia) i Zespół Spraw Socjalnych (do jego zadań należy w szczególności przestrzeganie prawa dziecka do godziwych warunków socjalnych i przeciwdziałanie wykluczeniu młodych osób).

Obecny Statut Biura RPD, wprowadzony zarządzeniem nr 33/2025 Rzecznika Praw Dziecka z 8 września 2025 r., określa strukturę organizacyjną urzędu. W Biurze RPD funkcjonują następujące jednostki organizacyjne:

Biuro Dyrektora Generalnego

zapewniające wsparcie Rzecznika m.in. w zakresie formalno-prawnym, obsługi prawnej, zarządzania dokumentacją, spraw kadrowych, spraw finansowych, zamówień publicznych, informatyki, logistyki i administracji, kontroli zakupów i składników majątku Biura RPD, organizacji wydarzeń, konferencji i spotkań oraz ich obsługi pod względem technicznym.

Zespół Dziecięcego Telefonu Zaufania

odpowiadający za bezpośrednie, całodobowe wsparcie dzieci i młodzieży w ramach obsługi Dziecięcego Telefonu Zaufania RPD 800 12 12 12 i czatu RPD 800121212.pl w ważnych i trudnych dla osób młodych momentach, inicjowanie – na podstawie informacji przekazywanych tymi kanałami przez dzieci i młodzież – interwencji ratujących zdrowie i życie osób najmłodszych oraz podejmowanie innych form wsparcia.

W ramach zespołu działa Wydział Interwencyjno-Prawny. Zatrudnieni w nim prawnicy, w reakcji na zgłoszenia otrzymane od dzieci i młodzieży, podejmują działania w sytuacji zagrożenia życia bądź zdrowia młodych osób.

Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci

wspierający Rzecznika w szczególności w obszarze ochrony dzieci i przeciwdziałania krzywdzeniu osób najmłodszych w internecie, upowszechniania wiedzy na temat bezpiecznego korzystania z internetu, higieny cyfrowej,

rozwoju kompetencji cyfrowych wśród dzieci i młodzieży, tworzenia kampanii edukacyjno-informacyjnych oraz współpracy z instytucjami zajmującymi się tematyką edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa w sieci.

Zespół Edukacji i Wychowania

wspierający Rzecznika w działaniach związanych z systemem oświaty, kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi. Do jego zadań należy w szczególności monitorowanie funkcjonowania szkół, przedszkoli, żłobków, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii oraz innych placówek dla dzieci, w tym placówek wsparcia dziennego, a także udział w sprawach dotyczących postępowań dyscyplinarnych wobec nauczycieli.

Zespół Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci

wspierający Rzecznika w szczególności w zakresie badania – także na miejscu – każdej sprawy, w której istnieje podejrzenie naruszenia praw dziecka. Działaniami zespołu są objęte wszystkie placówki i instytucje, w których przebywają dzieci, w tym zwłaszcza jednostki systemu oświaty, wsparcia i resocjalizacji oraz pieczy zastępczej. Zespół weryfikuje również wdrażanie standardów ochrony małoletnich, o których mowa w art. 22b–22c Ustawy z dnia 13 maja 2016 r.[6] o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

Zespół Zdrowia

wspierający Rzecznika w szczególności w sprawach związanych z przestrzeganiem prawa dziecka do życia i ochrony zdrowia, w obszarze świadczeń opieki zdrowotnej na rzecz dzieci, praw pacjenta, opieki zdrowotnej nad uczniami, przeciwdziałania kryzysowi zdrowia psychicznego dzieci, w tym problematyki uzależnień. Zespół działa na rzecz poprawy dostępu dzieci z niepełnosprawnościami do świadczeń zdrowotnych i ochrony środowiska w zakresie związanym ze zdrowiem publicznym.

[6] Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1802 z późn. zm.).

Zespół Spraw Socjalnych

wspierający Rzecznika w sprawach związanych w szczególności z przestrzeganiem prawa dziecka do godziwych warunków socjalnych, dostępem do świadczeń, problemem niealimentacji, zatrudniania młodych osób i wykonywania przez nich działalności zarobkowej oraz poszanowaniem praw i realizacją uprawnień dzieci z niepełnosprawnością. Zespół działa też m.in. w obszarze bezpieczeństwa dzieci w przestrzeniach publicznej i komercyjnej pod względem produktów przeznaczonych dla dzieci, naruszeń praw najmłodszych konsumentów oraz działalności instytucji kultury, sportu, mediów i reklamy.

Zespół Prawa Karnego

wspierający Rzecznika w szczególności w obszarze prawa karnego, m.in. poprzez przygotowywanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka, udział w przesłuchaniu dziecka, monitorowanie przebiegu postępowań przygotowawczych i sądowych, a także obecność podczas rozpraw, przedstawianie organom postępowania karnego opinii w zakresie zabezpieczenia dobra i najlepszego interesu dziecka oraz sporządzania projektów kasacji bądź skarg nadzwyczajnych od prawomocnych wyroków karnych.

Zespół Prawa Rodzinnego

wspierający Rzecznika w zakresie ochrony dziecka w sytuacji rozstania jego rodziców w sprawach związanych w szczególności z ustaleniem sytuacji młodej osoby w przypadku rozwodu, separacji, pochodzenia czy zabezpieczenia jej interesów majątkowych. Pracownicy zespołu monitorują postępowania sądowe, są obecni podczas rozpraw oraz sporządzają projekty kasacji i skargi nadzwyczajnej w sprawach, w których może być naruszony interes dziecka.

Zespół Ochrony Małoletnich

wspierający Rzecznika w zakresie ochrony dziecka w szczególności, gdy doświadcza ono krzywdzenia lub zaniedbania ze strony rodziców lub opiekunów prawnych, a także kontroli instytucji, w których przebywają dzieci bez obecności rodziców. Pracownicy zespołu wspierają RPD również w sprawach związanych m.in. z kuratelą, opieką, transgranicznym uprowadzeniem rodzicielskim, działalnością

kuratorów sądowych, pracą biegłych i opiniowaniem zasadności utworzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej. Ponadto monitorują postępowania sądowe, są obecni podczas rozpraw oraz sporządzają projekty kasacji i skargi nadzwyczajnej w sprawach, w których może być naruszony interes dziecka.

Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych

wspierający Rzecznika w szczególności w obszarze współpracy międzynarodowej (m.in. z Europejską Siecią Rzeczników Praw Dziecka), monitoringu wdrażania przez Polskę międzynarodowych standardów ochrony praw dziecka, ochrony praw małoletnich obywateli polskich przebywających za granicą, spraw opiekuńczych o charakterze transgranicznym oraz ochrony praw małoletnich cudzoziemców przybywających do Polski i przebywających w Polsce.

Zespół Badawczy

wspierający Rzecznika w szczególności w obszarze badań i analiz dotyczących praw dziecka oraz upowszechniania ich wyników, a także w obszarze działań na rzecz promowania etycznych standardów badań z udziałem dzieci i partycypacji dziecięcej w projektach badawczych.

Zespół Komunikacji Społecznej

wspierający Rzecznika w szczególności w obszarze kampanii społecznych, organizacji webinarów, współpracy z partnerami zewnętrznymi, prowadzenia strony internetowej Biura RPD oraz w przeprowadzaniu procedury nadania przez RPD Odznaki Honorowej za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka.

Zespół Prasowy

wspierający Rzecznika w szczególności w obszarze kontaktów z mediami i upowszechniania informacji o działalności RPD.

Zgodnie z § 3 Statutu Biura RPD wszyscy pracownicy działają z upoważnienia Rzecznika i w jego imieniu.

2.2 Działalność Biura Rzecznika Praw Dziecka

2.2.1 Informacje przekazywane przez obywateli i inne instytucje

Rzecznik, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o RPD, podejmuje działania z własnej inicjatywy, biorąc pod uwagę w szczególności informacje pochodzące od obywateli lub ich organizacji wskazujące na naruszanie praw lub dobra dziecka.

Do Biura RPD wpływają zgłoszenia sygnalizujące możliwe naruszenie praw lub dobra dziecka. Wnioski kierowane do Rzecznika stanowią podstawę podjęcia przez niego działań w przypadku stwierdzenia potrzeby zapewnienia ochrony danemu dziecku lub danej grupie dzieci.

Obywatele i inne organizacje kierują również do Rzecznika m.in. wnioski, postulaty lub petycje, wskazując na potrzebę podjęcia działań systemowych. Korespondencja ta dotyczy zidentyfikowanych spostrzeżeń w zakresie konieczności nowelizacji danych regulacji prawnych bądź zaobserwowanych nieprawidłowości w praktyce stosowania prawa przez określone podmioty. Jednocześnie instytucje państwowe kierują do Rzecznika wnioski o zaopiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących problematyki ochrony dzieci, a także informacje o posiedzeniach parlamentu oraz komisji sejmowych i senackich.

Rzecznik, zgodnie z art. 3 ust. 5 ustawy o RPD, upowszechnia prawa dziecka i metody ich ochrony. Tym samym do Biura RPD wpływa wiele zaproszeń na wydarzenia, konferencje i seminaria poświęcone tematyce praw dzieci.

W latach 2020–2023 roczny wpływ korespondencji od obywateli i instytucji do Rzecznika utrzymywał się na stałym poziomie ok. 40 tys. W 2020 r. było to 38 458, w 2021 r. – 40 674, w 2022 r. – 38 471, a w 2023 r. – 42 429.

W 2024 r. po raz pierwszy w historii urzędu RPD odnotowano znaczący wzrost liczby kierowanej do Rzecznika korespondencji. Przekroczono wówczas poziom 60 tys. wpływów – zarejestrowano 63 411 wpływającej korespondencji, co stanowiło rekord w dotychczasowej działalności RPD.

W 2025 r. utrzymał się wyraźny trend wzrostowy. Wpływ korespondencji przekroczył niespotykany w ponad 25-letniej historii urzędu poziom 70 tys. i osiągnął 78 197. Oznacza to wzrost o 23 proc. w porównaniu z 2024 r. i o 84 proc. względem 2023 r. Powyższe świadczy o niespotykanym dotąd zaufaniu do urzędu.

WYKRES 1.

Wpływ korespondencji do Rzecznika Praw Dziecka w latach 2020–2025

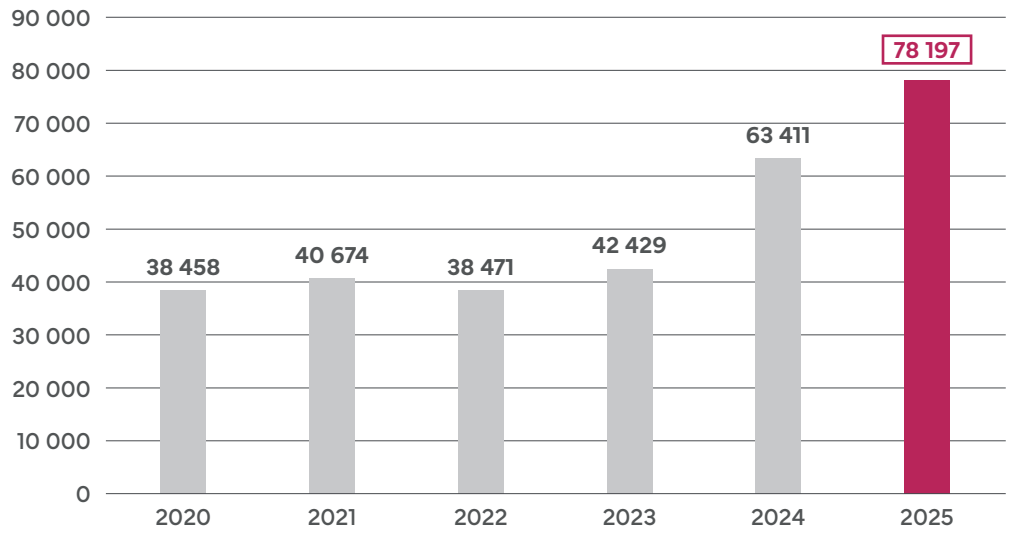

WYKRES 2.

Wpływ korespondencji do Rzecznika Praw Dziecka w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana wpływu korespondencji w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

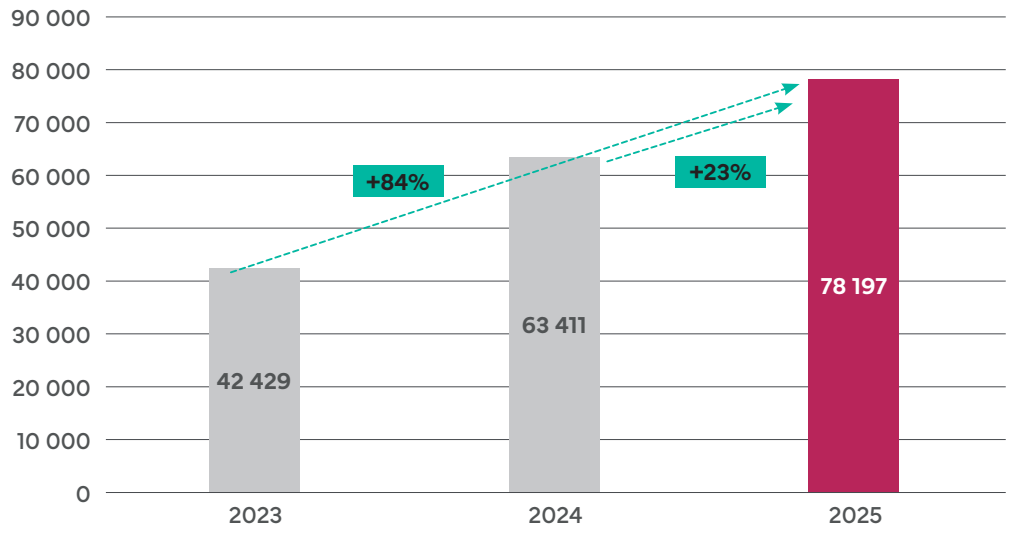

W konsekwencji jest obserwowany wyraźny wzrost średniego miesięcznego wpływu korespondencji kierowanej do Rzecznika. W poprzednich latach utrzymywał się on na poziomie ok. 3 tys. spraw miesięcznie. W 2024 r. po raz pierwszy w historii urzędu przekroczył próg 5 tys., osiągając 5 284 spraw miesięcznie. **W 2025 r. trend ten był kontynuowany – średni miesięczny wpływ** korespondencji do Biura RPD **wyniósł 6 516**, co stanowi najwyższy wynik w dotychczasowej działalności urzędu. Urząd cieszy się niezwykłym zaufaniem obywateli.

WYKRES 3.

Średni wpływ korespondencji do Rzecznika Praw Dziecka w latach 2020–2025

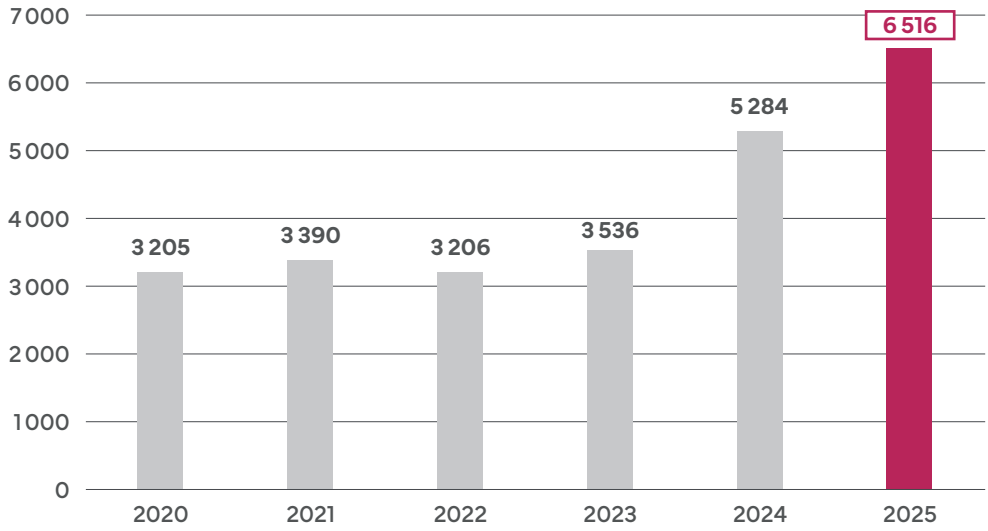

Średni miesięczny wpływ korespondencji do Biura RPD wzrósł również znacząco w ujęciu procentowym. W porównaniu z 2024 r. odnotowano wzrost o 23 proc., natomiast względem 2023 r. – o 84 proc.

WYKRES 4.

Średni miesięczny wpływ korespondencji do Rzecznika Praw Dziecka w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana wpływu korespondencji w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

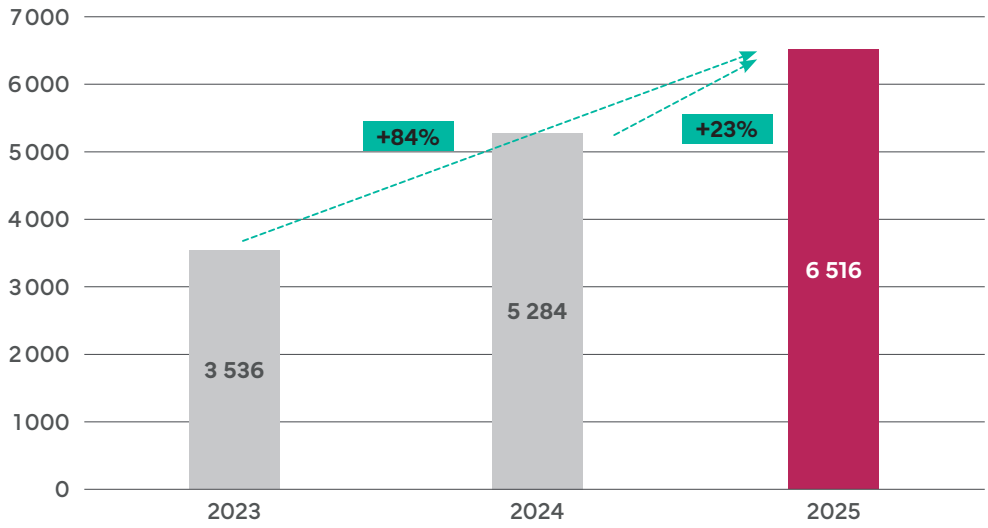

W każdym miesiącu 2025 r. odnotowano wyższy wpływ korespondencji w porównaniu z analogicznymi miesiącami 2024 r. Rekordowy pod tym względem był grudzień 2025 r., kiedy do Biura RPD wpłynęło 8 967 korespondencji. Szczególnie wysokie wpływy odnotowano także w październiku (7 337), czerwcu (7 211) i lipcu (7 065).

WYKRES 5.

Wpływ korespondencji do Rzecznika Praw Dziecka w roku 2025 w podziale na miesiące

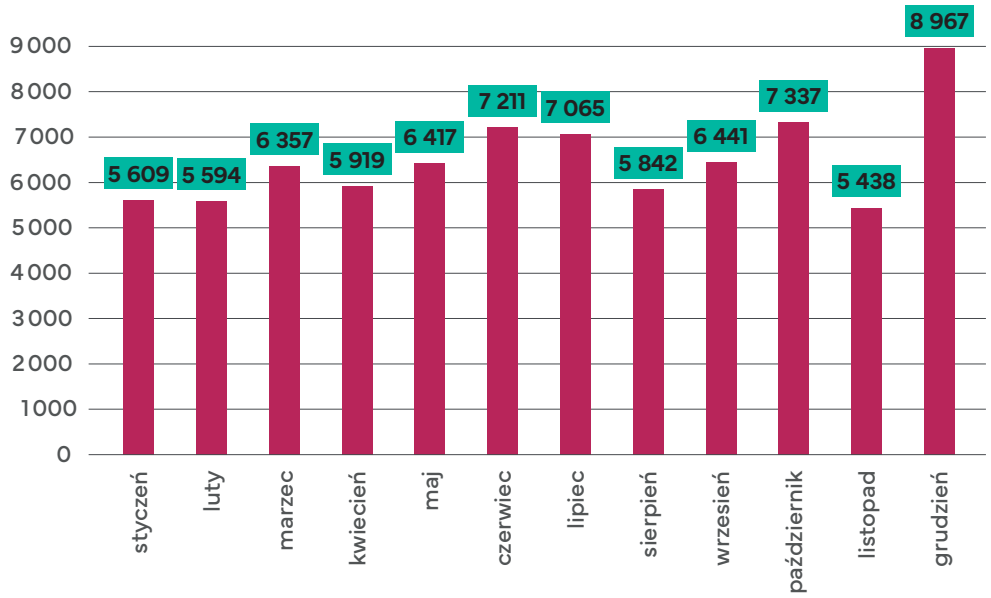

Jednocześnie w każdym miesiącu 2025 r. odnotowano wyraźny wzrost wpływu korespondencji w ujęciu procentowym względem 2024 r. **W grudniu 2025 r. wzrost rok do roku przekroczył 70 proc.** Dla przykładu, w czerwcu 2025 r. w porównaniu z analogicznym miesiącem 2024 r. odnotowano wzrost o 54 proc., w maju – o 29 proc., a w lipcu – o 28 proc.

WYKRES 6.

Wpływ korespondencji do Rzecznika Praw Dziecka w latach 2024–2025 oraz procentowa zmiana wpływu korespondencji w 2025 r. w stosunku do 2024 r. w podziale na miesiące

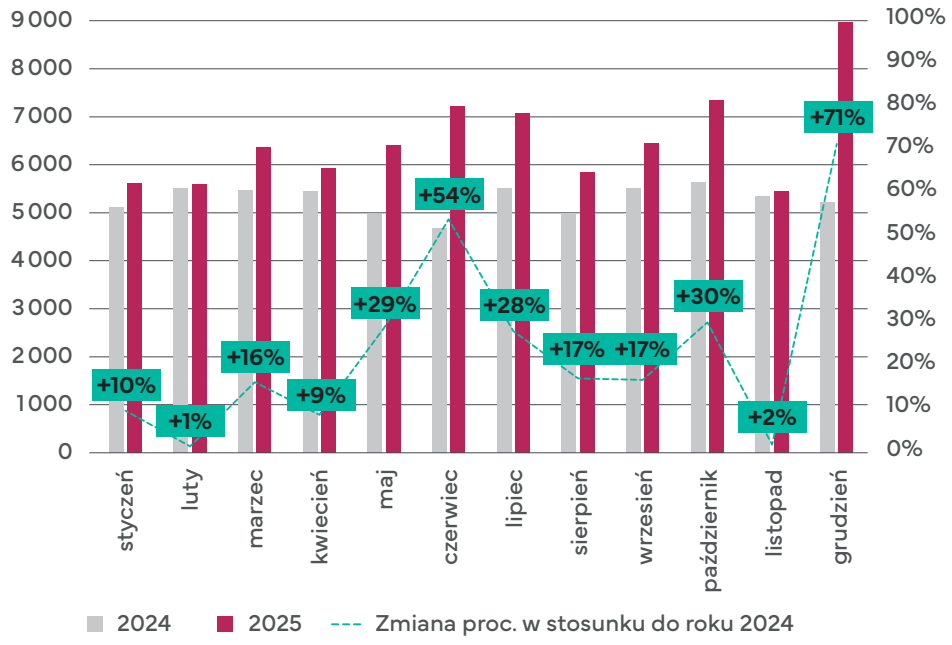

Wzrost miesięcznego wpływu korespondencji stanowi wyraźny i utrzymujący się trend. Potwierdza to zestawienie zmian w ujęciu procentowym w latach 2023–2025.

W odniesieniu do roku 2023 wzrost wpływu korespondencji obserwowano we wszystkich miesiącach. **Największa zmiana procentowa nastąpiła w grudniu (wzrost o 146 proc.), październiku (107 proc.) i lipcu (100 proc.).**

WYKRES 7.

Wpływ korespondencji do Rzecznika Praw Dziecka w roku 2023 i 2025 oraz procentowa zmiana wpływu korespondencji w 2025 r. w stosunku do 2023 r. w podziale na miesiące

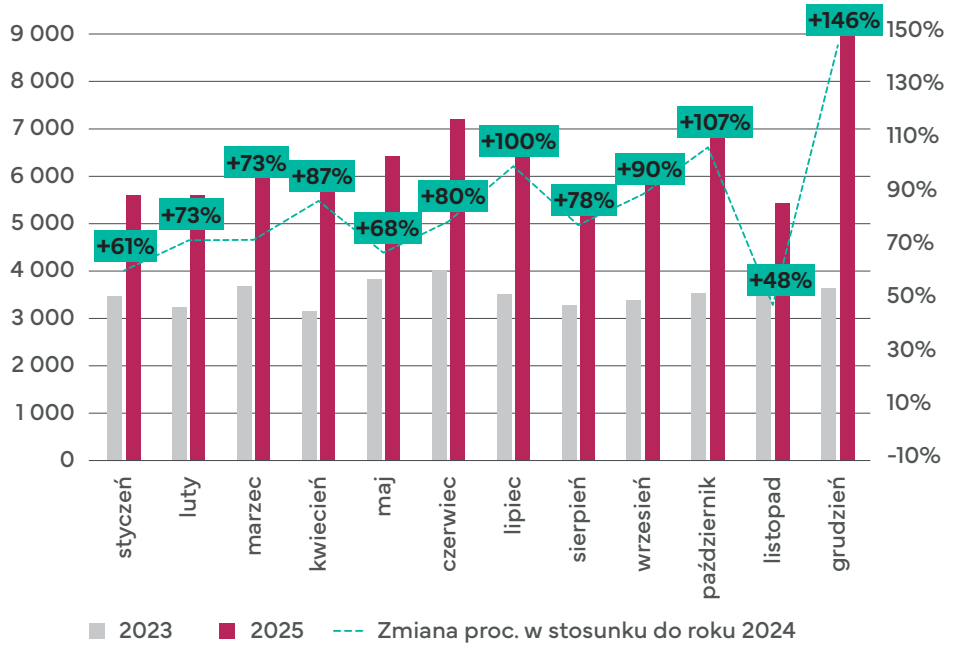

2.2.2 Informacje przekazywane do obywateli i innych instytucji

W 2025 r. konsekwentnie rosła także aktywność Biura RPD w zakresie prowadzonej korespondencji z obywatelami, a także innymi podmiotami, takimi jak sądy, prokuratura, instytucje państwowe i organizacje pozarządowe.

W 2023 r. łączna liczba korespondencji wychodzącej wyniosła 22 600. W 2024 r. było to już 35 808, co oznaczało wzrost o blisko 60 proc.

Trend ten był kontynuowany w kolejnym roku – **w 2025 r. łączna liczba korespondencji wychodzącej osiągnęła rekordowy poziom 51 237. Oznacza to wzrost o 43 proc. w porównaniu z 2024 r. i o 127 proc. względem 2023 r. Powyższe dane świadczą o niebywałym dotąd zaangażowaniu pracowników w sprawy na rzecz dzieci, a także odpowiedzialnym wykonywaniu swojej pracy.**

WYKRES 8.

Liczba korespondencji wychodzącej w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby korespondencji wychodzącej w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

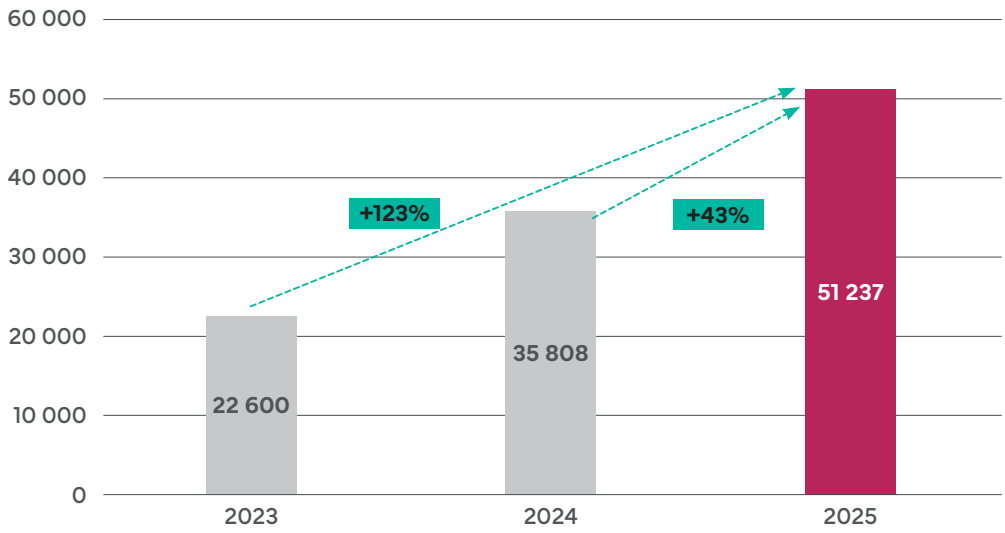

W 2025 r., w porównaniu z latami poprzednimi, w ujęciu miesięcznym wzrosła również liczba korespondencji wysyłanej z Biura RPD do obywateli i instytucji. **Średnio w 2025 r. wysyłano 4 270 pism miesięcznie**, podczas gdy w 2024 r. było to 2 984, a w 2023 r. – 1 883.

WYKRES 9.

Średnia miesięczna liczba korespondencji wychodzącej w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana średniej liczby korespondencji wychodzącej w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

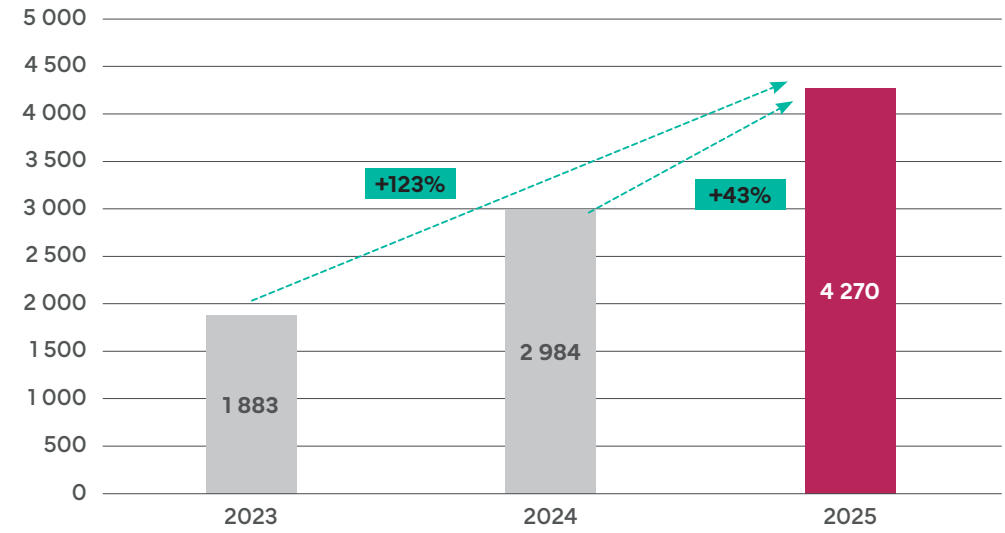

W każdym miesiącu 2025 r. odnotowano więcej korespondencji wychodzącej w porównaniu z analogicznymi miesiącami roku 2024. Najwyższy poziom osiągnięto w czerwcu 2025 r., kiedy z Biura Rzecznika Praw Dziecka wysłano 5 394 pisma. Dla porównania, w maju było to 4 814, w lipcu – 4 670, a w grudniu – 4 475.

WYKRES 10.

Liczba korespondencji wychodzącej w roku 2025 w podziale na miesiące

Powyższa tendencja wzrostowa korespondencji wychodzącej widoczna jest również w ujęciu procentowym. W rekordowym maju 2025 r. wzrost w porównaniu z analogicznym miesiącem 2024 r. wyniósł aż 86 proc., natomiast w czerwcu – 84 proc. Dla przykładu, w styczniu 2025 r. odnotowano wzrost o 60 proc. względem stycznia 2024 r., w sierpniu – o 49 proc., a w lipcu – o 41 proc.

WYKRES 11.

Liczba korespondencji wychodzącej w latach 2024–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do 2024 r w podziale na miesiące

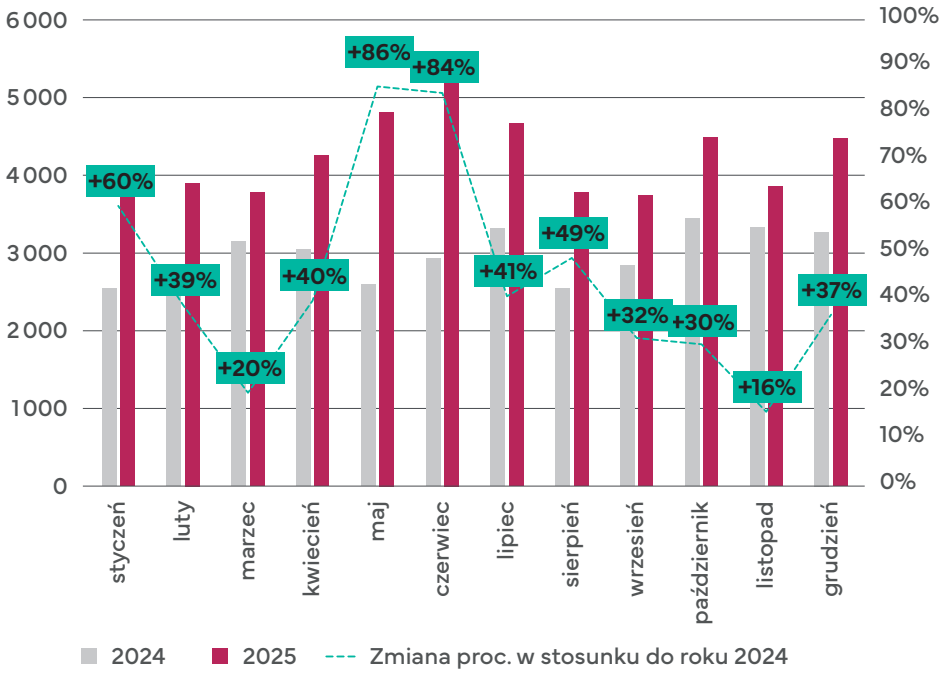

Ten wyraźny trend wzrostowy widoczny jest również w zestawieniu procentowym poszczególnych miesięcy lat 2023 i 2025. Analiza ta pokazuje, że ponad dwukrotny wzrost odnotowano w następujących miesiącach: styczniu (o 117 proc.), lutym (159 proc.), marcu (101 proc.), kwietniu (176 proc.), maju (131 proc.), czerwcu (170 proc.), lipcu (165 proc.), sierpniu (133 proc.), wrześniu (113 proc.) i październiku (133 proc.).

WYKRES 12. **Liczba korespondencji wychodzącej w roku 2023 i 2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do 2023 r. w podziale na miesiące**

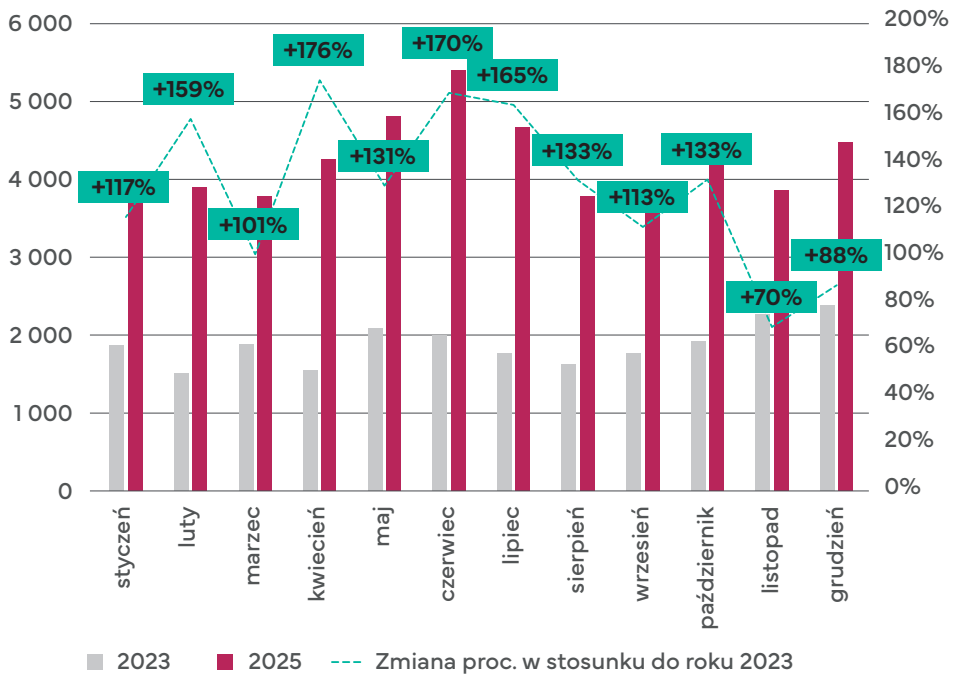

2.2.3 Udział w postępowaniach przed sądami powszechnymi

Rzecznik ma uprawnienia o charakterze procesowym. Może m.in. zgłosić swój udział i uczestniczyć w określonych postępowaniach sądowych na prawach przysługujących prokuratorowi. Przystępując do postępowania, Rzecznik nie jest związany z żadną ze stron, a wszelkie uprawnienia procesowe realizuje tylko i wyłącznie w celu ochrony praw dziecka.

Rzecznik może, na mocy art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o RPD, uczestniczyć w postępowaniach cywilnych, a także w postępowaniach w sprawach rodzinnych i opiekuńczych. Ma także, na mocy art. 10 ust. 1 pkt 3a ustawy o RPD, ustawowo zagwarantowane prawo uczestnictwa w postępowaniu w sprawach nieletnich.

Rzecznik nie ma natomiast wymienionych uprawnień w postępowaniu karnym, co należy ocenić wysoko krytycznie. Nie pozwala to bowiem na pełną ochronę praw dziecka przez ten konstytucyjny organ w tak ważnych postępowaniach sądowych, jak np. o wykorzystanie seksualne dzieci.

Po zbadaniu indywidualnej sprawy dotyczącej naruszenia praw dziecka Rzecznik może podjąć decyzję o skorzystaniu z powołanych środków prawnych o charakterze procesowym i wziąć udział w toczącym się postępowaniu sądowym. Pozwala to na aktywny udział RPD w danej sprawie m.in. poprzez składanie wniosków dowodowych i zastrzeżeń do opinii sporządzanych na potrzeby danego postępowania, przesłuchiwanie świadków i stron postępowania, udział w rozprawach oraz posiedzeniach, a także umożliwia składanie środków odwoławczych.

To uprawnienie jest szczególnie istotne, gdyż pozwala strzec interesu dziecka w konkretnym postępowaniu. Rzecznik powinien korzystać z tych uprawnień jedynie w sytuacjach, gdy dobro osoby małoletniej jest w sposób istotny zagrożone.

W 2025 r. liczba postępowań sądowych z udziałem Rzecznika wyniosła 1672, co stanowi wzrost o 64 proc. w porównaniu z rokiem 2024, kiedy było ich 1019. W 2023 r. takich postępowań było 826. Oznacza to przeszło dwukrotny wzrost (o 102 proc.) w 2025 r. względem roku 2023.

WYKRES 13.

Liczba postępowań sądowych z udziałem Rzecznika Praw Dziecka w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby postępowań w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

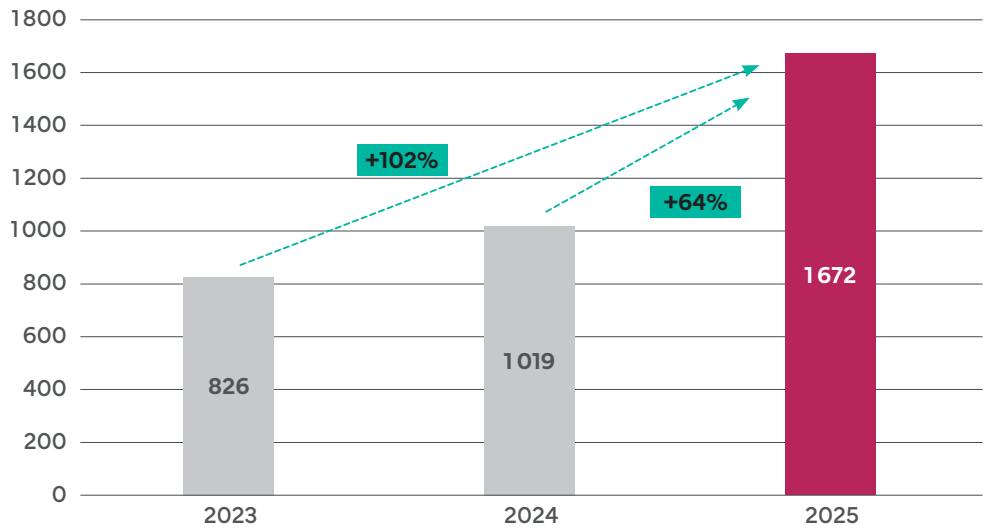

W 2025 r. aktywność Rzecznika w postępowaniach sądowych była realizowana przede wszystkim przez Zespół Prawa Rodzinnego i Zespół Ochrony Małoletnich, które koncentrowały się na odrębnych, choć komplementarnych obszarach ochrony praw dziecka.

Pracownicy Zespołu Prawa Rodzinnego zgłaszali swój udział w toczących się postępowaniach sądowych w sprawach rodzinnych, w szczególności dotyczących: rozstrzygania bieżących kwestii opiekuńczo-wychowawczych, ustalenia miejsca zamieszkania dziecka, uregulowania i realizacji kontaktów dziecka z rodzicami, ustalenia alimentów na rzecz dziecka oraz innych rozstrzygnięć w istotnych dla dziecka sprawach.

Zespół Ochrony Małoletnich interweniował natomiast w sprawach o pozbawienie i ograniczenie władzy rodzicielskiej, rozstrzygnięcie w istotnych sprawach dziecka, przymusowe odebranie małoletniego i ustalenie kontaktów z dzieckiem, gdy dzieci były narażone na poważne lub bezpośrednie niebezpieczeństwo. Dotyczyło to przypadków przemocy, w tym przemocy seksualnej, fizycznej, psychicznej i zaniedbania. Działania zespołu obejmowały zarówno interwencje kryzysowe, jak i działania prewencyjne mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w ich środowisku.

Jednym z najpoważniejszych obszarów interwencji Zespołu Ochrony Małoletnich były postępowania o fundamentalnym znaczeniu dla życia małoletnich dotyczące przysposobienia i ustanowienia pieczy zastępczej, a zatem wiążące się z ograniczaniem, pozbawianiem lub zawieszaniem władzy rodzicielskiej. W tego typu sprawach Rzecznik kieruje się wyłącznie zasadą dobra dziecka, koncentrując swoje działania na obiektywnej ocenie, czy rodzice wywiązują się ze swoich podstawowych obowiązków.

W tej grupie zgłoszeń szczególną uwagę zwracają interwencje Rzecznika w postępowaniach opiekuńczych, zmierzających do umieszczenia dzieci w domach pomocy społecznej bądź zakładach opiekuńczo-leczniczych. Należy z całą stanowczością podkreślić, że RPD uznaje takie praktyki za niedopuszczalne, ponieważ oznaczają one kierowanie małoletnich poza przeznaczony dla nich system pieczy zastępczej.

Znaczącą część aktywności stanowił także udział w postępowaniach w sprawach nieletnich. Wśród tej kategorii dominowały zgłoszenia dotyczące udziału w sprawach o demoralizację lub o zastosowanie bądź uchylenie środka wychowawczego. Niezależnie od przedmiotu sprawy, działania RPD koncentrowały się na realizacji gwarancji proceduralnych. Istotnym aspektem udziału w postępowaniach było zadbanie o to, by w ich toku nie dominowało podejście karne czy nawet wyłącznie resocjalizacyjne. Starano się natomiast, by sytuację nieletniego rozpatrywać szerzej, biorąc też pod uwagę konieczność interwencji w jego środowisko rodzinne.

Postępowania sądowe z udziałem Rzecznika w obszarze spraw międzynarodowych i konstytucyjnych dotyczyły natomiast m.in. uregulowania sytuacji pobytowej dziecka cudzoziemskiego, wglądu w sytuację dziecka cudzoziemskiego, ochrony prawa dziecka do tożsamości płciowej, ochrony małoletnich obywateli Ukrainy w zakresie opieki tymczasowej, ochrony małoletnich cudzoziemców w kontekście zobowiązania do powrotu i ochrony

praw dziecka polskiego w sytuacji uprowadzenia rodzicielskiego (etap wykonawczy).

W obszarze spraw socjalnych było to m.in. ustalenie stopnia niepełnosprawności, orzekanie o niepełnosprawności, opróżnienie lokalu czy wydanie nieruchomości.

2.2.4 Uczestnictwo w rozprawach sądowych

Rzecznik działa jako instytucjonalny gwarant przestrzegania Konwencji o prawach dziecka i ustaw chroniących dzieci. Jego przedstawiciele nie są jedynie biernymi obserwatorami, ale aktywnymi strażnikami interesu dziecka na sali sądowej. Dzięki ich interwencjom perspektywa małoletniego – niekiedy odsunięta na dalszy plan z uwagi na rozpatrywanie wniosków osób dorosłych – zostaje wyartykułowana i uwzględniona w toku postępowania. Przedstawiciele RPD wnoszą do procesu specjalistyczną wiedzę z zakresu prawa, psychologii rozwojowej i pedagogiki.

1668
rozpraw

W 2025 r. przedstawiciele Rzecznika wzięli udział w 1668 rozprawach. Ich obecność stanowi istotny element skutecznej ochrony najmłodszych i służy zapewnieniu przestrzegania ich praw na sali sądowej.

Analizując akta spraw, zgromadzoną dokumentację oraz uczestnicząc w rozprawach, przedstawiciele Rzecznika mogą wskazywać sądowi istotne okoliczności faktyczne i prawne. Ich zaangażowanie bezpośrednio przyczynia się do tworzenia sprawiedliwego, empatycznego i skutecznego systemu prawnego, w którym prawa oraz dobro dziecka są należycie respektowane i chronione.

Rzecznik uczestniczy w rozprawach sądowych na prawach przysługujących prokuratorowi. Oznacza to, że jego przedstawiciele mogą m.in. zajmować stanowisko w sprawie, zadawać pytania świadkom i stronom, składać własne wnioski dowodowe oraz zgłaszać zastrzeżenia do niektórych czynności sądu.

Przedstawiciele Rzecznika brali udział w rozprawach na prawach prokuratora w sprawach cywilnych, rodzinnych i opiekuńczych, dotyczących nieletnich, a także w postępowaniach z elementem międzynarodowym.

Nie mają oni natomiast możliwości udziału w postępowaniu karnym na prawach prokuratora. W takich sprawach uczestniczyli jako publiczność, a następnie przedstawiali stanowiska mające na celu zapewnienie właściwej ochrony praw dziecka. W toku postępowań analizowali zgromadzony materiał dowodowy i wskazywali m.in. na potrzebę zmiany kwalifikacji prawnej czynów, gdy było to uzasadnione. W swoich wystąpieniach odnosili się również do wymiaru kary, podkreślając konieczność jej dostosowania do wagi naruszenia praw dziecka oraz funkcji ochronnej i prewencyjnej prawa karnego. Podnoszone argumenty miały na celu uwzględnienie najlepszego interesu dziecka w toku postępowania. Działania te służyły wzmocnieniu standardów ochrony małoletnich w postępowaniach karnych.

2.2.5 Udział w postępowaniach administracyjnych

W ramach realizacji kompetencji określonych w art. 10 ust. 5 ustawy o RPD, Rzecznik podejmuje również działania w postępowaniach administracyjnych, w szczególności poprzez uczestnictwo – na prawach przysługujących prokuratorowi – w sprawach, w których konieczne jest zapewnienie należytej ochrony praw i dobra dziecka. Aktywność ta ma na celu zagwarantowanie, by w toku postępowania administracyjnego właściwie uwzględniano sytuację małoletniego, a wydawane rozstrzygnięcia pozostawały zgodne nie tylko z obowiązującymi przepisami prawa, lecz także z szeroko rozumianym dobrem dziecka. Udział Rzecznika w tego rodzaju postępowaniach stanowi istotny instrument ochrony prawnej dzieci w sprawach indywidualnych, rozpoznawanych przez organy administracji publicznej. Sprawy te obejmują różnorodne obszary pozostające we właściwości organów administracji i są prowadzone przez właściwe merytorycznie zespoły Biura RPD, stosownie do przedmiotu i charakteru postępowań.

23
postępowania administracyjne

W 2025 r. liczba postępowań administracyjnych z udziałem Rzecznika wyniosła 23.

Postępowania z udziałem RPD dotyczyły takich kwestii, jak m.in. ochrona małoletnich cudzoziemców w kontekście zobowiązania do powrotu, uregulowanie sytuacji pobytowej dziecka cudzoziemskiego, odmowy przyznania prawa do świadczenia wychowawczego na dziecko, odmowy przyznania prawa do świadczenia „Dobry Start", ustalenia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego i nienależnie pobranego świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego.

W 2025 r. Rzecznik przystąpił także m.in. do postępowania dotyczącego oceny zgodności celów statutowych oraz działalności fundacji z przepisami prawa[7]. W ocenie RPD cele statutowe fundacji promowały i normalizowały szkodliwy sharenting. Były więc sprzeczne z nadrzędną wartością ochrony praw dzieci i ich bezpieczeństwem w środowisku cyfrowym.

W innym przypadku Rzecznik przystąpił do postępowania administracyjnego prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych dotyczącego publikowania wizerunku małoletniego dziecka w mediach społecznościowych oraz jego dalszego rozpowszechniania przez portale, bez zgody jednego z rodziców sprawującego władzę rodzicielską. Przystąpienie miało na celu zagwarantowanie przestrzegania praw dziecka.

2.2.6 Wystąpienia generalne Rzecznika Praw Dziecka

Wśród kompetencji i uprawnień Rzecznika na szczególną uwagę zasługują te wynikające z art. 10a i art. 11 ustawy o RPD, tzn. prawo zwracania się do właściwych organów i instytucji o podjęcie przez te podmioty określonych działań na rzecz ochrony praw dziecka.

Tego rodzaju wystąpienia, które często określa się w nauce prawa i piśmiennictwie jako wystąpienia generalne Rzecznika Praw Dziecka – co do zasady – dotyczą systemowych problemów dostrzeżonych przez Rzecznika w toku wykonywania przez niego konstytucyjnych i ustawowych kompetencji oraz uprawnień. Mają one oparcie również w analizie spraw indywidualnych kierowanych do RPD przez rodziców małoletnich, organizacje pozarządowe, inne organy publiczne lub – co najważniejsze – w analizie zgłoszeń pochodzących od samych dzieci.

Zauważone przez Rzecznika problemy systemowe dotyczą najczęściej niedostatecznej ochrony praw i najlepszego interesu małoletnich na poziomie różnego rodzaju wad przepisów prawa (czasem tzw. luk legislacyjnych) lub też zidentyfikowanej nieprawidłowej praktyki stosowania przepisów prawa.

[7] Art. 1 Ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2023 r. poz. 166).

Dostrzegając tego rodzaju sytuacje, Rzecznik korzysta z kompetencji przyznanej mu na mocy art. 10a i art. 11 ustawy o RPD i wskazuje właściwemu podmiotowi zidentyfikowany problem, przedstawia postulaty co do sposobu jego rozwiązania. Mogą one przybrać postać propozycji zmiany przepisów (mające skłonić adresata wystąpienia do podjęcia określonych prac legislacyjnych i skorzystania z prawa inicjatywy ustawodawczej) lub propozycji wpłynięcia na praktykę np. podległych lub nadzorowanych organów wytycznymi, zaleceniami, interpretacjami, itd.

Organ, organizacja lub instytucja, do której Rzecznik skierował wystąpienie generalne, ma obowiązek niezwłocznie, ale nie później niż w ciągu 30 dni, poinformować go o podjętych działaniach lub zajętym przez siebie stanowisku.

W 2025 r. Rzecznik Praw Dziecka wystosował rekordową liczbę 150 wystąpień generalnych, które zostały skierowane do 345 adresatów[8].

Oznacza to, że liczba wystąpień generalnych **wzrosła o 99 proc. w porównaniu z rokiem 2024**, kiedy sporządzono 76 wystąpień generalnych. To niespotykana w historii urzędu aktywność. Dla przykładu w roku 2023 skierowano 27 wystąpień. Oznacza to, że w 2025 r. względem 2023 r. **liczba wystąpień generalnych zwiększyła się o 459 proc.**

WYKRES 14. **Liczba wystąpień generalnych w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby wystąpień w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024**

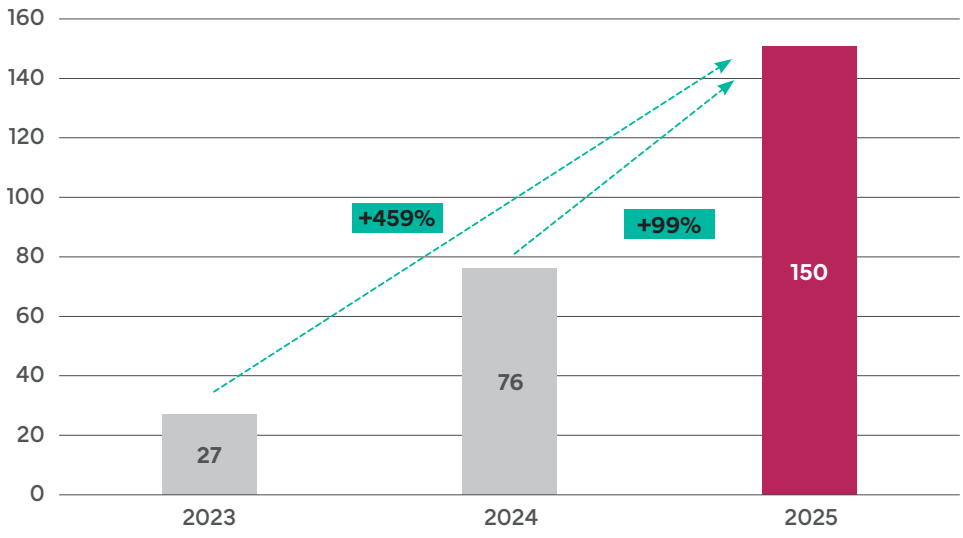

[8] Jedno wystąpienie generalne mogło być skierowane do kilku podmiotów, w związku z czym liczba adresatów przewyższa liczbę wystąpień.

Wystąpienia generalne w 2025 r. dotyczyły różnych obszarów ochrony dzieci. Poniżej wymieniono tematy wystąpień generalnych Rzecznika. Ich pełny opis, wraz ze stanowiskami adresatów wystąpień co do uwag, postulatów RPD, przedstawiono w kolejnych częściach niniejszego sprawozdania, dotyczących działalności Rzecznika we właściwych obszarach ochrony dzieci i młodzieży.

W 2025 r. wystąpienia generalne Rzecznika dotyczyły:

1) W OBSZARZE ZDROWIA ORAZ WSPARCIA DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

- poprawy sytuacji dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego,
- stworzenia świadczenia gwarantowanego przeznaczonego dla dzieci z chorobami urologicznymi,
- wdrożenia programu profilaktyki zdrowotnej RSV,
- systemowych działań na rzecz przeciwdziałania chorobie otyłościowej i nadwadze,
- działań na rzecz poprawy sytuacji dzieci chorujących na cukrzycę typu 1,
- orzekania o niepełnosprawności w przypadku chorób rzadkich i nieuleczalnych,
- ochrony dzieci i młodzieży przed następstwami używania tytoniu,
- ochrony dzieci i młodzieży przed następstwami picia napojów alkoholowych,
- rozszerzenia dostępu do mleka kobiecego, w szczególności w określonych sytuacjach zdrowotnych zarówno samych małoletnich, jaki i ich matek,
- zwrócenia uwagi na problem niedoboru kadry medycznej, w tym pielęgniarskiej, w kontekście bezpieczeństwa małoletnich pacjentów,
- utworzenia Rejestru Onkologii i Hematologii Dziecięcej oraz Krajowej Sieci Onkologii i Hematologii Dziecięcej,
- zagwarantowania prawa do wypoczynku, czasu wolnego i bezpieczeństwa dzieci w czasie wakacji,
- skutecznej profilaktyki zakażeń wywoływanych przez *Streptococcus pneumoniae* (pneumokoki),
- zabezpieczenia reprezentacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w postępowaniu przed zespołem orzekającym o niepełnosprawności,
- usprawnienia systemu udzielania świadczeń okulistycznych,
- ochrony praw dzieci objętych adopcją w zakresie dostępu do dokumentacji medycznej,
- dostępu do konta Internetowego Konta Pacjenta po zmianie numeru PESEL,
- sprawnego procedowania rządowego projektu ustawy o asystencji osobistej,
- braku regulacji nakładających na organizatorów wypoczynku obowiązku uwzględnienia przez nich sytuacji dzieci o specjalnych potrzebach dietetycznych,
- wspierania działań na rzecz nowoczesnego systemu szczepień ochronnych,

- refundacji na lek podskórny dla dzieci z hemofilią,
- poszanowania godności małoletnich uczestników komisji orzekających o niepełnosprawności,
- zapewnienia dzieciom z niepełnosprawnościami równego dostępu do wydarzeń szkolnych i wycieczek,
- uwzględnienia płodowego zespołu alkoholowego (FAS) w katalogu jednostek chorobowych i przyczyn niepełnosprawności,
- wyjaśnienia niejasności związanych z różną interpretacją terminu, w którym rodzice dzieci z niepełnosprawnościami mogą występować o świadczenie pielęgnacyjne;
- podjęcia przez Ośrodek Rozwoju Edukacji działań na rzecz przygotowania nauczycieli do pracy z dziećmi z chorobami przewlekłymi oraz udzielania pierwszej pomocy i pomocy przedmedycznej,
- dofinansowania pobytu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego opiekunów dzieci z niepełnosprawnością oraz dzieci od 3. do 6. roku życia,
- uproszczenia ścieżki orzeczniczej dla dzieci z wrodzoną głuchotą.

2) W OBSZARZE ZDROWIA PSYCHICZNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

- gwarancji ciągłości procesu terapeutycznego w związku z konkursem ogłoszonym przez Mazowiecki Oddział Wojewódzki NFZ na prowadzenie Ośrodków Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej (ośrodki I poziomu referencyjnego),
- zapewnienia miejsc w oddziałach psychiatrycznych i leczenia uzależnień koniecznych do realizacji środków leczniczych i tymczasowych wobec nieletnich,
- podjęcia działań mających na celu ochronę dzieci i młodzieży przed dostępem do substancji psychoaktywnych,
- uporządkowania kwestii wyceny świadczeń dziennych psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży w kontekście zapewnienia dostępu do nich młodym osobom potrzebującym wsparcia,
- apelu do wojewodów o zlecenia podległym jednostkom samorządu terytorialnego przygotowania i udostępnienia informacji dla mieszkańców o miejscach udzielających pomocy psychologicznej, psychiatrycznej i z zakresu interwencji kryzysowej,
- wsparcia dzieci z terenów dotkniętych powodzią w 2024 r. w kontekście ich zdrowia psychicznego.

3) W OBSZARZE SPRAW SOCJALNYCH

- zmiany art. 188 Kodeksu pracy tak, by w przypadku pracownika wychowującego jednocześnie dwoje lub więcej dzieci w wieku do 14 lat wymiar zwolnienia od pracy ulegał proporcjonalnemu zwiększeniu,
- profesjonalizacji wymagań kwalifikacyjnych osób pracujących z młodzieżą jako wychowawcy podwórkowi,
- dostępu do świadczeń pomocowych dla dzieci w pieczy bieżącej,
- rozszerzenia programu wspierającego dzieci w przedszkolu,

- ograniczeń w samodzielnym wnioskowaniu przez osoby młode o świadczenie „Dobry Start”,
- przestrzegania praw małoletnich w środkach transportu publicznego,
- wykluczenia transportowego,
- wypadków komunikacyjnych z udziałem małoletnich i obowiązku noszenia kasku,
- działań prewencyjnych, których celem jest przeciwdziałanie narastającej fali agresji wobec pracowników systemu ochrony zdrowia,
- zmiany art. 61 ustawy o pomocy społecznej tak, by osoba małoletnia nie była zobowiązana do ponoszenia opłaty za pobyt dorosłego mieszkańca domu pomocy społecznej,
- zwiększenia liczby miejsc w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- kompleksowego uregulowania kwestii świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego, w tym wypracowania mechanizmu corocznej waloryzacji kwoty kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z funduszu,
- kategoryzacji wiekowej książek i filmów w kinach,
- uwzględniania sytuacji dzieci KODA (słyszące dziecko w rodzinie niesłyszących rodziców) w systemie edukacji, w tym zakwalifikowania ich do grupy osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- doprecyzowania przepisów związanych z bezpłatnym dowozem dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami do przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych,
- umożliwienia dzieciom rodziców z niepełnosprawnością otrzymania po ich śmierci renty socjalnej rodzinnej lub innego świadczenia uzupełniającego,
- niezwłocznej wypłaty świadczeń, w tym wychowawczych, rodzinnych i „Dobry Start” dzieciom umieszczonym w pieczy bieżącej,
- potrzeby wzmocnienia ochrony dzieci przed wulgarnymi treściami w transmisjach medialnych,
- zmian w przepisach dotyczących dowozu dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami do placówek oświatowych oraz kwalifikacji opiekunów,
- przeciwdziałania wykluczeniu dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej z możliwości korzystania z ulg i uprawnień wynikających z Karty Dużej Rodziny,
- preferencyjnego obliczenia podatku dla osób samotnie wychowujących dzieci.

4) W OBSZARZE OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH

- zwrócenia uwagi na problem uzależniania udziału dzieci w koloniach i obozach od wyrażenia zgody na rozpowszechnianie ich wizerunku,
- problemu publikowania zdjęć uczennic i uczniów na egzaminach przez media,
- problemu publikowania wizerunków dzieci w obiektach rekreacyjno-sportowych,

- zaprzestania stosowania zgód blankietowych na rozpowszechnianie wizerunku uczennic i uczniów w placówkach oświatowych,
- zwrócenia uwagi na kwestię publikowania zdjęć z wizerunkami dzieci na stronach komend Policji.

5) W OBSZARZE BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO DZIECI I MŁODZIEŻY

- zwalczania materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci (ang. *child sexual abuse material* – CSAM),
- potrzeby wprowadzenia widocznych oznaczeń wiekowych dla materiałów publikowanych na platformie YouTube,
- wzmocnienia mechanizmów pozwalających na skuteczną identyfikację sprawców przestępstw i wykroczeń internetowych wobec dzieci, a także na szybkie odnajdywanie osób pokrzywdzonych,
- wprowadzenia do szkół systemowej edukacji medialnej,
- rozważenia wprowadzenia nowego środka karnego w Kodeksie karnym, który pozwalałby sądom orzec w stosunku do sprawcy przestępstwa dokonanego w środowisku cyfrowym zakaz korzystania z określonej platformy lub platform cyfrowych,
- wprowadzenia regulacji prawnych dotyczących udziału dzieci w tzw. internetowych wyzwaniach oraz wprowadzenia zmian w prawie karnym, które umożliwią ściganie i karanie sprawców najbardziej szkodliwych form trollparentingu,
- wprowadzenia regulacji prawnych chroniących dzieci przed drastycznymi treściami w internecie,
- uregulowania cyfrowej pracy dzieci oraz zjawiska sharentingu,
- ograniczenia działalności lub wpisania na listę stron zakazanych platform AI oferujących usługi tworzenia lub modyfikowania wizerunków.

6) W OBSZARZE EDUKACJI I WYCHOWANIA

- usprawnienia działalności Rzecznika Dyscyplinarnego dla Nauczycieli i Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli tak, by nie pozbawiać RPD przysługujących mu kompetencji do zaskarżania postanowień komisji,
- utworzenia i prowadzenia rejestru młodzieżowych rad,
- usprawnienia postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych wobec nauczycieli, które dotyczą czynów naruszających prawa i dobro dzieci,
- zniesienia punktowego systemu oceniania zachowania uczniów,
- konsekwencji dla uczniów wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 maja 2025 r.[9] odnoszącego się do rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej, które nie uwzględnia oceny klasyfikacyjnej uzyskanej z religii w średniej ocen ucznia,
- etapu realizacji rządowego programu wsparcia edukacji formalnej dzieci i młodzieży „Szkoła dla Wszystkich",

[9] Sygn. Akt U 11/24.

- zniesienia obowiązkowego egzaminu z matematyki na maturze dla uczniów z dyskalkulią,
- przeciwdziałania przemocy rówieśniczej,
- zagrożeń dla dostępności edukacji domowej wynikających ze zmian w finansowaniu subwencji oświatowej,
- konieczności uwzględnienia głosu uczniów w procesie zmian przepisów dotyczących prac domowych,
- dodatków do wynagrodzeń dla specjalistów prowadzących zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dzieci,
- działań legislacyjnych mających na celu wsparcie uczniów i nauczycieli.

7) W OBSZARZE PRAWA KARNEGO

- planowanej, już po nowelizacji definicji gwałtu, zmiany art. 197 § 4 Kodeksu karnego w zakresie odpowiedzialności karnej, gdy do kontaktów seksualnych dochodzi między osobami o zbliżonym wieku i stopniu dojrzałości,
- ogłoszenia konkursu na utworzenie Centrum Pomocy Dzieciom w rejonie Szczecina,
- zapewnienia stabilnego i systemowego wsparcia finansowego dla Centrów Pomocy Dzieciom na terenie całego kraju,
- uregulowania zakazu produkcji, sprzedaży i rozpowszechniania przedmiotów, w tym lalek erotycznych, przedstawiających wytworzony lub przetworzony wizerunek małoletniego,
- zakresu szkoleń dla przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości dotyczących przestępstw przeciwko wolności seksualnej,
- uregulowania zasad przeprowadzania kontroli osobistych wobec osób małoletnich odwiedzających osadzonych rodziców i opiekunów,
- zagwarantowania udziału reprezentanta małoletniego od początku postępowania karnego,
- podjęcia działań zmierzających do znowelizowania Ustawy z 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej tak, by uwzględniały rozwój emocjonalny i stan psychiczny nieletniego,
- wprowadzenia regulacji prawnych penalizujących przestępstwa seksualne dokonywane w internecie, za pomocą środków masowego przekazu,
- zasad widzeń i kontaktów telefonicznych małoletnich z bliskimi osadzonymi w zakładach karnych,
- uwrażliwienia organów ścigania na temat potrzeby ochrony danych osobowych małoletnich w postępowaniach karnych, zwłaszcza w przekazach medialnych.

8) W OBSZARZE PRAWA RODZINNEGO I NIELETNICH

- zwrócenia uwagi na rozbieżność praktyki orzeczniczej sądów w sprawach dotyczących pobytu w pieczy zastępczej dzieci małoletnich matek, po uzyskaniu przez matkę pełnoletniości,
- usprawnienia przekazywania przez sądy dokumentacji za nieletnimi przy umieszczaniu w młodzieżowych ośrodkach,

- stanu prac nad reformą systemu pieczy zastępczej,
- stosowania procedury zgłaszania dzieci do ośrodków adopcyjnych z uwzględnieniem najlepszego interesu małoletnich,
- rozważenia zaniechania stosowania przymusowych odbiorów małoletnich w placówkach edukacyjnych,
- wsparcia małoletnich, którzy osiągają pełnoletniość podczas pobytu w domach samotnej matki,
- wznowienia opiniowania przez Zakład Psychologii Sądowej Instytutu Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sehna w Krakowie,
- rozważenia zmiany przepisów tak, by zobowiązanie alimentacyjne powstawało od dnia wniesienia pozwu o rozwód,
- ujednolicenia praktyki sądowej w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej tak, by uwzględniała dobro osoby małoletniej,
- nierówności w skali otrzymywanych świadczeń dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej, zwłaszcza w spokrewnionych rodzinach zastępczych,
- włączenia dzieci z pieczy zastępczej i dzieci adoptowanych do grupy uprawnionych do świadczeń medycznych poza kolejnością,
- reformy funkcjonowania systemu pomocy społecznej i poprawy wynagrodzenia pracowników socjalnych,
- bezzwłocznego kierowania wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych do placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- ujednolicenia przepisów dotyczących wywiadu środowiskowego dla kandydatów na rodzinę zastępczą lub prowadzących rodzinny dom dziecka,
- stanu prac nad projektem nowelizacji ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
- udziału osób wykonujących zawód medyczny w czynnościach przymusowego odbioru w związku z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz stanu prac nad nowelizacją tych przepisów,
- informacji o aktualnym czasie oczekiwania nieletnich na umieszczenie w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych,
- zabezpieczenia sytuacji dzieci w związku ze wstrzymaniem przyjęć nowych pacjentów do Krajowego Ośrodka Psychiatrii Sądowej dla Nieletnich w Garwolinie z uwagi na prowadzone prace remontowe,
- rozszerzenia zakresu pomocy państwa dla dzieci i młodzieży w placówkach wsparcia dziennego,
- stosowania i dotrzymania przez sądy terminu 7 dni na przesłanie postanowienia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej do ośrodka adopcyjnego,
- utworzenia, na mocy obowiązujących przepisów, młodzieżowych ośrodków wychowawczych dla nieletnich matek i ich dzieci.

9) W OBSZARZE SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH I KONSTYTUCYJNYCH

- charakteru i zakresu podejmowanych przez Policję działań wymierzonych w proceder wykorzystania dzieci do żebractwa,
- przyjęcia dodatkowego protokołu do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,

- odniesienia się do zaleceń z raportu koalicji organizacji pozarządowych monitorujących wdrożenie Konwencji o prawach dziecka,
- wycofania deklaracji końcowych Polski do Konwencji o prawach dziecka tak, by mając na uwadze poszanowanie władzy rodzicielskiej zapewnić jak najlepszą ochronę praw małoletnich,
- uwzględnienia w przepisach dotyczących przedłużenia czasowego ograniczenia prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową w sytuacji grup wrażliwych, przede wszystkim dzieci,
- potrzeby ratyfikacji III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka dotyczącego procedury składania zawiadomień o naruszeniu praw dziecka,
- uwzględnienia, by wśród osób uprawnionych do korzystania z punktów świadczących nieodpłatną pomoc prawną, znaleźli się także małoletni powyżej 13. roku życia,
- dalszego funkcjonowania przepisów, których celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów niebędących obywatelami polskimi,
- zapewnienia dostępu do świadczeń, w tym z zakresu wsparcia rodziny, pomocy społecznej oraz z Funduszu Alimentacyjnego, dla dzieci mających zgodę na pobyt ze względów humanitarnych,
- pełnego dostępu do świadczeń dla dzieci posiadających obywatelstwo polskie, niezależnie od statusu pobytowego rodziców,
- wprowadzenia do mediacji transgranicznych w sprawach rodzinnych sesji z udziałem profesjonalnych mediatorów,
- uwzględnienia w krajowym systemie pieczy zastępczej potrzeb i sytuacji małoletnich cudzoziemców przebywających w Polsce bez opieki.

2.2.7 Opiniowanie aktów prawnych przez Rzecznika Praw Dziecka

Z art. 11 ust. 1 ustawy o RPD wynika również kompetencja RPD w zakresie opiniowania aktów prawnych, które dotyczą praw, sytuacji oraz bezpieczeństwa osób małoletnich. Rzecznik stojąc na straży praw dziecka określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencji o prawach dziecka i innych przepisach, analizuje oraz zgłasza uwagi do projektów ustaw i rozporządzeń.

73
projekty ustaw
i rozporządzeń

W 2025 r. Rzecznik opiniował 73 projekty ustaw i rozporządzeń.

Opiniowane przez RPD dokumenty dotyczyły m.in. takich kwestii jak nowelizacja tzw. ustawy Kamilka (ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich), zmiana Kodeksu postępowania cywilnego.

Rzecznik opiniował również dokumenty odnoszące się do wytycznych wobec małoletnich i ich opiekunów w kontekście paktu migracyjnego UE czy sytuacji dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa.

Rzecznik wydał opinie także w kwestii zmian przepisów prawa oświatowego, warunków i sposobu przeprowadzania egzaminów, Karty Nauczyciela, kwalifikacji zawodowych osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, przedmiotu edukacja zdrowotna, wynagradzania nauczycieli, oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, funkcjonowania szkół i oddziałów sportowych, podziału subwencji oświatowej, wsparcia dzieci z Ukrainy, orzeczeń i opinii wydawanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz sytuacji dzieci z niepełnosprawnościami w systemie edukacji.

Opinie Rzecznika odnosiły się również do kluczowych dla bezpieczeństwa dziecka w cyberprzestrzeni aktów prawnych, jak m.in. projekt ustawy o systemach sztucznej inteligencji, projekt ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych w internecie, poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – prawo oświatowe w zakresie zakazu korzystania z telefonów komórkowych w szkołach czy propozycja przedłużenia okresu stosowania rozporządzenia (UE) 2021/1232 dotyczącego wykrywania treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci.

Wśród opiniowanych dokumentów znalazły się też projektowane zmiany w Kodeksie pracy, zasadach ruchu drogowego, przepisach z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

Rzecznik analizował wiele rozporządzeń, w tym m.in. dotyczących grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży w jednostkach systemu oświaty, zaleceń organizacji opieki kardiologicznej i postępowania klinicznego, standardu organizacyjnego opieki zdrowotnej w podmiotach wykonujących działalność leczniczą udzielających świadczeń zdrowotnych w ramach opieki długoterminowej, leczenia stomatologicznego oraz obowiązkowych szczepień ochronnych.

Szczegółowa lista opiniowanych aktów prawnych znajduje się w załączniku do sprawozdania.

3. Partycypacja dzieci i młodzieży w Biurze Rzecznika Praw Dziecka

Rzecznik od początku swojej kadencji zwraca szczególną uwagę na rozwój partycypacji dzieci i młodzieży, traktując wspieranie aktywnego uczestnictwa młodych osób w życiu społecznym, obywatelskim i politycznym jako jedno z najistotniejszych zadań swojego urzędu. W roku 2025 RPD konsekwentnie wzmacniał działania na rzecz partycypacji osób młodych w Polsce.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 48 ust. 1 wskazuje, że rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno jednak uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz przekonania. Dodatkowo art. 72 ust. 3 Konstytucji nakazuje organom władzy publicznej i osobom odpowiedzialnym za dziecko wysłuchanie osoby najmłodszej w toku ustalania jej praw oraz, w miarę możliwości, uwzględnienie zdania dziecka. Jednocześnie, zgodnie z art. 57 Konstytucj oraz art. 4 ust. 2 Ustawy z 24 lipca 2015 r. prawo o zgromadzeniach[10] pozwala osobom młodym uczestniczyć w zgromadzeniach.

Prawo dzieci do partycypacji zagwarantowane zostało także w regulacjach Konwencji o prawach dziecka. W szczególności w art. 12, który zapewnia dzieciom prawo do wyrażania swoich poglądów we wszystkich sprawach dotyczących ich życia, a także w art. 13, który mówi o prawie dziecka do swobodnej wypowiedzi, w tym swobodnego poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji. Dodatkowo art. 14 odnosi się do potrzeby respektowania prawa dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania, a art. 17 gwarantuje dziecku dostęp do informacji oraz materiałów pochodzących z różnorodnych źródeł krajowych i międzynarodowych.

Partycypacja wzmacnia u osób młodych poczucie odpowiedzialności i świadomości prawnej, bowiem angażowanie dzieci i nastolatków w decyzje dotyczące ich życia oraz przyszłości i pomaga im zrozumieć swoje prawa i obowiązki. Uczy odpowiedzialności za własne decyzje i daje poczucie wpływu na rzeczywistość, w której żyją. Jednocześnie angażowanie dzieci i nastolatków w procesy decyzyjne zwiększa skuteczność działań na rzecz ich ochrony, pomaga opracować rozwiązania, które będą odpowiadały rzeczywistym potrzebom i znajdą akceptację wśród młodych osób. Dzieci i nastolatki są najbardziej bezpośrednimi odbiorcami polityk oraz działań skierowanych do nich, dlatego to właśnie ich doświadczenia i perspektywy powinny stanowić fundament przy tworzeniu odpowiednich regulacji.

Kluczowym elementem skutecznej partycypacji jest stwarzanie przestrzeni dla dzieci i nastolatków do samostanowienia, które uwzględnia ich indywidualne potrzeby i możliwości. W przypadku młodych osób

[10] Ustawa z dnia 24 lipca 2015 roku prawo o zgromadzeniach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1389).

z niepełnosprawnościami samostanowienie staje się szczególnie istotne, ponieważ nierzadko są one marginalizowane. W konsekwencji ich głos może być ignorowany, a niepełnosprawność – traktowana jako przeszkoda w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym i obywatelskim.

Rzecznik w 2025 r. konsekwentnie realizował działania na rzecz wzmacniania partycypacji dzieci i młodzieży, traktując ją jako jeden z kluczowych filarów swojej działalności. W Biurze RPD organizowano spotkania, konsultacje, debaty i badania, które umożliwiały młodym osobom wyrażanie opinii w sprawach ich dotyczących oraz formułowanie postulatów kierowanych do instytucji publicznych.

Działania te miały zarówno wymiar bezpośredni – poprzez tworzenie przestrzeni dialogu i współdecydowania – jak i systemowy, obejmujący inicjatywy rzecznicze. Rzecznik nie ograniczał się do reagowania na zgłaszane problemy, lecz inicjował procesy, w których młode osoby współtworzyły rozwiązania, uczestniczyły w konsultacjach strategicznych i aktywnie zabierały głos w debacie publicznej – na poziomie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym.

3.1 Angażowanie młodzieży w procesy decyzyjne

W 2025 r. Rzecznik kontynuował rozwój mechanizmów włączania dzieci i młodzieży w procesy decyzyjne, zapoczątkowanych w 2024 r. poprzez powołanie Eksperta – Społecznego Zastępcy RPD oraz Rady Dzieci i Młodzieży. Miniony rok był czasem ich intensywnego funkcjonowania, wzmacniania roli doradczej młodych osób i poszerzania przestrzeni wpływu na działania w obszarze ochrony praw dziecka.

3.1.1 Ekspert – Społeczny Zastępca Rzecznika Praw Dziecka

Na mocy zarządzenia nr 1 Rzecznika Praw Dziecka z 8 stycznia 2024 r. powołany został Ekspert – Społeczny Zastępca Rzecznika Praw Dziecka, którym został Jan Gawroński.

Zakres zadań i obowiązków Eksperta – Społecznego Zastępcy Rzecznika Praw Dziecka, zgodnie z przyjętym zarządzeniem, obejmuje:

1) monitorowanie stanu ochrony praw dziecka, w szczególności w odniesieniu do osób neuroróżnorodnych i osób z niepełnosprawnościami,

2) sygnalizowanie problemów systemowych i indywidualnych Rzecznika, które występują w obszarze ochrony praw dzieci, zwłaszcza w kontekście grup wrażliwych, takich jak osoby z niepełnosprawnościami,

3) spotykanie się z przedstawicielami dzieci i młodzieży w imieniu Rzecznika,

4) reprezentowanie Rzecznika w organizacjach zrzeszających dzieci i młodzież oraz na forach z udziałem dzieci i młodzieży,

5) reprezentowanie Rzecznika podczas wydarzeń objętych Honorowym Patronatem Rzecznika Praw Dziecka oraz podczas konferencji i innych wydarzeń organizowanych przez organizacje młodzieżowe, pozarządowe mające na celu działanie na rzecz dzieci i młodzieży oraz przez instytucje, młodzieżowe organy doradcze samorządu terytorialnego,

6) współpraca z organami państwowymi oraz organami samorządowymi w imieniu Rzecznika w zakresie określonym w pkt 1.

W 2025 r. Jan Gawroński nadal pełnił funkcję Eksperta – Społecznego Zastępcy Rzecznika Praw Dziecka, realizując szerokie działania wspierające systemowe wzmacnianie partycypacji dzieci i młodzieży w życiu publicznym. Jego aktywność koncentrowała się na włączaniu perspektywy młodych osób do procesów stanowienia prawa, konsultacji publicznych oraz dialogu instytucjonalnego. Działania te miały charakter zarówno ekspercki, jak i reprezentacyjny – obejmowały udział w pracach legislacyjnych, dialog z organami administracji publicznej, inicjowanie współpracy międzyinstytucjonalnej oraz bezpośrednią współpracę z młodzieżowymi ciałami doradczymi. Jego aktywność stanowiła istotny element realizacji prawa dzieci i nastolatków do wyrażania opinii w sprawach ich dotyczących oraz do współuczestniczenia w procesach decyzyjnych, zgodnie ze standardami wynikającymi z Konwencji o prawach dziecka.

Współtworzenie rozwiązań w obszarze edukacji i praw uczniowskich

Jednym z głównych obszarów aktywności Jana Gawrońskiego była problematyka edukacji i praw ucznia. Uczestniczył on w działaniach konsultacyjnych związanych z projektowanymi zmianami w prawie oświatowym, obejmującymi w szczególności zagadnienia edukacji włączającej, praw uczniowskich i sytuacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Istotnym elementem działań Jana Gawrońskiego w obszarze praw uczniowskich było wystąpienie do Ministra Edukacji[11], uzupełniające stanowisko Rzecznika w sprawie punktowego systemu oceniania zachowania. Ekspert – Społeczny Zastępca RPD wskazał, że mechanizm przyznawania dodatnich i ujemnych punktów budzi poważne wątpliwości z perspektywy praw dziecka oraz praw osób z niepełnosprawnościami, a w praktyce szczególnie dotyka uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, m.in. w spektrum autyzmu lub z ADHD czy zespołem Tourette'a. Podkreślił też, że ocena z zachowania wywołuje realne skutki edukacyjne – wpływa na stypendia, świadectwa i rekrutację do szkół ponadpodstawowych – przez co może utrwalać nierówności. Zwracał również uwagę, że stosowanie systemów punktowych utrudnia realizację edukacji włączającej i zwiększa ryzyko nierównego traktowania uczniów.

Dostępność transportu publicznego jako warunek równej partycypacji

Istotnym obszarem działań Jana Gawrońskiego była także problematyka dostępności transportu publicznego dla dzieci i młodzieży, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami. Jan Gawroński uczestniczył w spotkaniach z kierownictwem Urzędu Transportu Kolejowego, podczas których omawiano potrzebę ewaluacji standardów dostępności infrastruktury kolejowej.

Ekspert – Społeczny Zastępca RPD wskazywał, że dostępność transportu nie jest wyłącznie kwestią techniczną, lecz warunkiem realnego korzystania przez młodych ludzi z praw obywatelskich i społecznych. Brak odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych, informacyjnych i organizacyjnych wyklucza możliwość uczestnictwa dzieci i młodzieży w edukacji, kulturze, konsultacjach społecznych oraz wydarzeniach obywatelskich.

Współpraca z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – wzmacnianie sprawczości prawnej młodych osób

Ważnym elementem aktywności Jana Gawrońskiego była współpraca z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie zwiększania świadomości prawnej dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów.

[11] BRPD.401.1.2025.

W ramach spotkań z przedstawicielami Funduszu omawiano mechanizmy umożliwiające skuteczne zgłaszanie barier w przestrzeni publicznej oraz egzekwowanie prawa do dostępności.

Ochrona praw młodocianych pracowników

Jan Gawroński aktywnie uczestniczył w działaniach dotyczących ochrony praw młodocianych na rynku pracy. Współpraca z Państwową Inspekcją Pracy obejmowała analizę zagrożeń związanych z pracą sezonową i dorywczą młodych osób oraz z aktywnością zarobkową dzieci i młodzieży w środowisku cyfrowym.

Istotnym elementem tych działań było wyjazdowe posiedzenie Rady Dzieci i Młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka w siedzibie Głównego Inspektoratu Pracy. Podczas spotkania młodzi przedstawiciele sformułowali postulaty dotyczące m.in. skuteczniejszej kontroli zatrudnienia sezonowego, możliwości zgłaszania naruszeń prawa pracy za pomocą narzędzi cyfrowych, przejrzystości stosowania narzędzi sztucznej inteligencji w procesach rekrutacyjnych oraz zapewnienia młodym pracownikom dostępu do bezpłatnego wsparcia psychologicznego.

Proces ten stanowił przykład pełnego cyklu partycypacyjnego – od identyfikacji problemów przez młodzież, poprzez formułowanie postulatów, aż po dialog z właściwymi instytucjami i inicjowanie działań prewencyjnych.

Wzmacnianie instytucjonalnych form dialogu młodzieży z państwem

Jan Gawroński uczestniczył również w pracach parlamentarnych zespołów zajmujących się dialogiem obywatelskim i funkcjonowaniem młodzieżowych rad przy jednostkach samorządu terytorialnego. Działania te dotyczyły tworzenia stabilnych podstaw prawnych dla funkcjonowania młodzieżowych organów doradczych, w tym kwestii finansowania ich działalności, możliwości inicjatywy ustawodawczej oraz utworzenia krajowego rejestru.

Aktywność w tym obszarze miała znaczenie systemowe – wzmacniała trwałość i przewidywalność mechanizmów partycypacji młodzieży na poziomie lokalnym i krajowym, zwiększając realny wpływ młodych ludzi na decyzje publiczne.

Reprezentacja młodzieży podczas wydarzeń publicznych

Jan Gawroński reprezentował środowiska młodzieżowe podczas licznych wydarzeń o charakterze społecznym, edukacyjnym i obywatelskim, wzmacniając widoczność głosu młodego pokolenia w debacie publicznej.

3.1.2 Rada Dzieci i Młodzieży

21 września 2024 r., po raz pierwszy w historii urzędu RPD, na podstawie zarządzenia nr 44 Rzecznika Praw Dziecka z 1 czerwca 2024 r., powołana została Rada Dzieci i Młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka. Rada składała się z 10 młodych osób i była ciałem doradczym Rzecznika Praw Dziecka.

Zgodnie z zarządzeniem celem Rady było w szczególności:

1) upowszechnianie wiedzy o prawach dziecka i sposobach ich ochrony, w tym o zadaniach i uprawnieniach Rzecznika Praw Dziecka,

2) inicjowanie działań Rzecznika Praw Dziecka na rzecz dzieci i młodzież,

3) formułowanie postulatów legislacyjnych dotyczących praw dziecka oraz opiniowanie projektów aktów prawnych w zakresie zapewnienia właściwego poziomu ochrony praw dziecka,

4) inicjowanie kampanii społecznych,

5) uczestnictwo w konsultacjach społecznych dotyczących praw dziecka i inicjowanie takich konsultacji,

6) budowa świadomości i postawy obywatelskiej oraz podnoszenie świadomości o możliwości samostanowienia dzieci i młodzieży,

7) działanie na rzecz aktywizacji dzieci i młodzieży,

8) współpraca z organizacjami pożytku publicznego, których zadaniem statutowym jest w szczególności działalność na rzecz poprawy jakości życia dzieci i młodzieży, ochrona praw dziecka, ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, wsparcie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa w sieci dzieci i młodzieży,

9) współpraca z Biurem RPD, organami administracji rządowej, Sejmem i Senatem RP oraz jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami zrzeszającymi dzieci oraz młodzież odwzorowującymi funkcjonowanie

organów państwowych i organów samorządu terytorialnego takich jak młodzieżowe Rady Gmin, Miast i Powiatów oraz Młodzieżowe Sejmiki Województw,

10) opiniowanie wniosków o nadanie Odznaki Honorowej,

11) wykonywanie innych zadań określonych przez Rzecznika.

W 2025 r. Rada Dzieci i Młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka aktywnie realizowała swoje funkcje doradcze, konsultacyjne i opiniodawcze. Członkowie Rady uczestniczyli w działaniach podejmowanych przez Biuro RPD, włączali się w procesy legislacyjne, brali udział w pracach zespołów eksperckich i reprezentowali perspektywę młodych osób w debacie publicznej dotyczącej praw dziecka.

Opiniowanie zmian legislacyjnych

Istotnym obszarem aktywności Rady było opiniowanie projektów zmian prawnych dotyczących sytuacji dzieci i młodzieży. W lipcu 2025 r. Rzecznik wraz z Radą Dzieci i Młodzieży przedstawił uwagi do poselskiego projektu zmian ustawy – Prawo oświatowe wprowadzającego zakaz korzystania przez uczniów szkół podstawowych ze smartfonów. W stanowisku podkreślono potrzebę uwzględnienia głosu dzieci i młodzieży w procesie podejmowania decyzji dotyczących funkcjonowania szkoły, zachowania autonomii placówek w określaniu zasad korzystania z telefonów oraz konieczność uwzględnienia potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Część zgłoszonych uwag została następnie uwzględniona przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w toku dalszych prac nad projektem.

Członkowie Rady włączyli się również w działania związane z projektem ustawy o wspieraniu uczniów i nauczycieli, będąc jedną z blisko 40 organizacji i inicjatyw społecznych zaangażowanych w jego konsultowanie i poparcie. Inicjatywa ta dotyczyła m.in. wzmocnienia prawa uczniów do odpoczynku i czasu wolnego oraz zapewnienia nauczycielom możliwości korzystania z superwizji. Szczegółowy opis działań związanych z przygotowaniem tej inicjatywy legislacyjnej przedstawiono w rozdziale 3.1.10 Projekty ustaw.

Dostęp młodych osób do nieodpłatnej pomocy prawnej

Przedstawiciele Rady włączali się także w działania dotyczące dostępu młodych osób do nieodpłatnej pomocy prawnej. W 2025 r. brali udział

w posiedzeniach sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, przedstawiając perspektywę młodych osób oraz wskazując na praktyczne znaczenie jednoznacznego zagwarantowania osobom małoletnim możliwości korzystania z systemu nieodpłatnej pomocy prawnej.

Młodzi na rynku pracy – posiedzenie w Głównym Inspektoracie Pracy

Jednym z obszarów aktywności Rady była również ochrona praw młodych osób na rynku pracy. 6 czerwca 2025 r. członkowie Rady odbyli wyjazdowe posiedzenie w siedzibie Głównego Inspektoratu Pracy. Spotkanie było efektem wcześniejszych rozmów dotyczących potrzeby wzmocnienia ochrony młodych pracowników oraz zwiększenia świadomości młodych osób w zakresie praw pracowniczych. Podczas posiedzenia członkowie Rady przedstawili postulaty i rekomendacje dotyczące m.in. przejrzystości procesów rekrutacyjnych z wykorzystaniem sztucznej inteligencji, ochrony przed nadużyciami w zatrudnieniu sezonowym, rozszerzenia definicji mobbingu, wzmocnienia kontroli Państwowej Inspekcji Pracy oraz zwiększenia dostępności narzędzi do zgłaszania naruszeń praw pracowniczych. Dyskusja objęła również kwestie edukacji dotyczącej prawa pracy w szkołach oraz wyzwań związanych z aktywnością zawodową młodych osób w przestrzeni cyfrowej.

Udział w pracach zespołów eksperckich

Członkowie Rady uczestniczyli również w pracach zespołów eksperckich działających przy Rzeczniku Praw Dziecka. Przedstawiciele Rady brali udział w pracach Zespołu do spraw etyki badań społecznych z udziałem dzieci w Polsce, prezentując doświadczenia młodych osób związane z udziałem w badaniach społecznych oraz wskazując na bariery takie jak niezrozumiały język narzędzi badawczych czy brak poczucia anonimowości. Głos Rady był także uwzględniany w pracach Zespołu do spraw ochrony dzieci z niepełnosprawnościami przed przemocą.

Udział w wydarzeniach i działaniach edukacyjnych

Przedstawiciele Rady uczestniczyli ponadto w wydarzeniach publicznych i działaniach upowszechniających prawa dziecka. Współprowadzili panele dyskusyjne podczas konferencji prezentującej wyniki badań „Perspektywa

(dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce", a także brali udział w Kongresie Dzieci i Młodzieży, współtworząc program wydarzenia i prowadząc wybrane rozmowy. Przedstawiciele Rady współprowadzili także webinary Rzecznika.

Rada była ponadto obecna w działaniach o charakterze międzynarodowym i konsultacyjnym. Jej przedstawicielka brała udział w spotkaniu z przedstawicielką Sekretarza Generalnego ONZ ds. przemocy wobec dzieci, prezentując perspektywę młodych osób w rozmowie o bezpieczeństwie i podmiotowym traktowaniu dzieci. Przedstawiciele Rady uczestniczyli także w projekcie ENYA – Europejskiej Sieci Młodych Doradców, współtworząc rekomendacje dotyczące prawa dzieci do zdrowia fizycznego i prezentując je na forum międzynarodowym. Szczegółowy opis udziału w tym projekcie przedstawiono w rozdziale 3.1.9 Udział Rady Dzieci i Młodzieży w projekcie European Network of Young Advisors (ENYA) – głos młodych na forum międzynarodowym.

Aktywność Rady Dzieci i Młodzieży w 2025 r. potwierdziła znaczenie tego gremium jako forum realnej partycypacji dzieci i młodzieży przy RPD. Udział młodych osób w procesach konsultacyjnych, legislacyjnych i eksperckich wzmacniał obecność ich głosu w debacie publicznej oraz pozwalał na włączanie perspektywy dzieci i młodzieży w działania podejmowane na rzecz ochrony ich praw.

Kadencja Rady Dzieci i Młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka zakończyła się 31 sierpnia 2025 r.

3.1.3 Eksperci

Zgodnie z zarządzeniem nr 42 Rzecznika Praw Dziecka z 6 maja 2024 r. oraz zarządzeniem nr 80 z 12 sierpnia 2024 r. Rzecznik powołał ekspertów z głosem doradczym w sprawach wymagających wiedzy specjalistycznej lub szczególnych umiejętności w zakresie ochrony praw dziecka.

Do zadań ekspertów zgodnie z zarządzeniem należy:

1) sygnalizowanie problemów systemowych i indywidualnych Rzecznikowi występujących w zakresie ochrony praw dziecka,

2) spotykanie się z przedstawicielami dzieci i młodzieży w imieniu Rzecznika,

3) współpraca z organami państwowymi oraz organami samorządowymi w imieniu Rzecznika.

Eksperci wchodzą także w skład zespołów eksperckich powołanych przy Rzeczniku oraz wspierają działania Biura RPD poprzez udział w spotkaniach, konsultacjach i wydarzeniach dotyczących ochrony praw dziecka.

Udział w pracach zespołów eksperckich i konsultacjach

W 2025 r. eksperci uczestniczyli w pracach zespołów tematycznych oraz w spotkaniach konsultacyjnych dotyczących różnych aspektów ochrony praw dziecka. Podczas jednego ze spotkań zespołu zajmującego się etyką badań społecznych z udziałem dzieci przedstawiciel ekspertów w swojej prezentacji zwrócił uwagę na bariery, z jakimi mogą spotykać się dzieci i młodzież, takie jak brak poczucia anonimowości czy niezrozumiały język ankiet. Przedstawił także przykłady problemów, wskazując m.in. na presję związaną z udziałem w badaniu lub koniecznością udzielania odpowiedzi na wszystkie pytania. Wnioski z tych analiz stanowią ważny wkład w przygotowywane rekomendacje dotyczące prowadzenia badań z poszanowaniem praw i potrzeb młodych respondentów.

Eksperci uczestniczyli również w konsultacjach Strategii na rzecz partycypacji dzieci i młodzieży, które odbyły się 14 maja 2025 r. W toku konsultacji analizowano projekt strategii, identyfikowano przeszkody utrudniające udział młodych osób w życiu publicznym oraz formułowano propozycje zmian. Szczegółowy opis pracy nad Strategią przedstawiono w rozdziale 3.1.6 Strategia na rzecz partycypacji dzieci i młodzieży.

Działania na rzecz dostępności i partycypacji

Eksperci wspierali także działania Rzecznika w zakresie dostępności i równego uczestnictwa dzieci i młodzieży w wydarzeniach publicznych. Brali udział w przygotowaniu Kongresu Dzieci i Młodzieży 2025, zwracając szczególną uwagę na kwestie dostępności sensorycznej. Ich zaangażowanie pozwoliło uwzględnić perspektywę osób z niepełnosprawnościami już na etapie projektowania wydarzenia, co przyczyniło się do podniesienia standardów dostępności oraz umożliwiło pełniejsze i bardziej równe uczestnictwo osób o zróżnicowanych potrzebach.

Eksperci byli również zaangażowani merytorycznie w przebieg Kongresu – współmoderowali panel poświęcony emocjom i zdrowiu psychicznemu młodych osób.

Udział w wydarzeniach publicznych i inicjatywach społecznych

Eksperci reprezentowali również Rzecznika podczas wydarzeń publicznych oraz inicjatyw społecznych poświęconych ochronie praw dziecka, integracji społecznej, partycypacji oraz dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Byli też obecni podczas wydarzeń związanych z prezentacją raportów RPD.

3.1.4 Opiniowanie wniosków o przyznanie Odznaki Honorowej za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka oraz rekomendowanie osób do wyróżnienia

Odznaka Honorowa za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka została ustanowiona rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 15 lutego 2013 r. Odznaka jest zaszczytnym wyróżnieniem i może być nadawana obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej, obywatelom państw obcych, organizacjom lub instytucjom mającym siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub za granicą, za szczególne osiągnięcia w dziedzinie ochrony praw dziecka.

Wręczana przez Rzecznika odznaka podkreśla znaczenie pracy tych, którzy każdego dnia przyczyniają się do budowania bezpieczniejszego, przyjaznego świata dla młodych osób i stają na straży ich dobra, niosąc pomoc i wsparcie.

Decyzją Rzecznika, na podstawie zarządzenia nr 44 z 1 czerwca 2024 r., członkowie Rady Dzieci i Młodzieży biorą udział w opiniowaniu wniosków o nadanie Odznaki Honorowej.

Dzięki tej roli młodzi wyróżniają osoby i podmioty, które w ich ocenie przyczyniły się do wzmocnienia ochrony praw dzieci w Polsce. Nadanie Odznaki Honorowej jest więc wyrazem uznania nie tylko samego Rzecznika, ale także przedstawicieli dzieci i młodzieży. Dodatkowo młode osoby są aktywne obywatelsko. To ważny element procesu, który pomaga im rozwijać świadomość na temat ich roli w społeczeństwie. Pokazuje siłę ich poglądów oraz decyzji.

Szczegółowy opis Odznaki Honorowej za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka, wraz z listą osób odznaczonych w 2025 r. znajduje się w części dotyczącej działalności Rzecznika w zakresie upowszechniania i ochrony praw dziecka.

3.1.5 Udział w gremiach dialogu i tworzeniu polityk publicznych

W 2025 r. działania Rzecznika w obszarze partycypacji obejmowały także aktywne włączanie perspektywy praw dziecka w procesy tworzenia polityk publicznych. Partycypacja systemowa polegała na obecności przedstawicieli Rzecznika Praw Dziecka w gremiach doradczych, inicjowaniu rozwiązań instytucjonalnych oraz podejmowaniu działań rzeczniczych na rzecz trwałych mechanizmów udziału dzieci i młodzieży w życiu publicznym.

W 2025 r. przedstawiciele Rzecznika zostali włączeni w prace ogólnokrajowych gremiów doradczych zajmujących się polityką młodzieżową i dialogiem z młodym pokoleniem, co stanowi istotny element wzmacniania partycypacji dzieci i młodzieży na poziomie systemowym.

Przedstawiciel RPD został wyznaczony do reprezentowania Rzecznika w Radzie do spraw Polityki Młodzieżowej przy Ministrze Edukacji. Rada została powołana zarządzeniem Ministra Edukacji z 18 września 2025 r. jako organ opiniodawczo-doradczy, którego zadaniem jest współtworzenie, konsultowanie oraz monitorowanie wdrażania Krajowej Strategii Młodzieżowej. Włączenie przedstawiciela Rzecznika do prac Rady umożliwia uwzględnianie perspektywy praw dziecka w kształtowaniu rozwiązań dotyczących młodego pokolenia.

Ponadto przedstawicielka Rzecznika jest członkinią Rady Dialogu z Młodym Pokoleniem. Jest to organ opiniodawczo-doradczy Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego, powołany na mocy ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie[12]. Do zadań Rady należy opiniowanie aktów prawnych i programów dotyczących młodzieży, inicjowanie działań na rzecz młodego pokolenia, tworzenie przestrzeni dialogu między młodzieżą a administracją publiczną oraz wspieranie młodzieżowych ciał doradczych działających na poziomie samorządowym.

3.1.6 Strategia na rzecz partycypacji dzieci i młodzieży

Przy RPD działa Zespół ds. partycypacji dzieci i młodzieży w Polsce, którego głównym zadaniem jest przygotowanie narodowej Strategii na rzecz partycypacji dzieci i młodzieży – dokumentu wyznaczającego kierunki działań państwa w zakresie wzmacniania udziału młodych osób w życiu publicznym. Zespół tworzą eksperci reprezentujący środowiska naukowe, organizacje pozarządowe oraz młodzieżowi liderzy i aktywiści. Jego prace koncentrują się na analizie krajowych i międzynarodowych regulacji prawnych

[12] Dz. U. z 2025 r. poz. 1338 z późn. zm.

dotyczących partycypacji dzieci i młodzieży, identyfikowaniu dobrych praktyk w tym obszarze oraz wypracowywaniu rozwiązań zapewniających bezpieczny i zgodny z dobrem dziecka udział młodych osób w procesach decyzyjnych, a także opracowaniu narzędzi wspierających rozwój partycypacji na poziomie krajowym i lokalnym.

W ramach prac nad Strategią 14 maja 2025 r. odbyło się spotkanie konsultacyjne z osobami młodymi. Jego celem było włączenie młodych osób w proces tworzenia dokumentu o charakterze systemowym, określającego kierunki rozwoju partycypacji w Polsce.

W konsultacjach uczestniczyli przedstawiciele młodzieżowych rad i organizacji pozarządowych. Spotkanie miało charakter warsztatowy i opierało się na metodach sprzyjających dialogowi oraz swobodnej wymianie opinii. Uczestnicy pracowali w grupach, omawiając kluczowe zagadnienia związane z partycypacją społeczną dzieci i młodzieży.

Dyskusje dotyczyły w szczególności sposobu rozumienia partycypacji przez osoby młode, oceny jej aktualnego stanu w Polsce oraz barier utrudniających aktywne uczestnictwo młodzieży w życiu publicznym. Uczestnicy wskazywali również potrzeby i oczekiwania młodych osób wobec instytucji publicznych oraz obszary wymagające wsparcia systemowego. Ważnym elementem spotkania była także analiza kierunków działań, które powinny zostać uwzględnione w Strategii, tak aby dokument odpowiadał na realne wyzwania i doświadczenia młodego pokolenia. Zebrane rekomendacje zostaną wykorzystane w dalszych pracach Zespołu.

3.1.7 Młodzieżowe rady – działania na rzecz utworzenia rejestru i wzmocnienia partycypacji młodych osób

W Polsce funkcjonują setki młodzieżowych rad gmin i powiatów, a w województwach działają młodzieżowe sejmiki województw. Udział dzieci i młodzieży w tych organach ma istotne znaczenie dla rozwoju partycypacji, ponieważ pozwala młodym osobom zdobywać doświadczenie w działalności konsultacyjnej, doradczej i inicjatywnej, wzmacnia ich poczucie sprawczości oraz uczy mechanizmów działania samorządu i demokracji na poziomie lokalnym. Jednocześnie istotnym problemem pozostaje brak oficjalnego, ogólnopolskiego rejestru tych rad. W praktyce oznacza to trudności w ustaleniu, ile młodzieżowych rad i sejmików rzeczywiście działa w Polsce i przy których jednostkach samorządu terytorialnego funkcjonują. Brak centralnej ewidencji utrudnia także prowadzenie kompleksowych działań wspierających te organy, ogranicza możliwości sieciowania i wymiany doświadczeń między młodymi radnymi, a także osłabia możliwość monitorowania rozwoju młodzieżowej partycypacji i planowania rozwiązań systemowych.

W związku z tym Rzecznik podejmował konsekwentne działania na rzecz utworzenia rejestru młodzieżowych rad. Ich początkiem było wystąpienie generalne skierowane w październiku 2024 r. do Ministra ds. Społeczeństwa Obywatelskiego[13]. Wskazano w nim, że oficjalny rejestr pozwoliłby stworzyć pełną i aktualizowaną bazę młodzieżowych organów doradczych, ułatwiłby kontakt z nimi, wspierałby ich współpracę oraz umożliwiał skuteczniejsze planowanie działań na rzecz ich rozwoju. Po uzyskaniu odpowiedzi, że właściwym organem do rozważenia zmian legislacyjnych jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rzecznik skierował w styczniu 2025 r. kolejne wystąpienie generalne – tym razem do MSWiA[14].

W 2025 r. działania te były kontynuowane i obejmowały łącznie trzy wystąpienia kierowane do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – ze stycznia, kwietnia i czerwca[15]. W każdym z nich Rzecznik podtrzymywał stanowisko, że brak oficjalnego rejestru osłabia możliwości wspierania młodzieżowych rad i sejmików oraz utrudnia docieranie do nich z inicjatywami publicznymi. W odpowiedzi na argumentację MSWiA, że rejestry ustawowe powinny wiązać się ze skutkami prawnymi, Rzecznik wskazywał, iż w polskim porządku prawnym funkcjonują również rejestry i bazy danych o charakterze informacyjnym. Podnosił, że publicznie dostępny rejestr młodzieżowych rad byłby przejawem realizacji pozytywnych obowiązków państwa w zakresie wspierania udziału dzieci i młodzieży w życiu publicznym, a zarazem praktycznym narzędziem wzmacniania ich aktywności obywatelskiej. W czerwcu 2025 r. argumentacja ta została dodatkowo uzupełniona odwołaniem do wniosków raportu Polskiej Rady Organizacji Młodzieżowych, który również wskazywał na brak oficjalnej, aktualnej bazy młodzieżowych rad jako istotną barierę dla ich współpracy i rozwoju.

Równolegle przedstawiciele Biura RPD uczestniczyli w kilku ważnych spotkaniach poświęconych funkcjonowaniu młodzieżowych rad i ich przyszłości. W lipcu 2025 r. podczas posiedzenia Parlamentarnego Zespołu ds. Dialogu Obywatelskiego omawiano potrzebę zapewnienia młodzieżowym radom stabilnych warunków działania, w tym systemowego wsparcia finansowego i wypracowania standardów współpracy z osobami młodymi.

We wrześniu 2025 r. temat ten powrócił podczas połączonego posiedzenia Parlamentarnych Zespołów ds. Dialogu Obywatelskiego oraz ds. Działalności Rad Młodzieżowych przy Jednostkach Samorządu Terytorialnego. W trakcie obrad podkreślano, że rejestr powinien być aktywny, spójny, przejrzysty i prawnie umocowany, tak aby zapewnić aktualność danych i usprawnić komunikację między radami.

13 ZEW.422.15.2024.
14 ZEW.422.15.2024.
15 ZEW.422.15.2024.

Również we wrześniu 2025 r. przedstawicielka Biura RPD uczestniczyła w posiedzeniu Podkomisji sejmowej do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi, podczas której poruszano kwestię rejestru rad młodzieżowych.

Z kolei w grudniu 2025 r. przedstawiciel Biura RPD brał udział w posiedzeniu Parlamentarnego Zespołu ds. Działalności Młodzieżowych Rad przy Jednostkach Samorządu Terytorialnego, podczas którego ponownie podkreślono potrzebę stworzenia aktualnej bazy tych organów jako warunku skuteczniejszego działania i współpracy.

W 2025 r. nie doszło jeszcze do utworzenia ogólnopolskiego rejestru młodzieżowych rad, jednak działania Rzecznika pozwoliły utrzymać ten temat w debacie publicznej, parlamentarnej i eksperckiej oraz wyraźnie pokazały jego znaczenie dla realizacji prawa dzieci i młodzieży do partycypacji. Dalsze działania planowane w tym obszarze obejmują konsekwentne wspieranie inicjatyw legislacyjnych i organizacyjnych, które doprowadzą do uporządkowania systemu funkcjonowania młodzieżowych rad, ułatwią ich współpracę oraz wzmocnią rolę tych organów jako realnych partnerów samorządu i administracji publicznej.

3.1.8 Kongres Dzieci i Młodzieży

Kongres Dzieci i Młodzieży to ogólnopolskie wydarzenie zainicjowane przez RPD jako stała przestrzeń dialogu z młodym pokoleniem. Jego ideą jest realne włączanie dzieci i młodzieży w debatę publiczną oraz umożliwienie im współdecydowania o sprawach, które bezpośrednio ich dotyczą. Kongres powstał w odpowiedzi na potrzebę wzmacniania prawa młodych osób do partycypacji oraz budowania mechanizmów dialogu międzypokoleniowego. Wydarzenie zostało zainicjowane przez Rzecznika w 2024 r.

Druga edycja Kongresu odbyła się w dniach 14–15 grudnia 2025 r. w Warszawie i zgromadziła blisko 600 osób z całej Polski. Program wydarzenia został przygotowany przy aktywnym udziale młodzieży, która współdecydowała o tematyce paneli, wyborze zaproszonych gości i formule spotkań.

Program koncentrował się na zagadnieniach szczególnie istotnych z perspektywy młodego pokolenia, w tym zdrowiu psychicznym, aktywizmie społecznym, działalności humanitarnej, nauce, realizacji marzeń i bezpieczeństwie w przestrzeni publicznej. Dyskusje dotyczyły zarówno wyzwań emocjonalnych i relacyjnych, z jakimi mierzą się dzieci i młodzież, jak i sposobów budowania sprawczości, odwagi oraz zaangażowania społecznego.

Poruszano kwestie dostępności wsparcia psychologicznego, znaczenia otwartej rozmowy o trudnościach, a także roli dorosłych i instytucji w reagowaniu na przemoc i kryzysy młodych osób. W programie znalazły się również wątki związane z popularyzacją nauki, rozwijaniem ciekawości poznawczej oraz kształtowaniem odpowiedzialnych postaw w przestrzeni publicznej.

Wydarzenie miało charakter dialogu międzypokoleniowego – stworzyło bezpośrednią przestrzeń spotkania młodych ludzi z przedstawicielami instytucji publicznych, organizacji społecznych oraz ekspertami. Kongresowi towarzyszyła strefa edukacyjna przygotowana przez partnerów instytucjonalnych i społecznych, umożliwiająca uczestnikom pogłębienie wiedzy i nawiązanie kontaktu z podmiotami działającymi na rzecz praw dziecka.

Kongres Dzieci i Młodzieży ma charakter cykliczny i stanowi stały element działań Rzecznika na rzecz wzmacniania partycypacji młodych osób. Wnioski i postulaty zgłaszane przez uczestników wydarzenia są analizowane i wykorzystywane w dalszych działaniach RPD, w szczególności przy formułowaniu rekomendacji i podejmowaniu inicjatyw dotyczących praw dzieci i młodzieży.

Kongres Dzieci i Młodzieży 2025 potwierdził, że młode osoby chcą uczestniczyć w debacie publicznej oraz współkształtować rozwiązania dotyczące ich praw i potrzeb.

3.1.9 Udział Rady Dzieci i Młodzieży w projekcie European Network of Young Advisors (ENYA) – głos młodych na forum międzynarodowym

Europejska Sieć Młodych Doradców (ENYA) to międzynarodowy projekt realizowany w ramach Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka (ENOC), którego celem jest włączanie dzieci i młodzieży w działania podejmowane na poziomie europejskim w obszarze ochrony praw dziecka. Projekt umożliwia młodym osobom przedstawienie swoich doświadczeń, opinii i postulatów w sprawach ważnych z ich perspektywy, a także udział w wypracowywaniu rekomendacji kierowanych do instytucji publicznych. Inicjatywa ta stanowi praktyczną realizację prawa dziecka do bycia wysłuchanym i uczestnictwa w sprawach publicznych, gwarantowanego w art. 12 Konwencji o prawach dziecka. W projekcie biorą udział młodzi doradcy współpracujący z instytucjami Rzeczników Praw Dziecka w poszczególnych państwach.

W 2025 r. przedstawiciele Rady Dzieci i Młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka uczestniczyli w kolejnej edycji projektu ENYA, której celem było wypracowanie rekomendacji dotyczących realizacji prawa dzieci do zdrowia fizycznego.

W ramach przygotowań do prac na poziomie międzynarodowym od kwietnia do czerwca 2025 r. młodzi doradcy pracowali nad rekomendacjami dotyczącymi sytuacji dzieci w Polsce. Spotkania odbywały się przy wsparciu koordynatora z Biura RPD, a proces obejmował m.in. konsultacje eksperckie oraz analizę wyzwań związanych ze zdrowiem fizycznym i jego powiązaniem ze zdrowiem psychicznym. Wśród najważniejszych postulatów znalazły się m.in. dostosowanie zajęć wychowania fizycznego do potrzeb i zainteresowań uczniów, wzmocnienie kompetencji nauczycieli w zakresie wspierającej komunikacji i przeciwdziałania przemocy, wprowadzenie szerszej edukacji zdrowotnej w szkołach, promowanie zdrowych nawyków żywieniowych oraz zapewnienie dzieciom pełnego i szanującego ich podmiotowość podejścia w systemie opieki zdrowotnej.

Wypracowane na poziomie krajowym postulaty zostały następnie przedstawione podczas Forum ENYA 2025, które odbyło się 1–2 lipca 2025 r. w Jezerčicy (Chorwacja). W spotkaniu uczestniczyła młodzież z wielu państw europejskich, która wspólnie pracowała nad wyborem najważniejszych rekomendacji dotyczących zdrowia dzieci i młodzieży w Europie.

Kulminacyjnym momentem projektu była prezentacja wspólnych rekomendacji młodych doradców podczas dorocznej konferencji Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka w Bukareszcie 17–18 września 2025 r. W trakcie konferencji młodzi przedstawiciele poszczególnych krajów zaprezentowali wnioski wypracowane w ramach projektu, zwracając uwagę na wyzwania związane z realizacją prawa dzieci do zdrowia oraz potrzebę wzmacniania działań instytucji publicznych w tym obszarze.

Udział Rady Dzieci i Młodzieży w projekcie ENYA stanowi przykład transnarodowej partycypacji młodych osób, umożliwiającej im współtworzenie rekomendacji kierowanych do europejskich instytucji zajmujących się ochroną praw dziecka.

Biuro RPD planuje kontynuować udział w kolejnych edycjach, aby wspólnie z młodymi osobami z innych państw identyfikować wyzwania i poszukiwać rozwiązań służących skuteczniejszej ochronie praw dziecka.

3.1.10 Projekty ustaw

3.1.10.1 Projekt nowelizacji ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta

Projekt nowelizacji ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta to wynik prac młodych osób – inicjatywy Nastoletni Azyl oraz Rady Młodzieżowej I kadencji przy Zespole Parlamentarnym ds. Młodzieży

IX kadencji Parlamentu, a także Rzecznika Praw Dziecka oraz przewodniczącej Parlamentarnego Zespołu do spraw Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży posłanki Marty Golbik.

Propozycja rozwiązań była odpowiedzią na dane świadczące o złej kondycji zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Dążył do przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym. Jego celem było również wzmocnienie wsparcia dla rodzin dzieci i nastolatków doświadczających problemów zdrowia psychicznego. Projekt zakładał, że rodzic czy opiekun będzie uczestniczyć w procesie wspierania dziecka, a jeśli to konieczne – także całej rodziny.

Propozycję przepisów poparło blisko 30 organizacji młodzieżowych: Fundacja GrowSPACE, Siła Młodych, Fundacja Impuls, Ruch Nowej Szkoły, Młodzieżowe Tarapaty, Akcja Uczniowska, Fundacja SML, Senat na Ty, Youth Kindness Revolution, No Pain in Your Brain, #Niezamłodzi, Rada Młodzieżowa przy Zespole Parlamentarnym ds. Dzieci i Młodzieży, Sercem Pisane, Fundacja OFF School, Start-ed, Klub Świadomej Młodzieży Fundacji AutismTeam, Future Tomorrow Organisation, Rada Dzieci i Młodzieży przy RPD, Młodzieżowe Sejmiki Województwa Wielkopolskiego, Warmińsko-Mazurskiego, Kujawsko-Pomorskiego, Śląskiego, Dolnośląskiego, Opolskiego, Zachodniopomorskiego oraz Lubuskiego, Parlament Dzieci i Młodzieży Województwa Lubelskiego oraz Rada Młodzieżowa Gminy Łomianki.

Projekt ustawy z 11 października 2024 r., wniesiony jako inicjatywa poselska, zakładał nowelizację ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz niektórych innych ustaw. Celem zmian było przede wszystkim zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla osób małoletnich, a także wzmocnienie ich podmiotowości w systemie ochrony zdrowia.

Jednym z najważniejszych elementów projektu było wprowadzenie art. 7a, który przyznawał małoletnim określone uprawnienia do samodzielnego korzystania ze świadczeń z zakresu pomocy psychologicznej. Zgodnie z projektowanymi regulacjami pacjent, który ukończył 13 lat, miałby prawo do skorzystania bez zgody przedstawiciela ustawowego z trzech porad psychologicznych, trzech sesji psychoterapii indywidualnej realizowanej w formie interwencji kryzysowej lub trzech sesji wsparcia psychospołecznego. Projekt przewidywał również szersze uprawnienia dla małoletnich, którzy ukończyli 16 lat. W ich przypadku przewidywano możliwość korzystania z tych świadczeń bez wskazywania limitu.

Jednocześnie projekt nakładał na podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych obowiązek poinformowania przedstawiciela ustawowego o stanie zdrowia psychicznego małoletniego pacjenta oraz o konieczności udzielania mu świadczeń zdrowotnych, a także o potrzebie udziału przedstawiciela ustawowego w procesie udzielania świadczeń. W sytuacji, w której zachodziłoby zagrożenie dobra małoletniego pacjenta,

podmiot udzielający świadczeń miał obowiązek zawiadomić właściwy sąd opiekuńczy.

Projekt ustawy przewidywał również zmiany w zakresie prawa pacjenta do uzyskiwania informacji o stanie zdrowia. Celem proponowanych regulacji było obniżenie wieku, od którego małoletni uzyskuje samodzielne prawo do informacji medycznej, a tym samym wzmocnienie jego podmiotowości w procesie udzielania świadczeń zdrowotnych. Przepisy zakładały, że pacjent, w tym pacjent małoletni lub jego przedstawiciel ustawowy, ma prawo do uzyskania od osoby wykonującej zawód medyczny informacji o stanie zdrowia, rozpoznaniu, możliwych metodach diagnostycznych i leczniczych, przewidywanych następstwach ich zastosowania albo zaniechania, wynikach leczenia oraz rokowaniu. Informacje te powinny być przekazywane w sposób przystępny, a także dostosowany do wieku, stanu zdrowia i poziomu rozwoju pacjenta.

Nowelizacja obejmowała też przepisy dotyczące zgody na udzielenie świadczeń zdrowotnych. Projekt zakładał, że w przypadku, gdy pacjent małoletni, który ukończył 16 lat, wyraża zgodę na udzielenie świadczenia zdrowotnego, a jego przedstawiciel ustawowy wyraża sprzeciw, konieczne byłoby uzyskanie zezwolenia sądu opiekuńczego.

Projekt wprowadzał zmiany w ustawie o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz w ustawie o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów. Zmiany miały na celu dostosowanie przepisów dotyczących obowiązku informacyjnego oraz zasad zachowania tajemnicy zawodowej do nowych regulacji dotyczących pomocy psychologicznej udzielanej małoletnim. W szczególności przewidywano możliwość uchylenia tajemnicy zawodowej w sytuacjach związanych z ochroną dobra małoletniego pacjenta, zgodnie z przesłankami określonymi w projektowanym art. 7a.

W toku prac legislacyjnych nad projektem wprowadzono szereg zmian, które znalazły odzwierciedlenie w ustawie finalnie uchwalonej przez Sejm 25 czerwca 2025 r. i przekazanej do podpisu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 21 lipca 2025 r.

Najistotniejszą zmianą było odejście od pierwotnej koncepcji polegającej na przyznaniu małoletnim w wieku 13–16 lat prawa do skorzystania bez zgody przedstawiciela ustawowego z ograniczonej liczby konkretnych świadczeń zdrowotnych. W ostatecznej wersji ustawy przyjęto rozwiązanie polegające na przyznaniu pacjentowi małoletniemu, który ukończył 13 lat, prawa do uzyskania – bez zgody przedstawiciela ustawowego – pomocy psychologicznej.

Wprowadzono szczegółowe regulacje dotyczące identyfikacji małoletniego pacjenta, w tym obowiązek podania określonych danych osobowych oraz okazania dokumentu potwierdzającego tożsamość, a także odnotowania ich w dokumentacji medycznej.

W ostatecznej wersji ustawy przewidziano także obowiązek poinformowania przedstawiciela ustawowego o udzielonym świadczeniu zdrowotnym w terminie do 7 dni, z jednoczesną możliwością odstąpienia od tego obowiązku, jeżeli jego realizacja mogłaby stanowić zagrożenie dla dobra pacjenta.

W porównaniu z projektem z 2024 r. doprecyzowano przepisy dotyczące prawa małoletniego pacjenta do informacji o stanie zdrowia poprzez wyraźne wskazanie, że pacjent, który ukończył 13 lat, ma prawo samodzielnie otrzymywać informacje medyczne. W przypadku pacjentów młodszych informacje są przekazywane w zakresie niezbędnym dla prawidłowego przebiegu procesu diagnostycznego lub terapeutycznego.

Na każdym etapie prac parlamentarnych w Sejmie i Senacie, w tym podczas posiedzeń komisji, obecna była reprezentacja środowiska osób młodych. Podkreślała wagę projektu oraz tego, jak może wpłynąć na poprawę sytuacji dzieci i młodzieży. Młodzi dzielili się również własnymi historiami oraz obserwacjami, które wskazywały niezbicie na konieczność wprowadzenia nowych przepisów. Podczas prac parlamentarnych obecny był także Rzecznik lub wskazany przez niego przedstawiciel Biura RPD.

Rzecznik wraz z reprezentacją środowiska młodych osób spotkał się również 1 sierpnia 2025 r. z szefem Kancelarii Prezydenta RP oraz doradcą Prezydenta RP. Przedstawiciele dzieci i młodzieży przedstawili argumenty świadczące za koniecznością wprowadzenia projektowanych ustawą rozwiązań. Wskazali, że w dobie trwającego kryzysu zdrowia psychicznego, sprawne uzyskanie pierwszej pomocy ma fundamentalne znaczenie dla diagnozy i procesu leczenia.

6 sierpnia 2025 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej skierował ustawę do Trybunału Konstytucyjnego w trybie kontroli prewencyjnej. Rzecznik wraz z młodymi osobami zaangażowanymi w prace nad projektem wydali stanowisko, w którym stwierdzili, że decyzję Prezydenta RP przyjmują z szacunkiem, ale także ze smutkiem. Ustawa była bowiem szeroko konsultowana. Umożliwiała młodzieży samodzielnie skorzystanie ze wsparcia psychologicznego w ramach publicznej ochrony zdrowia, co gwarantowało, że młodzi ludzie będą mieć kontakt wyłącznie ze specjalistami najwyższej klasy. Regulacje zakładały też informowanie rodzica, włączanie go w proces udzielania pomocy. Celem ustawy było umożliwienie młodej osobie zrobienia pierwszego, najważniejszego kroku, czyli zwrócenie się o pomoc. Rzecznik i młode osoby podkreślili wiarę w to, że dbałość o dobro psychiczne dzieci jest wartością, która łączy, nie dzieli.

3.1.10.2 Projekt ustawy o wspieraniu uczniów i nauczycieli

W 2025 r. Rzecznik, organizacje młodzieżowe oraz przedstawiciele środowiska nauczycielskiego przedstawili propozycję projektu ustawy o wspieraniu uczniów i nauczycieli wraz z projektem rozporządzenia zmieniającego organizację roku szkolnego.

Celem inicjatywy było systemowe wzmocnienie dobrostanu psychicznego uczniów i kadry pedagogicznej oraz przeciwdziałanie zjawisku przemęczenia i wypalenia w środowisku szkolnym. Proponowana ustawa zakłada nowelizację przepisów prawa oświatowego poprzez wprowadzenie dwóch kluczowych rozwiązań.

Po pierwsze, ustanowienie ustawowego prawa nauczycieli do superwizji – rozumianej jako profesjonalne wsparcie w sytuacjach wymagających szczególnego obciążenia emocjonalnego i zawodowego. Mechanizm ten ma na celu wzmocnienie jakości pracy dydaktycznej i ograniczenie ryzyka wypalenia zawodowego.

Po drugie, projekt przewiduje wzmocnienie prawa uczniów do realnego odpoczynku w okresach przerw kalendarzowych. Zakłada wprowadzenie zasady, zgodnie z którą w czasie Świąt Bożego Narodzenia, Świąt Wielkiej Nocy, ferii zimowych, tzw. majówki oraz długiego weekendu związanego z Bożym Ciałem uczniowie nie byliby zobowiązywani do wykonywania zadań edukacyjnych. Dodatkowo proponuje się, aby w ciągu 3 dni bezpośrednio po zimowej i wiosennej przerwie świątecznej oraz feriach zimowych nie przeprowadzać sprawdzianów i innych form oceniania służących ustalaniu ocen bieżących. Rozwiązanie to ma zapewnić realny charakter przerw od zajęć szkolnych oraz skuteczniejszą ochronę prawa dziecka do wypoczynku, wynikającego m.in. z art. 31 Konwencji o prawach dziecka.

Uzupełnieniem projektu ustawy jest propozycja zmiany rozporządzenia w sprawie organizacji roku szkolnego, polegająca na wprowadzeniu jednolitych „dodatkowych przerw od zajęć dydaktyczno-wychowawczych" obejmujących okres od 1 do 3 maja oraz czas od dnia Bożego Ciała do najbliższej niedzieli. Rozwiązanie to ma na celu ujednolicenie kalendarza roku szkolnego oraz zapewnienie przewidywalnych, spójnych zasad organizacji pracy szkół w całym kraju.

Projekt został zaprezentowany 30 kwietnia 2025 r. podczas konferencji prasowej w Biurze RPD, w której udział wzięli przedstawiciele osób młodych oraz środowiska nauczycielskiego.

Wypracowane rozwiązania uzyskały poparcie blisko 40 organizacji młodzieżowych: Senat na Ty, Rada Młodzieżowa przy Parlamentarnym Zespole ds. Młodzieży, Młodzieżowa Rada Miejska w Węgorzewie, Fundacja Kaczuchy Dziennikarskie, Gdańsk bez Granic, Młodzieżowy Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Młodzieżowy Sejmik Województwa Opolskiego, Młodzieżowy Sejmik Województwa Śląskiego, Młodzieżowy Sejmik Województwa Pomorskiego, Młodzieżowy Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, Młodzieżowy Sejmik Województwa Mazowieckiego, Młodzieżowy Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Młodzieżowy Sejmiki Województwa Lubuskiego, Fundacja #Niezamłodzi, Fundacja Cześć Ciało, Fundacja FSE, Fundacja OFF School, Future Tomorrow Organisation, Ruch Nowej Szkoły, Nastoletni Azyl, Młodzieżowa Rada Dzielnicy Bemowo,

Akcja Uczniowska, Siła Młodych, Młodzieżowa Grupa Konsultacyjna w Grodzisku Mazowieckim, Młodzieżowa Rada Gminy Piaseczno, Inicjatywa Przyszłość dla Młodych, Rada Dzieci i Młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka, Klub Świadomej Młodzieży Fundacji AutismTeam w Łodzi, Klub Świadomej Młodzieży Fundacji AutismTeam Włocławek i okolice, Klub Świadomej Młodzieży Kutno przy Fundacji ProAperte, No Pain in Your Brain, Fundacja GrowSPACE, Fundacja DiversityPL, Youth Kindness Revolution, Parlament Dzieci i Młodzieży Województwa Lubelskiego. Inicjatywa stanowiła przykład współtworzenia propozycji legislacyjnych z udziałem osób młodych oraz praktyków systemu oświaty.

4. Szczególne działania Rzecznika Praw Dziecka w 2025 r.

4.1 Sprawa Kamilka z Częstochowy

Sprawa tragicznej śmierci Kamilka z Częstochowy, towarzyszące jej okoliczności oraz działania osób dorosłych, przedstawicieli służb i instytucji z otoczenia dziecka niezmiennie w 2025 r. znajdowały się w szczególnym zainteresowaniu Rzecznika. Z uwagi na jej charakter i skalę sprawa ta ma dla RPD także istotny wymiar systemowy, odnoszący się do oceny skuteczności mechanizmów ochrony dzieci przed przemocą w Polsce.

Kamilek zmarł 8 maja 2023 r. wskutek postępującej niewydolności wielonarządowej. Trafił do katowickiego szpitala ponad miesiąc wcześniej z obrażeniami ciała, które świadczyły o długotrwałym i systematycznym maltretowaniu przez osoby dorosłe.

W tej sprawie prokuratura prowadziła działania wielotorowo. Wszczęto śledztwa w sprawie śmierci chłopca, a także w sprawie podejrzenia niedopełnienia obowiązków przez pracowników urzędów i instytucji powołanych do ochrony małoletnich w związku z nadzorem nad rodziną Kamilka. Rzecznik konsekwentnie akcentował potrzebę dogłębnego wyjaśnienia sprawy. Stał na tym stanowisku również przez cały 2025 r.

8 stycznia 2025 r. Prokuratura Regionalna w Gdańsku umorzyła śledztwo w sprawie podejrzenia niedopełnienia obowiązków przez pracowników urzędów i instytucji powołanych do ochrony małoletnich pokrzywdzonych. Umorzenie śledztwa objęło funkcjonariuszy publicznych – sędziów, prokuratorów, funkcjonariuszy Policji, kuratorów sądowych, a także osoby, które nie były funkcjonariuszami publicznymi – lekarzy, pracowników socjalnych i asystentów rodziny, nauczycieli.

W reakcji na powyższe Rzecznik wraz z organizacjami z Krajowej Koalicji na rzecz Ochrony Dzieci i społecznością Kamilka z Częstochowy wydali oświadczenie, w którym kategorycznie nie zgadzali się z decyzją Prokuratury Regionalnej w Gdańsku o umorzeniu śledztwa w sprawie podejrzenia niedopełnienia obowiązków przez pracowników instytucji publicznych i pomocowych.

Ta kwestia była również tematem konferencji 16 stycznia 2025 r. przed siedzibą Prokuratury Krajowej w Warszawie. Wydarzenie zorganizowane przez Fundację To Ja – Dziecko im. Kamilka Mrozka z udziałem organizacji pozarządowych oraz Rzecznika było wyrazem niezrozumienia wobec decyzji prokuratury regionalnej. Podczas konferencji zapewniono, że podmioty uprawnione do reprezentowania Kamilka oraz jego brata złożą zażalenie na decyzję Prokuratury Regionalnej. Rzecznik jasno wskazał, że będzie aktywnie popierać zażalenia złożone przez pełnomocników chłopców.

9 kwietnia 2025 r. Rzecznik zaapelował do Sądu Rejonowego w Częstochowie i Prokuratury Krajowej[16] o podjęcie działań, by zażalenia na decyzję o umorzenie postępowania w sprawie o podejrzenie niedopełnienia obowiązków rozpatrywał inny niż częstochowski sąd. Rzecznik zauważył, że w 2023 r. akta sprawy dotyczące podejrzenia niedopełnienia obowiązków służbowych przez szereg osób zostały przekazane do Prokuratury Regionalnej w Gdańsku z Prokuratury Okręgowej w Częstochowie. Celem było uniknięcie zarzutów o brak bezstronności. Dlatego, zdaniem RPD, niezrozumiałe jest, by zażalenia pełnomocników na umorzenie postępowania były rozpoznawane właśnie w sądzie w Częstochowie. Mając powyższe na uwadze, Rzecznik wniósł do Prokuratury Krajowej oraz Prezesa Sądu Rejonowego w Częstochowie, by na podstawie art. 37 Kodeksu postępowania karnego skierowali oni wnioski do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do innego sądu równorzędnego.

Częstochowski sąd wydał postanowienie, o które apelował Rzecznik, i zwrócił się do Sądu Najwyższego o rozważenie możliwości przekazania zażaleń do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu. Sąd Najwyższy orzekł o przekazaniu sprawy do Sądu Rejonowego w Kielcach.

Sąd Rejonowy w Kielcach wyznaczył na 29 października 2025 r. rozpoznanie zażaleń na decyzję prokuratury o umorzeniu śledztwa w sprawie odpowiedzialności urzędników za śmierć chłopca. Tego dnia sąd odebrał od stron oraz od Rzecznika stanowiska w sprawie. Zdecydował o odroczeniu posiedzenia i wyznaczeniu kolejnego na 15 stycznia 2026 r.

W styczniu 2026 r. sąd podjął decyzję, że sprawa w zakresie niedopełnienia obowiązków służbowych przez prokuratorów, sędziów, policjantów, kuratorów sądowych, pracowników pomocy społecznej zostanie ponownie przeanalizowana przez Prokuraturę Regionalną w Gdańsku. W zakresie działania nauczycieli i lekarzy – zostanie natomiast prawomocnie zakończona.

Równolegle do działań dotyczących odpowiedzialności instytucji publicznych, prowadzone było postępowanie karne wobec osób oskarżonych o stosowanie przemocy wobec Kamilka.

12 maja 2025 r. Rzecznik zaapelował do Sądu Okręgowego w Częstochowie[17] o podjęcie pilnych działań, by sprawę dotyczącą osób oskarżonych o stosowanie przemocy wobec Kamilka, w tym o czyny skutkujące ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu i śmiercią dziecka rozpatrywał inny niż częstochowski sąd. Rzecznik wskazał, że sprawa ma charakter systemowy i dotyczy podejrzenia popełniania wielu najcięższych przestępstw na szkodę dzieci. Tym samym bardzo ważne jest, by została rozpatrzona w sposób całkowicie obiektywny i bezstronny. Rzecznik przypomniał, że w 2023 r.

16 ZPD.442.132.2023.
17 ZPD.442.132.2023.

akta sprawy dotyczące podejrzenia stosowania przemocy wobec dzieci zostały przekazane do Prokuratury Regionalnej w Gdańsku z Prokuratury Okręgowej w Częstochowie. Celem było właśnie uniknięcie zarzutów o brak bezstronności.

Prokuratura Regionalna w Gdańsku 9 maja 2025 r. skierowała do Sądu Okręgowego w Częstochowie akt oskarżenia, który objął cztery osoby oskarżone o przestępstwa przeciwko małoletnim, w tym: zabójstwo, znęcanie ze szczególnym okrucieństwem, seksualne wykorzystanie oraz inne czyny. To ojczym, matka, a także dwie kolejne osoby, które nie udzieliły bezpośrednio pomocy trojgu dzieciom – Kamilkowi i jego rodzeństwu.

30 czerwca 2025 r. przed Sądem Okręgowym w Częstochowie odbyła się pierwsza rozprawa w procesie karnym. Sąd, z uwagi na interes pokrzywdzonych, wyłączył jawność rozprawy, podczas której oskarżeni składali wyjaśnienia. Rzecznik wziął udział w posiedzeniu, jako osoba zaufana jednej ze stron. Kolejne rozprawy odbyły się 14 i 15 lipca oraz 2 i 16 października 2025 r., również z udziałem Rzecznika.

W sprawie dotyczącej nieudzielenia pomocy przez sąsiadów rodziny Kamilka w sytuacji grożącego chłopcu niebezpieczeństwa utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu Rzecznik wniósł 5 lutego 2026 r. do Prokuratora Krajowego wniosek o przeprowadzenie analizy akt postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Regionalną w Gdańsku w zakresie zasadności podjęcia decyzji o umorzeniu śledztwa. Rzecznik wskazał m.in., że nie przeprowadzono eksperymentu procesowego, który mógłby doprowadzić do ustalenia, czy faktycznie „grube ściany" kamienicy bądź też drzwi mieszkań uniemożliwiały albo utrudniały w znacznym stopniu usłyszenie i rozpoznanie charakteru tego, co działo się w mieszkaniu. Nie zweryfikowano także potencjalnie dostępnego monitoringu ani nie skonfrontowano ze sobą poszczególnych świadków.

W 2025 r. trwały również prace nad nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz niektórych innych ustaw (ustawa Kamilka). Rzecznik podejmował działania, by na każdym etapie przedstawiać swoje stanowisko. 30 kwietnia 2025 r. w piśmie do Ministerstwa Sprawiedliwości[18] wskazywał, że projekt zawiera ważne postanowienia w zakresie doprecyzowania przepisów ustawy. Jednak niektóre zmiany zdecydowanie zmniejszają ochronę małoletnich i stanowią krok w tył w zakresie ochrony małoletnich przed krzywdzeniem. Nowelizacja wzbudziła liczne wątpliwości na etapie prac parlamentarnych również po stronie organizacji pozarządowych. W Sejmie i Senacie Rzecznik zabierał głos, apelując o rozwagę w zakresie tworzenia nowych przepisów[19]. Niezależnie od powyższego ustawa została przyjęta 5 sierpnia 2025 r.

[18] ZPK.420.7.2025.
[19] ZPK.420.7.2025.

Rzecznik, jako konstytucyjny organ stojący na straży ochrony praw dzieci, przedłożył Prezydentowi RP negatywną opinię do tego aktu prawnego[20]. Wskazał, że ustawa obniża standard ochrony dzieci w Polsce przed nadużyciami, zwłaszcza seksualnymi, mogąc narazić dzieci na poważne konsekwencje w zakresie zdrowia zarówno psychicznego, jak i fizycznego poprzez wprowadzenie nieuzasadnionych wyjątków umożliwiających całkowite odstąpienie od realizacji obowiązków weryfikacji karalności bądź obowiązki te, w sposób nieuzasadniony, łagodzi. 29 sierpnia 2025 r. Prezydent RP zawetował przedmiotową ustawę.

Sprawa Kamilka z Częstochowy niezmiennie pozostaje wśród priorytetów aktywności Rzecznika z uwagi na jej systemowy charakter dla ochrony dzieci w Polsce przed przemocą.

4.2 Kampania społeczna „Głos dziecka w roli głównej"

W 2025 r., realizując ustawowy obowiązek upowszechniania praw dziecka oraz metod ich ochrony (art. 3 ust. 5 ustawy o RPD), Rzecznik przeprowadził ogólnopolską kampanię społeczną pt. „Głos dziecka w roli głównej", poświęconą problematyce partycypacji dzieci i młodzieży oraz prawu dziecka do bycia wysłuchanym.

Kampania stanowiła odpowiedź na utrwalone w debacie publicznej i praktyce społecznej przekonanie marginalizujące głos dzieci. W polskiej kulturze wciąż funkcjonuje powiedzenie „dzieci i ryby głosu nie mają", które – choć traktowane jako językowy relikt – w praktyce przekłada się na postawy społeczne polegające na deprecjonowaniu opinii, emocji i potrzeb osób małoletnich.

Skala marginalizowania dzieci znajduje odzwierciedlenie w postawach dorosłych Polaków. Z badania zrealizowanego na zlecenie Biura RPD[21] wynika, że 44 proc. badanych uważa, iż dzieci zbyt rzadko mają możliwość wyrażania swojego zdania. Ponad połowa badanych (55 proc.) zgadza się ze stwierdzeniem, że zdanie dziecka i dorosłego powinno być tak samo ważne. Jednocześnie 28 proc. respondentów stoi na stanowisku, że głos dorosłego powinien być ważniejszy niż głos dziecka. Jedynie 4 proc. ankietowanych twierdzi, że to zdanie dziecka powinno mieć pierwszeństwo. Blisko połowa

[20] ZPK.401.2.2025.

[21] Badanie zrealizowane na zlecenie Biura RPD w grudniu 2025 r. techniką wywiadów internetowych, na panelu badawczym BO! Panel Opinii (CAWI) na reprezentatywnej próbie 1000 Polaków w wieku 18 i więcej lat.

badanych (48 proc.) uznaje, że dorośli lepiej wiedzą, co jest dla dzieci dobre, podczas gdy 14 proc. nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

Zjawisko to ma bezpośredni wpływ na poczucie sprawczości dzieci i nastolatków, ich dobrostan psychiczny oraz poziom zaufania do osób dorosłych i instytucji publicznych. Marginalizowanie głosu dziecka może prowadzić do wycofania społecznego, braku ujawniania przemocy i trudności w budowaniu relacji opartych na zaufaniu.

Kampania miała na celu wzmocnienie realizacji art. 12 Konwencji o prawach dziecka, który gwarantuje dziecku prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach, które go dotyczą oraz do należytego uwzględniania tych poglądów stosownie do wieku i stopnia dojrzałości dziecka.

Zakres zrealizowanych działań

Kampania miała charakter ogólnopolski i obejmowała zróżnicowane działania komunikacyjne.

1) Wyprodukowano i wyemitowano spot telewizyjny, przygotowany również w wersjach dostosowanych dla osób z własnymi potrzebami (napisy, audiodeskrypcja, tłumaczenie na PJM).

Spot oparty był na metaforze „złotej rybki" – dziecka obecnego, lecz niesłyszanego przez dorosłych. Emisja spotów telewizyjnych została zrealizowana w ogólnopolskich stacjach telewizyjnych.

Spot został udostępniony również w przestrzeni internetowej, w tym na oficjalnym kanale YouTube Rzecznika, co zapewniło jego szeroką dostępność oraz możliwość dalszego upowszechniania w mediach społecznościowych. Materiał dostępny jest również na stronie kampanii glosdziecka.brpd.gov.pl.

2) Wyprodukowano i wyemitowano spot radiowy

Spot radiowy nawiązywał do głównego przekazu kampanii, koncentrując się na problemie pomijania głosu dzieci w codziennych relacjach z dorosłymi. W krótkiej formie dźwiękowej przedstawiono sytuację, w której dziecko próbuje wyrazić swoje zdanie, jednak jego głos pozostaje niezauważony i bagatelizowany.

Emisja spotu została zrealizowana w ogólnopolskich stacjach radiowych, co pozwoliło dotrzeć do szerokiego grona odbiorców w różnych grupach wiekowych oraz o zróżnicowanych profilach medialnych, zapewniając kampanii ogólnopolski zasięg i wysoką widoczność przekazu.

3) Opracowano key visual kampanii, stanowiący główną oś wizualną i komunikacyjną działań informacyjnych oraz edukacyjnych realizowanych w ramach projektu.

Key visual został zaprojektowany jako centralny element przekazu kampanii. Przedstawia dziecko stojące samotnie na scenie, w świetle reflektora, zwrócone twarzą w stronę widowni. Zabieg ten ma charakter symboliczny – scena stanowi metaforę przestrzeni publicznej i społecznej, natomiast światło reflektora podkreśla podmiotowość dziecka oraz jego prawo do bycia zauważonym i wysłuchanym. Motyw kurtyny teatralnej wzmacnia przekaz o „roli głównej", wskazując na konieczność zmiany perspektywy: to dziecko, a nie wyłącznie dorosły, powinno znajdować się w centrum uwagi w sprawach, które go dotyczą.

Opracowano trzy warianty graficzne przedstawiające: dziewczynkę, chłopca, dziecko z niepełnosprawnością. Zróżnicowanie to miało na celu podkreślenie uniwersalnego charakteru kampanii oraz objęcie przekazem kilku grup dzieci. W ten sposób identyfikacja wizualna odzwierciedlała zasadę równości i niedyskryminacji.

Spójna identyfikacja wizualna zapewniła wysoką rozpoznawalność kampanii w przestrzeni medialnej oraz umożliwiła konsekwentne budowanie jednolitego przekazu we wszystkich kanałach komunikacji objętych działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi.

4) Zrealizowano serię 6 filmów edukacyjnych, publikowanych w mediach społecznościowych, na stronie kampanii oraz na kanale YouTube Rzecznika. W materiałach tych wystąpiły dzieci znane z kampanijnego spotu, co zapewniło spójność narracyjną i wizualną całego projektu.

Filmiki koncentrowały się na zagadnieniach związanych z prawem dziecka do wyrażania własnych opinii, potrzebą bycia wysłuchanym oraz znaczeniem szacunku w relacjach dorosły–dziecko. Dzieci w sposób autentyczny i bezpośredni, odpowiadały na pytania dotyczące ich codziennych doświadczeń, m.in. kiedy czują się słuchane, co oznacza dla nich zaufanie oraz jakie zachowania dorosłych pomagają im mówić otwarcie o swoich emocjach.

Każdemu z materiałów towarzyszył komentarz ekspercki, który przekładał wypowiedzi dzieci na konkretne wskazówki dla rodziców, opiekunów i nauczycieli. Celem tej części kampanii było nie tylko uwrażliwienie odbiorców na znaczenie głosu dziecka, lecz także wyposażenie dorosłych w praktyczne narzędzia wspierające budowanie relacji opartej na dialogu, uważności i wzajemnym szacunku.

Wszystkie filmy zostały przygotowane w wersjach dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (napisy, audiodeskrypcja, tłumaczenie na PJM), co zapewniło dostępność treści oraz realizację zasady równego dostępu do informacji.

5) Przygotowano materiały edukacyjne dla dorosłych, których celem było wsparcie w budowaniu relacji z dziećmi opartej na dialogu, uważności i szacunku dla ich podmiotowości.

Materiały edukacyjne obejmowały w szczególności:

- quizy opracowane dla trzech grup wiekowych dzieci (0–6, 7–10, 11+ lat), umożliwiające dorosłym dokonanie autorefleksji nad własnym stylem komunikacji oraz ocenę, w jakim stopniu codzienne zachowania sprzyjają wzmacnianiu sprawczości dziecka i realnemu uwzględnianiu jego zdania;

- „narzędziownik" wspierający praktyczne wdrażanie zasad uważnej komunikacji, przygotowany w wersji elektronicznej (do pobrania) oraz w formie audiobooka, co zwiększyło dostępność materiału.

6) Przygotowano stronę internetową kampanii

Istotnym elementem kampanii była strona internetowa glosdziecka.brpd.gov.pl, która została zaprojektowana jako przestrzeń wspierająca zarówno działania komunikacyjne kampanii, jak i jej wymiar edukacyjny, umożliwiając odbiorcom pogłębienie wiedzy na temat prawa dziecka do bycia wysłuchanym.

Na stronie udostępniono najważniejsze treści kampanii, w tym spot wideo, filmy i materiały edukacyjne, w tym „narzędziownik" dla dorosłych i audiobook. Strona zawierała również interaktywne narzędzie w formie quizu, pozwalające dorosłym sprawdzić własny styl komunikacji z dzieckiem. W serwisie zaprezentowano także ambasadorów kampanii – osoby publiczne i ekspertów wspierających ideę wzmacniania głosu dzieci. Dzięki temu strona pełniła nie tylko funkcję informacyjną, lecz także budowała społeczne wsparcie dla przekazu kampanii.

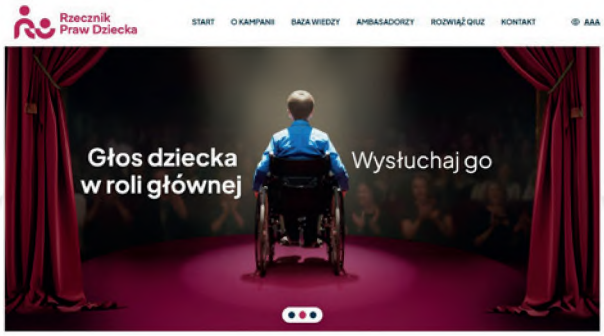

O KAMPANII

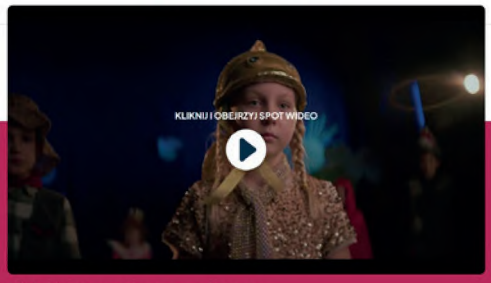

Każde dziecko zasługuje na wysłuchanie

„Dzieci i tyły głosu mają" – to powiedzenie wciąż funkcjonuje w Polsce nie tylko jako językowy relikt, ale jako realna społeczna postawa. Choć brzmi niewinnie, w praktyce oznacza przyzwolenie na ignorowanie dziecięcych opinii, emocji i potrzeb. Dlatego Rzecznicka Praw Dziecka rozpoczyna ogólnopolską kampanię społeczną „Głos dziecka w roli głównej", której celem jest przywrócenie dzieciom głosu i pokazanie, że mają prawo być zawsze wysłuchane.

Skala problemu marginalizowania dzieci znajduje odzwierciedlenie w postawach dorosłych Polaków. Z badania zrealizowanego na zlecenie Biura RPD wynika, że 44 proc. badanych uważa, że dzieci zbyt rzadko mają możliwość wyrażania swojego zdania. Jednocześnie 28 proc. respondentów jest zdania, że głos dorosłego powinien być ważniejszy niż głos dziecka, a jedynie 4 proc. ankietowanych uważa, że to zdanie dziecka powinno mieć pierwszeństwo.

Te postawy przekładają się na codzienność: przerywanie dzieciom, bagatelizowanie ich emocji, odkładanie rozmowy „na później" czy traktowanie dziecięcej perspektywy jako mniej wiarygodnej. Skutek bywa prosty i bolesny – dzieci przestają mówić, wycofują się, tracą zaufanie do dorosłych i poczucie, że są bezpieczne i ważne.

SPRAWDŹ, JAK SŁUCHASZ DZIECKA

BAZA WIEDZY

OBEJRZYJ FILMY

POBIERZ NARZĘDZIOWNIK

POBIERZ AUDIOBOOK

Odpowiedz na kilka pytań i sprawdź swoją komunikację z dzieckiem.

DZIECI 0–6 LAT
Jak słuchasz małego dziecka?
Rozwiąż quiz

DZIECI 7–10 LAT
Jak słuchasz dziecka w wieku szkolnym?
Rozwiąż quiz

MŁODZIEŻ 11+
Jak słuchasz nastolatka?
Rozwiąż quiz

AMBASADORZY

Zobacz, kto wspiera naszą kampanię!

ANNA DERESZOWSKA

Cenkona aktorka i mama, która wierzy, że szczera rozmowa jest fundamentem bezpiecznej relacji. Jako ambasadorka kampanii zachęca dorosłych, by w codziennym pędzie zatrzymali się i naprawdę usłyszeli głos dziecka.

MAREK KAMIŃSKI WRAZ Z SYNEM KAYEM

Wyjątkowy duet ojca i syna, który udowadnia, że międzypokoleniowy dialog, oparty na szacunku buduje niezwykłą siłę i odporność psychiczną. Jako ambasadorzy kampanii wspólnie pokazują, że prawdziwe partnerstwo w relacji zaczyna się od uważnego słuchania, a uznanie głosu młodego pokolenia to najlepszy sposób na wspieranie jego sprawczości i odwagi w poznawaniu świata.

W okresie realizacji kampanii strona odnotowała znaczące zainteresowanie użytkowników, stanowiąc ważne uzupełnienie działań prowadzonych w mediach tradycyjnych i społecznościowych.

Strona została przygotowana z uwzględnieniem zasad dostępności cyfrowej.

7) Przeprowadzono kampanię internetową, obejmującą działania w mediach społecznościowych, kampanię reklamową w serwisie YouTube, kampanię bannerową na największych portalach horyzontalnych.

Kampania osiągnęła rekordowe zainteresowanie:

- na platformie Facebook materiał uzyskał **blisko pół miliona wyświetleń** (466 000), generując 3 800 reakcji, 134 komentarze o charakterze merytorycznym oraz 1 000 udostępnień.

- na Instagramie, gdzie spot został opublikowany w formie rolki, odnotowano 3 156 polubień oraz liczne interakcje, w tym zapisania i udostępnienia;

- na kanale YouTube Rzecznika spot osiągnął **ponad 1,5 miliona wyświetleń** (1 731 046 wyświetleń).

Uzupełnieniem działań komunikacyjnych w internecie była kampania bannerowa zrealizowana na trzech największych portalach horyzontalnych. Przeprowadzono 7-dniową kampanię internetową o wysokim natężeniu emisji.

Kampania bannerowa osiągnęła **ponad 6,1 miliona odsłon** (6 109 320), zapewniając szerokie dotarcie do użytkowników internetu w skali ogólnopolskiej, w szczególności do rodziców i opiekunów dzieci, stanowiących główną grupę odbiorców.

8) Współpraca z ambasadorami – w działania kampanii zaangażowano osoby publiczne oraz ekspertów, którzy od lat – zarówno zawodowo, jak i prywatnie – podkreślają znaczenie uważności na potrzeby dzieci oraz budowania relacji opartych na dialogu i szacunku.

W gronie ambasadorów znaleźli się: **Anna Dereszowska** – aktorka i mama, wspierająca inicjatywy wzmacniające podmiotowość dzieci i kulturę dialogu w rodzinie; **Marek Kamiński wraz z synem Kayem** – podróżnik i społecznik, promujący rozwój sprawczości młodych ludzi oraz budowanie odporności psychicznej; **Tomasz Bilicki** – pedagog, psychoterapeuta i interwent kryzysowy pracujący z młodzieżą; **Małgorzata Musiał** – pedagożka i specjalistka w zakresie komunikacji opartej na empatii; **Kasia Węsierska** – dziennikarka radiowa i telewizyjna oraz **twórcy bloga Oczekując.pl** – Marysia i Kuba, propagujących rodzicielstwo i relacje w rodzinie.

Współpraca z ambasadorami miała charakter merytoryczny i komunikacyjny. Obejmowała zarówno publikacje współdzielone z oficjalnymi profilami Rzecznika w mediach społecznościowych, jak i autorskie materiały przygotowane przez ambasadorów w ich własnych kanałach komunikacji. Dzięki temu przekaz kampanii docierał do zróżnicowanych grup odbiorców – rodziców, nauczycieli oraz młodych osób – w sposób autentyczny i osadzony w codziennym doświadczeniu odbiorców.

Kampania społeczna „Głos dziecka w roli głównej" stanowiła jedno z kluczowych działań Rzecznika w 2025 r. w obszarze upowszechniania praw dziecka oraz wzmacniania partycypacji dzieci i młodzieży. Dzięki szerokiemu, wielokanałowemu charakterowi – obejmującemu emisję telewizyjną i radiową, działania digitalowe, kampanię bannerową, materiały edukacyjne, dedykowaną stronę internetową oraz współpracę z ambasadorami – przekaz kampanii dotarł do odbiorców w skali ogólnopolskiej.

Działania zrealizowane w ramach kampanii przyczyniły się do zwiększenia widoczności problematyki partycypacji dzieci w debacie publicznej, wzmocnienia świadomości znaczenia art. 12 Konwencji o prawach dziecka oraz promowania kultury dialogu w relacjach dorosły–dziecko.

5. Działalność Dziecięcego Telefonu Zaufania Rzecznika Praw Dziecka

Każdego dnia dzieci i młodzież potrzebują pomocy oraz bezpośredniego wsparcia ze strony Rzecznika. W strukturach Biura RPD funkcjonuje Dziecięcy Telefon Zaufania. Osoby młode mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy, dzwoniąc pod numer 800 12 12 12 bądź wybierając opcję rozmowy online: 800121212.pl.

Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka pełni kluczową funkcję w zapewnianiu wsparcia dzieciom i młodzieży, umożliwiając im kontakt w dogodnym dla nich momencie i w sposób, który daje im poczucie bezpieczeństwa. Telefon oraz czat działają przez **całą dobę, siedem dni w tygodniu**, tworząc bezpieczną przestrzeń, w której młodzi ludzie mogą otwarcie dzielić się swoimi doświadczeniami, przeżyciami z konsultantkami i konsultantami, tj. psychologami i pedagogami.

Dziecięcy Telefon Zaufania to miejsce, gdzie każda historia osoby młodej jest wysłuchana, a każdy problem traktowany poważnie. Dzięki temu dzieci i nastolatki mogą swobodnie rozmawiać o swoich radościach, sukcesach, ale także troskach, problemach, bez obaw o ocenę. W sytuacji, gdy ich bezpieczeństwo jest zagrożone, we współpracy z odpowiednimi służbami są podejmowane natychmiastowe interwencje ratujące zdrowie i życie.

Przez ostatnie lata Dziecięcy Telefon Zaufania przeznaczony był nie tylko dla dzieci i nastolatków, ale także dla ich opiekunów. W kwietniu 2024 r. Dziecięcy Telefon Zaufania, decyzją Rzecznika, stał się wyłącznie numerem dla dzieci i młodzieży. Decyzja ta znacząco wpłynęła na skuteczność i jakość pomocy udzielanej osobom młodym. Dzięki temu konsultantki i konsultanci mogą w pełni skoncentrować się na najmłodszych i szybciej reagować na ich potrzeby.

Umiejscowienie Dziecięcego Telefonu Zaufania w strukturach Biura RPD daje możliwość zajmowania się aktualnymi problemami dzieci i młodzieży, a także monitorowania ich indywidualnej sytuacji oraz organizowania dalszej pomocy poprzez współpracę z zespołami specjalistów Biura RPD, a także innymi instytucjami. Należy pamiętać, że Dziecięcy Telefon Zaufania realnie ratuje dziecięce życia.

W 2025 r. w Dziecięcym Telefonie Zaufania przeprowadzono **35 229 rozmów telefonicznych, 22 420 rozmów na czacie**, a także **podjęto 1 067 interwencji ratujących zdrowie bądź życie** osób najmłodszych.

WYKRES 15.

Liczba rozmów telefonicznych, czatów oraz interwencji ratujących życie lub zdrowie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2023–2025

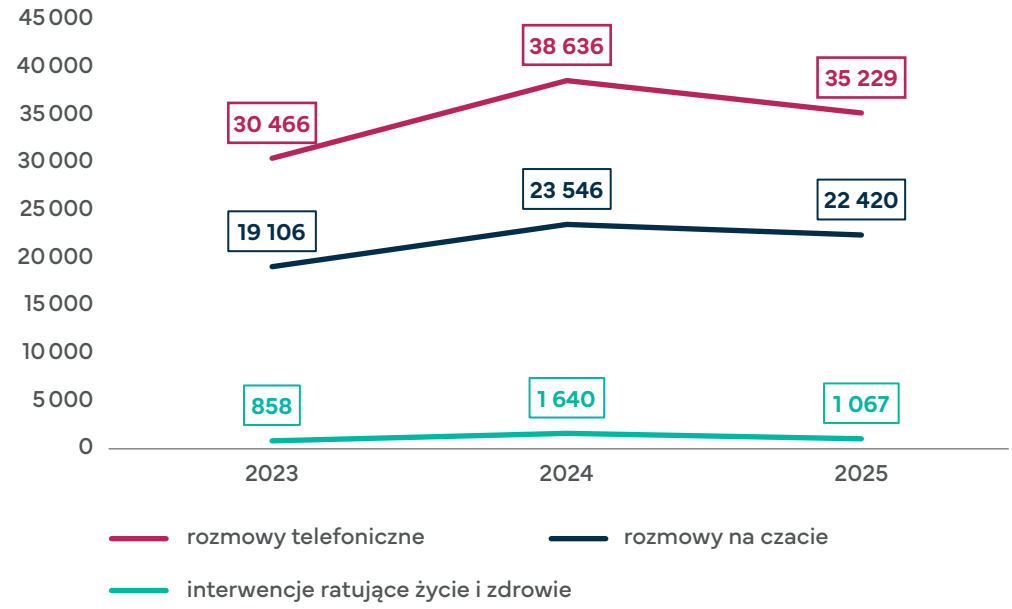

5.1 Wysokie zapotrzebowanie na wsparcie

W 2025 r. Dziecięcy Telefon Zaufania RPD nadal pozostawał jednym z kluczowych i powszechnie wykorzystywanych kanałów wsparcia dla dzieci i młodzieży w sytuacjach kryzysowych.

Konsultantki i konsultanci **przeprowadzili łącznie 57 649 rozmów telefonicznych i czatów** z młodymi osobami. Była to liczba nieco niższa niż w roku poprzednim (62 182 rozmowy telefoniczne i czaty – spadek o 7 proc.), jednak nadal wyższa niż w 2023 r. (49 572 rozmowy telefoniczne i czaty – wzrost o 16 proc.).

Trend z ostatnich trzech lat pokazuje, że Dziecięcy Telefon Zaufania RPD stał się trwałym i rozpoznawalnym elementem systemu wsparcia dzieci i młodzieży. Młode osoby coraz częściej traktują kontakt z konsultantkami i konsultantami jako naturalną formę szukania pomocy – zarówno w sprawach osobistych, jak i w sytuacjach dotyczących rówieśników.

Utrzymująca się wysoka liczba zgłoszeń wskazuje, że potrzeba bezpiecznej, anonimowej i dostępnej pomocy pozostaje jednym z kluczowych wyzwań w obszarze ochrony praw dziecka i zdrowia psychicznego młodego pokolenia.

WYKRES 16.

Łączna liczba rozmów telefonicznych oraz rozmów na czatach w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

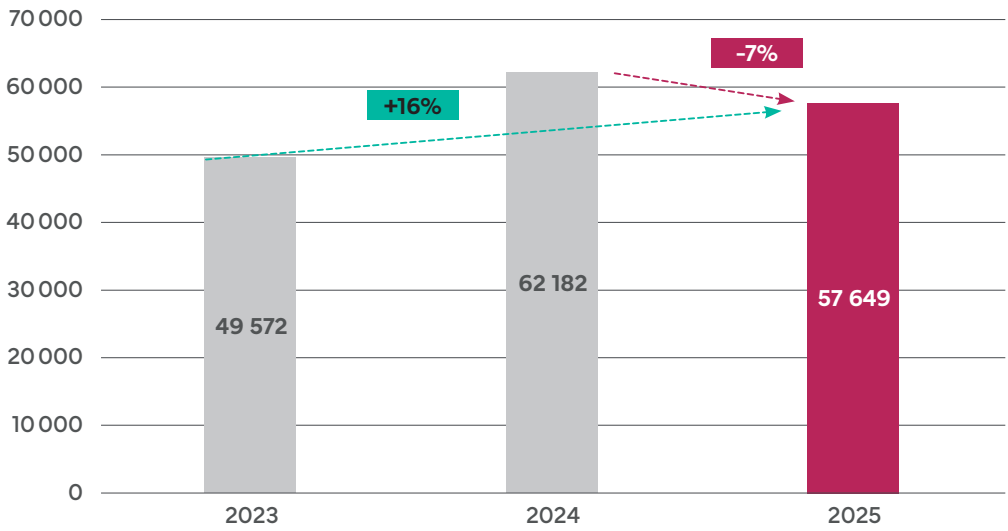

5.2 Rozmowy telefoniczne pod numerem 800 12 12 12

W 2025 r. dzieci i młodzież – podobnie jak w latach poprzednich – najczęściej wybierały wsparcie oferowane w formie rozmowy telefonicznej. **Numer 800 12 12 12 został wybrany 35 229 razy.** W porównaniu z rokiem 2024 (38 636 rozmów) oznacza to spadek (o 9 proc.) liczby połączeń, przy jednoczesnym utrzymaniu bardzo wysokiego poziomu zainteresowania tą formą pomocy. W 2023 r. liczba połączeń wyniosła 30 466, co oznacza, że na przestrzeni dwóch lat nastąpił wzrost o 16 proc.

WYKRES 17.

Łączna liczba rozmów telefonicznych w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

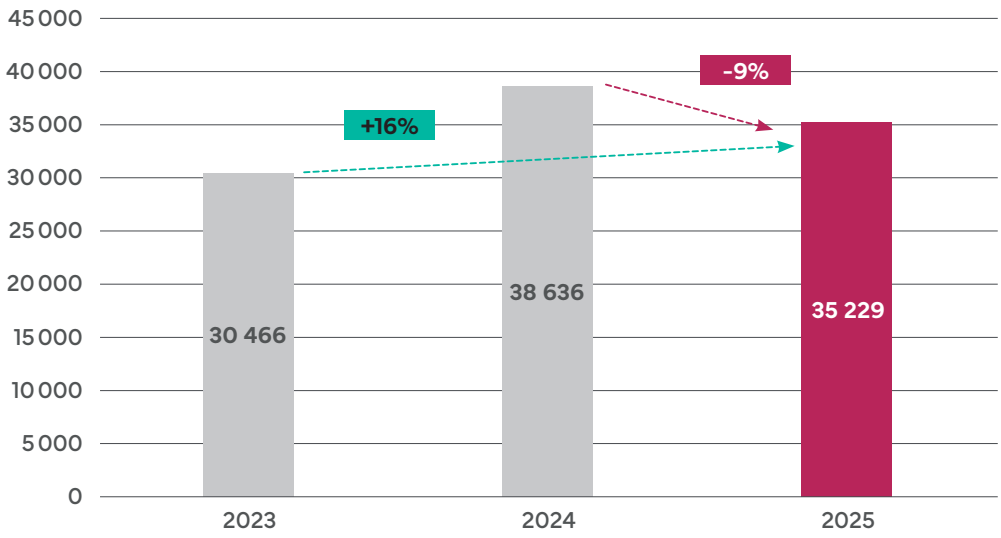

W konsekwencji w 2025 r. **średnia miesięczna liczba rozmów** prowadzonych przez konsultantki i konsultantów Dziecięcego Telefonu Zaufania **wynosiła 2 936, podczas gdy** w 2024 r. osiągnęła poziom 3 220, a w 2023 r. – 2 539.

WYKRES 18.

Średnia miesięczna liczba rozmów telefonicznych przeprowadzonych w latach 2024–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

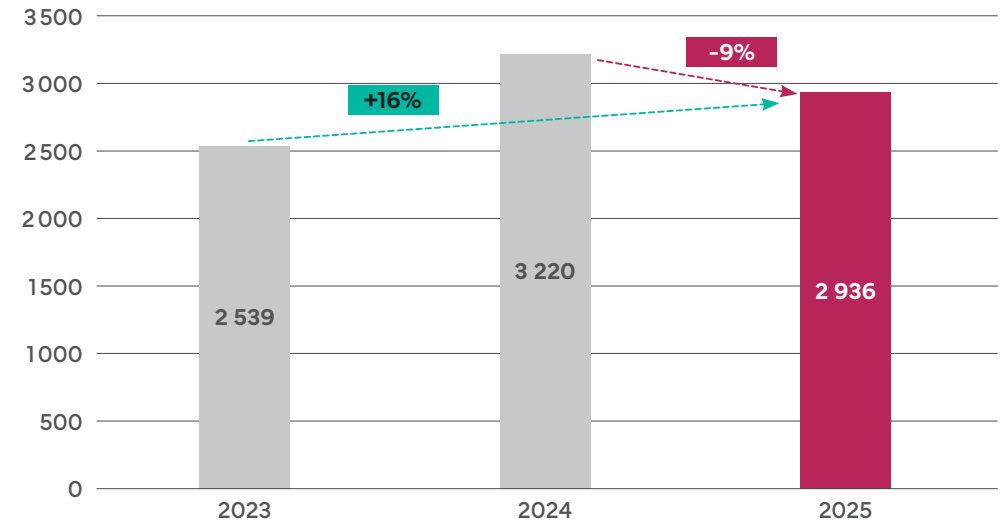

W 2025 r. najwięcej połączeń telefonicznych odnotowano w styczniu. Przeprowadzono wówczas 4 283 rozmowy, co oznacza wzrost o 49 proc. w porównaniu ze styczniem 2024 r. (2 869 rozmów). Wysoką liczbę połączeń zarejestrowano również w marcu (3 903 rozmowy, wzrost o 12 proc. względem marca 2024 r.) oraz w lutym (3 850 rozmów, wzrost o 19 proc.). Wyraźny

wzrost widoczny był także w lipcu – 3 836 rozmów, co stanowiło wzrost o 39 proc. w stosunku do lipca 2024 r.

Jednocześnie w czasie pozostałych miesięcy odnotowano spadek liczby połączeń w porównaniu do roku poprzedniego – największy w październiku (o 38 proc.).

Dane te pokazują zatem wyraźne wahania miesięczne – z bardzo wysokim początkiem roku i wzrostami w pierwszym kwartale oraz w okresie wakacyjnym, przy jednoczesnym obniżeniu liczby połączeń w części miesięcy jesiennych w porównaniu z rokiem 2024.

W porównaniu z 2023 r. wzrost liczby rozmów telefonicznych w 2025 r. był widoczny w styczniu (o 84 proc.), lutym (o 51 proc.), marcu (o 40 proc.), lipcu (o 73 proc.), wrześniu (o 15 proc.) oraz grudniu (o 11 proc.). W pozostałych miesiącach odnotowano ujemne zmiany procentowe – najwyższą w maju (o 25 proc.)

WYKRES 19.

Liczba rozmów telefonicznych w Dziecięcym Telefonie Zaufania w 2025 r. w podziale na miesiące

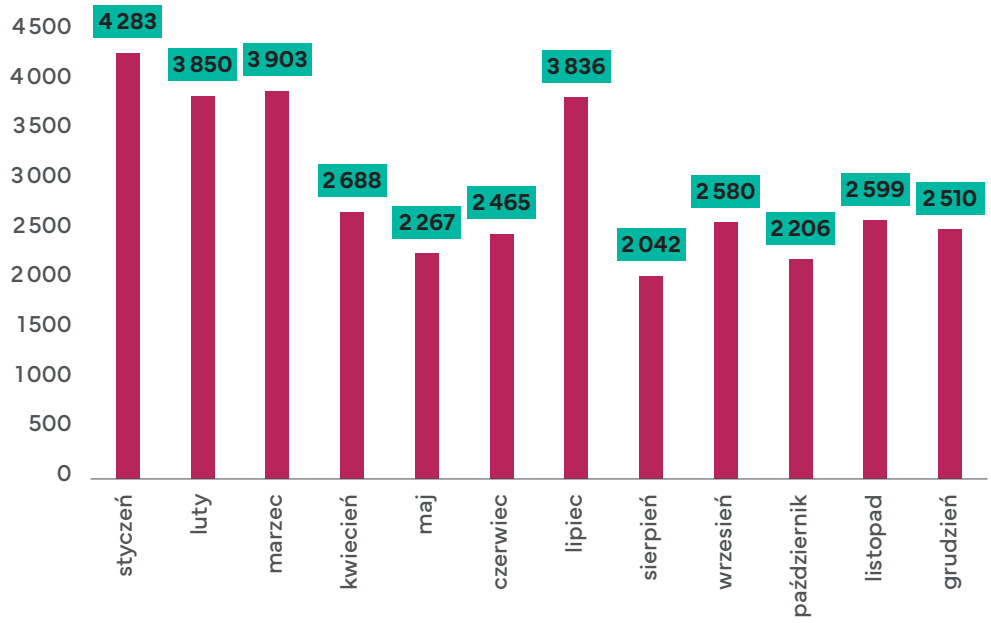

TABELA 1. **Liczba rozmów telefonicznych w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024**

Miesiąc	Rok			Zmiana proc.	
	2023	2024	2025	2025 vs 2023	2025 vs 2024
styczeń	2351	2869	4283	+82%	+49%
luty	2542	3226	3850	+51%	+19%
marzec	2783	3499	3903	+40%	+12%
kwiecień	2707	3194	2688	–1%	–16%
maj	3021	3385	2267	–25%	–33%
czerwiec	3150	3362	2465	–22%	–27%
lipiec	2213	2764	3836	+73%	+39%
sierpień	2111	2933	2042	–3%	–30%
wrzesień	2243	3570	2580	+15%	–28%
październik	2471	3562	2206	–11%	–38%
listopad	2615	3262	2599	–1%	–20%
grudzień	2259	3010	2510	+11%	–17%

5.3 Rozmowy online pod adresem 800121212.pl

Osoby młode mogą korzystać ze wsparcia także za pomocą czatu internetowego dostępnego pod linkiem **800121212.pl**. Nie wymaga on logowania ani instalowania żadnej aplikacji. To rozwiązanie odpowiada na potrzeby dzieci i nastolatków, którzy preferują komunikację pisemną lub obawiają się mówić o swoich problemach na głos.

W 2025 r. w Dziecięcym Telefonie Zaufania **przeprowadzono 22 420 rozmów poprzez czat**. W porównaniu z rokiem 2024, w którym odbyło się 23 546 takich rozmów, oznacza to niewielki spadek, o 5 proc., liczby kontaktów w tej formie wsparcia. W 2023 r. było to 19 106, co oznacza wzrost liczby rozmów na czacie o 17 proc. na przestrzeni dwóch lat.

WYKRES 20. **Łączna liczba rozmów na czacie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2023–2025**

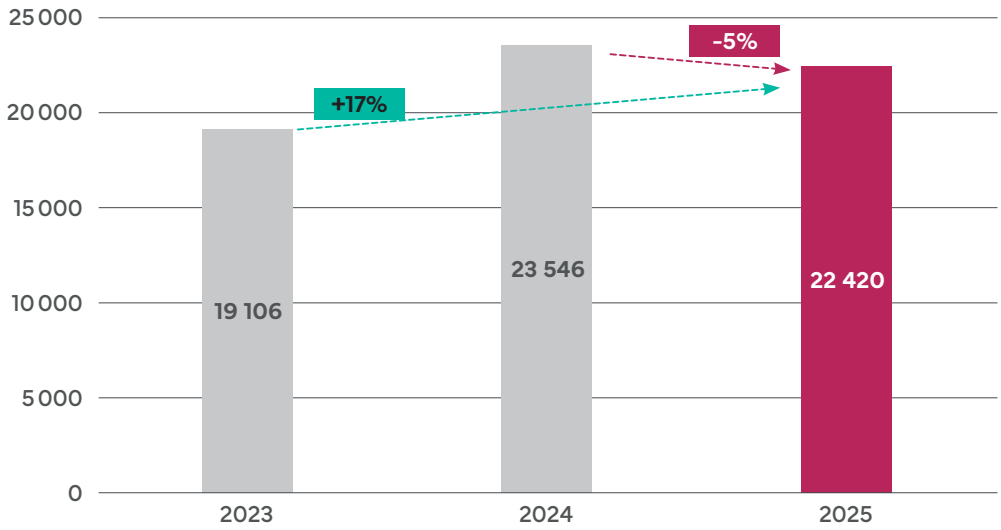

W 2025 r. **średnio miesięcznie** konsultantki i konsultanci Dziecięcego Telefonu Zaufania przeprowadzali **1868 rozmów poprzez czat**. Oznacza to niewielki spadek w porównaniu z 2024 r., kiedy średnia miesięczna wynosiła 1962 rozmowy, jednak poziom ten pozostaje wyraźnie wyższy niż w 2023 r., gdy średnio odbywały się 1592 rozmowy na czacie miesięcznie.

W perspektywie trzech lat widoczny jest zatem wyraźny wzrost zainteresowania tą formą wsparcia w 2024 r. oraz utrzymanie wysokiej, stabilnej liczby rozmów na czacie w 2025 r. Forma kontaktu online nadal stanowi istotny i chętnie wykorzystywany przez młode osoby kanał uzyskiwania pomocy – szczególnie w sytuacjach wymagających dyskrecji, anonimowości i poczucia bezpieczeństwa.

WYKRES 21.

Średnia miesięczna liczba rozmów na czacie przeprowadzonych w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

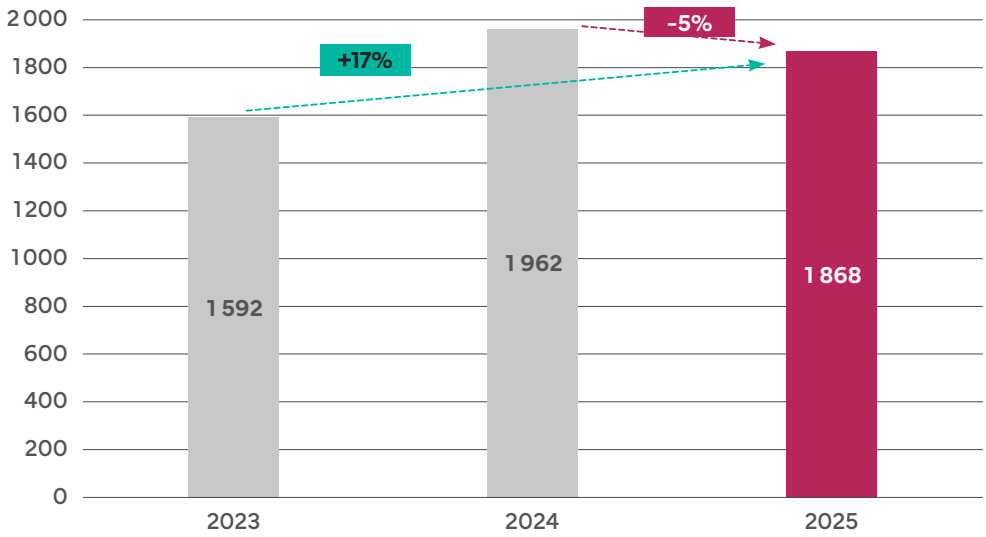

W 2025 r. liczba rozmów na czacie w Dziecięcym Telefonie Zaufania była zróżnicowana w zależności od miesiąca. W pierwszym kwartale roku odnotowano wzrosty w porównaniu do analogicznych miesięcy 2024 r. – w styczniu liczba czatów wzrosła o 20 proc., w lutym – o 26 proc., a w marcu – o 41 proc. Tendencja wzrostowa utrzymała się także w maju (2 proc.) oraz w grudniu (18 proc.).

W miesiącach letnich widoczny był natomiast spadek liczby rozmów w stosunku do 2024 r. – szczególnie w czerwcu (o 36 proc.) i lipcu (o 30 proc.), a także w sierpniu (o 17 proc.). Również jesienią liczba czatów była nieco niższa niż rok wcześniej (wrzesień: –16 proc., październik: –8 proc., listopad: –3 proc.).

Wzrost liczby rozmów na czacie w 2025 r. można obserwować także w stosunku do prawie wszystkich miesięcy 2023 r. (od 109 proc. w styczniu do 1 proc. w maju) oprócz lutego (spadek o 20 proc.) i kwietnia (spadek o 6 proc.).

Dane te pokazują, że w 2025 r. zainteresowanie formą czatu utrzymywało się na wysokim poziomie, z wyraźnymi wahaniami sezonowymi – większą intensywnością kontaktów na początku i pod koniec roku oraz mniejszą w okresie wakacyjnym.

TABELA 2. **Liczba rozmów na czacie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024 w podziale na miesiące**

Miesiąc	Rok			Zmiana proc.	
	2023	2024	2025	2025 vs 2023	2025 vs 2024
styczeń	922	1609	1929	+109%	+20%
luty	1981	1253	1580	−20%	+26%
marzec	1962	1476	2083	+6%	+41%
kwiecień	1892	1795	1774	−6%	−1%
maj	1959	1935	1970	+1%	+2%
czerwiec	1548	2921	1875	+21%	−36%
lipiec	1356	2423	1703	+26%	−30%
sierpień	1410	2203	1824	+29%	−17%
wrzesień	1289	1934	1615	+25%	−16%
październik	1548	2126	1955	+26%	−8%
listopad	1604	2126	2053	+28%	−3%
grudzień	1635	1745	2059	+26%	+18%

WYKRES 22.

Liczba rozmów na czacie Dziecięcego Telefonu Zaufania w latach 2024–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do 2024 r. w podziale na miesiące

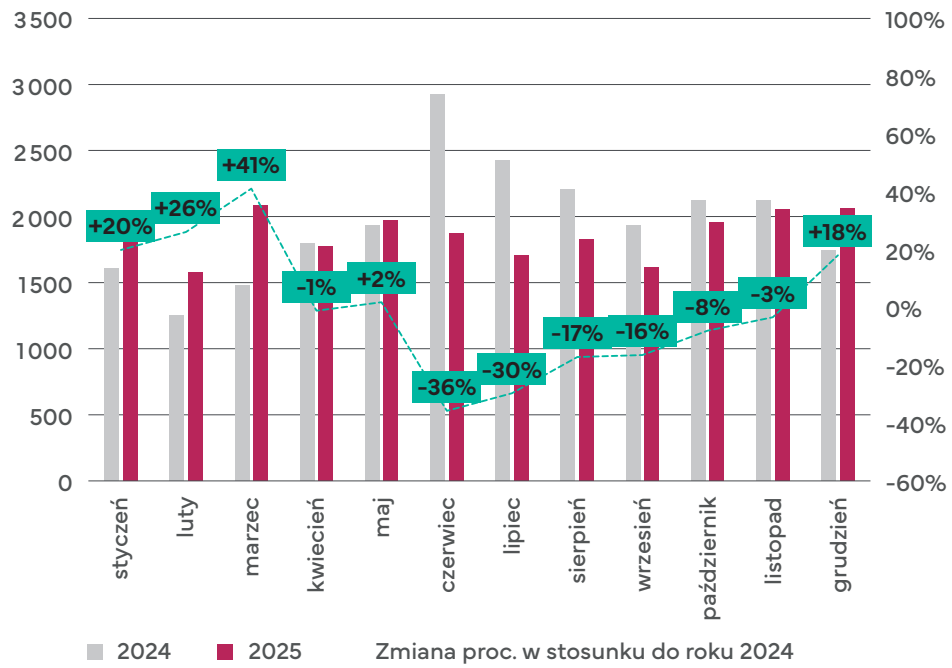

5.4 Okres świąteczny w Dziecięcym Telefonie Zaufania

Z dużym niepokojem obserwowano wzmożoną intensywność kontaktów ze strony dzieci i młodzieży z Dziecięcym Telefonem Zaufania. W okresie świątecznym, tj. 24–26 grudnia 2025 r., konsultanci i konsultantki przeprowadzili rekordową liczbę rozmów.

W porównaniu z analogicznym okresem roku 2024 **liczba rozmów telefonicznych wzrosła ze 158 w 2024 r. do 433 w 2025 r., co oznacza wzrost o 174 proc. W przypadku** kontaktów prowadzonych za pośrednictwem **czatu odnotowano wzrost z 64 do 109, czyli o 70 proc.** Największa liczba rozmów i czatów przypadała na drugi dzień świąt Bożego Narodzenia.

Między 24 a 26 grudnia przeprowadzono 8 interwencji ratujących życie lub zdrowie dzieci i młodzieży. Były one wynikiem poważnych zgłoszeń wymagających natychmiastowej reakcji.

Wśród najczęściej poruszanych problemów dominowały trudności w radzeniu sobie z lękiem, poczucie samotności, myśli rezygnacyjne oraz konflikty i nieporozumienia z rodzicami.

WYKRES 23.

Liczba rozmów telefonicznych i rozmów na czacie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w okresie od 24 do 26 grudnia w latach 2024–2025 oraz zmiana procentowa w 2025 r. w stosunku do 2024 r.

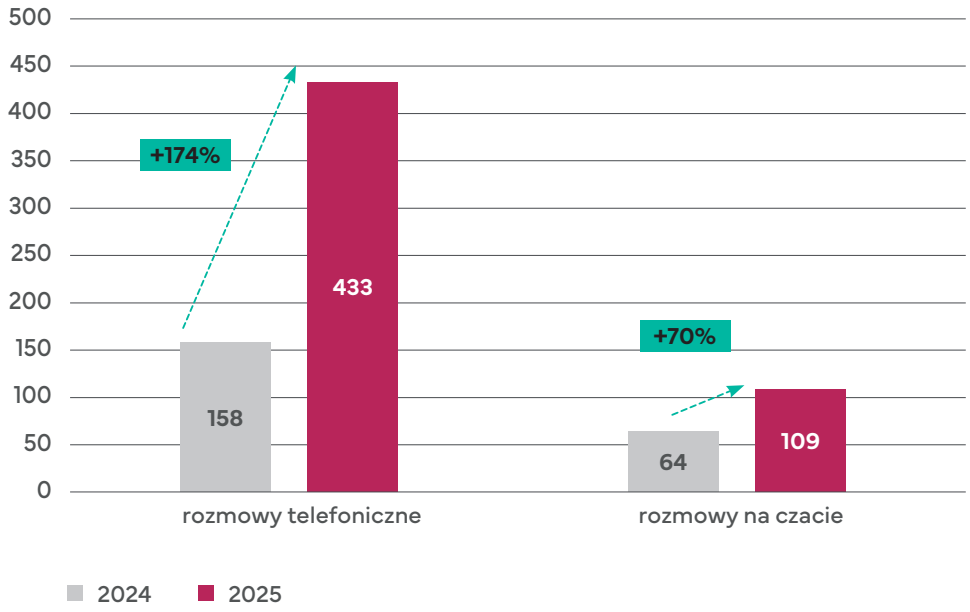

5.5 Najczęstsze problemy zgłaszane przez dzieci i młodzież podczas rozmów

Rok 2025 przyniósł wiele intensywnych i wymagających rozmów, często dotyczących **bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa młodych osób.** W głosach dzieci i młodzieży wybrzmiewały silne emocje – lęk, bezradność, poczucie osamotnienia, a niekiedy rozpacz. Część rozmów wymagała podejmowania działań interwencyjnych w sytuacjach realnego kryzysu.

Dzieci i nastolatki mówiły o **trudnościach w relacjach – zarówno z rówieśnikami, jak i dorosłymi.** Opowiadały o konfliktach, braku zrozumienia, problemach w komunikacji oraz o poczuciu, że ich emocje i potrzeby nie są traktowane poważnie. W wielu wypowiedziach pojawiał się motyw samotności – doświadczenia bycia pozostawionym samemu sobie z problemem, bez osoby, do której można zwrócić się o pomoc.

Szkoła pozostawała jednym z najczęściej powracających tematów. Młode osoby mówiły o **silnej presji związanej z nauką, ocenami i oczekiwaniami** – ze strony zarówno nauczycieli, jak i rodziców. Wielu uczniów szukało wsparcia w radzeniu sobie ze stresem egzaminacyjnym, obawami przed niezaliczeniem sprawdzianów czy wątpliwościami dotyczącymi wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej. W rozmowach pojawiały się także relacje o **przemocy**

rówieśniczej, dyskryminacji oraz nadużyciach ze strony kadry szkolnej. Dla części dzieci szkoła była nie tylko miejscem nauki, lecz także źródłem silnego napięcia i poczucia zagrożenia.

Jednym z najczęściej poruszanych wątków było pogarszające się samopoczucie psychiczne. Młode osoby mówiły o **obniżonym nastroju, braku energii, trudnościach ze snem, poczuciu beznadziei.** Niepokojąco często pojawiały się wątki **samookaleczeń** oraz **myśli i zamiarów samobójczych.** W takich sytuacjach konsultantki i konsultanci nie tylko towarzyszyli i udzielali wsparcia emocjonalnego, ale – gdy było to konieczne – podejmowali interwencje ratujące zdrowie i życie dzieci.

Znaczącą część rozmów stanowiły także zgłoszenia dotyczące **przemocy domowej**. Dzieci opowiadały – wprost lub pośrednio – o doświadczeniach przemocy psychicznej i fizycznej ze strony najbliższych. Wiele z tych historii ujawniało długotrwałe poczucie zagrożenia i brak bezpiecznej przestrzeni w domu. Równolegle pojawiał się temat **przemocy w środowisku cyfrowym** – hejtu, wyśmiewania, nękania w mediach społecznościowych. Młodzi ludzie pytali, jak reagować na krzywdę, jak się bronić, gdzie szukać pomocy.

W tych wyznaniach najmocniej wybrzmiewało jedno: **młodzi ludzie potrzebują dorosłych, którzy ich wysłuchają**. Potrzebują przestrzeni do rozmowy, w której ich lęki i trudności nie zostaną umniejszone ani zlekceważone. Potrzebują poczucia, że ich emocje mają znaczenie, a ich głos – wartość. Za każdą rozmową stało dziecko lub nastolatek, który szukał bezpieczeństwa, zrozumienia i potwierdzenia, że jego doświadczenia i emocje mają znaczenie. Dziecięcy Telefon Zaufania pozostawał dla nich miejscem pierwszego kontaktu – często jedynym, w którym mogli poczuć, że ktoś naprawdę ich słucha.

5.6 Interwencje ratujące życie lub zdrowie dzieci i młodzieży

W 2025 r. **podjęto 1067 interwencji ratujących zdrowie lub życie dzieci i nastolatków** kontaktujących się z Dziecięcym Telefonem Zaufania RPD zarówno telefonicznie, jak i poprzez czat.

W 2024 r. miało miejsce 1640 interwencji, a w 2023 r. – 858. Oznacza to, że w 2025 r. w stosunku do roku 2024 nastąpił spadek podejmowanych interwencji o 35 proc., ale nadal wzrost o 24 proc. w stosunku do roku 2023.

Interwencje te dotyczyły rozmów, w których młode osoby deklarowały zamiar odebrania sobie życia, informowały o podejmowanych próbach samobójczych lub znajdowały się w sytuacjach bezpośrednio zagrażających ich bezpieczeństwu. Część zgłoszeń dotyczyła również przemocy domowej, przemocy rówieśniczej lub innych zdarzeń, w których istniało realne i natychmiastowe ryzyko dla zdrowia dziecka.

WYKRES 24. **Liczba interwencji ratujących życie i zdrowie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r w stosunku do lat 2023 i 2024**

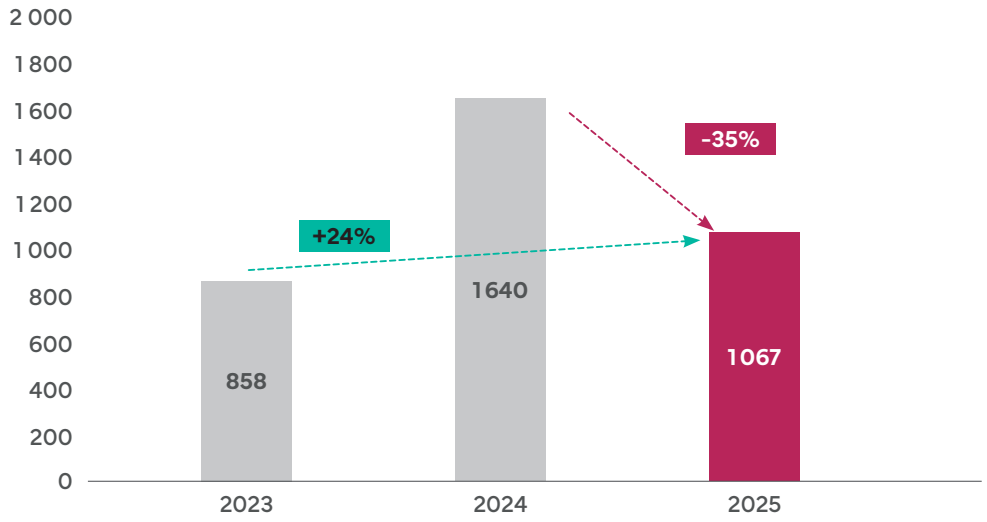

Choć łączna liczba interwencji w 2025 r. była niższa niż w rekordowym pod tym względem roku 2024, skala podejmowanych działań nadal pozostaje bardzo wysoka. Każda interwencja oznaczała sytuację skrajnego kryzysu, w którym dziecko znajdowało się w bezpośrednim zagrożeniu. Należy zauważyć, że liczba interwencji w 2025 r. jest znacząco wyższa niż w latach 2021–2023 (wzrost od 426 proc. do 24 proc.).

WYKRES 25.

Liczba interwencji ratujących życie i zdrowie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2021–2025

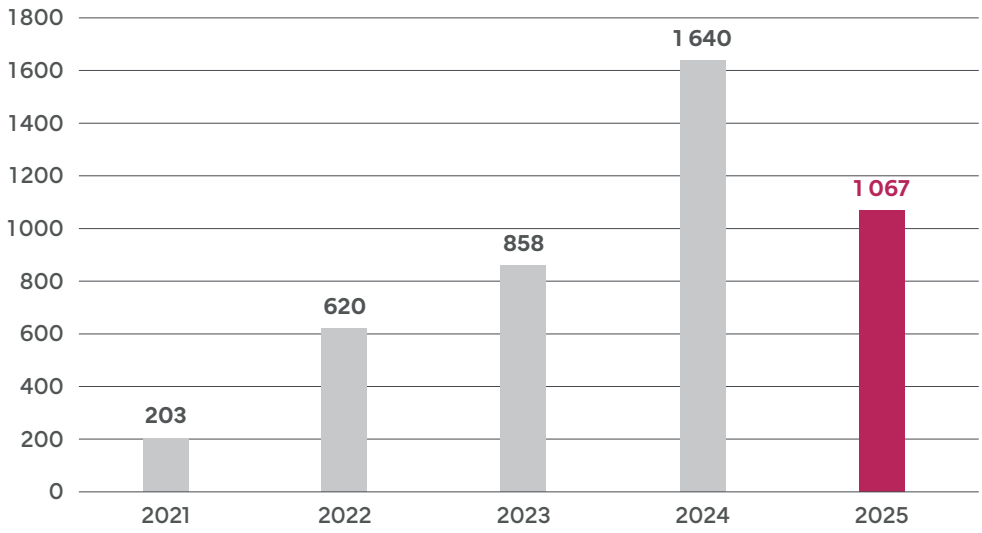

TABELA 3.

Liczba interwencji ratujących życie i zdrowie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2021–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r w stosunku do lat 2021–2024

Rok	Liczba interwencji	Zmiana proc. w roku 2025 w stosunku do poprzednich lat
2021	203	+426%
2022	620	+72%
2023	858	+24%
2024	1640	–35%
2025	1067	

W 2025 r. konsultantki i konsultanci **podejmowali średnio 89 interwencji miesięcznie.** Najwięcej działań ratunkowych odnotowano na początku roku – w styczniu (146 interwencji) oraz w lutym (123 interwencje). Początek roku był więc okresem szczególnych działań interwencyjnych, wymagających szybkiej współpracy ze służbami ratunkowymi i instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę dzieci. W porównaniu do analogicznych miesięcy roku 2024 wzrost liczby interwencji nastąpił tylko w styczniu (o 34 proc.), natomiast w przypadku pozostałych miesięcy można było zaobserwować spadki. Najwyższe spadki odnotowano w lipcu i sierpniu (po 57 proc.)

WYKRES 26.

Liczba interwencji ratujących życie i zdrowie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w 2025 r. w podziale na miesiące

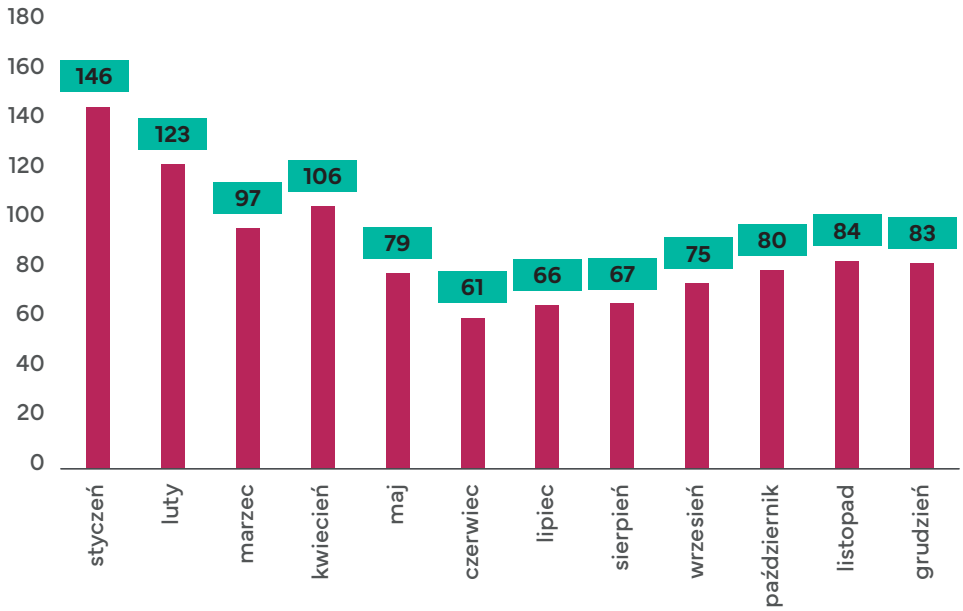

WYKRES 27.

Liczba interwencji ratujących życie i zdrowie w Dziecięcym Telefonie Zaufania w latach 2024–2025 oraz procentowa zmiana w 2025 r. w stosunku do 2024 r. w podziale na miesiące

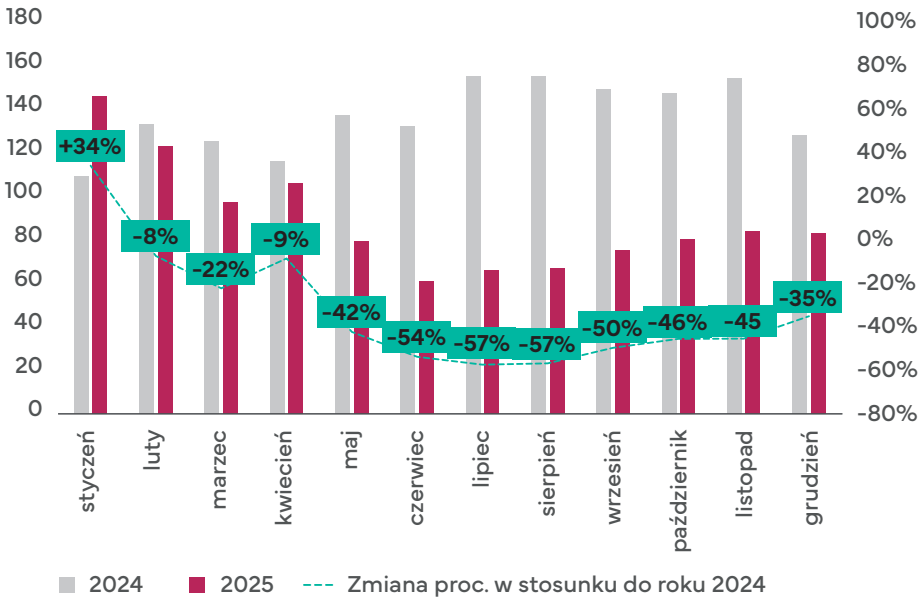

W wielu przypadkach konsultantki i konsultanci podejmowali działania w trybie natychmiastowym, alarmując odpowiednie służby, takie jak policja lub pogotowie ratunkowe. Interwencje te wymagały szczególnej uważności i profesjonalizmu, gdyż najczęściej wiązały się z deklaracją ze strony osoby młodej o chęci popełnienia samobójstwa.

W innych przypadkach interwencje polegały na pilnym zaangażowaniu szkoły, instytucji pomocowych lub opiekunów, by zapewnić osobom młodym niezbędne wsparcie.

Wszystkie te przypadki były następnie indywidualnie monitorowane przez zespoły specjalistów Biura RPD do czasu zabezpieczenia sytuacji młodej osoby. Wiele spraw miało swoją kontynuację przed sądem rodzinnym, gdzie interesu dziecka strzegli prawnicy Biura, w szczególności w ramach nowego Wydziału Interwencyjno-Prawnego działającego od września 2025 r. w strukturach Zespołu Dziecięcego Telefonu Zaufania.

Praca Dziecięcego Telefonu Zaufania uświadamia, jak ogromne jest zapotrzebowanie ze strony osób najmłodszych na profesjonalną i szybką pomoc. W tych najtrudniejszych momentach rozmowa staje się początkiem realnej pomocy.

6. Działalność w obszarze prawa rodzinnego i nieletnich

Rzecznik, w szczególności poprzez Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich Biura RPD podejmował wiele działań na rzecz ochrony i realizacji:

1) prawa dziecka do bycia wysłuchanym

- art. 72 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 12 Konwencji o prawach dziecka.

W przedmiotowym zakresie działania Rzecznika koncentrowały się na: kierowaniu do sądów uwag dotyczących konieczności i doniosłości przeprowadzania wysłuchania dziecka w poszczególnych postępowaniach sądowych, zapewnienia dziecku realnej możliwości wypowiedzenia się, jak również na akcentowaniu znaczenia stanowiska dziecka dla treści podejmowanych rozstrzygnięć procesowych. Rzecznik sprawował ponadto nadzór nad prawidłowością przeprowadzania wysłuchania dziecka oraz poszanowaniem jego dobrostanu w toku czynności sądowych.

2) prawa dziecka do wychowania w rodzinie i kontaktów z rodzicami

- art. 18, art. 48 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 9, art. 18 Konwencji o prawach dziecka.

Działania Rzecznika w tym zakresie były realizowane w szczególności w toku postępowań dotyczących władzy rodzicielskiej, kontaktów dzieci z rodzicami i osobami bliskimi, rozstrzygnięć w istotnych sprawach dziecka, a także w sprawach o wydanie i przymusowe odebranie dziecka, jak również o zagrożenie nakazaniem zapłaty oraz nakazanie zapłaty wobec nierealizowania kontaktów.

3) prawa dziecka do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i zaniedbaniem

- art. 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 19 Konwencji o prawach dziecka.

Czynności podejmowane przez Rzecznika w przedmiotowym zakresie obejmowały sprawy: o wydanie zarządzeń opiekuńczych, umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej, zakaz kontaktów, jak również o ograniczenie albo pozbawienie władzy rodzicielskiej.

4) prawa dziecka do godziwych warunków socjalnych

- art. 27 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w przedmiotowym zakresie działania obejmujące sprawy o ustalenie obowiązku alimentacyjnego, jego podwyższenie lub obniżenie.

5) prawa dziecka do ochrony przed demoralizacją

- art. 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 40 Konwencji o prawach dziecka.

Działania Rzecznika Praw Dziecka podejmowane w tym zakresie obejmowały sprawy o czyn karalny, demoralizację oraz o urlopowanie nieletnich.

6) prawa dziecka do życia prywatnego, rodzinnego, domowego

- art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 16 Konwencji o prawach dziecka.

W przedmiotowym obszarze Rzecznik realizował działania w sprawach dotyczących ochrony wizerunku małoletnich oraz zakresu informacji udostępnianych w mediach społecznościowych przez rodziców w toku postępowań sądowych.

7) prawa dziecka pozbawionego środowiska rodzinnego do szczególnej opieki i pomocy władz publicznych w kontekście oddziaływań wychowawczych, wsparcia psychologicznego i pedagogicznego

- art. 72 ust. 2, art. 48 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 9 ust. 1, art. 20 Konwencji o prawach dziecka.

Działania Rzecznika w tym zakresie koncentrowały się na sytuacji dzieci i nastolatków w instytucjonalnej pieczy zastępczej, a także zapewnieniu im niezbędnego wsparcia celem ustabilizowania trudnej sytuacji, w której się znalazły, objęcia niezbędną pomocą psychologiczną, pedagogiczną, merytoryczną i organizacyjną. Rzecznik, w ramach przysługujących mu ustawowych kompetencji[22], opiniował też wnioski o powołanie nowych placówek opiekuńczo-wychowawczych.

8) prawa dziecka do zachowania tożsamości, w tym obywatelstwa, nazwiska, stosunków rodzinnych

- art. 8 Konwencji o prawach dziecka.

Działania podejmowane przez Rzecznika dotyczyły w tym zakresie spraw zarówno o ustalenie, jak i zaprzeczenie ojcostwa.

Rzecznik podejmował szeroki zakres działań zmierzających do ochrony dobra dziecka, w tym poprzez interwencje indywidualne, ale także systemowe. Działania te realizowane były za pośrednictwem Zespołu Prawa Rodzinnego i Nieletnich.

[22] Ustawa o RPD przywołana wcześniej.

Rozpoznawanie skarg i wniosków składanych przez obywateli, tj. rodziców, jak również opiekunów prawnych, a niekiedy i przez same dzieci skutkowało najczęściej podjęciem interwencji indywidualnych.

Zadania podejmowane przez Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich w 2025 r. dotyczyły przede wszystkim następujących obszarów:

Władza rodzicielska

Tematem zgłoszeń kierowanych do Rzecznika była zazwyczaj kwestia sprawowania władzy rodzicielskiej, w tym jej pozbawienia, ograniczenia, ale także zawieszenia. Ponadto zgłoszenia koncentrowały się wokół realizacji kontaktów dzieci z rodzicami i osobami bliskimi, jak również rozstrzygnięć w istotnych sprawach dziecka, przykładowo: wyrażenia zastępczej zgody przez sąd na zapisanie dziecka do placówki szkolnej czy podjęcia przez nie leczenia.

Piecza zastępcza

Działania Zespołu Prawa Rodzinnego i Nieletnich skupiały się także na sprawach o umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej w wyniku stosowanej wobec nich przemocy domowej, sprawowania przez rodziców czy też opiekunów faktycznych niewłaściwej opieki, a także sytuacji opiekuńczo-wychowawczej niezgodnej z dobrem dzieci. W przypadku zaistnienia ku temu podstaw Rzecznik składał zawiadomienia do właściwych organów w celu podjęcia przez nie czynności zgodnie z posiadanymi kompetencjami, tj. sądów, prokuratur, jednostek Policji, jak również instytucji pomocy społecznej. Rzecznik angażował do współpracy szeroki zakres instytucji celem zabezpieczenia dobra dziecka.

Udział w postępowaniach sądowych

W sytuacji stwierdzenia braku respektowania praw dzieci Rzecznik zgłaszał swój udział w prowadzonych postępowaniach sądowych i uczestniczył w rozprawach prowadzonych w sądach na terenie całej Polski. Podejmowane były czynności procesowe, w tym składane były wnioski dowodowe i wnioski o wysłuchanie małoletnich, w celu zabezpieczenia szeroko pojętego dobra dziecka na każdym etapie postępowania.

Analiza przepisów prawa rodzinnego i działania systemowe

Działania Rzecznika Praw Dziecka podejmowane w 2025 r. skupiały się także na weryfikowaniu obowiązujących przepisów prawa rodzinnego oraz ich stosowania w realiach danego przypadku. Na podstawie dokonywanych przez Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich analiz przygotowane zostały projekty wystąpień generalnych Rzecznika do instytucji państwowych, w których zgłaszana była potrzeba wprowadzenia zmian systemowych w zakresie ochrony praw dziecka.

Sprawy prowadzone w trybie Konwencji haskiej

Istotnym obszarem działań były również sprawy prowadzone w trybie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę[23]. Rzecznik Praw Dziecka, kierując się naczelną zasadą dobra dziecka, czuwał nad realizacją celu Konwencji, jakim jest zapewnienie niezwłocznego powrotu dzieci bezprawnie uprowadzonych lub zatrzymanych oraz zapewnienie poszanowania praw do opieki i odwiedzin, określonych przez ustawodawstwo poszczególnych państw.

Powyższe czynności odbywały się przy jednoczesnej weryfikacji przez Rzecznika Praw Dziecka, czy zachodzą okoliczności przemawiające za odmową zarządzenia wydania dziecka, w tym w szczególności czy wykazano, że:

1) osoba, instytucja lub organizacja opiekująca się dzieckiem faktycznie nie wykonywała prawa do opieki w czasie uprowadzenia lub zatrzymania albo zgodziła się lub później wyraziła zgodę na wyjazd lub pozostanie dziecka za granicą;

2) istnieje poważne ryzyko, że powrót dziecka naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w sytuacji nie do zniesienia;

3) dziecko sprzeciwia się powrotowi oraz osiągnęło wiek i stopień dojrzałości, przy którym właściwe jest uwzględnienie jego opinii;

4) dziecko przystosowało się już do nowego środowiska w sytuacji, gdy w chwili wpłynięcia wniosku do władzy sądowej lub administracyjnej

[23] Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzona w Hadze z dnia 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1995 r. nr 108 poz. 528).

umawiającego się Państwa, w którym znajduje się dziecko, upłynął okres dłuższy niż rok;

W tym zakresie działania Rzecznika koncentrowały się na zwracaniu sądom uwagi na potrzebę i wagę niezwłocznego rozpatrywania spraw toczących się w trybie tzw. Konwencji haskiej oraz przeprowadzenia wysłuchania dziecka, zapewnienia mu możliwości wypowiedzenia się oraz wyjaśniania znaczenia tego głosu dla podejmowanych rozstrzygnięć procesowych. Rzecznik monitorował również prawidłowość przeprowadzenia wysłuchania, wyrażając potrzebę dbałości o zachowanie dobrostanu dziecka w toku wykonywanych czynności. Rzecznik zwracał się także do sądów o zasięganie dowodów z opinii biegłych, a także zachęcał strony postępowania do podjęcia próby polubownego załatwienia sporu, także w oparciu o mediację.

Do Zespołu Prawa Rodzinnego i Nieletnich od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. **wpłynęło 6 257 nowych spraw.** W analogicznym okresie 2024 r. wpłynęło ich 5160, co oznacza **wzrost liczby spraw o 21 proc**. Dla porównania, w 2023 r. odnotowano 3938 spraw, co oznacza, że **w ciągu dwóch lat nastąpił wzrost liczby spraw o 59 proc.**

WYKRES 28.

Liczba spraw nowych w Zespole Prawa Rodzinnego i Nieletnich w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw nowych w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

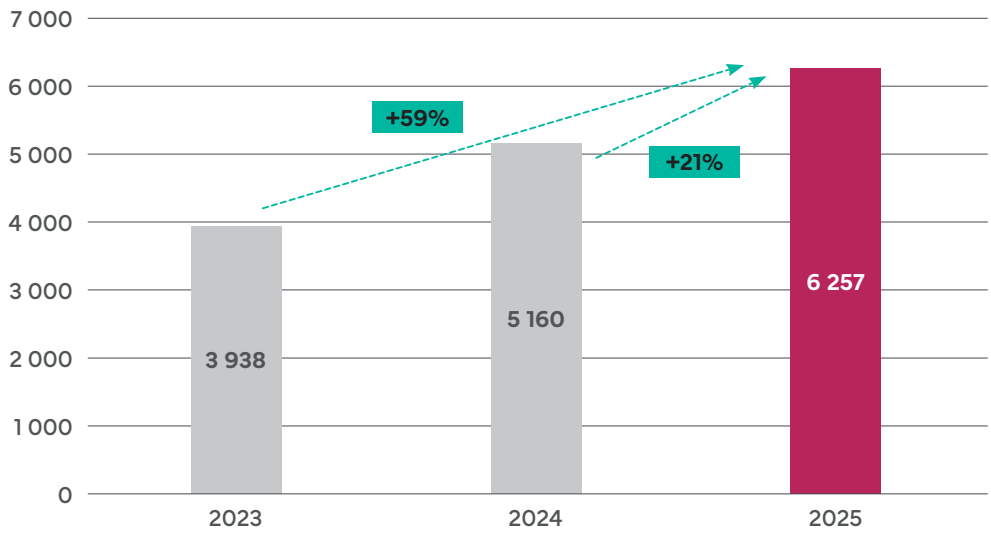

Łącznie w Zespole Prawa Rodzinnego i Nieletnich w okresie od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. **było prowadzonych 7511 spraw** (1254 sprawy z lat ubiegłych oraz 6257 spraw nowych). W 2024 r. łączna liczba prowadzonych spraw wyniosła 7118 (1958 spraw kontynuowanych oraz 5160 nowych), co oznacza **wzrost w 2025 r. o 6 proc.** Dla porównania, w 2023 r. odnotowano 5084 sprawy, co oznacza, że **w ciągu dwóch lat nastąpił wzrost liczby spraw o 48 proc.**

WYKRES 29.

Liczba spraw ogółem w Zespole Prawa Rodzinnego i Nieletnich w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw ogółem w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

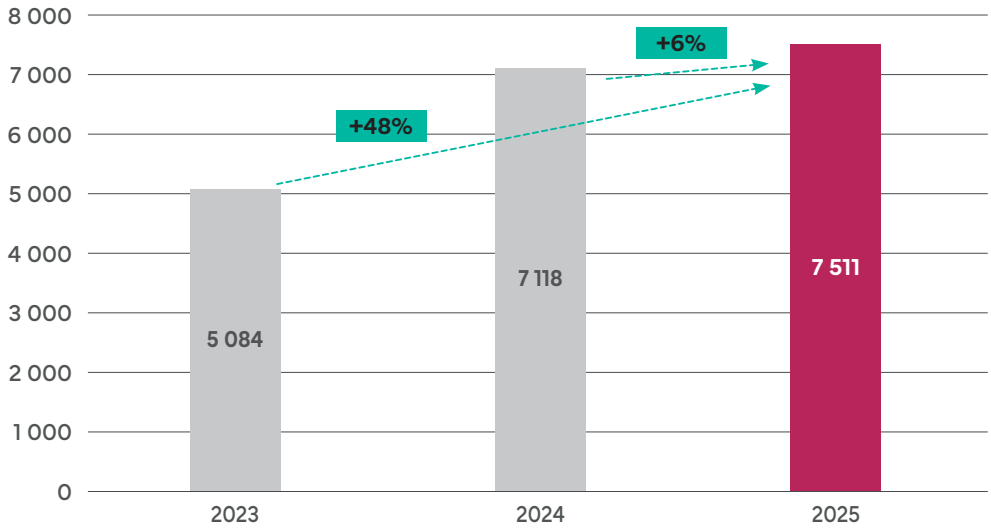

6.1 Główne obszary działalności Zespołu Prawa Rodzinnego i Nieletnich w 2025 r.

1) Działania w zakresie spraw indywidualnych, dotyczących kontaktów małoletnich z rodzicami i osobami bliskimi, władzy rodzicielskiej i rozstrzygnięć w istotnych sprawach dziecka:

a) rozpatrywanie skarg i wniosków składanych przez obywateli – rodziców, opiekunów prawnych, członków rodzin generacyjnych dzieci, a także przez dzieci oraz zgłoszeń anonimowych wskazujących na istnienie zagrożenia dobra dziecka;

b) monitorowanie przebiegu postępowań sądowych, w tym analiza akt sądowych oraz ocena prawidłowości orzeczeń sądowych i rozstrzygnięć wydawanych przez inne organy państwowe;

c) wnioskowanie o objęcie prowadzonych postępowań nadzorem prezesów sądów lub Ministra Sprawiedliwości;

d) kierowanie wniosków o wgląd w sytuację dzieci do właściwych sądów;

e) zgłaszanie udziałów w postępowaniach sądowych na prawach prokuratora, udział w rozprawach, składanie wniosków dowodowych, stanowisk procesowych oraz środków zaskarżenia;

f) wnioskowanie o wydanie przez sąd zarządzeń opiekuńczych, w tym zobowiązania rodziców do odbycia warsztatów rodzicielskich, terapii indywidualnych, terapii rodzinnych oraz zapewnienia dzieciom stałej pomocy psychologicznej/psychoterapeutycznej czy psychiatrycznej;

g) zwracanie uwagi na doniosłość uwzględniania stanowiska dzieci w wydawaniu rozstrzygnięć dotyczących ich sytuacji opiekuńczo-wychowawczej w prowadzonych postępowaniach sądowych oraz monitorowanie prawidłowości przeprowadzenia wysłuchania dzieci w kontekście obowiązujących przepisów prawa;

h) współpraca z sądami w zakresie udzielania informacji w sprawach dotyczących dzieci, będących przedmiotem postępowań sądowych;

i) współpraca z zespołami kuratorskiej służby sądowej w zakresie udzielania informacji o przebiegu nadzoru nad wykonywaniem przez rodziców władzy rodzicielskiej;

j) współpraca m.in. z ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, z placówkami edukacyjnymi oraz z Policją.

2) Działania w zakresie sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej:

a) analiza akt sądowych i monitorowanie postępowań w zakresie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej oraz ocena prawidłowości wydawanych orzeczeń;

b) weryfikowanie indywidualnych zgłoszeń dotyczących stosowania przemocy wobec dzieci w pieczy zastępczej;

c) monitorowanie stanu pieczy zastępczej w Polsce;

d) interweniowanie w przypadkach braku możliwości umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, pomimo wydania stosownego postanowienia sądu, poprzez kierowanie wystąpień o objęcie sprawy nadzorem oraz udzielenie wyjaśnień do wojewodów, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz przewodniczących rad powiatów, a także współpracę z powiatowymi centrami pomocy rodzinie i analizę przyczyn braku miejsc w pieczy zastępczej na terenie danego powiatu;

e) interweniowanie w przypadkach przekraczania ustawowej liczby dzieci umieszczanych w zawodowych rodzinach zastępczych lub rodzinnych domach dziecka;

f) interweniowanie w przypadkach rozdzielania rodzeństw poprzez umieszczenie w kilku rodzinach zastępczych lub instytucjonalnych formach pieczy zastępczej;

g) interweniowanie w sprawach umieszczenia małoletnich w domu pomocy społecznej i zakładzie opiekuńczo-leczniczym, gdy główną przesłanką umieszczenia był brak miejsca w pieczy zastępczej;

h) weryfikacja działalności pracy wojewódzkich zespołów monitorowania sytuacji w pieczy zastępczej, powołanych ze względu na kryzysową sytuację pieczy zastępczej w Polsce;

i) podejmowanie działań systemowych w zakresie systemu pieczy zastępczej poprzez zwrócenia się do właściwego ministerstwa, w szczególności do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (m.in. zgłaszanie dzieci do ośrodków adopcyjnych, umieszczanie dzieci w domach pomocy społecznej i zakładach opiekuńczo-leczniczych, sytuacji dzieci urodzonych przez małoletnie matki).

3) Działania, w tym podejmowanie spraw z urzędu, na podstawie informacji zgłaszanych m.in. przez małoletnich za pośrednictwem Dziecięcego Telefonu Zaufania, przekazywanych przez Komendę Główną Policji oraz pochodzących z doniesień medialnych:

a) występowanie do poszczególnych jednostek Policji o udostępnienie danych osobowych dzieci celem podjęcia kolejnych czynności;

b) kierowanie wniosków o wgląd w sytuację dzieci do właściwych sądów rodzinnych;

c) współpracę z sądami oraz organami ścigania w zakresie udzielenia informacji w sprawach już się toczących i dotyczących dzieci;

d) współpracę z ośrodkami pomocy społecznej oraz placówkami edukacyjnymi w zakresie udzielenia informacji o rodzinie dzieci, w tym o dotychczasowym sposobie jej funkcjonowania, prawidłowości wykonywania władzy rodzicielskiej, ewentualnych zaniedbaniach opiekuńczo-wychowawczych;

e) zwracanie się do władz gminy, na terenie której doszło do niepokojącego zdarzenia z prośbą o wskazanie, czy na danym terenie podjęto i wdrożono działania mające zapobiegać występowaniu nieprawidłowości oraz ustalić, jakie działania podjęto na skutek zaistnienia zdarzenia.

4) Działania w sytuacjach nieprawidłowości w zakresie przeprowadzania przymusowych odbiorów dzieci:

a) analiza indywidualnych skarg związanych z przeprowadzeniem czynności przymusowego odebrania dziecka i ocena aktualnie obowiązujących przepisów w tym zakresie;

b) zwracanie się do jednostki Policji, której funkcjonariusze uczestniczyli w przymusowym odbiorze dziecka o przesłanie notatek sporządzonych z czynności;

c) współpraca z właściwym sądem rejonowym, analiza notatek sporządzonych z czynności przymusowego odebrania dziecka;

d) kierowanie do kuratorów okręgowych wniosków o zbadanie, w trybie nadzoru, przebiegu czynności przymusowego odebrania dziecka;

e) sporządzanie skarg na czynności przymusowego odebrania dziecka, w których wskazywano na wątpliwości co do prawidłowości ich przeprowadzenia – w szczególności dotyczące liczby osób uczestniczących w odbiorze oraz braku zapewnienia dziecku bezpośredniego dostępu do opieki medycznej i psychologicznej;

f) kierowanie wniosków do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o zbadanie spraw, w których doszło do nieprawidłowości w zakresie przeprowadzania czynności przymusowego odebrania dziecka;

g) zwracanie uwagi na niezgodność z dobrem dziecka przeprowadzania czynności przymusowego odebrania dziecka na terenie placówek oświatowych.

5) Działania w zakresie spraw indywidualnych dotyczących demoralizacji i czynów karalnych:

a) badanie, czy działania podejmowane przez instytucje takie, jak szkoły, sądy czy placówki resocjalizacyjno-wychowawcze są zgodne z interesem dziecka i zapewniają odpowiednią ochronę jego praw;

b) podejmowanie interwencji w sprawach dotyczących dzieci, które mogą być zagrożone demoralizacją, w tym występowanie do odpowiednich instytucji (sądów, organów ścigania, szkół) o podjęcie działań ochronnych i wychowawczych;

c) współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi za zapobieganie, zwalczanie demoralizacji i dążenie do tego, by system prawny koncentrował się na wychowawczym, a nie represyjnym podejściu do nieletnich;

d) analiza akt oraz zgłaszanie udziału w postępowaniach sądowych dotyczących nieletnich, na prawach prokuratora.

6) Działania w zakresie spraw toczących się w trybie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę:

a) rozpatrywanie wniosków składanych przez rodziców, opiekunów prawnych, osoby trzecie, instytucje rządowe i pozarządowe, w tym

wskazywanie zakresu możliwych działań Rzecznika oraz sygnalizowanie o możliwych do podjęcia działaniach za granicą;

b) zgłaszanie udziałów w postępowaniach sądowych na prawach prokuratora oraz udział w rozprawach, podczas których prezentowana jest argumentacja prawna i faktycznie wspierająca dobro małoletnich, a także czuwanie nad respektowaniem praw dzieci, zadawanie pytań stronom, świadkom i biegłym, zgłaszanie wniosków dowodowych oraz prezentowanie stanowiska;

c) dokonywanie oceny prawidłowości orzeczeń sądowych, a jeśli wymaga tego dobro dziecka – wniesienie w zależności od etapu postępowania apelacji, skargi kasacyjnej, skargi nadzwyczajnej, czy wniosku o wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia;

d) sygnalizowanie konieczności uwzględniania opinii dzieci w postępowaniach sądowych w sprawach, które ich bezpośrednio dotyczą;

e) zachęcanie stron postępowań do korzystania z mediacji jako rozwiązania sprzyjającego osiągnięciu trwałego i satysfakcjonującego porozumienia, uwzględniającego dobro dziecka.

6.2 Wystąpienia generalne – Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich

1) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące orzekania o alimentach w wyroku rozwodowym

W wystąpieniu generalnym[24] skierowanym do Ministra Sprawiedliwości z 9 stycznia 2025 r. Rzecznik zwrócił się z wnioskiem o rozważenie zainicjowania zmian legislacyjnych, zmierzających do umożliwienia sądowi, w ramach wyroku rozwodowego, określenia momentu powstania obowiązku alimentacyjnego na dzień wniesienia pozwu.

Rzecznik opisał aktualne regulacje, zgodnie z którymi w wyroku orzekającym rozwód, sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Zawarte w wyroku rozstrzygnięcie

[24] ZRN.441.1716.2024.

dotyczące wysokości zobowiązania alimentacyjnego jest więc skuteczne na przyszłość od daty prawomocności tego wyroku.

Tej niekorzystnej sytuacji małoletnich nie koryguje prawo ubiegania się o wydanie postanowienia zabezpieczającego świadczenie alimentacyjne na czas trwającego postępowania, bowiem świadczenia orzekane w tym trybie są zazwyczaj niższe od świadczeń orzekanych w wyroku końcowym.

W przypadku natomiast zobowiązań alimentacyjnych, które są dochodzone sądowo na innej drodze niż w ramach procesu rozwodowego, sąd na wniosek stron może orzec o powstaniu roszczenia od dnia wniesienia pozwu. W rezultacie wyrok obejmuje świadczenie alimentacyjne w wysokości skumulowanych świadczeń okresowych przypadających za cały czas postępowania sądowego.

Rzecznik w wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości zasugerował opracowanie zmiany w zakresie art. 58 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (k.r.o.) poprzez dodanie po § 1b nowej jednostki redakcyjnej § 1c w brzmieniu: „Na wniosek jednego z małżonków sąd orzekając w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka może w wyroku orzekającym rozwód określić, iż zobowiązanie to powstaje od dnia wniesienia pozwu".

Rzecznik Praw Dziecka nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 9 stycznia 2025 r., w związku z czym 14 maja 2025 r. wystąpił o przekazanie informacji o podjętych działaniach.

W odpowiedzi[25] z 22 sierpnia 2025 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że w tym temacie wypowiedziała się Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego, której stanowisko jest tożsame ze stanowiskiem Ministerstwa. Komisja podkreśliła, że aktualnie obowiązujące przepisy zapewniają realne możliwości zabezpieczenia interesów dziecka w toku postępowania rozwodowego, w szczególności poprzez instytucję zabezpieczenia roszczenia alimentacyjnego z art. 753 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.), skutecznie funkcjonującą w praktyce sądowej. Zmiana art. 58 k.r.o. w postulowanym kierunku, choć mająca na celu ochronę dziecka, mogłaby naruszyć systemową spójność prawa rodzinnego i cywilnego procesowego.

Jednocześnie Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego zarekomendowała szersze propagowanie i stosowanie instytucji zabezpieczenia alimentacyjnego w toku postępowania rozwodowego, a także rozważenie zmian w zakresie uprawnień sądów do działania z urzędu w kontekście zabezpieczenia alimentów na rzecz małoletnich dzieci.

[25] DSRiN-VII.053.4.2025.

2) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji dotyczące przeprowadzania przymusowych odbiorów dzieci na terenie placówek edukacyjnych

W wystąpieniu generalnym[26] do Ministra Edukacji z 30 stycznia 2025 r. Rzecznik zwrócił się o przekazanie stanowiska oraz informacji o podejmowanych działaniach odnośnie kwestii przeprowadzania przymusowych odbiorów dzieci na terenie placówek edukacyjnych.

W odpowiedzi[27] z 10 marca 2025 r. Minister Edukacji poinformował, że Ministerstwo Edukacji Narodowej, w trybie roboczym, wniosło uwagi do projektów wytycznych procedur dla kuratorów sądowych i zaleceń dla psychologów, dotyczących przymusowych odbiorów dzieci, które zostały opracowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości. W ocenie Ministra Edukacji zasadne jest, by jednostki systemu oświaty były rozważane dopiero po wyczerpaniu wszystkich możliwości odbioru dziecka przez kuratora sądowego. Z uwagi na szczególny charakter działalności przedszkoli, szkół i placówek, Minister Edukacji zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o rozważenie zmiany przepisu art. 598^9 k.p.c. i wyłączenie jednostek systemu oświaty z procedury przymusowego odbioru dziecka.

Wbrew treści odpowiedzi do Rzecznika, w trakcie konsultacji międzyresortowych, przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej wyrazili pogląd, że w niektórych sytuacjach odebranie dziecka z placówki edukacyjnej jest uzasadnione. Ze względu na sprzeczne stanowiska przedstawicieli resortu z odpowiedzią do RPD, pismem[28] z 21 kwietnia 2025 r., Rzecznik zwrócił się do Ministra Edukacji o przekazanie informacji, czy podtrzymuje swoje wcześniejsze stanowisko i postuluje wyłączenie jednostek systemu oświaty z procedury przymusowego odbioru dziecka.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na pismo z 21 kwietnia 2025 r. W związku z tym pismem[29] z 8 lutego 2026 r. zwrócił się ponownie do Ministra Edukacji o wskazanie ostatecznego stanowiska.

3) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra ds. Równości oraz do Ministra Zdrowia dotyczące udziału przedstawicieli zawodów medycznych przy interwencyjnym odebraniu dziecka w przypadku przemocy domowej

W wystąpieniu generalnym[30] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra ds. Równości z 10 lutego 2025 r. Rzecznik zwrócił się o poinformowanie o podjętych pracach legislacyjnych celem doprecyzowania,

26 ZOM.422.2.2025.
27 DWP-WWO.4017.4.2025.
28 ZOM.422.2.2025.
29 ZOM.422.2.2025.
30 ZOM.422.1.2025.

skąd powinien być wezwany przedstawiciel zawodu medycznego w razie konieczności interwencyjnego odebrania dziecka przez pracownika socjalnego na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zagadnienie zostało podjęte na skutek informacji uzyskiwanych z ośrodków pomocy społecznej, że brak jest przepisów regulujących udział przedstawicieli zawodów medycznych przy odebraniu dziecka, a jednocześnie Ministerstwo Zdrowia nie uznaje tych spraw jako bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia, które uzasadnia wezwanie zespołów ratownictwa medycznego.

W piśmie[31] z 28 lutego 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazał, że kwestie dotyczące trybu postępowania w sytuacji zagrożenia życia bądź zdrowia dziecka w związku z przemocą domową, leżą we właściwości Departamentu do spraw Równego Traktowania w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Jednocześnie Minister poinformował o działaniach zmierzających do poprawy funkcjonowania systemu pieczy zastępczej, a co za tym idzie zapewnienia bezpieczeństwa i domu wszystkim dzieciom, które zostały pozbawione pieczy ze strony rodziców.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi ze strony Ministra ds. Równości na wystąpienie generalne z 10 lutego 2025 r.

W wystąpieniu generalnym[32] z 20 września 2025 r. skierowanym do Ministra Zdrowia, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz do Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Rzecznik zwrócił się o wskazanie, czy podjęto działania zmierzające do doprecyzowania, z jakimi jednostkami systemu ochrony zdrowia lub osobami wykonującymi zawód medyczny – działającymi w ramach indywidualnej lub grupowej praktyki – powinien współpracować pracownik socjalny w trakcie interwencyjnego odebrania dziecka.

W odpowiedzi[33] z 3 października 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że pojawiły się problemy dotyczące nadmiarowego wykorzystywania zespołów ratownictwa medycznego w czynnościach wynikających z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Ponadto Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że podziela stanowisko Rzecznika: kwestie te należy uregulować w sposób jasny i klarowny w przepisach prawa właściwych dla systemu ochrony zdrowia. Jednocześnie Minister zadeklarowała udział w pracach nad stworzeniem optymalnych rozwiązań, których celem będzie zapewnienie bezpieczeństwa małoletnim.

31 DD-I.55.150.15.2025.
32 ZOM.422.1.2025.
33 DPS-XI.4110.8.2025.

W piśmie[34] z 27 października 2025 r. Minister Zdrowia poinformował Rzecznika Praw Dziecka, że w pełni zgadza się co do nieprecyzyjności art. 12a Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej[35]. Powyższe, w ocenie Ministra, utrudnia skuteczną współpracę instytucji stojących na straży dobra dziecka i udzielających mu niezbędnej pomocy. Minister wskazał też, że w porozumieniu z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów są prowadzone działania na rzecz wdrożenia odpowiednich rozwiązań.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi od Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów na wystąpienie generalne z 20 września 2025 r. W związku z tym 21 grudnia 2025 r. skierowano ponowne pismo o przekazanie informacji odnośnie stanu prac nad projektem nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej lub innych przepisów w opisanym zakresie.

Rzecznik Praw Dziecka nie otrzymał odpowiedzi od Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów również na pismo z 21 grudnia 2025 r.

4) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie włączenia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do grupy świadczeniobiorców uprawnionych do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością

W wystąpieniu generalnym[36] z 6 marca 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Zdrowia o podjęcie działań na rzecz zmiany obowiązujących przepisów ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, poprzez włączenie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do grupy świadczeniobiorców uprawnionych do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością.

W odpowiedzi[37] z 19 marca 2025 r. Minister Zdrowia stwierdził, że nie znajduje podstaw do różnicowania dostępu do świadczeń dzieci tylko z tego powodu, że przebywają w rodzinie zastępczej. W ten sposób ograniczałyby dostęp do świadczeń innym dzieciom, a o kolejności dostępu powinien decydować wyłącznie stan zdrowia.

Zawarta w kolejnym piśmie z 21 maja 2025 r. dalsza argumentacja przytoczona przez Rzecznika, w tym wskazanie na art. 20 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka, który stanowi, że „dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa" spowodowała zmianę stanowiska Ministra Zdrowia.

---

34 RZPP.63.30.2025.
35 Dz. U. z 2024 r. poz. 1673.
36 ZRN.422.2.2025.
37 DLU.054.24.2025.

W piśmie[38] z 2 lipca 2025 r. Minister poinformował, że podjął współpracę z Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w celu przyznania dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej tego prawa.

Sprawa pozostaje w zainteresowaniu Rzecznika.

5) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie sytuacji prawnej dzieci w pieczy zastępczej, których matki uzyskują pełnoletniość.

W wystąpieniu generalnym[39] do Ministra Sprawiedliwości z 12 kwietnia 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na odrębne praktyki sądów dotyczące umieszczania w pieczy dzieci, których matki osiągają pełnoletniość.

Część sądów rodzinnych uznaje, że małoletnia matka, z chwilą osiągnięcia pełnoletniości, nabywa pełnię władzy rodzicielskiej, w tym prawo do opieki nad dzieckiem, które dotąd umieszczone było w pieczy zastępczej. W związku z tym jest uprawniona do natychmiastowego odbioru dziecka z pieczy zastępczej. Postanowienie o umieszczeniu małoletniego w pieczy zastępczej zostało bowiem wydane w postępowaniu toczącym się bez jej udziału (ponieważ była wówczas również osobą małoletnią), a jako rodzic mający pełnię władzy rodzicielskiej może samodzielnie decydować o dziecku.

Stosowana jest jednak przez sądy rodzinne również inna interpretacja przepisów, zgodnie z którą matka, z chwilą osiągnięcia pełnoletniości, co prawda nabywa pełnię władzy rodzicielskiej, ale postanowienie o umieszczeniu jej małoletniego dziecka w pieczy zastępczej pozostaje aktualne. Dotyczy ono bowiem małoletniego, a jedynie sama matka dziecka (już jako osoba pełnoletnia) staje się uprawniona do złożenia do sądu wniosku o uchylenie postanowienia umieszczającego jej dziecko w pieczy zastępczej.

Rzecznik zaapelował o weryfikację linii orzeczniczej sądów opiekuńczych w tym zakresie oraz podjęcie przez Ministra Sprawiedliwości działań, których celem byłoby doprowadzenie do ujednolicenia orzecznictwa.

W odpowiedzi[40] z 30 kwietnia 2025 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że zwrócił się do prezesów sądów apelacyjnych o dokonanie analizy orzecznictwa w sygnalizowanym zakresie w podległych sądach rodzinnych i poinformowanie Ministra o ich wynikach.

38 DLU.054.24.2025.EW.2.
39 ZRN.420.5.2025.
40 DSRiN-II.053.7.2025.

Pismem[41] z 12 marca 2026 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o przedstawienie wyników prowadzonych analiz oraz informację o podjętych działaniach w celu ujednolicenia orzecznictwa.

6) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące przekazywania dokumentacji dziecka przy przyjęciu go do młodzieżowego ośrodka wychowawczego

W wystąpieniu generalnym[42] do Ministra Sprawiedliwości z 20 kwietnia 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na brak regulacji prawnych wskazujących, jaka konkretnie dokumentacja powinna być przekazywana młodzieżowemu ośrodkowi wychowawczemu przy przyjęciu wychowanka do placówki. Powoduje to, że w większości przypadków jedyna dokumentacja, jaka jest dołączana przed przyjęciem nieletniego do ośrodka, to skierowanie i postanowienie sądu. Sytuacja ta utrudnia zapewnienie wychowankom właściwej pomocy, gwarantującej im skuteczną resocjalizację i poprawę sytuacji, w tym wdrożenia pracy terapeutycznej. W ocenie Rzecznika zachodzi pilna konieczność podjęcia działań, mających na celu zapewnienie właściwej pomocy i wsparcia w procesie resocjalizacji.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 20 kwietnia 2025 r.

7) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie braku przekazywania zapadłych postanowień do ośrodków adopcyjnych

W wystąpieniu generalnym[43] do Ministra Sprawiedliwości z 21 kwietnia 2025 r. Rzecznik poinformował o dostrzeganych przypadkach naruszania obowiązku wprowadzonego dyspozycją art. 578 § 2 k.p.c., czyli przesłania przez sąd w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej, odpisu postanowienia do właściwego ośrodka adopcyjnego, prowadzącego wojewódzki bank danych o dzieciach oczekujących na przysposobienie.

Do Rzecznika docierają sygnały, że sądy nie w pełni stosują się do treści art. 578 § 2 k.p.c. W ramach prac Biura RPD odnotowano sprawy, w których postanowienia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej nie były wysyłane do ośrodka adopcyjnego przez wiele tygodni, a nawet miesięcy, co opóźniało wszczęcie procedury.

W ocenie Rzecznika jest to poważne uchybienie, które skutkuje wydłużeniem czasu oczekiwania dzieci na adopcję. W konsekwencji prowadzi to do opóźnień w zabezpieczeniu dziecku prawidłowo funkcjonującego środowiska

41 ZOM.401.2.2026.
42 ZRN.422.3.2025.
43 ZRN.422.4.2025.

rodzinnego. Zdaniem RPD powinny niezwłocznie zostać podjęte działania, mające na celu uregulowanie w tym zakresie praktyki sądowej.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie działań w celu wyeliminowania wskazanych nieprawidłowości i uwrażliwienie sędziów orzekających w sprawach rodzinnych na potrzeby dzieci pozostawionych bez opieki ze strony najbliższych, oczekujących na możliwość poznania rodziny adopcyjnej.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 21 kwietnia 2025 r. W związku z tym, pismem[44] z 12 marca 2026 r. zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o przekazanie informacji o dokonanych ustaleniach i działaniach podjętych w przedstawionej przez Rzecznika sprawie.

8) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Zdrowia oraz do wojewodów, dotyczące nieprawidłowości w zakresie umieszczania dzieci w domu pomocy społecznej czy zakładzie opiekuńczo-leczniczym

W wystąpieniu generalnym[45] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Zdrowia oraz do wojewodów z 21 kwietnia 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na zaobserwowane nieprawidłowe działania instytucji, podejmowane w obszarze zapewnienia miejsc pobytu dzieciom pozbawionym opieki i wychowania rodziców.

W ocenie Rzecznika ustawodawca powinien wprowadzić do porządku prawnego przepisy nakładające na sądy obowiązek zasięgania wiadomości specjalnych przed wydaniem orzeczenia o umieszczeniu dziecka w domu pomocy społecznej czy zakładzie opiekuńczo-leczniczym. Przepisy proceduralne powinny wprowadzać obligatoryjny obowiązek dopuszczania przez sądy dowodu z opinii biegłego czy biegłego *ad hoc* potrzebnej specjalności, celem potwierdzenia przez specjalistę z zakresu medycyny, czy stan zdrowia dziecka wymaga opieki w specjalistycznej instytucji. Nie wszystkie problemy zdrowotne dziecka uniemożliwiają sprawowanie nad nim opieki w warunkach domowych z zapewnieniem dostępu do specjalistycznego leczenia.

W udzielonych odpowiedziach Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej[46] (31 października 2025 r.) oraz Minister Sprawiedliwości[47] (6 czerwca 2025 r.) poinformowali o podjęciu działań zmierzających do uregulowania poruszonych przez Rzecznika kwestii. Minister Zdrowia, w odpowiedzi[48] z 29 maja

44 ZOM.401.3.2026.
45 ZOM.422.7.2025.
46 DD-I.55.150.36.2025.
47 DSRiN-II.053.8.2025.
48 RZZR.054.47.2025.

2025 r., zadeklarował natomiast gotowość włączenia się w działania zmierzające do wypracowania rozwiązań, pozwalających na zapewnienie dziecku opieki w warunkach domowych, gdy stan jego zdrowia nie wymaga opieki w specjalistycznej instytucji.

Pismem[49] z 15 marca 2026 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o udzielenie informacji, jakie kolejne działania zostały podjęte, w tym w ramach Zespołu do spraw reformy systemu pomocy społecznej, jako organu opiniodawczo-doradczego Ministerstwa.

W tej sprawie Rzecznik zwrócił się także do Ministra Sprawiedliwości[50] o udzielenie informacji, jakie kolejne działania zostały podjęte w ramach powołanej w tym celu grupy roboczej.

9) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie kryzysu pieczy zastępczej i braku miejsc dla dzieci z powiatu sulęcińskiego

Wystąpienie generalne[51] z 21 kwietnia 2025 r. do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczyło zasygnalizowania przez Rzecznika trudnej sytuacji pieczy zastępczej w powiecie sulęcińskim (oraz w całym województwie lubuskim). Impulsem do wystąpienia generalnego było spotkanie 21 lutego 2025 r. w Biurze RPD ze Starostą Sulęcińskim i posłanką na Sejm RP, którzy opisali problemy z wykonywaniem postanowień sądów o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Dotyczyły one chronicznego niedoboru rodzin zastępczych, braku miejsc w placówce opiekuńczo-wychowawczej i kierowania dzieci do odległych miejscowości, co utrudnia utrzymywanie więzi rodzinnych i pracę z rodziną biologiczną.

Rzecznik, powołując się na informacje uzyskane od Wojewody Lubuskiego, wskazał w wystąpieniu generalnym na systemowy charakter kryzysu pieczy w regionie i zagrożenie dobra dzieci wynikające z braku możliwości niezwłocznego zapewnienia im odpowiedniej formy pieczy zastępczej. W konkluzji RPD zwrócił się o analizę problemu i podjęcie stosownych działań, które pozwolą poprawić dostępność miejsc w pieczy zastępczej oraz zapewnić dzieciom z województwa lubuskiego możliwość umieszczenia w bezpiecznym środowisku opiekuńczym.

W odpowiedzi[52] z 7 maja 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazał, że pracuje nad zmianami legislacyjnymi w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

---

49 ZOM.422.7.2025.
50 ZOM.422.7.2025.
51 ZEW.420.13.2025.
52 DD-I.55.150.19.2025.

10) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wsparcia dzieci przebywających w domach samotnej matki z matkami, które osiągają pełnoletniość w trakcie pobytu w tych placówkach

W wystąpieniu generalnym[53] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 29 kwietnia 2025 r. Rzecznik poruszył kwestię trudnej sytuacji dzieci przebywających w domach samotnej matki z matkami, które osiągają pełnoletniość w trakcie pobytu w tych placówkach.

Z analizy stanu prawnego systemu opieki socjalnej w Polsce wynika, że dla wskazanej grupy młodych osób ustawodawca nie przewidział specjalnego wsparcia w procesie usamodzielniania się, jak w przypadku osób, które przebywały w pieczy zastępczej. Powoduje to, że wskazana grupa młodzieży nie otrzymuje szansy, choćby na początkowym etapie po opuszczeniu domu samotnej matki, by w godnych warunkach rozpocząć naukę po szkole średniej i pracę. Skutkuje to brakiem możliwości rozwoju i wyjścia ze schematu, w jakim młoda osoba dorastała.

Rzecznik zwrócił się o wskazanie, czy w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej znany jest ten problem, czy analizowana jest skala zjawiska oraz czy trwają prace legislacyjne w kierunku zapewnienia tej grupie młodych osób wsparcia socjalnego. Rzecznik zwrócił się również o wskazanie, z jakiego rodzaju wsparcia, ta grupa osób może aktualnie korzystać.

W odpowiedzi[54] z 27 maja 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej opisał zasady udzielania pomocy osobom usamodzielniającym się po pobycie w pieczy zastępczej. Wskazał, że rolą domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej – jest udzielanie wparcia odpowiadającego potrzebom osób przebywających w domu, w tym także w zakresie pomocy w uzyskaniu dostępu do lokalu mieszkalnego. Osoby pełnoletnie, opuszczające domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, mają prawo do korzystania z różnych form wsparcia, zarówno pieniężnych, jak i niepieniężnych, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej, w tym z możliwości pobytu w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym.

53 ZRN.420.6.2025.
54 DPS-XIII.4102.1.2025.

11) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące wznowienia działalności Instytutu Ekspertyz Sądowych im. Prof. dra Jana Sehna w Krakowie w zakresie opiniowania w sprawach z obszaru prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz w sprawach małżeńskich

W wystąpieniu generalnym[55] do Ministra Sprawiedliwości z 18 maja 2025 r. Rzecznik ponownie zwrócił się z prośbą o przekazanie informacji o podjętych działaniach, zmierzających do wznowienia działalności Zakładu Psychologii Sądowej Instytutu Ekspertyz Sądowych im. Prof. dra Jana Sehna w Krakowie w zakresie przyjmowania zleceń od sądów w sprawach dotyczących prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz w sprawach małżeńskich.

Rzecznik wskazał, że do Instytutu kierowane były przede wszystkim sprawy o wysokim stopniu skomplikowania i szczególnej zawiłości. Ponadto Instytut ma szczególną pozycję, łącząc rolę badawczą i podmiotu opiniującego, co tym bardziej przemawia za potrzebą uruchomienia działalności jednostki.

W odpowiedzi[56] z 1 sierpnia 2025 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że w okresie od zawieszenia opiniowania w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz w sprawach małżeńskich, dyrekcja Instytutu podjęła działania wpływające na poprawę warunków lokalowych, a tym samym – poprawę warunków, w których prowadzone są badania psychologiczne. Niestety, mimo to nie uległy zwiększeniu powierzchnie biurowe wykorzystywane do pracy biegłych nad sporządzeniem opinii. Jeśli zaś chodzi o kwestie kadrowe, to liczba pracowników Zakładu Psychologii Sądowej utrzymuje się na stałym poziomie.

W ocenie Ministerstwa wznowienie opiniowania w sprawach rodzinnych oraz opiekuńczych przez Zakład Psychologii Sądowej nie przyczyni się do przyśpieszenia terminów i zwiększenia liczby wydawanych opinii w sprawach rozpatrywanych przez sądy rodzinne w Polsce. Może natomiast przyczynić się do zmniejszenia liczby i wydłużenia terminów wydawania opinii w sprawach karnych, a także wpłynąć na ograniczenie dostępności biegłych Instytutu w pilnych sprawach aresztowych oraz tych, które wiążą się z koniecznością udziału biegłego w pierwszym przesłuchaniu osoby pokrzywdzonej przestępstwem na tle seksualnym. Ponadto Minister poinformował, że działalność Instytutu koncentruje się także na działalności edukacyjnej, szkoleniowej i naukowo-badawczej, a wznowienie opiniowania w sprawach rodzinnych, opiekuńczych i małżeńskich może istotnie przyczynić się do ograniczenia aktywności w tym niezwykle ważnym obszarze działalności.

Minister, dostrzegając problem w obszarze wydawania opinii w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, podjął działania mające usprawnić ten proces na poziomie działalności opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów. I tak, działająca przy Ministrze Sprawiedliwości Komisja Kodyfikacyjna Prawa

[55] ZRN.422.1.2024.
[56] BM-VI.071.3.2025.

Rodzinnego, opracowała założenia do reformy funkcjonowania opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów, których celem jest zwiększenie efektywności ich działania oraz zapewnienie najwyższego standardu opiniowania w sprawach rodzinnych, opiekuńczych oraz w sprawach nieletnich. Ponadto Ministerstwo Sprawiedliwości pracuje nad przeprowadzeniem reformy funkcjonowania opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów opierając się na wspomnianych założeniach opracowanych i przyjętych przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Rodzinnego.

12) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące zrównania wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych

W wystąpieniu generalnym[57] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 18 maja 2025 r. Rzecznik poruszył kwestię nierównego traktowania w polskim systemie prawnym rodzin zastępczych spokrewnionych, w porównaniu z rodzinami zastępczymi niezawodowymi i zawodowymi.

Rzecznik podkreślił, że środowisko rodzin zastępczych sugeruje odstąpienie od różnicowania wysokości kwoty z tytułu świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz kwoty na usamodzielnienie się w odniesieniu do spokrewnionych rodzin zastępczych oraz rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych. Obiektywnie koszty utrzymania dzieci są takie same dla dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych, jak i dla dzieci przebywających w pozostałych formach rodzin zastępczych.

W związku z powyższym RPD zwrócił się o niezwłoczne podjęcie działań zmierzających do usprawnienia funkcjonowania systemu pieczy zastępczej i zapewnienia realizacji zasady dobra dziecka.

W piśmie[58] z 27 maja 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował Rzecznika, że w Ministerstwie toczą się zaawansowane prace nad reformą systemu pieczy zastępczej, w tym nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Analizie zostanie poddana kwestia zasad przyznawania świadczeń dla rodzin zastępczych spokrewnionych oraz osób usamodzielnianych, opuszczających rodziny zastępcze spokrewnione.

Sprawa pozostaje w zainteresowaniu Rzecznika Praw Dziecka.

57 ZRN.420.8.2025.
58 DD-I.55.150.24.2025.

13) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące poszanowania praw małoletnich w ramach prowadzonych przez sądy spraw na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej

W wystąpieniu generalnym[59] do Ministra Sprawiedliwości z 18 maja 2025 r. Rzecznik wskazał na brak jednolitej praktyki w zakresie przesłuchiwania małoletnich w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej i ustanawiania reprezentanta dla osoby małoletniej w ramach tego postępowania.

Z uwagi na niejednolitą praktykę, która może zagrażać interesom małoletnich, Rzecznik obserwuje trudności w ustaleniu statusu małoletnich, na rzecz których ich przedstawiciel ustawowy występuje z wnioskiem o zastosowanie ochrony przewidzianej w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Rodzi się pytanie, czy są oni wówczas wnioskodawcami, czy uczestnikami postępowania. Skutkuje to brakiem ustanowienia dla dziecka niezależnego, posiadającego obiektywną perspektywę profesjonalnego reprezentanta.

Ponadto w ocenie Rzecznika sąd przed przesłuchaniem małoletniego w sprawie z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej powinien rozważyć zasadność powołania małoletniego na świadka, a w przypadku podjęcia takiej decyzji – zagwarantować jego przesłuchanie w warunkach gwarantujących mu poczucie bezpieczeństwa i minimalizujących stres związany z tą czynnością.

W odpowiedzi[60] z 26 listopada 2025 r. Minister Sprawiedliwości wskazał, że poruszona przez Rzecznika kwestia została szczegółowo przeanalizowana. Minister przytoczył opinię Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego, która uznała, że przepisy prawa, w szczególności Kodeksu postępowania cywilnego oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zostały skonstruowane w sposób umożliwiający prawidłową ochronę małoletnich w postępowaniach z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Problemy wskazane przez RPD wynikają w ocenie komisji nie z ułomności regulacji, lecz z niejednolitego ich stosowania. Z tego względu komisja rekomenduje: opracowanie wytycznych proceduralnych dla sądów powszechnych dotyczących reprezentacji dziecka i zasad jego przesłuchiwania, szkolenia sędziów rodzinnych i cywilnych w zakresie stosowania art. 99 k.r.o. i art. 560^9 § 11 k.p.c. oraz kontynuowanie monitoringu przez resort praktyki orzeczniczej w tym zakresie.

[59] ZRN.422.7.2025.
[60] DSRiN-VII.053.8.2025.

14) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia oraz Ministra Sprawiedliwości dotyczące wstrzymania przyjęć do Krajowego Ośrodka Psychiatrii Sądowej dla Nieletnich w Garwolinie

W wystąpieniu generalnym[61] do Ministra Zdrowia oraz Ministra Sprawiedliwości z 11 lipca 2025 r. Rzecznik zwrócił się o przekazanie stanowiska w kwestii wpływu czasowego wstrzymania przyjęć do Krajowego Ośrodka Psychiatrii Sądowej dla Nieletnich w Garwolinie na bieżące wykonywanie orzeczeń o kierowaniu nieletnich do zakładu leczniczego, dysponującego warunkami maksymalnego zabezpieczenia.

Krajowy Ośrodek Psychiatrii Sądowej dla Nieletnich w Garwolinie poinformował Rzecznika, że od 14 lipca 2025 r. w ośrodku prowadzone były prace remontowe pomieszczeń, w związku z czym wstrzymano przyjęcia nowych pacjentów. Przyjęcia miały zostać wznowione niezwłocznie po zakończeniu prac.

Krajowy Ośrodek Psychiatrii Sądowej dla Nieletnich w Garwolinie jest zakładem leczniczym o maksymalnym stopniu zabezpieczenia. Jest przeznaczony do wykonywania orzeczeń sądu o umieszczeniu nieletniego w szpitalu psychiatrycznym lub innym odpowiednim zakładzie leczniczym, wydanym na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Z odpowiedzi[62] Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2025 r. wynika, że powodem wykonywania prac remontowych jest chęć zapewnienia pacjentom najwyższych standardów bezpieczeństwa oraz wzmocnienie zabezpieczenia przebywających w zakładzie leczniczym pacjentów. Minister uznał utrzymanie wysokiej jakości warunków terapeutycznych i technicznych w remontowanym zakładzie leczniczym jako nie tylko konieczne, ale również fundamentalne dla efektywnego wykonywania orzeczeń sądów rodzinnych w całym systemie resocjalizacji nieletnich.

Natomiast Minister Zdrowia w piśmie[63] z 6 sierpnia 2025 r. poinformował, że od momentu rozpoczęcia prac remontowych miały miejsce dwa planowe wypisy, a także nastąpiło przyjęcie pacjenta, którego termin został ustalony przed rozpoczęciem remontu. Na liście oczekujących znajduje się obecnie czterech pacjentów, których przyjęcie będzie możliwe po zakończeniu hospitalizacji i wypisie obecnie przebywających w ośrodku. Terminy przyjęć są każdorazowo ustalane z sądem rodzinnym prowadzącym sprawę nieletniego. Jednocześnie Minister zaznaczył, że pomimo ogromnego zakresu prac remontowych, nie mają one wpływu na realizację orzeczonego przez sądy rodzinne środka leczniczego wobec pacjentów. Hospitalizowani pacjenci mają zapewnione warunki m.in. do realizacji zajęć terapeutycznych, rozmów psychologicznych, spożywania posiłków.

61 ZRN.420.15.2025.
62 DSRiN-II.053.16.2025.
63 ZPP.560.12.2025.

15) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące szczególnej roli pracowników socjalnych

W wystąpieniu generalnym[64] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 19 sierpnia 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na ważną rolę grupy zawodowej pracowników socjalnych w funkcjonowaniu wielu rodzin w Polsce. Na pracowników socjalnych nałożony jest szeroki wachlarz zadań, co jednocześnie pozwala na podejmowanie przez nich kompleksowych działań zmierzających do ustabilizowania sytuacji rodziny, zaś z drugiej strony – stanowi podstawę ogromnej odpowiedzialności i obciążenia psychicznego w związku z wykonywaną pracą.

Rzecznik podkreślił, że ogrom pracy wykonywanej przez pracowników socjalnych wymaga wnikliwej analizy i docenienia poprzez wprowadzenie adekwatnych do ich sytuacji rozwiązań prawnych. Trudna sytuacja pracowników socjalnych powoduje natomiast, że coraz więcej osób rezygnuje z zatrudnienia. Zmiany legislacyjne mogą stać się podstawą do zbudowania wizerunku tej grupy zawodowej jako atrakcyjnej i satysfakcjonującej, co w konsekwencji może doprowadzić do zwiększenia liczby pracowników socjalnych i odciążenia tych, którzy tę pracę już wykonują.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się o niezwłoczne podjęcie działań zmierzających do usprawnienia funkcjonowania systemu pomocy społecznej i zapewnienia realizacji zasady dobra dziecka.

W odpowiedzi[65] z 29 sierpnia 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że ma świadomość obciążeń i trudności, z jakimi mierzą się pracownicy socjalni w ramach swoich obowiązków. Ich działalność przyczynia się w sposób bezpośredni do poprawy funkcjonowania wielu rodzin w Polsce, a przede wszystkim do poprawy warunków życia dzieci.

Ponadto Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że w Ministerstwie powołano Zespół do spraw Reformy Systemu Pomocy Społecznej, którego zadaniem jest wypracowanie rozwiązań systemowych podnoszących skuteczność wsparcia świadczonego w obszarze pomocy społecznej. W ramach działalności gremium skupiającego grono ekspertów, praktyków oraz osób ze świata nauki wyodrębniona została grupa robocza ds. wsparcia i rozwoju kadr w systemie pomocy społecznej. Opracowuje ona rozwiązania dotyczące przede wszystkim pracowników socjalnych. Przekazane w piśmie uwagi zostaną poddane analizie w ramach trwających obecnie prac grupy. Równolegle resort prowadzi działania analityczne mające na celu wypracowanie rozwiązań systemowych w takich obszarach, jak praca z rodziną, piecza zastępcza oraz pomoc społeczna – ze szczególnym uwzględnieniem kwestii wynagradzania pracowników. Prace te prowadzone są w dialogu ze stroną samorządową oraz innymi kluczowymi interesariuszami.

64 ZRN.420.12.2025.
65 DPS-XIV.070.3.4.2025.

16) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji oraz Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące urlopowania wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych do placówek opiekuńczo-wychowawczych

W wystąpieniu generalnym[66] do Ministra Edukacji oraz Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 23 sierpnia 2025 r. Rzecznik poinformował, że wpływają do niego sprawy dotyczące problemów z uzyskaniem zgody na urlopowanie wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych do placówek opiekuńczo-wychowawczych na okres wakacji letnich.

Sytuacja ta wzbudziła niepokój Rzecznika z uwagi na naruszenie prawa dzieci do odpoczynku. Urlopowanie wychowanka z młodzieżowego ośrodka wychowawczego do placówki opiekuńczo-wychowawczej ma wymiar wychowawczo-terapeutyczny. Odmowa urlopowania, mimo zgody sądu i gotowości ze strony młodzieżowego ośrodka wychowawczego, wywołuje wiele negatywnych skutków u dzieci, wśród których należy wskazać demotywację do dalszej pracy nad sobą, wzmacnianie poczucia odrzucenia, zaburzenie spójności procesu wychowawczo-resocjalizacyjnego oraz ograniczenie realizacji prawa dziecka do wypoczynku i kontaktu z osobami dla niego ważnymi.

W odpowiedzi[67] z 24 września 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podzielił stanowisko RPD, że wychowankowie młodzieżowych ośrodków wychowawczych jednocześnie umieszczeni w placówkach opiekuńczo-wychowawczych niewątpliwie powinni mieć zapewnione prawo do urlopowania oraz realizacji związanego z tym prawa do odpoczynku, powrotu do miejsca i osób im znanych. Jednocześnie w ocenie resortu przebieg procesu urlopowania wychowanków wymaga pogłębienia współpracy między dyrektorami ośrodków i placówek, realnej oceny sytuacji, a także szczegółowej analizy wpływu czasowego powrotu wychowanka młodzieżowego ośrodka wychowawczego do placówki opiekuńczo-wychowawczej nie tylko na jego sytuację indywidualną, ale również na sytuację innych dzieci wychowujących się w placówce.

Konieczne pozostaje także wzięcie pod uwagę aspektów pracy i funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych. Zdaniem resortu urlopowanie powinno mieć miejsce wówczas, gdy przebieg procesu resocjalizacyjno-wychowawczego nie budzi wątpliwości, przynosi oczekiwane rezultaty, nie spowoduje dezorganizacji pracy placówki ani zagrożenia dobrostanu dzieci w placówce. W takiej sytuacji urlopowanie do placówki ma też walor nagrody dla wychowanka.

W ocenie resortu pojawiające się trudności z urlopowaniem wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych do placówek opiekuńczo-wychowawczych, w niektórych przypadkach brak zgód na urlopowanie bądź zgody wydawane w ograniczonym zakresie nie wynikają z jakiejkolwiek stygmatyzacji

66 ZRN.420.13.2025.
67 DD-I.55.150.29.2025.

czy braku uważności na potrzeby tej grupy małoletnich, lecz z ogólnej problematyki niedoboru miejsc w pieczy zastępczej, a także doświadczeń pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych. Niewątpliwie małoletni umieszczeni w pieczy zastępczej, a jednocześnie skierowani do młodzieżowych ośrodków wychowawczych, powinni być traktowani na równi ze wszystkimi dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej.

Minister wyraził przekonanie, że przygotowane przez resort zmiany legislacyjne w obszarze pieczy zastępczej wpłyną na poprawę funkcjonowania całego systemu, w tym zwiększenie liczby miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Pośrednio zniwelują więc problem braku miejsc, do których można urlopować wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

17) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące pomocy państwa dla placówek wsparcia dziennego

W wystąpieniu generalnym[68] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 10 września 2025 r. Rzecznik zwrócił się o zorganizowanie systemu całościowego wsparcia placówek wsparcia dziennego, który miałby zachęcić i ułatwić organom samorządu tworzenie i finansowanie tej formy wsparcia dla osób najmłodszych. Ponadto, w ocenie Rzecznika niezwykle ważne jest zapewnienie pomocy dla wszystkich istniejących placówek wsparcia dziennego poprzez zapewnienie podmiotom je prowadzącym możliwości podania każdemu podopiecznemu pełnowartościowego posiłku.

Rzecznik zwrócił uwagę, że zadaniem tych placówek jest pomoc dzieciom zaniedbanym wychowawczo, pochodzącym z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Są to często jedyne miejsca, gdzie po zajęciach szkolnych dziecko w spokojnych, bezpiecznych warunkach może wypocząć, spędzić czas z rówieśnikami, wziąć udział w zajęciach dodatkowych, przygotować się do zajęć szkolnych. Niezwykle ważnym aspektem funkcjonowania placówek wsparcia dziennego jest możliwość zapewnienia podopiecznym pełnowartościowego posiłku. Zwłaszcza, że nierzadko jest to jedyny posiłek, na jaki mogą liczyć po zakończeniu zajęć szkolnych.

W odpowiedzi[69] z 24 września 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zapewnił, że kwestia dotycząca funkcjonowania placówek wsparcia dziennego, a przede wszystkim zapewnienia w ramach wykonywanych przez te placówki zadań odpowiedniej opieki i wsparcia potrzebującym dzieciom, pozostaje w zainteresowaniu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Minister poinformował także o sposobach udzielania pomocy placówkom wsparcia dziennego. Zwrócił uwagę, że niezapewnienie posiłku małoletnim korzystającym z usług placówek wsparcia dziennego wynika z braku regulacji prawnych w tym zakresie. Ustawa nie nakłada bowiem

68 ZRN.422.12.2025.
69 DD-I.55.150.33.2025.

obowiązku realizacji tego typu zadania, co często związane jest z brakiem możliwości jego finansowania oraz z wymaganiami, jakie musiałyby spełniać lokale, zwłaszcza w zakresie przepisów sanitarnych.

Jednocześnie Minister opisał system wsparcia dla dzieci wymagających zorganizowania posiłku, w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu" na lata 2024–2028.

18) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji oraz Ministra Sprawiedliwości dotyczące sytuacji nieletnich matek i ich dzieci przebywających w zakładach dla nieletnich oraz młodzieżowych ośrodkach wychowawczych

W wystąpieniu generalnym[70] do Ministra Edukacji oraz Ministra Sprawiedliwości z 19 października 2025 r. Rzecznik odniósł się do problemów przedstawionych przez prezesa zarządu Fundacji po DRUGIE w piśmie skierowanym r.wnież do tych Ministrów. Trudności dotyczą sytuacji nieletnich matek i ich dzieci przebywających w zakładach dla nieletnich (w tym okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich) oraz w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, które wymagają szczególnego wsparcia i ochrony.

Rzecznik podkreślił, że wsparcie nastoletnich dziewcząt ma niezwykłe znaczenie dla budowania kompetencji rodzicielskich. Pomoc w postaci poradnictwa i edukacji pozwala im nauczyć się opieki nad dzieckiem, rozpoznawać jego sygnały i reagować na nie z wrażliwością. To buduje ich pewność siebie i poczucie sprawczości. Zwłaszcza, że ciąża w okresie nastoletnim grozi przerwaniem edukacji i może prowadzić do ubóstwa. W takiej sytuacji systemowe wsparcie rodziny poprzez zapewnienie mozliwości kontynuowania nauki i pomoc w opiece nad dzieckiem pozwala młodej matce na samodzielność życiową i zawodową, co jest korzystne zarówno dla niej, jak i dla jej dziecka. Wsparcie nastoletnich matek to inwestycja w dwa pokolenia jednocześnie.

W odpowiedzi[71] z 29 grudnia 2025 r. Minister Sprawiedliwości jako sprawujący nadzór zwierzchni i pedagogiczny nad okręgowymi ośrodkami wychowawczymi, zakładami poprawczymi i schroniskami dla nieletnich, z uznaniem przyjął inicjatywę Fundacji po DRUGIE, zmierzającą do pogłębionej analizy sytuacji nieletnich matek przebywających w tych placówkach. Podzielił pogląd, że potrzebna jest dyskusja nad możliwymi kierunkami doskonalenia obowiązujących przepisów.

W związku z powyższym Minister zadeklarował gotowość udziału przedstawicieli resortu w spotkaniu lub cyklu spotkań zorganizowanych przez fundację, poświęconych omówieniu zgłoszonych problemów i propozycji zmian. Jednocześnie poinformował, że obecnie nie są prowadzone prace

70 ZOM.420.27.2025.
71 DWOiP-V.053.25.2025.

legislacyjne w zakresie dotyczącym małoletnich matek i ich dzieci przebywających w zakładach, schroniskach i ośrodkach.

19) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące monitoringu wizyjnego na terenie placówek opiekuńczo-wychowawczych

W wystąpieniu generalnym[72] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 20 października 2025 r. Rzecznik zwrócił się o dokonanie analizy problemu montowania monitoringu wizyjnego na terenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, w szczególności poprzez doprecyzowanie przepisów wprowadzając jasne przesłanki stosowania monitoringu, w tym umieszczania kamer z uwzględnieniem praw dziecka oraz ochrony ich danych osobowych, a także danych członków ich rodzin oraz osób odwiedzających.

W odpowiedzi[73] z 31 października 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że aktualnie nie są planowane prace legislacyjne w zakresie monitoringu wizyjnego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Jednocześnie Minister wskazał na obowiązujące regulacje prawne, zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gwarantujące poszanowanie praw małoletnich. Zwrócił uwagę na katalog przesłanek uzasadniających wprowadzenie systemu monitoringu wizyjnego – w celu zapewnienia bezpieczeństwa wychowanków i osób zatrudnionych, jak również wprowadzenia przepisu zakazującego stosowania monitoringu w miejscach, gdzie dzieci wypoczywają, śpią, bawią się, spędzają wolny czas czy udzielana jest im pomoc.

20) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące umożliwienia pracownikowi socjalnemu przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego u kandydatów na rodzinę zastępczą

W wystąpieniu generalnym[74] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 26 listopada 2025 r. Rzecznik wystąpił o podjęcie działań na rzecz zmiany obowiązujących przepisów ustawy o pomocy społecznej, by umożliwić pracownikowi socjalnemu przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego w sytuacji, gdy sąd wystąpi o informacje o kandydatach do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami sąd może zwrócić się o informacje o kandydatach do ośrodka pomocy społecznej, jednak ośrodki nie mogą dokonać wglądu w jego sytuację, gdyż przepisy ustawy o pomocy społecznej nie przewidują przeprowadzenia w takiej sytuacji rodzinnego wywiadu środowiskowego.

---

72 ZOM.422.4.2025.
73 DD-I.55.150.37.2025.
74 ZOM.422.6.2025.

W odpowiedzi[75] z 12 stycznia 2026 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że aktualnie nie przewiduje zmian w tym zakresie. Uznał bowiem przepis przyznający sądowi możliwość zwrócenia się do ośrodka pomocy społecznej o informacje o kandydatach jako pomocniczy. Podstawowym źródłem informacji o kandydatach na rodzinę zastępczą powinien być centralny rejestr pieczy zastępczej. Minister wskazał, że szereg przepisów przewiduje inne formy sprawdzenia sytuacji kandydatów. Gdyby natomiast sąd uznał za konieczne przeprowadzenie wywiadu w miejscu zamieszkania kandydatów, może zlecić to kuratorowi sądowemu. Tym samym Minister uznał, że zwrócenie się do ośrodka pomocy społecznej powinno być *de facto* zasięgnięciem informacji, czy kandydaci są znani ośrodkowi.

21) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące prac nad projektem nowelizacji ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich

W wystąpieniu generalnym[76] do Ministra Sprawiedliwości oraz Pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości ds. Nieletnich z 20 grudnia 2025 r. Rzecznik zwrócił się o pilne przekazanie informacji odnośnie stanu prac nad projektem nowelizacji ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, przedstawienie ich harmonogramu oraz wskazanie zakresu proponowanych zmian. W ocenie Rzecznika obecnie obowiązująca ustawa w znacznym stopniu opiera się na modelu resocjalizacyjnym, który wymaga fundamentalnej zmiany w świetle współczesnej wiedzy psychologicznej i pedagogicznej. Konieczne są wzmocnienie gwarancji proceduralnych, w tym prawa do obrony, jak również zmiany systemowe, celem wyeliminowania długotrwałych postępowań, niedostatecznej indywidualizacji środków, ograniczonej dostępności do wyspecjalizowanej pomocy psychologicznej, terapeutycznej i edukacyjnej. W ocenie Rzecznika Paw Dziecka należy podjąć jak najszybciej działania zmierzające do stworzenia systemu kładącego nacisk na wspieranie, wczesną interwencję, pracę z rodziną.

W odpowiedzi[77] z 30 stycznia 2026 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że projekt nowelizacji znajduje się obecnie na etapie prac wewnątrzresortowych. Harmonogram prac zakłada możliwie szybkie przejście do fazy legislacyjnej, z uwagi na wagę problemów, które projektowana nowelizacja reguluje. Projektowane zmiany mają na celu stworzenie systemu bardziej przyjaznego dziecku, opartego na wiedzy naukowej, zasadach sprawiedliwości naprawczej oraz realnym wsparciu nieletnich i ich rodzin, przy jednoczesnym wzmacnianiu bezpieczeństwa społecznego.

Sprawa pozostaje w zainteresowaniu Rzecznika Praw Dziecka.

---

75 DD-I.55.150.40.2025.
76 ZOM.422.8.2025.
77 DWOiP-V.053.1.2026.

22) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące kierowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych

W wystąpieniu generalnym[78] do Ministra Sprawiedliwości z 31 grudnia 2025 r. Rzecznik zwrócił się o informację, jakie obecnie występują zaległości w kierowaniu nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Zaapelował też o pilne wprowadzenie zmian legislacyjnych w zakresie wsparcia i resocjalizacji nieletnich.

Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania własnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji. Do zadań ośrodków należy eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego młodych osób oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi.

Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są wyłącznie dla dzieci i nastolatków w wieku 10–18 lat, wobec których sądy rodzinne zastosowały (w trybie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich) środek wychowawczy w postaci umieszczenia w tej placówce.

W odpowiedzi[79] z 26 stycznia 2026 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że większość spraw jest rozpatrywana na bieżąco. Część z nich nie może być jednak zrealizowana w określonym przepisami terminie 21 dni, ponieważ w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych brakuje określonych miejsc dla dziewcząt i chłopców na danym etapie edukacyjnym. Dotyczy to w szczególności dziewcząt uczęszczających do I klasy szkoły branżowej. Deficyt miejsc dla tej grupy nieletnich utrzymuje się od początku ubiegłego roku. Problemem jest również wskazanie miejsca dla nieletnich, którzy uczęszczają do klas III–V szkoły podstawowej. W bieżącym roku szkolnym żaden z młodzieżowych ośrodków wychowawczych nie utworzył nowego oddziału dla tej grupy nieletnich. Obecnie na wyznaczenie ośrodka oczekuje 15 nieletnich (chłopców i dziewcząt), którzy kształcą się na tym poziomie edukacyjnym. O występujących trudnościach powiadamiane są każdorazowo sądy oraz dyrektorzy ośrodków.

Pismem[80] z 12 marca 2026 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o przesłanie listy spraw z 2025 r., w których nastąpiło skierowanie małoletniego do młodzieżowego ośrodka wychowawczego ze wskazaniem terminu, jaki minął od wpłynięcia wniosku z sądu do wystawienia skierowania.

78 ZOM.441.4126.2025.
79 DWOiP-V.071.2.2026.
80 ZOM.441.4126.2025.

6.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich

Poniższe przykłady zostały przedstawione w formie analizy sytuacji dzieci, co pozwala na przyjrzenie się konkretnym sprawom osób młodych przez pryzmat działania Zespołu Prawa Rodzinnego i Nieletnich, jego współpracy z różnymi podmiotami oraz osiągniętych efektów, które przekładają się na realną poprawę sytuacji dzieci w Polsce.

Daje to również możliwość dostrzeżenia rysujących się rzeczywistych trudności systemowych. W każdym przypadku Rzecznik był uczestnikiem zarówno działań nakierowanych na indywidualną sytuację młodej osoby, jak i – w razie konieczności – wskazywał na potrzebę szerszych zmian.

Brak reakcji sądu opiekuńczego na wnioski zmierzające do trwałego uregulowania sytuacji prawnej dziecka

Problem: Do Rzecznika Praw Dziecka zwrócił się organizator pieczy zastępczej z prośbą o pochylenie się nad sytuacją małoletniej umieszczonej w pieczy zastępczej z powodu braku właściwej opieki ze strony matki. Małoletnia przebywała w rodzinie zastępczej od kilkunastu miesięcy, natomiast jej matka zaniechała spotkań z dzieckiem i zadeklarowała chęć wyrażenia zgody na przysposobienie małoletniej przez inną rodzinę. Kierowane do sądu opiekuńczego w sprawie małoletniej wnioski pozostają bez odzewu.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zapoznał się z postępowaniami dotyczącymi małoletniej dostrzegając, że postępowanie opiekuńcze zostało przeniesione zgodnie z właściwością do innego sądu opiekuńczego. O powyższym nie został powiadomiony organizator pieczy zastępczej, co skutkowało opóźnieniami w przekazywaniu informacji dotyczących oceny sytuacji dziecka oraz odpowiedniej reakcji właściwego sądu na zawarte w nich wnioski. Mając powyższe na względzie, Rzecznik wniósł o wszczęcie postępowania w przedmiocie pozbawienia władzy rodzicielskiej matki nad dzieckiem i pilne procedowanie wniosku, w tym o niezwłoczne wyznaczenie terminu rozprawy w celu definitywnego uregulowania sytuacji prawnej dziecka.

Efekt: W wyniku działań RPD właściwy sąd opiekuńczy wydał orzeczenie o pozbawieniu matki władzy rodzicielskiej. Małoletnia może zostać przysposobiona i zyskać stabilne, bezpieczne i kochające środowisko do dalszego rozwoju.

Wgląd w sytuację rodziny wobec treści interwencji zgłoszonej przez Dziecięcy Czat Zaufania

Problem: Do Dziecięcego Czatu Zaufania RPD wpłynęło zgłoszenie od osoby pozostającej w kontakcie zdalnym z małoletnią, z którego wynikało, że dziewczynka planowała ucieczkę z domu. Z treści przekazanej informacji wynikało, że choruje ona na depresję. Osoba kontaktująca się z czatem wskazała numer telefonu małoletniej.

Co zrobiliśmy: Numer małoletniej został przekazany do Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości, Wydziału Obsługi Całodobowej, w celu ustalenia miejsca pobytu dziecka i udzielenia tam pomocy. Na miejsce został zadysponowany patrol Policji. W trakcie podjętej interwencji rodzice zaprzeczyli, aby zauważyli u córki niepokojące oznaki w zachowaniu, z wyjątkiem nadmiarowego korzystania z telefonu komórkowego. Wezwany zespół ratownictwa medycznego, w oparciu o informacje uzyskane od małoletniej, zdecydował o przewiezieniu jej do szpitala, w celu przeprowadzenia konsultacji medycznej. Decyzją lekarza małoletnia została umieszczona na oddziale i poddana obserwacji. Następnie przebywała w szpitalu przez miesiąc.

Równocześnie Rzecznik po uzyskaniu zgłoszenia oraz informacji od służb, sporządził wniosek o wgląd w sytuację opiekuńczo-wychowawczą dziecka. Rzecznik wystąpił również do ośrodka pomocy społecznej o sprawdzenie sytuacji rodzinnej dziewczynki i podjęcie działań, zgodnie z posiadanymi kompetencjami, w celu jak najszerszego zabezpieczenia dobra małoletniej. Po uzyskaniu informacji o wszczęciu postępowania opiekuńczego RPD zgłosił w nim udział. W toku postępowania, w trybie zabezpieczenia, wnioskowano o zobowiązanie rodziców małoletniej do uczestnictwa w terapii rodzinnej oraz zapewnienie małoletniej zajęć psychoterapeutycznych, który to wniosek został przez sąd uwzględniony.

Efekt: Na skutek interwencji służb zawiadomionych przez RPD małoletnia trafiła do szpitala, a jej dobro zostało zabezpieczone. Podjęte przez Rzecznika działania umożliwiły zdiagnozowanie problemów występujących w rodzinie, tj. trudności w porozumieniu między rodzicami rzutujących na stan emocjonalny małoletniej oraz nadmierne i pozostające poza kontrolą rodziców korzystanie przez małoletnią z internetu. W toku postępowania sądowego rodzice dziewczynki zostali zobowiązaniu do kontynuowania podjętej po opuszczeniu przez córkę szpitala terapii rodzinnej, której efektem było również ograniczenia przez małoletnią korzystania z internetu, skierowania jej aktywności na obszary zainteresowań poza siecią, tj. gra na gitarze oraz lekcje angielskiego. Polepszenie wzajemnych relacji między rodzicami miało korzystny wpływ na lepsze zrozumienie potrzeb małoletniej, wzrostu poczucia jej bezpieczeństwa. Efektem podjętych działań było stopniowe prawidłowe ukształtowanie relacji małoletniej i jej rodziców.

Rozpowszechnianie wizerunku dziecka w internecie dla celów związanych z budowaniem marki własnej rodzica, zwiększaniem zasięgów, narażanie dziecka na negatywne komentarze, a także narażanie zdrowia dziecka

Problem: Do Biura RPD wpływały liczne zgłoszenia dotyczące materiałów z udziałem kilkuletniego dziecka, zamieszczanych przez jego matkę w mediach społecznościowych. W opinii zgłaszających matka narażała dziecko na niebezpieczeństwo i negatywne komentarze, czyniąc to z pobudek finansowych, dla zwiększenia własnych zasięgów. Co więcej, matka – chcąc wpisać się w trendy promowane w mediach społecznościowych – wzięła udział w kontrowersyjnym wyzwaniu i zamieściła nagranie z udziałem swojego dziecka, narażając jego zdrowie. Działalność kobiety była szeroko komentowana w internecie. Powstały liczne artykuły krytykujące działalność matki wykorzystującej wizerunek dziecka oraz narażającej dziecko na niebezpieczeństwo do promowania własnej osoby i marki.

Co zrobiliśmy: Matka małoletniego, mimo negatywnych komentarzy zamieszczanych pod postami, a także mimo wielu krytycznych artykułów, nie usunęła kontrowersyjnych materiałów. Nie widziała niczego niestosownego w swoim zachowaniu. Rzecznik, wskazując na kontrowersyjną działalność matki w mediach społecznościowych, w tym narażanie zdrowia dziecka i wystawianie go na negatywne komentarze, wystąpił do sądu z wnioskiem o wszczęcie z urzędu postępowania opiekuńczego. Ze zgłoszeń, jak również z analizy materiałów prezentowanych w sieci wynikało, że zamieszczenie wizerunku małoletniego odbywało się co najmniej za zgodą ojca dziecka, który sam także pojawiał się w nagraniach. Rzecznik wnosił także o udzielenie zabezpieczenia na czas toczącego postępowania m.in. poprzez poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej nadzorowi kuratora sądowego.

Efekt: Dzięki działaniom Rzecznika sąd wszczął z urzędu postępowanie o ograniczenie władzy rodzicielskiej. Ponadto, uznając argumentację RPD, udzielił zabezpieczenia na czas toczącego się postępowania poprzez poddanie władzy rodzicielskiej rodziców nadzorowi kuratora sądowego. Zobowiązał też rodziców małoletniego do powstrzymania się od zamieszczania jego wizerunku w internecie. Dzięki działaniom Rzecznika i zasadnej reakcji sądu, dziecko uzyskało bezpieczeństwo, a rodzina znajduje się pod nadzorem oraz kontrolą.

Negatywne skutki postanowienia wydanego w sprawie nieletniego w postaci wpisu do Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym

Problem: Do Rzecznika zgłosili się rodzice nieletniego, którzy otrzymali zawiadomienie z Krajowego Rejestru Karnego o zamieszczeniu danych ich dziecka w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Zarówno nieletni, jak i jego rodzice byli zdruzgotani informacją. Nieletni wstydził się wyjść z domu. Obawiał się, że jego rówieśnicy dowiedzą się o tym. Bał się wyjechać z rodzicami na wakacje z uwagi na konieczność zawiadamiania właściwej jednostki Policji o zmianie miejsca zamieszkania. Miał problemy ze snem. Rodzice korzystali z pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Ani on, ani sąd nie poinformowali jednak nieletniego i jego rodziców o konsekwencjach orzeczenia stwierdzającego, że ten dopuścił się czynu karalnego, skutkującego zamieszczeniem danych – z mocy ustawy z dnia 13 maja 2016 r. – o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich[81]– w rejestrze. Z uwagi na to, że sąd zastosował wobec nieletniego środek wychowawczy w postaci upomnienia, ani nieletni, ani jego rodzice nie zaskarżyli orzeczenia, które stało się prawomocne.

Co zrobiliśmy: Rzecznik, po zapoznaniu się ze zgłoszeniem oraz po dokonaniu analizy akt sprawy, zgłosił swój udział w postępowaniu wraz wnioskiem o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzupełnienie wydanego postanowienia. Rzecznik złożył także wniosek o uzupełnienie postanowienia poprzez wyłączenie zamieszczenia danych nieletniego w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Rzecznik Praw Dziecka przedstawił szeroką argumentację podnoszącą problematykę i niedoskonałości rozwiązań przewidzianych w ustawie dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. Rzecznik zwracał m.in. uwagę, że w aktualnym stanie prawnym zamieszczenie danych nieletniego w rejestrze nie wymaga wydania przez sąd orzeczenia w tym przedmiocie, ponieważ następuje ono z mocy prawa w przypadku prawomocnego orzeczenia przez sąd środków wychowawczych, poprawczych lub leczniczych w sprawach o czyny karalne wymienione w art. 2 ustawy (z wyłączeniem czynu z art. 200 § 1 Kodeksu karnego). Skutkiem takiego rozwiązania prawnego jest to, że nieletni i ich przedstawiciele ustawowi wiedzę o wpisie danych dziecka do rejestru uzyskują już po uprawomocnieniu się orzeczenia zapadłego przed sądem rodzinnym, tj. z zawiadomienia o wpisie przesłanego przez Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego. Z uwagi na to, że orzeczenie jest już prawomocne nieletni i ich przedstawiciele ustawowi nie są już w stanie podjąć jakichkolwiek działań prawnych, a w szczególności zaskarżyć wydanego orzeczenia, skutkującego zamieszczeniem danych nieletniego w rejestrze.

[81] Dz. U. z 2024 r. poz. 1802

Efekt: Sąd rodzinny uwzględnił wniosek Rzecznika i uzupełnił wydane postanowienie, orzekając o niezamieszczaniu danych nieletniego w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Skutki takiego rozstrzygnięcia dla nieletniego są doniosłe, bowiem dane nieletniego zostały usunięte z rejestru. Co więcej, nieletni nie jest związany obostrzeniami związanymi z codziennym funkcjonowaniem, co niewątpliwie wpłynęło na poprawę jego funkcjonowania i dobrostan.

Brak wysłuchania stanowiska dziecka, a także brak opinii biegłych z Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów w postępowaniu prowadzonym w trybie Konwencji haskiej

Problem: Dokonana analiza prawidłowości orzeczeń wydanych w postępowaniu prowadzonym w trybie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę wskazywała, że zarówno sąd I instancji, jak również sąd II instancji nie przeprowadziły dowodu z opinii biegłych z Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów. Mimo że przeprowadzenie tych specjalistycznych dowodów było konieczne dla kompleksowej i prawidłowej oceny, czy w przedmiotowej sprawie nie występują przesłanki ujemne do nakazania powrotu małoletnich. W konsekwencji doszło do braku wysłuchania małoletnich, którzy osiągnęli wiek i stopień dojrzałości pozwalający na uwzględnienie ich opinii. Przeprowadzenie powyższych dowodów było uzasadnione tym bardziej w obliczu podnoszonych w toku postępowania okoliczności stosowania przez jednego z rodziców przemocy wobec małżonka oraz dzieci, a także nadużywania przez tego rodzica alkoholu. Brak przeprowadzenia wskazanych dowodów ograniczyło zebrany w sprawie materiał dowodowy, a tym samym spowodowało wydanie orzeczenia z naruszeniem praw dziecka.

Co zrobiliśmy: Rzecznik wniósł skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, w której zakwestionował m.in. stanowisko sądu apelacyjnego o braku potrzeby przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych z Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów w celu dokonania oceny przesłanek uzasadniających odmowę wydania dziecka, określonych w art. 13 Konwencji haskiej. Sąd okręgowy bezzasadnie ocenił ten wniosek jako zmierzający wyłącznie do ustalenia kompetencji rodzicielskich uczestników postępowania i dokonania oceny, kto z rodziców daje lepsze gwarancje sprawowania prawidłowo pieczy nad dziećmi. Tymczasem tego rodzaju dowód w okolicznościach analizowanej sprawy ma znaczenie dla oceny, czy nakazanie powrotu dzieci do kraju pochodzenia nie spowoduje szkody fizycznej lub psychicznej, która powoduje dla dziecka stan nie do zniesienia i nie pozostaje w sprzeczności z jego dobrem.

Efekt: Dzięki działaniom Rzecznika uwzględniono skargę kasacyjną i uchylono zaskarżone przez niego postanowienie, a także przekazano sprawę sądowi apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia wskazał, że na gruncie przepisów Konwencji haskiej wyrażony przez dziecko sprzeciw wobec nakazania jego powrotu może stanowić samodzielną podstawę do oddalenia wniosku w sprawie o nakazanie powrotu dziecka. Zaznaczył, że odmowa uwzględnienia stanowiska dziecka nie może być zatem uzasadniona wyłącznie przez stwierdzenie dotyczące samego potencjalnego wpływu rodzica na postawę dziecka lub uznanie, że w przypadku dziecka w wieku poniżej 10 lat nie jest ono w stanie, z racji wieku, wyrazić w sposób dojrzały i samodzielny stanowiska.

Ponadto Sąd Najwyższy podzielił także stanowisko RPD w kwestii konieczności przeprowadzenia dowodu z opinii Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów. Uzasadnił to tym, że z uwagi na fundamentalne znaczenie przesłanki dobra dziecka we wszystkich sprawach, w których występuje zagadnienie szeroko rozumianej pieczy rodzicielskiej nad dziećmi, także celowość przeprowadzenia wszystkich zgłoszonych w sprawie wniosków dowodowych należy oceniać z uwzględnieniem tej przesłanki. Z tego względu stwierdzenie, że wnioski dowodowe zgłoszone w apelacji są spóźnione w rozumieniu art. 381 k.p.c., nie może być wystarczającą podstawą do ich oddalenia przez sąd w przypadku, gdy przeprowadzenie tych dowodów może być istotne dla dokonania ustaleń wpływających na ocenę przesłanki dobra dziecka.

Na skutek działań Rzecznika sąd apelacyjny w toku ponownego rozpoznania sprawy zmienił postanowienie i dopuścił dowód z pisemnej opinii Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów.

Nieprawidłowe przeprowadzone wysłuchanie dziecka, które osiągnęło wiek i stopień dojrzałości pozwalające na uwzględnienie jego opinii w orzeczeniach przy postępowaniach prowadzonych w trybie Konwencji haskiej

Problem: Dokonana analiza prawidłowości prowadzonych postępowań, w tym prawidłowości wydanych orzeczeń w postępowaniu prowadzonym w trybie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę wskazywała na nieprawidłowo przeprowadzone wysłuchanie dziecka, które osiągnęło wiek i stopień dojrzałości pozwalający na uwzględnienie jego opinii. Istotnym jest, że poglądy dziecka wyrażone w okolicznościach do tego dostosowanych (bez udziału osób trzecich) mogą być istotne dla oceny, czy zachodzą przesłanki z art. 13 lit. b Konwencji haskiej, pozwalające na odmowę wydania nakazu powrotu.

W analizowanej sprawie, w opinii Rzecznika Praw Dziecka, doszło do naruszenia procedury wysłuchania dziecka wskazanej w dyspozycji art. 216^2 § 2 i 3 k.p.c., m.in. poprzez: brak przeprowadzenia wysłuchania dziecka w obecności biegłego psychologa w sytuacji, gdy uzasadniała to kondycja psychiczna dziecka, przeprowadzenie wysłuchania w obecności osób trzecich z jednoczesnym umożliwieniem im zadawania pytań dziecku przy użyciu przenośni oraz komunikatów mogących zawierać ocenę osób bliskich dziecku, a także mogących sugerować odpowiedź czy brak sporządzenia nagrania z czynności wysłuchania.

Błędne przeprowadzenie wysłuchania dziecka stanowi naruszenie obowiązku procesowego, który ma charakter gwarancyjny – prawidłowe wysłuchanie dziecka nie ma wyłącznie charakteru fakultatywnego, lecz jest obowiązkowe, jeśli spełnione są przesłanki z art. 216^1 § 1 k.p.c. Zdaniem Rzecznika czynności powinny zostać przeprowadzone w sposób prawidłowy, dający dziecku gwarancje umożliwienia mu wyrażenia swojej woli w sposób swobodny. Zaniechanie prawidłowego wysłuchania dziecka skutkuje pozbawieniem go prawa do wyrażenia własnego zdania, a tym samym narusza zasady ochrony dobra dziecka, zasady rzetelnego procesu oraz standardy wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Co zrobiliśmy: Rzecznik w analizowanej sprawie zadziałał dwutorowo – z jednej strony wniósł skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, w której wskazał, że doszło do naruszenia prawa materialnego oraz przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, w tym między innymi, że doszło do naruszenia art. 216^2 § 2 i 3 k.p.c. Z drugiej strony zadziałał u źródła powstania naruszenia, a mianowicie dokonał interwencji w Sądzie, w którym doszło do nieprawidłowego przeprowadzenia wysłuchania, wskazując na uchybienia i oczekując przeprowadzenia czynności wyjaśniających, w tym także podjęcia działań zmierzających do przestrzegania procedury wysłuchania małoletnich dzieci oraz przekazania Rzecznikowi informacji o wyniku przeprowadzonych ustaleń oraz o podjętych czynnościach.

Efekt: Dzięki działaniom Rzecznika wniesiono skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, a także skierowano pismo do prezesa sądu okręgowego, w którym doszło do błędnego wysłuchania dziecka. W obu sprawach Rzecznik monitoruje sprawę i oczekuje na rozstrzygnięcia. Dzięki jego interwencjom zostaną podjęte działania zmierzające do zapobieżenia powielania błędów w wysłuchaniu małoletnich.

Brak współpracy rodziców w zakresie wypracowania wspólnych metod wychowawczych oraz objęcia dzieci opieką psychologa

Problem: Do Biura RPD zgłosiła się matka dzieci z prośbą o objęcie nadzorem postępowania rozwodowego, z uwagi na brak należytej i długotrwałej reakcji sądu na łamanie przez ojca dzieci postanowienia zabezpieczającego, dotyczącego uregulowania miejsca zamieszkania i kontaktów z dziećmi. Zgłaszająca wskazała, że ojciec małoletnich podjął jednostronną decyzję o zmianie ich miejsca zamieszkania, uniemożliwiając utrzymywanie jakichkolwiek relacji dzieci z matką. W przesłanym zgłoszeniu został opisany mechanizm wpływu ojca na postawę dzieci. Do Biura RPD zgłosił się również ojciec, wskazując, że wydane na czas trwania postępowania postanowienie zabezpieczające pomija występujące po stronie matki uchybienia w zakresie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, stosowanie przemocy, ale przede wszystkich stanowisko dzieci, które chcą mieszkać z ojcem. Każdy z rodziców w sposób odmienny przedstawiał sytuację dzieci, deprecjonował rolę i znaczenie drugiego rodzica. Utrzymujący się brak porozumienia i współpracy rodziców doprowadził ostatecznie do rozdzielenia rodzeństwa, włączenia dzieci w konflikt okołorozwodowy, a także do braku możliwości udzielenia dzieciom pomocy psychologicznej. Rodzice skoncentrowani na forsowaniu własnego stanowiska zgłaszali daleko idące zastrzeżenia do psychoterapeutów proponowanych przez drugą stronę.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zgłosił udział w prowadzonym postępowaniu. Analiza akt sprawy oraz sprawozdania ustanowionego przez sąd kuratora sądowego wskazywała na zasadność dokonania szerokiej weryfikacji kompetencji opiekuńczo-wychowawczych każdego z rodziców. W toku postępowania, również z inicjatywy przedstawiciela RPD, sąd wydał postanowienie o ponownym skierowaniu stron na badania przez biegłych psychologów, nadto przed ostatecznym rozstrzygnięciem sprawy wysłuchano małoletnich. W świetle uzyskanych dowodów przedstawiciel Rzecznika wnioskował o ingerencję sądu w wykonywanie przez rodziców władzy rodzicielskiej, nie tylko poprzez ustanowienie nadzoru kuratora, ale także poprzez zobowiązanie stron do objęcia małoletnich stałą opieką psychologiczną, odbycia przez rodziców warsztatów rodzicielskich i wspólnej terapii. Przedstawiciel Rzecznika wskazywał również na zasadność wyznaczenia przez sąd jednego ośrodka, w którym poszczególni specjaliści obejmą dzieci opieką psychologiczną, a rodziców terapią. Rzecznik dążył do stworzenia sytuacji pełnego wglądu w sytuację rodziny.

Efekt: Przeprowadzenie nowej opinii biegłych oraz wysłuchanie dzieci pozwoliło sądowi na uzyskanie pogłębionego wglądu w bieżącą sytuację osób najmłodszych. Opinia biegłych ukazała, że deklaracje rodziców o podniesieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych w toku kilkuletniego postępowania sądowego są niewystarczające do samodzielnego wykonywania przez nich władzy rodzicielskiej. Postawa rodziców wymagała dalszej korekty.

Rodzice, zgodnie ze stanowiskiem Rzecznika, zostali objęci nadzorem kuratora, zobowiązani do współpracy z asystentem rodziny, odbycia z dziećmi wspólnej terapii rodzinnej oraz cyklu warsztatów podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze. Kontakty rodzica z dzieckiem zamieszkującym na stałe z drugim rodzicem zostały uregulowane w obecności psychologa, co dało szansę na odbudowę relacji w bezpiecznych warunkach. Wydane orzeczenie pozwoliło na ponowne nawiązanie kontaktu przez rodzeństwo. Strony rozpoczęły prowadzenia dialogu w sprawach dotyczących dzieci.

Umieszczanie dzieci w domach pomocy społecznej mimo braku spełnienia ustawowych przesłanek

Problem: W Biurze RPD była prowadzona sprawa małoletnich, których rodzice nie byli w stanie sprawować nad nimi opieki. Dzieci miały orzeczenia o niepełnosprawności intelektualnej w stopniu umiarkowanym. Dzieci przebywały w pieczy zastępczej, jednak placówka opiekuńczo-wychowawcza sygnalizowała trudności w zapewnieniu im właściwej opieki, wskazując na potrzebę umieszczenia części rodzeństwa w domu pomocy społecznej.

Na wniosek prokuratora oraz w oparciu o opinię biegłych sąd I instancji zdecydował o umieszczeniu trojga dzieci w domu pomocy społecznej, bez zgody rodziców, z zastrzeżeniem umieszczenia ich w tej samej placówce. Uzasadnieniem były specjalistyczne potrzeby dzieci w zakresie opieki medycznej i rehabilitacyjnej, których – zdaniem biegłych – placówka opiekuńczo-wychowawcza nie była w stanie zapewnić.

Co zrobiliśmy: Stanowisko sądu I instancji zostało zakwestionowane przez Rzecznika, który wskazał, że przesłanki umieszczenia dzieci w domu pomocy społecznej nie zostały spełnione. Takie rozstrzygnięcie pozostaje niezgodne z dobrem małoletnich i obowiązującymi przepisami. Podniesiono, że właściwą formą wsparcia dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną powinna być specjalistyczna piecza zastępcza, w szczególności zawodowe rodziny zastępcze o charakterze specjalistycznym.

Efekt: Sąd II instancji podzielił argumentację Rzecznika i zmienił zaskarżone postanowienie, uchylając decyzję o umieszczeniu dzieci w domu pomocy społecznej. W konsekwencji dzieci nie zostały przeniesione do domu pomocy społecznej, a pozostały w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dostosowanych do potrzeb dzieci.

Umieszczanie dzieci w domach pomocy społecznej mimo braku spełnienia ustawowych przesłanek oraz braku terminowego wykonywania przez sąd czynności w ramach art. 578 § 2 k.p.c

Problem: W Biurze RPD prowadzona była sprawa 8-miesięcznego dziecka, którego rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. Niemowlę przebywało od urodzenia w szpitalu. Ograniczenia zdrowotne dziecka wymagały standardowej opieki rodzicielskiej z uwzględnieniem pielęgnacji zgłębnika, terapii neurologopedycznej i fizjoterapii. Dziecko miało zostać umieszczone w zakładzie opiekuńczo-leczniczym.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zwrócił się do sądu rejonowego z wnioskiem o wstrzymanie działań zmierzających do umieszczenia dziecka w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, pilne zasięgnięcie informacji o kandydatach ubiegających się o ustanowienie ich rodziną zastępczą i po weryfikacji ich kompetencji oraz sytuacji życiowej, o umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej na czas trwania postępowania. Jednocześnie, Rzecznik zwrócił się do właściwego ośrodka pomocy społecznej z prośbą o udzielenie wsparcia dla osób starających się o ustanowienie ich rodziną zastępczą.

Dodatkowo Rzecznik zwrócił się do prezesa sądu okręgowego o sprawowanie nadzoru administracyjnego nad sprawą o umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej. Rzecznik zgłosił udział do postępowania sądowego i brał udział w rozprawach.

Pomimo podjętych działań na etapie postępowania w I instancji sąd oddalił wniosek Rzecznika o wydanie natychmiastowego zabezpieczenia w przedmiocie umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Sąd oddalił wniosek o umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, mimo że został złożony przez małżeństwo mające doświadczenie w opiece nad osobami wymagającym obsługi zgłębnika. Zgodnie z postanowieniem sądu rejonowego dziecko miało zostać umieszczone w zakładzie opiekuńczo-leczniczym.

Powyższe uzasadniało podjęcie kolejnych działań zmierzających do prawidłowego ukształtowania sytuacji opiekuńczo-wychowawczej małoletniego dziecka. Orzeczenie sądu I instancji zostało przez RPD zaskarżone. Zwrócono bowiem uwagę, że w sprawie nie zostały wykazane ustawowe przesłanki umieszczenia dziecka w zakładzie opiekuńczo-leczniczym. Stan zdrowia dziecka pozwala na wypisanie go ze szpitala i dalszą opiekę w warunkach domowych z pielęgnacją zgłębnika i kontynuacją specjalistycznej terapii neurologopedycznej oraz fizjoterapii.

Dodatkowo RPD w piśmie kierowanym do prezesa sądu okręgowego zwrócił uwagę na brak terminowego przesłania przez sąd postanowienia

o pozbawieniu władzy rodzicielskiej do właściwego ośrodka adopcyjnego zgodnie z art. 578 § 2 k.p.c.

Efekt: Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd rejonowy podzielił argumentację Rzecznika i ustanowił dla dziecka rodzinę zastępczą w osobach, które od początku toczących się przed sądem rejonowym postępowań dążyły do umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Dzięki podjętym działaniom dziecko opuściło szpital uzyskując szansę na uzyskanie odpowiedniej opieki w rodzinie zastępczej.

Ponadto prezes sądu okręgowego po przeprowadzeniu na wniosek RPD weryfikacji terminowości działań podejmowanych przez podległy sąd rejonowy stwierdził nieprawidłową praktykę wykonywania czynności w ramach art. 578 § 2 k.p.c. W ramach wniosków z przeprowadzonego nadzoru, przewodniczący wydziału sądu rejonowego został zobowiązany do kontrolowania akt spraw dotyczących przysposobienia pod kątem prawidłowości stosowania art. 578 § 2 k.p.c.

Pobyt dziecka na oddziale szpitalnym wobec braku możliwości sprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę biologiczną

Problem: W Biurze RPD była prowadzona sprawa małoletniego, który z uwagi na chorobę nerek wymagał kontroli w zakresie diety i ilości spożywanych płynów, a ponadto dializy otrzewnowej, przeprowadzanej w warunkach domowych. Rodzice biologiczni nie byli w stanie sprawować należycie opieki nad dzieckiem. W konsekwencji chłopiec od dłuższego już czasu przebywał w szpitalu i marzył o tym, aby z niego wyjść.

Sąd wszczął postępowanie o wydanie zarządzeń opiekuńczo-wychowawczych, ewentualnie o pozbawienie władzy rodzicielskiej. W toku postępowania prowadzone były starania o znalezienie rodziny zastępczej dla dziecka przewlekle chorego, jednak z uwagi na stan zdrowia chłopca, było to bardzo utrudnione.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zgłosił udział w przedmiotowym postępowaniu, zaś przedstawiciel RPD brał czynny udział w rozprawach. Wspierając poszukiwania rodziny zastępczej, Rzecznik pozostawał w kontakcie z opiekunem prawnym dziecka, pracownikami socjalnymi, szpitalem, w którym przebywał chłopiec, a także kierował pisma do wojewody oraz Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Efekt: Ostatecznie chłopiec został umieszczony w rodzinie zastępczej i opuścił szpital, o czym marzył. Dzięki rodzinie zastępczej chłopiec ma szansę na leczenie w warunkach domowych, na kontakt z rówieśnikami i z mamą, która jest dla chłopca ważną osobą.

Umieszczenie dziecka z poważnymi problemami zdrowotnymi w rodzinie zastępczej

Problem: W Biurze RPD była prowadzona sprawa małoletniego dziecka, u którego rozpoznano liczne schorzenia, w tym wady wrodzone, m.in. wady serca (zastawki aortalnej i mitralnej), uszkodzenie fałdu głosowego oraz istotne wady wzroku. Ponadto dziecko było karmione przez przezskórną gastrostomię.

Sąd wszczął postępowanie w przedmiocie wydania zarządzeń opiekuńczo-wychowawczych, ewentualnie pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej. W toku postępowania podejmowano starania o znalezienie dla dziecka rodziny zastępczej. Ze względu jednak na stan zdrowia małoletniego i konieczność zapewnienia mu specjalistycznej opieki zadanie to było szczególnie trudne.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zgłosił udział w prowadzonym postępowaniu, a przedstawiciel RPD brał czynny udział w rozprawach sądowych. W celu wsparcia działań zmierzających do znalezienia odpowiedniej rodziny zastępczej Rzecznik pozostawał w stałym kontakcie z organizatorem pieczy zastępczej, monitorując przebieg poszukiwań oraz sytuację dziecka.

Efekt: Ostatecznie dziecko zostało umieszczone w rodzinie zastępczej. Decyzja ta umożliwi mu dorastanie w środowisku zapewniającym opiekę, bezpieczeństwo oraz stabilność, co ma istotne znaczenie zarówno dla jego rozwoju, jak i dalszego procesu leczenia.

7. Działalność w obszarze edukacji i wychowania

W 2025 r. Rzecznik, w szczególności Zespół Edukacji i Wychowania Biura RPD, podejmował szereg działań na rzecz ochrony i realizacji:

1) prawa dziecka do nauki

- art. 70 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 28, 29 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik zwracał uwagę na prawo dzieci i nastolatków do nauki w godnych warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb, możliwości oraz ewentualnych trudności, z uwzględnieniem zapewnienia im wsparcia (nauczycieli, wychowawców, specjalistów, dyrektorów jednostek systemu oświaty, organów nadzoru pedagogicznego i prowadzących szkoły, a także resortu oświaty) oraz w ramach odpowiedzialnej, konstruktywnej współpracy z rodzicami oraz opiekunami prawnymi.

2) prawa dziecka do dostępu do dóbr kultury, rozrywki, czasu wolnego i wypoczynku, a także rozwoju własnych pasji i zainteresowań

- art. 6, art. 73. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 31 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w tym zakresie m.in. działania w sprawach indywidualnych wskazujących na naruszenie praw i dobra dzieci korzystających z pozaszkolnych zajęć dodatkowych, czy też chcących rozwijać pasje, talenty i zainteresowania w domach kultury, a także na zajęciach pozalekcyjnych organizowanych przez inne placówki.

3) prawa dziecka do ochrony przed przemocą

- art. 72 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 19 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik Praw Dziecka realizował również działania ukierunkowane na przeciwdziałanie przemocy w jednostkach systemu oświaty oraz interweniował w przypadkach jej występowania, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy rówieśniczej, w tym hejtu, a także przemocy ze strony dorosłych.

4) prawa dziecka do równego traktowania i niedyskryminacji

- art. 32, art. 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 2, art. 28 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik prowadził również działania na rzecz ochrony prawa dziecka do równego traktowania i niedyskryminacji w jednostkach systemu oświaty

oraz interweniował w przypadkach jego naruszenia, w szczególności w sprawach dotyczących nierównego dostępu do zajęć dodatkowych, niesprawiedliwego oceniania uczniów oraz niewłaściwego uwzględniania ich indywidualnych potrzeb edukacyjnych.

Rzecznik realizował w 2025 r. zadania mające na celu ochronę tych praw, zarówno poprzez interwencje indywidualne, jak i przez działania systemowe, dbając szczególnie o przestrzeganie tych praw w placówkach oświaty. W ramach analizy zgłaszanych spraw, Zespół Edukacji i Wychowania niejednokrotnie badał też sprawy małoletnich na miejscu.

Istotnym obszarem działalności RPD w sprawach z zakresu edukacji i wychowania było monitorowanie postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych prowadzonych wobec nauczycieli w przypadkach, gdy zarzucano im czyny wskazujące na naruszenie praw i dobra dziecka. Rzecznik interweniował także w sprawach nadzoru pedagogicznego, przestrzegania prawa oświatowego oraz realizacji funkcji dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Do Zespołu Edukacji i Wychowania od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. **wpłynęło 3 847 spraw**. W roku ubiegłym, w tym samym okresie, wpłynęło ich 2 989. Oznacza to, że w 2025 r. w porównaniu z rokiem 2024 nastąpił **wzrost liczby spraw o 29 proc.** Dla porównania, **w 2023 r. do Zespołu wpłynęły 2 574 sprawy**, co oznacza, że w ciągu dwóch lat nastąpił **wzrost liczby spraw o 49 proc.**

Dane te wskazują na wyraźną, utrzymującą się zdecydowaną tendencję wzrostową w zakresie liczby nowych spraw kierowanych do Zespołu Edukacji i Wychowania w ostatnich latach.

WYKRES 30.

Liczba spraw nowych w Zespole Edukacji i Wychowania w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw nowych w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

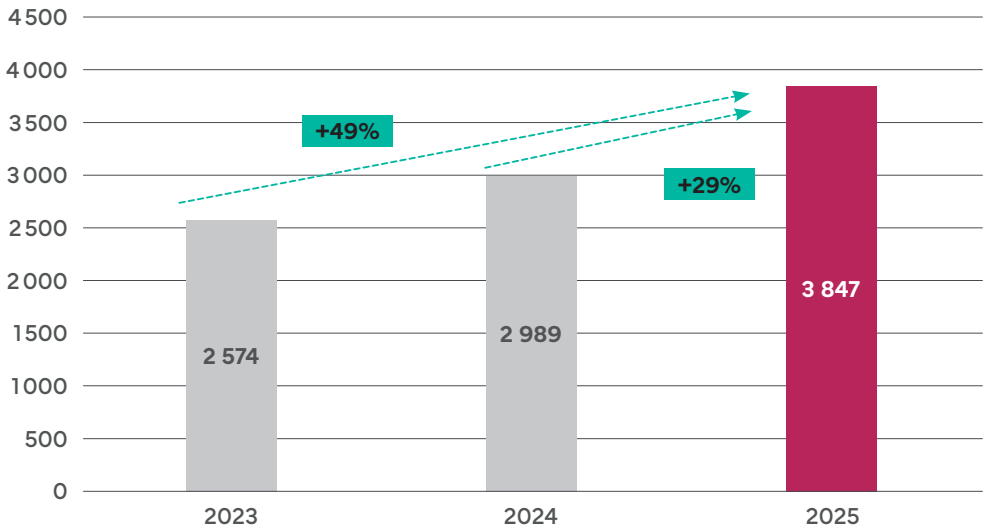

Łącznie w Zespole Edukacji i Wychowania od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. **prowadzone były 5 193 sprawy** (wpłynęło 3 847 spraw nowych oraz kontynuowano 1 346 spraw z lat ubiegłych). Od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. były to 3 442 sprawy (odpowiednio, 2 989 i 453). Oznacza to, że w 2025 r. w porównaniu z rokiem 2024 nastąpił **wzrost liczby spraw o 51 proc.** Dla porównania w 2023 r. prowadzonych było łącznie 2 788 spraw (odpowiednio, 2 574 i 214), co oznacza, że w ciągu dwóch lat nastąpił wzrost liczby spraw o 86 proc.

WYKRES 31.

Liczba spraw ogółem w Zespole Edukacji i Wychowania w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw ogółem w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

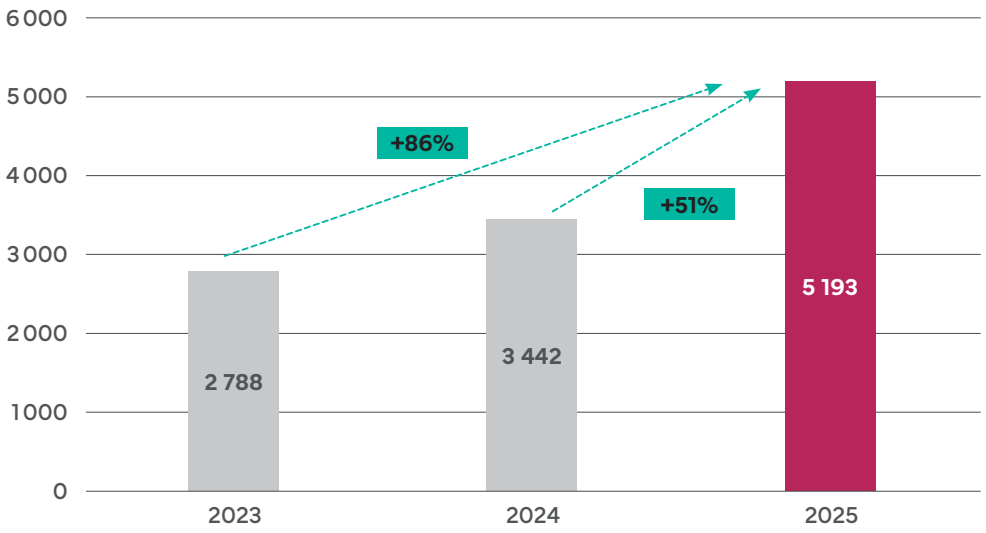

7.1 Główne obszary działalności Zespołu Edukacji i Wychowania w 2025 r.

1) Sytuacja edukacyjna, opiekuńcza i wychowawcza dzieci uczęszczających do żłobków, przedszkoli, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, a także wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii

W 2025 r. Rzecznik podejmował zarówno indywidualne, jak i systemowe działania w sprawach związanych z naruszeniami praw oraz dobra dziecka w niemal wszystkich typach jednostek systemu oświaty i miejsc opieki nad dziećmi, w tym:

a) w szkołach wszystkich typów – ogólnodostępnych, artystycznych, specjalnych, integracyjnych i niepublicznych, na różnym poziomie edukacji, a także w bursach i internatach szkolnych.

Sprawy obejmowały w szczególności interwencje związane z przemocą rówieśniczą, hejtem, przemocą ze strony dorosłych, w tym psychiczną i fizyczną ze strony nauczycieli wobec uczniów. Zgłaszane problemy dotyczyły też niezapewnienia dzieciom poczucia bezpieczeństwa w szkołach, wypadków na terenie placówek, stosowania nieprawidłowych metod wychowawczych, a także przypadków naruszenia nietykalności cielesnej dziecka przez nauczyciela, niewłaściwych postaw pedagogów, nierównego traktowania, wykluczenia i dyskryminacji.

Interwencje dotyczyły także: sytuacji uczniów neuroróżnorodnych, w szczególności uczniów w spektrum autyzmu i z ADHD, braku realizacji lub niewłaściwego wykonywania zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, nieprawidłowości organizacyjnych, w tym zastrzeżeń do statutów szkół, łączenia oddziałów, likwidowania i przekształcania szkół, zasad i kryteriów oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania, przyznawania stypendiów, braku miejsc w bursach i internatach, warunków sanitarnych, naruszenia ochrony dóbr osobistych ucznia (ujawnienia danych lub wizerunku dziecka).

Podejmowane zgłoszenia obejmowały ponadto: organizację, przebieg i ocenianie egzaminów (klasyfikacyjnych, ósmoklasisty, poprawkowych i maturalnych), w tym dostosowanie arkuszy oraz warunków egzaminowania uczniów z własnymi potrzebami edukacyjnymi, kwestie wysokości i zasad przyznawania dotacji oraz subwencji oświatowych, organizację i dostępność zajęć dodatkowych, wdrażanie i funkcjonowanie w szkołach standardów ochrony małoletnich, działalność samorządów uczniowskich i rad rodziców, organizację konkursów przedmiotowych, konflikty między szkołą a rodziną lub

konflikty rodzinne wpływające na sytuację edukacyjną dziecka, a także uwagi obywateli dotyczące podstawy programowej oraz zmian w przepisach prawa oświatowego.

b) w żłobkach i innych miejscach opieki nad dziećmi do lat 3 (w tym w miejscach realizujących wczesne wspomaganie rozwoju), a także w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach i innych formach wychowania przedszkolnego.

Podejmowane sprawy dotyczyły w szczególności niezapewnienia dzieciom należytej opieki, w tym naruszeń ich zdrowia i życia. Interwencje obejmowały przypadki przemocy rówieśniczej oraz przemocy wobec dzieci ze strony dorosłych, jak również konflikty między rodzicami a kadrą pedagogiczną lub opiekuńczą, skutkujące naruszeniem dobra dziecka.

Zgłaszane problemy obejmowały także: odmowę przyjęcia dziecka do przedszkola, nierówne traktowanie ze względu na szczególne potrzeby dziecka, brak adaptacji lub niewłaściwą jej organizację, odmowę przyjęcia do przedszkola dzieci korzystających z pieluszki, wypowiadanie rodzicom umów o świadczenie usług w przedszkolach niepublicznych, niewłaściwą organizację pracy jednostek, naruszenia standardów ochrony małoletnich lub ich nieprawidłowe wdrożenie, kwestie kwalifikacji osób sprawujących opiekę nad dziećmi lub braki kadrowe, naruszenia ochrony danych osobowych, a także sprawy związane z likwidacją bądź reorganizacją przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego.

c) w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii i młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, okręgowych ośrodkach wychowawczych oraz schroniskach dla nieletnich i zakładach poprawczych.

Interwencje dotyczyły w szczególności przypadków przemocy występującej w tych instytucjach, zarówno rówieśniczej, jak i ze strony osób dorosłych. Zgłaszane problemy obejmowały: niewydawanie przepustek, nieprawidłowości w sprawowaniu opieki, niezapewnienie rehabilitacji, brak odpowiedniej opieki medycznej oraz niewystarczający poziom bezpieczeństwa i poszanowania intymności wychowanków, jak również sytuacje szczególnie trudne, związane z podejmowanymi przez wychowanków próbami samobójczymi oraz przypadkami samookaleczeń.

Sprawy kierowane do rozpatrzenia dotyczyły ponadto niewłaściwego dysponowania środkami pieniężnymi wychowanków, przypadków kupowania przez pracowników wyrobów tytoniowych lub alkoholu dla podopiecznych, utrudniania lub naruszania zasad udzielania przepustek do domu rodzinnego, a także stosowania nieadekwatnych kar, jak zakazy wychodzenia czy ograniczanie kontaktów z rodziną.

d) w sprawach związanych ze skargami na działalność organów prowadzących i organów nadzoru pedagogicznego nad działalnością jednostek systemu oświaty.

Podejmowane sprawy dotyczyły w szczególności zastrzeżeń obywateli wobec działań i decyzji tych organów, przyjmowanych regulaminów, sposobu organizacji i przebiegu konkursów przedmiotowych organizowanych przez kuratorów oświaty oraz ustalania ich wyników.

Działania obejmowały również decyzje organów prowadzących szkoły dotyczące zamiaru likwidacji lub przekształcenia placówek, kwestie związane z wydatkowaniem środków publicznych przez gminy, w tym na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć dla dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Interwencje dotyczyły także zastrzeżeń co do treści protokołów kontroli doraźnych, jak też sposobu podejmowania i realizacji działań w ramach nadzoru pedagogicznego.

2) W sprawach dotyczących organizacji wypoczynku oraz zajęć rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży

Podjęte działania dotyczyły w szczególności nieprawidłowości organizacyjnych, przypadków bezpodstawnego rozwiązywania umów, a także przemocy fizycznej i psychicznej, w tym nękania oraz naruszeń godności osobistej dzieci i młodzieży przez osoby prowadzące zajęcia lub zarządzające podmiotami.

Zgłaszane sprawy obejmowały w szczególności skargi na funkcjonowanie klubów sportowych, w tym w zakresie stosowanych metod pracy z dziećmi i nastolatkami oraz zapewnienia im właściwych warunków bezpieczeństwa i opieki.

3) W sprawach dotyczących funkcjonowania poradni psychologiczno-pedagogicznych

Podejmowane interwencje dotyczyły w szczególności trudności w uzyskaniu opinii lub orzeczeń, w tym o potrzebie kształcenia specjalnego, a także długiego oczekiwania na wyznaczenie terminów badań i konsultacji.

Problemy dotyczyły również sposobu traktowania dzieci, jak również kwestii związanych z kwalifikacjami osób zatrudnionych w poradniach oraz prawidłowością prowadzonych postępowań diagnostycznych i orzeczniczych.

4) W sprawach dotyczących postępowań dyscyplinarnych i wyjaśniających wobec nauczycieli oraz kadry kierowniczej szkół

W zakresie przewidzianym przepisami ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela[82] Rzecznik ma kompetencje do uczestnictwa w postępowaniach w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli, jeżeli sprawy te dotyczą czynów naruszających prawa lub dobro dziecka.

W 2025 r. odnotowano **764 postępowania dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli.** W porównaniu z 2024 r., kiedy prowadzono 729 takich postępowań, oznacza to **wzrost o ok. 5 proc.** Dla porównania, w 2023 r. liczba tych postępowań wyniosła 570, co oznacza, że w ciągu **dwóch lat nastąpił wzrost liczby postępowań o 34 proc.** Podejmowane sprawy dotyczyły w szczególności przypadków przemocy fizycznej i psychicznej wobec dzieci, w tym wykorzystywania seksualnego, naruszenia nietykalności cielesnej, stosowania niewłaściwych metod wychowawczych, a także niezapewnienia uczniom bezpieczeństwa lub właściwej opieki. Interwencje obejmowały również sytuacje sprawowania opieki nad dziećmi przez osoby nietrzeźwe.

WYKRES 32. **Liczba postępowań dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby postępowań w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024**

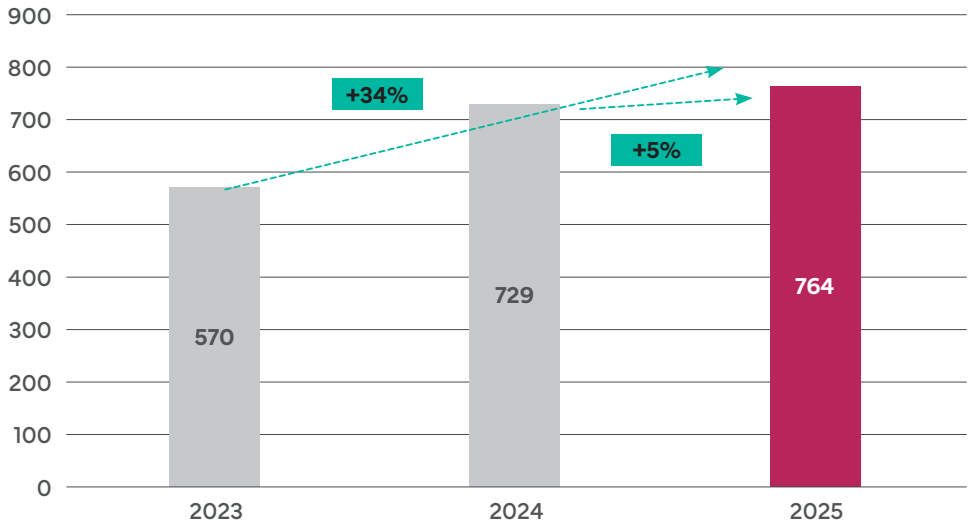

Zgłaszane nieprawidłowości dotyczyły ponadto dyskryminacji, naruszeń dóbr osobistych oraz obowiązku zachowania tajemnicy, nieprzestrzegania statutu szkoły, a także demoralizowania uczniów.

[82] Dz. U. z 2024 r. poz. 986

Działaniami Rzecznika objęte były również sprawy dotyczące niedopełnienia obowiązków przez dyrektorów lub inne osoby odpowiedzialne za funkcjonowanie placówki, w szczególności w związku z wypadkami uczniów, w tym braku zawiadomienia właściwych organów lub niewłaściwego postepowania po zdarzeniu.

O wszczęciu postępowania wyjaśniającego RPD jest każdorazowo zawiadamiany przez rzeczników dyscyplinarnych dla nauczycieli działających przy właściwych wojewodach, jeżeli sprawa dotyczy naruszenia praw lub dobra dziecka. Rzecznikowi doręcza się również postanowienia o umorzeniu postępowań wyjaśniających, jak również o przekazaniu wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego do rozpatrzenia przez komisję dyscyplinarną I instancji.

Na postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego RPD przysługuje zażalenie do komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli przy właściwym miejscowo wojewodzie. Taka forma zaskarżenia przysługuje również w przypadku odmowy wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przez komisję dyscyplinarną – do odwoławczej komisji dyscyplinarnej przy Ministrze Edukacji. W przypadku, gdy Rzecznik nie zgadzał się z decyzją o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia, korzystał z kompetencji wniesienia środka odwoławczego, mając na uwadze najlepszy interes dziecka.

Niezależnie od powyższego, w sprawach tego wymagających, Rzecznik kierował wnioski do dyrektora szkoły lub placówki albo organu prowadzącego o podjęcie działań na rzecz dziecka w zakresie ich kompetencji, w tym o zawieszenie w pełnieniu obowiązków nauczyciela, którego dotyczyło postępowanie. W ramach monitorowania postępowań RPD uzyskiwał informacje o orzeczeniach komisji dyscyplinarnych I instancji oraz odwoławczych komisji dyscyplinarnych. Rzecznik sprawdzał także, czy poszkodowanemu dziecku lub grupie dzieci została udzielona pomoc psychologiczno-pedagogiczna oraz jakie działania naprawcze podjęto w placówce w celu zapobiegania naruszeniom praw dziecka w przyszłości.

Przykładami prowadzonych w Biurze RPD spraw w tej kategorii są następujące przypadki:

Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczyciela z uwagi na naruszenie nietykalności cielesnej ucznia

Problem: Sprawa dotyczyła zdarzenia wskazującego na możliwość popełnienia przez nauczyciela czynu naruszającego prawa i dobra dziecka poprzez naruszenie nietykalności cielesnej ucznia. Nauczyciel miał uderzyć dziecko w pośladek. Do zdarzenia miało dojść w szatni, w której nie było monitoringu.

Rzecznik dyscyplinarny dla nauczycieli w postępowaniu wyjaśniającym przesłuchał świadków, po czym umorzył postępowanie, wskazując, że zebrany materiał dowodowy nie potwierdza postawionego nauczycielce zarzutu.

Co zrobiliśmy: Rzecznik wniósł zażalenie na postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego. Uzasadniając swoje stanowisko wskazał, że rzecznik dyscyplinarny dopuścił się błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na zaniechaniu przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, zgodnie ze wskazaniami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli[83]. W szczególności zwrócono uwagę na pominięcie przesłuchania samego dziecka oraz jego matki, która miała kontakt z dzieckiem bezpośrednio po zdarzeniu. Ponadto RPD wystąpił do dyrektora szkoły, w której zatrudniony był nauczyciel, zwracając uwagę m.in. na konieczność objęcia dziecka stosowną pomocą psychologiczno-pedagogiczną, rozważenie zawieszenia nauczyciela na czas trwania postępowania oraz podjęcie działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa uczniom.

Efekt: Komisja dyscyplinarna I instancji, po rozpatrzeniu zażalenia Rzecznika, uchyliła postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego i skierowała sprawę do dalszego procedowania. Komisja dyscyplinarna dla nauczycieli wskazała, że sprawy, w których stawia się zarzut naruszenia nietykalności cielesnej dziecka, wymagają szczególnie wnikliwej analizy. Uczniowie szkoły, w tym poszkodowany uczeń, zostali objęci wsparciem psychologiczno-pedagogicznym. Sprawa została skierowana na rozprawę przed komisją dyscyplinarną i pozostaje w toku.

Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczyciela z uwagi na niezapewnienie dzieciom bezpieczeństwa

Problem: Nauczyciel umył twarze dzieciom znajdującym się pod jego bezpośrednią opieką mydłem antybakteryjnym. W rezultacie jedno z dzieci zwymiotowało, a drugie skarżyło się na ból i pieczenie oczu. Ponadto wskazano, że w innym dniu nauczyciel przystąpił do pracy z dziećmi, znajdując się pod wpływem alkoholu, czym stworzył realne zagrożenie dla życia i zdrowia dzieci.

Rzecznik dyscyplinarny przekazał wniosek do komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli przy właściwym miejscowo wojewodzie o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego. Komisja dyscyplinarna odmówiła jednak wszczęcia postępowania,

[83] Dz. U. z 2016 r. poz. 741

wskazując, że nauczyciel nie dokonał mycia twarzy dzieci w sposób narażający ich zdrowie. Komisja wskazała również, że nie można wykluczyć, że reakcje dzieci (wymioty i pieczenie oczu) mogły być związane z innym czynnikiem obecnym w budynku. W odniesieniu do podjęcia pracy pod wpływem alkoholu komisja uznała natomiast, że wymierzenie nauczycielce kary zwolnienia z pracy bez zachowania okresu wypowiedzenia na podstawie przepisów Kodeksu pracy stanowiło wystarczającą sankcję za przewinienie.

Co zrobiliśmy: Rzecznik wniósł zażalenie na odmowę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego do Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji. Uzasadniając swoje stanowisko, wskazał, że zachowanie nauczyciela należy uznać za delikt dyscyplinarny, gdyż stanowi ono uchybienie godności zawodu nauczyciela oraz obowiązkom, o których mowa w art. 6 ustawy Karta Nauczyciela. Rzecznik podkreślił, że samo zastosowanie sankcji pracowniczej przez dyrektora szkoły jest niewystarczające, zwłaszcza w sytuacji, gdy nauczycielka przebywała w szkole i wykonywała swoje obowiązki w stanie po spożyciu alkoholu. Takie zachowanie, jak wskazał RPD, jest niedopuszczalne w relacji z dziećmi i stanowi przejaw braku szacunku wobec uczniów pozostających pod opieką nauczyciela.

Rzecznik skierował również pismo do dyrektora szkoły z prośbą o wyjaśnienia oraz przekazanie informacji dotyczących objęcia dzieci stosowną pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Efekt: Odwoławcza komisja dyscyplinarna, po rozpatrzeniu zażalenia RPD, uwzględniła je. Uchyliła postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania oraz skierowała sprawę do dalszego procedowania. Komisja wskazała, że komisja I instancji błędnie uznała, iż zachowanie nauczyciela nie stanowi deliktu dyscyplinarnego.

Dyrektor poinformował, że dzieci, które pozostawały pod opieką nauczyciela zostały objęte wsparciem psychologa i pedagoga szkolnego. Jednocześnie wskazano, że w związku ze stawieniem się nauczyciela do pracy pod wpływem alkoholu nie było konieczności obejmowania pomocą całej grupy, ponieważ dzięki czujności personelu nauczyciel nie został dopuszczony do kontaktu z dziećmi.

Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczyciela z uwagi na naruszenie godności i nietykalności cielesnej uczennic

Problem: Zawiadomienie dotyczyło możliwości popełnienia przez nauczyciela czynu naruszającego prawa i dobro dziecka poprzez naruszenie godności i nietykalności cielesnej dwóch uczennic. Dodatkowo nauczyciel, według relacji dziewczynek i innych świadków, miał prowadzić z nimi rozmowy

w sposób niewłaściwy, o podtekście seksualnym, nieodpowiedni i naruszający godność zawodu nauczyciela. Rzecznik dyscyplinarny w postępowaniu wyjaśniającym przesłuchał świadków oraz dopuścił dowód z notatki z rozmowy psychologa szkolnego z uczennicami, ponieważ rodzice dziewczynek nie wyrazili zgody na ich bezpośrednie przesłuchanie przed rzecznikiem dyscyplinarnym. Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego rzecznik skierował wniosek do komisji dyscyplinarnej o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

Zgłaszane nieprawidłowości dotyczyły ponadto dyskryminacji, naruszeń dobr osobistych oraz obowiązku zachowania tajemnicy, nieprzestrzegania statutu szkoły, demoralizowania uczniow.

Komisja dyscyplinarna dla nauczycieli odmówiła wszczęcia postępowania wskazując na nadinterpretację zachowań nauczyciela wobec uczennic. Zachowania, zdaniem komisji, wymagają korekty, jednak nie uzasadniają wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

Co zrobiliśmy: Rzecznik wniósł zażalenie na odmowę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego do Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji. Uzasadniając swoje stanowisko wskazał, że postanowienie komisji I instancji obarczone jest błędem w ustaleniach faktycznych oraz naruszeniem prawa materialnego. Rzecznik podniósł, że dokonano dowolnej i sprzecznej z zasadami prawidłowego rozumowania oraz wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego oceny dowodów zgromadzonych w toku postępowania wyjaśniającego, a także nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego. W ocenie RPD z zeznań świadków wynikało, że nauczyciel zachował się w sposób nieprofesjonalny, naruszający godność uczennic i wywołujący u nich poczucie dyskomfortu.

Ponadto Rzecznik wystąpił do dyrektora szkoły, w której zatrudniony był nauczyciel, zwracając uwagę m.in. na konieczność objęcia uczennic pomocą psychologiczno-pedagogiczną, rozważenie zawieszenia nauczyciela na czas trwania postępowania oraz podjęcie działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i poczucia komfortu innym uczniom.

Efekt: Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Nauczyciele przy Ministrze Edukacji po rozpatrzeniu zażalenia RPD uwzględniła je, uchyliła postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania oraz skierowała sprawę do dalszego procedowania. Komisja wskazała, że komisja I instancji błędnie uznała, że zachowanie nauczyciela nie stanowi deliktu dyscyplinarnego, a jej rozstrzygnięcie było przedwczesne i nie uwzględniało całokształtu okoliczności sprawy. Podkreślono również, że nauczyciel powinien stanowić przykład właściwego zachowania oraz sumiennie realizować zadania związane z funkcją wychowawczą i edukacyjną.

Uczniowie szkoły, w tym poszkodowane uczennice, zostali objęci wsparciem psychologiczno-pedagogicznym. Sprawa została skierowana na rozprawę przed komisją dyscyplinarną, a nauczyciel został ukarany karą nagany z ostrzeżeniem.

5) Działania na rzecz realnego wsparcia uczniów i nauczycieli

Rzecznik zwrócił się do Ministra Edukacji, posłów oraz przewodniczących klubów parlamentarnych o podjęcie prac nad zmianami w prawie, które miałyby realnie wesprzeć uczniów i nauczycieli[84]. Podkreślił, że w szkołach narasta zmęczenie, stres i wypalenie, co negatywnie wpływa na codzienne funkcjonowanie całej społeczności szkolnej. Zmiany te zostały wypracowane wspólnie z dziećmi i młodzieżą, uzyskały poparcie 36 organizacji młodzieżowych. Rzecznik zaproponował nowelizację ustawy prawo oświatowe, by: zapewnić nauczycielom prawo do superwizji, zagwarantować uczniom prawo do odpoczynku i czasu wolnego, doprecyzować, że zadania domowe i obowiązki szkolne muszą być dostosowane do możliwości psychofizycznych uczniów, zakazać zadawania prac na okres świąt, ferii oraz długich weekendów, wprowadzić zasadę, że przez trzy dni po przerwach świątecznych i feriach nie przeprowadza się sprawdzania osiągnięć edukacyjnych. Rzecznik dodatkowo zaproponował zmianę rozporządzenia o organizacji roku szkolnego tak, by 2 maja oraz dzień po Bożym Ciele były wolne od zajęć. Do pisma załączono projekty nowelizacji wraz z uzasadnieniem, opisujące szczegółowo potrzebę wprowadzenia tych rozwiązań.

Z uwagi na brak odpowiedzi oraz potrzebę wprowadzenia rozwiązań zapewniających większe wsparcie uczniom i nauczycielom – w tym prawo nauczycieli do superwizji oraz prawo uczniów do odpoczynku i czasu wolnego – 9 lipca 2025 r. RPD ponownie zwrócił się do Ministra Edukacji o zajęcie stanowiska.

6) W innych sprawach, niewymienionych powyżej, w szczególności dotyczących zapytań o interpretację przepisów prawa oraz wystąpień organizacji i inicjatyw obywatelskich

Podejmowane sprawy obejmowały m.in. wnioski o wyjaśnienie stosowania przepisów regulujących funkcjonowanie systemu oświaty, a także zagadnienia związane ze spełnianiem obowiązku szkolnego poza szkołą.

Do tej kategorii należały również skargi i wystąpienia kierowane przez organizacje społeczne i środowiskowe, w tym przez Związek Nauczycielstwa Polskiego, a także wnioski i postulaty formułowane w ramach inicjatyw partycypacyjnych.

[84] ZEW.401.2.2025.

7.2 Wystąpienia generalne – Zespół Edukacji i Wychowania

1) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji dotyczące dodatków za pracę w warunkach trudnych i uciążliwych dla specjalistów prowadzących zajęcia z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka

W wystąpieniu generalnym[85] z 11 stycznia 2025 r. do Ministra Edukacji Rzecznik zwrócił uwagę na konieczność podjęcia działań ukierunkowanych na spowodowanie, by kształcenie i wychowanie w Polsce coraz lepiej odpowiadało potrzebom dzieci z niepełnosprawnościami, chorobami przewlekłymi i szeroko pojętymi trudnościami rozwojowymi.

W tym kontekście RPD zwrócił uwagę na sytuację specjalistów realizujących zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dzieci[86], którzy pominięci zostali w przepisach dotyczących dodatkowej gratyfikacji za pracę w warunkach trudnych i uciążliwych.

Doprowadza to do sytuacji, w której nauczyciel pracujący z uczniem z głęboką niepełnosprawnością intelektualną i orzeczeniem o potrzebie indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz opinią o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju, otrzymuje dodatek za trudne i uciążliwe warunki pracy, a nauczyciel terapeuta pracujący z tym samym dzieckiem w ramach WWR już nie.

W ocenie RPD może rodzić to wśród specjalistów nie tylko poczucie niedocenienia, ale też nierównego traktowania. W efekcie istnieje ryzyko pogłębiania problemów wypalenia zawodowego i niedoborów kadrowych, zwłaszcza wysoko wykwalifikowanych specjalistów. W ocenie RPD sytuacja ta może godzić w prawo dzieci do wysokiej jakości niezbędnego im wsparcia, już od najmłodszych lat życia.

Rzecznik wystąpił zatem do Ministra Edukacji o rozważenie możliwości uwzględnienia specjalistów prowadzących zajęcia w ramach WWR w katalogu osób uprawnionych do otrzymania dodatku za warunki pracy, określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy[87].

85 ZEW.422.1.2025.
86 Dalej WWR.
87 Dz. U. z 2024 r. poz. 755.

Minister Edukacji odniósł się do powyższego postulatu pismem[88] z 3 kwietnia 2025 r. wskazując, iż realizacja zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka nie jest obligatoryjną działalnością jednostek systemu oświaty. Poinformował o pracach Zespołu do spraw pragmatyki zawodowej nauczycieli nad rozwiązaniami systemowymi dotyczącymi potrzeb i oczekiwań nauczycieli, jak również o pracach legislacyjnych dotyczących zmian w ustawie Karta Nauczyciela, wskazując przy tym, że rozszerzenie uprawnienia do dodatku za warunki pracy wymaga pogłębionych analiz w zakresie problematyki wynagradzania nauczycieli.

W odpowiedzi na powyższe stanowisko, w wystąpieniu generalnym[89] z 25 września 2025 r. RPD odniósł się do stanowiska Ministra Edukacji, wskazując, że nieobligatoryjność prowadzenia przez jednostki systemu oświaty zajęć wczesnego wspomagania rozwoju nie umniejsza ich znaczenia dla prawidłowego rozwoju dzieci wymagających takiego wsparcia. Podkreślił, że opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju wydawane są przez zespoły ekspertów w poradniach psychologiczno-pedagogicznych i mają taką samą rangę, jak inne opinie i orzeczenia tych poradni. Podtrzymując swoje stanowisko, RPD zwrócił się o przedstawienie informacji na temat planowanych działań Ministerstwa Edukacji Narodowej w tej sprawie.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 25 września 2025 r. W związku z tym 27 stycznia 2026 r. Rzecznik Praw Dziecka wystosował do Ministra Edukacji monit w tej sprawie.

2) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji dotyczące problemów w realizacji rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

Wystąpieniem generalnym[90] z 23 czerwca 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Edukacji w sprawie problemów związanych z realizacją rządowego programu wsparcia edukacji formalnej dzieci i młodzieży „Szkoła dla Wszystkich" (obecnie: „Przyjazna szkoła"). Celem programu miało być wsparcie szkół, w których naukę pobierają dzieci z Ukrainy poprzez stworzenie im warunków sprzyjających kształtowaniu przyjaznego środowiska szkolnego. W przestrzeni medialnej pojawiły się jednak informacje wskazujące na możliwe odroczenie prac nad jego procedowaniem.

W wystąpieniu do Ministra Edukacji RPD zwrócił uwagę na sytuację dzieci szczególnie potrzebujących, których proces nauki w wyniku trudnej sytuacji rodzinnej, zdrowotnej lub politycznej został zaburzony i jest znacznie utrudniony, co godzi w ich prawo do nauki na zasadzie równych szans.

88 DK-WIP.072.3.2025.
89 ZEW.422.1.2025.
90 ZEW.422.12.2025.

W odpowiedzi[91] z 26 czerwca 2025 r. Minister Edukacji poinformował RPD o sukcesywnym przebiegu prac nad niniejszym programem oraz o zabezpieczeniu środków finansowych na jego realizację.

3 lutego 2026 r. RPD zwrócił się do Ministra Edukacji o udzielenie informacji, jak przebiega proces realizacji programu.

3) Wystąpienie generalne do kuratorów oświaty w sprawie dobrych praktyk przeciwdziałania przemocy rówieśniczej w szkołach

Jednym z najczęstszych problemów, z jakimi zwracają się do RPD uczniowie i uczennice, a także ich rodzice, opiekunowie i nauczyciele, są doświadczenia przemocy ze strony dzieci, w tym w szczególności sprawy dotyczące przemocy rówieśniczej.

Problematyka ta stała się przedmiotem wystąpienia generalnego[92] Rzecznika z 31 lipca 2025 r. do kuratorów oświaty w całym kraju. Rzecznik zwrócił się do kuratorów oświaty jako organów nadzoru pedagogicznego, wskazując na skalę zjawiska przemocy rówieśniczej w szkołach, a także na dalekosiężne skutki, jakie może ono mieć w życiu dzieci doświadczających bądź dopuszczających się takiej przemocy.

Rzecznik zaapelował o podzielenie się przykładami dobrych praktyk podejmowanych przez szkoły na rzecz skutecznego przeciwdziałania tym problemom. Zebrane informacje posłużyć mają stworzeniu bazy wiedzy na temat wyróżniających się dobrych i skutecznych praktyk w tym zakresie. Ta, z kolei, stanowić może inspirację do szerszego wdrożenia i asumpt do dyskusji na temat możliwości wprowadzenia systemowych zmian w podejściu do problemu przemocy rówieśniczej w jednostkach systemu oświaty.

Na apel RPD odpowiedzieli wszyscy kuratorzy oświaty, dzieląc się rozwiązaniami ze szkół, których działalność pedagogiczną nadzorują.

Zebrane dane posłużą upowszechnieniu wśród kadry pedagogicznej szkół wiedzy na temat dostępnych i z powodzeniem stosowanych rozwiązań. Stanowić będą bazę do podjęcia stosownych inicjatyw legislacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy rówieśniczej w szkołach.

4) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie wysokości dotacji oświatowej oraz sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w 2026 r.

Do Rzecznika napłynęło wiele sygnałów od rodziców dzieci uczących się w edukacji domowej, zaniepokojonych zmianami zaproponowanymi

[91] DK-DK.072.5.2025.
[92] ZEW.422.14.2025.

w projekcie rozporządzenia dotyczącym podziału subwencji oświatowej na 2026 r. Rodzice obawiali się, że obniżenie finansowania uczniów w edukacji domowej może zagrozić działaniu szkół, które ich wspierają, a w efekcie utrudnić dzieciom dostęp do tej formy nauki. W zgłoszeniach podkreślano, że wiele dzieci trafia do edukacji domowej z powodu przemocy rówieśniczej, braku poczucia bezpieczeństwa, niezaspokojonych potrzeb edukacyjnych czy problemów emocjonalnych. Dzięki tej formie nauki odzyskują stabilność i motywację. Szczególnie poruszające były głosy dotyczące dzieci z niepełnosprawnościami, dla których edukacja domowa okazała się jedynym realnym i bezpiecznym rozwiązaniem.

W wystąpieniu generalnym[93] z 1 września 2025 r. RPD zwrócił się do Ministra Edukacji w sprawie niepokojącej sytuacji dzieci realizujących obowiązek szkolny i nauki poza szkołą, tzn. uczących się w formie edukacji domowej. Asumptem do wystąpienia było wiele otrzymanych zgłoszeń od rodziców i przedstawicieli szkół zaniepokojonych skutkami zmian przedstawionych w projekcie rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2026. Zgodnie z nimi w zakresie finansowania edukacji uczniów w edukacji domowej miała się zmniejszyć subwencja oświatowa.

Rzecznik przedstawił Ministrowi Edukacji obawy społeczności szkół, których uczniowie realizują obowiązek szkolny i nauki w warunkach edukacji domowej. Dotyczyły one m.in. trudnych doświadczeń dzieci w toku edukacji w szkołach stacjonarnych. Rzecznik zwrócił się o zajęcie stanowiska odnośnie do wskazanych obaw.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienia generalne z 24 października 2025 r. ani 19 stycznia 2026 r.

5) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie zakazu punktowej oceny zachowania

Rzecznik w wystąpieniu generalnym[94] z 23 kwietnia 2025 r. zwrócił się do Ministra Edukacji z wnioskiem o nowelizację ustawy o systemie oświaty, polegającą na wprowadzeniu zakazu stosowania w szkołach punktowego systemu oceniania zachowania uczniów.

Stosowanie punktowego sytemu oceniania utrudnia indywidualne podejście do dzieci, szczególnie wobec uczniów ze specjalnymi potrzebami. Często nie pozwala też rzetelnie uwzględnić opinii poradni. Zamiast wspierać ucznia i motywować go, sprowadza proces wychowawczy do matematycznego bilansu plusów i minusów, co bywa krzywdzące i demotywujące. Rzecznik

93 ZEW.422.16.2025.
94 ZEW.401.1.2025.

zadeklarował gotowość do rozmowy i przedstawienia szczegółowych argumentów na rzecz zmian.

W odpowiedzi[95] z 20 czerwca 2025 r. Minister Edukacji poinformował, że obecne przepisy pozwalają szkołom samodzielnie ustalać zasady oceniania zachowania w statutach. Podkreślił, że ocenę zachowania zawsze ustala wychowawca, po zasięgnięciu opinii nauczycieli, klasy i samego ucznia. System punktowy może być stosowany, ale tylko jako narzędzie pomocnicze, a nie mechanizm automatycznie wyznaczający ocenę.

Minister Edukacji w swojej odpowiedzi zgodził się, że jeżeli szkoła używa systemu punktowego w sposób sztywny – tak że ocena wynika wyłącznie z sumy punktów, bez możliwości indywidualnej decyzji wychowawcy – jest to niezgodne z zasadami oceniania. Jednocześnie uznał, że nie jest możliwe wprowadzenie ustawowego zakazu punktowego oceniania, ponieważ prawo nie może wyliczyć wszystkich dobrych lub złych sposobów oceniania. Taki katalog zawsze byłby niepełny. Minister wskazał, że na niesprawiedliwe zasady oceniania można składać skargi do dyrektora szkoły lub kuratora oświaty.

6) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie dostosowania egzaminu maturalnego dla uczniów z dyskalkulią poprzez umożliwienie wyboru innego obowiązkowego przedmiotu zamiast matematyki

Rzecznik w wystąpieniu generalnym[96] do Ministra Edukacji 24 czerwca 2025 r. zwrócił uwagę na trudną sytuację uczniów z dyskalkulią, którzy mimo trwałych, potwierdzonych zaburzeń w uczeniu się matematyki muszą obowiązkowo zdać pisemną maturę z tego przedmiotu, by otrzymać świadectwo dojrzałości.

Rzecznik podkreślił, że obecne dostosowania egzaminacyjne nie rozwiązują problemu, ponieważ nie usuwają samej bariery polegającej na konieczności rozwiązywania zadań matematycznych przez osoby trwale niezdolne do nabycia tych umiejętności. Zwrócił uwagę, że dyskalkulia jest zaburzeniem trwałym, niezależnym od motywacji ucznia czy włożonego wysiłku. Dotyczy ok. 6 proc. populacji, w tym wielu uczniów zdolnych w innych dziedzinach. Obowiązkowy egzamin z matematyki skutecznie blokuje im jednak dostęp do wyższego wykształcenia.

W wystąpieniu generalnym przytoczono także poruszające relacje rodziców i uczniów, opisujące paniczny lęk przed maturą oraz jej negatywny wpływ na zdrowie psychiczne.

Mając na uwadze dobro uczniów, RPD zwrócił się z wnioskiem o rozważenie zmian legislacyjnych, które pozwoliłyby dzieciom z potwierdzoną dyskalkulią

95 DK-WIP.072.6.2025.
96 ZEW.422.10.2025.

zastąpić obowiązkowy pisemny egzamin maturalny z matematyki innym przedmiotem. Podkreślił, że celem nie jest uprzywilejowanie tej grupy, ale stworzenie możliwych do wykonania wymogów egzaminacyjnych.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 24 czerwca 2025 r.

7) Wystąpienie generalne do Wojewody Pomorskiego w sprawie nieprawidłowości w działalności Rzecznika Dyscyplinarnego dla Nauczycieli i Komisji Dyscyplinarnej oraz pozbawiania Rzecznika Praw Dziecka możliwości skutecznej kontroli postępowań dyscyplinarnych

Wystąpienie generalne[97] z 1 kwietnia 2025 r. do Wojewody Pomorskiego dotyczyło nieprawidłowości w działalności Rzecznika Dyscyplinarnego dla Nauczycieli i Komisji Dyscyplinarnej przy Wojewodzie Pomorskim, które w praktyce pozbawiają RPD realnej możliwości korzystania z jego uprawnień w postępowaniach dotyczących czynów naruszających prawa i dobro dziecka. Na przykładzie trzech spraw Rzecznik wskazał, że postanowienia o umorzeniu postępowań wyjaśniających są wydawane tuż przed upływem terminu przedawnienia i doręczane RPD dopiero po jego upływie. Dodatkowo doręcza je – niezgodnie z przepisami – komisja, nie rzecznik dyscyplinarny, a wskazana komisja od dłuższego czasu nie odpowiada na pisma RPD.

W związku powyższym Rzecznik, wystąpieniem generalnym z dnia 1 kwietnia 2025 r., zwrócił się do Wojewody Pomorskiego, jako organu powołującego rzecznika dyscyplinarnego i organu, przy którym działa komisja, o spowodowanie: niezwłocznego doręczania postanowień o umorzeniu przez rzecznika dyscyplinarnego, prowadzenia postępowań w terminach umożliwiających ewentualne zaskarżenie przed upływem 5-miesięcznego terminu z art. 85o Karty Nauczyciela oraz rzetelnego udzielania odpowiedzi na zapytania RPD.

Wojewoda Pomorski w odpowiedzi[98] z 22 maja 2025 r. poinformował o wzmożeniu nadzoru i wprowadzeniu rozwiązań organizacyjno-technicznych, które pozwolą na skuteczniejsze wnoszenie zażaleń przez RPD.

8) Wystąpienie generalne do Wojewody Pomorskiego w sprawie nieprawidłowości w działalności rzecznika dyscyplinarnego dla nauczycieli

Rzecznik 16 kwietnia 2025 r. , uzupełniając wystąpienie generalne[99] z 1 kwietnia 2025 r. do Wojewody Pomorskiego poinformował, że 4 kwietnia 2025 r. doręczono RPD kolejne trzy postanowienia rzecznika dyscyplinarnego o umorzeniu postępowań wyjaśniających w sprawach dotyczących naruszeń praw i dobra dziecka. Wszystkie zostały przekazane po upływie

97 ZEW.422.7.2025.
98 BW-VII.021.55.2025.
99 ZEW.422.7.2025.

5-miesięcznego terminu przedawnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej z art. 85o ust. 1 Karty Nauczyciela, co ponownie uniemożliwiło RPD skuteczne ich zaskarżenie.

Rzecznik wystąpił o uwzględnienie nowych przypadków przy ocenie nieprawidłowości w działalności Rzecznika Dyscyplinarnego przy Wojewodzie Pomorskim, podkreślając ich systemowy charakter i wpływ na brak realnej możliwość ochrony dzieci w postępowaniach dyscyplinarnych wobec nauczycieli.

9) Wystąpienie generalne do Wojewody Śląskiego w sprawie przewlekłości postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych wobec nauczycieli naruszających prawa i dobro dziecka oraz uniemożliwiania skutecznej kontroli przez Rzecznika Praw Dziecka

Wystąpienie generalne[100] z 15 kwietnia 2025 r. do Wojewody Śląskiego dotyczyło stwierdzonych przez RPD nieprawidłowości w prowadzeniu postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych wobec nauczycieli przez rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców przy Wojewodzie Śląskim, w sprawach dotyczących czynów naruszających prawa i dobro dziecka.

Rzecznik, analizując kilka konkretnych spraw, wskazał na przewlekłość działań (późne wydawanie poleceń wszczęcia postępowania, opóźnione przekazywanie spraw zastępcom, późne zawiadamianie nauczycieli, kierowanie wniosków do komisji dyscyplinarnych tuż przed upływem terminu, wielomiesięczne opóźnienia w doręczaniu RPD postanowień), co skutkuje przedawnieniem odpowiedzialności jeszcze przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego i faktycznym pozbawieniem RPD możliwości skutecznego zaskarżania umorzeń i odmów wszczęcia.

W wystąpieniu Rzecznik wniósł do wojewody, jako organu, przy którym działa komisja dyscyplinarna dla nauczycieli i który nadzoruje kuratora, o spowodowanie, by kurator niezwłocznie po uzyskaniu informacji o przewinieniu rozważał wydanie polecenia wszczęcia postępowania wyjaśniającego, rzecznik dyscyplinarny bezzwłocznie wszczynał i prowadził postępowanie (maksymalnie 3 miesiące) oraz kierował wniosek do komisji albo wydawał umorzenie z uwzględnieniem 5-miesięcznego terminu przedawnienia, a także, by postanowienia o umorzeniu były niezwłocznie doręczane RPD.

W odpowiedzi z 12 maja 2025 r. Wojewoda Śląski poinformował Rzecznika Praw Dziecka, że Śląski Kurator Oświaty zobowiązał rzecznika dyscyplinarnego do wszczynania postępowań wyjaśniających lub przekazywania poleceń do procedowania swoim zastępcom bez zbędnej zwłoki oraz niezwłocznego przekazywania RPD postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego wraz z aktami sprawy. Przepisy nie wskazują na obowiązek uwzględnienia

[100] ZEW.422.3.2025.

terminu zażalenia w ramach pięciomiesięcznego terminu określonego w art. 85o ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela. Jednocześnie Śląski Kurator Oświaty zwrócił się do rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców, aby uwzględniali termin wniesienia zażalenia w przypadku wydania postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego.

10) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 maja 2025 r. dotyczącego wliczania oceny z religii do średniej ocen ucznia

Rzecznik w wystąpieniu generalnym[101] z 4 czerwca 2025 r. zwrócił się do Ministra Edukacji o zajęcie stanowiska w sprawie konsekwencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 maja 2025 r.[102], w którym zakwestionowano przepisy rozporządzenia wyłączające ocenę klasyfikacyjną z religii z obliczania średniej ocen ucznia.

Rzecznik podkreślił, że wyrok nie został dotąd opublikowany w Dzienniku Ustaw, co powoduje stan niepewności prawnej wśród uczniów, rodziców, nauczycieli i dyrektorów. Nie wiadomo, czy w bieżącym roku szkolnym ocena z religii powinna być wliczana do średniej, od której zależą m.in. świadectwo z wyróżnieniem, przyznanie stypendium za wyniki w nauce oraz dodatkowe punkty rekrutacyjne do szkół. W związku z nadchodzącą klasyfikacją roczną i końcową RPD prosił Ministra o informację, czy resort – we współpracy z organami nadzoru pedagogicznego – przekaże dyrektorom szkół jasne wytyczne w tej sprawie.

W odpowiedzi[103] Minister Edukacji wskazał, że rozporządzenie Ministra Edukacji z 22 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych[104] zostało opublikowane w Dzienniku Ustaw, a komunikat z informacją o tym, że od roku szkolnego 2024/2025 oceny klasyfikacyjne z religii i etyki nie są wliczane do średniej rocznych ani do końcowych ocen klasyfikacyjnych trafił na stronę internetową Ministerstwa Edukacji Narodowej.

11) Wystąpienie generalne do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie utworzenia rejestru młodzieżowych rad

Rzecznik kontynuując działania podjęte w 2024 r. na rzecz utworzenia ustawowego rejestru młodzieżowych rad, w kolejnych wystąpieniach generalnych ponownie akcentował znaczenie tego narzędzia dla rozwoju młodzieżowych rad oraz zwiększenia partycypacji dzieci i młodzieży w życiu publicznym.

---

101 ZEW.420.25.2025.
102 Sygn. akt U 11/24.
103 DK-DK.072.4.2025
104 Dz. U. z 2024 r. poz. 438.

W tym celu RPD 12 kwietnia 2025 r. skierował do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wystąpienie generalne[105], stanowiące odpowiedź na odmowę utworzenia ustawowego rejestru młodzieżowych rad. Podtrzymał postulat wprowadzenia takiego rejestru dla młodzieżowych rad gmin, powiatów oraz młodzieżowych sejmików województw. Wystąpienie akcentowało, że rejestr istotnie przyczyniłby się do rozwoju lokalnych i ogólnopolskich polityk młodzieżowych, zwiększył partycypację dzieci i młodzieży w życiu publicznym oraz ułatwił projektowanie działań wspierających młodzieżowe rady. Rzecznik polemizował z argumentami resortu, wskazując, że brak innych rejestrów organów konsultacyjno-doradczych nie jest przeszkodą, a rejestr młodzieżowych rad mógłby być pierwszym tego typu narzędziem, służącym realizacji konstytucyjnego i konwencyjnego prawa do informacji (art. 61 Konstytucji RP, art. 13 Konwencji o prawach dziecka).

W odpowiedzi[106] z 12 maja 2025 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wskazał, że podtrzymuje stanowisko wyrażone 18 lutego 2025 r., zgodnie z którym utworzenie ustawowego rejestru uznaje za nieuzasadnione.

Rzecznik 27 czerwca 2025 r. ponownie zwrócił się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z wystąpieniem generalnym[107], w którym wskazał liczne przykłady funkcjonujących w prawie rejestrów i baz danych, które służą przejrzystości i łatwemu dostępowi do informacji (m.in. wykaz kierunków studiów w systemie POLon, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, Krajowy Rejestr Adwokatów i Aplikantów Adwokackich) podkreślając, że część z nich nie wiąże się bezpośrednio z nadawaniem osobowości prawnej, lecz z gromadzeniem i udostępnianiem danych.

Rzecznik powołał się także na raport Polskiej Rady Organizacji Młodzieżowych, z którego wynika, że brak oficjalnych, aktualnych baz utrudnia nawiązywanie współpracy między tymi gremiami i integrację środowiska, a także uniemożliwia rzetelną ewaluację ich działalności przez władze publiczne i organizacje pozarządowe.

W konkluzji RPD ponownie zaapelował o podjęcie prac legislacyjnych nad stworzeniem centralnego bądź wojewódzkich rejestrów młodzieżowych rad, podkreślając, że koszt ich prowadzenia byłby niewielki, a rozwiązanie istotnie wzmocniłoby partycypację dzieci i młodzieży.

W odpowiedzi[108] z dnia 29 lipca 2025 r. na kolejne wystąpienie generalne RPD Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie zasadności tworzenia ustawowego rejestru.

105 ZEW.422.15.2024.
106 BMP.0791.2.2025.
107 ZEW.422.15.2024.
108 BMP.0791.5.6.2025.

12) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie konieczności wysłuchania głosu uczniów przy zmianach przepisów dotyczących prac domowych

Rzecznik w wystąpieniu generalnym[109] 25 września 2025 r. do Ministra Edukacji zaapelował, by w toku analiz i prac nad zmianami przepisów prawa oświatowego dotyczących prac domowych, realnie wysłuchać głosu uczniów i uwzględnić ich opinie przy podejmowaniu decyzji w tym zakresie.

Rzecznik wskazał, że trwające w Instytucie Badań Edukacyjnych analizy zadawania prac domowych muszą uwzględniać doświadczenia i perspektywę dzieci i młodzieży, tak aby w pełni odzwierciedlały szkolną rzeczywistość.

Rzecznik powołał się na art. 12 Konwencji o prawach dziecka, który gwarantuje dzieciom prawo do swobodnego wyrażania poglądów we wszystkich sprawach ich dotyczących i nakłada na władze obowiązek nadawania tym poglądom należnej wagi, stosownie do wieku i dojrzałości dziecka. Zaapelował, by głos uczniów – zwłaszcza w kwestii poziomu obciążenia pracami domowymi i wpływu tego obciążenia na dobrostan psychiczny, czas wolny i życie rodzinne – stał się integralnym elementem procesu decyzyjnego podejmowanego w Ministerstwie Edukacji.

Rzecznik Praw Dziecka nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 25 września 2025 r.

7.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Edukacji i Wychowania

Poniższe przykłady zostały przedstawione w formie analizy przypadków, co pozwala na przyjrzenie się konkretnym sprawom dzieci przez pryzmat działania Zespołu Edukacji i Wychowania, jego współpracy z różnymi podmiotami oraz osiągniętych efektów, które przekładają się na realną poprawę sytuacji dzieci w Polsce.

Opis spraw pozwala spojrzeć na nie również w kontekście obecnego stanu prawnego, dostrzec rysujące się rzeczywiste trudności systemowe. W każdym przypadku Rzecznik Praw Dziecka był uczestnikiem zarówno działań nakierowanych na indywidualną sytuację młodej osoby, jak również – w razie konieczności – wskazywał na potrzebę szerszych zmian na rzecz ochrony dzieci.

[109] ZEW.442.16.2025.

Zmniejszenie liczby klas, w tym likwidacja oddziału integracyjnego

Problem: Do Rzecznika wpłynęła informacja od rodziców uczniów jednej ze szkół. Wyrażali oni sprzeciw wobec planowanego przez wójta gminy zmniejszenia w kolejnym roku szkolnym liczby klas, do których uczęszczają ich dzieci, w tym likwidacji oddziału integracyjnego. Rodzice wskazali, że dzieci z orzeczeniami wymagają szczególnego podejścia i indywidualizacji procesu nauczania, w tym dostosowania warunków edukacyjnych do ich możliwości psychofizycznych i potrzeb rozwojowych. Połączenie oddziałów spowoduje zwiększenie liczby uczniów ponad normę przewidzianą dla klasy integracyjnej oraz istotne ograniczenie możliwości indywidualnej pracy z uczniem. Rodzice obawiali się, że zbyt liczne klasy wpłyną negatywnie na zdrowie psychiczne ich dzieci, a zwłaszcza tych, które mają trudności adaptacyjne i rozwojowe. Podkreślono, że podjęta przez władze samorządowe decyzja nie była poprzedzona konsultacjami z rodzicami, dyrektorem szkoły, czy gronem pedagogicznym.

Co zrobiliśmy: Rzecznik przedstawił wójtowi gminy wątpliwości i zastrzeżenia wobec planowanego zmniejszenia liczby klas z trzech do dwóch, w tym likwidacji oddziału integracyjnego. Wskazał również na możliwe negatywne konsekwencje tych zmian dla jakości kształcenia, bezpieczeństwa uczniów oraz warunków pracy nauczycieli. Zwrócił się także z prośbą o rozważenie utrzymania oddziału integracyjnego jako wyrazu troski o dobro wszystkich uczniów oraz poszanowania dla wartości, na których opiera się sprawiedliwa edukacja. Rodzice zapisując dzieci do szkoły oraz do oddziału integracyjnego, kierowali się bowiem gwarantowanymi przez szkołę warunkami edukacji dostosowanej do indywidualnych potrzeb uczniów.

Efekt: Dzięki interwencji RPD wójt gminy dokonał ponownej analizy sytuacji, przeprowadził konsultacje z rodzicami, nauczycielami oraz dyrekcją placówki. Na skutek tych działań została podjęta decyzja o niedokonywaniu zmian w strukturze organizacyjnej szkoły. Oddział integracyjny w szkole został utrzymany na dotychczasowych zasadach. Decyzja ta została podyktowana troską o dobro dzieci oraz koniecznością zapewnienia im optymalnych warunków do nauki i rozwoju, zgodnych z ich indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi.

Uwzględnianie głosu dzieci w debacie o zmianach w systemie edukacji

Problem: Do Rzecznika zwróciła się małoletnia uczennica, przedstawiając swoje spostrzeżenia oraz propozycje dotyczące możliwych zmian w systemie edukacji w Polsce. Wskazała, że zdecydowała się skierować swoją

wiadomość do RPD, licząc, że pomoże to w usłyszeniu głosu dzieci, który w jej ocenie bywa pomijany w procesach legislacyjnych.

Uczennica zwróciła uwagę, że obecny system edukacji nie zawsze odpowiada współczesnym potrzebom uczniów i bywa źródłem stresu, presji oraz lęku. Podkreśliła, że szkoła powinna być przede wszystkim miejscem wsparcia i bezpiecznego rozwoju. Wskazała m.in. na potrzebę większej możliwości wyboru przedmiotów, zgodnie z zainteresowaniami uczniów na dalszych etapach edukacji, a także na konieczność wprowadzenia do programu nauczania większej liczby zajęć rozwijających praktyczne umiejętności życiowe. Podkreśliła również znaczenie edukacji w zakresie zdrowia psychicznego, radzenia sobie z emocjami, rozpoznawania przemocy oraz rozwijania pasji i zainteresowań, w tym aktywności artystycznych i kreatywnych.

Co zrobiliśmy: Z szacunku dla głosu dziecka oraz w trosce o uwzględnianie perspektywy uczniów w procesach kształtowania polityki edukacyjnej stanowisko uczennicy zostało przekazane do Ministerstwa Edukacji Narodowej z prośbą o zapoznanie się z przedstawionymi postulatami oraz ich ewentualne uwzględnienie w toku prac nad dalszymi zmianami w systemie oświaty. Uczennica została poinformowana o przekazaniu wiadomości oraz zachęcona do dalszego dzielenia się swoimi spostrzeżeniami.

Efekty: Zgłaszająca podziękowała za podjęte działania oraz zadeklarowała, że w przypadku pojawienia się kolejnych pomysłów lub uwag dotyczących funkcjonowania systemu edukacji pozostanie w kontakcie z Biurem RPD.

Z kolei Ministerstwo Edukacji Narodowej poinformowało RPD, że Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy prowadzi na zlecenie resortu prace nad przygotowaniem propozycji kompleksowych zmian w podstawie programowej. W ramach tych działań opracowano już profil absolwenta i absolwentki szkoły podstawowej, a obecnie trwają prace nad profilem absolwenta szkół ponadpodstawowych. Wskazano, że jednym z kierunków planowanych zmian jest położenie większego nacisku na rozwijanie praktycznych umiejętności uczniów oraz dostosowanie edukacji do współczesnych wyzwań społecznych i potrzeb młodych ludzi.

Niezapewnienie bezpieczeństwa uczniom z niepełnosprawnością ruchową

Problem: Problem dotyczył długotrwałej awarii windy w budynku jednej ze szkół podstawowych. W szkole tej uczą się uczniowie z niepełnosprawnością ruchową, którzy korzystają z wózków inwalidzkich i są zależni od sprawnie działającej windy, ponieważ zajęcia odbywają się na różnych piętrach oraz w kilku budynkach. Brak działającej windy znacząco utrudniał,

a w wielu przypadkach uniemożliwiał im bezpieczne przemieszczanie się po terenie szkoły.

Z uwagi na awarię windy dochodziło do sytuacji, w których uczniowie z niepełnosprawnością byli przenoszeni po schodach przez innych uczniów lub pracowników szkoły, co stanowiło poważne zagrożenie dla zdrowia i życia osób zarówno z niepełnosprawnościami, jak udzielających pomocy. Zdarzały się również sytuacje, w których nikt nie mógł pomóc w przetransportowaniu ucznia, co skutkowało jego spóźnieniem w dotarciu na zajęcia lub całkowitą niemożnością uczestniczenia w lekcjach. W konsekwencji uczniowie z niepełnosprawnościami byli wykluczani z pełnego udziału w życiu szkoły.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zwrócił się do powiatowego inspektoratu nadzoru budowlanego z wnioskiem o przeprowadzenie kontroli sprawności windy. O problemie poinformowano także kierownika referatu edukacji urzędu miasta. Winda została naprawiona, a następnie zgłoszona do przeglądu przez Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego. Po przeprowadzeniu kontroli powiatowy inspektorat nadzoru budowlanego, w oparciu o decyzję Prezesa UDT, zezwolił na jej dalszą eksploatację. Dodatkowo zwrócono się o przeprowadzenie przeglądu konserwacyjnego urządzenia.

Efekt: Na skutek interwencji Rzecznika usunięto awarię windy oraz przeprowadzono kontrole sprawności i przeglądy konserwacyjne. Umożliwiło to zapewnienie uczniom z niepełnosprawnością bezpiecznego i swobodnego przemieszczania się pomiędzy kondygnacjami budynku szkoły oraz pełnego udziału w zajęciach.

Nieprawidłowa organizacja indywidualnego nauczania dla ucznia z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania w niepublicznej szkole

Problem: Rzecznik został powiadomiony przez mamę ucznia uczęszczającego do niepublicznej szkoły o nieprawidłowej organizacji indywidualnego nauczania. Mama dziecka złożyła wniosek w sprawie organizacji indywidualnego nauczania dla syna w roku szkolnym 2025/2026. Mimo trudnej sytuacji dziecka szkoła nie objęła go stosownym do potrzeb wsparciem. Mama zgłosiła się do Biura RPD, ponieważ nie czuła w żadnym stopniu wsparcia od szkoły. Ponadto działania szkoły odbierała jako wpływające na niekorzyść jej syna.

Co zrobiliśmy: Rzecznik niezwłocznie skontaktował się z matką chłopca, aby monitorować sytuację dziecka oraz zapewnić jej wsparcie merytoryczne. Następnie RPD zwrócił się do właściwego organu nadzoru pedagogicznego,

wnioskując o sprawdzenie, czy działania dyrektora szkoły są zgodne z przepisami, a także o pilne usunięcie nieprawidłowych zapisów w statucie szkoły. Mama ucznia pozostając w bieżącym kontakcie, wyraziła wdzięczność za wysłuchanie i udzielone wsparcie.

Efekt: W wyniku interwencji Rzecznika chłopiec rozpoczął naukę w formie indywidualnego nauczania. Ponadto w statucie szkoły wprowadzono zmiany zapewniające jego zgodność z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego.

Odmowa przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej

Problem: Sprawa dotyczyła odmowy przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej. Dyrektor placówki podjął decyzję o skreśleniu dziecka z listy uczniów jeszcze przed rozpoczęciem roku szkolnego, powołując się na wątpliwości dotyczące miejsca zamieszkania dziecka. Działanie to doprowadziło do naruszenia prawa dziecka i pozbawienia go realnego dostępu do nauki.

Co zrobiliśmy: Rzecznik skierował pisma do kuratora oświaty, gminnego ośrodka pomocy społecznej oraz wójta gminy z wnioskiem o udzielenie szczegółowych wyjaśnień dotyczących okoliczności odmowy przyjęcia dziecka do szkoły, w szczególności w zakresie ustalenia faktycznego miejsca zamieszkania dziecka, przebiegu postępowania rekrutacyjnego oraz działań podjętych przez organy gminy i dyrektora szkoły. W wystąpieniach zwrócono się o rzetelne, wszechstronne wyjaśnienie sprawy oraz przekazanie dokumentacji niezbędnej do oceny, czy prawa dziecka zostały należycie zabezpieczone, a możliwość realizacji obowiązku szkolnego zapewniona.

Efekt: Na skutek działań podjętych przez RPD małoletni został przyjęty do szkoły podstawowej, co umożliwiło mu realizację obowiązku szkolnego w placówce właściwej ze względu na miejsce zamieszkania.

Przemoc rówieśnicza w szkole

Problem: Sprawa dotyczyła zgłoszenia podejrzenia zastraszania i wykorzystywania seksualnego dziecka przez kolegę z klasy w szkole podstawowej. Zgłaszane zachowania miały miejsce na terenie szkoły i wskazywały na niewystarczający nadzór nad uczniami oraz brak skutecznych rozwiązań chroniących dzieci przed przemocą rówieśniczą.

Co zrobiliśmy: Rzecznik wniósł do właściwego miejscowo kuratora oświaty o przeprowadzenie pilnych czynności nadzorczych w szkole, w szczególności zbadanie okoliczności zdarzeń, ocenę działań dyrektora i nauczycieli oraz podjęcie natychmiastowych środków naprawczych w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniowi. Rzecznik zwrócił uwagę na konieczność wdrożenia skutecznych procedur reagowania na przemoc rówieśniczą oraz objęcia wsparciem zarówno dziecka pokrzywdzonego, jak i pozostałych uczniów.

Efekt: Na skutek działań podjętych przez Rzecznika w szkole ustalono nowe zasady przebywania dzieci w przebieralniach, wzmożono nadzór nad uczniami podczas przerw, a także opracowano indywidualne plany wsparcia dla poszczególnych dzieci oraz działania wspierające całą klasę. Dzięki wdrożonym rozwiązaniom wzmocniono ochronę dzieci przed przemocą rówieśniczą oraz poprawiono standard bezpieczeństwa na terenie szkoły.

Przemoc ze strony osoby dorosłej wobec ucznia

Problem: Do Rzecznika wpłynęło zgłoszenie dotyczące stosowania przemocy wobec dziecka przez nauczyciela w szkole. Zgłoszenie wskazywało na naruszenie godności oraz bezpieczeństwa ucznia przez osobę sprawującą nad nim opiekę podczas zajęć.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zwrócił się do dyrekcji szkoły o przedstawienie szczegółowych wyjaśnień dotyczących okoliczności zdarzenia, a następnie o uzupełnienie brakującej dokumentacji niezbędnej do oceny podejmowanych działań wobec ucznia. Po analizie zgromadzonych informacji RPD zwrócił się do właściwego organu nadzoru pedagogicznego z wnioskiem o niezwłoczne podjęcie czynności nadzorczych. Wystąpienie obejmowało żądanie zbadania okoliczności zdarzenia, oceny działań personelu szkoły oraz wdrożenia środków zapewniających ochronę dziecka przed przemocą ze strony nauczyciela.

Efekt: Na wniosek RPD w szkole przeprowadzono kontrolę doraźną, a wobec nauczyciela rzecznik dyscyplinarny dla nauczycieli wszczął postępowanie wyjaśniające. Dyrektor szkoły został zobowiązany do wdrożenia środków zaradczych, w tym zwiększenia nadzoru pedagogicznego nad pracą nauczycieli i przeprowadzenie szkoleń z zakresu ochrony małoletnich. Dziecku zapewniono wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, a w szkole zaktualizowano procedury reagowania na przypadki przemocy ze strony personelu.

Podważanie diagnozy dziecka, odmawianie dzieciom udziału w zajęciach, przemoc fizyczna

Problem: Do Rzecznika zgłoszono skargę dotyczącą podważania przez pracujących z dzieckiem specjalistów diagnozy dziecka w spektrum autyzmu, odmawiania dzieciom udziału w zajęciach oraz podejrzenia stosowania przemocy fizycznej przez nauczyciela przedszkola. Zgłaszający wskazywali na poważne nieprawidłowości w traktowaniu dzieci, w szczególności dziecka z rozpoznaniem spektrum autyzmu. Według relacji rodziców i opiekunów pracownicy placówki podważali postawioną diagnozę specjalistyczną, w tym potrzebę stosowania zaleceń terapeutycznych i edukacyjnych. W konsekwencji dochodziło do sytuacji, w których dziecku odmawiano udziału w części zajęć lub ograniczano jego aktywność w grupie, co mogło prowadzić do jego wykluczania z życia przedszkolnego.

W skardze wskazano również na niepokojące zachowania jednego z nauczycieli, który miał stosować wobec dzieci przemoc fizyczną. Zgłoszenie budziło poważne obawy o bezpieczeństwo i dobrostan wychowanków, a także o prawidłowość działań wychowawczych i terapeutycznych podejmowanych w placówce.

Co zrobiliśmy: W związku z powagą zarzutów, w sprawie podjęto działania wielotorowe. Rzecznik zwrócił się do właściwego miejscowo organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad działalnością przedszkola o pilne przeprowadzenie czynności wyjaśniających oraz ocenę prawidłowości pracy placówki i jej pracowników.

Równolegle skierował wystąpienie do urzędu miasta z wnioskiem o przeprowadzenie kontroli w ośrodku diagnostycznym w zakresie jakości świadczonych usług oraz prawidłowości procedur diagnostycznych. Celem było sprawdzenie, czy w placówce nie dochodzi do naruszeń standardów pracy z dziećmi wymagającymi szczególnego wsparcia rozwojowego.

Ze względu na sygnały dotyczące trudnej sytuacji rodzinnej dziecka oraz możliwych dodatkowych problemów wpływających na jego funkcjonowanie, podjęto również współpracę z właściwym miejskim ośrodkiem pomocy społecznej. Instytucja ta została poproszona o przyjrzenie się sytuacji rodziny oraz udzielenie jej ewentualnego wsparcia.

Efekt: W następstwie interwencji RPD w przedszkolu przeprowadzono dwie doraźne kontrole. Ich wyniki potwierdziły występowanie nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki. W związku z tym dyrektorowi przedszkola wydano szczegółowe zalecenia dotyczące m.in. organizacji pracy z dziećmi, respektowania zaleceń wynikających z diagnoz specjalistycznych oraz zapewnienia wychowankom bezpiecznych i właściwych warunków opieki.

Realizacja zaleceń była monitorowana. Przedszkole wdrożyło wskazane zmiany organizacyjne i proceduralne, co przyczyniło się do poprawy jakości opieki i pracy wychowawczej. Podjęte działania miały na celu przede wszystkim zapewnienie dzieciom bezpiecznego środowiska oraz zagwarantowanie poszanowania ich praw i potrzeb rozwojowych.

8. Działalność w obszarze zdrowia i sprawach socjalnych

W 2025 r. Rzecznik, w szczególności Zespół Zdrowia i Spraw Socjalnych (ZZS) Biura RPD, podejmował wiele działań na rzecz ochrony i realizacji:

1) prawa dziecka do ochrony zdrowia

- art. 68 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 24, 25 Konwencji o prawach dziecka.

Działania Rzecznika w tym zakresie dotyczyły w szczególności: jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej, hospitalizacji, opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, skutecznej farmakoterapii, zapewnienia właściwego wsparcia dzieciom chorującym na choroby rzadkie.

2) prawa dziecka do godziwych warunków socjalnych

- art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 26 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w tym zakresie działania w sprawach dotyczących kwestii mieszkaniowych, dostępności, świadczeń, pomocy społecznej, niepełnosprawności i ochrony majątku dziecka.

3) praw dziecka z niepełnosprawnościami

- art. 69 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 23 Konwencji o prawach dziecka.

W sprawach dotyczących: sytuacji materialno-bytowej rodzin, rehabilitacji, dostępu do specjalistów, orzekania o niepełnosprawności.

4) prawa dziecka do ochrony podczas zatrudnienia

- art. 65 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 32 Konwencji o prawach dziecka.

W sprawach dotyczących: zatrudniania małoletnich w kontekście warunków, czasu pracy, wynagrodzenia.

5) prawa dziecka do wypoczynku

- art. 31 Konwencji o prawach dziecka.

W sprawach dotyczących: bezpieczeństwa małoletnich podczas korzystania z obiektów małej infrastruktury (place zabaw, parki linowe, bawialnie, obiekty na świeżym powietrzu).

6) prawa dziecka do ochrony stanu środowiska

- art. 74 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W sprawach dotyczących: zanieczyszczenia powietrza, klimatu, uciążliwych inwestycji generujących hałas lub emisję uciążliwych zapachów.

7) praw dzieci jako konsumentów/użytkowników

- art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 32 Konwencji o prawach dziecka.

W sprawach dotyczących: bezpieczeństwa miejsc rekreacji dla dzieci, produktów spożywczych, akcesoriów dedykowanych dzieciom, dostępu do dóbr kultury, obiektów sportowych, basenów, aquaparków, przejazdów dzieci środkami komunikacji.

W 2025 r. do Zespołu Zdrowia i Spraw Socjalnych **wpłynęło 2 180 spraw**, co oznacza dalszy wyraźny wzrost w porównaniu do lat poprzednich. Dla porównania – w analogicznym okresie 2024 r. odnotowano 1805 spraw, a w 2023 r. – 783. Oznacza to **wzrost spraw o 21 proc. w stosunku do 2024 r. oraz niemal trzykrotny wzrost spraw (o 178 proc.) w stosunku do 2023 r.**

WYKRES 33.

Liczba spraw nowych w Zespole Zdrowia i Spraw Socjalnych w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw nowych w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

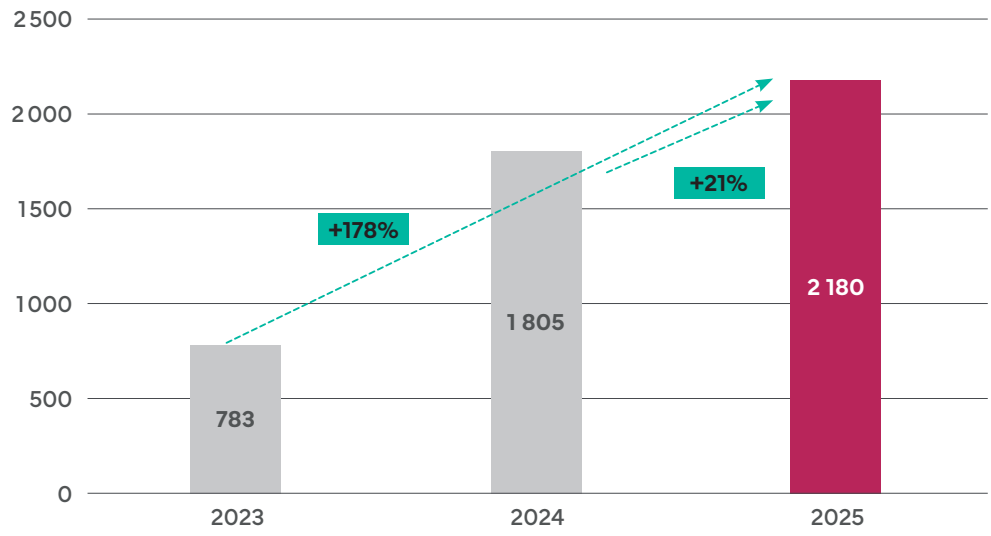

Łącznie w Zespole Zdrowia i Spraw Socjalnych od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. **prowadzonych było 2 648 spraw** (2 180 to sprawy nowe oraz 468 kontynuowane z lat ubiegłych).

Natomiast w 2024 r. prowadzone były łącznie 1984 sprawy (odpowiednio, 1805 i 179 spraw), a w 2023 r. – 922 sprawy. Liczba spraw prowadzonych przez zespół w 2025 r. w porównaniu do 2024 r. **wzrosła o 33 proc., a w stosunku do roku 2023 niemal się potroiła (wzrost o 187 proc.).**

WYKRES 34.

Liczba spraw ogółem w Zespole Zdrowia i Spraw Socjalnych w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw ogółem w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

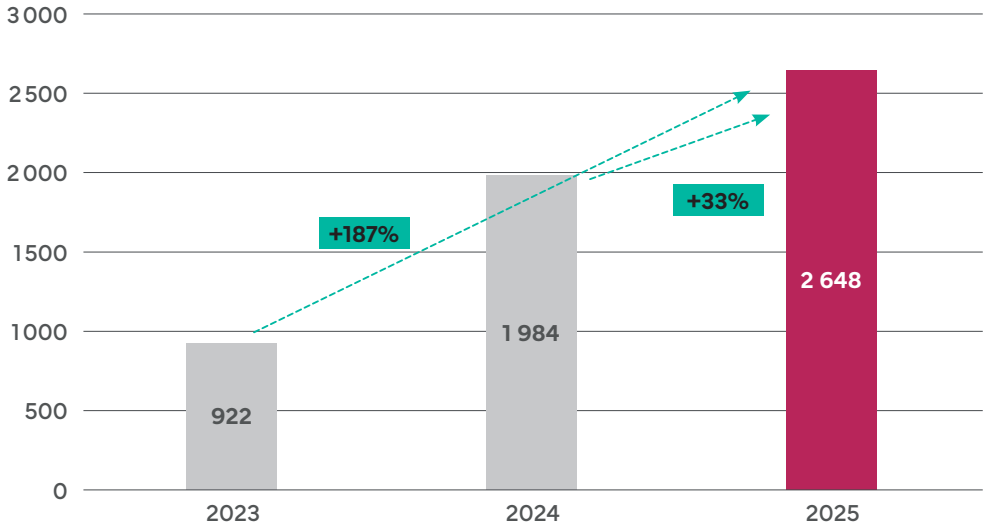

8.1 Główne obszary działalności Zespołu Zdrowia i Spraw Socjalnych w 2025 r.

Zespół w zakresie merytorycznym zajmuje się czterema głównymi kategoriami spraw: socjalnymi, ochroną zdrowia, związanymi z niepełnosprawnością, społecznymi.

1) Sprawy socjalne

Wśród spraw indywidualnych, w zakresie dotyczącym realizacji prawa dziecka do godziwych warunków socjalnych, w 2025 r. najwięcej zgłoszeń od obywateli dotyczyło: spraw mieszkaniowych (przyznania wsparcia mieszkaniowego przez gminę dla osób w trudnej sytuacji, eksmisji, modernizacji infrastruktury), trudności w ustaleniu prawa do świadczenia wychowawczego oraz do świadczeń rodzinnych (w tym także w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego), świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego i problemu niealimentacji, rent rodzinnych, świadczeń pomocy społecznej (pieniężnych i niepieniężnych), ochrony majątku dziecka, spraw spadkowych.

Rzecznik występował do władz samorządowych, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jednostek pomocy społecznej. W sprawach świadczeniowych przystępował do postępowań sądowych, natomiast w sprawach eksmisyjnych kontaktował się z komornikami sądowymi i sądami. Uczestniczył w pracach parlamentarnych, konferencjach oraz wydarzeniach.

Rzecznik podejmował również działania generalne w przedmiocie m.in. włączenia dzieci w wieku przedszkolnym do programu „Dobry Start" albo stworzenia odrębnego programu dedykowanego tej grupie dzieci, funduszu alimentacyjnego, w kontekście kryterium dochodowego, wykluczenia transportowego dzieci, warunków ustawowych określających kwalifikacje wychowawcy podwórkowego oraz zakresu jego działań i zasad współpracy z innymi jednostkami pomocowymi na rzecz dzieci, bezdomności dzieci oraz domów dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży, zwolnienia od pracy na czas opieki nad dzieckiem, ponoszenia przez małoletniego opłat za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej, umożliwienia dzieciom rodziców z niepełnosprawnością pobierającym rentę socjalną otrzymania renty socjalnej rodzinnej lub innego świadczenia uzupełniającego po ich śmierci, braku regulacji nakładających na organizatorów wypoczynku obowiązku uwzględnienia sytuacji dzieci o specjalnych potrzebach dietetycznych, prawa do godziwych warunków socjalnych dzieci, dla których sąd rodzinny ustanowił pieczę bieżącą, postępowania ze środkami z tytułu świadczenia wychowawczego, realizacji praw socjalnych małoletnich przebywających w placówkach pieczy zastępczej, organizacji przetargów w gminach – związanych z organizacją dowozu dzieci.

W zakresie współpracy z organami władzy publicznej na rzecz przestrzegania prawa dziecka do godziwych warunków socjalnych Rzecznik prowadził działania dotyczące zasad odnoszących się do ustalania miesięcznych wydatków na utrzymanie dziecka, systemowego wsparcia dla opieki nad dziećmi do 3. roku życia, miejsc nieodpłatnego poradnictwa prawnego, wykluczenia dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej z możliwości korzystania z ulg i uprawnień wynikających z Karty Dużej Rodziny, preferencyjnego obliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych dla osób samotnie wychowujących dzieci.

2) Ochrona zdrowia

Wśród spraw indywidualnych odnoszących się do realizacji prawa dziecka do życia i ochrony zdrowia dominowały zgłoszenia związane z: dostępem małoletnich do świadczeń opieki zdrowotnej, hospitalizacją dziecka, zastrzeżeniami do jakości świadczeń zdrowotnych udzielanych dzieciom, zastrzeżeniami do działania osób udzielających świadczeń zdrowotnych w kontekście traktowania małoletniego pacjenta lub jego rodzica, opieką psychiatryczną i leczenia uzależnień.

W zakresie współpracy z organami władzy publicznej na rzecz przestrzegania praw dzieci, Zespół prowadził działania dotyczące m.in. używania

nowatorskich wyrobów tytoniowych, jednorazowych papierosów i e-papierosów przez osoby małoletnie, a także kontroli i nadzoru nad produktami takimi jak e-papierosy, jednorazowe waporyzatory i e-papierosy, ochrony praw małoletnich pacjentów, sytuacji w obszarze leczenia uzdrowiskowego dzieci, zabezpieczenia dostępności do świadczeń żywienia dojelitowego oraz żywienia pozajelitowego w warunkach domowych dla świadczeniobiorców do 18. roku życia, dzieci zagrożonych wstrząsem anafilaktycznym, zagrożeń wynikających z dostępności do nasion konopi indyjskich, w tym również nasion o wysokiej zawartości tetrahydrokanabinolu (THC), dostępności do opieki psychologicznej i psychiatrycznej dla dzieci w województwie podkarpackim, stosowania przymusu bezpośrednio w formie unieruchomienia w oparciu o przepisy ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, wprowadzenia zakazu reklamy piwa, działalności ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dedykowanych małoletnim w województwie małopolskim, genetyki klinicznej w Polsce w kontekście potrzebnych zmian prawnych i systemowych, towarzyszenia dziecku w czasie hospitalizacji w kontekście realizacji prawa dziecka do kontaktu z innymi osobami i do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej, a także w przypadku hospitalizacji dziecka w stanie terminalnym; świadczeń seksuologicznych i patologii współżycia udzielanych osobom poniżej 16. roku życia, terapii holdingu stosowanej wobec osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, informowania osób sprawujących opiekę zdrowotną nad pacjentami o wstrzymaniu obrotu danego produktu leczniczego, działalności przychodni AboTak, ochrony prawa do życia dzieci poczętych, małoletnich pacjentów z postępującą rodzinną cholestazą wewnątrzwątrobową (PFIC), działań promocyjnych przedsiębiorców – nagradzanie za oceny – w kontekście wpływu na zdrowie psychiczne dzieci, wykonywania tzw. operacji normalizujących u dzieci z zaburzeniami rozwoju płci, zróżnicowanym (różnorodnym) rozwojem płciowym (ZRP), przyjmowania dorosłych osób małoletnich na oddział psychiatryczny, dostępności niebezpiecznych przedmiotów dla osób małoletnich w celu zapobiegania zachowaniom autodestrukcyjnym, standardów pracy psychoterapeutycznej z dzieckiem będącym ofiarą przemocy domowej, przestrzegania praw małoletnich przebywających w krajowym ośrodku psychiatrii sądowej dla nieletnich, udziału dzieci w badaniach klinicznych, dostępu małoletnich do energetyków w postaci proszku do inhalacji przez nos, strategii zdrowego odżywania dzieci, kontraktowania przez Śląski Oddział Wojewódzki NFZ świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży I i II poziomu referencyjnego, zabezpieczenia dzieci z województwa warmińsko-mazurskiego do świadczeń z zakresu opieki psychiatrycznej, procedury podawania leków dzieciom przebywającym w instytucjonalnej pieczy zastępczej, zmian w opiece zdrowotnej nad uczniami.

Rzecznik współpracował z Ministrem Zdrowia, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Pacjenta, Narodowym Funduszem Zdrowia, Najwyższą Izbą Kontroli oraz konsultantami w ochronie zdrowia. Występował do podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych. Uczestniczył też w pracach parlamentarnych, konferencjach

oraz wydarzeniach zmierzających do realizacji i przestrzegania praw małoletnich pacjentów, prawa dziecka do ochrony zdrowia oraz systemu opieki zdrowotnej.

Rzecznik nie poprzestawał na interwencjach w sprawach indywidualnych, lecz analizował zagadnienia problemowe zmierzające do wprowadzenia zmian systemowych w przedmiocie m.in. poszerzenia katalogu świadczeń gwarantowanych na rzecz dzieci z problemami urologicznymi, ograniczenia używania nowatorskich wyrobów tytoniowych, jednorazowych papierosów i e-papierosów przez osoby małoletnie, a także zwiększenia kontroli i nadzoru nad bezpieczeństwem produktów takich, jak e-papierosy, jednorazowe waporyzatory i e-papierosy oraz ich obrotem, ograniczenia spożywania alkoholu przez osoby małoletnie, dostępu dzieci do mleka kobiecego z banku mleka kobiecego, ochrony małoletnich przed dostępem do substancji psychoaktywnych i ich szkodliwego używania, ochrony zdrowia dzieci chorych onkologicznie i hematologicznie, udziału osób wykonujących zawody medyczne w działaniach wynikających z przepisów o przeciwdziałaniu przemocy domowej, kolejności dostępu dzieci z pieczy zastępczej do świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, problemu z komplementarnością informacji w Indywidualnym Koncie Pacjenta w przypadku zmiany PESEL dziecka, braku miejsc w oddziałach psychiatrycznych i oddziałach leczenia uzależnień, do realizacji środków leczniczych i środków tymczasowych wobec nieletnich, profilaktyki zakażeń wywoływanych przez pneumokoki u dzieci, dostępu do leczenia dla dzieci z hemofilią, zmian w systemie szczepień ochronnych, trudności w realizacji świadczeń w ramach oddziału dziennego psychiatrycznego rehabilitacyjnego dla dzieci i młodzieży, zapewnienia małoletnim dostępu do specjalistycznej pomocy w przypadku kryzysu zdrowia psychicznego, w sytuacji, gdy przedstawiciel ustawy nie inicjuje takiego działania albo nie wyraża na to zgody, wzmocnienia praw małoletniego pacjenta, ochrony praw dziecka adoptowanego w kontekście przetwarzania jego dokumentacji medycznej, informacji dla mieszkańców o miejscach udzielających pomocy psychologicznej, psychiatrycznej i z zakresu interwencji kryzysowej, przygotowania nauczycieli do pracy z dziećmi z chorobami przewlekłymi oraz udzielania pierwszej pomocy i pomocy przedmedycznej, ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży z terenów powodzi z 2024 r., wsparcia socjalnego na rzecz możliwości realizacji leczenia uzdrowiskowego dzieci, profilaktyki zakażeń dolnych dróg oddechowych spowodowanych wirusem RS.

3) Przestrzeganie praw i realizacji uprawnień dzieci z niepełnosprawnością

W obszarze spraw indywidualnych, w zakresie dotyczącym przestrzegania praw i realizacji uprawnień dzieci z niepełnosprawnością, w 2025 r. najwięcej zgłoszeń od obywateli dotyczyło: sytuacji materialno-bytowej rodzin, w których wychowuje się jedno lub więcej dzieci z niepełnosprawnością,

trudności w zakresie rehabilitacji, ograniczonego dostępu do specjalistów, wysokości opłat za komercyjne usługi rehabilitacyjne, dowozów dzieci do placówek oświatowych, wysokości świadczeń pomocowych, orzekania o niepełnosprawności małoletnich.

Rzecznik występował do władz samorządowych, miejskich, powiatowych oraz wojewódzkich zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz do Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych. Przystępował do postępowań sądowych. Uczestniczył w pracach parlamentarnych, konferencjach oraz wydarzeniach.

W ramach współpracy z organami władzy publicznej Rzecznik podejmował działania dotyczące m.in.: zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz środków na ten cel, asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, dowozu dzieci z niepełnosprawnościami do szkół i przedszkoli, funkcjonowania systemu orzekania o niepełnosprawności u osób po ukończeniu 16. roku życia, terminu uruchomienia instytucji doradcy rodziny oraz jej rozszerzenia o usługę mobilnego doradcy włączenia społecznego, a także terminu oceny Programu „Za życiem". Rzecznik zgłaszał również zastrzeżenia dotyczące działania zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności.

W zakresie działań generalnych w tym obszarze RPD podejmował kwestie związane z orzekaniem o niepełnosprawności w przypadku chorób rzadkich i nieuleczalnych, interpretacją przepisów wynikających z art. 2 ust. 5 ustawy o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego[110] - w kontekście realizacji ulgi ustawowej 78 proc. DN/OP, sytuacją dzieci z cukrzycą typu 1 w systemie orzekania o niepełnosprawności, dowozem dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami do placówek oświatowych, udziałem małoletnich na komisjach orzeczniczych o niepełnosprawności, ustawą o asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami, zapewnieniem dzieciom z niepełnosprawnościami dostępności do wydarzeń szkolnych i wycieczek, trudnościami rodziców dzieci z niepełnosprawnościami z ustaleniem terminu występowania przez nich o świadczenie pielęgnacyjne w sytuacji, gdy orzeczenie o niepełnosprawności dziecka uzyskane zostało na drodze postępowania sądowego, uwzględnieniem płodowego zespołu alkoholowego (FAS) w katalogu jednostek chorobowych i przyczyn niepełnosprawności; orzekania o niepełnosprawności w przypadku dzieci niesłyszących.

[110] Dz. U. z 2024 r. poz. 380.

4) Sprawy społeczne

W obszarze spraw indywidualnych w zakresie spraw społecznych najwięcej zgłoszeń od obywateli dotyczyło: uciążliwości sąsiedztwa prowadzonej działalności gospodarczej, bezpieczeństwa małoletnich, relacji sąsiedzkich, społecznych, przekazów handlowych i reklam zawierających treści dyskryminacyjne ze względu na wiek, kwestii związanych z przejazdami środkami komunikacji publicznej i niepublicznej, spraw konsumenckich, działania podmiotów rynku finansowego, zastrzeżeń do treści publikacji, filmów, wydarzeń kulturalnych, a także działalności sportowej z udziałem dzieci.

Rzecznik występował m.in. do władz samorządowych, Rzecznika Finansowego, Rzecznika Konsumentów, jednostek nadzoru budowalnego, organów ścigania, jednostek ochrony środowiska, podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, klubów i związków sportowych oraz podmiotów transportu publicznego.

W zakresie współdziałania z organami władzy publicznej prowadził działania dotyczące m.in. kategoryzacji wiekowej dla książek i filmów, dostępu małoletnich do udziału w takich wydarzeniach, jak gale mieszanych sztuki walki – zarówno jako zawodnicy, jak i widzowie – oraz udziału w wydarzeniach dotyczących zjawiska tzw. *freak fight*, zachowania kontrolerów wobec małoletnich pasażerów, ochrony dzieci będących uczestnikami ruchu drogowego – w kontekście zabezpieczenia ich w kaski ochronne, udziału dzieci w reklamie festiwalu promującej alkohol, reklamy promującej książkę, jednoznacznie sugerującą próbę samobójczą małoletniej lub akt przemocy fizycznej wobec małoletniej, reklamy jednej z sieci sklepów kierującej przekaz do rodziców dzieci przystępujących do pierwszej komunii, reklam i promocji handlowych w związku z zakończeniem roku szkolnego („promocja za oceny na świadectwie"), reklamy jednego z napojów dedykowanych dzieciom.

Sprawa wprowadzenia obowiązku powszechnego stosowania w Polsce kasków u dzieci poruszających się rowerem, hulajnogą elektryczną lub przewożonych rowerem stanowiła również przedmiot działania generalnego RPD. W zakresie działań generalnych Rzecznik podjął także kwestię ochrony wrażliwości emocjonalnej i językowej małoletnich odbiorców przed wulgarnymi treściami w transmisjach medialnych. Ponadto Rzecznik podjął działanie generalne w sprawie swoistych trudności edukacyjnych dzieci KODA (słyszących dzieci niesłyszących rodziców).

8.2 Wystąpienia generalne – Zespół Zdrowia i Spraw Socjalnych

1) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie problemu dzieci z chorobami urologicznymi wieku dziecięcego oraz stworzenia świadczenia gwarantowanego, jakim jest uroterapia

W wystąpieniu generalnym[111] z 2 lutego 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę Ministra Zdrowia na problem dzieci z chorobami urologicznymi wieku dziecięcego, w szczególności na problemy z rożnego rodzaju formami zaburzeń trzymania moczu. Wyraził poparcie dla stworzenia świadczenia gwarantowanego dla tej grupy dzieci, jakim jest uroterapia – co było postulowane przez Konsultanta Krajowego w dziedzinie urologii dziecięcej, Polskie Towarzystwo Urologii Dziecięcej i Polskie Towarzystwo Nefrologii Dziecięcej.

Eksperci wskazują, że uroterapia jest pierwszym, podstawowym elementem terapeutycznym zaburzeń czynności pęcherza u dzieci. W działaniach na rzecz dzieci z rożnego rodzaju formami zaburzeń trzymania moczu, istotną rolę odgrywa właśnie rozwój uroterapii. Wiąże się to z koniecznością powstania nowego świadczenia gwarantowanego, jak i nowego zawodu medycznego – uroterapeuty.

W odpowiedzi[112] 4 kwietnia 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że leczenie zaburzeń mikcji, podobnie jak ich diagnostyka, w zależności od stanu pacjenta może odbywać się w ramach podstawowej opieki zdrowotnej (uroterapia standardowa) lub w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

Świadczeniobiorcy mają prawo do świadczeń z zakresu rehabilitacji leczniczej, a w przypadku dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego oraz schorzeniami neurologicznymi do przeznaczonej dla tych grup chorych rehabilitacji. W ramach tych świadczeń, w zależności od potrzeb pacjenta i choroby podstawowej, również możliwe jest zalecenie ćwiczeń mających zastosowanie w uroterapii.

Do Ministerstwa Zdrowia nie były dotychczas składane wnioski o wyodrębnienie świadczenia jakim jest uroterapia.

[111] ZZS.422.2.2025.
[112] DLG.7000.21.2025.

2) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie ochrony dzieci i młodzieży przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz wszelkich nowych wyrobów

W wystąpieniu generalnym[113] z 12 kwietnia 2025 r. do Ministra Zdrowia Rzecznik podniósł kwestię ochrony dzieci i młodzieży przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz wszelkich nowych wyrobów – zarówno tych zawierających nikotynę, jak i beznikotynowych – które dotychczas nie zostały zdefiniowane w ustawie z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych[114].

Rzecznik zwrócił uwagę na te obszary, które nadal wymagają podjęcia natychmiastowych działań przez państwo. Odnosi się to do kwestii kontroli i nadzoru nad składem i bezpieczeństwem stosowania już dostępnych na rynku wyrobów do palenia lub innego zażywania (np. tzw. snusy) – zarówno zawierających nikotynę, jak i beznikotynowych oraz do realnego wykonywania zakazu udostępniania wyrobów tytoniowych, papierosów elektronicznych lub pojemników zapasowych osobom do lat 18, tj. zakazu wynikającego z art. 6 ww. ustawy.

Rzecznik wystąpił o możliwie najszybsze podjęcie działań na rzecz dokonania rzetelnej oceny faktycznego realizowania przez sprzedawców zakazu, o którym mowa w art. 6 ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Rzecznik wyraził stanowisko, że należy wzmocnić element weryfikacji wieku kupującego produkty, o których mowa w ustawie, poprzez nałożenie na sprzedawców obowiązku dokonywania takiej weryfikacji. Rzecznik zwrócił też uwagę na konieczność podjęcia działań na rzecz zwiększenia zakresu nadzoru nad beznikotynowymi płynami, które obecnie nie podlegają zgłoszeniu do Biura ds. Substancji Chemicznych.

W odpowiedzi[115] 14 maja 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że aktualne działania antynikotynowe podejmowane przez resort skupiają się na wsparciu leczenia zespołu uzależnienia od nikotyny i relacji zadań wynikających w tym obszarze z Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025.

Minister wskazał, że resort zakończył prace nad implementacją do prawa krajowego przepisów dyrektywy delegowanej (UE) 2022/2100 z dnia 29 czerwca 2022 r. zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/40/UE[116] w odniesieniu do zniesienia niektórych zwolnień w przypadku podgrzewanych wyrobów tytoniowych.

---

113 ZZS.422.3.2025.
114 Dz. U. z 2024 r. poz. 1162.
115 ZPP.054.358.2025.
116 Dz. U. L 283 z 3.11.2022.

Przedmiotowe regulacje weszły w życie przepisami ustawy z 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych[117] i mają za zadanie wprowadzenie zakazu stosowania aromatów charakterystycznych, w tym mentolowego, w podgrzewanych wyrobach tytoniowych.

Ponadto 21 stycznia 2025 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy mający na celu uregulowanie rynku płynów beznikotynowych do elektronicznych papierosów oraz woreczków nikotynowych. Zaproponowane regulacje dotyczą m.in. wprowadzenia zakazu ich sprzedaży osobom do 18. roku życia, ograniczenia miejsc, gdzie możliwe będzie ich używanie, wprowadzenia zakazu sprzedaży w automatach oraz sprzedaży na odległość (w tym przez Internet), zakazu reklamy i promocji, konieczności zgłaszania informacji o tych wyrobach do Prezesa Biura do spraw Substancji Chemicznych, konieczności odpowiedniego oznakowania ich opakowań.

Z kolei 17 marca 2025 r., Zespół Programowania Prac Rządu włączył do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (UD213), który przewiduje m.in. wprowadzenie zakazu sprzedaży jednorazowych elektronicznych papierosów.

3) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie prawa do godziwych warunków socjalnych dzieci, dla których sąd rodzinny ustanowił pieczę bieżącą

W wystąpieniu generalnym[118] z 19 kwietnia 2025 r. do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Rzecznik zwrócił uwagę na problem zidentyfikowany po analizie spraw wpływających do Biura RPD – obowiązujące przepisy ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustaw świadczeniowych w praktyce wyłączają opiekunów pieczy bieżącej z automatycznego prawa do świadczeń, zmuszając ich do dochodzenia uprawnień przed sądami administracyjnymi. Taka sytuacja prowadzi do nierównego traktowania dzieci pozostających pod pieczą bieżącą w porównaniu z dziećmi wychowywanymi w rodzinie biologicznej lub pieczy zastępczej oraz ogranicza realizację prawa dziecka do godziwych warunków socjalnych.

Rzecznik zwrócił uwagę, że obowiązek opiekuna pieczy bieżącej obejmuje pełen zakres obowiązków wychowawczych i utrzymania dziecka, analogiczny do funkcji sprawowanych przez rodziców lub opiekunów zastępczych. Z tego względu postulował pilne działania systemowe, obejmujące: jednoznaczne uznanie sytuacji prawnej opiekunów pieczy bieżącej za równoważną sytuacji opiekunów zastępczych, wprowadzenie praktyk administracyjnych zapewniających dostęp do świadczeń rodzinnych i wychowawczych od momentu

117 Dz.U. z 2025 r. poz. 427
118 ZSS.422.13.2025.

ustanowienia pieczy bieżącej oraz rozważenie zmian legislacyjnych w celu rozszerzenia kręgu osób uprawnionych do świadczeń lub redefinicji pojęcia opiekuna faktycznego. W opinii Rzecznika wprowadzenie takich rozwiązań wzmocniłoby ochronę interesów dzieci i zapewniło spójne, równe traktowanie wszystkich małoletnich.

W odpowiedzi[119] 2 czerwca 2025 r. Minister poinformował Rzecznika, że sednem problemu nie jest ograniczona dostępność do tych świadczeń, a niestosowanie przez sądy od razu rozwiązań, jakie daje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej[120] oraz Kodeks rodzinny i opiekuńczy w zakresie zabezpieczenia dzieci wymagających umieszczenia poza rodziną biologiczną i zamiast tego powierzanie pieczy bieżącej nad dzieckiem. W ocenie Ministra właściwym rozwiązaniem w tym zakresie jest umieszczenie małoletnich w pieczy zastępczej. Jest to bowiem rozwiązanie, które z jednej strony zapewnia bezpieczeństwo dzieciom, z drugiej nie ogranicza ich opiekunom prawa do świadczeń.

Zgłaszane przez Rzecznika postulaty dotyczące zapewnienie prawa do wspomnianych świadczeń, w tym świadczenia wychowawczego, osobom sprawującym pieczę bieżącą nad dzieckiem zostaną poddane analizie i będą brane pod uwagę w przypadku ewentualnego prowadzenia prac nad nowelizacją przepisów ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci[121].

Stanowisko resortu rodziny nie uwzględnia sytuacji dzieci umieszczonych prawomocnym wyrokiem sądu w pieczy bieżącej, które – z uwagi na nieograniczenie władzy rodzicielskiej – nie mogą być objęte pieczą zastępczą, co ogranicza ich prawo do świadczeń socjalnych. Podczas posiedzenia Komisji do spraw Dzieci i Młodzieży 6 lutego 2025 r. przedstawiciel RPD zwrócił uwagę, że opiekunowie takich dzieci napotykają trudności w uzyskaniu świadczeń wychowawczych i z programu „Dobry start", co wymaga odwołań do sądów administracyjnych za każdy okres świadczeniowy, a sytuacja finansowa rodzin opiekujących się rodzeństwem może być zagrożona. Wystąpił o przesłanie informacji o ustaleniach Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z Ministerstwem Sprawiedliwości, dotyczących niestosowania przez sądy rozwiązań przewidzianych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Rzecznik czeka na przekazanie odpowiedzi przez resort rodziny.

119 DD-I.55.150.23.2025.
120 Dz. U. z 2025 r. poz. 49.
121 Dz. U. z 2024 r. poz. 421.

4) Wystąpienie generalne do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie oznakowania produktów spożywczych, w kontekście problemu nadwagi i otyłości u dzieci

W Biurze RPD identyfikowany jest narastający problem nadwagi i otyłości u dzieci, co generuje szereg dalszych wyzwań zdrowotnych u małoletnich, jak też problemów o charakterze systemowym, w tym organizacyjno-finansowych dla systemu opieki zdrowotnej w Polsce.

Dlatego 19 lutego 2025 r. Rzecznik skierował do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wystąpienie generalne[122] poruszające kwestię odpowiedniego etykietowania produktów spożywczych. Szczególnie tych, których głównymi odbiorcami są właśnie dzieci i młodzież.

Informacje na produktach spożywczych w zakresie referencyjnych wartości spożycia powinno się traktować jako wartości przybliżone. W swoim założeniu miały one pomóc konsumentom w planowaniu ich codziennych jadłospisów. Tym samym wszelkie informacje w tym zakresie, kierowane do konsumentów, powinny być nie tylko łatwe do zrozumienia, ale przede wszystkim nie powinny kupujących wprowadzać w błąd.

Tymczasem obecnie, tego rodzaju opisy najczęściej umieszczane są na opakowaniach żywności wyjątkowo małą i tym samym często nieczytelną czcionką. Nie bez znaczenia jest również to, że spora grupa konsumentów wciąż nie ma kompetencji, by właściwie zinterpretować podane przez producenta żywności dane.

Rzecznik wskazał, że opracowane przez ekspertów szczegółowe normy żywienia, w tym zapotrzebowanie organizmu w energię, makroskładniki, wodę, witaminy i składniki mineralne pozwalają na ich określenie i przedstawienie z uwzględnieniem potrzeb poszczególnych grup populacyjnych (w zależności od wieku, masy ciała, płci, aktywności fizycznej oraz stanu fizjologicznego). Referencyjne wartości spożycia wskazywane na opakowaniach żywności dotyczą wyłącznie norm przewidzianych dla osób dorosłych. Umieszczenie takich informacji na opakowaniach produktów spożywczych dedykowanych głównie najmłodszym konsumentom (np. serkach, jogurtach, słodyczach, napojach) należy niestety traktować jako przykład pewnego rodzaju wprowadzenia konsumenta w błąd.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik wystąpił do Ministra o przedstawienie stanowiska w zakresie możliwości wprowadzenia stosownych zmian do systemu etykietowania produktów żywnościowych.

[122] ZZS.422.4.2025.

W odpowiedzi[123] 20 marca 2025 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wskazał, że w jego ocenie wiodące kompetencje w zakresie działań państwa na rzecz niwelowania zjawiska nadwagi i otyłości oraz ich skutków ma Minister Zdrowia.

Resort rolnictwa przekazał również stanowisko[124] Ministra Zdrowia w kwestii oznaczeń na produktach spożywczych, z którego wynika, że zagadnienie znajduje się w sferze regulacji wspólnotowych. Polska poparła koncepcję harmonizacji systemów FOPNL (tj. powtórzona informacja o wartości odżywczej umieszczona z przodu opakowania, z ang.: *front of pack nutrition labelling*) w Unii Europejskiej. Ze względu na funkcjonowanie różnych dobrowolnych systemów FOPNL ustalenie jednego systemu dla całej UE będzie dla konsumentów korzystniejsze i bardziej zrozumiałe. Może to też ułatwiać podmiotom działającym na rynku spożywczym przygotowywanie etykiet żywności wprowadzanej do obrotu w kilku krajach Unii Europejskiej.

Minister Zdrowia wskazał, że istotną kwestią dla zdrowych wyborów żywieniowych konsumentów, oprócz zapewnienia zharmonizowanego systemu FOPNL, jest edukacja i rozpowszechnianie zasad prawidłowego żywienia.

W kwestii zagadnień związanych z nadwagą i otyłością u dzieci Rzecznik 19 lutego 2025 r. w wystąpieniu generalnym[125] do Ministra Zdrowia zwrócił się z prośbą o przekazanie informacji na temat podjętych lub planowanych działaniach na rzecz walki z problemem nadwagi i otyłości wśród dzieci i młodzieży, które już zostały podjęte lub są planowane.

W odpowiedzi[126] Minister Zdrowia wskazał, że z uwagi na to, że nadwaga i otyłość pozostaje jednym z głównych problemów zdrowia publicznego, mogącym mieć poważne konsekwencje zdrowotne, a także negatywne następstwa psychospołeczne, resort podejmuje szereg działań na rzecz profilaktyki, leczenia nadwagi i otyłości. Znalazło to odzwierciedlenie w dokumencie o charakterze strategicznym pt. „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030" oraz w mapie potrzeb zdrowotnych, która jest podstawą diagnostyczną dla wszystkich dokumentów w systemie ochrony zdrowia. Na tej podstawie opracowano plany transformacji (krajowy i wojewódzkie). W pierwszym z nich uwzględniono działania z zakresu promowania prawidłowego sposobu odżywiania oraz zapobiegania nadwadze i otyłości. W planach wojewódzkich też założono działania w tym zakresie.

Działania związane ze zwalczaniem otyłości uwzględniono też w Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020–2030 i Narodowym Programie Zdrowia (NPZ) 2021–2025.

123 DEJ.jn.057.2.2025.
124 ZPN.6110.20.2025.
125 ZZS.422.4.2025.
126 ZPN.054.9.2025.

W ramach NPZ kontynuowane jest działanie Narodowego Centrum Edukacji Żywieniowej, prowadzone są szkolenia w zakresie promowania zasad zdrowego żywienia i aktywności fizycznej. W ramach jego działań od 2021 r. są realizowane warsztaty edukacyjno-kulinarne dla realizatorów żywienia zbiorowego w przedszkolach i szkołach.

W zakresie NPZ na lata 2021–2025 Instytut Matki i Dziecka realizuje zadanie „Monitorowanie, wczesna diagnoza i interwencja w zakresie występowania nadwagi i otyłości oraz podwyższonego ciśnienia tętniczego krwi w populacji dzieci". W ramach zadania został opracowany program „Przybij Piątkę" skierowany do uczniów klas I–III oraz ich rodziców. Jego nadrzędnym celem jest ograniczenie ryzyka nadwagi, otyłości i podwyższonego ciśnienia tętniczego krwi u dzieci w wieku wczesnoszkolnym i poprawa zachowań zdrowotnych dzieci.

Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Ministerstwo Zdrowia wspólnie przygotowało program edukacji żywieniowej uczniów szkół podstawowych w klasach I–VI pod nazwą Junior-Edu-Żywienie (JEŻ).

W 2021 r. została wprowadzona opłata od napojów z dodatkiem substancji o właściwościach słodzących oraz kofeiny lub tauryny. Narodowy Fundusz Zdrowia przeznacza środki z opłaty cukrowej na działania o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym oraz na świadczenia opieki zdrowotnej związane z utrzymaniem i poprawą stanu zdrowia świadczeniobiorców z chorobami rozwiniętymi na tle niewłaściwych wyborów i zachowań zdrowotnych, w szczególności z nadwagą i otyłością.

Jednym z elementów rządowych działań, którego celem była poprawa sposobu żywienia i stanu odżywienia dzieci i młodzieży, było także wdrożenie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (tzw. rozporządzenia sklepikowego).[127]. Obecnie w Ministerstwie Zdrowia trwają prace analityczne dotyczące nowelizacji tych przepisów. Głównym celem projektowanych zmian jest promocja diety planetarnej oraz posiłków roślinnych w placówkach oświatowych.

Od 2024 r. obowiązują przepisy znowelizowanej ustawy o zdrowiu publicznym, która wprowadziła całkowity zakaz sprzedaży napojów z tauryną i kofeiną osobom do 18. roku życia oraz zakaz sprzedaży takich napojów na terenie szkół i w automatach.

W Ministerstwie Zdrowia powołano zespół roboczy do spraw przeciwdziałania otyłości przy Radzie do spraw Zdrowia Publicznego. Zadaniem zespołu

[127] Dz.U. z 2016 r. poz. 1154

jest przeprowadzenie analizy systemu ochrony zdrowia w zakresie przeciwdziałania otyłości.

5) Wystąpienia generalne do Głównego Inspektora Sanitarnego, Prezesa Biura ds. Substancji Chemicznych oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dotyczące kontroli i nadzoru nad produktami takimi, jak e-papierosy, jednorazowe waporyzatory i jednorazowe e-papierosy

Jednym z zagadnień szczególnie niepokojących Rzecznika jest użytkowanie przez małoletnich produktów przeznaczonych do palenia lub wapowania: e-papierosów, jednorazowych e-papierosów czy waporyzatorów.

Z danych wynika, że ponad połowa młodzieży poniżej 20. roku życia sięgnęła przynajmniej raz po papierosa lub e-papierosa. Małoletni nie mają większego kłopotu z zakupem e-papierosa. Samodzielnie – mimo prawnego zakazu takiej sprzedaży – kupuje je bez problemu ponad połowa. E-papierosy zerówki, czyli liquidy bez zawartości nikotyny, pali od czasu do czasu 68 proc. młodzieży. Połowa e-palaczy uważa, że nie szkodzą zdrowiu ani nie uzależniają. Dla 58 proc. młodych e-palenie jest modne.

Mając powyższe na uwadze, odrębnymi wystąpieniami z 14 kwietnia 2025 r. Rzecznik wystąpił do Głównego Inspektora Sanitarnego[128], Prezesa Biura ds. Substancji Chemicznych[129] oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów[130]o podjęcie działań na rzecz zwiększenia kontroli i nadzoru nad wspomnianymi produktami, w zakresie właściwości urzędów.

W odpowiedzi[131] 24 kwietnia 2025 r. Główny Inspektor Sanitarny poinformował o tym, że jest istotnie zainteresowany kwestią obrotu e-papierosami na terenie Polski, jednak w obecnym stanie nie ma narzędzi pozwalających na podjęcie skutecznych działań w zakresie ograniczania dostępności tych produktów na rynku. W ramach zadań ustawowych z zakresu zdrowia publicznego, w tym edukacji zdrowotnej, Państwowa Inspekcja Sanitarna od lat prowadzi działania, których celem jest ograniczanie inicjacji nikotynowej wśród dzieci oraz edukacja w zakresie skutków zdrowotnych palenia.

W odpowiedzi[132] 14 maja 2025 r. Prezes Biura ds. Substancji Chemicznych poinformował o działaniach prowadzonych przez Biuro w oparciu o przepisy ustawy z 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych[133] w zakresie zgłoszeń, stwierdzanych naruszeń i działań.

128 ZZS.422.7.2025.
129 ZZS.422.26.2025.
130 ZZS.422.26.2025.
131 CH.NR.620.58.2025.
132 BSCh-DWTP.63.25.2025.
133 Dz. U. z 2024 r. poz. 1162.

Biuro poinformowało o toczącym się procesie legislacyjnym nad ustawą nowelizującą tzw. ustawę tytoniową (UD 213). Dopiero w ramach tych prac przewidziano uprawnienie dla Prezesa Biura do spraw Substancji Chemicznych polegające na zlecaniu badań laboratoryjnych papierosów elektronicznych i pojemników zapasowych pod względem stwarzania przez te wyroby poważnego zagrożenia dla zdrowia.

Prezes Biura wskazał, że organem nadzoru uprawnionym do prowadzenia kontroli zgodności papierosów elektronicznych i pojemników zapasowych z przepisami ustawy tytoniowej jest inspekcja handlowa. Wobec tego, w celu zapewnienia niepodważalności działań polegających na faktycznym wycofaniu z obrotu wyrobów niespełniających wymogów ustawowych, na koniec każdego kwartału Biuro do spraw Substancji Chemicznych przekazuje do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) listę papierosów elektronicznych i pojemników zapasowych, które uznaje się za niezgłoszone na podstawie art. 11b ust. 7 ustawy tytoniowej w związku z niedopełnieniem wymogów formalnych. Do UOKiK został również przekazany szczegółowy wykaz wyrobów, których wprowadzanie do obrotu jest zakazane w związku z wydaniem w stosunku do nich decyzji na podstawie art. 11b ust. 11 ustawy tytoniowej.

W odpowiedzi[134] 16 maja 2025 r. Prezes UOKiK poinformował, że w ich ocenie wśród zadań podległej Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów inspekcji handlowej nie ma zagadnień związanych z ochroną zdrowia publicznego, które są przypisane innym organom. Mając jednak na uwadze art. 1 ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, inspekcja handlowa, w miarę posiadanych zasobów, kontroluje oferowane na rynku wyroby nikotynowe w placówkach detalicznych. Zadania te sprowadzają się m.in. do weryfikacji prawidłowości oznakowania wyrobów ostrzeżeniami i respektowania zakazu reklamy. Sprawdzane jest również przestrzeganie zakazu sprzedaży wyrobów nikotynowych nieletnim.

6) Wystąpienie generalne do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie orzekania o niepełnosprawności w przypadku dzieci z chorobami rzadkimi i nieuleczalnymi

W związku z toczącymi się pracami nad przebudową modelu orzekania o niepełnosprawności, w wystąpieniu generalnym[135] z 27 lutego 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych o poinformowanie, na jakim etapie znajdują się prace analityczne w obszarze orzekania o niepełnosprawności w odniesieniu do dzieci nieuleczalnie chorych. W szczególności, czy zostało opracowane narzędzie, które będzie wskazywać minimalny okres, na jaki powinno zostać

134 DIH-3.071.9.2025.
135 ZZS.422.8.2025.

wydane orzeczenie w przypadku dzieci chorujących na choroby rzadkie i genetyczne.

Rzecznik wskazał, że orzeczenia czasowe wydawane przez miejskie i powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności w odniesieniu do małoletnich nieuleczalnie chorych i dalszy brak regulacji w tym zakresie łamią koncepcję najlepiej pojętego interesu dziecka.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 27 lutego 2025 r.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych opublikował natomiast 26 marca 2025 r. nowe wytyczne dla zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności, które zobowiązują je do wydawania orzeczeń o stopniu niepełnosprawności na stałe. 208 schorzeń podzielono na dwie grupy (150 schorzeń, które uzasadniają dodatkowo przyznanie wskazań z pkt 7 i 8 orzeczenia o niepełnosprawności oraz 58 schorzeń, które uzasadniają dodatkowo przyznanie wskazań z pkt 8 orzeczenia o niepełnosprawności). Zmieniono również warunki orzeczenia o niepełnosprawności na okres do ukończenia 16. roku życia. Jak wynika z treści wytycznych dotyczących kwalifikowania do niepełnosprawności osób cierpiących na rzadkie schorzenia genetyczne charakteryzujące się jednorodnym przebiegiem i nierokujące zgodnie z aktualną wiedzą medyczną poprawy klinicznej ani funkcjonalnej – zasadne jest wydanie osobie orzeczenia o niepełnosprawności na okres do ukończenia 16. roku życia w odniesieniu do chorób spełniających łącznie oba warunki: nierokujących wyleczenia oraz nierokujących progresji w funkcjonowaniu, komunikowaniu się oraz nabywaniu umiejętności społecznych. Choroby, które spełniają powyższe warunki (w stosunku do których powinny być wydawane orzeczenia o niepełnosprawności do ukończenia przez dziecko 16. roku życia), zostały skategoryzowane w załącznikach A i B do dokumentu zawierającego wytyczne.

W treści załącznika A zawarto 150 schorzeń, w przypadku potwierdzenia których u orzekanego dziecka istnieje zasadność kwalifikacji do niepełnosprawności z ustaleniem wskazania konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz ustaleniem wskazania konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji na okres do ukończenia 16. roku życia.

W przypadku kwalifikacji do niepełnosprawności osób cierpiących na rzadkie schorzenia genetyczne, przy podejmowaniu decyzji dotyczących wydania orzeczenia o niepełnosprawności, należy uwzględniać opinie lekarzy posiadających doświadczenie w diagnostyce i terapii tych chorób, w szczególności specjalistów genetyki klinicznej.

7) Wystąpienia generalne do Ministra Zdrowia oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczące dostępu i konsumpcji przez dzieci napojów bezalkoholowych oraz do napojów dedykowanych dzieciom, których opakowanie jednoznacznie sugeruje nawiązanie do napoju alkoholowego.

12 kwietnia 2025 r. Rzecznik skierował do Ministra Zdrowia oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wystąpienie generalne[136], w którym zwrócił uwagę na zagadnienie dostępu i konsumpcji przez dzieci napojów bezalkoholowych, takich jak piwa, wina, cydry, jak również przeznaczonych dla dzieci napojów, których opakowanie jednoznacznie sugeruje nawiązanie do napoju alkoholowego, jak szampan czy wino musujące.

W ocenie Rzecznika w Polsce nadal brakuje skutecznej polityki na rzecz wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, zwłaszcza w zakresie ochrony małoletnich przed negatywnymi skutkami spożywania alkoholu. Systemowe ujęcie unormowań mających na celu ograniczenie czy eliminację negatywnych skutków spożywania alkoholu powinno mieć charakter kompleksowy. Aktywność w obszarze tej polityki nie może być sprowadzana wyłącznie do realizacji zadań przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Wpływ na ten obszar mają też inne naczelne organy państwa, w tym Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W Polsce coraz większą popularnością cieszy się segment napojów bezalkoholowych. Niepokój Rzecznika budzi to, że produkty typu piwo czy wino bezalkoholowe mogą być bez przeszkód prawnych nabywane i spożywane przez dzieci. Okoliczność ta jest wątpliwa pod kątem moralnym, nie ma także żadnego logicznego uzasadnienia dla swoistego oswajania małoletnich z piciem tego typu napojów. Przeciwnie, wydaje się to być niebezpieczne w kontekście skuteczności działań profilaktycznych na rzecz ograniczania spożywania alkoholu.

W ocenie Rzecznika dostęp osób poniżej 18. roku życia do napojów bezalkoholowych, które nazwą wprost nawiązują do alkoholu, powinien zostać poddany gruntowanej analizie. W szczególności pod kątem możliwości objęcia tych produktów jednoznacznym uregulowaniem prawnym tak, jeśli chodzi o dostęp fizyczny, jak i w kontekście znakowania opakowań (np. wskazanie, iż nie są to produkty dla dzieci).

Drugim aspektem, na który Rzecznik zwrócił uwagę, jest dostępność na polskim rynku napojów dla dzieci w opakowaniach sugerujących znaczne podobieństwo do szampanów czy win musujących. Produkty te na tyle trwale osadziły się na naszym rynku, że są powszechnie dostępne pod nazwą „szampan dla dzieci". Te gazowane napoje bezalkoholowe dla dzieci są reklamowane

[136] ZZS.422.10.2025.

przez ich producentów jako służące podkreślaniu wyjątkowych okazji, jak urodziny. Idea tego typu napojów jest jednak – zdaniem Rzecznika – społecznie szkodliwa, ponieważ od najmłodszych lat oswaja dziecko ze zwyczajem spożywania alkoholu podczas uroczystości, sprzyjając kształtowaniu potencjalnie niebezpiecznych nawyków wśród przyszłych dorosłych.

W odpowiedzi[137] 7 maja 2025 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi poinformował, że kwestia konsumpcji przez dzieci napojów bezalkoholowych nie mieści się w zakresie jego kompetencji, dlatego ewentualne uregulowanie zakazu sprzedaży tych produktów nieletnim powinno zostać przeanalizowane przez Ministerstwo Zdrowia.

W odniesieniu do napojów bezalkoholowych, których opakowania nawiązują do wina musującego, Minister uznał, że obowiązujące przepisy w wystarczającym stopniu określają wymagania, aby produkty te nie wprowadzały konsumentów w błąd, co do ich rzeczywistego charakteru.

W odpowiedzi[138] 14 maja 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że przeciwdziałanie spożywaniu napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież jest przedmiotem szczególnej uwagi Ministerstwa Zdrowia.

Minister Zdrowia poinformował, że postulaty RPD zostaną rozpatrzone w toku analizy zgłoszonych uwag do projektu ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (UD 147). Podczas prac nad tym projektem do resortu również wpłynęły uwagi dotyczące bezalkoholowych odpowiedników napojów alkoholowych.

8) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia dotyczące zabezpieczenia małoletnich pacjentów oddziałów szpitalnych w opiekę personelu pielęgniarskiego

W Polsce odnotowujemy znaczny wzrost liczby uczelni mających akredytację Ministra Zdrowia do prowadzenia kształcenia na kierunku pielęgniarstwo na poziomie pierwszego stopnia. Ten pozytywny trend nie przekłada się jednak na realny wzrost liczby pielęgniarek zatrudnionych w publicznym systemie ochrony zdrowia.

Analizy populacji pielęgniarek i położnych zatrudnionych w sektorze publicznym, uwzględniające ich wiek i aktywność zawodową pozwalają prognozować, z jak poważnymi wyzwaniami będzie się mierzyć polski system ochrony w kolejnych latach w związku z niedoborem tego personelu. Brak stabilności sytuacji kadrowej, związany m.in. z wciąż rosnącą średnią wieku pielęgniarek, będzie stanowić jedno z poważniejszych wyzwań dla systemu ochrony zdrowia.

137 DRE.wa.732.20.2025.
138 ZPP.62.49.2025.

Bezpieczeństwo małoletnich pacjentów w czasie hospitalizacji oraz jakość udzielanych im świadczeń zdrowotnych niewątpliwie związane są m.in. z zagwarantowaniem im właściwej opieki sprawowanej przez pielęgniarki i położne. Niedostateczna obsada podczas dyżurów oraz konieczność objęcia opieką zbyt dużej liczby pacjentów może powodować obniżenie jakości świadczeń zdrowotnych i opieki pielęgnacyjnej oraz negatywnie wpływać na bezpieczeństwo zdrowotne małoletnich pacjentów.

W związku z powyższym Rzecznik w wystąpieniu generalnym[139] z 28 kwietnia 2025 r. zwrócił się do Ministra Zdrowia o przekazanie aktualnych informacji na temat działań Ministerstwa Zdrowia w przedmiocie zabezpieczenia małoletnich pacjentów oddziałów szpitalnych w opiekę personelu pielęgniarskiego.

W odpowiedzi[140] 18 czerwca 2025 r. Minister Zdrowia wskazał, że mając na uwadze sposób określania minimalnych warunków dotyczących zatrudnienia pielęgniarek na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z 22 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego[141], co do zasady opiera się on na liczbie etatów zapewniających bezpieczne udzielanie świadczeń gwarantowanych w trybie hospitalizacji, jak i hospitalizacji planowej. Minimalne normy zatrudnienia pielęgniarek ustala kierownik podmiotu leczniczego po zasięgnięciu opinii kierujących jednostkami organizacyjnymi, określonymi w regulaminie oraz przedstawicieli organów samorządu pielęgniarek oraz związków zawodowych pielęgniarek i położnych działających na terenie podmiotu.

Odpowiedzialność za zarządzanie podmiotem leczniczym, w tym za prowadzoną politykę kadrową i zatrudnienia ponosi kierownik tego podmiotu, a w przypadku spółek - zarząd spółki kapitałowej.

Od lipca 2025 r. o ponad 14,34 proc. wzrosną wartości gwarantowanych prawem najniższych wynagrodzeń zasadniczych pracowników medycznych i okołomedycznych zatrudnionych w podmiotach leczniczych.

Wychodząc naprzeciw potrzebom zdrowotnym społeczeństwa oraz mając na uwadze poprawę dostępności do świadczeń zdrowotnych realizowanych przez pielęgniarki, w Ministerstwie Zdrowia podejmowane są działania mające na celu zwiększenie liczby aktywnych zawodowo pielęgniarek w systemie opieki zdrowotnej.

Wprowadzane są rozwiązania systemowe, które mają na celu rozwój kompetencji i uprawnień zawodowych pielęgniarek, niezbędnych do realizacji świadczeń zdrowotnych zabezpieczających bieżące potrzeby zdrowotne

139 ZZS.422.13.2025.
140 RKP.054.8.2025.
141 Dz.U. z 2013 r. poz. 1520

społeczeństwa, a jednocześnie przyczyniających się do większej samodzielności zawodowej, w tym rozszerzenie wykazu substancji czynnych zawartych w lekach i wyrobów medycznych ordynowanych przez pielęgniarki oraz wykazu badań diagnostycznych, na które pielęgniarki mają prawo wystawiać skierowania.

Ministerstwo Zdrowia wspiera także rozwój zawodowy pielęgniarek poprzez coroczne dofinansowanie szkoleń specjalizacyjnych. Ponadto, w celu wzmocnienia roli pielęgniarek w systemie opieki zdrowotnej, zostały wprowadzone zmiany do standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu pielęgniarki, mające na celu upraktycznienie kształcenia tak, by było dostosowane do aktualnych potrzeb rynku pracy – standardy wejdą w życie od roku akademickiego 2025/2026.

W ramach Krajowego Planu Odbudowy jest realizowany system zachęt do podejmowania i kontynuowania studiów na wybranych kierunkach medycznych, w tym również na kierunku pielęgniarstwo, w ramach którego przyznano m.in. stypendia oraz bezzwrotne wsparcie dla studentów tego kierunku.

Ponadto w ramach środków europejskich realizowane będzie wsparcie m.in. dla pielęgniarek w zakresie dofinansowania kursów kwalifikacyjnych, specjalistycznych i dokształcających – Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS).

Według danych Centralnego Rejestru Pielęgniarek i Położnych, prowadzonego przez Naczelną Radę Pielęgniarek i Położnych, systematycznie wzrasta liczba pielęgniarek wchodzących do zawodu.

9) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie programu wspierającego na rzecz rodzin wychowujących dzieci w wieku przedszkolnym

W wystąpieniu generalnym[142] z 16 kwietnia 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie możliwości stworzenia odrębnego programu, przeznaczonego dla rodziców (i innych osób uprawnionym) dzieci w wieku przedszkolnym – podobnie, jak jest to określone dla dzieci do lat 3 oraz dla dzieci objętych obowiązkiem szkolnym.

Rodzice dzieci w wieku szkolnym zostali objęci wsparciem finansowym z programu „Dobry Start", zaś rodzice dzieci do lat 3 zostali objęci wsparciem programu „Aktywny Rodzic". Reasumując, rodzice dzieci w wieku przedszkolnym zostali wykluczeni z tych programów. Nie otrzymują wsparcia finansowego związanego z uczęszczaniem małoletnich do przedszkola.

[142] ZZS.422.14.2025.

W odpowiedzi[143] 14 maja 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że nie prowadzi prac nad rozszerzeniem katalogu dostępnych form wsparcia dla rodzin z dziećmi o nowe świadczenie kierowane do rodziców lub opiekunów dzieci w wieku przedszkolnym.

Celem wprowadzonej ustawy z 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic"[144] jest ułatwienie rodzicom dzieci w tzw. wieku żłobkowym (12.–35. miesiąc życia) pogodzenia rodzicielstwa z aktywizacją zawodową poprzez m.in wyrównanie szans w dostępie do opieki żłobkowej. Przed wejściem w życie tej ustawy, korzystanie z opieki żłobkowej wiązało się w dominującej większości przypadków z koniecznością poniesienia znaczących opłat za żłobek przez rodziców. Jednym z obserwowanych rezultatów wprowadzenia ustawy „Aktywny Rodzic" jest odnotowany spadek przeciętnej opłaty rodziców w instytucjach opieki – żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów z 999,93 zł w sierpniu 2024 r. do 98,30 zł w lutym 2025 r.

Dzieci starsze są natomiast objęte finansowaną z budżetu państwa, powszechnie dostępną, opieką przedszkolną.

10) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie dostępu dzieci do mleka kobiecego z banku mleka kobiecego

W wystąpieniu generalnym do Ministra Zdrowia z 25 kwietnia 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na problemy dotyczące dostępu dzieci do mleka kobiecego, w szczególności w określonych sytuacjach zdrowotnych zarówno samych małoletnich, jak i ich matek.

Mleko matki (mleko kobiece) powinno być podstawą żywienia przez pierwszy rok życia każdego dziecka, a w kolejnych latach jego istotnym uzupełnieniem. Szczególnie istotne jest to dla tych dzieci, które ze względu na sytuację zdrowotną wymagają wzmożonej troski i postępowania leczniczo-terapeutycznego.

Obecnie w Polsce działa 16 banków mleka kobiecego przy szpitalach, będących jednostkami zajmującymi się bezpiecznym pozyskiwaniem mleka, przechowywaniem go, badaniem i dostarczaniem potrzebującym dzieciom, które z przyczyn losowych nie mogą być karmione mlekiem mamy.

Narodowy Fundusz Zdrowia jako płatnik publiczny finansuje żywienie dziecka mlekiem kobiecym tylko w przypadku żywienia dojelitowego wcześniaków do ukończenia 4. tygodnia życia wieku korygowanego oraz chorych noworodków, które nie mogą być karmione piersią, do 4. tygodnia życia. Banki mleka udostępniają natomiast mleko kobiece także wtedy, gdy dziecko

143 DPR-IV.070.31.2025.
144 Dz.U. z 2024 r. poz. 858

przedwcześnie urodzone może już otrzymywać pokarm doustnie – co nie jest finansowane ze środków publicznych. Także w przypadku posiadania znacznych zasobów mleka w banku, w uzasadnionych przypadkach, mogą je otrzymać także dzieci donoszone, które wymagają długiego leczenia, są obciążone wadami lub są w szczególnej sytuacji życiowej (osierocone, czekające na adopcje). Decyzja o dokarmianiu dziecka z banku mleka jest każdorazowo podejmowana przez lekarza i zespół pracowników banku, zależy od kolejności beneficjentów, która w każdym ze szpitali może być inna. Mleko z banku mleka zawsze udostępniane jest bezpłatnie. Przypadki te również nie są uwzględnione w koszyku świadczeń gwarantowanych.

Banki mleka powinny stanowić integralny element systemu opieki nad dzieckiem. Tymczasem brak regulacji prawnych dotyczących dystrybucji mleka kobiecego poza leczeniem szpitalnym, brak finansowania ze środków publicznych żywienia mlekiem z banku mleka kobiecego dzieci pozostających w opiece pozaszpitalnej oraz ograniczony zakres kwalifikacji do tego świadczenia powodują, że w – ocenie Rzecznika – konieczne jest podjęcie działań na rzecz poprawy dostępu najmłodszych do tego rodzaju żywienia. Szczególnie potrzeba ta ujawnia się wobec dzieci, które mają uzasadnienie zdrowotne do żywienia mlekiem kobiecym, a nad którymi sprawowana jest już opieka zdrowotna w warunkach pozaszpitalnych, dzieci mam chorujących onkologicznie (które z uwagi na prowadzone leczenie albo zabieg mastektomii nie mogą karmić piersią), dzieci mam będących nosicielkami wirusa HIV oraz dzieci w szczególnej sytuacji życiowej – m.in. opuszczone przez rodziców po narodzeniu (które w szpitalu czekają na pieczę zastępczą), dzieci pozostających pod opieką ośrodków adopcyjnych albo interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych.

W odpowiedzi[145] 26 maja 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że w ramach programu polityki zdrowotnej, służącego wykonaniu programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem" na lata 2022–2026 jest realizowane zadanie: odżywianie mlekiem kobiecym noworodków i niemowląt.

W celu zapewnienia opieki polegającej na odpowiednim odżywianiu noworodków i niemowląt, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu (powstałe w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu), zakłada się zwiększenie dostępności do żywienia mlekiem kobiecym, niepochodzącym od biologicznej matki przez dofinansowanie powstania banków mleka kobiecego w województwach, w których banki mleka kobiecego nie funkcjonują, jak również kontynuację możliwości dofinansowania sprzętu stanowiącego wyposażenie wszystkich funkcjonujących banków mleka kobiecego. Dla zwiększenia dostępności do żywienia mlekiem kobiecym niepochodzącym od biologicznej matki istotną kwestią jest

[145] RZZR.665.16.2025.

również podejmowanie działań wspierających współpracę banków mleka kobiecego z podmiotami leczniczymi, w których funkcjonuje oddział neonatologiczny o II lub III stopniu referencyjności.

Ministerstwo Zdrowia planuje rozszerzenie katalogu beneficjentów mleka pochodzącego z banku mleka kobiecego, którymi aktualnie są noworodki i niemowlęta, które nie mogą być odżywiane mlekiem biologicznej matki (tj. urodzone przed 37. tygodniem ciąży lub z masą urodzeniową poniżej 2500 g, donoszone w stanie ciężkim ze szczególnym uwzględnieniem tych, u których zdiagnozowano ciężkie lub nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju, w czasie porodu lub wymagają żywienia enteralnego).

Obecnie analizowana jest możliwość zapewnienia żywienia mlekiem pochodzącym z banku mleka kobiecego dzieci urodzone o czasie z przeciwwskazaniami do karmienia mlekiem biologicznej matki ze względu na stosowaną u niej farmakoterapię, a także dzieci, których matki zmarły po porodzie, dzieci przeznaczone do adopcji.

11) Wystąpienia generalne do Ministra Sprawiedliwości oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie reprezentacji dziecka przed zespołem do spraw orzekania o niepełnosprawności

W wystąpieniu generalnym[146] z 27 czerwca 2025 r. skierowanym do Ministra Sprawiedliwości oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych Rzecznik przedstawił zagadnienie dotyczące reprezentacji dziecka, umieszczonego w pieczy zastępczej, w postępowaniu przed powiatowym zespołem do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Rzecznik wskazał, że piecza zastępcza jest ustanawiana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, natomiast postępowanie przed powiatowymi zespołami do spraw orzekania o niepełnosprawności regulowane jest przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych[147]. W art. 6b ust. 1 tej ustawy określono, w katalogu zamkniętym, podmioty mające prawo wystąpić z wnioskiem o wydanie orzeczenia. Oznacza to, że żaden inny podmiot nie jest uprawniony do wystąpienia z takim wnioskiem. Podmiotami legitymowanymi do wystąpienia z wnioskiem są: osoba zainteresowana, przedstawiciel ustawowy osoby zainteresowanej, a także ośrodek pomocy społecznej działający za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego oraz centra usług społecznych, które powstały w wyniku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej.

146 ZZS.422.38.2025 i ZSS.422.19.2025.
147 Dz. U. z 2024 r. poz. 44, z późn. zm.

Z uwagi na powyższe, rodzice zastępczy, sprawujący bieżącą pieczę, których zakres praw i obowiązków wobec dziecka nie uległ w zakresie reprezentacji dziecka rozszerzeniu przez sąd albo którzy nie zostali ustanowieni jego opiekunami, nie mają możliwości samodzielnie wnioskować do powiatowych zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności o dokonanie oceny niepełnosprawności u dziecka, które stanowi podstawę do ubiegania się o istotne dla dobra dziecka świadczenia, ulgi i uprawnienia.

Dlatego, w ocenie Rzecznika, należy rodzicom zastępczym zagwarantować, na poziomie ustawy, możliwość reprezentacji dziecka przed zespołami orzeczniczymi, tak jak ma to miejsce odnośnie do spraw alimentacyjnych lub innych związanych z utrzymaniem dziecka.

W odpowiedzi[148] 1 września 2025 r. Minister Sprawiedliwości przekazał, że zgodnie z uzgodnieniami międzyresortowymi, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przejęło od Ministerstwa Sprawiedliwości prace legislacyjne nad nowelizacją art. 112^1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (k.r.o.). Pismem z 18 sierpnia 2025 r. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformowało, że projekt dotyczący zmian do art. 112^1 k.r.o. został włączony do nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jednocześnie wskazano, że projekt tej nowelizacji oczekuje na wpis do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów.

Rzecznik jest żywotnie zainteresowany przebiegiem procesu legislacyjnego.

12) Wystąpienie generalne do marszałków województw dotyczące realizacji praw dzieci w środkach transportu zbiorowego i kolejowego

W wystąpieniu generalnym[149] z 1 lipca 2025 r. do marszałków województw Rzecznik zaapelował o przeprowadzanie systematycznych szkoleń dla kontrolerów i uwrażliwienia ich na potrzeby małoletnich pasażerów publicznego transportu zbiorowego oraz rozważenie zorganizowania kampanii informacyjnej, która zwróci uwagę na prawa dzieci w środkach transportu zbiorowego i kolejowego oraz na odpowiedzialność osób dorosłych za ich bezpieczeństwo.

Do RPD wpływały liczne zgłoszenia dotyczące przejazdu małoletnich pasażerów środkami transportu zbiorowego publicznego. Zgłaszający formułują zastrzeżenia wobec zachowania osób kontrolujących podczas sprawdzania ważności biletów, zachowania kierowców pojazdów, sposobów uiszczenia opłaty za przejazd i kontroli dokumentów poświadczających uprawnienia małoletnich pasażerów do przejazdów ulgowych lub bezpłatnych. Ze zgłoszeń wynikało, że działania kontrolerów są ukierunkowane na bezwzględne nałożenie kar, opłat dodatkowych, zastraszenie

148 DSRiN-VII.053.6.2025.
149 ZZS.422.17.2025.

i tworzenie sytuacji stresowych oraz nacechowane są brakiem uprzejmości wobec małoletnich, oczekujących w wielu przypadkach na pomoc, wsparcie w trudnej dla nich sytuacji, udzielenie im niezbędnych informacji oraz umożliwienie opuszczenia przez małoletniego środka transportu na docelowym przystanku.

Organizatorami publicznego transportu zbiorowego właściwymi ze względu na obszar działania lub zasięg przewozów, zgodnie z ustawą z 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym[150], są jednostki samorządu terytorialnego (oraz ich związki) w tym m.in. gmina, powiat czy województwo. Zgodnie z ustawą zadaniem organizatorów jest planowanie rozwoju transportu, organizowanie publicznego transportu zbiorowego, zarządzanie publicznym transportem zbiorowym na swoim obszarze, a także możliwość ustanowienia zintegrowanego systemu taryfowo-biletowego obowiązującego w jego granicach. Realizacja tych zadań może przyczynić się do podniesienia standardu podróży i poziomu satysfakcji pasażera.

Samorząd województwa – w świetle ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa[151] – wykonuje określone ustawami zadania publiczne w sposób samodzielny, w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, w szczególności w zakresie transportu zbiorowego i dróg publicznych.

Dlatego Rzecznik zwrócił się do marszałków województw z prośbą o działania na rzecz podniesienia standardu podróży i tym samym poziomu satysfakcji pasażera, w szczególności poprzez zwrócenie uwagi na traktowanie małoletnich podczas kontroli biletów w podległych środkach transportu. Ponieważ małoletni podróżnicy mogą być często zestresowani lub niepewni w sytuacjach kontrolnych, Rzecznik apelował o przeprowadzenie działań edukacyjnych w kierunku wykazywania się przez pracowników cierpliwością i zrozumieniem dla sytuacji dzieci jako podróżnych.

W odpowiedzi marszałkowie województw informowali o podjętych w sprawie działaniach, ukierunkowanych na przekazanie uwag Rzecznika do podległych jednostek transportu zbiorowego oraz informowanie i edukowanie na temat praw małoletniego pasażera.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 1 lipca 2025 r. od marszałków województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, małopolskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, podlaskiego, pomorskiego, świętokrzyskiego, wielkopolskiego ani zachodniopomorskiego.

[150] Dz.U. z 2011 r. nr 5, poz. 13.
[151] Dz.U. z 1998 r. nr 91, poz. 576.

13) Wystąpienie generalne do Ministra Infrastruktury w sprawie wykluczenia transportowego dzieci

W wystąpieniu generalnym[152] z 2 czerwca 2025 r. do Ministra Infrastruktury Rzecznik, w związku z opublikowaniem raportu UNICEF Polska pt. „Wykluczenie transportowe dzieci i młodzieży w Polsce", zwrócił uwagę na skalę i konsekwencje wykluczenia transportowego dzieci i młodzieży w wieku 12–19 lat, w szczególności zamieszkujących obszary wiejskie oraz miejscowości o ograniczonym dostępie do infrastruktury społecznej. Z danych przedstawionych w raporcie wynika, że brak dostatecznego dostępu do transportu publicznego wpływa na możliwość realizacji przez dzieci ich praw, w tym do nauki, ochrony zdrowia, rozwoju zainteresowań i utrzymywania relacji społecznych.

Rzecznik zwrócił uwagę, że choć organizacja publicznego transportu zbiorowego należy do zadań jednostek samorządu terytorialnego, minister właściwy do spraw transportu może pośrednio oddziaływać na poprawę sytuacji dzieci i młodzieży poprzez inicjowanie zmian legislacyjnych oraz działań systemowych sprzyjających rozwojowi dostępnej i spójnej sieci transportu publicznego. W tym kontekście Rzecznik odniósł się do powołania w październiku 2024 r. Zespołu Eksperckiego do spraw Przeciwdziałania Wykluczeniu Komunikacyjnemu, którego zadaniem jest m.in. przygotowanie analiz, rekomendacji i propozycji zmian przepisów.

Rzecznik wystąpił z prośbą o przekazanie wyników prac Zespołu, w tym analiz, rekomendacji oraz propozycji zmian legislacyjnych, które zgodnie z zarządzeniem Ministra miały zostać przedstawione do 31 marca 2025 r. Ponadto Rzecznik zwrócił się o przekazanie – po weryfikacji raportu końcowego – informacji dotyczących realizacji projektu „Analiza skali wykluczenia komunikacyjnego na obszarze Polski wraz z rekomendacjami zmian legislacyjnych", w szczególności w zakresie rekomendowanych rozwiązań systemowych oraz sposobu wykorzystania wytworzonych materiałów i danych w planowaniu i programowaniu transportu publicznego w kraju.

W odpowiedzi[153] Minister Infrastruktury 27 lipca 2025 r. poinformował, że komplet wyników projektu pn. „Analiza skali wykluczenia komunikacyjnego na obszarze Polski" wraz z rekomendacjami zmian legislacyjnych w kontekście publicznego transportu zbiorowego T-INCLUDED, realizowanego w ramach Strategicznego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków" GOSPOSTRATEG V został przekazany do Ministerstwa Infrastruktury zgodnie z harmonogramem, z końcem czerwca 2025 r.

Minister podkreślił, że z uwagi na skomplikowany charakter zagadnienia wykluczenia komunikacyjnego, wagę odpowiedniego zdefiniowania tego

[152] ZZS.422.18.2025.
[153] DTD-2-1.4310.178.2025.

zjawiska oraz założeń przyjętych w przeprowadzonej analizie, niezbędne jest takie dysponowanie rezultatami projektu, które pozwoli uniknąć prezentowania cząstkowych informacji mogących wpływać na niewłaściwą ocenę stanu faktycznego. Po zakończeniu prac nad analizą rezultatów będzie możliwe udostępnienie wyników raportu innym podmiotom.

14) Wystąpienie generalne do Ministra Infrastruktury w sprawie problemów interpretacyjnych odnośnie do uprawnień przy zastosowaniu ulgi ustawowej 78 proc. DN/OP i jej realizacji

W wystąpieniu generalnym[154] z 12 czerwca 2025 r. do Ministra Infrastruktury Rzecznik podjął interwencję w sprawie stosowania ulgi ustawowej 78 proc. DN/OP w publicznym transporcie zbiorowym, wobec dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów.

Impulsem do wystąpienia były napływające do Biura RPD sygnały od rodziców i opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami, organizacji społecznych oraz pracowników branży kolejowej, wskazujące na niejednolitą i nieprawidłową interpretację przepisów regulujących zasady korzystania z tej ulgi.

Rzecznik zwrócił uwagę, że obowiązujące przepisy przewidują uprawnienie do ulgi 78 proc. dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz jednego z rodziców lub opiekuna, jednak wyłącznie w związku z przejazdami w określonym celu, tj. związanymi z edukacją, rehabilitacją lub opieką zdrowotną. W praktyce prowadzi to do licznych wątpliwości interpretacyjnych oraz ograniczeń w korzystaniu z ulgi, w szczególności podczas przejazdów do placówek udzielających świadczeń zdrowotnych.

W wystąpieniu Rzecznik podkreślił, że w obecnym stanie prawnym obowiązek okazywania dokumentów, potwierdzających uprawnienie do ulgi istnieje wyłącznie w trakcie kontroli biletowej i dotyczy przewoźnika lub osoby przez niego upoważnionej. Tymczasem zgłaszane przypadki wskazują na praktykę uzależniania sprzedaży biletu ulgowego przez kasjerów kas biletowych od okazania dokumentów zawierających dane wrażliwe dziecka, w tym informacji o stanie zdrowia czy rozpoznaniu choroby. W ocenie Rzecznika praktyka ta budzi poważne zastrzeżenia z perspektywy ochrony danych osobowych, poszanowania godności dziecka oraz prawa do prywatności.

Rzecznik zwrócił uwagę, że rozbieżności interpretacyjne dotyczą nie tylko pracowników kas biletowych, ale także drużyn konduktorskich, co dodatkowo potęguje niepewność prawną po stronie rodzin dzieci z niepełnosprawnościami i prowadzi do naruszania ich prawa.

[154] ZZS.422.20.2025.

Ponadto Rzecznik wskazał, że ograniczenie stosowania ulgi 78 proc. wyłącznie do przejazdów związanych z edukacją, rehabilitacją lub leczeniem wyklucza możliwość korzystania z niej w innych celach, w tym turystycznych i rekreacyjnych. W ocenie Rzecznika takie rozwiązanie nie uwzględnia potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w zakresie wypoczynku, integracji społecznej i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Rzecznik wystąpił do Ministra Infrastruktury z wnioskiem o dokonanie kompleksowej analizy przedstawionego zagadnienia, a w szczególności o rozważenie możliwości odformalizowania dokumentacji wymaganej przy przejazdach do placówek ochrony zdrowia tak, by ograniczyć konieczność okazywania dokumentów zawierających dane wrażliwe dzieci oraz o podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do rozszerzenia zakresu stosowania ulgi 78 proc. DN/OP również na przejazdy realizowane w celach turystycznych i rekreacyjnych.

W odpowiedzi[155] 11 sierpnia 2025 r. Minister Infrastruktury poinformował, że w resorcie są prowadzone prace nad zmianą systemu ulg ustawowych obowiązującego w komunikacji pozamiejskiej. Głównym celem projektowanych zmian jest uproszczenie i ujednolicenie systemu. Jednym z rozważanych rozwiązań jest zniesienie ograniczenia uprawnień dzieci i nastolatków dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych oraz ich rodziców i opiekunów do ulg na konkretne wskazane w ustawie trasy przejazdu. Dzięki temu możliwe będzie również uproszczenie sposobu poświadczania przez te osoby prawa do korzystania z ulg w publicznym transporcie zbiorowym.

Z uwagi na szeroki zakres projektowanych zmian i potencjalnie – w zależności od przyjętego wariantu – duże koszty ich wprowadzenia, a także inne procedowane obecnie przez resort reformy w publicznym transporcie zbiorowym w Polsce, planuje się, że w pierwszej kolejności prace obejmą zmiany w transporcie kolejowym.

15) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie narastającej fali agresji wobec pracowników systemu ochrony zdrowia

W wystąpieniu generalnym[156] z 6 maja 2025 r. Rzecznik wystąpił do Ministra Zdrowia w sprawie zjawiska narastającej fali agresji zarówno werbalnej, jak i fizycznej wobec pracowników systemu ochrony zdrowia. Agresywne zachowania w przestrzeni publicznej stają się sposobem wyrażania frustracji i napięcia emocjonalnego, a placówki medyczne – miejscem eskalacji negatywnych emocji. Wpływa to również na udzielanie świadczeń zdrowotnych m.in. dzieciom.

155 DBI-3.070.19.2025.
156 ZZS.422.21.2025.

W związku z tym Rzecznik zaapelował o podjęcie działań, których celem jest zapewnienie medykom bezpiecznego środowiska pracy oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa wszystkich pacjentów, w szczególności małoletnich.

W odpowiedzi[157] z 3 czerwca 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że w związku z występującymi aktami agresji wobec personelu medycznego Ministerstwo Zdrowia podjęło działania ukierunkowane na powstrzymanie przypadków agresji.

W styczniu 2025 r. w Ministerstwie Zdrowia odbyło się spotkanie z udziałem przedstawicieli kierownictw: Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendy Głównej Policji oraz Rzecznika Praw Pacjenta, poświęcone kwestiom bezpieczeństwa personelu medycznego. W efekcie resort sprawiedliwości prowadzi analizy skuteczności stosowania obowiązujących wytycznych Prokuratora Generalnego, co do sposobu postępowania w sprawach związanych z agresją wobec personelu medycznego.

Ponadto Minister Sprawiedliwości przedstawił projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, który ma na celu zwiększenie ochrony funkcjonariuszy publicznych oraz osób, które choć nie mają formalnego statusu funkcjonariusza, narażają swoje zdrowie i życie dla ratowania innych. Zaostrzenie sankcji karnych stanowi wyraźny sygnał, że państwo będzie konsekwentnie ścigać i karać sprawców ataków agresji.

W resorcie zdrowia pracuje zespół roboczy złożony z przedstawicieli Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Administracji i Spraw Wewnętrznych, Policji oraz reprezentacji ratowników medycznych, pielęgniarek ratunkowych i pracodawców ratownictwa medycznego, który ma na celu opracowanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo m.in. w oparciu o postulaty strony społecznej.

Minister Zdrowia wskazał również na już podjęte działania, m.in. polegające na wprowadzeniu do ustawy z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o państwowym ratownictwie medycznym oraz niektórych innych ustaw[158] zapisów wzmacniających bezpieczeństwo zespołów ratownictwa medycznego.

Ministerstwo Zdrowia prowadzi też kampanię edukacyjną na temat tego, jak istotna jest praca zespołów ratownictwa medycznego, jaka jest ich rola w systemie ochrony zdrowia i jak należy współpracować z ratownikami oraz ich wspierać, by mogli nieść pomoc.

157 DSW.054.67.2025.

158 Dz.U. z 2025 r. poz. 637.

16) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji dotyczące ochrony dzieci i młodzieży przed dostępem do substancji psychoaktywnych

W wystąpieniu generalnym[159] z 2 czerwca 2025 r. Rzecznik zasygnalizował Ministrowi Edukacji problem powracającej wśród dzieci i młodzieży mody na „dopalacze" i szkodliwe zażywanie substancji psychoaktywnych.

Od 2022 r. obserwowany jest stały wzrost zatruć wśród dzieci i młodzieży środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi. Najwięcej interwencji medycznych związanych z zatruciami w 2024 r. przeprowadzono w okresie wakacji, w czasie rozpoczęcia roku szkolnego oraz z początkiem roku akademickiego.

W ocenie Rzecznika dynamika wzrostu zatruć substancjami psychoaktywnymi wśród najmłodszych Polaków, budząca zrozumiałe obawy opinii publicznej, powinna stać się przedmiotem wzmożonego zainteresowania wszystkich instytucji odpowiedzialnych za zdrowie publiczne oraz edukację młodego pokolenia.

Skuteczna walka z dopalaczami wymaga nie tylko konsekwentnego monitorowania samego zjawiska, ale także sprawnego i adekwatnego reagowania na istniejące już zagrożenie – również poprzez działania edukacyjne kierowane do dzieci i młodzieży. Placówki oświaty, jako miejsca codziennego funkcjonowania dzieci i młodzieży, powinny w tym zakresie odegrać główną rolę.

Rzecznik zwrócił się do Ministra o rozważanie podjęcia stosownych działań mających na celu edukację dzieci i młodzieży na temat substancji psychoaktywnych.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 2 czerwca 2025 r.

17) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie bezdomności dzieci oraz wsparcia w postaci domów dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży

W wystąpieniu generalnym[160] z 20 maja 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie domów dla matek i kobiet z dziećmi.

Rzecznik wskazał, że w obecnym systemie wspierania osób w kryzysie bezdomności, świadczonym głównie w ramach pomocy społecznej dla szczególnej kategorii osób potrzebujących z małoletnimi dziećmi, a także dla kobiet w ciąży, przeznaczone są domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Konieczność zapewnienia schronienia dzieciom i ich

159 ZZS.422.22.2025.
160 ZZS.422.23.2025.

rodzicom/opiekunom – czy to na czas kryzysu, czy w okresie oczekiwania na rozwiązanie problemu mieszkaniowego – powoduje, że miejsca w domach dla matek zawsze będą potrzebne, mimo dążenia do deinstytucjonalizacji usług w obszarze bezdomności.

W procesie udzielania takiego schronienia ustawodawca przewidział współdziałanie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, przypisując każdej z nich określone zadania. Zadanie związane z zapewnieniem miejsc w takich placówkach jest realizowane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej szczebla powiatowego. Nie każdy jednak powiat musi prowadzić własny dom dla matek o zasięgu powiatowym. Przy czym opiekunowie dzieci najczęściej oczekują, że pomoc zostanie im udzielona w miejscu lub w pobliżu dotychczasowego zamieszkania, bez konieczności zmiany pracy, lekarza, przedszkola czy szkoły.

Rzecznik poddał pod rozwagę podjęcie inicjatyw, których celem jest zwiększenie liczby miejsc w domach dla matek, np. poprzez możliwość wsparcia zadania własnego powiatu w zakresie rozwoju sieci domów.

W odpowiedzi[161] z 17 czerwca 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazał, że prowadzenie domów dla matek z małoletnimi i kobiet w ciąży – zgodnie z art. 19 pkt 11 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej[162] – jest zadaniem własnym powiatu. Decyzja w zakresie sposobu realizacji tego zadania należy do samorządu. Jeżeli powiat nie prowadzi samodzielnie tego typu placówki, może zlecić to podmiotowi niepublicznemu, który działa w tym zakresie na jego terenie lub podpisać porozumienie z inną jednostką samorządu terytorialnego w celu zabezpieczenia realizacji tego zadania.

Minister dostrzega, że liczba tego typu placówek na terenie kraju jest mała. Resort występował zarówno do starostów powiatów, jak i wojewodów sprawujących nadzór nad realizacją zadań samorządów, wskazując, że zadania wynikające ze świadczenia pomocy w formie interwencji kryzysowej realizowane są przez samorządy powiatowe w sposób niewystarczający, co może stwarzać zagrożenie nieudzielenia odpowiedniej do potrzeb pomocy osobom w stanie kryzysu lub dotkniętym zdarzeniami losowymi.

Minister wskazał jednak, że zainteresowanie samorządów powiatowych tworzeniem nowych domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży jest małe. W roku 2025 Ministerstwo za pośrednictwem wojewodów rozeznało potrzeby samorządów powiatowych w tym zakresie, informując o możliwości ubiegania się o środki w ramach działania 1.4. Kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem". Środki przyznano wszystkim samorządom powiatowym, które złożyły za pośrednictwem urzędów

161 DPS-XIII.070.68.2025.

162 Dz. U. z 2024 r. poz. 1283.

wojewódzkich zapotrzebowanie w tym zakresie. Zapotrzebowanie w roku 2025 było niższe niż kwota dotacji na działanie 1.4. pozostająca w dyspozycji Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (5 mln zł).

18) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie chorób onkologicznych i hematologicznych u dzieci

W wystąpieniach generalnych[163] z 24 maja 2025 r. i 11 sierpnia 2025 r. Rzecznik występował do Ministra Zdrowia w sprawie chorób onkologicznych i hematologicznych u dzieci.

Corocznie diagnozę choroby nowotworowej otrzymuje 1 na 600 osób w wieku poniżej 18 lat. Choroby onkologiczne i hematologiczne u dzieci nie są determinowane przez styl życia dziecka, a wiele z nich ma agresywny przebieg. Dlatego pilne staje się podjęcie działań na rzecz zapewnienia dzieciom i młodzieży jak najlepszej diagnostyki i szybkiego podjęcia skutecznego leczenia.

W Polsce brakuje krajowego, kompleksowego źródła rzetelnych danych obejmujących populację małoletnich pacjentów onkologicznych i hematologicznych. Utworzony na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z 14 czerwca 2018 r. w sprawie Krajowego Rejestru Nowotworów[164], w oparciu o art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia[165], Krajowy Rejestr Nowotworów gromadzi dane dotyczące wszystkich nowotworów. Dane populacji pediatrycznej stanowią tylko jego część, a ich charakter jest wyłącznie statystyczny – bez kompleksowych opracowań dotyczących wszystkich aspektów chorób onkologicznych i hematologicznych u dzieci w Polsce.

Środowiska onkologów i hematologów pediatrycznych od lat postuluje utworzenie Rejestru Onkologii i Hematologii Dziecięcej, który spełniałby potrzeby onkologów i hematologów dziecięcych w dostępie do szczegółowych danych klinicznych.

Rzecznik poparł ten postulat.

Drugim aspektem, który Rzecznik poruszył w wystąpieniach była potrzeba stworzenia i przyjęcia Krajowej Sieci Onkologii i Hematologii Dziecięcej.

Polskie ośrodki kliniczne onkologii i hematologii dziecięcej współpracują ze sobą od lat. Współpraca opiera się jednak na więzach nieformalnych i wynika z inicjatywy samych specjalistów tych dziedzin medycyny. To trwające od dekad zaangażowanie, współpraca i determinacja osób ze środowisk reprezentujących onkologię i hematologię dziecięcą pozwoliło stworzyć w Polsce

163 ZZS.422.28.2025.
164 Dz.U. z 2018 r. poz. 1197.
165 Dz.U. z 2011 r. nr 113 poz. 657.

oddolny system leczenia małych pacjentów, według tych samych protokołów i w skoordynowanej sieci ośrodków. Działanie to skutkuje wysoką oceną polskiej onkologii i hematologii dziecięcej na tle innych krajów europejskich.

W ocenie Konsultanta Krajowego w dziedzinie onkologii i hematologii dziecięcej, zakończenie obowiązywania Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych, a następnie utworzenia Narodowej Strategii Onkologicznej i Krajowej Sieci Onkologicznej, które nie uwzględniają onkologii dziecięcej, dorowadziło do pogłębienia niedostatków systemowych w leczeniu dzieci z chorobami nowotworowymi.

W związku z tym Rzecznik zwrócił się do Ministra Zdrowia z prośbą o udzielenie informacji na temat decyzji dotyczącej stworzenia w Polsce Krajowej Sieci Onkologii i Hematologii Dziecięcej.

W odpowiedziach[166] z 27 czerwca i 5 września 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że 27 czerwca 2025 r. podjęto decyzję, by nie tworzyć oddzielnego rejestru onkologii i hematologii dziecięcej w drodze rozporządzenia oraz, by dane dotyczące onkologii i hematologii dziecięcej były przekazywane do Krajowego Rejestru Nowotworów (KRN). Za powyższym stanowiskiem Ministra przemawiały finansowanie ze środków budżetu państwa Krajowego Rejestru Nowotworów, który posiada prawną podstawę do działania i jest przeznaczony dla wszystkim chorych onkologicznie, zarówno dorosłych, jak i dzieci, oraz to, że utworzenie oddzielnego rejestru może spowodować rozproszenie, nadmiarowość i brak kompatybilności w przepływie danych dotyczących rejestracji nowotworów. Pojawiła się także deklaracja Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej Curie w Warszawie – Państwowego Instytutu Badawczego, jednostki prowadzącej KRN, możliwości dostosowania aktualnego systemu gromadzenia danych do potrzeb zgłaszanych przez Polskie Towarzystwo Onkologii i Hematologii Dziecięcej.

Minister Zdrowia poinformował, że resort nie prowadzi aktualnie prac nad projektem Krajowej Sieci Onkologii i Hematologii Dziecięcej.

19) Wystąpienia generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Zdrowia oraz Sekretarza Stanu Rady Ministrów w sprawie udziału osób wykonujących zawody medyczne w działaniach wynikających z przepisów o przeciwdziałaniu przemocy domowej

W wystąpieniu generalnym[167] z 20 września 2025 r. skierowanym do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Zdrowia i właściwego Sekretarza Stanu Rady Ministrów Rzecznik wskazał, że obawy budzi brak jasnych zasad postępowania w przypadkach, o których mowa w art. 12a

166 OKSO.054.6.2025 i OKSO.054.9.2025.
167 ZOM.422.1.2025 i ZZS.422.30.2025.

ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej[168], które byłyby jednolite dla przedstawiciela każdej ze służb wymienionych w tym przepisie, tj. pracownika socjalnego, funkcjonariusza Policji, lekarza, ratownika medycznego i pielęgniarki.

Szczegółowe regulacje w zakresie procedury zabezpieczenia dzieci odnoszą się tylko do postępowania Policji (rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 4 września 2023 r. w sprawie procedury postępowania Policji przy wykonywaniu przez pracownika socjalnego zapewnienia ochrony dziecku w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową oraz podejmowaniu decyzji o zapewnieniu tej ochrony)[169]. Nie ma natomiast jasnego trybu postępowania wobec osób wykonujących zawody medyczne. W konsekwencji ośrodki pomocy społecznej, na zasadzie dowolności, opracowują procedury działania.

Zdaniem Rzecznika istnieje potrzeba doprecyzowania w akcie wykonawczym zadań zawodów medycznych biorących udział w procedurze zabezpieczenia dzieci. Nieprecyzyjność przepisu stanowi zagrożenie dla skutecznej międzysektorowej współpracy instytucji stojących na straży dobra dziecka. Przepis art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej nie precyzuje bowiem, czy lekarz, ratownik medyczny lub pielęgniarka to osoby, które wchodzą w skład zespołu interdyscyplinarnego, gdy prowadzona jest procedura Niebieskiej Karty z grupy diagnostyczno-pomocowej, czy też chodzi o inne osoby.

Rzecznik zwrócił się zatem o wskazanie, czy podjęto już prace, które doprecyzują, z jakimi jednostkami systemu opieki zdrowotnej lub osobami wykonującymi zawód medyczny powinien współpracować pracownik socjalny.

W odpowiedzi[170] 27 października 2025 r. Minister Zdrowia potwierdził, że art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej jest nieprecyzyjny, co utrudnia skuteczną współpracę między instytucjami stojącymi na straży dobra dziecka.

Konstrukcja art. 12a nie uwzględnia sposobu organizacji systemu ochrony zdrowia – w przepisie tym zostały wymienione jedynie osoby wykonujące zawody medyczne, które mają uprawnienia do podejmowania takich decyzji, bez odniesienia się do funkcji, jaką osoba wykonująca dany zawód pełni w systemie ochrony zdrowia.

Sytuacja stwarza pole do dostosowania rozwiązań do realiów danej społeczności lokalnej. I tak np. niektóre samorządy zawierają umowy z określonymi podmiotami, wykonującymi działalność leczniczą na wykonywanie zadań

168 Dz.U. z 2005 r. nr 180 poz. 1493.
169 Dz.U. z 2023 r. poz. 1807.
170 RZPP.63.30.2025.

określonych w art. 12a, ale nie jest to rozwiązanie systemowe – takie można osiągnąć jedynie w drodze nowelizacji omawianego artykułu.

Ministerstwo Zdrowia, do którego trafiają informacje o nieuzasadnionym obciążaniu systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego w interwencjach realizowanych w trybie art. 12a, ale też skargi na odmowy uczestnictwa pracowników medycznych w tej procedurze, zdaje sobie sprawę z konieczności systemowego uregulowania tej kwestii. W porozumieniu z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów prowadzone są działania na rzecz wdrożenia odpowiednich rozwiązań.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w odpowiedzi[171] 1 października 2025 r. wskazał, że od 1 lipca 2024 r. sprawy dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej wynikające ze wskazanej ustawy, zostały przekazane z resortu do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Nie oznacza to jednak, że kwestie dotyczące krzywdzenia dzieci pozostają poza jego kręgiem zainteresowania, bowiem Ministerstwo było inicjatorem regulacji dotyczących ochrony dzieci przed przemocą domową.

Tworząc w 2011 r. przepis art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i włączając w działania przedstawicieli trzech służb, tj. pomocy społecznej, Policji i ochrony zdrowia, chodziło o to, by każdy specjalista ze swej zawodowej perspektywy mógł ocenić stan bezpieczeństwa dziecka i kolegialnie podjąć decyzję o czasowym przeniesieniu go poza rodzinę. W ciągu lat treść przepisu ewaluowała i obecnie główna odpowiedzialność spoczywa na pracowniku socjalnym przy konieczności współpracy z przedstawicielem Policji i ochrony zdrowia oraz, w miarę możliwości, psychologa.

Minister wskazał jednak, że m.in. po wejściu w życie rozporządzenia Rady Ministrów z 19 lutego 2025 r. w sprawie wzoru kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka, służącego stwierdzeniu zasadności zapewnienia dziecku ochrony w związku z przemocą domową[172] i pojawiającymi się problemami interpretacyjnymi, podziela pogląd Rzecznika, że kwestie budzące wątpliwości należy uregulować w sposób klarowny w przepisach właściwych dla systemu ochrony zdrowia.

20) Wystąpienie generalne do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie kategoryzacji wiekowej książek i filmów w kinach

W wystąpieniu generalnym[173] z 29 lipca 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie kategoryzacji wiekowej książek i filmów w kinach wskazując na systematycznie napływające do Biura RPD wnioski w sprawach indywidualnych, w których wnioskodawcy

171 DPS-XI.4110.8.2025.
172 Dz. U. z 2025 r. poz. 213.
173 ZZS.422.31.2025.

wyrażają zaniepokojenie, a nawet sprzeciw, wobec kierowania do dzieci i młodzieży oferty książek i filmów, które ze względu na treść są dla nich nieodpowiednie.

W wystąpieniu Rzecznik powołał się na dyrektywę o ochronie dzieci przed informacjami i materiałami szkodliwymi, zgodną z art. 13 ust. 2 i 17 Konwencji o prawach dziecka[174]. Rzecznik wskazał, że przepisy dotyczące ochrony osób małoletnich przed nieodpowiednimi treściami funkcjonują np. w ustawie z 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji[175]. Jakiekolwiek oznakowanie publikacji książkowych lub filmów wyświetlanych w kinach nie jest natomiast unormowane prawnie. Informacja o sugerowanym wieku dziecka, do którego kierowana jest oferta, jest umieszczana przez wydawców książek lub dystrybutorów filmów z własnej woli.

Zdaniem RPD należy szukać rozwiązań problemu, które z jednej strony zagwarantują swobodę dostarczania i świadczenia usług na rynku wydawniczym lub audiowizualnym, a z drugiej – zapewnią, by przekazywane dzieciom treści odpowiadały ich dobru. Jak się wydaje, nie ma przeciwwskazań, by wprowadzić ich oznakowanie podobnie, jak funkcjonuje to w systemie PEGI w przypadku gier komputerowych.

W odpowiedzi[176] z 11 grudnia 2025 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podkreślił, że przedstawiona problematyka jest przedmiotem zainteresowania resortu. W ramach dotychczasowych działań podjęto już rozmowy dotyczące możliwych kierunków usprawnień w obszarze ochrony małoletnich. Odbyły się spotkania z organizacjami społecznymi działającymi w tym obszarze, w tym z Zespołem Edukatorów Filmowych, których doświadczenie i postulaty stanowią istotny wkład w prowadzone analizy. Zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi będą także przedmiotem obrad nowopowołanego Zespołu do spraw Rozwoju Kinematografii, działającego przy resorcie.

21) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące Funduszu Alimentacyjnego, w kontekście kryterium dochodowego

W wystąpieniu generalnym[177] z 27 maja 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie mechanizmu corocznej waloryzacji kwoty kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego.

W zgłoszeniach kierowanych do Biura RPD rodzice podnoszą, że w ich ocenie fundusz, który miał być instytucją wspierającą dzieci, których prawa do

174 Przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.
175 Dz.U. z 1993 r. nr 7 poz. 34.
176 DPAiF-WPF.070.108.2025.
177 ZZS.422.32.2025.

otrzymywania alimentów są łamane przez niepłacących rodziców, stał się źródłem dodatkowej frustracji i poczucia niesprawiedliwości. Rozgoryczeni rodzice podnoszą, że utrzymanie sztywnego kryterium dochodowego prowadzi do sytuacji, w których osoby posiadające niewielkie dochody z pracy nie kwalifikują się do wsparcia, mimo że w rzeczywistości nadal muszą ponosić pełny ciężar utrzymania dziecka bez wsparcia drugiego rodzica. Jako przykład są wskazywane sytuacje, w których rodzic wychowujący samotnie dwójkę dzieci i zarabiający najniższą krajową przekracza próg umożliwiających uzyskanie świadczenia.

Rzecznik zaapelował o kompleksowe uregulowanie wskazanej tematyki, z uwagi na to, że przyjęte rozwiązania nie zabezpieczają w dalszym ciągu sytuacji dzieci samotnych rodziców, otrzymujących minimalne wynagrodzenie za pracę.

W odpowiedzi[178] 14 lipca 2025 r. Minister poinformował, że prowadzone są prace nad zmianą regulacji dotyczących mechanizmu waloryzacji kwoty kryterium dochodowego, które uprawnia do świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego. Resort złożył projekt ustawy nowelizującej m.in. ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i wprowadzającej mechanizm corocznej waloryzacji kwoty kryterium dochodowego.

22) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie swoistych trudności słyszących dzieci niesłyszących rodziców (KODA) w systemie edukacji

W wystąpieniu generalnym[179] z 28 maja 2025 r. Rzecznik wystąpił do Ministra Edukacji, wnioskując o podjęcie działań na rzecz poprawy sytuacji dzieci KODA (tj. dzieci słyszących wychowywanych przez niesłyszących rodziców) w polskim systemie edukacji.

Z danych statystycznych wynika, że ponad 90 proc. osób niesłyszących ma słyszące dzieci. W przestrzeni publicznej niewiele mówi się o wyjątkowości sytuacji rodzinnej i rozwojowej słyszących dzieci głuchych rodziców. Do specyfiki funkcjonowania dzieci KODA należy m.in. dwujęzyczność i dwukulturowość. Dla wielu dzieci KODA pierwszym naturalnym językiem, w jakim się komunikują, jest język migowy – język ich rodziców. Powoduje to wymuszoną dwujęzyczność. KODA jest osobą słyszącą, dlatego uczy się też porozumiewać w języku polskim mówionym i pisanym. Dzieci KODA należą też do dwóch różnych światów – ludzi słyszących i ludzi głuchych. Może być to doświadczenie wzbogacające, ale wśród KODA są też osoby zagubione między tymi światami, nie odnajdujące się w pełni w żadnym z nich. Znaczące dla rozwoju dzieci jest nierzadko występujące w rodzinach

178 DPR-IV.070.46.2025.
179 ZZS.422.35.2025.

KODA odwrócenie i pomieszanie ról opiekun–dziecko. Słyszące dzieci stają się z automatu tłumaczami, pośrednikami i opiekunami dla swoich niesłyszących rodziców w ich relacjach ze środowiskiem osób słyszących. Może to rodzić istotne konsekwencje dla ich dobrostanu, np. zespół utraconego dzieciństwa, brak czasu na własny rozwój, ignorowanie własnych potrzeb i uczuć oraz brak wsparcia.

W momencie rozpoczęcia edukacji dzieci KODA w różnym stopniu posługują się językiem polskim. Wiele zależy od warunków domowych, w szczególności intensywności kontaktu z osobami słyszącymi. W efekcie ich sprawność komunikacyjna i językowa może być obniżona, a to może skutkować m.in. problemami z opanowaniem podstawy programowej. Trudności mogą dotyczyć nie tylko języka polskiego, ale także innych przedmiotów nauczania. Co więcej, trudności językowe mogą być odbierane jako opóźnienie językowe, a nawet intelektualne. Informowano Rzecznika o sytuacjach podejmowania błędnej diagnozy możliwości edukacyjnych dziecka i krzywdzących dla niego oraz rodziny decyzji o kierowaniu dziecka do placówki specjalnej czy powiadomieniu służb pomocy społecznej o potrzebie wglądu w sytuację rodzinną dziecka.

Brak poczucia akceptacji, słaba integracja z klasą i szkołą, problemy z opanowaniem materiału oraz bagaż obowiązków pozaszkolnych nierzadko powoduje znaczącą absencję na zajęciach lekcyjnych. Wiele dzieci KODA nie informuje jednak nauczycieli o przyczynach swojej nieobecności m.in. z powodu obawy przed ośmieszeniem się, przez co są kwalifikowane do grupy uczniów tzw. trudnych.

Problem stanowi także współpraca na linii szkoła–rodzice. Stopień znajomości języka polskiego mówionego i pisanego wśród rodziców KODA jest zróżnicowany. Nieliczni nauczyciele szkół publicznych znają język migowy, a wiele szkół, nawet wiedząc o głuchocie rodziców ucznia, nie podejmuje inicjatywy służącej zapewnieniu tłumacza Polskiego Języka Migowego na potrzeby współpracy. Nierzadkie są sytuacje wykorzystywania ucznia KODA jako tłumacza w komunikacji z głuchymi rodzicami podczas zebrań, a nawet w sytuacjach rozwiązywania problemów wychowawczych tego ucznia. Najczęściej jednak, wobec trudności komunikacyjnych, grono pedagogiczne rezygnuje ze współpracy z niesłyszącymi rodzicami.

Mając na uwadze te okoliczności, Rzecznik uważa, że zadaniem organów państwa jest wdrażanie rozwiązań wspierających harmonijny rozwój i edukację dzieci KODA.

Rzecznik Praw Dziecka nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 28 maja 2025 r.

23) Wystąpienia generalne do Ministra Zdrowia w sprawie dostępu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i dzieci adoptowanych do świadczeń opieki zdrowotnej

W wystąpieniach generalnych[180] z 6 marca 2025 r. oraz 21 maja 2025 r. Rzecznik zwracał się do Ministra Zdrowia o rozważenie podjęcia działań zmierzających do objęcia dzieci w pieczy zastępczej szczególną opieką, w tym w zakresie udzielania im świadczeń opieki zdrowotnej. Działaniem takim byłoby niewątpliwie uwzględnienie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w gronie świadczeniobiorców mających szczególne uprawnienia do korzystania ze świadczeń poza kolejnością, o których mowa w art. 47c ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych[181].

Rzecznik obserwuje kryzys systemu pieczy zastępczej spowodowany m.in. zmniejszającą się liczbą rodzin zastępczych, przy jednocześnie stale zwiększającej się liczbie dzieci wymagających umieszczenia poza rodziną biologiczną.

Rzecznik stoi na stanowisku, że ogromnie ważna i odpowiedzialna, pełna empatii i zaangażowania praca rodziców zastępczych i pracowników innych form pieczy zastępczej musi znaleźć wsparcie instytucjonalne państwa. Osobom sprawującym pieczę należy maksymalnie ułatwiać wykonywanie obowiązków na rzecz dobra i rozwoju dzieci.

W odpowiedzi[182] 2 lipca 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że resort podjął współpracę z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w celu przyznania tego prawa wskazanym grupom.

Ministerstwem wiodącym jest w tym zakresie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, które planuje wprowadzić te przepisy w związku z planowanymi zmianami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

24) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące warunków ustawowych określających kwalifikacje wychowawcy podwórkowego oraz zakresu jego działań i zasad współpracy z innymi jednostkami pomocowymi na rzecz dzieci

W wystąpieniu generalnym[183] z 2 lutego 2025 r. do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Rzecznik Praw Dziecka ponownie wystąpił w sprawie sytuacji dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego. Zasygnalizował zdiagnozowane obszary problemowe w obrębie ustawy

180 ZRN.422.2.2025 i ZZS.422.33.2025.
181 Dz.U. z 2004 r. nr 210 poz. 2135.
182 DLU.054.24.2025.EW.2.
183 ZZS.422.39.2025 (ZSS.422.18.2024).

z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej[184], m.in. w kontekście wymaganych kwalifikacji oraz doświadczenia osoby pełniącej funkcję wychowawcy, kryteriów związanych z wymaganym doświadczeniem osoby prowadzącej terapię, terminologii użytej w art. 23 ust. 1 ww. ustawy – „placówka oświatowa, nieokreślonych zasad współpracy z podmiotami leczniczymi, zasadności rozszerzenia katalogu zawartego w art. 23 ust. 1 ustawy o współpracę z ośrodkami pomocy społecznej.

Rzecznik zwrócił się do Ministra o podjęcie działań w sprawie zapewniania dzieciom korzystającym z placówek wsparcia dziennego, w tym prowadzonych w formie pracy podwórkowej, adekwatnego wsparcia przez osoby do tego przygotowane i na jasnych, niebudzących wątpliwości zasadach.

W odpowiedzi[185] 10 lutego 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że w opinii resortu podnoszony problem angażowania do pracy w placówkach wsparcia dziennego osób nieposiadających wykształcenia czy kwalifikacji wymaganych przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi zagadnienie obejmujące ewentualną nieprawidłową praktykę i wymagające zgłoszeń tego typu nieprawidłowości, a następnie kontroli odpowiednich podmiotów w zakresie prowadzenia placówki wsparcia dziennego i wykonywania poszczególnych zadań. Sytuacja ta nie jest natomiast spowodowana brakiem regulacji ustawowych. W opinii resortu rodziny niektóre z podniesionych w piśmie Rzecznika trudności wynikają z nieprawidłowej praktyki jednostek samorządu terytorialnego oraz kierowników placówek wsparcia dziennego, mimo istnienia regulacji prawnych. Konieczne zatem pozostaje propagowanie dobrych praktyk w zakresie działalności placówek wsparcia dziennego i podkreślanie ich potencjału w systemie wspierania rodziny.

Jednocześnie Minister zapewnił, że kwestia dotycząca funkcjonowania placówek wsparcia dziennego, a przede wszystkim zapewnienia w ramach wykonywanych przez te placówki zadań odpowiedniej opieki potrzebującym dzieciom, pozostaje w zainteresowaniu resortu także pod względem przygotowywanych zmian legislacyjnych.

W toku działań Rzecznik wystąpieniem generalnym z 2 lutego 2025 r. zwrócił się też do Ministra Edukacji o stanowisko w sprawie zasadności dookreślenia wymagań kwalifikacyjnych osób pracujących z młodzieżą jako wychowawcy podwórkowi.

W odpowiedzi[186] 13 lutego 2025 r. wskazano, że w opinii Ministerstwa Edukacji Narodowej istnieje uzasadnienie do określenia w przepisach wymagań kwalifikacyjnych osób pracujących z młodzieżą jako wychowawcy podwórkowi – streetworkerzy, uwzględniając w szczególności obowiązujące standardy

184 Dz.U. z 2011 r. nr 149 poz. 887.
185 DD-I.55.150.12.2025.
186 DEW-WES.4035.3.2024.

dotyczące m.in. zaświadczeń z Krajowego Rejestru Karnego czy innych wymaganych ustawami. Taki obowiązek już istnieje w przypadku zatrudniania lub dopuszczania osób do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi (np. wyjazdy na ferie zimowe, agroturystyka, obozy jeździeckie). Pracodawca lub inny organizator w zakresie takiej działalności ma obowiązek sprawdzenia, czy dane zatrudnianej lub dopuszczanej osoby są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

25) Wystąpienie generalne do prezydentów miast, burmistrzów oraz wójtów w sprawie bezpieczeństwa dzieci w czasie wakacji

W wystąpieniu generalnym[187] z 16 czerwca 2025 r. do prezydentów miast, burmistrzów oraz wójtów Rzecznik skierował apel o podjęcie działań na rzecz zapewnienia dzieciom i młodzieży bezpiecznych warunków realizacji prawa do wypoczynku i czasu wolnego. Zwrócił uwagę, że okres wakacyjny wiąże się z intensywniejszym przebywaniem dzieci na świeżym powietrzu, często poza nadzorem osób dorosłych.

Rzecznik przypomniał, że prawo dziecka do wypoczynku, czasu wolnego i zabawy wynika z art. 31 Konwencji o prawach dziecka oraz nakłada na państwo i jednostki samorządu terytorialnego obowiązek podejmowania działań zmierzających do jego pełnej realizacji. Obowiązek ten obejmuje tworzenie, utrzymywanie oraz odpowiednie wyposażanie placów zabaw i rodzinnych miejsc rekreacji, a także zapewnienie ich właściwego stanu technicznego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa krajowego.

Kierując się dobrem dziecka oraz troską o bezpieczeństwo najmłodszych, RPD zwrócił się do władz samorządowych z prośbą o podejmowanie wszelkich działań mających na celu zapewnienie dzieciom bezpiecznych, dostępnych i gotowych do użytkowania miejsc zabawy i wypoczynku, nie tylko w okresie wakacyjnym, lecz przez cały rok. W szczególności wskazał na potrzebę stałego monitorowania stanu technicznego infrastruktury przeznaczonej dla dzieci.

Wystąpienie nie wymagało odpowiedzi.

26) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie dostępu do informacji z obu kont w Internetowym Koncie Pacjenta (IKP) po zmianie numeru PESEL dziecka.

W wystąpieniu generalnym[188] z 16 czerwca 2025 r. Rzecznik wystąpił do Ministra Zdrowia w sprawie problemu w dostępnie do informacji zawartych w Internetowym Koncie Pacjenta (IKP) w sytuacji zmiany numeru PESEL małoletniego pacjenta.

187 ZZS.422.42.2025.
188 ZZS.422.45.2025.

Działanie generalne zostało podjęte po analizie sprawy indywidualnej, w której wystąpił istotny problem z dostępem do informacji zawartych na obu kontach małoletniego pacjenta po zmianie płci metrykalnej, możliwości migracji i wymiany tych danych w ramach IKP.

Stosownie do art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności numer PESEL jest zmieniany także w innych przypadkach niż zmiana płci (art. 19 ust. 1 pkt 2), tj. w przypadku sprostowania daty urodzenia (art. 19 ust. 1 pkt 1), nadania numeru PESEL na skutek omyłki organu administracji publicznej mającej wpływ na numer PESEL lub wprowadzenia w błąd organu administracji publicznej co do tożsamości osoby (art. 19 ust. 1 pkt 3).

Sytuacja ta, w ocenie Rzecznika, narusza dobro dziecka poprzez usunięcie dostępu do informacji zawartych na IKP małoletniego, w związku z dokonaniem tranzycji prawnej, która jest istotnym elementem życia osób transpłciowych i niebinarnych, chcących dokonać w Polsce zmiany oznaczenia płci w dokumentach i zmiany imienia. Wpływa to jednoznacznie negatywnie na zachowanie ciągłości informacji i usług wynikających z art. 7 ust. 1 i art. 7a ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia[189].

Rzecznik wystąpił do Ministra Zdrowia o podjęcie stosownych działań.

W odpowiedzi[190] 4 lipca 2025 r. Minister poinformował, że na polecenie resortu Centrum e-Zdrowie (CeZ) opracowało rozwiązanie, które umożliwia pacjentom po zmianie numeru PESEL dostęp do danych medycznych na Internetowym Koncie Pacjenta (IKP). Jeżeli w Centralnym Wykazie Usługobiorców (CWUb) pojawi się informacja o relacji między poprzednim i nowym numerem PESEL, to pacjent w IKP otrzyma możliwość przełączenia się na konto i sięgania po dane rejestrowane z poprzednim numerem.

Jeżeli z CWUb zostanie dostarczona informacja, że nastąpiła zmiana PESEL, to automatycznie zostaną udostępnione nowe dane na nowym koncie pacjenta. Dane powiązane z poprzednim numerem PESEL będą danymi tylko do odczytu.

W przypadku, gdy zmiana dotyczy osoby małoletniej, możliwe jest udostępnienie wykazu udzielonych dziecku świadczeń w innej formie na wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka. W takim przypadku przedstawiciel ustawowy małoletniego powinien złożyć do CeZ przedmiotowy wniosek podpisany odręcznie lub elektronicznie wraz z dokumentami potwierdzającymi prawo do działania w imieniu dziecka oraz dokumentami potwierdzającymi zmiany danych dziecka.

189 Dz.U. z 2011 r. nr 113 poz. 657.
190 EZZPP.541.31.2025.

27) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie braku miejsc w oddziałach psychiatrycznych i oddziałach leczenia uzależnień do realizacji środków leczniczych i środków tymczasowych wobec nieletnich

W wystąpieniu generalnym[191] z 21 czerwca 2025 r. Rzecznik skierował wystąpienie do Ministra Zdrowia dotyczące poważnego problemu związanego z brakiem miejsc na oddziałach psychiatrycznych i oddziałach leczenia uzależnień do realizacji środków leczniczych i środków tymczasowych wobec nieletnich.

Problemy w obszarach dostępu (w aspekcie czasowym i terytorialnym) do leczenia psychiatrycznego i leczenia uzależnień dla dzieci i młodzieży oraz niewystarczającej liczby miejsc w oddziałach szpitalnych przeznaczonych do leczenia w warunkach stacjonarnych (w tym realizacji środków leczniczych dla nieletnich) są od lat identyfikowane w Biurze RPD.

Zgłoszenia trafiające do Biura RPD dotyczą także długiego czasu oczekiwania na realizację postanowień sądu opiekuńczego o umieszczeniu nieletniego w innym oddziale psychiatrycznym dedykowanym osobom poniżej 18. roku życia lub oddziale odwykowym, leczenia uzależnień dedykowanym osobom poniżej 18. roku życia – z uwagi na brak wolnych miejsc na tych oddziałach.

W ostatnim czasie sytuacja w tym obszarze pogarsza się, przybywa wniosków indywidualnych kierowanych do Rzecznika. Problem sygnalizują też sędziowie sądów opiekuńczych, którzy alarmują o braku możliwości wykonania orzeczenia z uwagi na brak wolnych miejsc w oddziałach na terenie całego kraju. Kryzysową sytuację potwierdza także Konsultant Krajowa w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży.

W wystąpieniu wykazano trudności w przedmiotowym obszarze związane ze zmianą stanu prawnego dotyczącego orzekania środka leczniczego wobec nieletnich, jakie wprowadziła ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – w porównaniu z uchyloną z dniem 1 września 2022 r. ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Problem związany z brakiem miejsc dedykowanych nieletnim na oddziałach psychiatrycznych i oddziałach leczenia uzależnień ma – w ocenie Rzecznika – zdecydowanie wymiar międzysektorowy i międzyresortowy. Istotna jest jednak kwestia dostępu małoletnich do świadczeń opieki finansowanych ze środków publicznych.

Wobec tego, Rzecznik wystąpił do Ministra Zdrowia o niezwłoczne podjęcie działań w obszarze zasygnalizowanych zagadnień, jak również współpracę z Ministrem Sprawiedliwości na rzecz wypracowania rozwiązań odpowiadających trudnej sytuacji braku możliwości szybkiej realizacji postanowień

[191] ZZS.422.46.2025.

sądu opiekuńczego o umieszczeniu nieletniego na innym oddziale psychiatrycznym lub oddziale odwykowym, leczenia uzależnień – z uwagi na brak wolnych miejsc na oddziałach.

W reakcji na to wystąpienie, 30 czerwca 2025 r. w Ministerstwie Zdrowia odbyło się spotkanie dotyczące problemów związanych z realizacją środka leczniczego dla nieletnich na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele kierownictwa resortu zdrowia i resortu sprawiedliwości, dyrektor Zespołu Zdrowia i Spraw Socjalnych Biura RPD, Konsultant Krajowa w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży i przewodnicząca Komisji Psychiatrycznej do Spraw Środka Leczniczego Dla Nieletnich, pełnomocnik Ministra Zdrowia do spraw psychiatrii sądowej i członek Komisji Psychiatrycznej do Spraw Środka Leczniczego dla Nieletnich.

W odpowiedzi[192] na wystąpienie, 21 października 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że trudna sytuacja w obszarze realizacji środków leczniczych jest mu znana. Z uwagi na międzyresortowy charakter zagadnienia, do wypracowania trwałej poprawy sytuacji niezbędna jest ścisła współpraca między Ministerstwem Zdrowia a Ministerstwem Sprawiedliwości. Ustalono, że wśród najpilniejszych zmian jest konieczność wprowadzenia możliwości realizacji środka leczniczego dla nieletnich w warunkach ambulatoryjnych i dziennych. Trwają prace nad opracowaniem propozycji legislacyjnych umożliwiających wdrożenie tego rozwiązania. W dalszej kolejności planowane jest przygotowanie propozycji zmian dotyczących zasad orzekania i realizacji środka leczniczego, a także wzmocnienia współpracy między podmiotami, działającymi w ramach resortu sprawiedliwości a placówkami leczniczymi.

28) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia dotyczące profilaktyki zakażeń pneumokokami u dzieci

W wystąpieniu generalnym[193] z 21 czerwca 2025 r. Rzecznik zaapelował do Ministra Zdrowia w sprawie działań na rzecz poprawy profilaktyki wszystkich dzieci przedwcześnie urodzonych.

Szczepionka 13-walentna jest bezpłatnie dostępna dla dzieci urodzonych przedwcześnie, jednak tylko dla tych, które urodziły się poniżej 26. tygodnia ciąży. Do realizacji obowiązkowego szczepienia przeciwko pneumokokom wcześniaków urodzonych przed 37. tygodniem, ale po 27. tygodniu ciąży, przeznaczony jest preparat 10-walentny.

Tymczasem szczepionka o mniejszej liczbie serotypów nie zabezpiecza przed serotypem 19A, który w Polsce występuje najczęściej i jest głównym zagrożeniem dla wszystkich dzieci urodzonym przedwcześnie.

192 ZPP.6141.7.2025.
193 ZZS.422.48.2025.

W odpowiedzi[194] 19 grudnia 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że decyzja dotycząca wyboru szczepionki przeciw pneumokokom do realizacji powszechnego programu szczepień po 8 latach od jego wprowadzenia niewątpliwie powinna uwzględniać zmieniającą się od 2021 r. sytuację epidemiologiczną inwazyjnej choroby pneumokokowej m.in. u dzieci. Powyższe będzie stanowiło przedmiot dalszych analiz.

29) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych dotyczące asystencji osobistej dla małoletnich osób z niepełnosprawnościami

W wystąpieniu generalnym[195] z 21 czerwca 2025 r. do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych Rzecznik podjął zagadnienie systemowego uregulowania dostępu do asystencji osobistej na poziomie ustawowym oraz stworzenia regulacji umożliwiającej rodzinom wychowującym dzieci z niepełnosprawnościami wsparcie w pełnieniu przez nich ról społecznych i zawodowych.

Rodziny wychowujące dzieci z niepełnosprawnościami w kierowanych do Rzecznika wnioskach wyrażają głębokie zaniepokojenie przedłużającym się stanem prac oraz obawiają się końcowego kształtu zapowiadanych rozwiązań.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 21 czerwca 2025 r.

30) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie dostępu do leczenia dla dzieci z hemofilią

W wystąpieniu generalnym[196] z 1 września 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Zdrowia w sprawie dostępu do leczenia dzieci cierpiących na hemofilię.

Wpływające do Biura RPD w 2025 r. apele dotyczyły dostępności do refundowanej profilaktyki krwawień dla populacji dzieci z hemofilią A i B, które ukończyły 2. rok życia – niezależnie od tego, czy występuje u nich kryterium refundacyjne, jakim jest trudny dostęp dożylny i liczba krwawień.

Do Biura RPD wpływały również wnioski i apele od organizacji pozarządowych i rodziców dzieci chorych na hemofilię wyrażające niepewność co do możliwości rozpoczęcia kontynuacji leczenia dziecka emicizumabem po ukończeniu przez nie 2. roku życia w przypadku, w którym nie występowałoby u nich kryterium, określone w pkt 2 lub 3 wskazania do leczenia emicizumabem w ramach programu lekowego B.15. Obawy te wynikały z tego, że

194 ZPŚ.640.15.2025.
195 ZZS.422.49.2025.
196 ZZS.422.54.2025.

dzieci, kończąc 2 lata musiałyby przejść na profilaktyczne podawanie leku dożylnie 3 razy w tygodniu (co kilkakrotnie zwiększa liczbę koniecznych iniekcji i oznacza zmianę formy podawania leków z podskórnej na dożylną).

Z perspektywy dziecka cierpiącego na hemofilię nadal ważną kwestią wymagającą rozwiązania, pozostaje utrudniony dostęp do długodziałających czynników krzepnięcia. Dostęp do tych czynników z pewnością wpłynąłby też na oczekiwania społeczne względem zapewniania szerokiego dostępu do produktów służących rutynowej profilaktyce epizodów krwawienia. Obecny brak dostępu do długodziałających czynników krzepnięcia, w szczególności czynników VIII i IX, powoduje, że leczenie hemofilii jest dla małoletnich bolesne, obciążające psychicznie i fizycznie – w dużej mierze z powodu konieczności dokonywania częstych wkłuć dożylnych.

Wobec powyższego RPD zwrócił się do Ministra Zdrowia o udzielenie informacji na temat stanowiska resortu zdrowia w kwestii możliwości i zasadności podjęcia prac nad konsolidacją ścieżek leczenia w Polsce hemofilii i pokrewnych skaz krwotocznych, w sposób ujednolicający ścieżki dostępu do leczenia i zapewniania pacjentom z hemofilią kontynuacji leczenia. Poprosił o informacje na temat działań resortu w obszarze rozszerzenia dostępu do nowoczesnych leków dla pacjentów z hemofilią, w szczególności leków podawanych podskórnie oraz długodziałających czynników krzepnięcia oraz – w miarę możliwości – perspektyw na zapewnienie dzieciom chorującym na hemofilię, a także dostępu w Polsce do terapii genowych w leczeniu hemofilii.

W odpowiedzi[197] 3 października 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że od 1 października 2025 r. na liście leków refundowanych, w ramach programu lekowego B.15 znalazły się dwa: lek Altuvoct (efanesoctocog alfa) – rekombinowany czynnik krzepnięcia VIII o ultrawydłużonym podaniu (raz na 7–10 dni) oraz lek Hemlibra (emicizumab) – przeciwciało monoklonalne naśladujące czynnik VIII do podania podskórnego – rozszerzenie refundacji do pełnej populacji pediatrycznej z ciężką postacią hemofilii A oraz umiarkowaną przy ciężkim fenotypie krwotocznym.

Każdy pacjent z hemofilią ma zapewniony dostęp doleczenia. Program leczenia hemofilii w Polsce jest jednym z najlepszych w Europie – zapewnia ciągłość terapii, bezpieczeństwo i wysoki poziom leczenia. Żadna inna grupa pacjentów nie ma tak zorganizowanego, specjalnego systemu dostaw i odbioru leków.

Odnosząc się do kwestii dostępu w Polsce do terapii genowych w leczeniu hemofilii, Minister Zdrowia poinformował, że do resortu nie wpłynął wniosek o objęcie refundacją terapii genowej stosowanej u pacjentów z hemofilią.

[197] PLR2.4504.788.2025.

Wyłącznie złożenie wniosku przedłożonego przez podmiot odpowiedzialny uruchamia tę procedurę.

31) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie zmian w systemie szczepień ochronnych

W wystąpieniu generalnym[198] z 25 sierpnia 2025 r. Rzecznik przedstawił Ministrowi Zdrowia oceny i wnioski zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony prawa dziecka do ochrony zdrowia w obszarze związanym ze szczepieniami osób małoletnich.

Szczepienia ochronne są elementarną częścią realizacji prawa dziecka do ochrony zdrowia. Jako najskuteczniejsze narzędzie zwalczania chorób zakaźnych powinny stanowić oczywisty element profilaktyki zdrowotnej i być postrzegane przez społeczeństwo w Polsce jako istotna składowa dbania o zdrowie dziecka. Dlatego konieczne jest prowadzenie systematycznych działań na rzecz zarówno popularyzacji szczepień ochronnych i edukacji społeczeństwa, jak i systemowej modyfikacji organizacji ochrony zdrowia w kontekście szczepień ochronnych, by niwelować trudności w skutecznym ich przeprowadzaniu.

W pierwszej kolejności Rzecznik wskazał, że obecnie w Polsce nie ma powszechnie dostępnej, „urzędowej" listy poradni udzielających konsultacji specjalistycznych z zakresu szczepień ochronnych, co w jego ocenie nie ułatwia szukania rozwiązań dla nieswoistych sytuacji związanych z zaszczepieniem dziecka. Może to zniechęcać przedstawicieli ustawowych dzieci, u których wystąpiła wspomniana okoliczność, w dążeniu do zaszczepiania dziecka. Nie sprzyja to również budowaniu zaufania do systemu szczepień w Polsce. Świadczenia w tym zakresie oczywiście są realizowane w ramach choćby POZ czy AOS, jednak nie ma systemowej odpowiedzi na potrzebę stworzenia powszechnie identyfikowanej i znanej zarówno osobom wykonującym zawód medyczny, jak i pacjentom sieci punktów, dedykowanych rozwiązywaniu trudności w podjęciu decyzji o zaszczepieniu dziecka albo wykonania szczepienia w niestandardowej sytuacji.

Drugi postulat Rzecznika, bazujący na opiniach eksperckich, dotyczył uwzględniania aktualnych danych epidemiologicznych przy tworzeniu Programu Szczepień Ochronnych, w tym w kontekście – doboru szczepionek do realizacji PSO.

W odpowiedzi[199] 19 grudnia 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że Konsultant Krajowy w dziedzinie epidemiologii wystosował wniosek do Ministra Zdrowia w sprawie rozszerzenia działalności Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej (AOS) o konsultacje specjalistyczne z zakresu szczepień

198 ZZS.422.55.2025.
199 ZPŚ.640.15.2025.

ochronnych, uwzględniających realizację szczepień według indywidualnego kalendarza szczepień (IKSz), celem zapewniania szczepień na rzecz dzieci w swoistej sytuacji zdrowotnej lub wynikających z określonych okoliczności.

Obecnie rozwiązania systemowe umożliwiają przeprowadzanie kwalifikacji na zlecenie lekarskie w podmiotach udzielających konsultacji specjalistycznych, realizujących konsultacje w ramach zakontraktowanych świadczeń w różnych zakresach, w tym szczepień ochronnych.

32) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie realizacji świadczeń w ramach oddziału dziennego psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży

W wystąpieniu generalnym[200] z 1 września 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Zdrowia o przeprowadzenie analizy konieczności wprowadzenia zmian w odniesieniu do przepisów dotyczących organizacji i realizacji świadczeń gwarantowanych na rzecz dzieci i młodzieży realizowanych, w oddziałach dziennych oraz wyceny tych świadczeń.

Rzecznikowi zostały zgłoszone przez świadczeniodawców oraz przez Konsultanta Krajowego w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży liczne trudności związane z takimi kwestiami, jak niejednoznaczna interpretacja obowiązku świadczeniodawcy w zakresie zapewniania pacjentowi leków, brak regulacji odnoszących się do możliwości rozliczania z płatnikiem nieobecności z przyczyn losowych pacjentów objętych świadczeniami w ramach oddziału dziennego psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży, niska wycena osobodnia w oddziale dziennym, która zdaniem świadczeniodawców nie uwzględnia działań, stanowiących integralny element pracy terapeutycznej (w tym częstych, intensywnych oddziaływań interwencyjnych z pacjentem, interwencyjnych konsultacji z rodzicami, a także konsultacji lekarskich).

Zdaniem ekspertów z zakresu zdrowia psychicznego, leczenie na oddziale dziennym jest najefektywniejszą formą wsparcia pacjenta i jego najbliższych w wychodzeniu z kryzysów. Ośrodki II stopnia referencyjnego, oddziały dzienne funkcjonujące w sposób efektywny i niezakłócony, stanowią nieodzowny element skuteczności reformy systemu ochrony zdrowia w obszarze zdrowia psychicznego małoletnich.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Ministra o przekazanie stanowiska w przedmiotowej sprawie oraz wskazanie działań już podjętych lub planowanych przez resort na rzecz wzmocnienia leczenia dzieci i młodzieży doświadczającej zaburzeń psychicznych w warunkach dziennych.

[200] ZZS.422.60.2025.

W odpowiedzi[201] 23 października 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że wielokrotnie dokonywał zmian warunków realizacji świadczeń gwarantowanych w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży.

W kwestii wyceny świadczeń podkreślono, że przekazano do Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji pismo zlecające kompleksową modyfikację obecnych zasad finansowania świadczeń psychiatrii dzieci i młodzieży, w oparciu o nowe warunki ich realizacji, zawarte w powstającym rozporządzeniu Ministra Zdrowia. Obecnymi pracami objęte będą również świadczenia realizowane w oddziałach dziennych na II poziomie referencyjnym.

33) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zwolnienia od pracy na czas opieki nad dzieckiem

We wspólnym wystąpieniu generalnym[202] Rzecznika i Naczelnej Rady Adwokackiej z 12 kwietnia 2025 r. skierowanym do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zwrócono się z wnioskiem o rozważenie podjęcia inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do zmiany treści art. 188 Kodeksu pracy[203]. Obecne brzmienie tego przepisu przewiduje, że pracownikowi wychowującemu przynajmniej jedno dziecko w wieku do 14 lat przysługuje w ciągu roku kalendarzowego zwolnienie od pracy w wymiarze 16 godzin albo 2 dni, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. Powyższa liczba dni wolnych na opiekę nie zwiększa się wraz z liczbą posiadanych dzieci poniżej 14. roku życia, w przeciwieństwie do innych uprawnień pracowniczych, jak urlop macierzyński, dodatkowy urlop macierzyński, urlop z tytułu przysposobienia, a także dodatkowy urlop z tytułu przysposobienia.

Zwrócono uwagę, że przepis art. 188 Kodeksu pracy wprawdzie nie stanowi bezpośrednio implementacji przepisów dyrektywy 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów, ale jest funkcjonalnym uzupełnieniem urlopu opiekuńczego z art. 173^1 Kodeksu pracy. Ten ostatni przepis stanowi zaś implementację art. 6 ust. 1 dyrektywy. Zgodnie z nim państwa członkowskie miały obowiązek zapewniania, aby każdy pracownik miał prawo do urlopu opiekuńczego w wymiarze pięciu dni roboczych w roku. Dni wolne na opiekę nad dzieckiem wskazane w art. 188 Kodeksu pracy stanowią istotne uzupełnienie powyższego urlopu wychowawczego, a analiza tekstów prawa obcego wskazuje na to, że szereg państw przyjęła bardziej korzystne rozwiązania w zakresie urlopu opiekuńczego, niż te wskazane w dyrektywie.

Rozważono wprowadzenie mechanizmu umożliwiającego stopniowe rozszerzenie uprawnienia określonego w art. 188 Kodeksu pracy w sposób zapewniający zwiększenie jego zakresu, bez nadmiernego obciążenia

201 DLGT.743.13.2025.
202 ZZS.401.1.2025.
203 Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 1465 z późn. zm.).

pracodawców. Podkreślono, że rozwiązanie to stanowiłoby uzupełnienie obowiązującego standardu implementacyjnego.

W odpowiedzi[204] z 10 lipca 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazał, że dostrzega problem dotyczący zwolnienia od pracy związanego z opieką nad dzieckiem. W związku z tym deklaruje, że przedstawione w wystąpieniu postulaty zostaną poddane analizie. Rozpoczęcie prac legislacyjnych nad zmianą art. 188 Kodeksu pracy w zakresie zwolnienia od pracy pracownika wychowującego dziecko wymagać będzie konsultacji z partnerami społecznymi, pracownikami oraz pracodawcami. Konieczne jest dokonanie oceny skutków wprowadzenia zmiany obecnych rozwiązań m.in. na sektor finansów publicznych, przedsiębiorstw oraz na rynek pracy.

34) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie ponoszenia przez małoletniego opłat za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej

Wystąpieniem generalnym[205] z 15 maja 2025 r. skierowanym do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Rzecznik zwrócił się z wnioskiem o rozważenie podjęcia inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do zmiany treści art. 61 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej [206], regulującego problematykę wysokości opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej (DPS), zasad jej ustalania oraz podmiotów zobowiązanych do jej ponoszenia, w sposób wyłączający osoby małoletnie z kręgu zobowiązanych do ponoszenia opłaty za pobyt krewnego w DPS.

Rzecznik wskazał, że jeżeli chodzi o realizację obowiązku wnoszenia opłaty za pobyt w DPS, to obowiązek ten jest uważany za publicznoprawny ciężar, powstający z chwilą przyjęcia mieszkańca do placówki. Orzecznictwo i doktryna dostrzegają jednak pewne funkcjonalne powiązanie z obowiązkiem alimentacyjnym pomiędzy krewnymi. W sprawach alimentacyjnych posiłkowy obowiązek krewnego dalszego powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności, osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi, albo uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami. Zatem możliwe jest obciążenie przedmiotową opłatą osób małoletnich. W wielu przypadkach osoby małoletnie są zobowiązane do opłaty na równi, a nawet przed dorosłymi zstępnymi, którzy sa bliżsi w stosunk udo mieszkańca DPS. Co prawda na podstawie art. 64 ustawy o pomocy społecznej osobę małoletnią można zwolnić z tej opłaty – częściowo lub całkowicie – także w oparciu o inne okoliczności niż wskazane w przepisie, uznając je za szczególnie uzasadnione. Decyzja ta ma jednak

204 DPP-I.070.16.2025.
205 ZZS.401.2.2025.
206 Dz. U. z 2024 r. poz. 1283.

charakter uznaniowy. Oznacza to, że nawet w przypadku spełnienia przesłanek zwolnienia, wyłącznie od organu zależy, czy przyzna zwolnienie. Istotne znaczenie dla podnoszonej przez Rzecznika kwestii ma zatem niewyłączenie z kręgu obowiązanych osób małoletnich, a co najmniej brak w art. 61 ustawy o pomocy społecznej, odpowiednika normy kodeksowej, wskazującej na spoczywanie obowiązku na bliższych krewnych przed dalszymi, którymi są osoby małoletnie.

W odpowiedzi[207] 12 czerwca 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej wskazuje w sposób ogólny, że do ponoszenia odpłatności za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej zobowiązani są: małżonek, zstępni przed wstępnymi. Przepis ten nie wskazuje, iż małoletni zstępni zobowiązani są do ponoszenia odpłatności za pobyt osób bliskich w domu pomocy społecznej. Jednocześnie przepisy nie wyłączają wprost zstępnych małoletnich z obowiązku odpłatności za pobyt bliskich.

Minister wskazał, że nawet w przypadku wydania decyzji ustalającej odpłatność od małoletniego, ośrodki pomocy społecznej korzystają z możliwości, jaką daje im ustawa o pomocy społecznej i zwalniają zobowiązane osoby małoletnie z ponoszenia tej odpłatności. Mając jednak na uwadze pojawiający się problem interpretacyjny, przepis ten wymaga doprecyzowania w ten sposób, że zobowiązane do ponoszenia odpłatności za pobyt osób bliskich w DPS powinny być tylko osoby pełnoletnie (pełnoletni zstępni), w ramach przygotowywanej nowelizacji ustawy o pomocy społecznej.

35) Wystąpienia generalne do Ministra Zdrowia, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Obrony Narodowej w sprawie ochrony praw dzieci objętych adopcją w kontekście informacji zawartych w dokumentacji medycznej

W wystąpieniach generalnych z 21 czerwca 2025 r. Rzecznik zwrócił się odrębnie do Ministra Zdrowia[208], Ministra Sprawiedliwości[209], Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji[210], Ministra Obrony Narodowej[211] o podjęcie działań na rzecz wprowadzenia zmian do właściwego dla danego resortu aktu wykonawczego w sprawie rodzajów, zakresu, wzorów oraz sposobu przetwarzania dokumentacji medycznej, w celu umożliwienia sporządzenia odpisów tej dokumentacji, uwzględniających zmianę danych osobowych, wynikającą z przysposobienia pełnego dziecka.

207 DPS-I.070.35.2025.
208 ZZS.401.3.2025.
209 ZZS.401.4.2025.
210 ZZS.401.5.2025.
211 ZZS.401.6.2025.

W wystąpieniach podmiotów leczniczych i wnioskach rodziców adopcyjnych kierowanych do Biura RPD wskazuje się, że obecne ramy prawne tworzenia, przechowywania i wydawania kopii dokumentacji medycznej nie pozwalają na dokonywanie zmian w dokumentacji medycznej, w kontekście dokonania przysposobienia pełnego małoletniego pacjenta.

Problem z zapewnieniem ciągłości dokumentacji medycznej dzieci przysposobionych jest istotny, w szczególności w sytuacji przysposobienia całkowitego, którego głównymi cechami są trwałość i tajemnica. W takich przypadkach przysposabiany uzyskuje nowy stan cywilny, sporządzany jest nowy akt urodzenia, z przysposabiającymi wpisanymi jako rodzice, a dziecko otrzymuje nazwisko rodziców.

Pierwotny akt urodzenia zachowuje się w zbiorach, jednak nie podlega on ujawnieniu i nie wydaje się z niego odpisów. W efekcie nie ma bezpośrednich powiązań pomiędzy danymi osobowymi przed adopcją i po niej.

Przepisy prawa w sprawie sposobu przetwarzania dokumentacji medycznej w podmiotach leczniczych nie uwzględniają tej okoliczności. W takich sytuacjach podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych napotykają na utrudnienia w zakresie prowadzenia i udostępniania dokumentacji medycznej dziecka przysposobionego. W efekcie może to skutkować utrudnieniami w zakresie kontynuacji leczenia, a wręcz pozbawić szansy prowadzenia prawidłowego procesu leczenia małoletniego. Może też narażać rodzinę na sytuacją trudną, związaną z niezamierzonym ujawnieniem danych.

W myśl obowiązujących przepisów, zmiana danych osobowych dziecka w dokumentacji medycznej i wszelkich wpisów w tę dokumentację, dokonanych przed dniem zaistnienia przesłanek prawnych i formalnych do zmiany oznaczenia nazwiska dziecka (ewentualnie innych danych) w dokumentacji medycznej jest niemożliwa.

Rzecznik poddał pod rozwagę właściwych resortów wprowadzenie możliwości wydawania, na wniosek opiekuna prawnego, odpisu dokumentacji medycznej ze zmienionymi danymi osobowymi pacjenta. Zdaniem Rzecznika pozwoli to na zachowanie zasady integralności i niezaprzeczalności danych dokumentacji medycznej, przy jednoczesnym spełnieniu oczekiwań rodziców adopcyjnych. Odpis, w przeciwieństwie do kopii dokumentacji, ze swojej natury może mieć charakter odpisu niepełnego, np. w zakresie pierwotnych danych osobowych pacjenta. Możliwość wydania odpisu dokumentacji przewiduje zaś art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

W odpowiedzi[212] 29 września 2025 r. Minister Zdrowia poinformował, że dokona analizy zgłoszonego przez Rzecznika zagadnienia. Minister podzielił zdanie RPD na temat konieczności uwzględnienia w tej sprawie ochrony interesu dziecka, a więc dopełnienie wszelkiej staranności, aby informacje o zmianie danych osobowych dziecka, w szczególności informacja o poprzednim nazwisku dziecka pozostały nieznane.

W odpowiedzi[213] 29 września 2025 r. Minister Sprawiedliwości rozpoczął proces legislacyjny nad projektem rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie dokumentacji medycznej, prowadzonej w podmiotach leczniczych dla osób pozbawionych wolności (B920).

Pismem[214] z 29 września 2025 r. przekazał do Rzecznika do konsultacji projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie dokumentacji medycznej, prowadzonej w podmiotach leczniczych dla osób pozbawionych wolności. Minister uzasadnił, że konieczność podjęcia prac legislacyjnych wynika z potrzeby zmiany przepisów odnoszących się do modyfikowania dokumentacji medycznej dziecka, które pochodzi od matki pozbawionej wolności i przebywało z nią lub urodziło się w jednostce penitencjarnej, w przypadku przeprowadzenia procedury przysposobienia (tzw. adopcji) wobec takiego dziecka.

W odpowiedzi[215]Rzecznik nie wniósł uwag do treści projektu oraz podziękował za podjęcie szybkiego działania w reakcji na wystąpienie z 21 czerwca 2025 r. i pełne uwzględnienie postulowanej przez Rzecznika zmiany brzmienia § 51 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie dokumentacji medycznej prowadzonej w podmiotach leczniczych dla osób pozbawionych wolności w kontekście sytuacji dzieci po pełnym przysposobieniu.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w odpowiedzi[216] 23 lipca 2025 r. poinformował, że resort podejmie prace nad zmianą stosownego aktu wykonawczego, niezwłocznie po zainicjowaniu przez Ministerstwo Zdrowia prac nad postulowaną przez Rzecznika zmianą w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania – w celu zachowania spójności w przepisach prawa.

Minister Obrony Narodowej w odpowiedzi[217] 21 czerwca 2025 r. poinformował, że po zapoznaniu się z problemem wskazanym przez Rzecznika oraz przeanalizowaniu obecnie obowiązujących aktów prawnych, w resorcie obrony dostrzega się konieczność zmiany rozporządzenia o dokumentacji

212 EZWP.054.1.2025.
213 DL-VI.465.19.2025.
214 RZS.0210.1.2025.JS.6.
215 ZZ.400.3.2025.
216 BMP.0791.5.2025.
217 DWSZdr-ZPiL.700.31.2025.

medyczne tak, by umożliwić dokonywanie zmian w dokumentacji medycznej w kontekście faktu dokonania przysposobienia pełnego małoletniego pacjenta, z zapewnieniem ciągłości dokumentacji medycznej oraz zachowaniem pełnej tajemnicy. Mając na uwadze powyższe, w Ministerstwie podjęte zostaną prace legislacyjne, których celem będzie wprowadzenie w podmiotach leczniczych, utworzonych przez Ministra Obrony Narodowej możliwości wydawania – na wniosek opiekuna prawnego – odpisu dokumentacji medycznej ze zmienionymi danymi osobowymi pacjenta.

36) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie umożliwienia dzieciom rodziców z niepełnosprawnością pobierającym rentę socjalną otrzymania „renty socjalnej rodzinnej" lub innego „świadczenia uzupełniającego" po ich śmierci.

W wystąpieniu generalnym[218] z 27 sierpnia 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w celu nowelizacji przepisów regulujących system świadczeń emerytalno-rentowych i socjalnych, w szczególności ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej oraz ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie umożliwienia dzieciom rodziców z niepełnosprawnością pobierającym rentę socjalną otrzymania „renty socjalnej rodzinnej" lub innego „świadczenia uzupełniającego" po ich śmierci.

Obecny stan prawny nie przewiduje takiej możliwości, ponieważ renta socjalna jest świadczeniem nieskładkowym i indywidualnym, wygasającym z chwilą śmierci osoby uprawnionej. W związku z tym dzieci, których jedynym opiekunem był rodzic z niepełnosprawnością, pobierający rentę socjalną, pozostają bez jakiejkolwiek formy zabezpieczenia socjalnego po jego śmierci.

W ocenie Rzecznika taka luka prawna prowadzi do poważnego naruszenia zasady równości i sprawiedliwości społecznej oraz zagraża realizacji prawa dziecka do godziwych warunków socjalnych, w tym prawa do odpowiedniego poziomu życia, ochrony i opieki. Szczególnie dotkliwe są skutki takiej sytuacji w przypadkach, gdy zmarły rodzic był osobą samodzielnie wychowującą dziecko, a drugi z opiekunów dziecka jest nieznany, pozbawiony praw rodzicielskich lub z innych przyczyn nie uczestniczy w życiu dziecka i nie partycypuje w kosztach jego utrzymania i wychowania.

Rzecznik Praw Dziecka nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 27 sierpnia 2025 r.

[218] ZZS.422.58.2025 - ZSS.422.6.2025.

37) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie braku regulacji nakładających na organizatorów wypoczynku obowiązku uwzględnienia sytuacji dzieci o specjalnych potrzebach dietetycznych

Rzecznik w wystąpieniu generalnym[219] z 23 sierpnia 2025 r. zwrócił się do Ministra Edukacji w sprawie problemu dotykającego dzieci ze specjalnymi potrzebami żywieniowymi, związanego z wykluczaniem ich z możliwości skorzystania z oferty półkolonii letnich z uwagi na brak zapewnienia im posiłków adekwatnych do stanu zdrowia (w ramach diety bezglutenowej lub innych leczniczych diet eliminacyjnych) bądź związanych ze stylem życia.

Przepisy prawa oświatowego odnoszące się do organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży – ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży – nie regulują kwestii dotyczących żywienia dzieci o specjalnych potrzebach dietetycznych i nie nakładają na organizatorów wypoczynku obowiązku zapewnienia specjalistycznej diety dla osób o specjalnych potrzebach żywieniowych bądź związanych ze stylem życia.

W ocenie Rzecznika powyższe stanowi istotną lukę w obecnym stanie, gdy coraz więcej dzieci cierpi na różnego rodzaju alergie i nietolerancje pokarmowe, metaboliczne choroby przewlekłe (m. in. cukrzycę) czy też inne choroby wymagające diety eliminacyjnej. Nie uwzględnia też obecnych realiów społecznych, w których wiele rodzin prowadzi określony świadomy model żywienia.

W odpowiedzi[220] 7 stycznia 2026 r. Minister Edukacji poinformował, że zgodnie z obowiązującymi przepisami organizator wypoczynku ma obowiązek zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki wypoczynku, w szczególności organizację wypoczynku w obiekcie lub na terenie spełniającym wymagania ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska oraz warunki higieniczno-sanitarne, określone w przepisach o ochronie przeciwpożarowej, ochronie środowiska i Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a w przypadku wypoczynku z udziałem dzieci i młodzieży niepełnosprawnej – organizuje wypoczynek w obiekcie lub na terenie dostosowanym do potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności uczestników wypoczynku. Ponadto organizator wypoczynku ma obowiązek zapewnić żywienie zgodnie z zasadami higieny żywienia określonymi w ustawie z 25 maja 2023 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

W przypadku podjęcia prac legislacyjnych przedmiotowej ustawy i rozporządzenia rozważone zostaną rozwiązania dotyczące żywienia uczestników wypoczynku i poddane konsultacjom społecznym.

---

219 ZZS.422.52.2025, ZSS.422.12.2025.

220 DK-WIP.072.15.2025.

38) Wystąpienie generalne do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie braku ujęcia cukrzycy typu 1 w zaleceniach dla wojewódzkich oraz powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności mających ułatwić uzyskiwanie orzeczeń o niepełnosprawności dzieciom z Zespołem Downa oraz z diagnozami genetycznych chorób rzadkich

W wystąpieniu generalnym[221] z 1 kwietnia 2025 r. Rzecznik wystąpił do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie braku ujęcia cukrzycy typu 1, w zaleceniach dla wojewódzkich oraz powiatowych zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności, mających ułatwić uzyskiwanie orzeczeń o niepełnosprawności dzieciom z zespołem Downa oraz z diagnozami genetycznych chorób rzadkich.

Od momentu opublikowania zaleceń do RPD kierowane były liczne zgłoszenia rodziców dzieci chorujących na cukrzycę typu 1, wyrażające żal i rozczarowanie wobec braku uwzględnienia sytuacji tych małoletnich w treści wydanych wytycznych. Rodzice dzieci podnosili, że ujęcie cukrzycy typu 1 w wydanych zaleceniach rozwiązałoby sytuację niepewności, w jakiej się znajdują. Podniesiono, że w przypadku tego schorzenia ich dzieci, wydawane orzeczenia nie są jednolite i zależą od zespołu orzeczniczego, który je wydawał.

Wobec tego Rzecznik zwrócił się z prośbą o analizę przedmiotowego zagadnienia oraz przedstawienie informacji co do możliwych działań na rzecz małoletnich chorujących na cukrzycę typu 1 i ich rodzin w kontekście zasad orzekania o niepełnosprawności małoletnich.

Rzecznik Praw Dziecka nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 1 kwietnia 2025 r.

39) Wystąpienie generalne do Ministra Infrastruktury w sprawie obowiązku powszechnego stosowania w Polsce kasków u dzieci kierujących rowerem, hulajnogą elektryczną, przewożonych rowerem

W wystąpieniu generalnym[222] z 3 maja 2025 r. Rzecznik wystąpił do Ministra Infrastruktury o wprowadzenie w przepisach ustawy z 20 czerwca 1997 r. – prawo o ruchu drogowym, przepisu stanowiącego o obowiązku powszechnym stosowania w Polsce kasków u dzieci kierujących rowerem, hulajnogą elektryczną lub przewożonych rowerem.

Polska w dalszym ciągu znajduje się wśród państw, których mieszkańcy narażeni są na wysokie ryzyko odniesienia ciężkich obrażeń lub śmierci w wyniku wypadku drogowego. Szczególnie niebezpieczne dla małoletnich są urazy głowy niezabezpieczonej kaskiem.

221 ZZS.422.9.2025 - ZSS.422.7.2025.
222 ZZS.422.11.2024.

W odpowiedzi[223] 30 czerwca 2025 r. Minister Infrastruktury wyraził poparcie dla propagowania bezpiecznych zachowań w ruchu drogowym, w tym również korzystania z kasku ochronnego we wskazanych przez Rzecznika przypadkach.

W Ministerstwie Infrastruktury podjęto prace analityczne dotyczące zasadności i zakresu zmian legislacyjnych w zakresie wprowadzenia obowiązku korzystania z kasku ochronnego przez kierujących rowerem lub hulajnogą elektryczną badź urządzeniem transportu osobistego w odniesieniu do dzieci i młodzieży.

Na posiedzeniu Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (KRBRD), które odbyło się 14 lipca 2025 r. z udziałem m.in. Ministra Infrastruktury, przewodniczącego KRBRD i przedstawiciela RPD omawiana i głosowana była uchwała, dotycząca wprowadzenia obowiązku korzystania z kasków ochronnych. Jednogłośnie podjęto decyzję o wprowadzeniu obowiązku stosowania przez dzieci i młodzież do lat 16 kasku ochronnego podczas jazdy rowerem, hulajnogą elektryczną lub urządzeniem transportu osobistego. Uchwała zobowiązała do rozpoczęcia prac legislacyjnych.

W listopadzie 2025 r. został procedowany projekt ustawy o zmianie ustawy – prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw, w którym m.in. wskazano, że kierujący rowerem, rowerem z napędem, hulajnogą elektryczną lub urządzeniem transportu osobistego, który nie ukończył 16 lat, w czasie jazdy będzie musiał korzystać z kasku. Obowiązek będzie dotyczył także osób będących pod opieką rodzica lub opiekuna prawnego. Z obowiązku stosowania kasku wyłączone zostały dzieci przewożone w foteliku bezpieczeństwa lub rowerem przeznaczonym do przewozu osób wyposażonym fabrycznie w pasy bezpieczeństwa, którego konstrukcja uniemożliwia użycie kasku.

Ustawę z 17 października 2025 r. o zmianie ustawy – prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw podpisał 27 listopada 2025 r. Prezydent RP. Nowe przepisy będą obowiązywać od czerwca 2026 r.

40) Wystąpienie generalne do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie potrzeby wzmocnienia ochrony dzieci przed wulgarnymi treściami w transmisjach medialnych

W wystąpieniu generalnym[224] z 10 września 2025 r. do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzecznik zaapelował o podjęcie działań systemowych w celu wzmocnienia ochrony dzieci przed nieodpowiednimi dla ich wieku treściami medialnymi, w szczególności pojawiającymi się w transmisjach na żywo, takimi, jak wydarzenia sportowe, koncerty czy imprezy

223 DTD-5-1.055.144.2025.
224 ZZS.422.57.2025.

plenerowe. Zgłoszenia kierowane do Biura RPD wskazują na obecność wulgarnych treści, agresji słownej, niewłaściwych gestów oraz zachowań promujących przemoc werbalną transmitowanych często w godzinach dostępnych dla małoletnich odbiorców.

Rzecznik zwrócił uwagę, że obowiązujące przepisy ustawy o radiofonii i telewizji nie nakładają na nadawców obowiązku kwalifikowania transmisji sportowych i innych wydarzeń transmitowanych na żywo do odpowiednich kategorii wiekowych ani ich oznaczania symbolami graficznymi, uwzględniającymi stopień potencjalnej szkodliwości przekazu dla dzieci. W ocenie Rzecznika stanowi to istotną lukę w systemie ochrony małoletnich przed treściami nieodpowiednimi, zwłaszcza w przypadku przekazów, których treść nie jest w pełni możliwa do przewidzenia w czasie rzeczywistym.

Uwzględniając rosnące znaczenie mediów w życiu dzieci i młodzieży oraz ich wpływ na rozwój emocjonalny, społeczny i poznawczy, Rzecznik wystąpił z wnioskiem o rozważenie inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do zmiany przepisów ustawy o radiofonii i telewizji. Postulowane zmiany dotyczyły w szczególności rozszerzenia obowiązku kwalifikowania transmisji na żywo jako potencjalnie szkodliwych dla małoletnich, wprowadzenia czytelnych oznaczeń graficznych przed emisją oraz wzmocnienia odpowiedzialności nadawców za treści niekontrolowane.

Rzecznik podkreślił, że proponowane rozwiązania pozostają w zgodzie z międzynarodowymi standardami ochrony praw dziecka, w szczególności z art. 17 Konwencji o prawach dziecka, który zobowiązuje państwa do zapewnienia dzieciom dostępu do bezpiecznych treści medialnych. Zwrócono również uwagę, że w warunkach powszechnej dostępności mediów oraz postępującej cyfryzacji rodzice nie zawsze są w stanie sprawować pełną kontrolę nad treściami odbieranymi przez dzieci, co uzasadnia wzmocnienie roli państwa w tym obszarze.

W odpowiedzi[225] 9 października 2025 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego wskazał, że nałożenie obowiązku odpowiednich oznaczeń, również w przypadku transmisji na żywo należących do kategorii, o której mowa w art. 18 ust. 5b, nie wydaje się być zasadne, szczególnie w kontekście już i tak znaczącego poziomu obciążeń nałożonych na nadawców, w porównaniu z konkurującymi z nimi platformami, w tym mediami społecznościowymi. Ponadto, wydarzenia sportowe trudno *a priori* zakwalifikować jako zagrażające dobru małoletnich. Ważnym sposobem zapobiegania docieraniu niewłaściwych treści do małoletnich podczas powoływanych wydarzeń powinny być przede wszystkim przepisy regulujące kwestię niepożądanych zachowań w trakcie przebiegu tych wydarzeń.

[225] DMSK-WPM.570.35.2025.

Temat ochrony małoletnich przed niewłaściwymi treściami pozostaje w centrum zainteresowania Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W ramach polskiej prezydencji w Radzie UE, Polska zainicjowała dyskusję nad potencjalnymi zmianami w dyrektywie o audiowizualnych usługach medialnych, ze szczególną sugestią w zakresie przeglądu przepisów dotyczącym obowiązków platform udostępniania wideo.

41) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie trudności w zakresie dowozu dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami do przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych

W wystąpieniu generalnym[226] z 24 września 2025 r. Rzecznik wystąpił do Ministra Edukacji w sprawie, identyfikowanych na podstawie zgłoszeń do Biura RPD, trudności w zakresie dowozu dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami do przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych.

Rzecznik wskazał, iż obecne uregulowania zawarte w ustawie z 14 grudnia 2016 r. – prawo oświatowe[227] wymagają pogłębionej analizy oraz wprowadzenia zmian umożliwiających dzieciom uzyskanie zwiększonego wsparcia. Rozważenia wymaga wskazanie wprost w ustawie informacji o możliwości wniesienia odwołania w przypadku niekorzystnych decyzji, podejmowanych przez gminy w zakresie dowozu. Brak regulacji związanych z zapewnieniem obowiązkowego bezpłatnego transportu do szkoły części uczniów szkół ponadpodstawowych, np. uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim czy uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym dowozu uczniów na praktyki zawodowe, którzy z uwagi na stan zdrowia nie są w stanie samodzielnie korzystać z komunikacji, stanowi w ocenie Rzecznika istotną lukę. Konieczne wydaje się też uregulowanie kwestii kwalifikacji, jakie powinni mieć opiekunowie dzieci z niepełnosprawnościami podczas przewozów.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 24 września 2025 r.

42) Wystąpienie generalne do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie zastrzeżeń do przebiegu udziału małoletnich w posiedzeniach komisji do spraw orzekania o niepełnosprawności

W wystąpieniu generalnym[228] z 25 września 2025 r. Rzecznik wystąpił do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych, sygnalizując przekazywane do Biura RPD – we wnioskach indywidualnych – zastrzeżenia odnośnie do przebiegu udziału małoletnich w posiedzeniach komisji do spraw orzekania o niepełnosprawności.

226 ZSS.422.3.2025.
227 Dz. U. z 2024 r. poz. 737.
228 ZSS.422.5.2025.

Przedstawiciele ustawowi małoletnich zgłaszali uwagi dotyczące przede wszystkim formy przeprowadzania wywiadu i badania z udziałem małoletniego z niepełnosprawnością, w tym m.in. konieczności opisywania problemów oraz negatywnego wypowiadania się przez rodziców o stanie zdrowia małoletniego i jego funkcjonowaniu w obecności dziecka albo zadawania przez członków komisji pytań dotyczących dziecka, niezwiązanych ze stwierdzoną jednostką chorobową.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 25 września 2025 r.

43) Wystąpienie generalne do Prezesa Rady Ministrów w sprawie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami

W wystąpieniu generalnym[229] z 4 października 2025 r. Rzecznik wystąpił do Prezesa Rady Ministrów w sprawie procedowania projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami.

Rzecznik podkreślił, że rodziny wychowujące dzieci z niepełnosprawnościami wyrażają głębokie zaniepokojenie przedłużającym się stanem prac nad tą ustawą.

Rzecznik wskazał na rozbieżne stanowiska resortów w sprawie możliwości łączenia świadczenia wspierającego z usługą asystencji. Wobec tego opiekunowie dzieci z niepełnosprawnościami obawiają się ostatecznego kształtu rozwiązań oraz tego, że kwestie sporne opóźnią wprowadzenie zmian.

W odpowiedzi[230] Biuro Prezesa Rady Ministrów poinformowało o przekazaniu pisma Rzecznika do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w celu udzielania odpowiedzi.

Z upoważnienia Ministra 23 października 2025 r. odpowiedzi[231] Rzecznikowi udzielił Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych. Poinformował, że projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami został 10 października 2025 r. skierowany do rozpatrzenia przez Radę Ministrów. Zgodnie, z aktualnym na dzień sporządzania odpowiedzi resortu, brzmieniem projektu, planowany termin wejścia w życie ustawy to 1 stycznia 2027 r. Zmiana ta podyktowana jest koniecznością zapewnienia właściwego przygotowania asystencji osobistej, w tym utworzenia systemów teleinformatycznych, przeszkolenia asystentów oraz przygotowania jednostek samorządu terytorialnego do organizacji i realizacji tej usługi.

229 ZSS.422.9.2025.
230 BPRM.5161.3.16.2025.
231 BON-VII.053.8.2025.

44) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie zapewnienia dzieciom z niepełnosprawnościami dostępności do wydarzeń szkolnych i wycieczek

W wystąpieniu generalnym[232] z 18 października 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Edukacji w sprawie wykluczania małoletnich z niepełnosprawnościami z życia społeczności szkolnej.

Z przekazywanych Rzecznikowi sygnałów wynikało, że dzieciom z niepełnosprawnościami wielokrotnie nie zapewnia się równego dostępu do udziału w wycieczkach szkolnych. Dotyczy to często sytuacji, gdy nie gwarantuje się dzieciom z ograniczeniami ruchowymi odpowiedniego środka transportu czy wsparcia dodatkowego opiekuna. Zgłaszane było Rzecznikowi również, że możliwość udziału tych dzieci w wycieczkach warunkowana jest często obecnością rodzica. Prowadzi to do sytuacji, w której mimo istniejących przepisów i deklaracji dzieci z niepełnosprawnościami wciąż napotykają na poważne bariery i wykluczenie.

Niepokojące w ocenie Rzecznika są informacje wskazujące na brak zapewnienia przez szkoły odpowiednich środków transportu czy dodatkowych opiekunów podczas organizowanych wydarzeń i posiłkowanie się pomocą rodziców dzieci.

Rzecznik zaapelował do Ministra o podjęcie działań mających na celu zagwarantowanie dzieciom z niepełnosprawnościami dostępności we wszelkich organizowanych wydarzeniach oraz o zwrócenie uwagi kuratorom oświaty, by w ramach sprawowanego przez nich nadzoru pedagogicznego i kontroli nad szkołami, weryfikowali zagadnienie wykluczenia uczniów z niepełnosprawnościami z aktywności szkolnych.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 18 października 2025 r.

45) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie trudności rodziców dzieci z niepełnosprawnościami z ustaleniem terminu występowania przez nich o świadczenie pielęgnacyjne w sytuacji, gdy orzeczenie o niepełnosprawności dziecka uzyskane zostało na drodze postępowania sądowego

W wystąpieniu generalnym[233] z 15 listopada 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie trudności rodziców dzieci z niepełnosprawnościami z ustaleniem terminu występowania przez nich o świadczenie pielęgnacyjne w sytuacji, gdy orzeczenie o niepełnosprawności dziecka zostało uzyskane na drodze postępowania sądowego.

232 ZSS.422.10.2025.
233 ZSS.422.15.2025.

W art. 24 ust. 2a ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych[234] wskazano: „Jeżeli w okresie trzech miesięcy, licząc od dnia wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, zostanie złożony wniosek o ustalenie prawa do świadczenia uzależnionego od niepełnosprawności, prawo to ustala się począwszy od miesiąca, w którym złożono wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności".

Rodzice dzieci podnoszą, że treść przepisów nie budzi wątpliwości w przypadku wydawania orzeczeń przez zespoły powiatowe czy wojewódzkie. W momencie orzekania w sprawie przez sąd pojawia się jednak trudność z ustaleniem, czy chodzi o datę prawomocności wyroku czy doręczenia rodzicowi wyroku. Niezachowanie terminu rodzi zaś poważne, negatywne konsekwencje po ich stronie. Termin wynikający z cytowanego przepisu ustawy ma bowiem charakter terminu materialnego. Oznacza to, że w sytuacji jego przekroczenia wnioskodawca nie może żądać przyznania świadczenia wstecz, powołując się na niemożliwość złożenia wniosku czy też brak pouczenia.

Problem wielokrotnie stanowił przedmiot rozważań sądów, nie jest przypadkiem odosobnionym i – co najważniejsze – nie jest rozstrzygany jednolicie.

Wobec powyższego Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o analizę wskazanego zagadnienia oraz zainicjowanie prac mających na celu doprecyzowanie obowiązujących uregulowań.

W odpowiedzi[235] 12 grudnia 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że nie prowadzi obecnie prac nad zmianą regulacji zawartych w art. 24 ust. 2a ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Od każdej wydanej decyzji administracyjnej w sprawie ustalenia prawa do danego świadczenia rodzinnego, w tym świadczenia pielęgnacyjnego, strona postępowania może wnieść odwołanie w trybie wskazanym w pouczeniu. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy strona nie zgadza się z decyzją wydaną przez gminny organ właściwy w zakresie okresu, za jaki zostało jej przyznane dane świadczenie. Organem właściwym do wiążącej oceny przeprowadzonego postępowania w zakresie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, w przypadku złożenia przez stronę odwołania od otrzymanej decyzji, jest samorządowe kolegium odwoławcze. Na decyzję kolegium przysługuje skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

234 Dz. U. z 2025 r. poz. 1208.
235 DPR-IV.070.84.2025.

46) Wystąpienie generalne do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie Alkoholowego Zespołu Płodowego w orzecznictwie o niepełnosprawności małoletnich

W wystąpieniu generalnym[236] z 15 listopada 2025 r. do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie działań, zmierzających do uwzględnienia płodowego zespołu alkoholowego (FAS) w katalogu jednostek chorobowych i przyczyn niepełnosprawności, branych pod uwagę w procedurze orzekania o niepełnosprawności.

Analiza spraw wpływających do Biura RPD wykazała, że dzieci z rozpoznaniem FAS napotykają na trudności w uzyskaniu orzeczenia o niepełnosprawności oraz dostępu do wsparcia edukacyjnego, terapeutycznego i rehabilitacyjnego. Płodowy zespół alkoholowy jest zaburzeniem trwałym, wynikającym z prenatalnej ekspozycji na alkohol, powodującym m.in. uszkodzenia układu nerwowego, serca, kości, układu moczowego, a także zaburzenia rozwojowe oraz trudności w funkcjonowaniu społecznym i poznawczym. Brak formalnego uwzględnienia FAS w systemie orzekania skutkuje nierównym traktowaniem dzieci w stosunku do innych osób z podobnymi zaburzeniami rozwojowymi.

Rzecznik wskazał, że kluczowym kryterium działań systemowych powinno być dobro dziecka, umożliwiające rozwój i samodzielne funkcjonowanie w dorosłości. W związku z tym wystąpił z wnioskiem o analizę obowiązujących regulacji pod względem możliwości uwzględnienia FAS jako odrębnej przyczyny niepełnosprawności, opracowanie wytycznych dla zespołów orzekających, uwzględniających specyfikę funkcjonowania dzieci z FAS, a także podjęcie działań międzyresortowych, zapewniających dzieciom z FAS dostęp do odpowiedniego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, terapeutycznego i rehabilitacyjnego.

Rzecznik wyraził gotowość do współpracy przy opracowywaniu propozycji rozwiązań systemowych i udziału w konsultacjach w tej sprawie.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 15 listopada 2025 r.

47) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji w sprawie przygotowania nauczycieli do pracy z dziećmi z chorobami przewlekłymi oraz udzielania pierwszej pomocy i pomocy przedmedycznej

W wystąpieniu generalnym[237] z 15 listopada 2025 r. do Ministra Edukacji Rzecznik zawnioskował o rozważenie zwrócenia się przez Ministra do Ośrodka Rozwoju Edukacji o przygotowanie, we współpracy z ekspertami z zakresu ochrony zdrowia, materiałów informacyjnych i edukacyjnych dla

236 ZSS.422.14.2025.
237 ZZ.422.9.2025.

nauczycieli oraz dyrektorów przedszkoli i szkół na temat dzieci z chorobami przewlekłymi, odnoszących się do aktualnych problemów zdrowotnych zarówno somatycznych, jak i neurorozwojowych dzieci .

Choroba przewlekła od momentu jej wystąpienia trwa przez całe życie człowieka i nie ma możliwości jej wyleczenia. W ostatnich latach zwiększa się populacja dzieci z chorobami przewlekłymi – zarówno somatycznymi, jak i związanymi z zaburzeniami neurorozwojowymi. Między innymi systematycznie wzrasta liczba dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego wydanym ze względu na zaburzenia neurorozwojowe.

Dzieci spędzają w przedszkolu lub szkole znaczną część dnia. Dzieci przewlekle chore mają prawo wyboru przedszkola i szkoły tak samo, jak ich zdrowi rówieśnicy. To nie uczeń lub jego rodzice mają szukać placówki dostosowanej do potrzeb dziecka, ale obowiązkiem dyrektora przedszkola lub szkoły jest zapewnienie dziecku odpowiedniej opieki, odżywiania i metod opiekuńczo-wychowawczych.

Każdy pracownik placówki przedszkolnej lub szkolnej ma obowiązek udzielenia dziecku pierwszej pomocy – w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia dziecka. W ramach tej pomocy może podać produkt leczniczy dostępny na miejscu zdarzenia.

W ocenie Rzecznika, aby skutecznie i efektywnie sprawować bezpośrednią opiekę nad dzieckiem z chorobą przewlekłą podczas jego pobytu w placówce każdy pracownik przedszkola i szkoły, w szczególności nauczyciel, powinien mieć zapewniony dostęp do informacji i wiedzy na temat charakterystyki przebiegu, co najmniej najbardziej powszechnych, chorób przewlekłych u dzieci i ich potrzeb związanych ze stanem zdrowia oraz zasad udzielania pierwszej pomocy (w tym także podania leku, jeśli sytuacja to uzasadnia).

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 15 listopada 2025 r.

48) Wystąpienie generalne do Ministra Zdrowia w sprawie profilaktyki zakażeń dolnych dróg oddechowych spowodowanych wirusem RS u dzieci

W wystąpieniu generalnym[238] z 26 listopada 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Zdrowia w sprawie uodpornienia biernego przeciwciałem monoklonalnym w zakresie profilaktyki zakażeń dolnych dróg oddechowych spowodowanych wirusem RS u dzieci.

238 ZZ.422.12.2025.

Eksperci wskazują na jednoznaczną konieczność wdrożenia profilaktyki zakażeń wirusem RS u wszystkich noworodków poprzez zastosowanie jednodawkowego przeciwciała monoklonalnego. Działanie to mogłoby znacząco ograniczyć liczbę zachorowań i hospitalizacji związanych z tym wirusem. Co roku liczba zakażeń wirusem RS u dzieci jest bardzo duża – co powoduje również wzrost koniecznych hospitalizacji dzieci.

W odpowiedzi[239] 9 stycznia 2026 r. Minister Zdrowia poinformował, że umożliwienie uodpornienia biernego przeciwciałem monoklonalnym (nisewimab) może odbyć się jedynie w oparciu o przepisy ustawy z 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych. Proces refundacyjny może uruchomić wyłącznie wniosek złożony przez podmiot odpowiedzialny. Mimo wielu rozmów z firmą farmaceutyczną, do Ministra nie wpłynął wniosek o objęcie refundacją leku Beyfortus (nisewimab). W przypadku przedłożenia wniosku, będzie on procedowany zgodnie z powyższą procedurą.

49) Wystąpienie generalne do Wojewody Dolnośląskiego, Lubuskiego, Śląskiego i Opolskiego w sprawie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży z terenów powodzi z 2024 r.

W wystąpieniu generalnym[240] z 18 listopada 2025 r. Rzecznik wystąpił do Wojewody Dolnośląskiego, Wojewody Lubuskiego, Wojewody Śląskiego i Wojewody Opolskiego w sprawie zdrowia psychicznego dzieci z terenów dotkniętych powodzią, jaka miała miejsce w Polsce w 2024 r.

Skutki powodzi, poza oczywistymi negatywnymi konsekwencjami dla zdrowia i życia ludzi oraz stratami finansowymi, w infrastrukturze i zasobach, przyniosły również istotne ryzyko dla zdrowia psychicznego małoletnich mieszkańców. Dzieci doświadczyły silnego stresu, lęku, poczucia bezsilności i straty, nierzadko także rozłąki z bliskimi. Mierzyły się z nową rzeczywistością – braku stabilizacji, utraty poczucia bezpieczeństwa. Doświadczenia te mogą prowadzić do zaburzeń w obszarze zdrowia psychicznego.

Dlatego, w wystąpieniu do wojewodów Rzecznik wskazał, że w jego ocenie istotne jest prowadzenie systemowego i, co należy podkreślić, długofalowego wsparcia dla małoletnich mieszkańców województw dotkniętych powodzią – realizowanego w środowisku lokalnym, obejmującego pomoc *stricte* psychologiczną i psychoterapeutyczną. Pomoc powinna też być skierowana do osób dorosłych tak, by mieli zasoby do niesienia wsparcia dzieciom.

Rzecznik zwrócił się do każdego ze wskazanych wojewodów z prośbą o udzielenie informacji na temat: zakresu i formy wsparcia oferowanego obecnie dzieciom i młodzieży z obszarów województwa, które zostały

239 PLR2.4504.1062.2025.
240 ZZ.422.16.2025.

dotknięte zeszłoroczną powodzią, zidentyfikowanych potrzeb małoletnich mieszkańców w obszarze zdrowia psychicznego. Poprosił o wskazanie, czy podejmowana była współpraca z konsultantem krajowym lub konsultantami wojewódzkimi z dziedzin psychiatrii, psychoterapii dzieci i młodzieży oraz oddziałem wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie oceny dostępności do świadczeń zdrowotnych, finansowych ze środków publicznych.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi jedynie od Wojewody Dolnośląskiego na wystąpienie generalne z 18 listopada 2025 r.

Wojewoda Lubuski 11 grudnia 2025 r. w odpowiedzi[241] poinformował, że wsparcie dzieci i młodzieży z terenów dotkniętych powodzią udzielane jest w sposób stały i systemowy, a jego zakres uzależniony jest od aktualnie występujących potrzeb społecznych w tym zakresie. W większości przypadków pomoc udzielana jest w formie poradnictwa specjalistycznego oraz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez konsultantów wojewódzkich w dziedzinach psychologii klinicznej oraz psychiatrii dzieci i młodzieży, nie było konieczności udzielania pomocy w trybie kryzysowym. Poradnie środowiskowej pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, pracujące w rejonach potencjalnego zagrożenia w obszarze województwa lubuskiego, były przygotowane na udzielanie świadczeń. Nie miało miejsca żadne zgłoszenie związane z zagrożeniem powodziowym, które wymagałoby pomocy w tym zakresie. Na podstawie dostępnych analiz i bieżących danych ze środowiska medycznego nie odnotowano istotnego wzrostu zachorowań psychiatrycznych wśród dzieci i młodzieży, który mógłby być bezpośrednio powiązany z powodzią. Jednocześnie prowadzone są dalsze obserwacje oraz konsultacje z placówkami świadczącymi pomoc psychologiczną i psychiatryczną, aby zapewnić odpowiednio wczesną reakcję w razie wystąpienia dodatkowych potrzeb.

Wojewoda Opolski 8 stycznia 2026 r. w odpowiedzi[242] poinformował, że na terenie gmin i miast województwa opolskiego zarówno dzieci, jak i nastolatki z obszarów poszkodowanych przez powódź w 2024 r. mają możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej. Na terenie województwa udziela się pomocy w formie porad oraz konsultacji z psychologiem i pedagogiem w placówkach oświatowych i pomocowych. W szkołach organizowane są spotkania i konferencje dotyczące sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Organizowane są też różnego rodzaju inicjatywy wzmacniające u młodych osób poczucie sprawczości.

241 PS-I.9421.2.188.2025.Skra.
242 PS.I.6356.38.2025.

Na terenie całego województwa opolskiego działają trzy Centra Zdrowia Psychicznego, które oferują i świadczą pomoc wszystkim potrzebującym mieszkańcom regionu. Ponadto na obszarze objętym stanem klęski żywiołowej funkcjonuje i pozostaje do dyspozycji mieszkańców 15 poradni zdrowia psychicznego.

Mimo dostępności instytucji pomocowych zaobserwowano w rodzinach niską świadomość skutków, jakie niosą traumatyczne doświadczenia u dzieci i młodzieży, co mogło wpływać na brak gotowości do skorzystania z pomocy psychologicznej.

W województwie opolskim zidentyfikowano trudności w organizowaniu pomocy na rzecz dzieci doświadczonych powodzią w 2024 r. Wojewoda wskazał, że gminy z obszarów dotkniętych powodzią wskazały, że w trakcie działań napotykały na trudności kadrowe, finansowe i techniczne. Dostępność i obciążenie kadry, a także brak dostępu do dużych środków transportu na teren zalany, to najczęściej wymieniane trudności wpływające bezpośrednio na jakość udzielanej pomocy. Mimo ogólnych problemów związanych z klęską żywiołową, podejmowane były różnorodne inicjatywy zmierzające do udzielania wsparcia dzieciom i młodzieży bezpośrednio po zdarzeniu tak, by zminimalizować negatywne skutki w perspektywie długofalowej.

Wojewoda wskazał, że przyszłościowo należałoby się skupić na budowaniu zintegrowanego systemu. Konieczne jest m.in. zapewnienie przez instytucje pomocowe i szkoły stałego dostępu do specjalistów tak, aby wsparcie nie ograniczało się tylko do krótkiego okresu po zdarzeniu klęskowym. Powinny zostać utworzone stałe struktury regionalne, które mogłyby być natychmiast delegowane do szkół w rejonach klęski. Ważne jest, zdaniem wojewody, prowadzenie obowiązkowych szkoleń dla kadry pedagogicznej z zakresu rozpoznawania i pracy z traumą powodziową u dzieci, co pozwoli na szybszą identyfikację potrzebujących pomocy przed wystąpieniem głębokich zaburzeń. A także wdrożenie systemów informatycznych umożliwiających składanie wniosków o pomoc finansową i niefinansową poprzez platformy cyfrowe (np. mObywatel), utworzenie mechanizmu ustawowego, który automatycznie uruchamia dodatkowe fundusze stypendialne dla uczniów z terenów objętych stanem klęski żywiołowej, bez konieczności każdorazowego uchwalania nowych programów, jak również wprowadzenie cyklicznych, obowiązkowych zajęć i szkoleń dla uczniów z zakresu reagowania na sytuacje kryzysowe.

Wojewoda Śląski 9 lutego 2026 r. poinformował[243], że na terenie województwa śląskiego powodzią w różnym stopniu zostało dotknięte 19 gmin. W większości ucierpiały gospodarstwa domowe, w których mieszkały tylko osoby dorosłe oraz infrastruktura drogowa lub budynki użyteczności publicznej. Dla osób, które zostały poszkodowane w wyniku klęski

[243] PSVI.943.58.2025.

żywiołowej, gminy organizowały pomoc w formie rzeczowej, finansowej oraz wolontariatu do pomocy przy usuwaniu skutków powodzi.

W gminach i powiatach województwa śląskiego pomoc dla dzieci i młodzieży organizowały przede wszystkim szkoły i ośrodki interwencji kryzysowej. Realizowane były rozmowy z dziećmi i młodzieżą, przejawiającymi objawy lęku lub stresu bądź trudności adaptacyjne. Każde dziecko, które wymagało wsparcia i zaopiekowania otrzymało stosowną pomoc. Wojewoda Śląski wskazał, że głównym problemem przy organizacji pomocy jest brak skoordynowanej informacji między instytucjami, rodzinami i organizacjami. Brak jasnych kanałów komunikacji powoduje opóźnienia, utrudnia ocenę potrzeb oraz uniemożliwia podjęcie spójnych działań. Gminy zgłosiły też problem z niedostatecznymi procedurami kryzysowymi związanymi z pomocą dla najmłodszych. Istniejące procedury zarządzania kryzysowego w niewystarczającym stopniu uwzględniają specyficzne potrzeby dzieci, w szczególności w obszarze zdrowia psychicznego, edukacji oraz zabezpieczenia dóbr pierwszej potrzeby. Także procedury wnioskowe w ramach pomocy społecznej i programów celowych nierzadko pozostają zbyt sformalizowane, co powoduje wydłużenie czasu oczekiwania na wsparcie i przeciążenie pracowników administracji lokalnej.

Samorządy wykazywały również ograniczoną dostępność infrastruktury opiekuńczej i edukacyjnej oraz niewystarczające zasoby materialne i logistyczne. Wskazano na brak stabilnego i długofalowego finansowania – pomoc doraźna jest zabezpieczana, brak natomiast gwarancji finansowania działań długoterminowych, w tym wsparcia psychologicznego, odbudowy infrastruktury oraz programów wyrównujących szanse edukacyjne dla dzieci dotkniętych skutkami powodzi. Powoduje to utrudnienia w planowaniu strategicznym i skutecznym zarządzaniu zasobami. Ponadto jednostki wykazywały ograniczone zasoby kadrowe, przez które powstawały opóźnienia i skutkowały nieefektywnością działań.

50) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wsparcia socjalnego na rzecz zapewniania realizacji leczenia uzdrowiskowego (sanatoryjnego) dzieci

W wystąpieniu generalnym[244] z 28 listopada 2025 r. Rzecznik zaapelował do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o rozważenie podjęcia działań analitycznych w sprawie możliwości wprowadzenia zmian legislacyjnych na rzecz wsparcia rodzin i opiekunów faktycznych dzieci, wymagających leczenia uzdrowiskowego w zakresie: umożliwienia dofinansowania pobytu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego opiekunów dzieci z niepełnosprawnością oraz dzieci od 3. do 6. roku życia (pobyt pod opieką osoby dorosłej), które korzystają z leczenia uzdrowiskowego w warunkach stacjonarnych, dofinansowania ze środków socjalnych kosztów przejazdów na leczenie

[244] ZZ.422.13.2025.

uzdrowiskowe dzieci oraz pobytu opiekuna w ramach leczenia, przyznania rodzicowi (opiekunowi) dodatkowego płatnego urlopu potrzebnego na przywiezienie i odwiezienie dziecka.

Rodzice dzieci wymagających leczenia uzdrowiskowego alarmują, że muszą zrezygnować z ich pobytu w stacjonarnym zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, z uwagi przede wszystkim na koszty, jakie muszą ponieść – jako opiekunowie – za taki pobyt. Tymczasem sprawowanie opieki nad dziećmi, które mają orzeczoną konieczność stałej lub długotrwałej opieki z powodu znacznie ograniczonej samodzielnej egzystencji lub konieczność stałego współudziału opiekuna dziecka w leczeniu, rehabilitacji i edukacji czasami jest koniecznością, a nie alternatywą dla rodzica lub opiekuna faktycznego.

Drugą kwestią pozostaje trudność rodziców pracujących w zorganizowaniu wyjazdu wraz z dzieckiem do uzdrowiska – z uwagi na czas trwania pobytu. Dzieci mogą zostać zakwalifikowane na uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne (dzieci w wieku 3–6 lat), które trwa 21 dni albo na uzdrowiskowe leczenie szpitalne (dzieci w wieku 3–18 lat), którego czas trwania to 27 dni.

Rzecznik podkreślił, że leczenie uzdrowiskowe dzieci w Polsce od lat przeżywa kryzys. Jednym z problemów jest rezygnacja z wyjazdów dzieci do sanatoriów pomimo potwierdzonego skierowania. Rezygnacje te niejednokrotnie wynikają z kwestii finansowych. Ministerstwo Zdrowia, podobnie jak NFZ wskazało, że wdrożenie odpowiednich rozwiązań ze sfery socjalnej mogłoby przynieść korzyści w zakresie leczenia uzdrowiskowego dzieci. Zagadnienie związane z tą formą leczenia zależy od rozwiązań problemów występujących w sferze międzyresortowej.

W odpowiedzi[245] 21 stycznia 2026 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że nie planuje podejmowania działań w tym obszarze, gdyż w zakresie świadczeń leżących we właściwości tego ministerstwa, podstawowym systemem wsparcia rodzin wychowujących dzieci, w tym z niepełnosprawnością, jest powszechne świadczenie wychowawcze 800 plus.

51) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wykluczenia dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej z możliwości korzystania z ulg i uprawnień wynikających z Karty Dużej Rodziny

W wystąpieniu generalnym[246] z 29 listopada 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w kwestii wykluczenia dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej z możliwości korzystania z ulg i uprawnień wynikających z Karty Dużej Rodziny.

245 DPR-IV.070.4.2026.
246 ZSS.422.11.2025.

Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej. Zniżki mogą oferować nie tylko instytucje publiczne, ale i przedsiębiorcy prywatni. Definiując pojęcie ,,dziecko'' w katalogu członków rodziny wielodzietnej, ustawodawca wskazał, że dotyczy ono dziecka, nad którym rodzic sprawuje rodzinną pieczę zastępczą, oraz osobę przebywającą w dotychczasowej rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, o której mowa w art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W art. 4 ust. 2 b pkt 1–3 ustawy o Karcie Dużej rodziny wskazano, że prawo do posiadania karty przysługuje odpowiednio dziecku: do ukończenia 18. roku życia, do ukończenia 25. roku życia – w przypadku, gdy uczy się w szkole lub w szkole wyższej, bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. W ten sposób wykluczone zostały dzieci, które trafiają do pozarodzinnej pieczy zastępczej.

Różnicowanie sytuacji dzieci jedynie z uwagi na formę pieczy zastępczej, do której trafiły wskutek interwencji sądu opiekuńczego budzi zaniepokojenie RPD.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 29 listopada 2025 r.

52) Wystąpienie generalne do Ministra Finansów w sprawie preferencyjnego obliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych dla osób samotnie wychowujących dzieci

W wystąpieniu generalnym[247] z 21 grudnia 2025 r. Rzecznik przedstawił Ministrowi Finansów ocenę zmierzającą do zapewnienia skutecznej ochrony prawa każdego dziecka do godziwych warunków socjalnych, dotyczącą preferencyjnego obliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych.

Rzecznik zwrócił uwagę, że w obowiązującym stanie prawnym z preferencyjnego opodatkowania na zasadach określonych dla osób samotnie wychowujących dzieci nie skorzysta rodzic w trakcie rozwodu, który faktycznie w pojedynkę w pełni lub w przeważającej mierze wychowuje dziecko bez udziału drugiego rodzica i stale na co dzień troszczy się o rozwój emocjonalny dziecka i jego byt materialny.

W ocenie RPD przyjęta w ustawie definicja osoby samotnie wychowującej dziecko posługuje się obiektywnymi i dającymi się łatwo ustalić przesłankami, takimi jak stan cywilny, pozbawienie praw rodzicielskich czy okoliczność

247 ZSS.422.18.2025.

pozbawienia wolności. Skorzystanie z możliwości preferencyjnego rozliczenia winni mieć jednak wszyscy rodzice faktycznie samotnie wychowujący dzieci, którzy nie wykonują w tym samym czasie i miejscu w stosunku do dziecka czynności przy współudziale drugiego rodzica, składających się na proces wychowania dziecka. Ich sytuacja rodzinna i życiowa mogłaby podlegać indywidualnej ocenie organu podatkowego, tak jak indywidualnej ocenie podlega sytuacja podatnika w przypadku uruchomienia przez niego mechanizmu ulg w spłacie zobowiązań podatkowych.

W odpowiedzi[248] 16 stycznia 2026 r. Minister Finansów przekazał, że podatek dochodowy od osób fizycznych nie jest narzędziem polityki społecznej, a jego głównym zadaniem jest realizacja celu fiskalnego. Dzięki wpływom z tego podatku państwo zaopatrywane jest w środki finansowe, które są niezbędne do realizacji zadań społecznych, publicznych, w tym związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa ekonomicznego i militarnego obywateli.

Minister wskazał, że wszelkie zmiany w podatku PIT polegające na rozszerzeniu zakresu istniejących preferencji podatkowych wymagają dużej rozwagi. Dotyczy to w szczególności tych działań, których realizacja mogłaby przynieść spadek wpływów z podatku PIT. Niewątpliwie takim działaniem jest przyznanie rozwodzącemu się rodzicowi prawa do opodatkowanie jego dochodów na zasadach przewidzianych dla osób samotnie wychowujących dzieci zgodnie z art. 6 ust. 4c ustawy PIT. Zmiana ta rozszerzyłaby bowiem krąg osób uprawnionych do tej preferencji i w rezultacie zwiększyłaby negatywny skutek dla sektora finansów publicznych w postaci mniejszych dochodów publicznych.

Minister zaznaczył, że Polska od lipca 2024 r. jest objęta unijną procedurą nadmiernego deficytu, która wymaga od naszego kraju wprowadzenia rozwiązań skutkujących obniżeniem długu i deficytu budżetowego. Niepożądanym z punktu widzenia całego społeczeństwa jest podejmowanie działań, które spowalniają lub utrudniają wyjście Polski z tej procedury. Spadek dochodów publicznych, który byłby konsekwencją realizacji omawianego postulatu, musiałby zostać zrównoważony ograniczeniem wydatków publicznych, w tym przeznaczanych na wspieranie osób i rodzin, które najbardziej tego potrzebują.

Minister Finansów nie znalazł uzasadnienia dla postulowanej zmiany.

53) Wystąpienie generalne do wojewodów w sprawie informacji dla mieszkańców o miejscach udzielających pomocy psychologicznej, psychiatrycznej i z zakresu interwencji kryzysowej

W wystąpieniu generalnym[249] z 1 lipca 2025 r. Rzecznik wystąpił do wojewodów, zwracając uwagę na brak powszechnej wiedzy o miejscach i formach

248 DD3.055.6.2025.
249 ZZ.422.3.2025.

bezpłatnego, specjalistycznego wsparcia w przypadku pojawienia się trudności emocjonalnych oraz kryzysów zdrowia psychicznego.

Z analizy spraw, jakie wpływają do Biura RPD, wynika, że w powszechnej świadomości brakuje wiedzy w zakresie tego, jak funkcjonuje system ochrony zdrowia psychicznego w Polsce. Sytuacja ta jest szczególnie niepokojąca w kontekście wczesnej interwencji, bowiem brak powszechnie dostępnej informacji o miejscach, gdzie można uzyskać specjalistyczną pomoc, opóźnia lub uniemożliwia szybką reakcję, a niekiedy prowadzi do rezygnacji z poszukiwania wsparcia. Jednocześnie obecnie bardzo duża grupa dzieci i młodzieży wymaga specjalistycznego wsparcia. Wobec tego Rzecznik zwrócił się o rozważenie możliwości zlecenia podległym jednostkom samorządu terytorialnego przygotowania przez okres wakacji ogólnodostępnej informacji dla swoich mieszkańców (w formie publikacji internetowej oraz broszury, ulotki lub plakatu) o miejscach, gdzie można uzyskać przeznaczoną dla dzieci i młodzieży bezpłatną, specjalistyczną pomoc psychologiczną i psychiatryczną z zakresu interwencji kryzysowej.

W odpowiedzi wojewodowie informowali o podjęciu wnioskowanego działania.

54) Wystąpienie generalne do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie sposobu orzekania o niepełnosprawności wobec dzieci niesłyszących

W wystąpieniu generalnym[250] z 20 grudnia 2025 r. do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych Rzecznik zwrócił uwagę na trudności, jakie napotykają dzieci niesłyszące i ich opiekunowie w systemie orzekania o niepełnosprawności. Zawnioskował o podjęcie pogłębionej analizy zagadnienia i wypracowanie rozwiązań, które poprawią sytuację tych dzieci i zrównają je w prawach z innymi osobami z niepełnosprawnością.

Zgodnie z szacunkami 1 na 1000 dzieci rodzi się głuche. Ponadto głuchota bywa następstwem leczenia innych poważnych schorzeń (np. kardiochirurgicznych) lub urazów. W Polsce ok. 400 dzieci rocznie odzyskuje słuch dzięki wszczepieniu implantów ślimakowych. Nie wszystkie dzieci mogą jednak skorzystać z tego rozwiązania. Ograniczeniem do wszczepienia implantu mogą być choćby nieodpowiednie warunki anatomiczne.

W kontekście orzeczeń o niepełnosprawności zaniepokojenie Rzecznika budzi zróżnicowanie linii orzeczniczej zespołów orzekających, sugerujący brak jednolitych standardów i arbitralność ocen osób wykonujących obowiązki orzecznicze.

250 ZZ.422.5.2025.

Rzecznik wskazał, że docenia podjęte przez Pełnomocnika działania w celu standaryzacji zasad kwalifikowania do niepełnosprawności osób do 16. roku życia, cierpiących na rzadkie schorzenia genetyczne, charakteryzujące się jednorodnym przebiegiem i nie rokujące zgodnie z aktualną wiedzą medyczną poprawy klinicznej ani funkcjonalnej. Wrodzona głuchota nie znalazła się jednak na liście 208 jednostek chorobowych umożliwiających uproszczoną ścieżkę orzeczniczą.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 20 grudnia 2025 r.

8.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Zdrowia i Spraw Socjalnych

Poniższe przykłady zostały przedstawione w formie analizy przypadków, co pozwala na przyjrzenie się konkretnym sprawom przez pryzmat działania Zespołu Spraw Socjalnych, jego współpracy z różnymi podmiotami oraz osiągniętych efektów, które przekładają się na realną poprawę sytuacji dzieci w Polsce.

Opis spraw pozwala spojrzeć na nie w kontekście obecnego stanu prawnego, dostrzec rysujące się rzeczywiste trudności systemowe. W każdym przypadku Rzecznik zarówno był uczestnikiem działań nakierowanych na indywidualną sytuację młodej osoby, jak i – w razie konieczności – wskazywał na potrzebę szerszych zmian na rzecz ochrony dzieci.

Sprawa indywidualna dotycząca nieprzyznania dziecku z ciężką chorobą przewleką punktu 7 w orzeczeniu o niepełnosprawności

Problem: Do Rzecznika wpłynęła sprawa dotycząca nieprzyznania dziecku z ciężką chorobą przewleką punktu 7 – który potwierdza konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby, w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji – w orzeczeniu o niepełnosprawności.

Brak tego punktu w orzeczeniu istotnie ogranicza uprawnienia osoby niepełnosprawnej lub jej opiekuna, w tym m.in. wyklucza możliwość wystąpienia o świadczenie pielęgnacyjne.

Co zrobiliśmy: Sprawa była prowadzona przez RPD. W 2023 r. Rzecznik przystąpił do toczącego się postępowania przed sądem rejonowym, w 2024 r. w toku tej sprawy formułował zarzuty do opinii biegłego (pisane kilkukrotnie w sprawie), a ostatecznie złożoną w sprawie apelacją. W 2025 r. Rzecznik, w ramach tego działania, wnioskował o zmianę zaskarżonego wyroku I instancji poprzez zmianę orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, w zakresie punktu 7 orzeczenia o niepełnosprawności, w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji małoletniej.

Efekt: Sąd uznał apelację Rzecznika za zasadną w całości i orzekł zgodnie z wnioskiem. Dziecko uzyskało punkt 7 orzeczenia o niepełnosprawności, a matka dziecka uzyskała uprawnienie do świadczenia pielęgnacyjnego za wszystkie lata wieloletniego procesu w I i II instancji (ponad 9 lat).

Reklamy zagrażające prawom i rozwojowi psychicznemu dzieci

Problem: Do Rzecznika w 2025 r. wpływały wnioski dotyczące reklam. W jego ocenie w trzech sprawach zaistniały okoliczności zagrażające prawom i rozwojowi psychicznemu dzieci.

W promocji jednego z festiwali alkoholi rzemieślniczych i regionalnych wykorzystano wizerunki osób małoletnich.

Podczas promocji książki jedno z wydawnictw na swojej stronie zamieściło relację ukazującą młodą dziewczynę z pętlą na szyi, doczepioną drugim końcem liny do ruszającego z dużą prędkością samochodu. Lina rozwija się i szarpie za pętlę umieszczoną na szyi dziewczyny. Dodatkowo ukazał się napis – „Kup bilet, żeby Nika nie musiała więcej ryzykować swoim życiem".

Jedna z sieci handlowych w końcu roku szkolnego przeprowadziła akcję promocyjną „Piątka za piątkę". Akcja, choć pozornie przyjazna dzieciom i rodzinom, w ocenie Rzecznika w praktyce narusza nie tylko szeroko rozumiane prawa konsumenta, ale też nie sprzyja realizacji postanowień Konwencji o prawach dziecka i Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Co zrobiliśmy: We wszystkich sprawach RPD wniósł skargi do Rady Reklamy, w których wnioskował o zajęcie stanowiska w sprawie oraz stwierdzenie naruszenia przepisów prawa, w tym Kodeksu Etyki Reklamy (KER) i Karty Ochrony Dzieci w Reklamie (Karta), zagrażających prawom i rozwojowi psychicznemu dzieci.

W skardze dotyczącej festiwalu Rzecznik wnioskował o uznanie naruszeń art. 13 ustawy o wychowaniu w trzeźwości (reklama alkoholu skierowana

do nieletnich), a także art. 2 i 5–7 Karty (wykorzystywanie wizerunku dzieci w kontekście alkoholu i niebezpiecznych sytuacji).

W skardze na wydawnictwo Rzecznik wnioskował o stwierdzenie naruszeń art. 5 KER (promowanie przemocy i samobójstwa), art. 6 KER (wykorzystywanie szoku i lęku), art. 25 KER (zagrożenie dla rozwoju dzieci) oraz art. 5 Karty (sceny przemocy i negatywnych wzorców).

W skardze dotyczącej akcji promocyjnej sieci handlowej Rzecznik wnioskował o stwierdzenie naruszeń art. 4 KER (dyskryminacja i godność), art. 25 KER (zagrożenie rozwoju psychicznego) oraz art. 5 pkt 9 Karty (treści dyskryminujące).

Efekt: Komisja Etyki Reklamy uwzględniła w listopadzie 2025 r. trzy skargi Rzecznika Praw Dziecka. Dotyczyły działań promocyjnych zagrażających psychicznemu rozwojowi i prawom dzieci. Na dzień sporządzania sprawozdania postanowienia Rady Reklamy są nieprawomocne.

Trudności w realizacji prawa do godziwych warunków socjalnych dzieci, dla których sąd rodzinny ustanowił pieczę bieżącą

Problem: Przez 9 lat funkcjonowania ustawy z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci nie została usunięta luka prawna w odniesieniu do świadczeń pomocowych na rzecz dzieci, dla których prawomocnym postanowieniem sądu rodzinnego ustanowiono opiekuna – pieczy bieżącej. Obecny stan prawny skutkuje dochodzeniem przez opiekunów dzieci swoich uprawnień przed sądami administracyjnymi. Również ustawa z 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci nie zawiera stosownych zmian, by świadczenie wychowawcze było powszechne, równe i dostępne dla każdego dziecka.

Co zrobiliśmy: Mając na uwadze konieczność ochrony prawa każdego dziecka do godziwych warunków socjalnych, Rzecznik w 2025 r. przystępował do postępowań sądowych przed sądami wojewódzkimi, wskazując, że brak jest obiektywnego uzasadnienia dla odmiennego traktowania dziecka umieszczonego w pieczy bieżącej. Dobro dziecka stanowi bowiem wartość nadrzędną, inne dobra i interesy nie powinny mieć pierwszeństwa przed tą zasadą.

Efekt: Sądy administracyjne uwzględniają (praktycznie w 100 proc. przystąpień) stanowisko RPD w całości, poprzez uchylanie decyzji Prezesa ZUS odmawiającej opiekunowi uprawnienia do świadczeń pomocowych na dziecko. Po uprawomocnieniu się wyroków, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaca należne świadczenia.

Rzecznik kontynuuje prace zmierzające do zmiany wykładni lub przeprowadzenia procesu legislacyjnego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w przedmiocie świadczeń pomocowych na rzecz dzieci, oddanych prawomocnym postanowieniem sądów rodzinnych w pieczę bieżącą.

Problem w dostępie do informacji z obu kont w Internetowym Koncie Pacjenta (IKP) po zmianie numeru PESEL dziecka.

Problem: W przypadku zmiany numeru PESEL dziecka występował problem z dostępem do danych w IKP zawartych na obu kontach małoletniego pacjenta i możliwością migracji oraz wymiany tych danych w IKP, w związku z przypisaniem kont IKP do konkretnego numeru PESEL. Wpływa to jednoznacznie negatywnie na ciągłość informacji istotnych dla ochrony zdrowia małoletniego.

Co zrobiliśmy: Rzecznik podjął działanie generalne, występując do Ministra Zdrowia o podjęcie niezwłocznych działań w tej sprawie.

Efekt: Na polecenie Ministerstwa Zdrowia Centrum e-Zdrowia (CeZ) opracowało stosowne rozwiązanie, które umożliwia pacjentom po zmianie numeru PESEL dostęp do danych medycznych na Internetowym Koncie Pacjenta (IKP) – jeżeli pojawi się informacja o relacji między poprzednim i nowym nr PESEL to zostanie stworzona relacja między kontami. Pacjent w IKP otrzymał możliwość przełączenia się na konto i sięgania po dane rejestrowane z poprzednim numerem PESEL. Jeżeli zostanie dostarczona informacja, że nastąpiła zmiana PESEL, to automatycznie zostaną udostępnione nowe dane na nowym koncie pacjenta. Dane powiązane z poprzednim numerem PESEL będą danymi tylko do odczytu. W przypadku, gdy zmiana dotyczy osoby małoletniej możliwe jest udostępnienie wykazu udzielonych dziecku świadczeń w innej formie, na wniosek przedstawiciela ustawowego.

Trudności w uzyskaniu świadczenia pielęgnacyjnego na opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnościami

Problem: Rodzice dzieci z niepełnosprawnościami, które kilkukrotnie miały orzekane wskazania co do pkt 7 i 8 przy staraniu się o przedłużenie orzeczenia, w związku z brakiem poprawy stanu zdrowia, w wielu przypadkach otrzymywali brak wskazań co do pkt 7.

Aby otrzymać świadczenie pielęgnacyjne na opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnościami trzeba mieć orzeczenie o niepełnosprawności dziecka

wraz ze wskazaniami co do pkt 7 i 8 w orzeczeniu. Odmowa pkt 7 stanowiącego o konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji w orzeczeniu o niepełnosprawności dziecka powoduje, że świadczenie pielęgnacyjne nie może być przyznane. Pośrednio zespoły orzekające o niepełnosprawności decydują więc o tym, czy rodzic dziecka otrzyma świadczenie pielęgnacyjne czy nie.

Co zrobiliśmy: Rzecznik przystępował do postępowań sądowych przed sądami rejonowymi, wydziałami pracy i ubezpieczeń społecznych, wnioskując o zmianę orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności w zakresie pkt 7 orzeczenia i podkreślając jednocześnie, że zdolność do samodzielnej egzystencji dziecka winna być oceniana w porównaniu ze zdrowymi rówieśnikami. W przypadku dzieci chorych m.in. na choroby przewlekłe, niezależnie od ich wieku, opieka rodzica musi być szersza niż u dzieci zdrowych, bo obejmuje przynajmniej podawanie leków czy dbanie o odpowiednią dietę, dokładniejsze monitorowanie stanu zdrowia oraz towarzyszenie dziecku podczas wizyt u lekarzy lub rehabilitantów. Decydujące znaczenie przy uznaniu dziecka za niezdolne do samodzielnej egzystencji ma więc nie występowanie danego schorzenia, a jego wpływ na funkcjonowanie małoletniego.

Efekt: Zmiana zaskarżonego orzeczenia o niepełnosprawności małoletniego poprzez stwierdzenie, iż wymaga konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby, w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji ze wskazaniem na jaki okres. W konsekwencji – uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego na opiekę nad dzieckiem.

Ochrona zdrowia i życia małoletnich poruszających się rowerem lub hulajnogą elektryczną bądź przewożonych rowerem

Problem: Przepisy prawa o ruchu drogowym przewidują, że kierujący motocyklem, czterokołowcem lub motorowerem oraz osoba przewożona takimi pojazdami są zobowiązani obowiązani używać w czasie jazdy kasków ochronnych, odpowiadających właściwym warunkom technicznym. Ustawa z 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich wskazuje, że osoba uprawiająca narciarstwo zjazdowe lub snowboarding na zorganizowanym terenie narciarskim, do ukończenia 16. roku życia obowiązana jest używać w czasie jazdy kasku ochronnego konstrukcyjnie do tego przeznaczonego. Tymczasem żaden przepis prawa nie obliguje do powszechnego obowiązku stosowania kasków ochronnych u dzieci, poruszających się popularnymi środkami transportu, jak rower czy hulajnoga elektryczna. Skutkuje to licznymi wypadkami stanowiącymi zagrożenie zdrowia lub życia małoletnich z uwagi na urazy głowy.

Co zrobiliśmy: Rzecznik podjął działanie generalne skierowane do Ministra Infrastruktury o wprowadzenie w przepisach ustawy – prawo o ruchu drogowym, przepisu stanowiącego o obowiązku powszechnego stosowania w Polsce kasków u dzieci kierujących rowerem lub hulajnogą elektryczną bądź przewożonych rowerem.

Efekt: W Ministerstwie Infrastruktury podjęto prace dotyczące zmian legislacyjnych w zakresie wprowadzenia obowiązku korzystania z kasku ochronnego przez kierujących rowerem, hulajnogą elektryczną oraz urządzeniem transportu osobistego w odniesieniu do dzieci i młodzieży. W lipcu 2025 r. Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego jednogłośnie podjęła decyzję o wprowadzeniu obowiązku stosowania przez dzieci i młodzież do lat 16 kasku ochronnego podczas jazdy rowerem, hulajnogą elektryczną lub urządzeniem transportu osobistego. Uchwała zobowiązała do rozpoczęcia prac legislacyjnych. W listopadzie 2025 r. został procedowany projekt ustawy o zmianie ustawy – prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw, w którym m.in. wskazano, że kierujący rowerem, rowerem z napędem, hulajnogą elektryczną lub urządzeniem transportu osobistego, który nie ukończył 16 lat, w czasie jazdy będzie musiał korzystać z kasku. Ustawa została podpisana 27 listopada 2025 r. przez Prezydenta RP.

9. Działalność w obszarze międzynarodowym i konstytucyjnym

Rzecznik w 2025 r., w zakresie właściwości Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych, prowadził działania na rzecz ochrony i realizacji:

1) prawa dziecka do życia i rozwoju

- art. 38 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 6 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w przedmiotowym zakresie działania obejmujące sprawy dzieci przekraczających granicę w sposób nieuregulowany, wobec których wydano decyzje o zobowiązaniu ich do powrotu. Rzecznik pomagał także dzieciom przebywającym w detencji administracyjnej. Dodatkowo RPD działał na rzecz dzieci przebywających w ukraińskich placówkach pieczy zastępczej ewakuowanych do Polski, a także na rzecz dzieci cudzoziemskich w zakresie dostępu do programów usamodzielnienia w sytuacji uzyskiwania przez nie pełnoletniości.

2) prawa dziecka do ochrony tożsamości

- art. 34, art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 7, art. 8, art. 30 Konwencji o prawach dziecka.

Czynności podejmowane przez Rzecznika w przedmiotowym zakresie obejmowały sprawy dotyczące: dzieci, wobec których wydano decyzje o zobowiązaniu do powrotu, prawa dziecka do tożsamości płciowej, skarg na obowiązek porozumiewania się w języku obcym podczas kontaktów nadzorowanych przez zagraniczne służby socjalne, oceny wieku dzieci cudzoziemskich bez opieki, dzieci polskich urodzonych za granicą, w których akcie urodzenia wskazano rodziców tej samej płci, dzieci porzuconych przez rodziców biologicznych oraz nabycia polskiego obywatelstwa.

3) prawa dziecka do poszanowania stosunków rodzinnych

- art. 47, art. 48 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 5, art. 9, art. 16 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w przedmiotowym zakresie działania obejmujące sprawy dotyczące: dzieci polskich objętych nadzorem lub odebranych przez zagraniczne służby socjalne, uregulowania statusu pobytowego dziecka, uzyskania wizy.

4) prawa dziecka do ochrony przed przemocą lub zaniedbaniem

- art. 40, art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 11, art. 19, art. 32, art. 35 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w przedmiotowym zakresie działania obejmujące sprawy dotyczące sytuacji opiekuńczej dzieci polskich przebywających za granicą lub dzieci cudzoziemskich przebywających na terenie RP oraz zwalczania przestępstwa handlu ludźmi.

5) prawa dziecka do ochrony przed dyskryminacją

- art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 2 Konwencji o prawach dziecka.

W przedmiotowym zakresie działania Rzecznika koncentrowały się na sprawach dotyczących dzieci polskich przebywających za granicą lub dzieci cudzoziemskich przebywających na terenie RP.

6) prawa dziecka do wyrażania poglądów i uczestnictwa

- art. 54, art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 12, art. 13, art. 14, art. 15 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w przedmiotowym zakresie działania obejmujące sprawy dotyczące: wysłuchania dziecka w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, adekwatnej reprezentacji prawnej dzieci cudzoziemskich bez opieki, udziału dzieci w życiu publicznym, uczestnictwa dzieci w podejmowaniu decyzji, które ich dotyczą, wycofania deklaracji końcowych Polski do Konwencji o prawach dziecka, ratyfikacji III Protokołu Fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka.

7) prawa dziecka do obojga rodziców

- art. 18 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w przedmiotowym zakresie działania obejmujące sprawy dotyczące rodzinnych konfliktów transgranicznych.

8) prawa dziecka do opieki

- art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 20, art. 21 Konwencji o prawach dziecka.

Działania Rzecznika w tym zakresie były realizowane w szczególności w sprawach dotyczących dzieci cudzoziemskich w pieczy zastępczej, dzieci cudzoziemskich umieszczonych w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców, dzieci polskich umieszczonych w pieczy zastępczej za granicą oraz adopcji transgranicznej.

9) prawa dziecka do azylu

- art. 56 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 22 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w tym zakresie działania w sprawach dotyczących ubiegania się o ochronę międzynarodową na terytorium RP, wjazdu na terytorium RP, łączenia rodzin uchodźców i nieuregulowanego przekroczenia granicy państwowej.

10) prawa dziecka do zdrowia

- art. 68, art. 74 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 24 Konwencji o prawach dziecka.

W przedmiotowym zakresie działania Rzecznika koncentrowały się na kwestii uczestnictwa dzieci w kształtowaniu strategii na rzecz ich zdrowia, uczestnictwa dzieci w podejmowaniu decyzji dotyczących ich zdrowia i udziału Polski w międzynarodowych strategiach na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

11) prawa dziecka do korzystania z systemu zabezpieczenia społecznego

- art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 2, art. 26 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w tym zakresie działania w sprawach dotyczących dzieci cudzoziemskich oraz dzieci będących obywatelami RP, będącymi dziećmi cudzoziemców.

12) prawa dziecka do nauki

- art. 70 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 28 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w tym zakresie działania w sprawach dotyczących dostępu dzieci cudzoziemskich do polskiego systemu edukacji, w tym programów ukierunkowanych na wyrównywanie szans oraz udziału Polski w międzynarodowych procesach na rzecz wzmocnienia praw dziecka do edukacji.

13) prawa dziecka do wolności

- art. 31 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 1, art. 37 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował w tym zakresie działania w sprawach dotyczących dzieci polskich zatrzymanych przez zagraniczne organy ścigania

i dzieci cudzoziemskich umieszczonych w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców.

W 2025 r. do Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych **wpłynęły 983 sprawy**, co oznacza dalszy wyraźny wzrost w porównaniu z latami poprzednimi. Dla porównania – w analogicznym okresie 2024 r. odnotowano 842 sprawy, a w 2023 r. – 452. Oznacza to **wzrost o 17 proc. w porównaniu z 2024 r.** oraz **ponad dwukrotny wzrost (o 117 proc.) względem 2023 r.**

WYKRES 35.

Liczba spraw nowych w Zespole Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw nowych w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

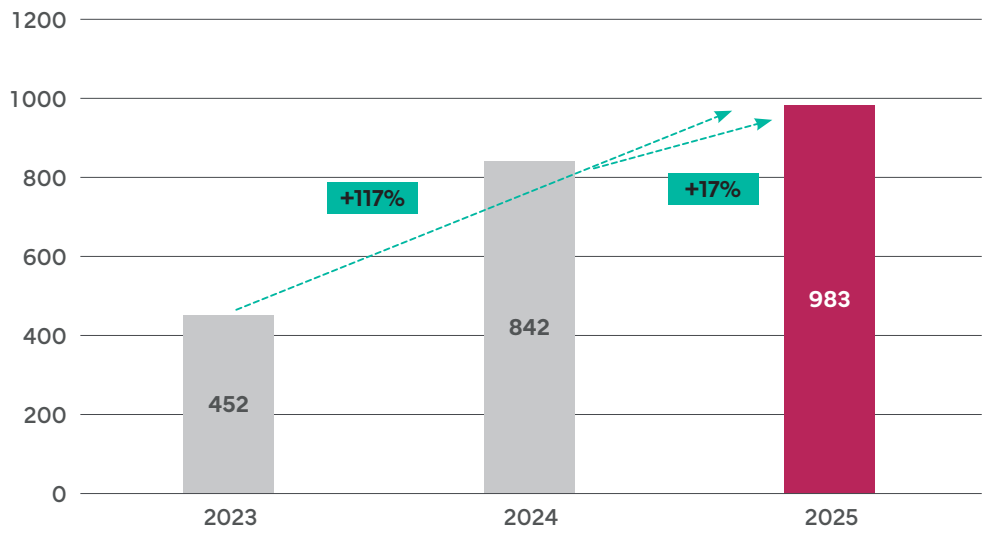

Łącznie w Zespole Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 roku **prowadzonych było 1429 spraw** (983 sprawy nowe oraz 446 kontynuowanych z lat ubiegłych).

W 2024 r. prowadzonych było natomiast łącznie 1040 spraw (odpowiednio, 842 i 198), a w 2023 r. – 664. Liczba spraw prowadzonych przez Zespół w 2025 r. **w stosunku do 2024 r. wzrosła o 37 proc., a w stosunku do 2023 r. podwoiła się (wzrost o 115 proc.).**

WYKRES 36.

Liczba spraw ogółem w Zespole Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw nowych w 2025 r. w stosunku do lat 2023 i 2024

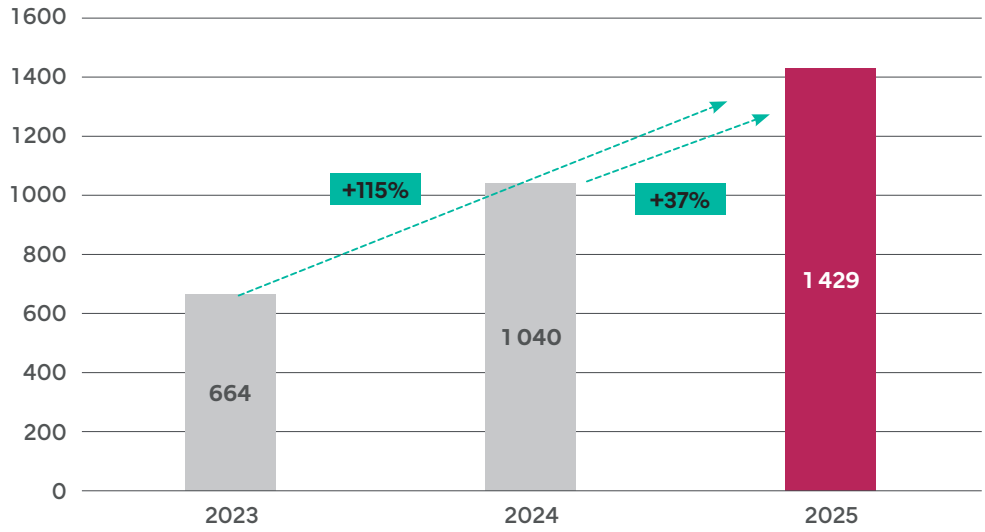

9.1 Główne obszary działalności Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych w 2025 r.

Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych obejmuje swoją właściwością sprawy dotyczące sytuacji dzieci polskich przebywających za granicą, dzieci cudzoziemskich przebywających w Polsce oraz dzieci polskich, których rodzic jest cudzoziemcem.

Ponadto Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych zajmuje się działaniami związanymi z wdrażaniem i przestrzeganiem przez Polskę norm prawa międzynarodowego oraz prawa Unii Europejskiej, a także monitorowaniem realizacji zaleceń międzynarodowych gremiów w zakresie praw dziecka.

Kolejnym obszarem, w którym zespół wspiera Rzecznika, jest współpraca i kontakty na arenie międzynarodowej. W obszarze właściwości zespołu mieszczą się dodatkowo sprawy dotyczące ochrony konstytucyjnych praw dziecka.

Ważnym obszarem działań zespołu jest koordynacja współpracy Rzecznika w ramach Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka ENOC (European Network of Ombudspersons for Children). Ten podmiot zrzesza 43 instytucje

z 34 krajów Rady Europy, z czego 22 to kraje Unii Europejskiej. Europejska Sieć Rzeczników Praw Dziecka podejmuje działania na rzecz umieszczenia praw dziecka w centrum działań, prawodawstwa i polityki organów Unii Europejskiej, a także władz krajowych państw członkowskich, oraz koncentruje się na promowaniu uczestnictwa dzieci i młodzieży w procesach decyzyjnych na szczeblach krajowych i międzynarodowych.

Po tym, jak we wrześniu 2024 r. Zgromadzenie Ogólne ENOC ponownie przyznało instytucji Rzecznika Praw Dziecka w Polsce pełne członkostwo w organizacji, zespół wznowił swoją aktywność w zakresie współdziałania w pracy rzeczniczej ENOC. Zrzeszając instytucje ochrony praw dziecka, ENOC tworzy mapę kluczowych wyzwań stojących przed poszczególnymi państwami członkowskimi ENOC, które składają się na aktualny obraz przestrzegania praw dziecka w naszym regionie świata. Współdziałanie w ramach stowarzyszenia koncentruje się na rozpoznawaniu obszarów wymagających interwencji, projektowaniu możliwych rozwiązań i planowaniu działań wspólnych w ramach ENOC oraz działań rzeczniczych poszczególnych instytucji krajowych. Siłą ENOC jest stała, bieżąca współpraca oparta o roboczą komunikację między instytucjami, wymianę doświadczeń, praktyk i rozwiązań służących wzmacnianiu zabezpieczenia praw dziecka.

Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych reprezentuje ponadto RPD w kontaktach z licznymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze ochrony praw dziecka. Należy tu wymienić w szczególności współpracę z organizacjami zajmującymi się wspieraniem dzieci cudzoziemskich z doświadczeniem uchodźczym czy też dzieci ze środowisk mniejszościowych. UNICEF, Save the Children, Fundacja W Stronę Dialogu, Lekarze bez granic – to zaledwie kilka wśród wielu innych organizacji środowiska obywatelskiego, z którymi Rzecznik zawiera sojusz dla wzmocnienia ochrony praw dzieci.

Zadania podejmowane przez Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych w 2025 r. dotyczyły przede wszystkim następujących obszarów:

1) Sytuacja dzieci, obywateli polskich, przebywających za granicą

a) interwencje w sprawach dzieci odebranych lub objętych nadzorem przez zagraniczne służby socjalne – wsparcie w zakresie weryfikacji sytuacji dziecka, uregulowania kontaktów lub przejęcia opieki przez rodzinę biologiczną,

b) wsparcie dzieci przebywających za granicą w zakresie pomocy w trudnej sytuacji życiowej,

c) interwencje w sprawach dotyczących dyskryminacji dzieci polskich przebywających za granicą,

d) interwencje w sprawach dzieci objętych nadzorem zagranicznych służb socjalnych, zabranych przez rodziców do Polski,

e) interwencje dotyczące przypadków zatrzymania dziecka polskiego przez zagraniczne organy ścigania.

Ze względu na zakres kompetencji ustawowych Rzecznik nie ma bezpośrednich środków prawnych umożliwiających podjęcie interwencji lub uzyskiwanie informacji od instytucji zagranicznych. Niezależnie od tego RPD kieruje wystąpienia i zapytania do właściwych instytucji zagranicznych, zwracając się o wyjaśnienia w sprawach dotyczących dzieci – obywateli polskich.

W przypadku otrzymania zgłoszenia dotyczącego możliwego naruszenia praw dziecka – obywatela Polski przebywającego poza granicami Polski, Rzecznik korzysta z wypracowanej ścieżki współpracy z Departamentem Konsularnym Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Departamentem Spraw Rodzinnych i Nieletnich Ministerstwa Sprawiedliwości – w szczególności w zakresie zweryfikowania sytuacji dziecka i zabezpieczenia jego najlepszego interesu, również w zakresie koordynacji wsparcia udzielanego rodzicom lub opiekunom dziecka. W części spraw – szczególnie tam, gdzie mandat polskich organów jest wyczerpany – Rzecznik zwraca się do swoich odpowiedników w innych krajach celem poszukiwania dalszych możliwych rozwiązań.

2) Sprawy o charakterze transgranicznym

a) wsparcie w zakresie dochodzenia alimentów w sprawach transgranicznych,

b) wsparcie w sprawach opiekuńczych związanych z kontaktami transgranicznymi dziecka z członkami rodziny biologicznej oraz w sytuacji braku porozumienia między rodzicami.

Biorąc pod uwagę kompetencje ustawowe Rzecznika ograniczone do działania na terytorium Polski wobec zgłoszeń w sprawach o charakterze transgranicznym, w których konieczne jest zapewnienie ochrony praw dziecka, udziela on wsparcia m.in. w zakresie dochodzenia alimentów, w szczególności poprzez informowanie o dostępnych instrumentach prawnych i instytucjach właściwych do prowadzenia spraw w innych państwach. W części spraw RPD analizuje akta postępowań prowadzonych przez polskie sądy, weryfikując dalsze możliwości działania na rzecz dziecka – wierzyciela alimentacyjnego.

Rzecznik podejmuje także działania w sytuacji braku porozumienia między rodzicami, w tym w sprawach dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej i związanych z kontaktami transgranicznymi dziecka z członkami rodziny biologicznej. Ponadto promuje polubowne metody rozwiązywania sporów poprzez informowanie o standardach ochrony praw dziecka, możliwościach skorzystania z mediacji oraz dostępnych środkach prawnych służących

zabezpieczeniu dobra dziecka. Rzecznik akcentuje znaczenie mediacji w sprawach dotyczących ustalania miejsca pobytu dziecka, harmonogramu kontaktów i budowy relacji dziecka z członkami rodziny, podkreślając rolę mediacji w minimalizowaniu negatywnego wpływu na dziecko braku porozumienia między rodzicami oraz wzmocnieniu wykonalności wypracowanych rozwiązań.

3) Wsparcie przebywających w Polsce dzieci mających obywatelstwo polskie będących dziećmi cudzoziemców oraz wsparcie dzieci cudzoziemskich

a) ochrona praw dzieci przekraczających granicę (w tym w sposób nieuregulowany) i wyrażających wolę ubiegania się o ochronę międzynarodową,

b) ochrona praw dzieci cudzoziemskich bez opieki umieszczonych w pieczy zastępczej,

c) ochrona praw dzieci umieszczonych w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców,

d) ochrona praw dzieci ukraińskich przebywających w ukraińskiej pieczy zastępczej na terytorium Polski,

e) ochrona praw dzieci cudzoziemskich, w tym obywateli Ukrainy, w zakresie dostępu do polskiego systemu edukacji i zabezpieczenia społecznego,

f) ochrona praw dzieci mających obywatelstwo polskie będących dziećmi cudzoziemców w zakresie dostępu do polskiego systemu zabezpieczenia społecznego,

g) ochrona praw dzieci cudzoziemskich, wobec których wydano decyzje o zobowiązaniu do powrotu, co istotnie naruszałoby prawa dziecka,

h) sprawy dotyczące łączenia rodzin,

i) wsparcie cudzoziemskich dzieci porzuconych lub osieroconych,

j) interwencje w sprawach dotyczących dyskryminacji dzieci cudzoziemskich,

k) interwencje w sprawach przedłużających się postępowań pobytowych.

Rzecznik podejmuje działania na rzecz przestrzegania praw dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa. Interweniuje przed właściwymi organami, bierze udział w postępowaniach sądowych i administracyjnych, bada sprawy na miejscu oraz przedstawia organom władzy publicznej opinie i wnioski

dotyczące zidentyfikowanych problemów systemowych, w tym zwracając się o podjęcie działań legislacyjnych.

4) Sprawy związane z ochroną praw gwarantowanych przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, prawo Unii Europejskiej oraz akty prawa międzynarodowego, w tym w szczególności Konwencję o prawach dziecka

Rzecznik dokonuje przeglądu obowiązujących i projektowanych przepisów prawa krajowego, pod kątem ich zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencją o prawach dziecka oraz innymi międzynarodowymi uregulowaniami i standardami. W przypadku ujawnienia naruszeń zwraca się do właściwych organów władzy publicznej o wprowadzenie koniecznych zmian.

5) Współpraca międzynarodowa na rzecz ochrony praw dziecka

a) członkostwo w Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka ENOC – współpraca polegająca na wymianie praktyk, doświadczeń, informacji, udziale w spotkaniach i konferencjach, formułowaniu oficjalnych stanowisk organizacji,

b) udział w międzynarodowych konferencjach, spotkaniach i warsztatach poświęconych ochronie praw dziecka,

c) współpraca z międzynarodowymi organizacjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ochrony praw dziecka.

6) Badanie spraw na miejscu

W 2025 r. przedstawiciele Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych przeprowadzili wizytacje nakierowane na ochronę praw dzieci przekraczających granicę państwową i ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Polski. Dotyczyło to następujących placówek:

1) otwarty ośrodek dla cudzoziemców w Łukowie,

2) otwarty ośrodek dla cudzoziemców w Bezwoli,

3) otwarty ośrodek dla cudzoziemców w Białej Podlaskiej,

4) placówka Straży Granicznej w Terespolu,

5) placówka Straży Granicznej w Białowieży,

6) Komenda Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej w Białymstoku,

7) strzeżony ośrodek dla cudzoziemców w Lesznowoli.

Ponadto przedstawiciele Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych badali sprawy na miejscu nakierowane na ochronę praw dzieci ukraińskich przebywających w jednostkach systemu oświaty.

9.2 Wystąpienia generalne – Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych

1) Wystąpienie generalne do Komendanta Stołecznego Policji w sprawie procedury działania w przypadkach zidentyfikowania żebractwa dzieci

W zainteresowaniu Rzecznika leży problem wykorzystywania dzieci do żebractwa, stanowiący wyzwanie, które wymaga skutecznych i zdecydowanych działań międzyinstytucjonalnych. Problem był podejmowany przez Rzecznika w aspekcie generalnym.

3 stycznia 2025 r. do Komendanta Stołecznego Policji Rzecznik Praw Dziecka skierował wystąpienie generalne[251], w którym zwrócił się o przekazanie informacji w zakresie procedur działania w przypadkach zidentyfikowania żebractwa dzieci, liczb, charakteru i rezultatów interwencji podjętych przez podległe służby.

W odpowiedzi[252] z 27 stycznia 2025 r. Komendant Stołeczny Policji przekazał dane liczbowe oraz podkreślił, że temat ten stanowi jeden z kluczowych obszarów działań stołecznej Policji. Wskazał, że w celu ograniczenia zjawiska żebractwa, w szczególności z wykorzystaniem dzieci, funkcjonariusze garnizonu stołecznego Policji systematycznie kontrolują miejsca, w których proceder ten jest szczególnie nasilony, prowadzą rozpoznanie dotyczące żebractwa, inicjują współpracę z instytucjami państwowymi i samorządowymi, podejmują czynności prawne wobec osób naruszających przepisy prawa oraz kierują wnioski do sądów rodzinnych o wszczęcie postępowania opiekuńczego.

251 ZSM.420.92.2024.
252 PR-734/138/25.

2) Wystąpienie generalne do Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przyjęcia dodatkowego protokołu do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, który prawnie chroniłby prawo do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska

W wystąpieniu generalnym[253] z 17 kwietnia 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przyjęcia dodatkowego protokołu do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, który zagwarantuje prawo do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska.

Rzecznik wskazał, że przyjęcie dodatkowego protokołu do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności będzie stanowić stanowczą odpowiedź na kryzys środowiskowy, wypełniając lukę w katalogu praw człowieka podlegających ochronie na poziomie europejskim, prowadząc do ujednolicenia i wzmocnienia polityki klimatycznej opartej na odpowiedzialności za dzieci i kolejne pokolenia.

W odpowiedzi[254] z 14 maja 2025 r. Minister Spraw Zagranicznych poinformował, że prace nad przyjęciem nowego instrumentu prawnego w zakresie praw człowieka i środowiska naturalnego toczą się w ramach Rady Europy od kilku lat. W listopadzie 2024 r. przyjęto analizę potrzeb i możliwości stworzenia nowego instrumentu prawnego w zakresie praw człowieka i środowiska naturalnego, która przekazana została do dalszych prac na forum Komitetu Ministrów Rady Europy. Ponadto decyzją podjętą podczas 134. sesji Komitetu Ministrów Rady Europy zobowiązano państwa członkowskie do intensyfikacji działań na rzecz pełnej implementacji Rekomendacji Komitetu Ministrów nr CM/Rec (2022)20 dotyczącej praw człowieka i ochrony środowiska, a w przypadku Polski istotne w tej kwestii jest stanowisko Ministra Klimatu i Środowiska.

Minister Spraw Zagranicznych wskazał, że obecnie wśród państw członkowskich Rady Europy brak jest zgody zarówno co do formy, jak i charakteru prawnego przyszłego rozwiązania. W związku z tym ewentualna decyzja w sprawie przyjęcia konkretnego instrumentu wymagać będzie dalszych prac.

2 czerwca 2025 r. Rzecznik skierował wystąpienie generalne[255] do Ministra Klimatu i Środowiska z prośbą o przekazanie stanowiska oraz informacji o planowanych działaniach resortu.

W piśmie[256] z 20 sierpnia 2025 r. Minister Klimatu i Środowiska poinformował, że ostateczne stanowisko resortu uzależnione jest od wyniku toczącej się

253 ZSM.420.40.2025.
254 DPT.733.6.2024/14.
255 ZSM.420.40.2025.
256 DOP-ZM.076.18.2025.

obecnie na forum Rady Europy dyskusji na temat ewentualnego instrumentu prawnomiędzynarodowego, który uznawałby prawo do czystego i zrównoważonego środowiska jako prawo człowieka.

3) Wystąpienie generalne do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Edukacji, Ministra Zdrowia, Ministra Klimatu i Środowiska, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Sprawiedliwości w sprawie wdrożenia zaleceń z raportu Koalicji Organizacji Pozarządowych monitorujących wdrożenie Konwencji o prawach dziecka

10 maja 2025 r. Rzecznik skierował wystąpienie generalne[257] do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Edukacji, Ministra Zdrowia, Ministra Klimatu i Środowiska, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Sprawiedliwości. Zwrócił się w nim o przedstawienie stanowisk odnoszących się do raportu[258] przygotowanego przez Koalicję Organizacji Pozarządowych monitorujących wdrażanie w Polsce Konwencji o prawach dziecka. Rzecznik poprosił także o przekazanie informacji na temat działań ukierunkowanych na realizację zaleceń wydanych przez Komitet Praw Dziecka.

W odpowiedzi[259] z 11 lipca 2025 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji poruszył kwestię nowych uprawnień Policji nakierowanych na przeciwdziałanie i reagowanie na zjawisko przemocy domowej. Ponadto zwrócił uwagę na rolę i funkcjonowanie Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości (CBZC) w podejmowaniu działań w sytuacji zagrożenia dzieci – także w ramach współpracy z Biurem Rzecznika Praw Dziecka, Naukową i Akademicką Siecią Komputerową (NASK) – Państwowym Instytutem Badawczym oraz wieloma organizacjami pozarządowymi. Minister wskazał także, że odnosząc się do rekomendacji Komitetu dotyczącej przeciwdziałania wyzyskiwaniu dzieci w prostytucji i pornografii, w dniu 15 lutego 2024 r. weszły w życie przepisy prawa zmieniające ustawę z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochrony małoletnich[260]. Obowiązujące przepisy prawa dotyczą wszystkich instytucji i organizacji mających kontakt z dziećmi i wymagają przestrzegania standardów ochrony dzieci. Powyższe odnosi się również do hoteli, co jest postrzegane jako kamień milowy w zakresie ochrony przed seksualnym wykorzystywaniem dzieci. Kolejną aktywnością resortu są również szeroko zakrojone działania dotyczące wzmocnienia ochrony przed przestępstwem handlu ludźmi.

257 ZSM.420.45.2025.

258 Zalecenia Komitetu Praw Dziecka ONZ dla Polski. Ocena realizacji i rekomendacje dla władz: https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2025/05/Zalecenia-Komitetu-Praw-Dziecka-ONZ-dla-Polski.pdf, dostęp: 13.03.2026 r.

259 BMP.0791.4.2025.

260 Dz.U. z 2016 r. poz. 862.

Minister Edukacji pismem[261] z 16 lipca 2025 r. wskazał, że obowiązkowym zadaniem szkół i placówek oświatowych jest godne oraz równe traktowanie wszystkich dzieci i uczniów bez względu na ich płeć. Realizowane są działania, dotyczące także zakresu podstawy programowej, kształtujące postawy uczniów oparte na tolerancji i wzajemnym szacunku. Wskazano także, że szkoły i placówki polskiego systemu oświaty przestrzegają praw człowieka i wspomagają wychowawczą rolę rodziny, a jeżeli zaistnieje sytuacja niestosownego zachowania, przemocy, agresji, dyskryminacji, bez względu na przyczynę, obowiązkiem poszczególnych osób odpowiedzialnych za edukację i wychowanie jest właściwa reakcja oraz zaprogramowanie procesu naprawczego.

Minister Klimatu i Środowiska w odpowiedzi[262] z 28 lipca 2025 r. podniósł uczestnictwo w unijnym systemie tworzenia krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu – dokumenty te przedstawiają wkłady krajowe do realizacji celów klimatyczno-energetycznych UE oraz realizacji Porozumienia paryskiego ONZ. Ponadto Polska jest w trakcie końcowego etapu przyjmowania kompleksowej strategii energetyczno-klimatycznej w postaci Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu do 2030 r. z perspektywą do 2040 r. Dokument wyznacza kierunki transformacji i niezbędne działania mające zapewnić ambitną kontrybucję do realizacji celów unijnych i Porozumienia paryskiego. Wskazano także, że Ministerstwo zainicjowało nową formę dialogu z młodzieżowymi organizacjami klimatycznymi. Pierwsze spotkanie odbyło się w czerwcu 2024 r. Kolejne wydarzenie miało miejsce we wrześniu 2025 r.: Konferencja „Młodzi dla klimatu – klimat dla młodych".

Minister Sprawiedliwości w piśmie[263] z 19 sierpnia 2025 r. wskazał, że resort sprawiedliwości jako współodpowiedzialny za zapewnienie ochrony praw dziecka podejmuje działania mające na celu bardziej skuteczną egzekucję tych praw zarówno w wymiarze legislacyjnym, jak i praktycznym. Obejmuje to m.in. wzmacnianie mechanizmów ochrony dzieci przed przemocą, usprawnianie procedur sądowych z udziałem dzieci, podnoszenie kompetencji zawodowych osób pracujących z dziećmi oraz promowanie standardów przyjaznego wymiaru sprawiedliwości. Minister wspomniał też o realizacji rekomendacji dotyczącej prowadzenia systemowych szkoleń dla pracowników wymiaru sprawiedliwości w zakresie postępowania z udziałem dziecka, w tym dotyczących realizacji prawa dziecka do bycia wysłuchanym.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w piśmie[264] z 21 sierpnia 2025 r. powołał się na dostępne opracowania cykliczne, zawierające informacje w zakresie takich kwestii, jak ubóstwo dzieci, aktywność zawodowa rodziców małych dzieci, urodzenia i dzietność, opieka nad dziećmi w wieku do lat 3,

261 DWP-WWO.4017.162.2025.
262 BM-WK.055.8.2025.
263 DSRiN.070.12.2025.
264 DWM.II.7501.28.2025.

wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej. Do kwestii przemocy wobec dzieci Minister odniósł się, wskazując, że zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej[265] matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży doznające przemocy domowej lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą, w ramach interwencji kryzysowej, znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Do domów tych mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi. Wśród pozostałych działań resortu wymienione zostało m.in. wdrożenie w roku 2025 Centralnego Rejestru Pieczy Zastępczej.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi ze strony Prezesa Rady Ministrów i Ministra Zdrowia na wystąpienie generalne z 10 maja 2025 r.

4) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zgłoszonych przez Polskę deklaracji końcowych do Konwencji o prawach dziecka

W wystąpieniu generalnym[266] z 27 lipca 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z postulatem wycofania deklaracji końcowych Polski, które weszły w życie wraz z Konwencją o prawach dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r.

W uzasadnieniu stanowiska Rzecznik Praw Dziecka wskazał m.in., że upływ ponad 30 lat od chwili związania się przez Polskę Konwencją o prawach dziecka, a co za tym idzie, zmiany społeczne i pokoleniowe, które nastąpiły w tym okresie, wymuszają ponowną analizę pod kątem zasadności utrzymania deklaracji końcowych do Konwencji. Ponadto, zdaniem RPD, wycofanie deklaracji stanowić będzie ważny krok w kierunku wzmocnienia ochrony praw dzieci w Polsce oraz dostosowania krajowej legislacji do międzynarodowych zobowiązań.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 27 lipca 2025 r. Wobec braku odpowiedzi RPD skierował ponownie wystąpienie generalne w dniu 28 września 2025 r.

5) Wspólne wystąpienie generalne do Prezesa Rady Ministrów w sprawie czasowego ograniczenia prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej

We wspólnym wystąpieniu generalnym[267] z 5 sierpnia 2025 r. Rzecznik oraz Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosili do Prezesa Rady Ministrów uwagi

265 Dz.U. z 2004 r. nr 64 poz. 593.
266 ZSM.420.26.2025.
267 ZSM.422.8.2025.

dotyczące przepisów rozporządzenia w sprawie czasowego ograniczenia prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.

W pierwszej kolejności Rzecznicy wskazali na niejasności w zakresie określenia ram „granicy państwowej". Zdaniem Rzeczników ustawodawca – wprowadzając do ustawy podstawę prawną do wydania rozporządzenia ograniczającego prawo do składania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej – nie określił, na jakim terytorium to prawo może zostać ograniczone. Co więcej, także samo rozporządzenie nie zawiera precyzyjnego określenia terytorialnego zakresu obowiązywania ograniczenia, co należy uznać za szczególnie problematyczne. Zwłaszcza, że ustawa o ochronie granicy państwowej posługuje się również takimi pojęciami, jak „pas drogi granicznej", „strefa nadgraniczna" – odnoszącymi się do konkretnie wyznaczonych obszarów.

Ponadto z treści rozporządzenia oraz praktyki stosowania go przez Straż Graniczną wynika, że czasowe ograniczenie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową obowiązuje także na funkcjonującym, drogowym przejściu granicznym. Zdaniem Rzeczników taka interpretacja budzi wątpliwości co do jej zgodności zarówno z celem ustawodawcy, jak i konstytucyjnymi i międzynarodowymi gwarancjami ochrony praw człowieka, w tym praw dziecka.

W wystąpieniu generalnym wskazano także, że w przepisach brakuje określonej procedury oceny przynależności danej osoby do tzw. grupy wrażliwej. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od Straży Granicznej funkcjonariusze stosują specjalny wewnętrzny formularz, który wypełniają z cudzoziemcem po wyrażeniu przez niego woli złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Choć tę wewnętrzną inicjatywę Straży Granicznej można uznać za zjawisko pozytywne, to bez wątpienia taka procedura powinna być uregulowana w przepisach. Formularz i wynik jego wypełnienia warunkują możliwość skorzystania przez cudzoziemca z konstytucyjnego prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową na terytorium Polski.

Rzecznicy wskazali także na brak ujęcia w katalogu wyjątków dzieci przekraczających granicę państwową w towarzystwie opiekuna.

W odpowiedzi[268] z 6 sierpnia 2025 r. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów przekazała uwagi według właściwości do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji pismem[269] z 28 sierpnia 2025 r. wskazało, że działania podejmowane przez służby białoruskie w ramach instrumentalizacji nadal stanowią poważne zagrożenie dla

268 BPRM.5237.3.32.2025.
269 BMP.0790.1.4.2025.

bezpieczeństwa państwa, dlatego wprowadzone ograniczenie jest niezbędne do zapobieżenia przedmiotowemu zagrożeniu. Ponadto organy Straży Granicznej realizują zadania z poszanowaniem prawa krajowego i międzynarodowego, w tym regulacji dotyczących ochrony cudzoziemców należących do grup szczególnie wrażliwych oraz dzieci. Resort poinformował także, że prowadzi bieżący monitoring sytuacji na granicy oraz ocenia zasadność utrzymywania wprowadzonych środków.

6) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa, przebywających w Polsce bez opieki w systemie pieczy zastępczej

W wystąpieniu generalnym[270] z 28 sierpnia 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o przedstawienie informacji dotyczącej planowanych zmian legislacyjnych uwzględniających szczególną sytuację dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa, przebywających w Polsce bez opieki.

Pismem[271] z 18 września 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazał, że trudności w umieszczeniu dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa bez opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wynikają z ogólnej problematyki niedoboru miejsc w pieczy zastępczej. Wobec tego Ministerstwo przygotowało projekt nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Minister wskazał także, że jednym z głównych założeń projektu nowelizacji ustawy jest zwiększenie liczby miejsc w pieczy zastępczej oraz zapobieganie sytuacjom oczekiwania potrzebujących dzieci, w tym dzieci cudzoziemskich, na umieszczenie w pieczy. Planowane zmiany nie obejmują rozwiązań szczególnie przeznaczonych dla dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa przebywających w Polsce bez opieki, jednak przygotowana nowelizacja zapewni wzmocnione wsparcie również dla dzieci cudzoziemskich umieszczonych w pieczy zastępczej.

Resort rodziny stoi na stanowisku, że dzieci cudzoziemskie bez opieki znajdujące się na terenie Polski powinny mieć zapewnioną należytą opiekę oraz bezpieczeństwo w ramach ogólnej pieczy zastępczej – w szczególności rodzinnej.

7) Wystąpienie generalne do Wicemarszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa, przebywających w Polsce bez opieki

W wystąpieniu generalnym[272] z 28 sierpnia 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Wicemarszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w związku z jego

270 ZSM.420.52.2025.
271 DD-I.55.150.31.2025.
272 ZSM.420.52.2025.

dotychczasowym zaangażowaniem na rzecz wsparcia dzieci cudzoziemskich oraz inicjatywą utworzenia wyspecjalizowanej placówki opiekuńczo-wychowawczej, przygotowanej do sprawowania opieki i wspierania dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa w sposób uwzględniający ich szczególną sytuację. Rzecznik zwrócił się z prośbą o udzielenie informacji w zakresie stanu realizacji projektu utworzenia wyspecjalizowanej placówki.

W odpowiedzi z 4 września 2025 r. Wicemarszałek Senatu wskazał sugerowane działanie w postaci zwrócenia się do podmiotów, które miały w planach utworzenie opisanej wyżej specjalistycznej placówki interwencyjnej Fundacji Dialog z Białegostoku, współpracującej z Urzędem Miejskim w Białymstoku, Podlaskim Urzędem Wojewódzkim oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji.

8) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie ratyfikacji III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka w sprawie procedury składania zawiadomień do Komitetu Praw Dziecka ONZ

Rzecznik od początku swojej kadencji podejmuje starania na rzecz ratyfikacji III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka. Protokół umożliwia składanie skarg na naruszenie praw dzieci do Komitetu Praw Dziecka ONZ w przypadku, gdy krajowe środki ochrony zawiodą. Polska podpisała Protokół w 2013 r., jednak do tej pory go nie ratyfikowała.

W wystąpieniu generalnym[273] z 26 marca 2024 r. RPD zaapelował do Prezesa Rady Ministrów o pilne podjęcie działań na rzecz ratyfikacji przez Polskę III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka. Rzecznik podkreślił, że ratyfikacja tego dokumentu podniosłaby standard ochrony praw dziecka w Polsce, realizując rekomendacje Komitetu Praw Dziecka ONZ.

Prezes Rady Ministrów przekazał powyższe wystąpienie do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jako organu właściwego do przedłożenia Radzie Ministrów wniosku o ratyfikację.

Biorąc to pod uwagę, Rzecznik wystąpieniem generalnym[274] z 29 maja 2024 r. zwrócił się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o przekazanie stanowiska w zakresie potrzeb włączenia do krajowego porządku prawnego III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka. Z uzyskanych informacji wynikało, że Minister zwrócił się o opinię do Ministra Edukacji, Ministra Zdrowia, Ministra Obrony Narodowej, Ministra Klimatu i Środowiska, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Sprawiedliwości.

273 ZSM.422.3.2024.
274 ZSM.422.3.2024.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi od Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na wystąpienie generalne z 29 maja 2024 r. W związku z tym wystąpieniem generalnym[275] z 31 sierpnia 2025 r. Rzecznik ponownie zwrócił się do resortu o podjęcie pilnych działań w celu jak najszybszej ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik przedstawił argumentację na rzecz ratyfikacji, powołując się na opinie międzynarodowych ekspertów, w tym Specjalnej Przedstawicielki Sekretarza Generalnego ONZ ds. Przemocy Wobec Dzieci, dr Najat Maalla M'jid, z którą Rzecznik Praw Dziecka spotkał się w styczniu 2025 r., czy głos środowisk pozarządowych, które od dawna apelują o wdrożenie III Protokołu do polskiego systemu prawnego.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 31 sierpnia 2025 r.

9) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące korzystania przez dzieci z nieodpłatnych punktów pomocy prawnej

Rzecznik Praw Dziecka wystąpieniem generalnym[276] z 24 października 2024 r. przekazał Ministrowi Sprawiedliwości swoje stanowisko dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej. Rzecznik zaapelował o wprowadzenie rozwiązań, które doprecyzują, że udzielanie bezpłatnych porad prawnych jest niezależne od zdolności do czynności prawnych odbiorcy, a tym samym może przysługiwać także dzieciom.

Następnie, 30 kwietnia 2025 r., RPD zwrócił się[277] do Członków Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka z prośbą o wniesienie poprawek do przedłożonego projektu ustawy, uwzględniając stanowisko Rzecznika wyrażone w piśmie skierowanym do Ministra Sprawiedliwości.

Pismem[278] z 29 czerwca 2025 r. Rzecznik podtrzymał zgłoszoną na etapie opiniowania uwagę dotyczącą konieczności doprecyzowania, że z systemu nieodpłatnej pomocy prawnej mogą korzystać również osoby mające ograniczoną zdolność do czynności prawnych, w tym dzieci. Rzecznik wskazał, że proponowana zmiana chroni fundamentalne prawa jednostki, w tym prawo dziecka do równego traktowania i dostępu do informacji prawnej oraz aktywnego uczestniczenia w sprawach jego dotyczących.

275 ZSM.422.3.2024.
276 ZPR.400.37.2024.
277 ZSM.400.3.2025.
278 ZSM.400.3.2025.

W piśmie[279] z 3 lipca 2025 r. resort sprawiedliwości poinformował, że w zakresie korzystania z systemu nieodpłatnej pomocy, osoby w wieku 13–18 lat mogą skorzystać samodzielnie z wsparcia w ramach systemu w sprawach życia codziennego, a w poważniejszych sprawach konieczne będzie uczestnictwo przedstawiciela ustawowego. Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało także, że w celu upowszechnienia informacji o dostępności nieodpłatnej pomocy dla młodzieży resort opracował broszurę informacyjną pt. „Młodzież w Systemie Nieodpłatnej Pomocy".

Wystąpieniem generalnym[280] z 12 lipca 2025 r. skierowanym do zastępcy Dyrektora Departamentu Funduszy i Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w Ministerstwie Sprawiedliwości Rzecznik wskazał, że podtrzymuje poprzednio wyrażone stanowisko, zgodnie z którym prawo osób mających ograniczoną zdolność do czynności prawnych, w tym dzieci powyżej 13. roku życia, do samodzielnego korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej powinno zostać wprost i jednoznacznie zapisane w ustawie.

Pismem[281] z 15 lipca 2025 r. Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało, że w najbliższym czasie nie planuje przygotowywania kolejnego projektu nowelizacji ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej, który mógłby uwzględnić taką zmianę. Wynika to z tego, że w ocenie Ministra Sprawiedliwości obecny system nieodpłatnej pomocy funkcjonuje nieprawidłowo – dlatego resort przygotował koncepcję nowego modelu świadczenia nieodpłatnej pomocy. Obecnie trwają ostatnie prace koncepcyjne poprzedzające decyzję o ostatecznym kształcie projektu nowej ustawy. Zapewniono, iż filarem nowej konstrukcji jest koncepcja powszechnego dostępu do informacji prawnej, która obejmie również osoby posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych, w tym dzieci powyżej 13. roku życia.

W wystąpieniu generalnym[282] z 11 sierpnia 2025 r. skierowanym do Ministra Sprawiedliwości Rzecznik zwrócił się z prośbą o podjęcie działań mających na celu zapewnienie jednolitej praktyki w zakresie udzielania pomocy osobom mającym ograniczoną zdolność do czynności prawnych, poprzez przekazanie wszystkim punktom nieodpłatnej pomocy prawnej jednoznacznych wytycznych, w których w sposób klarowny zostanie wskazane uprawnienie do samodzielnego korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej przez osoby posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych, w tym dzieci powyżej 13. roku życia.

279 DFN-IV.6900.69.2025.
280 ZSM.400.3.2025.
281 DFN-IV.6900.69.2025.
282 ZSM.400.3.2025.

W odpowiedzi[283] z 3 października 2025 roku Minister Sprawiedliwości wskazał, że stanowisko zaprezentowane w piśmie z dnia 3 lipca 2025 r. jest wciąż aktualne, w szczególności, jeśli chodzi o broszurę informacyjną pt. „Młodzież w Systemie Nieodpłatnej Pomocy". Ministerstwo poinformowało także, że zgodnie z wystąpieniem Rzecznika Praw Dziecka, broszura informacyjna zostanie również przekazana do wszystkich Wojewodów, w celu jej dalszej dystrybucji na terenach podległych im powiatów, w których organizowane są punkty nieodpłatnej pomocy.

10) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji dotyczące wsparcia w nauce dzieci cudzoziemskich objętych polskim systemem edukacji

W wystąpieniu generalnym[284] z 21 września 2025 r. skierowanym do Ministra Edukacji Rzecznik zwrócił uwagę na potrzebę wyrównania szans edukacyjnych dzieci cudzoziemskich, w szczególności uczniów pochodzących z Ukrainy, których znaczna liczba pobiera naukę w Polsce. Rzecznik zwrócił się o udzielenie informacji dotyczących realizacji art. 165 ust. 7–11 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe[285]. Wskazane przepisy gwarantują wsparcie w zakresie nauki języka polskiego, organizację zajęć wyrównawczych i pomoc asystenta międzykulturowego. Dzięki tej pomocy dzieci, które nie znają jeszcze wystarczająco języka polskiego, mogą uzyskać lepsze wyniki w nauce, a także ułatwiony zostanie przepływ informacji między rodziną dziecka a środowiskiem szkolnym.

Rzecznik poprosił w szczególności o poinformowanie, czy wsparcie realizowane jest we wszystkich wymagających tego jednostkach systemu oświaty, oraz o przekazanie oceny resortu dotyczącej wpływu realizacji wymienionych wyżej przepisów na sytuację dzieci cudzoziemskich w polskim systemie edukacji.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 21 września 2025 r.

11) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie dostępu do świadczeń dla dzieci z udzieloną zgodą na pobyt ze względów humanitarnych

W wystąpieniu generalnym[286] z 27 września 2025 r. skierowanym do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Rzecznik zwrócił uwagę na lukę w obowiązujących przepisach regulujących wsparcie dla dzieci cudzoziemców przebywających w Polsce. Wskazał, że obecne regulacje w zakresie wsparcia rodziny, pomocy społecznej i świadczeń z funduszu alimentacyjnego

283 DFN-IV.6900.111.2025.
284 ZSM.420.58.2025.
285 Dz. U. z 2025 r. poz. 1043 z późn. zm.
286 ZSM.401.1.2025.

dostępnych dla dzieci cudzoziemskich nie uwzględniają dzieci, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych. Zdaniem RPD niezbędne jest wprowadzenie stosownych zmian legislacyjnych.

Rzecznik postulował, aby art. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obejmował swoim zakresem dzieci przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zgody na pobyt ze względów humanitarnych, zapewniając im dostęp do form pomocy przewidzianych w tej ustawie.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w piśmie[287] z 29 października 2025 r. wskazał, że zróżnicowanie w zakresie uprawnień socjalnych przypisanych do poszczególnych kategorii pobytowych cudzoziemców wynika z odmiennych funkcji przyznawanego tytułu pobytowego. Resort rodziny podkreślił, że w odniesieniu do cudzoziemców objętych ochroną publicznoprawną, uprawnienie do korzystania z pomocy społecznej przysługuje w najszerszym zakresie uchodźcom. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej[288] określa, że celem tej pomocy jest wspieranie procesu integracji osób, które przybyły do Polski w wyniku naruszenia praw człowieka w kraju pochodzenia. Odmiennie sytuacja wygląda w przypadku cudzoziemców, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub pobyt tolerowany. Ich prawo do świadczeń ogranicza się do schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania, a także świadczenia pieniężnego, w tym zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego.

Rzecznik zdecydowanie nie podziela stanowiska resortu i będzie podejmował dalsze działania w przedmiotowej sprawie.

12) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie dostępu do świadczeń dla dzieci z rodzin polsko-cudzoziemskich

W wystąpieniu generalnym[289] z 28 września 2025 r. skierowanym do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Rzecznik zwrócił uwagę na potrzebę zapewnienia pełnej i skutecznej ochrony praw dzieci będących obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej, których jeden z rodziców nie ma polskiego obywatelstwa.

Wystąpienie dotyczyło przede wszystkim problemów kręgu osób uprawnionych do otrzymywania świadczeń rodzinnych i wychowawczych. Trudności te szczególnie uwidaczniają się w sprawach dotyczących rodzin o mieszanym statusie obywatelskim, w których dziecko ma obywatelstwo polskie, natomiast wnioskujący o świadczenie rodzic – obywatelstwo innego kraju.

287 DD-V.55.110.2025.
288 Dz. U. z 2025 r. poz. 1214.
289 ZSM.422.9.2025.

Problematyczna staje się sytuacja, gdy drugi rodzic, będący obywatelem polskim, nie może wystąpić z wnioskiem z uwagi na okoliczności losowe, jak śmierć czy porzucenie rodziny. Rzecznik zwrócił się do Ministra o analizę obecnych przepisów pod kątem zapewnienia pełnej ochrony praw wszystkich dzieci posiadających obywatelstwo polskie – niezależnie od statusu pobytowego ich rodziców oraz o ewentualne podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do usunięcia istniejących barier systemowych.

Pismem[290] z 20 października 2025 r. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przekazał wystąpienie Rzecznika Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, wskazując jednocześnie, że najwłaściwszym kierunkiem działania będzie przyznanie rodzicom niebędącym obywatelami polskimi, odpowiedniego tytułu pobytowego na terytorium Polski, aby w ten sposób umożliwić im pobieranie świadczeń.

Pismem[291] z 3 listopada 2025 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji udzielił odpowiedzi Ministrowi Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w której wskazał, że przyznanie cudzoziemcowi określonego tytułu pobytowego może nastąpić jedynie w drodze decyzji administracyjnej i jest uzależnione od spełniania przez wnioskodawcę określonych przesłanek materialnoprawnych oraz zaistnienia określonych okoliczności faktycznych. Ponadto nie wydaje się zasadne przyznawanie cudzoziemcom konkretnego, nieprzewidzianego zakresem obowiązującej regulacji tytułu pobytowego wyłącznie ze względu na potrzebę umożliwienia im pobierania poszczególnych świadczeń społecznych. W ocenie Ministra realizacja słusznych postulatów RPD powinna odbyć się za pośrednictwem właściwego w tej sprawie prawa materialnego dotyczącego świadczeń społecznych.

Rzecznik będzie podejmował dalsze działania w tym zakresie.

13) Wystąpienie generalne do Komendanta Stołecznego Policji w sprawie przeciwdziałania wykorzystywaniu dzieci do żebractwa

Z uwagi na otrzymane zgłoszenie wskazujące na problem wykorzystywania dzieci do żebractwa w jednym z bardziej uczęszczanych rejonów Warszawy, Rzecznik zwrócił się z wystąpieniem generalnym[292] z 3 listopada 2025 r. do Komendanta Stołecznego Policji o podjęcie działań nakierowanych na ochronę dzieci zagrożonych zjawiskiem żebractwa.

W odpowiedzi[293] z 27 listopada 2025 r. Komendant Stołeczny Policji poinformował, iż zjawisko wykorzystywania dzieci do żebractwa pozostaje jednym z priorytetowych obszarów działań stołecznej Policji. W ramach podjętych

290 DSR-IV.070.67.2025.
291 DSMiM-WKPM.0749.64.2025.
292 ZSM.441.637.2025.
293 PR-9282/8576/2025.

działań funkcjonariusze systematycznie prowadzą kontrole prewencyjne, zwracają szczególną uwagę na przypadki mogące świadczyć o wykorzystywaniu dzieci do żebractwa oraz na stan psychofizyczny tych dzieci, współpracują z właściwymi służbami społecznymi i instytucjami miejskimi w zakresie ochrony praw dziecka, realizują działania profilaktyczne, w tym spotkania dotyczące problematyki handlu ludźmi. Komendant wskazał, że funkcjonariusze podejmują działania w celu zapewnienia dzieciom jak najlepszej ochrony, a problematyka wykorzystywania dzieci do żebractwa pozostaje w jego szczególnym zainteresowaniu.

Rzecznik Praw Dziecka podejmuje działania systemowe w zakresie zwalczania omawianego zjawiska w ramach swojego mandatu zakreślonego ustawą z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka[294]. Jako jedno z nich należy wymienić udział w pracach Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.

14) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące mediacji transgranicznych w sprawach rodzinnych

W wystąpieniu generalnym[295] z 22 listopada 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości o rozważenie dalszych działań nakierowanych na wzmocnienie roli mediacji w transgranicznych sprawach rodzinnych. Jako możliwe kierunki działania wskazano m.in. dalsze podwyższanie poziomu przygotowania sędziów orzekających, współdziałanie profesjonalnych uczestników postępowania – sędziów, pełnomocników stron, a także mediatorów oraz rozważenie wprowadzenia obowiązkowej sesji informacyjnej z udziałem profesjonalnych mediatorów.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 22 listopada 2025 r.

9.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych

Poniższe przykłady zostały przedstawione w formie analizy przypadków, co pozwala na przyjrzenie się konkretnym sprawom dzieci przez pryzmat działania Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych, jego współpracy

294 Dz. U. z 2023 r. poz. 292.
295 ZSM.420.85.2025.

z różnymi podmiotami oraz osiągniętych efektów, które przekładają się na realną poprawę sytuacji dzieci w Polsce.

Opis spraw pozwala spojrzeć na nie również w kontekście obecnego stanu prawnego, dostrzec rysujące się rzeczywiste trudności systemowe. W każdym przypadku Rzecznik zarówno był uczestnikiem działań nakierowanych na indywidualną sytuację młodej osoby, jak również – w razie konieczności – wskazywał na potrzebę szerszych zmian na rzecz ochrony dzieci.

Interwencja w jednostce systemu oświaty – placówce zapewniającej opiekę uczniom ukraińskim w okresie pobierania nauki w Polsce

Problem: Do Rzecznika Praw Dziecka wpłynęło wiele zgłoszeń wskazujących na konflikt między kierownictwem placówki a opiekunem tymczasowym dzieci, obywateli Ukrainy, przebywających w placówce oświatowej. Złożony i eskalujący konflikt wpływał negatywnie na dobro dzieci. Brak porozumienia i współpracy dorosłych powodowały napięcia, blokadę w integracji młodzieży oraz problemy związane z brakiem zapewnienia asystencji kulturowej dzieciom z Ukrainy i opieką nad dziećmi podczas pobytu w placówce. Część zarzutów wobec opiekuna dzieci dotyczyła warunków lokalowych, m.in. w zakresie stanu technicznego pomieszczeń i stanu umeblowania pokoi mieszkalnych.

Co zrobiliśmy: Przedstawiciele RPD przeprowadzili wizytację placówki, podczas której poprowadzili rozmowy z dziećmi, kierownictwem, wychowawcami, opiekunem tymczasowym dzieci, a także przedstawicielami właściwego ośrodka pomocy społecznej sprawującego nadzór nad opiekunem tymczasowym. Po zakończonej kontroli dokonano analizy zgromadzonego materiału, a następnie sporządzono raport wraz z zaleceniami dla zaangażowanych podmiotów.

Następnie RPD przekazał swoje wnioski i zalecenia kierownictwu placówki, opiekunowi tymczasowemu dzieci, a także właściwym: staroście powiatowemu, kuratorowi oświaty oraz dyrektorowi ośrodka pomocy społecznej.

Efekt: W odpowiedzi na działania Rzecznika właściwa rada powiatu wskazała, że stanowisko RPD wraz z wnioskami z przeprowadzonej wizytacji posłużą do wypracowania nowych rozwiązań i podjęcia działań mających na celu dobro wychowanków i ich prawidłowe funkcjonowanie w placówce. Ponadto w tym konkretnym przypadku rada powiatu podjęła uchwałę o przeorganizowaniu placówki, w tym o zmianie na stanowisku osoby zarządzającej jednostką.

Z informacji uzyskanych przez Rzecznika wynika, że po dokonanej reorganizacji konflikt pomiędzy kierownictwem a opiekunem dzieci wygasł, co

pozwoliło na rozwiązanie kwestii związanych z zabezpieczeniem bieżących potrzeb opiekuńczych dzieci, w tym zapewnienie asystencji międzykulturowej i zapewnienie opieki wychowawcy przygotowanego do pracy z dziećmi cudzoziemskimi. Ponadto wymieniono umeblowanie pokoi mieszkalnych na nowe, a ogólna poprawa atmosfery wpłynęła korzystnie na integrację dzieci z pozostałą młodzieżą w placówce.

Sprawa dotycząca ochrony praw polskiego dziecka przebywającego za granicą

Problem: Rzecznik otrzymał zgłoszenie dotyczące sytuacji dziecka zamieszkałego wraz z matką za granicą. Zarówno dziecko, jak i matka to obywatele polscy. Zgłoszenie pochodziło od osoby bliskiej, która podczas wizyty zaobserwowała nieprawidłowości w opiece nad dzieckiem.

Co zrobiliśmy: Z uwagi na ograniczenie terytorialne ustawowego mandatu Rzecznika nie jest możliwe kierowanie skutecznych zapytań i interwencji do podmiotów zagranicznych. Wobec tego ograniczenia RPD wypracował ścieżkę współpracy z Departamentem Konsularnym Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Departamentem Spraw Rodzinnych i Nieletnich Ministerstwa Sprawiedliwości jako organu centralnego – w szczególności w zakresie weryfikowania sytuacji dziecka oraz poszukiwania rozwiązań celem zabezpieczenia najlepszego interesu dziecka. W opisanym przypadku Rzecznik zwrócił się zarówno do polskich służb konsularnych, jak i Ministra Sprawiedliwości o podjęcie działań w zakresie kompetencji ustawowych tych organów celem weryfikacji sytuacji dziecka.

Efekt: Z informacji uzyskanych przez Rzecznika wynika, że rzeczywiście zagraniczne organy podejmowały czynności sprawdzające na podstawie zgłoszeń obywatelskich dotyczących funkcjonowania rodziny. W konsekwencji ustalono, że sytuacja dziecka jest zabezpieczona – nie znaleziono oznak jego zaniedbywania.

Sprawa dotycząca zabezpieczenia sytuacji dzieci ukraińskich przebywających w instytucjonalnej pieczy ukraińskiej na terenie RP

Problem: Do Rzecznika wpłynęło zgłoszenie, w którym instytucje ukraińskie zwróciły się o wsparcie w procesie zmiany opiekuna prawnego dla dzieci ukraińskich przebywających w instytucjonalnej pieczy ukraińskiej na terenie Polski. Z informacji przekazanych RPD wynikało, że zmiana opiekuna

prawnego podyktowana jest tym, że wobec dotychczasowych opiekunów wszczęto w Polsce postępowanie karne z powodu stosowania przemocy wobec podopiecznych.

Co zrobiliśmy: Rzecznik podjął działania w celu uzyskania pełnej informacji na temat sytuacji dzieci. Reakcja dzieci na przybycie opiekuna, którego znały jeszcze z Ukrainy, wskazała na to, że również z jego strony dzieci doznały wcześniej złego traktowania i przemocy. Pracownicy polskich służb socjalnych podjęli działania celem zabezpieczenia sytuacji dzieci. Rzecznik monitorował postępowania prowadzone przez prokuraturę oraz sytuację dzieci.

Efekt: W konsekwencji działań podjętych przez pracowników polskich służb socjalnych, Rzecznika Praw Dziecka i polskich organów ścigania, sytuacja dzieci została zabezpieczona poprzez umieszczenie dzieci pod opieką nowych opiekunów.

Sprawa dotycząca funkcjonowania świetlicy romskiej

Problem: Do Rzecznika zwrócili się rodzice dzieci uczęszczających do świetlicy, która od wielu lat była ważnym miejscem wsparcia edukacyjnego, kulturowego i społecznego dla dzieci pochodzących ze środowiska mniejszości romskiej w regionie. W swym zgłoszeniu obywatele wyrazili obawę, że z uwagi na wycofanie się podmiotu prowadzącego placówkę dalsze funkcjonowanie świetlicy okaże się niemożliwe.

Co zrobiliśmy: Mając na uwadze znaczenie świetlicy, która ma nie tylko istotny wymiar edukacyjny, lecz również społeczny, gdyż sprzyja budowaniu relacji, integracji oraz poczucia przynależności wśród najmłodszych oraz zapewnia im bezpieczne i wspierające środowisko, Rzecznik zwrócił się do podmiotu odpowiedzialnego za prowadzenie placówki z prośbą o kontynuowanie jej działalności.

Efekt: Działalność świetlicy została przedłużona, zapewniając kontynuację, stabilnego i wartościowego wsparcia.

Sprawa dotycząca przewlekłości postępowania o wydanie pozwolenia na pobyt na terenie Polski

Problem: Do Rzecznika zwrócili się cudzoziemcy – rodzice dziecka – z prośbą o wsparcie z powodu przedłużającego się postępowania o wydanie zezwolenia na pobyt czasowy dla dziecka. W toku prowadzonej sprawy okazało

się, że przedłużają się również postępowania dotyczące rodziców dziecka. Długie oczekiwanie wydania decyzji pobytowych negatywnie wpływały na sytuację rodziny, powodując między innymi problemy z podjęciem zatrudnienia przez rodziców czy uzyskaniem dostępu do świadczeń społecznych.

Co zrobiliśmy: Rzecznik podjął interwencję zarówno w sprawie postępowania pobytowego dotyczącego dziecka, jak i rodziców – występował sześciokrotnie do urzędu wojewódzkiego prowadzącego postępowania, zwracając się o sprawne rozpoznanie wniosków.

Efekt: Od chwili zgłoszenia sprawy Rzecznikowi Praw Dziecka do momentu uzyskania pozytywnych decyzji pobytowych przez rodzinę minęły ponad 2 lata. Finalnie, dziecko zyskało stabilne warunki pobytowe na terenie Polski.

10. Działalność w obszarze ochrony przed przemocą, złym traktowaniem i wyzyskiem

W 2025 r. Rzecznik, w szczególności poprzez Zespół Prawa Karnego, podejmował wiele działań na rzecz ochrony i realizacji:

1) prawa dziecka do ochrony przed przemocą, okrucieństwem i wyzyskiem

- art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 19 Konwencji o prawach dziecka.

Czynności podejmowane przez Rzecznika w przedmiotowym zakresie obejmowały sprawy o znęcanie się fizyczne i psychiczne nad dzieckiem, przemoc ekonomiczną, naruszenie nietykalności cielesnej dziecka, znieważenie dziecka oraz narażenie na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia.

2) prawa dziecka do ochrony przed wyzyskiem seksualnym

- art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 34 Konwencji o prawach dziecka.

Czynności podejmowane przez Rzecznika w przedmiotowym zakresie obejmowały sprawy o wykorzystanie seksualne dziecka poniżej 15. roku życia, gwałt na dziecku, utrwalanie i rozpowszechnianie nagiego wizerunku oraz udostępnianie nagiego wizerunku dziecka za pomocą internetu.

3) prawa dziecka do życia

- art. 38, art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 6 Konwencji o prawach dziecka.

Czynności podejmowane przez Rzecznika w przedmiotowym zakresie obejmowały sprawy o zabójstwo, nieumyślne spowodowanie śmierci, dzieciobójstwo, jak również doprowadzenie do samobójstwa dziecka.

4) prawa dziecka do wychowania w rodzinie i kontaktów z rodzicami

- art. 9 Konwencji o prawach dziecka.

Czynności podejmowane przez Rzecznika w przedmiotowym zakresie obejmowały sprawy o utrudnianie kontaktów z rodzicem odbywającym karę pozbawienia wolności lub przebywającym w areszcie śledczym.

5) prawa dziecka do ochrony przed torturowaniem, poniżającym traktowaniem lub karaniem

- art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 37 Konwencji o prawach dziecka.

Czynności podejmowane przez Rzecznika w przedmiotowym zakresie obejmowały sprawy o naruszenie nietykalności cielesnej dziecka, znieważenie dziecka, nieprawidłowości w procedurze zatrzymania nieletnich oraz nieprawidłowości w procedurze zatrzymania osób podejrzewanych lub zatrzymanych w obecności dziecka.

6) prawa do ochrony dziecka podejrzanego, oskarżonego lub uznanego winnym pogwałcenia prawa karnego

- art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 40 Konwencji o prawach dziecka.

Czynności podejmowane przez Rzecznika w przedmiotowym zakresie obejmowały sprawy naruszeń praw osób osadzonych w areszcie śledczym, nieprawidłowości przy zatrzymaniu lub czynnościach procesowych z udziałem nieletnich.

W ramach wskazanych obszarów w 2025 r. Rzecznik prowadził działania w szczególności przez Zespół Prawa Karnego, który zajmował się w głównej mierze sprawami indywidualnymi dotyczącymi przestępczości na szkodę dzieci. Do najczęstszych kategorii spraw wpływających do Zespołu Prawa Karnego należała przemoc domowa, w tym przestępstwa znęcania się fizycznego i psychicznego nad dziećmi oraz przypadki wykorzystania seksualnego dzieci poniżej 15. roku życia. Działania podejmowano głównie na skutek zgłoszeń obywateli, w tym jednego lub obojga rodziców oraz osób trzecich, takich jak sąsiedzi czy nauczyciele, którzy zauważyli niepokojące sygnały świadczące o krzywdzeniu dziecka.

Rzecznik interweniował również z urzędu, na podstawie informacji zgłaszanych m.in. przez dzieci za pośrednictwem Dziecięcego Telefonu Zaufania RPD, przekazywanych przez Komendę Główną Policji oraz pochodzących z doniesień medialnych. Sprawy zgłaszane Rzecznikowi znajdują się obecnie na różnych etapach postępowania karnego – od przekazania informacji organom ścigania, przez odmowę wszczęcia lub umorzenie postępowania, aż po etap sądowy oraz postępowanie przed Sądem Najwyższym. Ponadto w przypadku uzyskania informacji o możliwości popełnienia przestępstwa, RPD składał zawiadomienie do właściwych organów.

W ramach prowadzonych spraw indywidualnych Rzecznik analizował akta prokuratorskie i sądowe oraz oceniał prawidłowość decyzji podejmowanych przez organy państwowe. W przypadku stwierdzenia naruszeń RPD wnioskował o objęcie postępowania nadzorem zwierzchnim, a w razie prawomocnych wyroków mógł złożyć kasację lub skargę nadzwyczajną.

Rzecznik prowadził również sprawy systemowe, w ramach których opiniował akty prawne, uczestniczył w konferencjach, spotkaniach i szkoleniach oraz brał udział w pracach zespołów, komisji i grup roboczych.

Do Zespołu Prawa Karnego od 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2025 r. **wpłynęło 1648 spraw.** W roku ubiegłym, w tym samym okresie, było ich 1792. Oznacza to, że w 2025 r., w porównaniu z rokiem 2024, nastąpił **spadek liczby spraw o 8 proc**. Dla porównania, w 2023 r. liczba spraw wynosiła 1058, co pokazuje, żemimo zmniejszenia wpływu w stosunku do 2024 r., **liczba spraw w 2025 r. pozostaje wyższa o 56 proc. niż dwa lata wcześniej.**

WYKRES 37.

Liczba spraw nowych prowadzonych w Zespole Prawa Karnego w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw prowadzonych w 2025 r. w stosunku do 2024 r.

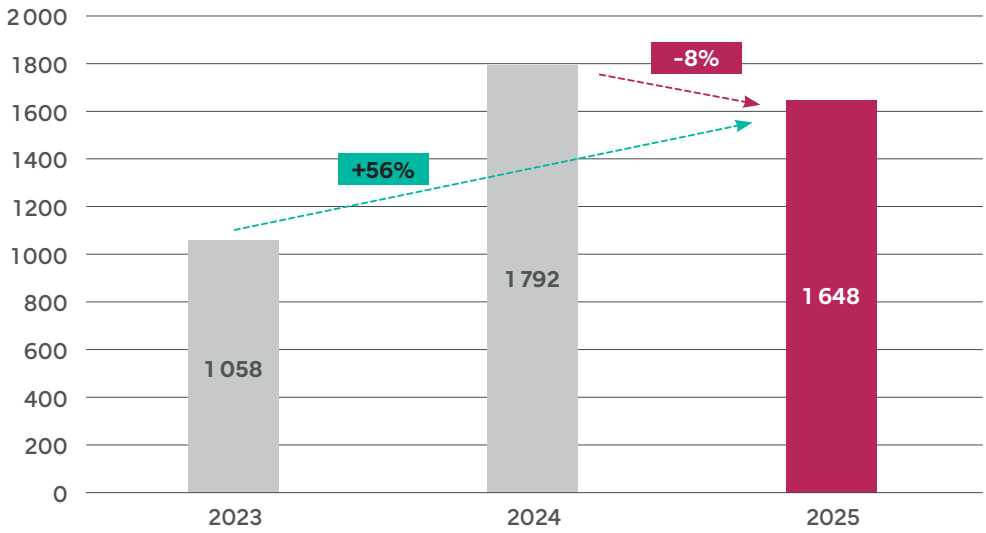

Łącznie w Zespole Prawa Karnego w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2025 r. **prowadzonych było 3390 spraw** (1648 spraw nowych oraz 1742 sprawy kontynuowane z lat ubiegłych).

W 2024 r. łączna liczba spraw prowadzonych przez zespół wynosiła 2 311, a w roku 2023 – 1 601 spraw. Oznacza to **wzrost o 47 proc. w roku 2025 w porównaniu z 2024 r. oraz ponad dwukrotny wzrost (o 112 proc.) w stosunku do roku 2023**.

WYKRES 38.

Liczba spraw ogółem prowadzonych w Zespole Prawa Karnego w latach 2023–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw prowadzonych w 2025 r. w stosunku do 2024 r.

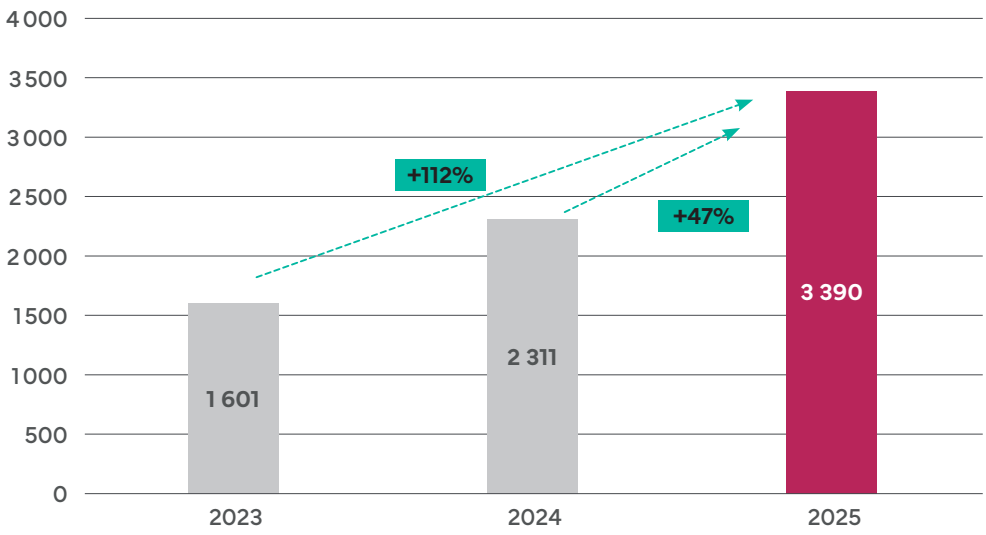

W 2025 r. złożono **298 zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa**, w tym **220 dotyczących znieważenia dzieci w internecie**. Inne sprawy dotyczyły głównie stosowania przemocy zarówno fizycznej, jak i psychicznej w stosunku do dzieci. To uprawnienie Rzecznika wynika wprost z art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka, który wskazuje, że Rzecznik może żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa oraz art. 304 § 2 Kodeksu postępowania karnego, który nakłada obowiązek złożenia zawiadomienia na instytucje, które dowiedziały się w związku ze swoją działalnością o przestępstwie ściganym z urzędu. Zawiadomienia były kierowane do prokuratur rejonowych na terenie całego kraju.

Złożono **54 zażalenia** na postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania lub postanowienia o umorzeniu postępowania. Rzecznik Praw Dziecka zgodnie z art. 306 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania karnego w związku z art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka ma uprawnienie do złożenia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania w przypadku, gdy jest instytucją zawiadamiającą o możliwości popełnienia przestępstwa. Zażalenia były składane do sądów właściwych za pośrednictwem prokuratora prowadzącego sprawę.

W **92 przypadkach złożono wnioski o nadzór zwierzchni do prokuratury wyższego rzędu**. Uprawnienie to wynika z § 73 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r., Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz art. 10a ust. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka. Sprawy, w których interweniował Rzecznik, dotyczyły głównie zgłaszanej przemocy wobec

dzieci. W większości były to sprawy, które w ocenie RPD zostały umorzone przedwcześnie, nie wyczerpując możliwości dowodowych.

Przedstawiciele RPD uczestniczyli w **77 rozprawach**, które odbyły się stacjonarnie na terenie całego kraju. W **31 sprawach złożono pisemne stanowiska do toczących się postępowań**, w których Rzecznik wyraził swoje zdanie na temat ochrony praw dziecka w postępowaniu. Uprawnienie do zajmowania stanowisk w sprawach wynika z art. 11 ust. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka. Zgodnie z nim Rzecznik przedstawia właściwym organom władzy publicznej, organizacjom i instytucjom oceny i wnioski zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony praw i dobra dziecka oraz usprawnienia trybu załatwiania spraw w tym zakresie. Rzecznik w stanowiskach ustnych na rozprawie i pisemnych wnioskował o adekwatny wymiar kary w stosunku do zarzucanych czynów oraz o orzeczenie środków karnych. W czasie trwania postępowań w swoich stanowiskach Rzecznik zwracał również uwagę na konieczność uzupełnienia materiału dowodowego.

Ponadto uczestniczył w postępowaniach dotyczących śmierci dzieci, stosowania przemocy fizycznej i psychicznej wobec dzieci oraz wykorzystywania seksualnego dzieci. Były to sprawy, w których obecność Rzecznika i zajęcie przez niego stanowiska miały kluczowe znaczenie dla ochrony praw dziecka w postępowaniu.

W 2025 r. Rzecznik Praw Dziecka złożył **10 kasacji** z zakresu spraw karnych oraz **1 skargę** nadzwyczajną do Sądu Najwyższego. Uprawnienie do złożenia kasacji przez RPD wynika z art. 521 § 2 Kodeksu postępowania karnego oraz art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka. W sprawach Rzecznik Praw Dziecka wskazywał na rażące naruszenia prawa materialnego oraz procesowego. Sprawy, w których wniesiono kasacje, dotyczyły przede wszystkim przestępstw związanych z przemocą wobec dzieci, niealimentacji oraz zabójstwa. Jedna sprawa została oddalona przez Sąd Najwyższy jako bezzasadna, pozostałe pozostają w toku. Uprawnienie do złożenia skargi nadzwyczajnej wynika z art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym. Skarga dotyczyła błędnej oceny stanu faktycznego sprawy, w której doszło w ocenie Rzecznika do wykorzystania seksualnego dzieci. Sprawa nie została jeszcze rozpoznana.

10.1 Główne obszary działalności Zespołu Prawa Karnego w 2025 r.

Kategorie spraw prowadzonych przez Rzecznika w ramach Zespołu Prawa Karnego:

1) Przemoc domowa wobec dzieci

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczące przemocy domowej wobec dzieci obejmowały w szczególności: znęcanie się, czyli przemoc fizyczną i psychiczną, zaniedbanie i przemoc ekonomiczną – zwykle współwystępujące z przemocą fizyczną i psychiczną (art. 207 § 1 i 1a Kodeksu karnego), naruszenie nietykalności cielesnej skutkujące lekkim lub średnim uszczerbkiem na zdrowiu (art. 157 § 1 i 2 Kodeksu karnego) i znieważenie (art. 216 § 1 Kodeksu karnego).

Sprawy te dotyczyły głównie przemocy jednego z rodziców wobec dziecka lub dzieci. W większości były to czyny powtarzające się i długotrwałe, kwalifikowane jako znęcanie się. Zdarzały się także pojedyncze incydenty klasyfikowane jako uszkodzenie ciała.

Aktywność Rzecznika obejmowała informowanie organów ścigania o podejrzeniu stosowania przemocy wobec dzieci i kierowanie wniosków do organów wyższego rzędu w prokuraturze o dokonanie nadzoru zwierzchniego w przypadku odmowy wszczęcia postępowania, umorzenia postępowania bez przeprowadzenia wyczerpującego postępowania dowodowego lub w przypadku dostrzeżenia nieprawidłowości w toczącym się postępowaniu przygotowawczym. W toczących się postępowaniach sądowych RPD składał natomiast stanowiska w sprawie.

Ponadto RPD kierował kasacje do Sądu Najwyższego. Zwracał też uwagę na nieodpowiednią reprezentację dzieci w przypadku, gdy żaden z rodziców nie może podejmować działań w imieniu dziecka, poprzez kierowanie opinii do właściwych organów w przedmiocie wyznaczenia reprezentanta dziecka.

Rzecznik podkreślał, że w przypadku przemocy, reakcja instytucji powinna być stanowcza i zorientowana na ochronę dziecka. Dodatkowo współdziałał z organami władzy publicznej i organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązań legislacyjnych dotyczących ochrony dzieci przed przemocą.

2) Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej wobec dzieci

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczące przestępstw przeciwko wolności seksualnej wobec dzieci obejmowały: wykorzystanie seksualne dziecka poniżej 15. roku życia (art. 200 § 1–4 Kodeksu karnego), gwałt na dziecku (art.

197 § 4 Kodeksu karnego), utrwalanie i rozpowszechnianie nagiego wizerunku dziecka (art. 191a § 1 Kodeksu karnego).

Rzecznik zwracał szczególną uwagę na warunki przesłuchania dzieci pokrzywdzonych, które muszą być bezpieczne i nie powinny powodować wtórnej wiktymizacji dziecka. Ponadto kompleksowo analizował sprawy dotyczące dzieci, biorąc pod uwagę zarówno ocenę przebiegu postępowania sądowego, jak i adekwatność wymiaru kary i konieczność zastosowania środków karnych. W prowadzonych analizach RPD zwrócił uwagę na kluczową rolę opinii sądowo-psychologicznych, które stanowią jedno z najważniejszych źródeł dowodowych.

Rzecznik kierował wnioski o zwierzchni nadzór w sprawach, w których wydano postanowienie o umorzeniu lub odmowie wszczęcia postępowania oraz w których nie przeprowadzono wyczerpującego postępowania dowodowego. W toczących się postępowaniach sądowych składał natomiast stanowiska w sprawie.

Aktywność RPD obejmowała: informowanie organów ścigania o podejrzeniu wykorzystania seksualnego dziecka, monitorowanie i analizę spraw indywidualnych dotyczących wykorzystania seksualnego dziecka, współdziałanie z organami władzy publicznej i organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązań legislacyjnych, dotyczących ochrony dzieci przed wykorzystaniem seksualnym.

3) Śmierć dzieci

Sprawy prowadzone przez RPD dotyczące śmierci dzieci obejmowały: zabójstwo lub usiłowanie zabójstwa (art. 148 § 1 i 2 Kodeksu karnego), nieumyślne spowodowanie śmierci (art. 155 Kodeksu karnego) oraz dzieciobójstwo (art. 149 Kodeksu karnego).

Przestępstwa te dotyczyły w dużej części dzieci do 3. roku życia. Rzecznik zwracał uwagę na wysokość kary, która powinna być współmierna do zarzucanych lub przypisanych czynów. W przypadku toczącego się postępowania podkreślał natomiast kwestie zastosowania środków zapobiegawczych, które uniemożliwiają podejrzanemu lub oskarżonemu manipulowanie materiałem dowodowym w tych sprawach.

4) Narażenie na niebezpieczeństwo dzieci

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczące narażenia na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia (art. 160 § 1 i 2 Kodeksu karnego).

Sprawy dotyczące rodziców, którzy – mimo ciążącego na nich obowiązku – swoim zachowaniem lub zaniechaniem narazili dziecko na niebezpieczeństwo. Są to głównie sytuacje, w których rodzic lub opiekun pozostawił

dziecko bez opieki na dłuższy czas, pomimo świadomości, że nie jest ono zdolne do zapewnienia sobie bezpieczeństwa. Interwencje podejmowano również w stosunku do nauczycieli i opiekunów w przedszkolach w związku z wypadkami w placówkach edukacyjnych. Rzecznik wskazywał, że narażenie dziecka na niebezpieczeństwo powinno spotkać się z odpowiednią reakcją prawnokarną, ponieważ czyny te charakteryzują się wysoką szkodliwością społeczną.

5) Naruszenie nietykalności cielesnej dziecka

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczące naruszenia nietykalności cielesnej (art. 217 Kodeksu karnego).

Najczęściej dotyczyło nauczycieli naruszających nietykalność fizyczną uczniów poprzez szarpanie, popychanie lub uderzanie. Rzecznik podkreślał, że stosowanie siły w stosunku do dzieci jest niedopuszczalne i powinno spotykać się z odpowiednią reakcją prawnokarną.

6) Przekroczenie uprawnień przez funkcjonariusza w stosunku do dzieci

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczące przekroczenia uprawnień przez funkcjonariusza (art. 231 § 1 Kodeksu karnego), głównie podczas interwencji służb z udziałem dzieci.

Rzecznik prosił o wyjaśnienia w przypadkach nieprzestrzegania procedury przez funkcjonariuszy publicznych oraz wskazywał na uchybienia przy prowadzeniu interwencji z udziałem dzieci.

7) Uporczywe nękanie

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczące uporczywego nękania (stalking, art. 190a § 1 Kodeksu karnego), głównie w kontekście działania jednego z rodziców.

W wielu przypadkach zachowania te przybierały formę długotrwałego kontaktowania się z dzieckiem wbrew jego woli lub naruszania jego prywatności. Takie działania mogły powodować u dziecka stres lub poczucie zagrożenia oraz zaburzać jego prawidłowy rozwój i codzienne funkcjonowanie.

Rzecznik zwracał szczególną uwagę na potrzebę zapewnienia dziecku poczucia bezpieczeństwa. Podkreślał, że ochrona dziecka powinna być priorytetem dla wszystkich instytucji zaangażowanych w sprawę. Wskazywał również na konieczność podejmowania działań, które zapewnią dziecku stabilne i bezpieczne środowisko.

8) Niealimentacja

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczące niealimentacji (art. 209 § 1 Kodeksu karnego) obejmujące przypadki niepłacenia alimentów na dziecko pomimo prawomocnego orzeczenia sądu.

Rzecznik analizował, czy doszło do spełnienia przesłanek niealimentacji oraz wskazywał na możliwości prawne dochodzenia roszczeń.

9) Doprowadzenie do samobójstwa dziecka

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczące doprowadzenia dziecka do samobójstwa (art. 151 Kodeksu karnego).

W sprawach dotyczących samobójstw dzieci RPD analizował, czy doszło do udziału osób trzecich oraz czy ustalono przyczyny odebrania życia przez dziecko.

10) Utrudnianie kontaktów dzieci z rodzicami pozbawionymi wolności

Rzecznik podkreślał, że dziecko ma prawo do kontaktu z rodzicem i powinno mieć zapewnione do tego odpowiednie warunki. Ponadto RPD wspierał inicjatywy na rzecz poprawy warunków widzeń z udziałem dzieci.

11) Znieważenie, pomówienie oraz groźby karalne w stosunku do dziecka, kierowane przez internet

Sprawy prowadzone przez Rzecznika dotyczyły znieważenia (art. 216 Kodeksu karnego), pomówienia (art. 212 Kodeksu karnego) i kierowania gróźb karalnych (art. 190 Kodeksu karnego).

W 2025 r. Rzecznik otrzymał liczne sygnały dotyczące obrażania dzieci w internecie. Złożono 220 zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa, w wyniku czego są prowadzone liczne postępowania.

10.2 Wystąpienia generalne – Zespół Prawa Karnego

1) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie ryzyka wprowadzenia po zmianie definicji gwałtu odpowiedzialności karnej młodych osób za kontakty seksualne między rówieśnikami

17 stycznia 2025 r. Rzecznik zwrócił się z wystąpieniem generalnym[296] do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o informacje dotyczące planowanej zmiany art. 197 § 4 Kodeksu karnego, która wiąże się z nową definicją gwałtu. Rzecznik wyraził obawę, że po zmianie tej definicji może dojść do sytuacji, w których młode osoby będą ponosić surową odpowiedzialność karną za kontakty seksualne z rówieśnikami.

W swoim wystąpieniu Rzecznik wskazał, że problem może dotyczyć sytuacji, w których kontakty seksualne mają miejsce między osobami w podobnym wieku i o zbliżonym stopniu dojrzałości oraz nie mają charakteru wykorzystania jednej osoby przez drugą. W takich przypadkach zbyt restrykcyjne przepisy mogłyby prowadzić do surowej odpowiedzialności karnej młodych ludzi, mimo że relacje te nie mają charakteru przemocy czy przymusu. Dlatego kwestia ewentualnej zmiany przepisów jest szczególnie istotna.

Prawo powinno z jednej strony skutecznie chronić dzieci i młodzież przed przemocą seksualną oraz nadużyciami, z drugiej strony jednak uwzględniać realia relacji między rówieśnikami i nie prowadzić do karania zachowań, które nie mają charakteru wykorzystania. Rzecznik przypomniał również o wcześniejszej poprawce zgłoszonej w trakcie procesu legislacyjnego dotyczącego zmiany definicji gwałtu, która została odrzucona przez Senat. W związku z tym poprosił o przedstawienie planowanego kształtu zmian i terminu ich wprowadzenia.

Rzecznik podkreślił także znaczenie odpowiedniego przygotowania osób stosujących prawo. Zwrócił uwagę na konieczność przeszkolenia sędziów, prokuratorów, policjantów i biegłych w zakresie nowych przepisów. Poprosił również o informacje na temat liczby przeprowadzonych szkoleń.

Poruszona przez Rzecznika kwestia pokazuje, że ważne jest wyważenie między skuteczną ochroną dzieci i młodzieży przed przestępstwami seksualnymi a unikaniem penalizacji relacji między rówieśnikami. Ewentualne zmiany przepisów mogą mieć istotne znaczenie dla praktyki stosowania prawa i dla właściwej ochrony praw młodych osób.

296 ZPR.400.4.2024.

W odpowiedzi[297] z 19 maja 2025 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że postulat RPD dotyczący zmiany definicji gwałtu w zakresie odpowiedzialności karnej za kontakty seksualne między osobami o zbliżonym wieku został przekazany do Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, która nie zajęła jeszcze stanowiska w tej sprawie. Wskazano jednocześnie, że nowa definicja zgwałcenia została wprowadzona ustawą z 28 czerwca 2024 r.[298] i obowiązuje od 13 lutego 2025 r., a jej uchwalenie i ogłoszenie nastąpiło już po przygotowaniu wcześniejszych planów działań Ministerstwa i podległych instytucji. Dodatkowo przedstawiono listę przeprowadzonych szkoleń.

6 grudnia 2025 r. Rzecznik zwrócił się z prośbą[299] o informację, czy zaplanowane na 2025 r. szkolenia Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury dotyczące przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, w szczególności na szkodę dzieci, zostały faktycznie przeprowadzone oraz czy odbyły się także inne szkolenia w tym zakresie.

Minister Sprawiedliwości przekazał[300] 23 grudnia 2025 r. listę przeprowadzonych i planowanych szkoleń.

2) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie ogłoszenia konkursu na utworzenie Centrum Pomocy Dzieciom w rejonie Szczecina

W wystąpieniu generalnym[301] z 18 maja 2025 r. Rzecznik zaapelował do Ministra Sprawiedliwości o pilne ogłoszenie konkursu na utworzenie Centrum Pomocy Dzieciom w rejonie Szczecina. Zwrócił uwagę na rosnącą potrzebę zapewnienia systemowego wsparcia dzieciom pokrzywdzonym przestępstwami i na konieczność rozwijania instytucji, które zapewniają im kompleksową pomoc.

Centra Pomocy Dzieciom funkcjonują już w kilkunastu miejscach w Polsce. Są to specjalistyczne placówki zapewniające dzieciom pokrzywdzonym przestępstwami kompleksową pomoc w jednym miejscu. W ramach ich działalności dzieci i ich opiekunowie mogą uzyskać wsparcie psychologiczne, pomoc medyczną, konsultacje prawne oraz wsparcie w trakcie postępowania karnego. Ważnym elementem działania takich centrów jest także współpraca specjalistów z różnych dziedzin, dzięki której pomoc jest skoordynowana i dostosowana do potrzeb dziecka.

Rzecznik odwołał się do opisanej w mediach sprawy Hanny, która doświadczyła wykorzystania seksualnego i – mimo ujawnienia krzywdy – nie

297 DPK-I.053.2.2025.
298 Dz. U. z 2024 r. poz. 1228.
299 ZPR.400.4.2024.
300 DPK-I.053.2.2025.
301 ZPD.442.357.2023.

otrzymała skoordynowanej pomocy psychologicznej, medycznej ani prawnej. Zdaniem Rzecznika sytuacja ta pokazuje, że w systemie wsparcia dla dzieci pokrzywdzonych przestępstwami wciąż występują poważne braki.

Rzecznik podkreślił, że odpowiedzią na takie problemy mogą być Centra Pomocy Dzieciom. Utworzenie Centrum Pomocy Dzieciom w rejonie Szczecina mogłoby znacząco poprawić dostęp do specjalistycznego wsparcia dla dzieci dotkniętych przestępstwami. W ocenie Rzecznika byłby to ważny krok w kierunku budowania systemu pomocy, który w sposób kompleksowy, skoordynowany i przyjazny odpowiada na potrzeby dzieci pokrzywdzonych przestępstwem.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 18 maja 2025 r.

3) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie zapewnienia stabilnego i systemowego wsparcia finansowego dla Centrów Pomocy Dzieciom na terenie całego kraju

2 lipca 2025 r. Rzecznik w wystąpieniu generalnym[302] zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z pilnym apelem o zapewnienie stabilnego, systemowego i długofalowego finansowania Centrów Pomocy Dzieciom z Funduszu Sprawiedliwości. Podkreślił, że placówki te, oparte na międzynarodowym modelu Barnahus, zapewniają kompleksową, specjalistyczną i przyjazną pomoc medyczną, psychologiczną, prawną i społeczną dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem, zwłaszcza przemocą seksualną.

Zapewnienie takiej pomocy jest obowiązkiem państwa, nie może zależeć od doraźnych źródeł finansowania i wymaga zarówno natychmiastowego zabezpieczenia środków dla już działających centrów, jak i opracowania długoterminowej strategii ich rozwoju jako kluczowego elementu ochrony praw i dobra dziecka.

24 października 2025 r. RPD wystosował ponowne wystąpienie generalne do Ministerstwa Sprawiedliwości w przedmiotowej sprawie[303].

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienia generalne z 2 lipca 2025 r. i 24 października 2025 r.

302 ZPK.420.16.2025.
303 ZPK.420.16.2025.

4) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie wprowadzenia zmian prawnych zakazujących produkcji, sprzedaży i rozpowszechniania przedmiotów, w tym lalek erotycznych, przedstawiających wytworzony lub przetworzony wizerunek dziecka

25 sierpnia 2025 r. Rzecznik w wystąpieniu generalnym[304] do Ministra Sprawiedliwości zaapelował o nowelizację Kodeksu karnego. Rzecznik zaproponował wprowadzenie karalności produkcji, sprzedaży i rozpowszechniania przedmiotów przedstawiających wizerunek dziecka o charakterze seksualnym. Chodzi m.in. o takie produkty jak lalki erotyczne przedstawiające wytworzony lub przetworzony wizerunek dziecka. Zwrócił uwagę, że tego typu przedmioty są obecnie dostępne w obrocie, a obowiązujące przepisy nie przewidują odpowiedzialności karnej za ich wytwarzanie czy sprzedaż.

Zdaniem RPD jest to poważny problem, ponieważ społeczna szkodliwość takich produktów jest bardzo duża. Rzecznik podkreślił, że może być ona porównywalna z innymi formami pornografii z udziałem wizerunku dzieci, które są już w Polsce prawnie zakazane, oraz że seksualizacja wizerunku dziecka utrwala zaburzone preferencje seksualne, obniża bariery moralne i narusza podstawowe normy etyczne oraz dobro dziecka. Ponadto podobne regulacje funkcjonują już m.in. w Niemczech i Danii, przy czym proponowana zmiana ma spełniać zasadę proporcjonalności.

W piśmie[305] z 13 października 2025 r. Minister Sprawiedliwości wskazał, że obowiązujące przepisy Kodeksu karnego już przewidują możliwość penalizacji niektórych zachowań związanych z przedmiotami o charakterze seksualnym, w tym ich publicznej prezentacji lub wykorzystywania w sposób pornograficzny. Nie obejmują wprost obrotu lalkami stylizowanymi na dzieci, a wprowadzenie takiego zakazu budzi poważne wątpliwości konstytucyjne i aksjologiczne, przy czym ewentualne działania legislacyjne wymagałyby pogłębionych analiz.

5) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie uregulowania zasad przeprowadzania kontroli osobistych wobec dzieci przez funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas odwiedzin u osadzonych członków rodziny w zakładach karnych

30 grudnia 2025 r. Rzecznik w wystąpieniu generalnym[306] do Ministra Sprawiedliwości zaapelował o pilną nowelizację ustawy o Służbie Więziennej[307]. Chodzi o jasne i szczegółowe uregulowanie w przepisach zasad przeprowadzania kontroli osobistych wobec dzieci przez funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas odwiedzin u osadzonych członków rodziny w zakładach karnych.

304 ZPK.442.137.2024.
305 DPK-I.053.17.2025.
306 ZPK.441.800.2025.
307 Dz.U. z 2010 r. nr 79 poz. 523.

Rzecznik wskazał, że trafiają do niego skargi dotyczące sposobu przeprowadzania takich kontroli. Z relacji wynika, że niektóre z nich naruszają godność dzieci i mogą być dla nich traumatycznym doświadczeniem. Problem dotyczy szczególnie tzw. kontroli intymnych, czyli bardzo dokładnego sprawdzania ciała dziecka, które bywa przeprowadzane bez wystarczającego uzasadnienia. Zdarza się także, że odbywa się to bez zgody dziecka lub jego opiekuna oraz bez jego obecności. Tymczasem tego rodzaju kontrola powinna być stosowana jedynie w wyjątkowych sytuacjach i jako ostateczny środek.

Rzecznik podkreślił, że takie działania mogą powodować u dzieci poważne i długotrwałe skutki psychiczne. Wskazał również, że mogą one naruszać konstytucyjną godność człowieka i prawo dziecka do prywatności. Jego zdaniem obecne przepisy nie zapewniają dzieciom wystarczającej ochrony. Dlatego konieczne jest wprowadzenie jasnych i bardziej restrykcyjnych zasad dotyczących przeprowadzania kontroli osobistych wobec dzieci.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 30 grudnia 2025 r.

6) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie reprezentantów dziecka w postępowaniu karnym

W wystąpieniu generalnym[308] z 31 grudnia 2025 r. do Ministra Sprawiedliwości Rzecznik wskazał na poważny problem praktyki zbyt późnego wyznaczania reprezentantów małoletnich pokrzywdzonych w postępowaniu karnym. Chodzi o osoby, które mają reprezentować dziecko i dbać o jego interesy w trakcie postępowania, wtedy, gdy rodzice nie mogą tego zrobić z powodu konfliktu interesów.

Reprezentant małoletniego to wyznaczony przez sąd adwokat lub radca prawny, który działa w imieniu dziecka w postępowaniu karnym. Jego zadaniem jest ochrona praw dziecka, udział w czynnościach procesowych i dbanie o to, aby interesy dziecka były właściwie uwzględniane przez organy prowadzące sprawę.

Rzecznik zaapelował do Ministra Sprawiedliwości o podjęcie działań, które zapewnią szybkie i skuteczne wyznaczanie reprezentantów dla dzieci. Powinno to następować już wtedy, gdy dziecko może zostać uznane za osobę pokrzywdzoną przestępstwem. Rzecznik wskazał, że w praktyce reprezentanci są często wyznaczani zbyt późno, szczególnie na etapie postępowania przygotowawczego prowadzonego przez prokuraturę. Zdarza się, że dzieje się to dopiero tuż przed umorzeniem sprawy lub równocześnie z taką decyzją. W takiej sytuacji reprezentant nie ma już realnej możliwości działania ani wpływu na przebieg postępowania.

308 ZPK.41.2.2025.

Zdaniem Rzecznika taka praktyka sprawia, że prawo dziecka do bycia wysłuchanym i do rzetelnego postępowania staje się w dużej mierze pozorne. Rzecznik podkreślił również, że jest to sprzeczne z międzynarodowymi standardami ochrony praw dziecka, w tym z Konwencją o prawach dziecka i standardami Rady Europy.

Dzięki wprowadzeniu jednolitej praktyki dotyczącej wyznaczania reprezentanta możliwa będzie realna ochrona praw i interesów dziecka w toku postępowania karnego.

W odpowiedzi Ministra Sprawiedliwości[309] z 26 stycznia 2026 r. wskazano, że kwestia terminowego i skutecznego wyznaczania reprezentantów małoletnich jest i będzie omawiana w ramach szkoleń organizowanych przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, także z inicjatywy Ministerstwa Sprawiedliwości. W 2025 r. przeprowadzono ok. siedmiu cykli szkoleń dla sędziów i prokuratorów dotyczących przemocy domowej, w których poruszano również temat reprezentanta dziecka, a na 2026 r. zaplanowano specjalistyczne szkolenie dla sędziów rodzinnych poświęcone czynnościom z udziałem osób poniżej 18. roku życia i ochronie ich interesów. Ponadto wystąpienie generalne zostało przekazane Prokuraturze Krajowej i sądom powszechnym w celu uwzględnienia zawartych w nim postulatów w praktyce ich działania.

7) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie ochrony danych osobowych dzieci w postępowaniach karnych

W wystąpieniu generalnym[310] z 31 grudnia 2025 r. do Ministra Sprawiedliwości Rzecznik alarmował, że pracownicy organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości coraz częściej naruszają prawo dzieci do prywatności, ujawniając w przestrzeni publicznej i mediach dane pozwalające na ich identyfikację, co prowadzi do stygmatyzacji, mowy nienawiści i wtórnej wiktymizacji dzieci, czego przykładem była sprawa zaginionego dziecka objętego procedurą „Child Alert".

Rzecznik wskazał, że informacje te są przekazywane bez należytej weryfikacji pod względem ochrony danych osobowych i skutków dla dziecka, nawet jeśli dotyczą jedynie wieku, szkoły czy relacji rodzinnych. W związku z tym RPD zaapelował do Ministra Sprawiedliwości o podjęcie działań edukacyjnych i nadzorczych wobec organów ścigania oraz o wprowadzenie jasnych wytycznych dotyczących anonimizacji danych dzieci we wszystkich komunikatach i dokumentach publicznych dotyczących postępowań karnych.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 31 grudnia 2025 r.

309 DSRiN-VI.053.1.2026.
310 ZPK.401.4.2025.

8) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie wprowadzenia przepisów zapewniających ochronę dzieci w wieku od 15. roku życia przed otrzymywaniem treści seksualnych w Internecie

Rzecznik w wystąpieniu generalnym[311] z 31 grudnia 2025 r. zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z postulatem pilnych prac legislacyjnych nad doprecyzowaniem przepisów Kodeksu karnego dotyczących przestępstw seksualnych wobec dzieci, wskazując na istotną lukę prawną w ochronie dzieci w wieku 15–18 lat przed przemocą seksualną w Internecie, w szczególności przed przesyłaniem im treści pornograficznych za pośrednictwem komunikatorów internetowych.

Rzecznik podkreślił, że obecne regulacje nie pozwalają skutecznie ścigać takich zachowań. Zachowania takie są niedopuszczalne na mocy Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości[312], a także dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2024/1385[313], która nakłada na państwa obowiązek penalizacji niechcianych treści o charakterze seksualnym przesyłanych elektronicznie.

Rzecznik zaakcentował, że dzieckiem w rozumieniu prawa międzynarodowego oraz polskiego jest, co do zasady, każda osoba poniżej 18. roku życia, a bezpieczeństwo dzieci w środowisku cyfrowym powinno być priorytetem państwa.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 31 grudnia 2025 r.

9) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie widzeń i kontaktów telefonicznych dzieci z rodzicami pozbawionymi wolności

W wystąpieniu generalnym[314] z 31 grudnia 2025 r. do Ministra Sprawiedliwości Rzecznik wskazał na narastający problem niewystarczającej ochrony praw dzieci osób pozbawionych wolności, w szczególności w zakresie widzeń i kontaktów telefonicznych z osadzonymi rodzicami.

Rzecznik Praw Dziecka podkreślił, że obecne regulacje Kodeksu karnego wykonawczego nadmiernie i arbitralnie ograniczają te kontakty, co narusza prawo dziecka do utrzymywania więzi z rodzicami oraz może prowadzić do poważnych negatywnych skutków emocjonalnych i rozwojowych.

Rzecznik wskazał, że obowiązujące przepisy nie uwzględniają w wystarczającym stopniu potrzeb dzieci, pozostawiając zbyt dużą swobodę decyzyjną dyrektorom zakładów karnych. Może to prowadzić do ograniczania

311 ZPK.401.5.2025.
312 Dz. U. z 2015 r. poz. 728.
313 Dz. U. L 1385 z 24.5.2024.
314 ZPK.421.6.2025.

przez dyrektorów zakładów karnych liczby widzeń, rozmów telefonicznych i przepustek.

Dodatkowo występują problemy z niezapewnianiem odpowiednich warunków lokalowych. Trzeba również wskazać, że przepisy nie obejmują ochroną wszystkich dzieci skazanych, zwłaszcza, gdy rodzic nie sprawował wcześniej stałej pieczy.

W związku z tym RPD zaapelował o pilne zmiany legislacyjne, które pozwolą lepiej chronić dobro dziecka i zapewnią mu realną możliwość utrzymywania więzi z rodzicem odbywającym karę pozbawienia wolności.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 31 grudnia 2025 r.

10) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości w sprawie problemu prewencyjnego stosowania kajdanek wobec nieletnich

31 grudnia 2025 r. Rzecznik w wystąpieniu generalnym[315] do Ministra Sprawiedliwości zaapelował o pilną nowelizację ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, wskazując na systemowy problem prewencyjnego stosowania kajdanek wobec nieletnich, także w sytuacjach, gdy nie wykazują oni agresji ani zamiaru ucieczki. Rzecznik podkreślił, że obecne przepisy są zbyt ogólne, pozwalają na arbitralne decyzje służb oraz nie uwzględniają w wystarczającym stopniu dobra dziecka i wychowawczo-resocjalizacyjnego charakteru postępowania wobec nieletnich.

Rzecznik zwrócił również uwagę, że kajdanki są środkiem wyjątkowo dolegliwym i potencjalnie traumatycznym dla młodych osób, naruszającym ich godność i bezpieczeństwo psychiczne, dlatego powinny być stosowane wyłącznie jako ostateczność, na podstawie konkretnych, udokumentowanych przesłanek. W związku z tym RPD zaproponował wprowadzenie przepisu jednoznacznie ograniczającego możliwość prewencyjnego użycia kajdanek wobec nieletnich do sytuacji realnego, znacznego zagrożenia, z obowiązkiem szczegółowego uzasadnienia każdej takiej decyzji.

W odpowiedzi[316] z 19 stycznia 2026 r. Minister Sprawiedliwości poinformował, że wystąpienie, według właściwości, zostało przekazane do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

315 ZPK.401.7.2025.
316 DPK-II.053.1.2026.

10.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Prawa Karnego

Poniższe przykłady zostały przedstawione w formie analizy przypadków, co pozwala na przyjrzenie się konkretnym sprawom dzieci przez pryzmat działania Zespołu Prawa Karnego, jego współpracy z różnymi podmiotami i osiągniętych efektów, które przekładają się na realną poprawę sytuacji dzieci w Polsce.

Opis spraw pozwala spojrzeć na nie również w kontekście obecnego stanu prawnego i dostrzec rysujące się rzeczywiste trudności systemowe. W każdym przypadku Rzecznik był zarówno uczestnikiem działań nakierowanych na indywidualną sytuację młodej osoby, jak i – w razie konieczności – wskazywał na potrzebę szerszych zmian na rzecz ochrony dzieci.

Podejrzenie stosowania przemocy fizycznej wobec dziecka

Problem: W sprawie dotyczącej dziecka pojawiło się podejrzenie stosowania wobec niego przemocy fizycznej przez matkę. W toku postępowania przygotowawczego dziecko zostało przesłuchane w trybie art. 185a Kodeksu postępowania karnego (jednorazowe przesłuchanie dziecka w warunkach chroniących przed wtórną traumatyzacją). Podczas składania zeznań dziecko obszernie wskazało, że matka stosowała przemoc fizyczną. Mimo tych zeznań prokuratura prowadząca sprawę uznała, że zgromadzony materiał dowodowy nie potwierdza okoliczności stosowania przemocy oraz że brak jest wystarczających podstaw do dalszego prowadzenia postępowania, i wydała postanowienie o umorzeniu postępowania karnego. Decyzja ta została podjęta mimo jednoznacznych zeznań dziecka świadczących o doświadczeniu przemocy.

Co zrobiliśmy: Po przeprowadzeniu analizy akt sprawy RPD uznał, że decyzja o umorzeniu postępowania karnego nie była właściwa. Rzecznik zawnioskował o zbadanie akt sprawy w ramach nadzoru zwierzchniego przez prokuratora nadrzędnego. W uzasadnieniu wskazano w szczególności na wagę zeznań dziecka złożonych w trybie art. 185a Kodeksu postępowania karnego, potrzebę dalszej weryfikacji materiału dowodowego i konieczność pogłębionej analizy okoliczności wskazujących na możliwość stosowania przemocy.

Efekt: Prokurator nadrzędny podzielił przedstawioną argumentację Rzecznika. Uznał, że decyzja o umorzeniu była przedwczesna i stwierdził konieczność kontynuowania postępowania karnego. W efekcie wznowiono czynności procesowe i zapewniono dalszą ochronę interesów dziecka.

Uporczywe nękanie dziecka poprzez groźby rozpowszechnienia jego intymnych fotografii

Problem: Sprawa dotyczyła dziecka, wobec którego dopuszczono się uporczywego nękania polegającego na kierowaniu gróźb rozpowszechnienia jego intymnych fotografii. Działania sprawcy wzbudziły w pokrzywdzonym uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia oraz istotnie naruszyły jego prywatność i poczucie bezpieczeństwa. Mimo okoliczności sprawy oraz realnych konsekwencji psychicznych dla dziecka, prokuratura prowadząca postępowanie uznała, że wszelkie czynności dowodowe zostały wykonane, a zebrany materiał nie pozwala na ustalenie sprawcy, w konsekwencji czego postępowanie karne zostało umorzone.

Co zrobiliśmy: Rzecznik po przeprowadzeniu szczegółowej analizy akt sprawy ustalił, że nie wykorzystano wszystkich dostępnych środków dowodowych. Kluczowym elementem była okoliczność, że w sprawie istniały przesłanki do wystąpienia do zagranicznego operatora usług internetowych o przekazanie danych umożliwiających identyfikację użytkownika kierującego groźby, jednak czynność ta nie została podjęta. W związku z powyższym RPD zawnioskował o zbadanie akt sprawy w ramach nadzoru zwierzchniego przez prokuratora nadrzędnego wskazując na przedwczesność decyzji o umorzeniu postępowania karnego oraz niewyczerpanie w pełni inicjatywy dowodowej – w szczególności w zakresie międzynarodowej pomocy prawnej i zabezpieczenia danych teleinformatycznych.

Efekt: Prokurator nadrzędny podzielił przedstawioną argumentację i uznał, że postanowienie o umorzeniu śledztwa zostało wydane przedwcześnie, bez wykorzystania wszystkich realnie dostępnych możliwości dowodowych. W efekcie stwierdzono konieczność kontynuowania postępowania karnego oraz podjęcia czynności zmierzających do ustalenia sprawcy, co przywróciło realną szansę na pociągnięcie go do odpowiedzialności i zapewnienie dziecku należnej ochrony prawnej.

Poparzenie dziecka w placówce oświatowej i ocena odpowiedzialności karnej

Problem: Sprawa dotyczyła dziecka, które doznało średniego uszczerbku na zdrowiu w wyniku poparzenia gorącą zupą w placówce oświatowej, do którego uczęszczało. Skutki zdarzenia wymagały leczenia i wiązały się z realnymi konsekwencjami zdrowotnymi dla dziecka. Mimo to prokuratura uznała, że zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że czyn wypełnia znamiona czynu zabronionego i w konsekwencji nie dopatrzyła się podstaw do dalszego prowadzenia postępowania karnego.

Co zrobiliśmy: Po szczegółowej analizie akt sprawy Rzecznik uznał, że w toku postępowania sporządzona została opinia biegłego sądowego, w której jednoznacznie wskazano, iż skutki oparzenia wypełniają znamiona przestępstwa spowodowania średniego uszczerbku na zdrowiu u dziecka. Okoliczność ta nie została jednak w żaden sposób rozstrzygnięta ani pogłębiona przez prokuraturę przy podejmowaniu decyzji procesowej. W związku z powyższym RPD zawnioskował o zbadanie akt sprawy w ramach nadzoru zwierzchniego przez prokuratora nadrzędnego, wskazując na brak odniesienia się do kluczowej opinii biegłego i na przedwczesność przyjętej oceny prawnej.

Efekt: Prokurator nadrzędny podzielił przedstawioną argumentację, uznając zasadność podniesionych zarzutów. Postępowanie karne zostało podjęte na nowo, a wskazane w piśmie uwagi mają zostać wykorzystane w dalszym procedowaniu sprawy przez organy ścigania. W efekcie sprawie nadano dalszy bieg, z uwzględnieniem pełnej analizy opinii biegłego i prawnej kwalifikacji skutków zdarzenia.

Podejrzenie stosowania przemocy psychicznej wobec dziecka

Problem: Sprawa dotyczyła podejrzenia stosowania przemocy psychicznej przez ojca wobec dziecka. Pomimo powagi zarzutów w toku postępowania prokuratura nie wystąpiła do sądu z wnioskiem o przesłuchanie dziecka w trybie art. 185a § 1 Kodeksu postępowania karnego, który przewiduje szczególną, ochronną procedurę przesłuchania dziecka, mającą zapobiegać jego wtórnej wiktymizacji. Postępowanie karne zostało umorzone bez przeprowadzenia tego kluczowego dowodu.

Co zrobiliśmy: W ramach ustawowych kompetencji Rzecznik zawnioskował o zbadanie akt sprawy w ramach nadzoru zwierzchniego przez prokuratora nadrzędnego, wskazując na istotne zaniechania procesowe. Podniesiono, że pominięcie przesłuchania dziecka w trybie gwarancyjnym uniemożliwiło rzetelne i wyczerpujące ustalenie stanu faktycznego. Brak bezpośredniego poznania relacji dziecka i oceny jego sytuacji z perspektywy procesowej pozbawił organ prowadzący postępowanie karne możliwości weryfikacji, czy dochodziło do przemocy psychicznej oraz czy zachowania ojca wyczerpywały znamiona czynu zabronionego. Wskazano, że bez przeprowadzenia tego dowodu nie można mówić o wyczerpaniu inicjatywy dowodowej ani o ustaleniu prawdy materialnej.

Efekt: Prokuratura nadrzędna po analizie sprawy podzieliła stanowisko RPD, uznając, że postępowanie karne zostało umorzone przedwcześnie i z naruszeniem standardów ochrony dzieci. W konsekwencji śledztwo zostało podjęte na nowo, co umożliwiło przeprowadzenie niezbędnych czynności dowodowych i ponowną, pogłębioną ocenę sytuacji dziecka.

Wykorzystanie seksualne dziecka poniżej 15. roku życia

Problem: Sprawa dotyczyła postępowania sądowego o wykorzystanie seksualne dziecka poniżej 15. roku życia przez dorosłego mężczyznę. W sprawie prokuratura złożyła akt oskarżenia. Szczególna sytuacja zdrowotna dziecka wymagała wzmożonej ochrony procesowej i wnikliwej oceny zgromadzonego materiału dowodowego. Oskarżony w toku postępowania przyznał, że doszło do stosunku płciowego z pokrzywdzoną. Podnosił, że nie znał jej rzeczywistego wieku i że został wprowadzony w błąd. Postępowanie sądowe koncentrowało się na ustaleniu, czy zachowanie oskarżonego wyczerpało znamiona zarzucanego mu czynu, przy jednoczesnym zapewnieniu dziecku bezpieczeństwa i poszanowania praw.

Co zrobiliśmy: Przedstawiciel RPD brał czynny udział w rozprawach sądowych, monitorując ich przebieg oraz dbając o należyte zabezpieczenie interesów pokrzywdzonego dziecka. W dniu zamknięcia przewodu sądowego wniósł o uznanie oskarżonego za winnego, powołując się na całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, w tym zeznania, opinie biegłych i inne przeprowadzone dowody. Dodatkowo przedłożono sądowi pisemne stanowisko szczegółowo uzasadniające zasadność przypisania sprawcy odpowiedzialności karnej.

Efekt: Sąd uznał oskarżonego winnym zarzucanych mu czynów i skazał go na 4 lata pozbawienia wolności. Dodatkowo sąd orzekł wobec niego zakaz zajmowania stanowisk związanych z dziećmi na okres 10 lat, zakaz kontaktowania z pokrzywdzoną przez okres 10 lat oraz częściowe zadośćuczynienie za doznaną krzywdę na rzecz pokrzywdzonej.

Podejrzenie wykorzystania seksualnego dziecka

Problem: Do Rzecznika wpłynęła informacja o podejrzeniu wykorzystania seksualnego dziecka. Rzecznik złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Prokuratura podjęła postępowanie, a następnie umorzyła je, wskazując, że brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu.

Co zrobiliśmy: Rzecznik złożył zażalenie do sądu karnego na postanowienie o umorzeniu dochodzenia, wskazując na brak przeprowadzenia wielu dowodów, takich jak przesłuchanie dziecka, oględziny telefonu i przeprowadzenie opinii biegłego psychologa. Rzecznik wskazał, że czynności dowodowe nie zostały wyczerpane.

Efekt: Sąd karny przychylił się do zażalenia RPD i przekazał sprawę do dalszego prowadzenia prokuratorowi w celu wyjaśnienia wszelkich okoliczności sprawy.

Wykorzystanie seksualne i przemoc fizyczna wobec dziecka ze skutkiem ciężkiego uszczerbku na jego zdrowiu

Problem: Postępowanie karne prowadzone było w sprawie doprowadzenia dziecka przez partnera jego matki do wykorzystania seksualnego i dopuszczenia się wobec niego innych czynności seksualnych. Dodatkowo wobec dziecka była stosowana przemoc fizyczna, w wyniku której stało się osobą z niepełnosprawnością, niezdolną do samodzielnej egzystencji. Postępowanie karne było prowadzone również wobec matki w zakresie pomocnictwa w popełnieniu czynów na szkodę dziecka.

Co zrobiliśmy: Rzecznik monitorował postępowanie sądowe, brał udział w rozprawach sądowych. W toku sprawy postępowania karnego RPD złożył stanowisko, wnosząc wobec partnera matki o dożywotnie pozbawienie wolności, a wobec matki kary 20 lat pozbawienia wolności oraz o orzeczenie środków karnych i nawiązki.

Efekt: Stanowisko Rzecznika zostało uwzględnione w zakresie środków karnych i nawiązki na rzecz dziecka od oskarżonych. Sąd wymierzył partnerowi matki karę łączną 25 lat pozbawienia wolności, a wobec matki karę 10 lat pozbawienia wolności.

Naruszenie nietykalności cielesnej dziecka w szkole specjalnej

Problem: Sprawa dotyczyła naruszenia nietykalności cielesnej oraz stosowania przemocy fizycznej wobec dziecka z własnymi potrzebami edukacyjnymi i zdrowotnymi. Do zdarzenia doszło na terenie szkoły podstawowej specjalnej. W toku postępowania przygotowawczego prokuratura uznała, że brak jest podstaw do przyjęcia realizacji znamion czynów z art. 207 Kodeksu karnego (znęcanie) oraz art. 217 Kodeksu karnego (naruszenie nietykalności cielesnej), nie dopatrzyła się podstaw do dalszego prowadzenia sprawy i umorzyła postępowanie.

Co zrobiliśmy: Analiza akt sprawy wskazywała, że nie wyjaśniono wszystkich istotnych okoliczności zdarzenia, w szczególności w kontekście własnych potrzeb i ograniczeń poznawczych dziecka. Po przeprowadzeniu szczegółowej oceny materiału dowodowego Rzecznik uznał, że postępowanie wymaga uzupełnienia, a jego dotychczasowy zakres nie pozwalał na rzetelne

ustalenie stanu faktycznego. W ramach ustawowych kompetencji RPD zawnioskował o zbadanie akt sprawy w ramach nadzoru zwierzchniego przez prokuratora nadrzędnego, wskazując na konieczność pogłębienia czynności dowodowych i uwzględnienia szczególnej sytuacji pokrzywdzonego dziecka. Podkreślono, że ocena zdarzeń z udziałem dziecka z niepełnosprawnością wymaga zwiększonej wrażliwości procesowej oraz dostosowania działań do jego możliwości percepcyjnych i komunikacyjnych.

Efekt: Prokuratura nadrzędna podzieliła przedstawione przez Rzecznika uwagi i skierowała sprawę do dalszego prowadzenia. Działanie to miało istotne znaczenie nie tylko dla wyjaśnienia konkretnego zdarzenia, lecz także dla podkreślenia, że dzieci z własnymi potrzebami mają takie same prawa do ochrony przed przemocą jak inne dzieci. Stanowiło to wyraźne zaakcentowanie konieczności respektowania ich podmiotowości oraz zapewnienia im realnej i skutecznej ochrony prawnej.

Podejrzenie przemocy wobec wychowanków specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego

Problem: Rzecznik otrzymał informacje o podejrzeniu przemocy wobec wychowanków specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego i złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę dzieci. W toku postępowania przygotowawczego prokuratura uznała jednak, że brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa i umorzyła postępowanie karne.

Co zrobiliśmy: Analiza sprawy wykazała, że postępowanie przygotowawcze zostało przeprowadzone w sposób pobieżny i nie wyczerpało dostępnych możliwości dowodowych. W konsekwencji RPD wniósł zażalenie do sądu karnego na postanowienie o umorzeniu postępowania karnego, wskazując na pobieżny charakter czynności procesowych i brak wszechstronnej oceny sytuacji dzieci.

Efekt: Zażalenie zostało uwzględnione przez sąd karny, który w ustnych motywach rozstrzygnięcia podzielił stanowisko Rzecznika co do niewystarczającego i powierzchownego przeprowadzenia postępowania karnego. Sprawa została przekazana do prokuratury w celu dalszego prowadzenia i zabezpieczenia dobra dzieci.

Bezprawne rozpowszechnianie wizerunku dziecka w internecie

Problem: Sprawa dotyczyła bezprawnego rozpowszechniania wizerunku dziecka w internecie za pośrednictwem portali społecznościowych, w tym Facebooka i Instagrama. Publikacja wizerunku bez zgody stanowiła poważne naruszenie prywatności, godności i poczucia bezpieczeństwa. Mimo wagi sprawy organy ścigania prowadziły postępowanie w sposób pobieżny i nie przeprowadzono podstawowych czynności dowodowych zmierzających do ustalenia sprawcy ani do zabezpieczenia materiałów cyfrowych. W praktyce doszło do ograniczenia prawa dziecka do skutecznego dochodzenia swoich praw oraz do braku zapewnienia mu adekwatnej ochrony procesowej.

Co zrobiliśmy: Po analizie akt sprawy Rzecznik uznał, że postępowanie wymaga pilnej reakcji w celu zagwarantowania dziecku realnej ochrony prawnej. W związku z dostrzeżonymi uchybieniami RPD wystąpił o objęcie umorzonej sprawy nadzorem zwierzchnim do prokuratury wyższego rzędu, podnosząc zarzut niewyczerpania inicjatywy dowodowej oraz niewłaściwego zabezpieczenia interesów dziecka. W piśmie wskazano na konieczność podjęcia niezbędnych działań, w tym zabezpieczenia danych teleinformatycznych, ustalenia administratorów kont i podjęcia współpracy z operatorami serwisów społecznościowych.

Efekt: Interwencja miała na celu przywrócenie prawidłowego toku postępowania oraz zapewnienie dziecku realnej ochrony przed dalszym naruszaniem jego wizerunku. Działanie to podkreśliło, że w sprawach dotyczących bezpieczeństwa dzieci w przestrzeni cyfrowej organy państwa zobowiązane są do podejmowania szybkich, zdecydowanych i profesjonalnych działań, a prawo dzieci do ochrony prywatności musi być traktowane priorytetowo.

Znęcanie się nad dzieckiem i nieumyślne spowodowanie jego śmierci

Problem: Sprawa dotyczyła matki oskarżonej o znęcanie się ze szczególnym okrucieństwem nad dzieckiem oraz o nieumyślne spowodowanie jego śmierci. Dziecko wymagało stałej i specjalistycznej opieki z uwagi na poważne schorzenia i było całkowicie zależne od opieki dorosłych. Z ustaleń śledztwa wynikało, że dziecko było skrajnie zaniedbane, a sekcja zwłok wykazała wyniszczenie jego organizmu. Oskarżona miała nie zapewniać dziecku odpowiedniego pożywienia, leczenia ani rehabilitacji, pozostawiając je bez opieki nawet przez kilkadziesiąt godzin.

Co zrobiliśmy: W toku postępowania sądowego przedstawiciel RPD brał czynny udział w rozprawach, składając pisemne stanowiska. Rzecznik wnosił

o wymierzenie oskarżonej maksymalnej kary przewidzianej przez ustawę, podkreślając szczególną bezbronność dziecka, jego całkowitą zależność od matki i rażący charakter zaniedbań.

Efekt: Sąd uznał oskarżoną za winną zarzucanych czynów i wymierzył karę 9 lat pozbawienia wolności.

11. Działalność w obszarze edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa dzieci w sieci

W 2025 r. Rzecznik, podążając za wyzwaniami rozwijającego się świata, dużo uwagi poświęcił kwestiom cyfrowego dobrostanu dzieci i nastolatków oraz przestrzegania ich praw w środowisku cyfrowym. Prowadzono działania na rzecz:

1) prawa dziecka do ochrony przed przemocą online

- art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 19 Konwencji o prawach dziecka.

W sprawach, w których publikowane są treści zawierające przemoc, w tym patotreści i patostreaming, o obrażanie dzieci w sieci, w tym również obejmujących cyberprzemoc i hejt oraz w sytuacjach, w których w materiałach online prezentowana była przemoc wobec osoby niepełnoletniej.

2) prawa dziecka do prywatności

- art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 16 Konwencji o prawach dziecka.

W sprawach, w których nadmiernie publikowane są zdjęcia i nagrania z wizerunkiem dzieci, publikowany jest wizerunek dziecka bez zgody opiekuna prawnego oraz w sytuacjach uzależniania udziału dziecka w aktywności od udzielenia zgody na rozpowszechnianie wizerunku.

3) prawa dziecka do wyrażania własnych poglądów

- art. 54 i art. 72 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 12 Konwencji o prawach dziecka.

W sprawach, w których dbano o możliwość zabrania głosu w kwestiach, które dotyczą dzieci, w tym dotyczących wizerunku w sieci, regulacji w zakresie korzystania ze smartfonów w placówkach oświatowych czy korzystania przez dzieci z mediów społecznościowych.

4) prawa dziecka do edukacji, poprzez działania na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych

- art. 70 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 28 Konwencji o prawach dziecka.

W sprawach, w których Rzecznik Praw Dziecka zwraca uwagę właściwych resortów na konieczność podejmowania kompleksowych działań edukacyjnych, mających na celu rozwój kompetencji medialnych.

W tym zakresie podejmował działania Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci. To jednostka Biura RPD powołana 1 lutego 2024 r. w odpowiedzi na dynamiczny rozwój technologii cyfrowych. Rozwój nowych technologii bezpośrednio wpływa na wiele aspektów życia dzieci, a także przekłada się na rosnącą liczbę wyzwań oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa osób młodych w świecie realnym i wirtualnym.

Dążąc do stworzenia jak najbezpieczniejszej przestrzeni online, Rzecznik podejmuje działania, które mają na celu edukację osób młodych z zakresu zagrożeń online oraz odpowiedniego reagowania na nie, promowanie bezpiecznych nawyków cyfrowych i higieny cyfrowej oraz dbanie o rozwój kompetencji cyfrowych dzieci.

Ponadto w zakresie działań zespołu jest monitorowanie zjawisk online i reagowanie na pojawiające się zagrożenia w sieci oraz interweniowanie w sytuacjach łamania praw dzieci do prywatności, także poprzez bliską współpracę z organizacjami zajmującymi się tą tematyką. Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci opiniuje również akty prawne z zakresu nowych technologii i AI.

W 2025 r. do Zespołu Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci **wpłynęły 374 sprawy.** Dla porównania, w 2024 r., który był pierwszym rokiem funkcjonowania Zespołu, odnotowano 160 spraw. Oznacza to **ponad dwukrotny wzrost liczby zgłoszeń (o 134 proc.)** w drugim pełnym roku działalności jednostki, co wskazuje zarówno na rosnącą skalę wyzwań w obszarze bezpieczeństwa dzieci w sieci, jak i zwiększającą się świadomość możliwości uzyskania wsparcia w tym zakresie przez RPD.

WYKRES 39.

Liczba spraw nowych w Zespole Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci w latach 2024–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw nowych w 2025 r. w stosunku do 2024 r.

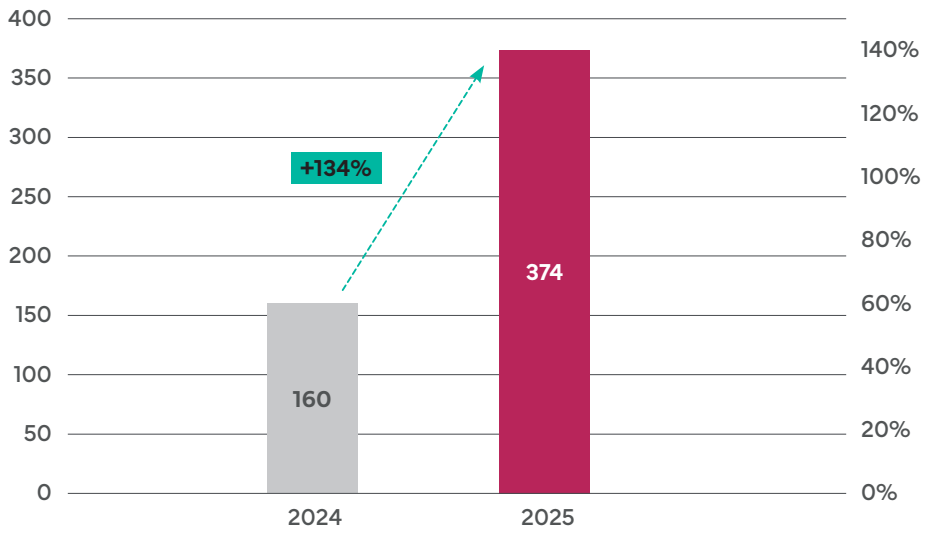

Łącznie w Zespole Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci od 1 stycznia do 31 grudnia 2025 r. **prowadzonych było 390 spraw** (wpłynęły 374 sprawy nowe oraz kontynuowano 16 spraw z roku ubiegłego). Oznacza to, że **w 2025 r. w stosunku do roku 2024** nastąpił **wzrost liczby spraw o 144 proc.**

WYKRES 40.

Liczba spraw ogółem w Zespole Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci w latach 2024–2025 oraz procentowa zmiana liczby spraw nowych w 2025 r. w stosunku do 2024 r.

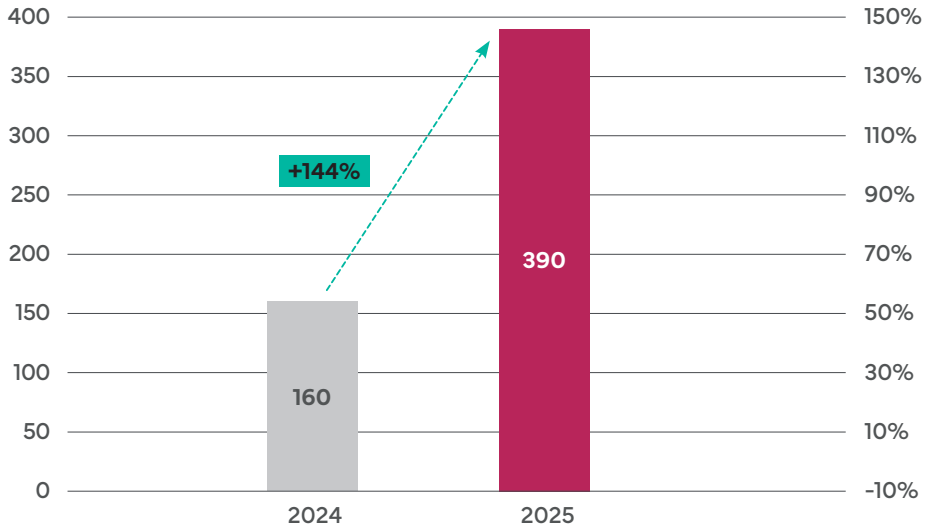

11.1 Główne obszary działalności Zespołu Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci w 2025 r.

1) Współpraca z instytucjami, organizacjami i jednostkami zajmującymi się tematyką edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa w sieci, także w celu szybkiego reagowania na zagrożenia i lepszej ochrony dzieci

W 2025 r. Zespół kontynuował partnerską i efektywną współpracę z podmiotami zajmującymi się edukacją cyfrową i bezpieczeństwem w sieci, funkcjonującymi w obszarze nowych technologii i AI. Współpraca w tym zakresie jest kluczowa dla zapewnienia jak najlepszej ochrony dzieci i młodzieży w sieci.

W 2025 r. Rzecznik realizował działania w tym obszarze poprzez:

a) współpracę z urzędami państwowymi m.in.: Ministerstwem Cyfryzacji, Ministerstwem Sprawiedliwości, Urzędem Ochrony Danych Osobowych,

NASK-PBI (w tym Dyżurnet.pl), Urzędem m.st. Warszawy, Komendą Główną Policji, Komendą Wojewódzką Policji w Katowicach, Kuratoriami Oświaty,

b) współpracę z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się m.in. tematyką edukacji cyfrowej: Fundacją Dajemy Dzieciom Siłę, Fundacją Pole Dialogu, Save the Children Polska, Fundacją Digital University, Fundacją Pro-Fil,

c) wypracowanie mechanizmów zgłaszania nieodpowiednich treści umieszczanych w sieci, a co za tym idzie – skuteczniejszej ochrony dzieci.

2) Partycypacja młodych – konsultowanie działań zespołu z osobami młodymi

Zespół niezmiennie wsłuchiwał się w głos osób młodych zrzeszonych w różnych organizacjach tak, by podejmowane działania w jak największym stopniu odpowiadały ich potrzebom. Zespół realizował te zadania w szczególności poprzez:

a) konsultowanie wszystkich realizowanych działań i projektów w obszarze bezpieczeństwa cyfrowego z Radą Dzieci i Młodzieży przy RPD,

b) kontakt z osobami młodymi w celu konsultacji bieżących wyzwań w sieci i wsłuchiwanie się w ich opinię.

c) zapraszanie reprezentantów młodego pokolenia do uczestnictwa w wydarzeniach organizowanych przez zespół,

d) uczestniczenie w wydarzeniach organizowanych przez młodych.

3) Ochrona prywatności – uzależnianie zgody na udział dziecka w aktywności od udzielenia zgody na wykorzystanie jego wizerunku

W ostatnim okresie szczególnego znaczenia nabrał problem uzależniania dostępu dziecka do określonych usług – w szczególności edukacyjnych, sportowych, rekreacyjnych lub kulturalnych – od wyrażenia zgody na nieodpłatne utrwalanie i rozpowszechnianie jego wizerunku. Tego rodzaju praktyki budzą poważne wątpliwości na gruncie RODO, według którego zgoda na wykorzystanie wizerunku musi być dobrowolna. Jej udzielenie nie może być warunkiem uczestnictwa dziecka w konkursie, gdyż stoi to w sprzeczności z ochroną prawa dziecka do prywatności, swobodą wyrażenia zgody, a także – w dalszej kolejności – rodzi ryzyko jego dyskryminacji z uwagi na brak możliwości skorzystania z przysługującego mu prawa do odmowy.

W 2025 r. Rzecznik:

a) podejmował indywidualne interwencje w sprawach dotyczących uzależniania udziału dzieci w zajęciach, wydarzeniach lub usługach od zgody na publikację ich wizerunku,

b) analizował wzorce umów oraz regulaminy stosowane przez organizatorów zajęć i wydarzeń z udziałem dzieci,

c) kierował wystąpienia do właściwych podmiotów w celu eliminowania praktyk polegających na łączeniu zgody na świadczenie usługi ze zgodą na rozpowszechnianie wizerunku,

d) podejmował działania zmierzające do doprecyzowania standardów ochrony wizerunku dziecka w relacjach z podmiotami świadczącymi usługi.

4) Ochrona przed nieuprawnionym przetwarzaniem danych osobowych dzieci

Nieuprawnione przetwarzanie danych osobowych dzieci – w tym wizerunku, numeru PESEL, informacji o stanie zdrowia, wynikach edukacyjnych czy aktywności w internecie – stanowi istotne zagrożenie dla prawa dziecka do prywatności i ochrony jego danych. Szczególne ryzyko wiąże się z publikowaniem danych w przestrzeni cyfrowej bez legalizującej podstawy prawnej – w tym zwłaszcza bez ważnej zgody przedstawiciela ustawowego lub z przekroczeniem celu, dla którego dane zostały pierwotnie zebrane.

W 2025 r. Rzecznik:

a) podejmował indywidualne interwencje w sprawach dotyczących przetwarzania danych dzieci bez podstawy prawnej lub z naruszeniem zasady minimalizacji danych,

b) analizował praktyki szkół, placówek oświatowych i innych podmiotów w zakresie zgodności przetwarzania danych dzieci z przepisami o ochronie danych osobowych,

c) kierował pisma do administratorów danych osobowych w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości,

d) współpracował z organami właściwymi w sprawach ochrony danych osobowych w celu zapewnienia skutecznej ochrony praw dzieci,

e) podejmował działania edukacyjne i informacyjne mające na celu zwiększenie świadomości prawnej w zakresie bezpiecznego oraz zgodnego z prawem przetwarzania danych dzieci.

5) Ochrona dzieci przed przemocą w internecie

Wraz z rozwojem środowiska cyfrowego następuje wzrost liczby czynów zabronionych popełnianych z wykorzystaniem internetu, gdzie osobami pokrzywdzonymi są dzieci. Skuteczna ochrona dzieci wymaga nie tylko

reakcji na pojedyncze zdarzenia, ale także systemowych rozwiązań umożliwiających sprawne ustalanie sprawców przestępstw online oraz zapewnienie prawidłowego toku postępowań karnych.

W 2025 r. Rzecznik:

a) podejmował działania systemowe zmierzające do usprawnienia mechanizmów ustalania sprawców przestępstw popełnianych w internecie, w tym kierował wystąpienia generalne do Ministra Cyfryzacji oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji,

b) postulował wprowadzenie do Kodeksu karnego nowego środka karnego polegającego na zakazie korzystania z określonych platform cyfrowych lub prowadzenia określonej aktywności w sieci w sytuacjach, gdy przestępstwo zostało popełnione z wykorzystaniem internetu,

c) kierował zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,

d) analizował tok postępowań karnych pod kątem sprawności ich prowadzenia oraz ewentualnych naruszeń praw dzieci jako pokrzywdzonych,

e) w przypadkach stwierdzenia uchybień proceduralnych sygnalizował je prokuraturom wyższego szczebla, w celu zapewnienia prawidłowego i rzetelnego procedowania spraw.

6) Ochrona dziecka przed hejtem w internecie

Hejt w przestrzeni cyfrowej stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży. Agresja słowna, ośmieszanie, wykluczanie, nękanie oraz rozpowszechnianie krzywdzących treści w mediach społecznościowych mogą prowadzić do obniżenia samooceny, problemów emocjonalnych i izolacji społecznej, a w skrajnych przypadkach do zachowań autodestrukcyjnych. Skuteczna ochrona wymaga zarówno działań interwencyjnych, jak i systemowej edukacji oraz współpracy z platformami cyfrowymi i instytucjami publicznymi.

W 2025 r. Rzecznik:

a) podejmował indywidualne interwencje w sprawach dotyczących cyberprzemocy oraz naruszania godności dzieci w przestrzeni cyfrowej,

b) brał udział w konferencjach i debatach poświęconych problemowi hejtu i mowy nienawiści,

c) skierował wystąpienie generalne i rekomendacje dotyczące wzmocnienia ochrony dzieci przed przemocą słowną i nękaniem w internecie,

d) brał udział w pracach i posiedzeniach komisji sejmowych podejmujących temat przeciwdziałania hejtowi i przemocy rówieśniczej w środowisku cyfrowym.

7) Ochrona dziecka przed negatywnymi skutkami sharentingu

Sharenting, czyli nadmierne publikowanie przez rodziców i opiekunów wizerunku oraz informacji o dziecku w internecie, stał się powszechnym zjawiskiem w mediach społecznościowych, który prowadzi do naruszenia prywatności dziecka, utraty kontroli nad jego danymi osobowymi oraz narażenia na niepożądane wykorzystanie wizerunku w przyszłości. Długofalowe skutki nadmiernego udostępniania treści dotyczących dzieci obejmują m.in. ryzyko cyberprzemocy, kradzieży tożsamości czy budowania cyfrowego śladu bez zgody i świadomości samego dziecka. Ochrona dzieci w tym obszarze wymaga edukacji rodziców i opiekunów, a także działań systemowych wzmacniających ochronę wizerunku dzieci w sieci.

W 2025 r. Rzecznik:

a) podejmował indywidualne interwencje w sprawach dotyczących łamania prawa do prywatności dzieci wynikających z publikowania ich wizerunku oraz danych w internecie przez rodziców i opiekunów,

b) podejmował działania edukacyjne skierowane do rodziców, opiekunów prawnych oraz nauczycieli w zakresie odpowiedzialnego udostępniania treści dotyczących dzieci w mediach społecznościowych,

c) uczestniczył w konferencjach poświęconych prawu dziecka do prywatności i autonomii informacyjnej w środowisku cyfrowym,

d) skierował wystąpienie generalne oraz rekomendacje dotyczące wzmocnienia ochrony prawnej dzieci w sytuacjach publikowania ich wizerunku i danych,

e) uczestniczył w pracach gremiów eksperckich i posiedzeniach komisji sejmowych dotyczących ochrony prywatności dzieci w internecie.

8) Ochrona dziecka przed nieodpowiednimi treściami w sieci, w tym patostreamami i szkodliwymi piosenkami

Dzieci i nastolatki korzystające z internetu mają coraz łatwiejszy dostęp do treści o charakterze wulgarnym, brutalnym lub promującym zachowania ryzykowne. Szczególnym zagrożeniem są patostreamy, czyli transmisje internetowe prezentujące przemoc, poniżanie, nadużywanie alkoholu lub innych substancji oraz zachowania sprzeczne z normami społecznymi. W tym kontekście niezwykle niepokojącym zjawiskiem jest obecność w przestrzeni cyfrowej wulgarnych utworów muzycznych zawierających przekaz

normalizujący agresję i przemoc. Tego rodzaju treści mogą negatywnie wpływać na rozwój emocjonalny i społeczny młodych odbiorców, kształtując szkodliwe wzorce postaw i zachowań.

W 2025 r. Rzecznik:

a) podejmował indywidualne sprawy dotyczące dostępności szkodliwych materiałów w przestrzeni cyfrowej,

b) wnioskował do platform cyfrowych, serwisów streamingowych i administratorów portali internetowych o usunięcie treści szkodliwych dla dzieci,

c) skierował wystąpienia generalne i rekomendacje dotyczące wzmocnienia ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami w internecie, w tym treściami drastycznymi,

d) brał udział w posiedzeniach komisji parlamentarnych podejmujących temat ograniczania dostępności nieodpowiednich treści dla dzieci w środowisku cyfrowym oraz patotreści.

9) Ochrona dzieci przed nieodpowiednimi treściami i kontaktami w kontekście AI

Rozwój narzędzi sztucznej inteligencji, w tym platform opartych na modelach generatywnych, sprawia, że młode osoby mają coraz łatwiejszy dostęp do treści tworzonych przez AI. Choć technologie te oferują ogromny potencjał edukacyjny, mogą również generować materiały nieodpowiednie do wieku, wprowadzające w błąd lub manipulacyjne. Narzędzia AI pozornie „rozumieją" problemy młodych, nie oceniają i zawsze są gotowe do wysłuchania. To sprawia, że młodzież coraz częściej zwraca się do sztucznej inteligencji w trudnych dla siebie sytuacjach. Niesie to za sobą wiele ryzyk, wymagających pilnych działań zarówno edukacyjnych, jak i legislacyjnych, które obejmą nie tylko osoby młode, ale także ich rodziców oraz nauczycieli.

W 2025 r. Rzecznik:

a) uczestniczył w posiedzeniach komisji parlamentarnych podejmujących temat szkodliwego wpływu AI na osoby młode,

b) skierował wystąpienie generalne w zakresie ochrony dzieci i młodzieży przed szkodliwym wpływem AI,

c) podejmował indywidualne sprawy z zakresu treści generowanych przez AI,

d) monitorował proces legislacyjny dotyczący wdrożenia do polskiego porządku prawnego Aktu o AI, w tym przedstawił uwagi do projektu ustawy.

11.2 Wystąpienia generalne – Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci

1) Wystąpienie generalne do Ministra do spraw Unii Europejskiej dotyczące przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu dzieci w internecie (CSAM)

W wystąpieniu generalnym[317] do Ministra do spraw Unii Europejskiej z 28 lutego 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na narastający problem wykorzystywania seksualnego dzieci w środowisku cyfrowym, w tym tworzenia i rozpowszechniania materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci (CSAM). Wskazano na alarmujący wzrost liczby tego typu spraw w Polsce i skalę zjawiska w ujęciu globalnym, podkreślając szczególną podatność dzieci na zagrożenia wynikające z rozwoju usług cyfrowych.

Rzecznik, odwołując się do priorytetów polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2025 r., zaapelował o pełne wykorzystanie tego okresu do intensyfikacji prac nad kluczowymi inicjatywami legislacyjnymi na poziomie unijnym. W szczególności wskazał na projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiający przepisy mające na celu zapobieganie niegodziwemu traktowaniu dzieci w celach seksualnych i jego zwalczanie (tzw. rozporządzenie CSAM), a także na projekt dyrektywy dotyczącej zwalczania wykorzystywania seksualnego dzieci, zastępującej decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW[318]. Podkreślił znaczenie rozwiązań zobowiązujących dostawców usług cyfrowych do oceny ryzyk, wdrażania środków zapobiegawczych oraz umożliwiających skuteczne wykrywanie i zgłaszanie nielegalnych treści, przy jednoczesnym poszanowaniu praw podstawowych użytkowników.

W odpowiedzi[319] z 18 marca 2025 r. Minister do spraw Unii Europejskiej poinformował, że polska prezydencja podejmuje działania zmierzające do zintensyfikowania prac nad wskazanymi projektami aktów prawnych na forum Unii Europejskiej. Przekazał również, że korespondencja Rzecznika została skierowana do właściwych resortów – Ministerstwa Cyfryzacji i Ministerstwa Sprawiedliwości – zgodnie z ich kompetencjami. Wskazano, że w odniesieniu do projektu dyrektywy Rada UE przyjęła podejście ogólne w grudniu 2024 r., a dalsze prace będą kontynuowane po zajęciu stanowiska przez Parlament Europejski.

317 ZEC.401.1.2025.
318 Dz. U. L 13 z 20.1.2004.
319 DKSE.741.8.2025.

Rzecznik zadeklarował dalsze monitorowanie prac legislacyjnych na poziomie unijnym w zakresie przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu dzieci oraz podejmowanie działań na rzecz wzmocnienia ochrony praw dzieci w środowisku cyfrowym.

2) Wystąpienie do Ministra Cyfryzacji oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie potrzeby usprawnienia identyfikacji sprawców czynów wobec dzieci w środowisku cyfrowym

W związku z napływającymi do Biura RPD sygnałami dotyczącymi trudności w skutecznym ustalaniu sprawców czynów zabronionych popełnianych wobec dzieci w środowisku cyfrowym, 14 kwietnia 2025 r. Rzecznik Praw Dziecka skierował wystąpienie generalne[320] do Ministra Cyfryzacji oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Zwrócono w nim uwagę na bariery utrudniające szybkie zidentyfikowanie sprawców i odnalezienie małoletnich osób pokrzywdzonych w sytuacjach wymagających niezwłocznej interwencji.

Rzecznik wskazał, że do Biura RPD wpływa coraz więcej zgłoszeń dotyczących m.in. szantażu, tzw. sextortion, wyłudzeń finansowych, uporczywego nękania, rozpowszechniania treści pornograficznych z udziałem dzieci i innych form cyberprzemocy. Podkreślono, że pomimo każdorazowego przekazywania właściwym organom ścigania posiadanych informacji, w tym danych technicznych, identyfikacja sprawców bywa w praktyce niemożliwa lub znacząco opóźniona. Jako główne przyczyny wskazano m.in. ograniczony zakres i okres przechowywania danych, złożone procedury ich uzyskiwania, trudności we współpracy z dostawcami usług cyfrowych mającymi siedziby poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także niedostateczne zasoby organizacyjne i kompetencyjne po stronie instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie postępowań.

W wystąpieniu generalnym zaapelowano o analizę obowiązujących regulacji prawnych, w szczególności przepisów dotyczących uzyskiwania i retencji danych, a także o zainicjowanie międzyresortowych prac legislacyjnych i organizacyjnych zmierzających do usprawnienia współpracy pomiędzy organami ścigania a dostawcami usług cyfrowych. Rzecznik zwrócił uwagę na potrzebę wzmocnienia działań szkoleniowych i edukacyjnych skierowanych do funkcjonariuszy, przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości i pracowników administracji publicznej, którzy mają styczność ze sprawami dotyczącymi przestępstw popełnianych wobec dzieci w internecie.

W odpowiedzi[321] z 5 maja 2025 r. Minister Cyfryzacji wskazał, że obowiązujące przepisy przewidują szeroki katalog danych umożliwiających identyfikację usługobiorców, a ich zakres pozostaje zgodny z prawem Unii Europejskiej oraz orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Resort zadeklarował gotowość

320 ZEC.401.3.2025.
321 DT.WPKE.402.2.2025.

do dalszego dialogu w zakresie usprawnienia przepływu informacji i zwrócił uwagę na znaczenie rozwoju zasobów kadrowych i kompetencji instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo dzieci.

Stanowisko[322] przedstawił też 15 maja 2025 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, wskazując, że Policja każdorazowo podejmuje czynności w przypadku uzyskania informacji o przestępstwie popełnionym na szkodę dziecka w internecie, a skuteczność działań zależy w dużej mierze od jakości zabezpieczonego materiału dowodowego. Poinformował o prowadzonych pracach nad Strategią Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2025–2029, w ramach której planowane są rozwiązania mające usprawnić dostęp organów ścigania do informacji oraz zwiększyć skuteczność reagowania na przestępstwa wobec dzieci w środowisku cyfrowym.

3) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji dotyczące wprowadzenia do szkół kompleksowej edukacji medialnej

W wystąpieniu generalnym[323] do Ministra Edukacji z 23 kwietnia 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na potrzebę opracowania oraz wdrożenia w Polsce systemowego programu edukacji medialnej dzieci i młodzieży. Rzecznik wskazał, że dynamiczny rozwój technologii cyfrowych oraz powszechny dostęp do internetu i mediów społecznościowych wiążą się z licznymi zagrożeniami dla osób młodych, takimi jak dezinformacja, manipulacja, cyberprzemoc czy uzależnienie od mediów, co uzasadnia konieczność rozwijania kompetencji medialnych jako elementu ochrony praw dziecka.

Rzecznik podkreślił znaczenie edukacji medialnej jako procesu rozwijającego krytyczne myślenie, umiejętność weryfikacji źródeł informacji, bezpieczne i etyczne korzystanie z mediów cyfrowych oraz świadome tworzenie treści. Zwrócił uwagę na nierówności społeczno-ekonomiczne wpływające na dostęp dzieci do technologii i wsparcia dorosłych, a także na potrzebę uwzględnienia w edukacji szkolnej zagadnień związanych ze sztuczną inteligencją.

Rzecznik zawnioskował do Ministra Edukacji o uwzględnienie edukacji medialnej w planowanych zmianach podstaw programowych i w działaniach podnoszących kompetencje nauczycieli.

W odpowiedzi[324] z 18 czerwca 2025 r. Minister Edukacji poinformował, że edukacja medialna jest realizowana na wszystkich etapach kształcenia w ramach obowiązującej podstawy programowej i obejmuje m.in. krytyczną analizę informacji oraz bezpieczne i świadome korzystanie z mediów cyfrowych. Wskazał na działania wspierające, w tym dostępność materiałów edukacyjnych oraz szkolenia dla nauczycieli, a także na prowadzone prace nad

322 BMP.0791.3.2025.
323 ZEC.401.4.2025.
324 DK-WIP.072.5.2025.

systemową zmianą podstaw programowych, w ramach których jest planowane wprowadzenie interdyscyplinarnego modułu medialnego.

Minister odniósł się do działań realizowanych w ramach Polityki Cyfrowej Transformacji Edukacji obejmujących rozwój kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli, w tym w obszarach cyberbezpieczeństwa i sztucznej inteligencji.

Rzecznik monitoruje dalsze działania podejmowane w obszarze edukacji medialnej i prace nad zmianami w podstawach programowych, mając na uwadze potrzebę kompleksowego podejścia.

4) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości dotyczące wprowadzenia nowego środka karnego polegającego na zakazie korzystania z określonych platform cyfrowych

Mając na uwadze rosnącą liczbę przestępstw popełnianych wobec dzieci w środowisku cyfrowym oraz przypadki powrotu sprawców do działalności w internecie po prawomocnym skazaniu, 18 maja 2025 r. Rzecznik skierował do Ministra Sprawiedliwości wystąpienie generalne[325] dotyczące potrzeby rozważenia wprowadzenia nowego środka karnego w Kodeksie karnym.

Rzecznik wskazał, że obowiązujące przepisy nie przewidują środka karnego odnoszącego się wprost do aktywności w sieci, mimo że internet bywa bezpośrednim narzędziem popełniania przestępstw wobec dzieci. Zwrócił uwagę, że w praktyce sprawcy czynów popełnionych w środowisku cyfrowym, również wobec dzieci, po odbyciu kary często powracają do działalności na tych samych platformach, zakładając kolejne konta i kontynuując zachowania naruszające prawa dzieci.

W wystąpieniu zaproponowano rozważenie wprowadzenia środka karnego umożliwiającego sądom orzeczenie zakazu korzystania przez sprawcę z określonej platformy cyfrowej lub innej usługi społeczeństwa informacyjnego w sytuacji, gdy przestępstwo zostało popełnione z wykorzystaniem internetu, a osobą pokrzywdzoną było dziecko. Podkreślono, że rozwiązanie to powinno uwzględniać standardy konstytucyjne i zobowiązania wynikające z Konwencji o prawach dziecka.

W odpowiedzi[326] z 16 lipca 2025 r. Minister Sprawiedliwości wskazał na poważne wątpliwości konstytucyjne i praktyczne związane z możliwością wprowadzenia daleko idących zakazów korzystania z internetu, w szczególności trudności w ich skutecznym egzekwowaniu. Jednocześnie zaznaczono, że mogłyby być rozważane bardziej ograniczone rozwiązania, odnoszące się do konkretnych platform lub określonych form aktywności w sieci. W tym zakresie istotne znaczenie mogą mieć mechanizmy przewidziane w Akcie o usługach cyfrowych.

325 ZEC.401.5.2025.
326 DPK-I.053.10.2025.

5) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji dotyczące uzależniania udziału dzieci w koloniach i obozach od wyrażenia zgody na rozpowszechnianie ich wizerunku

Wraz z rozwojem nowoczesnych technologii oraz powszechnym wykorzystywaniem internetu i mediów społecznościowych coraz bardziej aktualne stają się wyzwania związane z koniecznością ochrony wizerunku dzieci. Jednym z istotnych aspektów tego problemu są praktyki polegające na uzależnianiu udziału dzieci w zorganizowanych formach wypoczynku od wyrażenia przez rodziców lub opiekunów prawnych zgody na rozpowszechnianie wizerunku małoletnich.

W związku z napływającymi zgłoszeniami 11 czerwca 2025 r. Rzecznik skierował wystąpienie generalne[327] do Ministra Edukacji, zwracając uwagę na wątpliwości co do zgodności opisanych praktyk z przepisami o ochronie danych osobowych. Wskazał, że rozpowszechnianie wizerunku dziecka stanowi przetwarzanie danych osobowych, a zgoda na takie przetwarzanie musi mieć charakter dobrowolny i nie może warunkować realizacji umowy dotyczącej organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży.

Rzecznik podkreślił, że zakres świadczeń realizowanych w ramach organizacji kolonii lub obozów nie wymaga publicznego utrwalania ani rozpowszechniania wizerunku uczestników, a publikowanie materiałów zdjęciowych i filmowych służy co do zasady celom promocyjnym organizatorów. Wystąpienie zawierało postulat opracowania wytycznych dla organizatorów wypoczynku, jednoznacznie rozdzielających kwestie uczestnictwa dziecka od ewentualnej zgody na publikację jego wizerunku, a także przygotowania materiałów informacyjnych dla rodziców.

W odpowiedzi[328] z 6 sierpnia 2025 r. Minister Edukacji wskazał, że obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości uzależniania udziału dziecka w wypoczynku od zgody na rozpowszechnianie jego wizerunku ani uzyskiwania takich zgód jako elementu dokumentacji uczestnika. Poinformował o skierowaniu do kuratorów oświaty pisma zawierającego materiały informacyjne dla organizatorów wypoczynku dotyczące ochrony wizerunku dziecka i standardów ochrony małoletnich.

6) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości i Ministra Cyfryzacji dotyczące regulacji prawnych odnoszących się do zjawiska hejtu w sieci

W wystąpieniu generalnym[329] skierowanym do Ministra Sprawiedliwości i Ministra Cyfryzacji z 28 czerwca 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na narastający problem hejtu, z jakim mierzą się dzieci i nastolatki w środowisku

327 ZEC.401.7.2025.
328 DK-WIP.072.8.2025.
329 ZEC.401.2.2025.

cyfrowym. Wskazał, że zjawisko to jest postrzegane przez młode osoby jako jedno z najbardziej szkodliwych doświadczeń w internecie, a jego skala systematycznie rośnie, czemu towarzyszy poczucie bezkarności sprawców.

Rzecznik podkreślił, że dzieci stanowią szczególnie wrażliwą grupę wymagającą ochrony przed przemocą werbalną, w tym hejtem online. Zwrócił uwagę, że zachowania podejmowane w sieci mogą wypełniać znamiona czynów zabronionych określonych w przepisach Kodeksu karnego i Kodeksu wykroczeń. Jednocześnie wskazał, że w polskim porządku prawnym brak jest odrębnej regulacji odnoszącej się wprost do tzw. hejtu internetowego, co utrudnia skuteczną ochronę dzieci przed tym zjawiskiem.

W wystąpieniu generalnym zaakcentowano, że osoby z otoczenia dziecka nierzadko bagatelizują hejt. Zwrócono także uwagę na to, że szczególnie narażone na tę formę przemocy są dzieci osób publicznych i twórców internetowych. Rzecznik, odwołując się do doświadczeń innych państw, wskazał na potrzebę rozważenia rozwiązań systemowych, które umożliwiałyby szybkie reagowanie na treści hejterskie, w tym skuteczne mechanizmy ich zgłaszania i usuwania.

W odpowiedzi[330] z 25 lipca 2025 r. Minister Cyfryzacji poinformował o prowadzonych pracach legislacyjnych nad rozwiązaniami mającymi na celu zwiększenie ochrony małoletnich przed zagrożeniami w internecie, w szczególności w ramach wdrażania Aktu o usługach cyfrowych (DSA). Wskazał na planowane mechanizmy umożliwiające wydawanie nakazów podjęcia działań przeciwko nielegalnym treściom, obowiązki dostawców usług cyfrowych w zakresie zgłaszania i usuwania takich treści, a także na powierzenie Prezesowi Urzędu Komunikacji Elektronicznej funkcji Koordynatora do spraw usług cyfrowych w trybie tymczasowym. Podkreślono znaczenie działań edukacyjnych realizowanych we współpracy z NASK.

7) Wystąpienie generalne do Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej dotyczące publikowania zdjęć uczniów na egzaminach i wydarzeniach

W wystąpieniu generalnym[331] do Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z 21 lipca 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na zgłoszenia dotyczące sposobu relacjonowania przez media wydarzeń z udziałem dzieci i młodzieży, w szczególności egzaminów ósmoklasisty i maturalnych. W wystąpieniu wyraził wątpliwości co do zgodności takich działań z prawem dziecka do prywatności i godności oraz z przepisami o ochronie danych osobowych.

330 DT.WPKE.056.1.2025.
331 ZEC.441.110.2025.

W odpowiedzi[332] z 6 sierpnia 2025 r. Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej poinformował, że kwestie osób mogących przebywać na sali egzaminacyjnej podczas egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego są szczegółowo uregulowane w obowiązujących przepisach prawa oświatowego. Wskazał, że w czasie trwania egzaminów na sali egzaminacyjnej mogą przebywać wyłącznie osoby wskazane w odpowiednich rozporządzeniach, w szczególności zdający, członkowie zespołów egzaminacyjnych, nauczyciele wspomagający oraz uprawnieni obserwatorzy.

Dyrektor poinformował ponadto, że informacje o powyższych ograniczeniach są każdorazowo przekazywane szkołom w corocznych informacjach dotyczących organizacji i przeprowadzania egzaminów. Zaznaczył, że przewodniczący zespołów egzaminacyjnych są zobowiązani do odbycia szkoleń organizowanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne, podczas których przypominane są wszystkie zasady obowiązujące w trakcie egzaminów.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej zwrócił się do dyrektorów okręgowych komisji egzaminacyjnych z prośbą o zwrócenie szczególnej uwagi uczestników szkoleń na przepisy regulujące krąg osób uprawnionych do przebywania na sali egzaminacyjnej podczas egzaminów ósmoklasisty i egzaminu maturalnego.

8) Wystąpienie generalne do Ministra Sportu i Turystyki dotyczące publikowania wizerunków dzieci na basenach i w obiektach rekreacyjno-sportowych

W odpowiedzi na sygnały napływające od obywateli dotyczące praktyk promocyjnych stosowanych przez baseny, aquaparki i inne obiekty rekreacyjno-sportowe 29 lipca 2025 r. Rzecznik skierował do Ministra Sportu i Turystyki wystąpienie generalne[333] odnoszące się do publikowania wizerunków dzieci w internecie.

W wystąpieniu generalnym zwrócono uwagę, że publikowane materiały mają najczęściej charakter promocyjny i przedstawiają dzieci podczas zabawy, w strojach kąpielowych, z widoczną twarzą, co znacząco zwiększa ryzyko wtórnego, nieautoryzowanego wykorzystania ich wizerunku. Podkreślono, że tego rodzaju działania mogą prowadzić do naruszenia prawa dziecka do prywatności, godności oraz prawa do bezpiecznego dzieciństwa, również w środowisku cyfrowym.

Rzecznik wskazał, że w wielu przypadkach brak jest jasności co do podstawy prawnej publikacji wizerunku dziecka, w szczególności w zakresie posiadania ważnej, świadomej i jednoznacznej zgody przedstawiciela ustawowego, obejmującej publikację w internecie. Zaznaczył, że podmioty prowadzące

332 WEPKO.051.58.2.2025.
333 ZEC.401.6.2025.

obiekty rekreacyjno-sportowe nie zawsze mogą skutecznie powoływać się na wyjątek przewidziany w przepisach prawa autorskiego, a przetwarzanie wizerunku dziecka – jako danych osobowych – podlega równolegle rygorom wynikającym z przepisów o ochronie danych osobowych, w tym zasadzie minimalizacji danych oraz proporcjonalności.

W wystąpieniu generalnym zaapelowano o podjęcie działań zmierzających do opracowania jednolitych, krajowych wytycznych regulujących zasady utrwalania i rozpowszechniania wizerunku dzieci w obiektach rekreacyjno-sportowych, a także o rozważenie przeprowadzenia ogólnopolskich działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do zarządzających takimi obiektami, ich personelu oraz rodziców i opiekunów.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 29 lipca 2025 r. W dniu 7 grudnia 2025 r. RPD ponownie zwrócił się do Ministra Sportu i Turystyki z prośbą o udzielenie informacji w sprawie.

9) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Sprawiedliwości w sprawie potrzeby wprowadzenia regulacji prawnych dotyczących udziału dzieci w tzw. internetowych wyzwaniach

W wystąpieniu generalnym[334] skierowanym do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Sprawiedliwości z 30 sierpnia 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na narastające zjawisko publikowania w mediach społecznościowych treści przedstawiających dzieci – w tym bardzo małe – jako uczestników tzw. internetowych wyzwań (challengów), często inicjowanych i rozpowszechnianych przez samych rodziców lub opiekunów. Rzecznik wskazał, że praktyki te mogą naruszać godność dziecka, jego prywatność oraz bezpieczeństwo fizyczne i emocjonalne, a w części przypadków wpisują się w zjawisko sharentingu, influencer parentingu i tzw. trollparentingu, polegającego na publicznym ośmieszaniu lub prowokowaniu dzieci pod pozorem zabawy.

Rzecznik zaapelował o podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do uregulowania obecności dzieci w mediach społecznościowych, w szczególności w sytuacjach, gdy ich wizerunek jest wykorzystywany w celach zarobkowych. Zwrócił się o rozważenie wprowadzenia przepisów ograniczających lub regulujących udział dzieci w internetowych wyzwaniach naruszających ich dobro oraz o analizę możliwości zmian w prawie karnym, które umożliwiłyby skuteczne ściganie najbardziej szkodliwych form tych wyzwań.

W odpowiedzi[335] z 26 listopada 2025 r. Minister Sprawiedliwości ocenił zjawisko sharentingu jako niepokojące i wielopostaciowe. Podkreślił, że praktyki

334 ZEC.401.9.2025.
335 DSRiN-VII.053.9.2025.

te mogą naruszać dobra osobiste dzieci, w szczególności prawo do prywatności, godności i wizerunku, a obowiązujące regulacje prawa rodzinnego nie w pełni odpowiadają na potrzebę ochrony małoletnich przed tego rodzaju nadużyciami. Minister wskazał, że władza rodzicielska nie ma charakteru absolutnego i nie uprawnia do dowolnego dysponowania wizerunkiem dziecka, a publikowanie treści bez uwzględnienia jego dobra oraz – w miarę możliwości – zdania dziecka może stanowić podstawę do ingerencji sądu opiekuńczego.

Minister poinformował o planowanych działaniach edukacyjnych i szkoleniowych skierowanych do sędziów, prokuratorów oraz kuratorów sądowych i o potrzebie podnoszenia świadomości społecznej wśród rodziców. Zadeklarował podjęcie prac legislacyjnych nad uregulowaniem kwestii związanych z czerpaniem przez rodziców dochodów z działalności internetowej z udziałem dzieci, we współpracy z Komisją Kodyfikacyjną Prawa Rodzinnego.

Po zapoznaniu się z przedstawionym stanowiskiem 21 grudnia 2025 r. Rzecznik skierował do Ministra Sprawiedliwości wystąpienie generalne[336], w którym podziękował za udzieloną odpowiedź i przekazane informacje, podkreślając zbieżność stanowisk w zakresie konieczności ochrony praw dzieci w środowisku cyfrowym. Zaakcentował także znaczenie uwzględniania głosu dzieci i młodzieży przy projektowaniu rozwiązań prawnych i działań podnoszących świadomość społeczną, a także zadeklarował gotowość Biura RPD do udziału w pracach zmierzających do przeciwdziałania wspomnianym zjawiskom, z poszanowaniem podmiotowości dzieci i autonomii rodziny.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 30 sierpnia 2025 r.

10) Wystąpienie generalne do Ministra Sprawiedliwości i Ministra Cyfryzacji dotyczące potrzeby uregulowania rozpowszechniania drastycznych treści w internecie

Wystąpieniem generalnym[337] z 1 września 2025 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Cyfryzacji, sygnalizując istotną lukę w obowiązującym stanie prawnym, polegającą na braku skutecznych instrumentów umożliwiających przeciwdziałanie rozpowszechnianiu w internecie drastycznych treści przedstawiających rzeczywiste akty przemocy, do których dostęp mają również dzieci. Podkreślono, że pozostawienie tego rodzaju materiałów w swobodnym obiegu stanowi realne zagrożenie dla prawidłowego rozwoju emocjonalnego i psychicznego dzieci, a jednocześnie prowadzi do wtórnej wiktymizacji rodzin osób pokrzywdzonych, które wielokrotnie są konfrontowane z publicznym rozpowszechnianiem nagrań dokumentujących śmierć ich bliskich.

336 ZEC.401.9.2025.
337 ZEC.401.9.2025.

W wystąpieniu generalnym zaapelowano o rozważenie zainicjowania prac legislacyjnych zmierzających do wprowadzenia regulacji umożliwiających skuteczne przeciwdziałanie rozpowszechnianiu treści o charakterze skrajnie drastycznym, przy jednoczesnym poszanowaniu wolności słowa i prawa do rzetelnej informacji. Rzecznik wskazał na możliwość wzorowania się na rozwiązaniach przyjętych w innych państwach europejskich, które przewidują sankcje za rozpowszechnianie treści gloryfikujących przemoc lub przedstawiających ją w sposób naruszający godność człowieka.

W odpowiedzi[338] z 7 października 2025 r. Minister Cyfryzacji wskazał na prowadzone prace legislacyjne oraz działania podejmowane w ramach wdrażania unijnego Aktu o usługach cyfrowych (DSA), podkreślając znaczenie obowiązków nałożonych na dostawców platform internetowych w zakresie ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi. Jednocześnie zaznaczył, że problematyka drastycznych treści wymaga dalszych analiz i może stanowić przedmiot odrębnego procesu legislacyjnego.

W związku z przekazaną odpowiedzią 18 stycznia 2026 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Cyfryzacji z propozycją zorganizowania spotkania roboczego, którego celem byłoby omówienie zgłoszonych zagadnień i wypracowanie kierunków dalszych działań w zakresie ochrony dzieci przed drastycznymi treściami w internecie.

Ponieważ Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 1 września 2025 r., 8 stycznia 2026 r. zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o informację na temat etapu procedowania przedmiotowej sprawy.

11) Wystąpienie generalne do Ministra Edukacji dotyczące praktyki stosowania tzw. zgód blankietowych na rozpowszechnianie wizerunku dziecka

W wystąpieniu generalnym[339] do Ministra Edukacji z 5 września 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na praktykę stosowaną w placówkach oświatowych, polegającą na pozyskiwaniu od rodziców lub opiekunów prawnych uczniów tzw. zgód blankietowych na przyszłe, nieokreślone co do czasu, zakresu i kontekstu rozpowszechnianie wizerunku dziecka. Praktyka ta była wielokrotnie sygnalizowana do Biura RPD przez rodziców i budziła istotne wątpliwości co do jej zgodności z przepisami prawa oraz z prawem dziecka do prywatności i bezpieczeństwa.

Rzecznik wskazał, że zgody obejmujące wszelkie przyszłe, często jeszcze nieplanowane wydarzenia szkolne, uroczystości czy wycieczki, nie spełniają wymogów przewidzianych w przepisach o ochronie danych osobowych ani w regulacjach dotyczących rozpowszechniania wizerunku. Podkreślił, że

338 DT.WPKE.056.3.2025.
339 ZEC.422.4.2025.

zgoda na publikację wizerunku powinna mieć charakter konkretny i świadomy, a jej udzielenie musi być poprzedzone przekazaniem informacji o okolicznościach wykorzystania wizerunku dziecka, w tym o celu, formie i miejscu publikacji.

Rzecznik zaznaczył również, że dzieci – stosownie do wieku i stopnia dojrzałości – powinny mieć możliwość wyrażenia swojego stanowiska w sprawie rozpowszechniania ich wizerunku.

W niniejszym wystąpieniu zwrócono się do Ministra z prośbą o opracowanie, we współpracy z kuratoriami oświaty, wytycznych dla dyrektorów szkół i placówek oświatowych w zakresie zasad uzyskiwania zgód na rozpowszechnianie wizerunku uczniów, wskazujących na niedopuszczalność stosowania zgód blankietowych.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 5 września 2025 r.

12) Wystąpienie generalne do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczące zjawisk kidsinflencingu i sharentingu

W wystąpieniu generalnym[340] do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 7 października 2025 r. Rzecznik ponownie zwrócił uwagę na potrzebę pilnego podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do kompleksowego uregulowania kwestii cyfrowej pracy dzieci, w tym zjawisk tzw. kidfluencingu i sharentingu.

Rzecznik przypomniał, że brak odpowiednich regulacji prawnych w tym obszarze prowadzi do naruszeń prawa dziecka do ochrony przed wyzyskiem ekonomicznym, a także do ingerencji w prywatność i dobrostan psychiczny najmłodszych.

Rzecznik wskazał, że zjawiska cyfrowej pracy dzieci i sharentingu dynamicznie się rozwijają i wzajemnie się przenikają, prowadząc do komercjalizacji dzieciństwa. Podkreślił, że aktywność dzieci w mediach społecznościowych coraz częściej ma charakter zarobkowy, przy braku mechanizmów ochronnych zapewniających poszanowanie ich praw, w tym prawa do prywatności oraz zabezpieczenia środków finansowych wypracowanych przez dzieci.

Zwrócił uwagę na ryzyko związane z niekontrolowanym rozpowszechnianiem wizerunku dzieci w internecie, w tym zagrożenia wynikające z wtórnym wykorzystywaniem treści z udziałem dzieci przy użyciu narzędzi sztucznej inteligencji.

Rzecznik przywołał przykłady rozwiązań systemowych funkcjonujące w innych państwach, wskazując na regulacje przyjęte m.in. we Francji oraz w wybranych stanach Stanów Zjednoczonych, a także na inicjatywy

340 ZEC.401.10.2025.

podejmowane w innych krajach europejskich, jako możliwe kierunki działań legislacyjnych w Polsce.

W wystąpieniu generalnym zaapelował o zainicjowanie procesu legislacyjnego oraz rozważenie powołania międzyresortowego zespołu roboczego, którego zadaniem byłoby wypracowanie propozycji rozwiązań prawnych i organizacyjnych zapewniających skuteczną ochronę dzieci w środowisku cyfrowym.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 7 października 2025 r.

13) Wystąpienie generalne do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych dotyczące publikowania przez jednostki Policji materiałów z udziałem dzieci w mediach społecznościowych

W wystąpieniu generalnym[341] do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych z 11 października 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na napływające do Biura RPD liczne zgłoszenia dotyczące publikowania przez jednostki Policji – na stronach internetowych i w mediach społecznościowych – materiałów fotograficznych i filmowych z działań edukacyjno-profilaktycznych z udziałem dzieci, w szczególności spotkań dotyczących zasad bezpieczeństwa. Zgłaszane wątpliwości dotyczyły zgodności takich praktyk z przepisami o ochronie danych osobowych i z prawem dziecka do prywatności.

Rzecznik podkreślił, że docenia działania Policji w zakresie edukacji i profilaktyki skierowanej do najmłodszych, jednak wskazał na konieczność wyraźnego rozróżnienia pomiędzy prowadzeniem zajęć edukacyjnych a utrwalaniem i publicznym rozpowszechnianiem wizerunku dzieci w internecie.

Rzecznik zwrócił się do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych z prośbą o zajęcie stanowiska, czy w opisanych przypadkach zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia RODO czy też działania Policji mieszczą się w wyłączeniach przewidzianych dla organów właściwych do ochrony bezpieczeństwa publicznego, a także w kwestii dopuszczalności publikowania wizerunków dzieci na podstawie przesłanki realizacji zadania w interesie publicznym i obowiązku przestrzegania zasady minimalizacji danych.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 11 października 2025 r.

[341] ZEC.422.5.2025.

14) Wystąpienie generalne do Ministra Cyfryzacji w sprawie zakazania platform AI oferujących usługi tworzenia lub modyfikowania wizerunków dzieci

W wystąpieniu generalnym[342] do Ministra Cyfryzacji z 23 października 2025 r. Rzecznik zwrócił uwagę na narastające zagrożenie dla dzieci związane z wykorzystywaniem narzędzi generatywnej sztucznej inteligencji do tworzenia i rozpowszechniania treści przedstawiających seksualne wykorzystanie dzieci (CSAM), w tym tzw. deepfake'owych wizerunków seksualizujących dzieci. Rzecznik podkreślił, że zjawisko to przybiera coraz większą skalę i stanowi poważne naruszenie praw dziecka, w szczególności prawa do ochrony przed przemocą i wyzyskiem seksualnym oraz prawa do prywatności i godności.

Rzecznik wskazał na wyniki badań oraz raportów organizacji międzynarodowych i pozarządowych, z których wynika, że narzędzia sztucznej inteligencji są wykorzystywane zarówno przez dorosłych, jak i przez dzieci do tworzenia realistycznych wizerunków w kontekście seksualnym. Tego rodzaju praktyki coraz częściej występują w środowisku rówieśniczym i szkolnym.

W związku z powyższym Rzecznik wystąpił z wnioskiem o rozważenie podjęcia inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do wprowadzenia przepisów zakazujących oferowania usług, których celem jest tworzenie lub modyfikowanie wizerunków osób przy użyciu sztucznej inteligencji w sposób prowadzący do seksualizacji dzieci, a także do nałożenia na dostawców takich usług obowiązków w zakresie analizy ryzyka i wdrażania skutecznych środków ochronnych.

Rzecznik zaproponował powołanie międzyinstytucjonalnego zespołu roboczego z udziałem właściwych resortów i instytucji publicznych, którego zadaniem byłoby opracowanie spójnych rozwiązań służących ochronie dzieci przed zagrożeniami wynikającymi z wykorzystania narzędzi generatywnej sztucznej inteligencji.

Rzecznik nie otrzymał odpowiedzi na wystąpienie generalne z 23 października 2025 r.

342 ZEC.401.11.2025.

11.3 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci

Poniższe przykłady zostały przedstawione w formie analizy przypadków, co pozwala na przyjrzenie się konkretnym sprawom dzieci przez pryzmat działania Zespołu Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci, jego współpracy z różnymi podmiotami oraz osiągniętych efektów, które przekładają się na realną poprawę sytuacji dzieci w Polsce.

Opis spraw pozwala spojrzeć na nie również w kontekście obecnego stanu prawnego, dostrzec rysujące się rzeczywiste trudności systemowe. W każdym przypadku Rzecznik zarówno był uczestnikiem działań nakierowanych na indywidualną sytuację młodej osoby, jak i – w razie konieczności – wskazywał na potrzebę szerszych zmian na rzecz ochrony dzieci.

Ochrona wizerunku dzieci przed nieuprawnionym wykorzystaniem przez jednostkę samorządu terytorialnego

Problem: Do Biura RPD wpłynęło zgłoszenie dotyczące publikacji na platformie Facebook pochodzącego z monitoringu miejskiego materiału przedstawiającego wizerunek dzieci. Kontekst publikacji sugerował przypisanie dzieciom odpowiedzialności za określone zdarzenie. Opublikowany materiał wywołał liczne negatywne komentarze o charakterze stygmatyzującym, co rodziło ryzyko naruszenia prawa dzieci do prywatności i ochrony wizerunku oraz narażenia ich na hejt w przestrzeni publicznej.

Co zrobiliśmy: Po otrzymaniu zgłoszenia RPD niezwłocznie wystąpił do właściwej jednostki samorządu terytorialnego, wskazując na niedopuszczalność publikowania w sieci materiałów z monitoringu w sposób umożliwiający identyfikację dzieci oraz publiczne przypisywanie im odpowiedzialności za określone zachowania. Zwrócono uwagę na naruszenie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych, w tym zasad wynikających z RODO, a także na brak podstaw do upubliczniania tego rodzaju materiałów przez jednostkę samorządu terytorialnego. Rzecznik zaapelował o usunięcie publikacji oraz podjęcie działań naprawczych i prewencyjnych.

Efekt: Materiał został usunięty, zaś zdarzenie zakwalifikowano jako naruszenie ochrony danych osobowych i zgłoszono je do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Jednocześnie zadeklarowano gotowość przeprowadzenia szkoleń pracowników oraz wprowadzenie zmian w wewnętrznych

procedurach dotyczących publikowania materiałów pochodzących z monitoringu. Jednostka samorządu terytorialnego w pełni podzieliła stanowisko RPD i poinformowała o wdrożeniu zaleceń.

Działania na rzecz ochrony dzieci w kontekście promowania i normalizowania sharentingu

Problem: Do Biura RPD dotarły informacje dotyczące działalności podmiotu, którego statutowe cele i podejmowane działania koncentrowały się na promowaniu upubliczniania wizerunku dzieci w przestrzeni publicznej oraz podważaniu potrzeby wprowadzania ograniczeń w tym zakresie.

Co zrobiliśmy: Rzecznik podjął działania polegające na skierowaniu wystąpień do właściwych organów administracji publicznej i organów nadzorczych, wskazując na wątpliwości co do zgodności deklarowanych celów oraz działań podmiotu z obowiązującymi przepisami prawa, w tym regulacjami wynikającymi z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencji o prawach dziecka i przepisów o ochronie danych osobowych. W ramach podjętych działań Rzecznik wnioskował o objęcie działalności podmiotu szczególnym nadzorem przez właściwe instytucje.

Efekt: W następstwie prowadzonych działań właściwy organ państwowy wystąpił do sądu rejestrowego z wnioskiem o wykreślenie podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego, wskazując na dostrzeżone – podniesione przez RPD – sprzeczności postanowień statutu z powszechnie obowiązującym prawem. Rzecznik zgłosił swój udział w postępowaniu sądowym, podejmując dalsze czynności procesowe w ramach przysługujących mu kompetencji.

Ochrona wizerunku dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Problem: Do Biura RPD wpłynęło zgłoszenie dotyczące praktyk stosowanych przez placówkę opiekuńczo-wychowawczą wobec ochrony wizerunku najmłodszych dzieci. Wątpliwości dotyczyły zapisów wzorca umownego, zgodnie z którymi warunkiem zawarcia umowy o opiekę nad dzieckiem było obligatoryjne wyrażenie przez rodziców zgody na przetwarzanie i publikowanie wizerunku dziecka w celach promocyjnych, niezwiązanych bezpośrednio z realizacją umowy.

Co zrobiliśmy: Po analizie zgłoszenia Rzecznik potwierdził, że uzależnianie zawarcia umowy od wyrażenia zgody na przetwarzanie wizerunku dziecka narusza zasadę dobrowolności zgody wynikającą z przepisów o ochronie danych osobowych. Rzecznik podjął interwencję, kierując pismo do placówki i wskazując na konieczność zmiany stosowanych wzorców umownych.

Efekt: Zaproponowane przez placówkę zmiany, na skutek interwencji RPD, zostały ocenione jako zgodne z przepisami prawa i przyczyniające się do rzeczywistej ochrony integralności woli rodziców oraz prawa dziecka do prywatności. Placówka zadeklarowała wdrożenie nowych wzorców umownych i wprowadzenie fakultatywnej, odrębnej zgody na wykorzystanie wizerunku dziecka.

Ochrona prywatności i godności dziecka – odpowiedzialność mediów

Problem: Do Biura RPD wpłynęło zgłoszenie dotyczące publikacji artykułu w internecie opisującego historię dziecka pokrzywdzonego przemocą domową. W materiale ujawniono szczegółowe informacje dotyczące dziecka i jego sytuacji życiowej, które w realiach lokalnej społeczności umożliwiały jego identyfikację. Publikacja zawierała drastyczne opisy doświadczeń dziecka, co rodziło ryzyko jego wtórnej wiktymizacji i naruszenia prawa do prywatności i godności.

Co zrobiliśmy: Rzecznik, mając na uwadze nadrzędną zasadę dobra dziecka, niezwłocznie wystąpił do redakcji z apelem o dokonanie zmian zmierzających do skutecznej anonimizacji opisywanej osoby. Wskazał, że utrwalanie w przestrzeni publicznej szczegółowych informacji dotyczących dziecka może prowadzić do długofalowych negatywnych konsekwencji psychicznych i społecznych dla dziecka.

Efekt: Na skutek interwencji Rzecznika redakcja zdecydowała się na wprowadzenie korekt w artykule, obejmujących zmianę elementów umożliwiających identyfikację dziecka. Podjęte działania pozwoliły na ograniczenie ryzyka dalszej stygmatyzacji i naruszenia prywatności dziecka.

Ochrona dzieci i młodzieży przed możliwością nabycia w sieci potencjalnie szkodliwych towarów, promujących negatywne zachowania

Problem: Do Biura RPD wpłynęło zgłoszenie dotyczące sprzedaży w internecie artykułów odzieżowych oraz gadżetów zawierających oznaczenia i hasła utrwalające krzywdzące stereotypy oraz ośmieszające określone grupy dzieci i młodzieży. Dodatkowym problemem była bagatelizacja ryzyka związanego z rozpowszechnianiem takich treści w opisach handlowych prezentowanych produktów.

Co zrobiliśmy: Rzecznik podjął interwencję wobec podmiotów prowadzących sprzedaż wskazanych artykułów, zwracając uwagę na potencjalnie szkodliwy charakter oferowanych treści, ryzyko normalizacji zachowań stygmatyzujących dzieci, a także na obowiązek posiadania – zgodnie z przepisami prawa – wymaganych certyfikatów dla towarów odzieżowych przeznaczonych dla dzieci.

Efekt: W następstwie podjętej interwencji przez RPD podmioty prowadzące sprzedaż wycofały ze swojej oferty produkty budzące zastrzeżenia oraz przekazały wyjaśnienia, deklarując współpracę i większą ostrożność w przyszłości.

Ochrona wizerunku dzieci przez jednostki Policji, prowadzące działania edukacyjne

Problem: Do Biura RPD zgłosił się obywatel zaniepokojony praktyką publikowania w mediach społecznościowych, przez jedną z powiatowych komend Policji, licznych materiałów fotograficznych przedstawiających dzieci uczestniczące w działaniach o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym. Zgłaszający wyraził obawę, że publikacje te mogły odbywać się bez zapewnienia właściwej podstawy prawnej do przetwarzania wizerunku małoletnich oraz bez należytego uwzględnienia prawa dziecka do prywatności.

Co zrobiliśmy: Po przeanalizowaniu zgłoszenia Biuro RPD zwróciło się do właściwej komendy Policji z prośbą o złożenie wyjaśnień w sprawie zasad publikowania materiałów zawierających wizerunki dzieci w mediach społecznościowych, w szczególności w zakresie istnienia podstawy prawnej przetwarzania danych osobowych w rozumieniu art. 6 RODO. Jednocześnie zwrócono uwagę na konieczność każdorazowego rozważenia, czy publikacja materiałów z udziałem dzieci – nawet w kontekście działań o charakterze edukacyjnym – nie prowadzi do naruszenia ich prawa do prywatności. Ponadto RPD wskazał na potrzebę stosowania podwyższonych standardów ochrony danych osobowych małoletnich przez instytucje publiczne.

Efekt: W odpowiedzi na przedmiotowe pismo właściwa jednostka Policji poinformowała o usunięciu wskazanych materiałów z mediów społecznościowych. Jednocześnie przekazano, że w przyszłości działania tego rodzaju będą prowadzone z uwzględnieniem zachowania szczególnej ostrożności oraz respektowania standardów ochrony danych osobowych małoletnich i ich prawa do prywatności.

Ochrona wizerunku dzieci w placówkach publicznych

Problem: Do Biura RPD wpłynęło zgłoszenie dotyczące wątpliwości w zakresie praktyk jednej z bibliotek organizującej wydarzenia dla dzieci. Zgłoszenie dotyczyło warunkowania udziału dzieci w zajęciach od wyrażenia zgody na publikację ich wizerunku oraz publikowania zdjęć dzieci bez świadomej zgody rodziców lub opiekunów prawnych.

Co zrobiliśmy: Rzecznik podjął interwencję, zwracając się do placówki o wyjaśnienia dotyczące stosowanych procedur, w szczególności uzależniania udziału w zajęciach od wyrażenia zgody na przetwarzanie wizerunku dziecka, co narusza zasadę dobrowolności wynikającą z przepisów o ochronie danych osobowych.

Efekt: Na skutek interwencji RPD placówka dokonała zmian zapisów regulaminu korzystania ze swoich usług, usuwając postanowienia regulaminowe mogące sugerować brak dobrowolności wyrażania zgody. Zaktualizowany regulamin został opublikowany na stronie internetowej placówki.

Promocja wydarzeń dla dzieci z wykorzystaniem nieodpowiednich treści

Problem: Do Rzecznika wpłynęło zgłoszenie dotyczące sposobu promocji w internecie wydarzenia kulturalnego skierowanego do najmłodszych. Zgłaszający zwrócił uwagę, że organizator wydarzenia wykorzystywał w materiałach promocyjnych odniesienia do brutalnych treści audiowizualnych przeznaczonych dla dorosłych odbiorców. W ocenie zgłaszającego taki sposób promocji był nieadekwatny do grupy docelowej i mógł negatywnie wpływać na dzieci.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zwrócił się do organizatora, podkreślając, że wydarzenia kierowane do dzieci nie powinny być promowane poprzez odniesienia do treści dla nich nieodpowiednich, w szczególności zawierających przemoc lub elementy mogące budzić lęk.

Efekt: W odpowiedzi organizator przeprosił za niewłaściwy sposób promocji wydarzenia oraz zadeklarował, że w przyszłości będzie z większą rozwagą dobierał środki i formy promocji, mając na uwadze wiek odbiorców.

Ochrona dzieci przed nieodpowiednimi treściami w internetowych serwisach z filmami

Problem: Rzecznik podjął interwencję w zakresie kanału prowadzonego na jednej z platform cyfrowych, który był przedstawiany i promowany jako przeznaczony dla dzieci. Z treści zgłoszenia wynikało jednak, że publikowane na nim materiały – pomimo deklarowanego charakteru – w rzeczywistości zawierały treści mogące być szkodliwe dla małoletnich odbiorców.

Co zrobiliśmy: W związku ze stwierdzeniem obecności treści szkodliwych, nieadekwatnych do wieku deklarowanej grupy odbiorców, RPD podjął interwencję polegającą na zwróceniu się do przedstawiciela platformy cyfrowej, z wnioskiem o podjęcie stosownych działań wobec kanału rozpowszechniającego treści nieodpowiednie dla dzieci.

Efekt: Na skutek interwencji RPD kanał został zablokowany, a publikowane na nim treści są już niedostępne. Skutecznie ograniczono dostęp dzieci do materiałów mogących naruszać ich prawa i bezpieczeństwo.

Ochrona dóbr osobistych dzieci i ich godności w mediach społecznościowych

Problem: Do Rzecznika wpłynęło zgłoszenie dotyczące publikacji materiału wideo z przedstawienia szkolnego z okazji rozpoczęcia roku szkolnego. Opublikowany materiał stał się impulsem do pojawienia się licznych negatywnych komentarzy odnoszących się zarówno do placówki oświatowej, jak i dzieci biorących udział w nagraniu – co prowadziło do licznych naruszenia praw dzieci do ochrony ich wizerunku oraz dóbr osobistych.

Co zrobiliśmy: Rzecznik wystosował pismo do osoby publikującej materiał, w którym wskazał na szkodliwość tego rodzaju działań, w szczególności w kontekście dobra dzieci i konsekwencji wynikających z publicznego rozpowszechniania materiałów z udziałem dzieci. Jednocześnie zaapelował o usunięcie opublikowanego wpisu.

Efekt: Na skutek interwencji RPD materiał został usunięty, a na profilu osoby publikującej zamieszczono publiczną informację o jego usunięciu wraz z wyjaśnieniem przyczyn tej decyzji.

Ochrona dzieci przed nieodpowiednimi treściami w grach mobilnych

Problem: Rzecznik analizował dostępność gry mobilnej oferowanej w sklepie online, oznaczonej jako przeznaczona dla użytkowników od 13. roku życia. Ustalono, że gra zawierała treści o charakterze brutalnym, które – w świetle przyjętych oznaczeń wiekowych stosowanych w sklepie – nie powinny być udostępniane użytkownikom w tej kategorii wiekowej i mogły być dla nich nieadekwatne.

Co zrobiliśmy: Rzecznik skontaktował się z operatorem platformy, zwracając uwagę na charakter gry i nieadekwatność przypisanej jej kategorii wiekowej. Zaapelował o ponowną ocenę treści gry oraz zmianę oznaczenia wiekowego, mając na uwadze dobro dzieci i młodzieży.

Efekt: W wyniku podjętej interwencji przez RPD kategoria wiekowa gry została zmieniona na 17+, co ograniczyło dostęp dzieci do treści nieodpowiednich dla ich wieku.

Ochrona dóbr dziecka – działanie mające na celu usunięcie treści naruszających prawa dziecka

Problem: Do Rzecznika wpłynęło zgłoszenie dotyczące nagrania opublikowanego na platformie cyfrowej, w którym w sposób negatywny i potencjalnie szkodliwy przedstawiono dziecko, przy jednoczesnym bezprawnym wykorzystaniu jego wizerunku, bez istnienia jakiejkolwiek podstawy legalizującej przetwarzanie danych osobowych dziecka.

Co zrobiliśmy: Rzecznik, w ramach współpracy z NASK – Państwowym Instytutem Badawczym, w tym z działającym w jego strukturach zespołem Dyżurnet.pl, niezwłocznie podjął działania zmierzające do ograniczenia dalszego rozpowszechniania wskazanych treści. Zgłoszenie zostało przekazane do zespołu Dyżurnet.pl w celu analizy oraz podjęcia stosownych czynności wobec materiału.

Efekt: Dzięki skutecznej współpracy RPD uzyskał informację o usunięciu materiału z platformy cyfrowej, co pozwoliło na szybkie ograniczenie dalszego rozpowszechniania treści naruszających prawa dziecka.

Ochrona prywatności dziecka w mediach internetowych i przeciwdziałanie wtórnej wiktymizacji dzieci

Problem: Do Rzecznika wpłynęła sprawa dotycząca publikacji w internecie artykułów odnoszących się do próby samobójczej dziecka. Analiza sprawy wskazywała, że rozpowszechnianie tego rodzaju informacji naruszyło prawo dziecka do prywatności i godności, a także stworzyło ryzyko negatywnego wpływu na jego dobrostan psychiczny.

Co zrobiliśmy: Rzecznik zwrócił się do portali internetowych publikujących wskazane materiały z prośbą o ich usunięcie, wskazując na szczególną potrzebę ochrony dobra dziecka i jego prywatności oraz na wrażliwy charakter sprawy.

Efekt: Na skutek interwencji RPD opublikowane materiały zostały usunięte a dziecko uzyskało poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji.

12. Działalność badawcza

W 2025 r. Rzecznik, w szczególności za pośrednictwem Zespołu Badawczego, podejmował działania na rzecz ochrony i realizacji:

1) prawa dziecka do bycia wysłuchanym

- art. 72 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Działania w tym zakresie dotyczyły tworzenia przestrzeni do aktywnego uczestnictwa dzieci w procesie badawczym poprzez ich udział w konsultacjach dotyczących wyników badań na temat realizacji praw dziecka.

2) prawa dziecka do wyrażania własnych poglądów i występowania we własnych sprawach

- art. 54 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 12 Konwencji o prawach dziecka.

Działania w tym zakresie dotyczyły: udziału dzieci w konsultacjach wyników badań na temat realizacji praw dziecka, udziału w wydarzeniach poświęconych promocji wyników badań oraz pracy przedstawicieli Rady Dzieci i Młodzieży przy RPD nad standardami etycznymi badań społecznych z udziałem dzieci w Polsce.

3) prawa dziecka do swobodnej wypowiedzi

- art. 13 Konwencji o prawach dziecka.

Działania w tym zakresie dotyczyły udziału dzieci w wydarzeniach poświęconych promocji wyników badań.

Zespół Badawczy, który rozpoczął swoją działalność w 2024 r., zajmuje się monitorowaniem sytuacji dzieci w Polsce i stanu przestrzegania ich praw poprzez systematyczny przegląd literatury, gromadzenie aktualnych danych statystycznych, prowadzenie badań własnych z udziałem dzieci i osób dorosłych, nadzorowanie realizacji badań oraz opracowywanie publikacji zawierających wyniki badań i analiz.

Badania prowadzone są przez Zespół Badawczy z zachowaniem szczególnej wrażliwości na kwestie etyczne i dobro dziecka. Ponadto Zespół Badawczy zapewnia współpracę RPD z instytucjami krajowymi i międzynarodowymi oraz środowiskiem akademickim w zakresie prowadzenia badań z udziałem dzieci.

Działalność badawcza obejmuje też prowadzenie i udział w zespołach powołanych przez RPD: Zespole do spraw etyki badań społecznych z udziałem dzieci w Polsce i Zespole do spraw badań na temat realizacji praw dziecka w Polsce.

12.1 Główne obszary działalności Zespołu Badawczego w 2025 r.

Zadania podejmowane przez Zespół Badawczy w imieniu RPD w 2025 r. dotyczyły następujących obszarów badawczych:

12.1.1 Badanie na temat realizacji praw dziecka w Polsce[343]

Na podstawie wyników badania zrealizowanego w 2024 r. na zlecenie Biura RPD w 2025 r. zostały opublikowane dwa raporty.

Pierwszy z nich – zatytułowany „Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce" zawiera analizę stanu wiedzy nastolatków, rodziców i nauczycieli o prawach dziecka oraz ich opinie i doświadczenia w zakresie praw dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem trzech obszarów: ochrony, świadczeń i uczestnictwa.

[343] Drabarek, K., Makaruk, K., Modzelewska, M., Tymińska, A. (2025). Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce. Biuro Rzecznika Praw Dziecka: https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2025/11/RPD_raport_perspektywa_net_FINAL.pdf, dostęp: 19.03.2026 r.

ILUSTRACJA.

Okładka raportu „Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce”

Głównymi celami badania były:

a) analiza stanu wiedzy nastolatków, rodziców i nauczycieli o prawach dziecka w Polsce,

b) poznanie opinii i doświadczeń nastolatków, rodziców i nauczycieli z obszaru przestrzegania praw dziecka związanych z ochroną, uczestnictwem oraz ze świadczeniami.

Metodologia badania:

Badanie zostało przeprowadzone w schemacie mieszanym obejmującym część jakościową i ilościową.

Część jakościowa została zrealizowana techniką zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI). Wywiady zostały przeprowadzone z podziałem na trzy grupy respondentów:

a) nastolatków w wieku 12–17 lat (zrealizowano 6 wywiadów, w których łącznie wzięło udział 48 osób),

b) rodziców nastolatków w wieku 12–17 lat (zrealizowano 4 wywiady, w których łącznie wzięło udział 25 osób),

c) wychowawców klas VI–VIII szkół podstawowych i I–III szkół ponadpodstawowych (zrealizowano 5 wywiadów, w tym jedną diadę, w których wzięło udział 25 osób).

Dobór i podział uczestników badania odbywał się w oparciu o dwie zmienne – wielkość miejscowości zamieszkania (mała miejscowość/duże miasto) oraz wiek uczestników (nastolatki), wiek dzieci (rodzice) lub wiek uczniów (wychowawcy). Wywiady z nastolatkami zostały przeprowadzone stacjonarnie przez odpowiednio przeszkolonych moderatorów, a wywiady z rodzicami oraz wychowawcami – zdalnie.

Badanie ilościowe zostało przeprowadzone na terenie 60 szkół. Wykorzystano technikę audio-CASI, która wyklucza bezpośredni udział ankietera w wypełnianiu ankiety. W jednej sesji brało udział maksymalnie 10 osób. Badanie zrealizowano na ogólnopolskiej próbie 1604 uczniów w wieku 12–17 lat reprezentatywnej ze względu na płeć, wiek, wielkość miejscowości, w której znajduje się szkoła i typ placówki.

Wywiady grupowe zostały przeprowadzone na podstawie scenariuszy przygotowanych w trzech wersjach, zgodnie z podziałem na trzy główne grupy respondentów. Ich struktura była jednak zbliżona. Wszystkie wersje zawierały pytania dotyczące: (1) praw dziecka ogólnie; (2) wpływu dzieci na podejmowanie decyzji – w domu i w szkole; (3) praw dziecka w internecie, w tym – prawa do ochrony wizerunku (zob. punkt 12.1.2). Integralną część scenariuszy stanowiły winiety – krótkie historie z życia nastolatków, w których potencjalnie mogło dojść do naruszenia praw dziecka. Uczestnicy badania mieli możliwość wyrażenia własnego zdania na temat przedstawionych sytuacji, a także podzielenia się doświadczeniami w podobnych obszarach.

Badanie ilościowe zostało przeprowadzone z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza, w którym pytania zostały podzielone na trzy bloki tematyczne: dom, szkołę i internet jako główne środowiska funkcjonowania osób młodych.

Kwestionariusz posłużył do zebrania opinii i doświadczeń nastolatków z obszaru przestrzegania praw dziecka związanych z:

d) ochroną: zakaz dyskryminacji (art. 2 Konwencji o prawach dziecka), obowiązek zapewnienia dziecku ochrony i opieki (art. 3 KPD), prawo do ochrony życia prywatnego, rodzinnego i domowego (art.16 KPD), prawo do wolności od przemocy (art. 19 KPD),

e) dostępem do świadczeń: prawo do życia i rozwoju (art. 6 KPD), prawo do ochrony zdrowia (art. 24 KPD), prawo do nauki (art.28 KPD), prawo do wypoczynku i czasu wolnego (art. 31 KPD),

f) uczestnictwem: prawo do wyrażania swoich poglądów i bycia wysłuchanym (art. 12 KPD), prawo do swobodnej wypowiedzi (art. 13 KPD), prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania (art. 14 KPD), prawo do informacji (art. 17 KPD).

Narzędzia badawcze zostały opracowane przy współpracy z powołanym przez Rzecznika Zespołem do spraw badań na temat realizacji praw dziecka w Polsce.

Badanie uzyskało pozytywną opinię Komisji ds. Etyki Badań Naukowych Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego (62/2024).

Najważniejsze wyniki:

WIEDZA O PRAWACH DZIECKA I ICH POSTRZEGANIE

- Zdecydowana większość (91 proc.) nastolatków słyszała o prawach dziecka, jednak tylko 12 proc. przyznaje, że zna je dobrze,

- Nastolatki jako główne źródła wiedzy na temat praw dziecka wymieniają szkołę i internet,

- Nastolatki twierdzą, że spotykają się z lekceważącym traktowaniem ich praw przez dorosłych z najbliższego otoczenia – np. gdy próbują się na nie powoływać w sytuacjach szkolnych,

- Niektórzy nauczyciele obawiają się, że nieodpowiednio interpretowane prawa dziecka mogą godzić w ich autorytet i utrudniać utrzymywanie dyscypliny w czasie lekcji,

- Nauczyciele i nastolatki często postrzegają prawa dziecka przez pryzmat szkoły i obowiązków, co prowadzi do ich warunkowania oraz mylenia z prawami ucznia. Brak rozróżnienia między tymi pojęciami sprzyja przekonaniu, że prawa dziecka zależą od spełniania obowiązków np. uczniowskich,

- Nastolatki twierdzą, że osoby w ich wieku w sytuacji złamania ich prawa najczęściej zwróciłyby się o pomoc do rodziców (37 proc.) oraz psychologów i pedagogów (37 proc.).

- Nieco ponad co czwarty (27 proc.) nastolatek chciałby wziąć udział w zajęciach na temat praw dziecka. Większą popularnością cieszą się zajęcia dotyczące zdrowia psychicznego (40 proc.) i praw ucznia (32 proc.).

ILUSTRACJA.

Odpowiedzi nastolatków w wieku 12–17 lat na pytanie o to, dokąd może zgłosić się osoba w ich wieku, gdy łamane są jej prawa, *N* = 1604

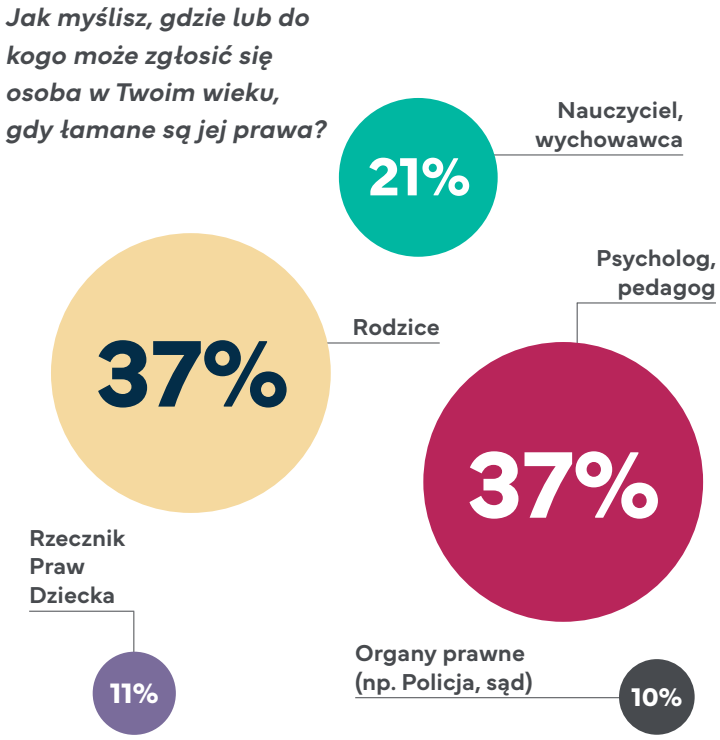

OCHRONA

Przemoc i inne formy złego traktowania

- Uczestnicy badania dostrzegają sytuacje, kiedy osoby dorosłe nie wywiązują się ze spoczywającego na nich obowiązku zapewnienia dzieciom środowiska wolnego od przemocy i wszelkich form złego traktowania,

- Przemoc rówieśnicza to zjawisko, które według uczestników badania jest powszechne w codziennym życiu nastolatków. Nie ogranicza się wyłącznie do fizycznych ataków czy przemocy słownej, lecz przybiera często inne, równie dotkliwe formy – wykluczania, nękania czy ośmieszania (także w internecie).

Dyskryminacja

- Widoczna jest rozbieżność między poczuciem sprawiedliwego traktowania nastolatków w środowisku domowym a szkolnym. Zazwyczaj sprawiedliwie traktowanych przez swoich rodziców czuje się 76 proc. nastolatków, a przez nauczycieli tylko nieco ponad połowa (52 proc.) badanych.

Szkodliwe zjawiska w internecie

- Większość (80 proc.) nastolatków korzystając z internetu napotyka niepokojące treści. Najczęściej wskazywane przez nastolatki szkodliwe zjawiska w internecie to: hejt (84 proc.), stalking (77 proc.) i publikowanie zdjęć lub filmów bez zgody przedstawianej osoby (74 proc.).

Naruszenia prywatności

- Zarówno dorośli, jak i nastolatki wskazują na niewystarczającą ochronę prywatności młodych osób. Najczęściej temat naruszeń prywatności pojawia się w kontekście korzystania z internetu, chociaż zdaniem nastolatków dochodzi do nich także w domu i szkole.

- Z deklaracji nastolatków wynika, że 10 proc. spośród nich doświadcza regularnego ujawniania informacji na ich temat bez ich zgody przez nauczycieli.

- Niemal jedna trzecia (29 proc.) nastoletnich uczestników badania przyznaje, że ich rodzice nigdy nie pukają przed wejściem do ich pokoju, a 6 proc. twierdzi, że rodzice regularnie czytają ich prywatną korespondencję bez ich zgody.

Rola dorosłego w zapewnieniu dziecku ochrony

- Chociaż dorośli uczestnicy badania podejmują próby reagowania na przemoc wobec dzieci, to nie zawsze reakcja prowadzi do poprawy sytuacji. Zdaniem rodziców i nauczycieli może to wynikać z niewystarczająco sprawnego systemu pomocy oraz braku gotowości dorosłych do podejmowania działań służących ochronie dziecka.

- Większość (83 proc.) nastolatków może zazwyczaj liczyć na swoich rodziców, gdy tego potrzebuje. Pozostałym osobom może jednak brakować ich wsparcia.

- Podczas gdy 94 proc. nastolatków twierdzi, że zazwyczaj czuje się w swoim domu bezpiecznie, to poczucie bezpieczeństwa w szkole deklaruje 64 proc. badanych.

ILUSTRACJA.

Odpowiedzi nastolatków w wieku 12–17 lat na pytanie o to, czy czują się bezpiecznie w domu i w szkole oraz czy czują się sprawiedliwie traktowani przez rodziców i przez nauczycieli, *N* = 1604

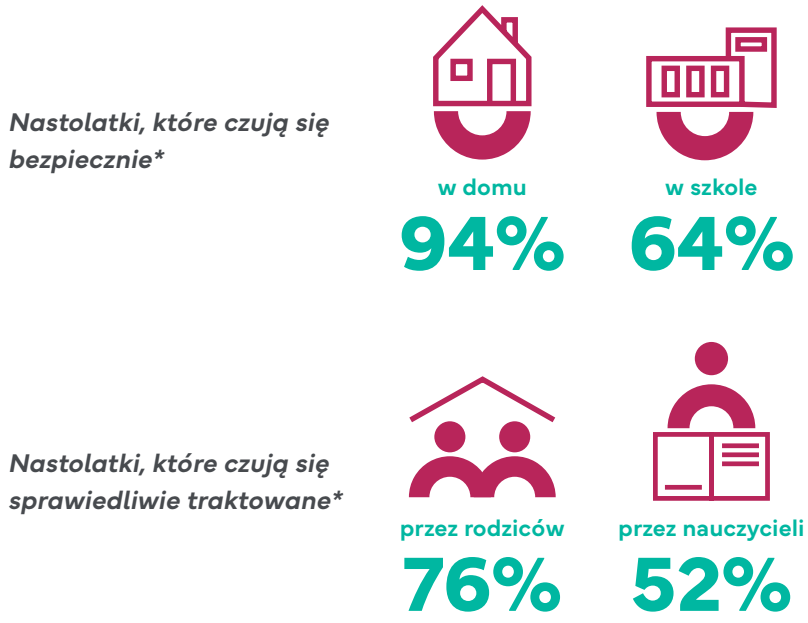

* suma odpowiedzi *zawsze* i *często*

- Dwóch na trzech (68 proc.) nastolatków ma zazwyczaj możliwość porozmawiania z psychologiem, pedagogiem bądź inną osobą dorosłą w swojej szkole, gdy tego potrzebuje.

ŚWIADCZENIA

Edukacja

- Nastolatki narzekają na arbitralne i nadmierne stosowanie przez nauczycieli narzędzi dyscypliny szkolnej, takich jak zakazy, uwagi czy przeszukiwanie plecaków. Najdokuczliwsze są rygorystyczne zakazy związane z zaspokajaniem w trakcie lekcji potrzeb fizjologicznych.

- Nastolatki jako duże obciążenie postrzegają nagromadzenie różnych form sprawdzania ich wiedzy przez nauczycieli. Choć w wielu szkołach obowiązują limity dotyczące liczby sprawdzianów w tygodniu, nie wszyscy nauczyciele je respektują albo omijają je, przeprowadzając kartkówki.

- Prawie co czwarty (23 proc.) nastolatek ma poczucie, że wymagania stawiane mu przez nauczycieli są zazwyczaj zbyt wysokie.

Czas wolny i wypoczynek

- Niemal połowa (44 proc.) nastolatków twierdzi, że nauka regularnie zajmuje im większość wolnego czasu. Jednocześnie nieco ponad połowa

(52 proc.) badanych deklaruje, że zazwyczaj może pozwolić sobie na swobodny odpoczynek po szkole. Co piąty (21 proc.) nastolatek nigdy nie śpi 8 godzin na dobę.

- Dziewczyny częściej niż chłopcy deklarują, że nauka zajmuje im większość wolnego czasu. Rzadziej też mogą pozwolić sobie na swobodny wypoczynek po szkole i na dłuższy sen.

ILUSTRACJA.

Odpowiedzi nastolatków w wieku 12–17 lat na pytania o czas wolny, wypoczynek i rozwój zainteresowań, *N* = 1604

* suma odpowiedzi *zawsze* i *często*

Rozwój zainteresowań

- Ponad połowa (51 proc.) nastolatków regularnie ma czas na rozwój swoich pasji po szkole, a 9 proc. twierdzi, że nie starcza im w ogóle czasu na hobby.

- Na regularne wsparcie w rozwoju swoich zainteresowań ze strony rodziców może liczyć 81 proc. nastolatków, mniej natomiast ze strony swoich nauczycieli – 28 proc.

UCZESTNICTWO

Dostęp do wiedzy i informacji

- Przeważająca część (82 proc.) nastolatków twierdzi, że ich rodzice regularnie i chętnie odpowiadają na ich pytania, 61 proc. młodych osób może zazwyczaj porozmawiać ze swoimi rodzicami na ważne dla nich tematy.

- Więcej niż połowa (61 proc.) nastolatków zazwyczaj ma poczucie, że ich nauczyciele chętnie odpowiadają na ich pytania, a 57 proc. otrzymuje od nauczycieli informacje o tym, co dzieje się w szkole.

- Zdecydowana większość (92 proc.) nastolatków słyszała o statucie swojej szkoły, ale tylko 13 proc. zna go dobrze.

Wyrażanie własnych poglądów

- Większość (77 proc.) nastolatków twierdzi, że rodzice zazwyczaj traktują ich zdanie poważnie, a 71 proc. – czuje się zachęcane przez swoich rodziców do wyrażania własnego zdania.

- Prawo do wyrażania swojego zdania w szkole jest realizowane w mniejszym stopniu. Połowa (50 proc.) nastolatków twierdzi, że nauczyciele zazwyczaj traktują ich zdanie poważnie, a 44 proc. – że nauczyciele zachęcają ich do wyrażania własnego zdania.

Decydowanie i poczucie wpływu

- Dorośli rozmówcy obserwują u nastolatków rosnącą potrzebę decydowania we własnych sprawach. Deklarują, że uczą ich tej umiejętności poprzez rozmowę.

- Nastolatki mogą decydować przede wszystkim o swoim wyglądzie – fryzurze (86 proc.) i ubiorze (85 proc.). Najmniejszy wpływ mają na wybór zajęć nieobowiązkowych w szkole (60 proc.).

- Rodzice nastolatków zwracają uwagę, że w szkole ich dzieci mają zwykle zbyt małą decyzyjność, a ich zdanie nie jest dostatecznie brane pod uwagę. Z wypowiedzi wychowawców wynika, że wpływ uczniów na decyzje w szkołach sprowadza się do spraw o niewielkim znaczeniu.

- Zaledwie 21 proc. nastolatków ma regularnie poczucie wpływu na to, co dzieje się w szkole. Wskazują, że ich opinie są często pomijane lub w ogóle niebrane pod uwagę. Uczniowie szkół ponadpodstawowych odczuwają w tym względzie większą sprawczość niż ich młodsi koledzy.

REKOMENDACJE:

Na podstawie wyników bania opracowane zostały rekomendacje, które przyporządkowano do czterech obszarów:

Wiedza o prawach dziecka i ich postrzeganiu

- Zwiększenie udziału nastolatków w działaniach edukacyjnych o prawach dziecka:
  - Podejmowanie dialogu z nastolatkami o ich prawach, m.in. poprzez organizowanie spotkań z ich udziałem w formie np. debat, dyskusji czy warsztatów poświęconych rozmowie o ich prawach.
  - Włączanie przedstawicieli nastolatków w procesy projektowania działań edukacyjnych kierowanych do młodych lub dotyczących ich problemów.
  - Uwzględnienie głosu nastolatków w projektowaniu zmian podstawy programowej i programu nauczania.
- Zwiększenie efektywności istniejącej edukacji o prawach dziecka:
  - Zwiększenie efektywności szkolnych form edukacji o prawach dziecka poprzez prowadzenie lekcji w formie interaktywnych zajęć, które łączą teorię z praktyką (np. dyskusje, omawianie konkretnych przypadków, odgrywanie ról).
  - Integracja nauki praw dziecka z przedmiotami ogólnymi – oprócz prowadzenia zajęć tylko na temat praw dziecka, warto zintegrować te tematy z innymi przedmiotami, np. historią, etyką, wychowaniem obywatelskim, aby uczniowie naturalnie przyswajali wiedzę w codziennym kontekście.
  - Wykorzystanie mediów społecznościowych jako narzędzia szerzenia sprawdzonej i rzetelnej wiedzy o prawach dziecka – kierowanej przede wszystkim do nastolatków. Dbałość o dostosowanie przekazu do wieku odbiorców i realiów ich życia (np. problemów, z jakimi się stykają).
- Zmiany w programie nauczania szkoły oraz w edukacji nauczycieli:
  - Organizacja szkoleń dla nauczycieli, które pozwolą im lepiej zrozumieć, jak stosować prawa dziecka w swojej codziennej pracy. Tworzenie sieci wymiany doświadczeń między nauczycielami z różnych szkół.

  - Szerokie i kompleksowe włączanie edukacji o prawach dziecka do programu nauczania i podstawy programowej. Uwzględnienie głosu nastolatków w projektowaniu zmian.

  - Wprowadzenie edukacji prawnej dla nauczycieli, wychowawców i pedagogów w szczególności w zakresie praw dziecka i ich praktycznego stosowania w relacjach z uczniami oraz w budowaniu programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły.

- Podnoszenie wiedzy i świadomości społecznej:

  - Podnoszenie świadomości społecznej z zakresu konsekwencji prawnych wynikających z nieprzestrzegania praw dziecka.

  - Podnoszenie wiedzy społeczeństwa na temat praw dziecka poprzez kampanie informacyjne.

Ochrona

- Wzmacnianie działań na rzecz zapobiegania przemocy i innych form złego traktowania dzieci:

  - Bieżące monitorowanie przez szkoły i inne instytucje obowiązujących w nich standardów ochrony małoletnich i wprowadzanie niezbędnych zmian. Angażowanie w monitorowanie pracowników szkół i innych instytucji oraz uczniów.

  - Stałe i systematyczne działania służące podnoszeniu wiedzy rodziców, opiekunów i osób pracujących z dziećmi na temat problemu przemocy wobec dzieci i innych form złego traktowania, ich konsekwencji i możliwości pomocy.

  - Edukowanie uczniów na temat problemu przemocy i innych form złego traktowania, a także na temat możliwości uzyskania pomocy. Edukacja powinna obejmować praktyczne wskazówki, jak reagować w sytuacjach, gdy ktoś narusza granice swoim zachowaniem.

  - Budowanie trwałej współpracy pomiędzy rodzicami a nauczycielami w celu skuteczniejszej ochrony dzieci przed przemocą. Wzajemna i systematyczna współpraca sprzyja wczesnemu rozpoznawaniu zagrożeń, skutecznemu reagowaniu na niepokojące sygnały oraz tworzeniu spójnego i bezpiecznego środowiska, wspierającego realizację praw dziecka.

- Wzmacnianie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy rówieśniczej:
  - Wdrożenie efektywnych mechanizmów przeciwdziałania i reagowania na przemoc rówieśniczą w szkole i w internecie jako element standardów ochrony małoletnich.
  - Działania na rzecz budowania dobrej atmosfery w szkole poprzez promowanie dialogu i efektywne rozwiązywanie konfliktów, a także poprzez programy profilaktyczne oparte na wynikach badań naukowych, rekomendowane i sprawdzone jako dobre praktyki.
- Wzmacnianie działań na rzecz bezpieczeństwa w internecie:
  - Wprowadzenie systemowej edukacji medialnej w szkołach, która dostarczy wiedzy i narzędzi do radzenia sobie z zagrożeniami w internecie. Edukacja powinna objąć zarówno uczniów, nauczycieli, personel szkoły, jak i rodziców uczniów.
  - Uwrażliwianie rodziców na temat znaczenia rozmów ze swoimi dziećmi o ich aktywności w internecie, a także szkodliwych zjawiskach i innych niepokojących sytuacjach, które mogą spotkać w sieci.
  - Utworzenie skutecznego mechanizmu weryfikacji wieku w internecie, aby ograniczyć kontakt dzieci ze szkodliwymi treściami.
  - Wypracowanie mechanizmów legislacyjnych, które usprawnią zgłaszanie szkodliwych treści do platform, a co za tym idzie ich eliminację z przestrzeni publicznej.
- Wzmacnianie działań na rzecz ochrony prywatności nastolatków:
  - Podniesienie wiedzy i świadomości pracowników szkół oraz uczniów na temat respektowania prawa do prywatności, ochrony danych osobowych oraz konsekwencji ich naruszania.
  - Uwrażliwienie nastolatków na temat ochrony ich danych osobowych oraz prawa do decydowania o wykorzystywaniu ich danych, w tym wizerunku.
  - Uwrażliwienie rodziców na temat ochrony danych osobowych swoich dzieci i ich prawa do decydowania o wykorzystywaniu ich danych, w tym wizerunku.
  - Stosowanie monitoringu tylko w celu zapewnienia bezpieczeństwa, zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych. Monitoring nie powinien naruszać prywatności uczniów.

- Wzmacnianie roli i kompetencji szkolnych rzeczników praw ucznia jako elementu systemowego wsparcia dzieci i nastolatków:

  – Ustawowe umocowanie szkolnych rzeczników praw ucznia i umożliwienie im realizacji zadań przewidzianych w ustawie.

  – Współpraca rzecznika praw ucznia z samorządem uczniowskim.

  – Zapewnienie szkolnym rzecznikom praw ucznia odpowiedniego wsparcia merytorycznego i organizacyjnego, np. poprzez programy szkoleniowe dla osób pełniących tę funkcję – m.in. z zakresu praw ucznia, mediacji rówieśniczej i rozwiązywania konfliktów.

Świadczenia

- Zmniejszanie presji szkolnej i przeciążenia nastolatków nauką:

  – Dostosowanie ilości materiału omawianego w trakcie zajęć do realnych możliwości przygotowania się nastolatków do lekcji – zarówno na poziomie programu nauczania, jak i codziennej pracy nauczycieli poprzez m.in. uwzględnienie dłuższych przerw świątecznych, wycieczek szkolnych, egzaminów z innych przedmiotów.

  – Respektowanie limitu tygodniowej liczby sprawdzianów. Jeśli takiego limitu nie ma – wprowadzenie go do statutu szkoły.

  – Elastyczne podejście nauczycieli do organizowania sprawdzianów oraz innych form weryfikowania wiedzy (np. kartkówek, odpowiedzi ustnych) poprzez respektowanie limitów, możliwości i potrzeb uczniów. Uwzględnienie głosu uczniów przy okazji planowania większych form weryfikowania wiedzy, przede wszystkim sprawdzianów.

- Dbanie o dobrostan uczniów w szkole:

  – Wspieranie dobrostanu uczniów poprzez działania, takie jak np. organizowanie stref odpoczynku i ciszy w szkołach.

  – Wzmacnianie partnerstwa między szkołą a rodzicami poprzez wspólne działania na rzecz dobrostanu uczniów, np. spotkania edukacyjne, konsultacje, wsparcie wychowawcze.

  – Wprowadzenie rozwiązań prawnych wspierających uczniów w ochronie ich prawa do czasu wolnego. Np. poprzez wprowadzenie zasad, aby uczniów nie zobowiązywać do aktywności edukacyjnej w trakcie przerw kalendarzowych oraz aby w ciągu trzech dni przypadających bezpośrednio po zimowej i wiosennej przerwie świątecznej i feriach

zimowych nie sprawdzano osiągnięć edukacyjnych uczniów w celu ustalenia im oceny bieżącej.

  - Realizacja wynikającego z przepisów prawa obowiązku zatrudniania w szkole psychologa i pedagoga specjalnego w wymiarze dostosowanym do wielkości szkoły oraz liczby nauczycieli i uczniów.

- Tworzenie i stosowanie zasad zachowania w szkole i klasie z poszanowaniem dla godności uczniów:

  - Uwzględnienie potrzeb w planowaniu długości przerw tak, aby zachować równowagę uczniów między stworzeniem możliwości realizacji potrzeb fizjologicznych i towarzyskich a czasem spędzanym w szkole.

  - Wprowadzanie transparentnych zasad realizacji potrzeb fizjologicznych w trakcie lekcji – takich, które uwzględniałyby również sytuacje nagłe oraz takie, które mogą dla uczniów łączyć się ze wstydem.

  - Wyeliminowanie ze szkół bezwzględnych zakazów wychodzenia do toalety i picia wody w trakcie lekcji. W przypadku naruszenia zasad przez któregoś z uczniów – wyciąganie konsekwencji w sposób transparentny oraz zgodny ze statutem szkoły i godnością osobistą. W szczególności informowanie o tym, z jakiego zachowania wynikają konsekwencje, oraz niestosowanie odpowiedzialności zbiorowej wobec całej klasy.

- Wspieranie pasji i zainteresowań nastolatków w szkole i poza nią:

  - Stworzenie warunków, w których nastolatki mogą rozwijać swoje pasje poprzez wspieranie potencjału młodych osób oraz respektowanie ich wyborów.

  - Zapewnienie dostępności bezpłatnych zajęć lub dofinansowanie płatnych zajęć rozwijających zainteresowania, zwłaszcza dla nastolatków z mniejszych miejscowości lub o ograniczonym dostępie do oferty kulturalnej i sportowej.

  - Wdrażanie aktywnych metod nauczania, dzięki którym uczniowie będą bardziej zaangażowani w lekcje.

- Zapewnienie pomocy psychologicznej i przeciwdziałanie kryzysom psychicznym:

  - Dalszy rozwój systemu bezpłatnej, publicznej pomocy psychologicznej, kierowanej zarówno do dzieci, jak i do rodziców i opiekunów.

Rozwój powinien odbywać się przy uwzględnieniu m.in. zróżnicowania wielkości ośrodków miejskich i pozamiejskich.

- Tworzenie przyjaznych i dyskretnych procedur kontaktu z psychologiem szkolnym, z poszanowaniem prywatności uczniów.

- Stworzenie nastolatkom możliwości bezpłatnego skorzystania z pomocy psychologicznej również bez zgody rodzica lub opiekuna prawnego – w ramach świadczeń gwarantowanych, nie tylko w ramach dostępu do psychologa szkolnego.

- Wprowadzenie dla nauczycieli ustawowo zagwarantowanego prawa do superwizji, czyli profesjonalnego wsparcia w trudnych i wymagających momentach ich pracy zawodowej.

- Tworzenie publicznych i dostępnych przestrzeni do spokojnej nauki oraz spędzania czasu wolnego przeznaczonych dla nastolatków. Powinny uwzględniać potrzeby osób narażonych na marginalizację i nie posiadających odpowiednich warunków w domu. Umożliwienie w ramach tych przestrzeni dostępu do materiałów edukacyjnych oraz do internetu.

Uczestnictwo

- Promowanie idei partycypacji dzieci i młodzieży w życiu społecznym:

  - Opracowanie i realizowanie strategii działań wzmacniających partycypację dzieci i młodzieży w Polsce.

  - Zwiększenie wiedzy wśród dorosłych obywateli o prawie dzieci do uczestnictwa (informacji, wyrażania własnych poglądów, bycia wysłuchanym etc.).

- Wzmacnianie partycypacji młodzieży na poziomie lokalnym i regionalnym:

  - Wzmocnienie wpływu nastolatków na życie lokalne poprzez zwiększenie roli młodzieżowych rad.

  - Stworzenie rejestru młodzieżowych rad, zapewnienie młodzieżowym radom stabilnego finansowania.

  - Wprowadzenie obowiązku powołania opiekuna młodzieżowej rady.

  - Angażowanie młodzieży w życie lokalne poprzez umożliwienie im inicjowania i realizowania projektów w ramach budżetu partycypacyjnego.

- Budowanie kultury dialogu w szkole:

  – Budowanie kultury dialogu poprzez rozwijanie praktyk sprzyjających słuchaniu głosu uczniów i traktowaniu ich jako równoprawnych uczestników procesów decyzyjnych. Promowanie działań wzmacniających relacje i poczucie wpływu w szkole, takich jak mediacja rówieśnicza, rola liderów młodzieżowych.

- Wzmocnienie wpływu uczniów na decyzje szkolne:

  – Zwiększenie roli samorządu uczniowskiego w codziennym życiu szkoły poprzez włączanie go w planowanie i konsultowanie istotnych decyzji dotyczących społeczności szkolnej.

  – Przegląd przepisów prawa oświatowego w celu identyfikacji obszarów, w których zgodnie z zasadą partycypacji powinna być zasięgana opinia uczniów. Zmapowanie praktycznych obszarów funkcjonowania szkoły, w których głos uczniów powinien być uwzględniany, a obecnie nie jest.

  – Wprowadzenie obowiązku zasięgania wiążących opinii uczniów, w kluczowych dla nich obszarach, takich jak zasady oceniania, program wychowawczo-profilaktyczny czy organizacja czasu w szkole.

  – Dostosowywanie form konsultacji z uczniami do ich wieku i etapu rozwoju, z uwzględnieniem potrzeb dzieci młodszych i starszych tak, aby uczestnictwo było zrozumiałe i możliwe do realizacji w praktyce.

- Zwiększenie dostępu do informacji i współtworzenie życia szkoły:

  – Szkoły powinny systematycznie udostępniać uczniom informacje o zasadach organizacji życia szkolnego oraz kluczowe dokumenty regulujące ich prawa i obowiązki. Dotyczy to: statutu szkoły, regulaminów, procedur bezpieczeństwa oraz standardów ochrony dzieci. Dokumenty te powinny być łatwo dostępne – np. na stronie internetowej szkoły, czy w dzienniku elektronicznym oraz omawiane z uczniami na zajęciach szkolnych.

  – Stworzenie przyjaznych i dostosowanych do wieku uczniów wersji dokumentów regulujących życie szkoły.

  – Zapewnienie uczniom udziału w tworzeniu, opiniowaniu i aktualizacji statutu szkoły oraz innych kluczowych dokumentów. Głos samorządu szkolnego – szczególnie w sprawach dotyczących praw i obowiązków młodych osób powinien mieć charakter wiążący lub być uwzględniany w sposób zobowiązujący. Proces konsultacji powinien być przejrzysty np. poprzez stworzenie procedury konsultacji, które zagwarantują rzeczywisty wpływ młodych osób na decyzje podejmowane w szkole.

- Wzmacnianie samorządności i inicjatyw młodzieżowych:
  - Tworzenie przestrzeni, zasobów i mechanizmów umożliwiających aktywne działanie samorządów uczniowskich oraz rozwój oddolnych inicjatyw młodzieży.
  - Zapewnienie samorządowi uczniowskiemu realnego wpływu na życie szkoły, wsparcia ze strony dorosłych oraz dostępu do informacji i narzędzi potrzebnych do podejmowania własnych działań.
  - Zwiększenie wsparcia dla inicjatyw młodzieżowych poprzez zapewnienie odpowiednich środków finansowych. Systemowe włączanie przedstawicieli inicjatyw młodzieżowych w proces projektowania aktów prawnych dotyczących młodzieży.
- Rozwijanie kompetencji dorosłych w zakresie komunikacji z nastolatkami:
  - Organizowanie warsztatów i szkoleń z zakresu komunikacji z dziećmi, aktywnego słuchania, zadawania pytań otwartych oraz unikania oceniania.
  - Szkolenie z ułatwiania wdrażania procesów partycypacyjnych dla nauczycieli, wychowawców i opiekunów samorządów uczniowskich – przygotowujące do prowadzenia procesów włączających nastolatki w podejmowanie decyzji dotyczących życia szkoły i klasy.
- Wzmocnienie edukacji obywatelskiej i wspieranie decyzyjności nastolatków:
  - Prowadzenie zajęć z uczniami na temat zasad demokracji i praw obywatelskich. Umożliwienie uczniom konstruktywnego wyrażania opinii i udziału w procesach społecznych.
  - Rozwijanie kompetencji liderskich młodzieży poprzez tworzenie dostępnych programów edukacyjnych i rozwojowych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb nastolatków z mniejszych miejscowości i grup defaworyzowanych.
- Organizowanie wydarzeń włączających młodzież:
  - Włączanie nastolatków do planowania i organizowania wydarzeń (np. debat, konferencji, konsultacji), które ich dotyczą.

12.1.2 Badanie na temat ochrony wizerunku dzieci w sieci[344]

W drugiej publikacji zatytułowanej „Więcej szacunku dla młodego wizerunku. Raport z badań" przedstawiono opinie i doświadczenia nastolatków, rodziców i nauczycieli związane z udostępnianiem wizerunku dzieci i młodzieży w internecie.

ILUSTRACJA. **Okładka raportu „Więcej szacunku dla młodego wizerunku. Raport z badań"**

344 Tymińska, A., Modzelewska, M., Makaruk, K., Drabarek, K. (2025). Więcej szacunku dla młodego wizerunku. Raport z badań. Biuro Rzecznika Praw Dziecka: https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2025/11/RPD_raport_wiecej-szacunku_net_FINAL.pdf, , dostęp: 19.03.2026 r.

Głównymi celami badania w obszarze wizerunku dzieci i młodzieży w internecie były:

a) zidentyfikowanie praktyk publikowania wizerunku dzieci i młodzieży,

b) zidentyfikowanie praktyk związanych z pytaniem dzieci i nastolatków o zgodę na wykorzystywanie ich wizerunku,

c) poznanie powodów publikowania wizerunku dzieci i młodzieży,

d) określenie postawy wobec zakazu publikowania wizerunku dzieci i młodzieży,

e) identyfikacja zagrożeń wynikających z publikowania wizerunku dzieci i młodzieży,

f) poznanie sposobów na ochronę wizerunku dzieci i młodzieży i ich postrzeganie.

Metodologia badania:

Badanie dotyczące wizerunku dzieci i młodzieży w internecie było częścią badania na temat realizacji praw dziecka w Polsce (zob. punkt 12.1.1) – w związku z tym metodologia badania ilościowego i jakościowego pozostaje taka sama. Pytania dotyczące praw dziecka w internecie oraz publikacji wizerunków dzieci i młodzieży były integralną częścią zarówno kwestionariusza badania ilościowego, jak i scenariusza wywiadów grupowych.

Najważniejsze wyniki:

PUBLIKOWANIE WIZERUNKU I PYTANIE O ZGODĘ

Publikowanie wizerunku nastolatków

– Większość (69 proc.) nastolatków publikuje materiały ze swoim wizerunkiem w internecie. Istotnie częściej robią to dziewczyny niż chłopcy.

– Zdjęcia i nagrania przedstawiające nastolatków są publikowane głownie przez znajomych (49 proc.) i rodziców (43 proc.). Co czwarty

(24 proc.) na nastolatek przyznaje, że materiały z jego udziałem były publikowane przez nauczycieli.

– Spośród nastolatków, których wizerunek publikują nauczyciele, 38 proc. deklaruje, że nie zostali wcześniej zapytani o zgodę. Gdy materiały zamieszczają rodzice, odsetek ten wynosi 30 proc., a w przypadku znajomych – 23 proc.

ILUSTRACJA. **Odpowiedzi nastolatków w wieku 12 – 17 lat na pytania o osoby publikujące ich wizerunek bez ich zgody**

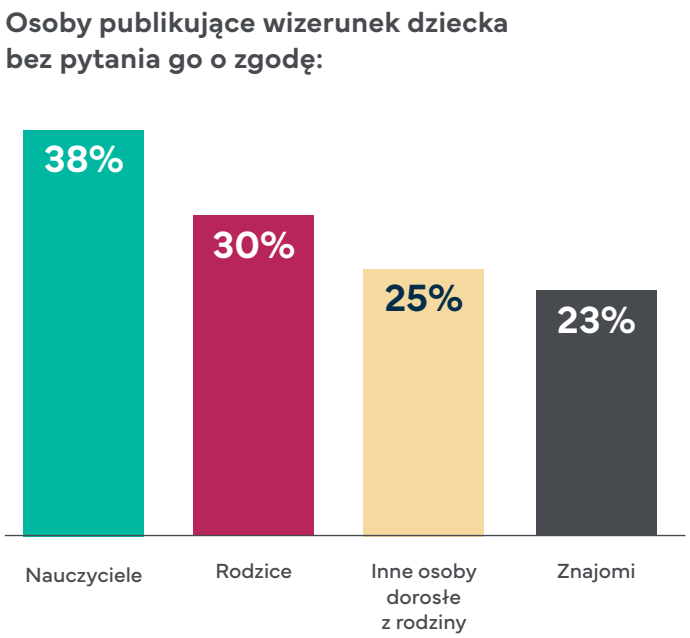

Pytanie o zgodę na publikację

- Rodzice przyjmują różne postawy względem tego, czy i na jakich warunkach publikują wizerunek swoich dzieci w internecie. Niektórzy nie udostępniają zdjęć w ogóle – wynika to m.in. z ostrożności w upublicznianiu prywatnych treści. Spośród rodziców, którzy publikują wizerunek nastoletnich dzieci, wielu pozostawia decyzję dziecku – ale zdarzają się również tacy, którzy nie biorą pod uwagę jego zdania.

- Uczestnicy badania opowiadają o tym, że szkoły, z którymi mają styczność, prowadzą aktywność w internecie. Często wśród wielu zgód podpisywanych przez rodziców uczniów na początku roku szkolnego znajduje się również zgoda na wykorzystanie wizerunku dziecka. Dokument ten dotyczy wizerunku w ogóle, a nie konkretnych fotografii.

- Powszechne jest praktyka, w ramach której szkoła – dysponując zgodą rodziców – nie próbuje nawet uzyskać pozwolenia dziecka na publikację

jego wizerunku. Zarówno nastolatki jak i osoby dorosłe uczestniczące w badania spotykają się jednak ze szkołami i nauczycielami, którzy oprócz zgody rodzica starają się uzyskać również zgodę uczniów.

- Nastoletni rozmówcy opowiadają głównie o pozytywnych doświadczeniach z publikowaniem materiałów z ich udziałem w gronie przyjaciół. Pytanie o zgodę w relacjach koleżeńskich jest przedstawione jako coś naturalnego i prostego – część zwyczajnych rozmów.

Stosunek nastolatków do publikowania ich wizerunku

- Większość (71 proc.) nastolatków uważa, że osoby w ich wieku powinny mieć prawo do publikowania swojego wizerunku w internecie. Poparcie dla tego prawa rośnie z wiekiem. W większości nastolatki chcą być pytane o zgodę na publikację ich wizerunku – szczególnie przez nauczycieli (75 proc.) i znajomych (73 proc.). Taką chęć istotnie częściej wyrażają dziewczyny niż chłopcy.

ILUSTRACJA.

Odpowiedzi nastolatków w wieku 12–17 lat na pytanie o stosunek do prawa osób w ich wieku do publikowania swojego wizerunku w internecie, *N* = 1604

71% **nastolatków chce mieć prawo do publikowania swojego wizerunku w internecie**

Powody publikowania wizerunku dzieci i młodzieży przez dorosłych

- Głównym powodem umieszczania przez rodziców wizerunku swoich dzieci w internecie jest duma i chęć pochwalenia się ich osiągnięciami.

- Wychowawcy twierdzą, że zamieszczając na profilach internetowych szkół wizerunek swoich uczniów, odpowiadają na potrzeby ich rodziców.

- Pokazywanie zdjęć z życia szkoły ma zdaniem respondentów sprzyjać kształtowaniu jej pozytywnego wizerunku i promocji. Tego typu materiały bywają także metodą konkurowania ze sobą instytucji o dobre opinie

i pozyskiwania nowych uczniów. Wychowawcy wspominają, że niekiedy dokumentowanie życia szkolnego jest mile widziane czy wręcz wymagane przez dyrekcję.

Publikowanie wizerunku dzieci i młodzieży jako zagrożenie

- Zdaniem 74 proc. nastolatków publikowanie materiałów bez zgody przedstawianej osoby może być szczególnie szkodliwe dla osób w ich wieku. Istotnie częściej twierdzą tak uczniowie szkół ponadpodstawowych niż podstawowych.

- Pogorszenia samopoczucia z powodu publikacji wizerunku bez ich zgody doświadczyło 29 proc. nastolatków. Istotnie częściej spotkało to dziewczyny niż chłopców oraz nastolatki starsze niż najmłodsze.

- Nastolatki i dorośli dostrzegają zagrożenia związane z publikowaniem i wykorzystywaniem ich wizerunku, zarówno przez rówieśników, jak i rodziców. Opisują sytuacje, w których zdjęcia i nagrania są wykorzystywane do ośmieszania i zawstydzania innych jako narzędzie przemocy rówieśniczej.

ILUSTRACJA.

Odpowiedzi nastolatków w wieku 12–17 lat na pytanie o szczególnie szkodliwe zjawiska w internecie oraz pogorszenie samopoczucia z powodu publikacji ich wizerunku bez ich zgody, *N* = 1604

74% **nastolatków uważa, że publikowanie wizerunku bez zgody przedstawianej osoby jest szczególnie szkodliwe**

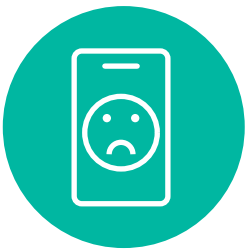

29% **nastolatków doświadczyło pogorszenia samopoczucia z powodu publikacji ich wizerunku bez ich zgody**

Sposoby na ochronę wizerunku

- Uczestnicy wywiadów wymieniają różne sposoby ochrony wizerunku dzieci i młodzieży: ukrywanie twarzy, ograniczenie grupy odbiorców materiałów, uważny dobór materiałów, które nie przedstawiają osób w kompromitujący sposób, czy usunięcie zdjęcia spowodowane sprzeciwem nastolatka wobec jego publikacji.

- Sprzeciw nastolatków wobec publikacji ich wizerunku spotyka się z różną reakcją otoczenia – od uszanowania ich decyzji po jej zignorowanie lub odmowę. Młodzi rozmówcy wspominają, że czasami konieczne jest kilkukrotne upominanie się o uwzględnienie ich prośby.

- Z badania ilościowego wynika, że 68 proc. nastoletnich respondentów sprzeciwia się zasłanianiu naklejką lub zamazywaniu swojej twarzy przed publikacją swojego zdjęcia. Istotnie częściej uważają tak starsi niż młodsi respondenci,

- Według 43 proc. inni, publikując zdjęcia osób w ich wieku, nie powinni zasłaniać naklejką lub zamazywać ich twarzy. Istotnie częściej tego zdania są dziewczyny niż chłopcy oraz starsi niż młodsi respondenci.

ILUSTRACJA.

Odpowiedzi nastolatków w wieku 12–17 lat na pytanie o stosunek do zasłaniania twarzy osób w ich wieku na zdjęciu przed jego publikacją, *N* = 1604

43% nastolatków nie zgadza się na zasłanianie naklejką lub zamazywanie ich twarzy

Zakaz publikowania wizerunku dzieci i młodzieży

- Ponad połowa (57 proc.) nastolatków jest przeciwna poglądowi, że wizerunek osób w ich wieku w ogóle nie powinien być publikowany w internecie. Istotnie częściej uważają tak dziewczyny niż chłopcy. Wraz z wiekiem nastolatków rośnie odsetek przeciwników takiego rozwiązania.

Na podstawie wyników bania opracowane zostały następujące rekomendacje:

Prowadzenie działań edukacyjnych i profilaktycznych

Edukacja cyfrowa i medialna

Rozwijanie i rozbudowywanie programów edukacji medialnej, dzięki której dzieci i młodzież zdobędą wiedzę na temat rozważnego korzystania z zasobów cyfrowych, a także kreowania swojego cyfrowego śladu. Pozwoli to na pokazanie im dobrych praktyk, a także zagrożeń w tym zakresie. Edukacja powinna uwzględniać głos dzieci i młodzieży w sprawach, które ich dotyczą, zawsze, gdy jest to możliwe.

- Programy edukacyjne

Rozwijanie programów edukacyjnych w zakresie ochrony wizerunku dzieci i młodzieży, które uwzględniać będą ich podmiotowość i prawo do decydowania o sobie. Programy powinny być skierowane zarówno do rodziców i osób pracujących z dziećmi, jak i dzieci i młodzieży. Edukacja może przyjąć takie formy, jak: kampanie informacyjno-edukacyjne, szkolenia, warsztaty, webinary, podcasty, materiały wideo i broszury.

- Poradniki dla instytucji

Zebranie dobrych praktyk oraz wypracowanie dla instytucji, w których dorośli pracują z dziećmi, wskazówek w zakresie publikacji wizerunku dzieci i młodzieży tak, by przede wszystkim chroniły młode osoby i respektowały ich podmiotowość, prawo do prywatności oraz do decydowania o sobie.

Uwzględnianie zdania dzieci i młodzieży w decyzjach dotyczących wizerunku

- Upowszechnianie pytania dzieci i młodzieży o zgodę

Upowszechnianie wśród rodziców oraz osób pracujących z dziećmi praktyki pytania dzieci i młodzieży o zgodę przed wykonaniem oraz publikacją zdjęcia lub nagrania. Pytanie o zgodę, a także rozmowa o planowanym wykonaniu zdjęć lub nagrań powinny być przedstawiane jako naturalne elementy komunikacji między dorosłym a dzieckiem – również w przypadku dzieci młodszych.

- Wspólne ustalanie zasad

W jednostkach systemu oświaty, na początku roku szkolnego wspólnie z rodzicami i dziećmi, ustalanie jasnych zasad publikowania wizerunków uczennic i uczniów.

Wprowadzenie regulacji prawnych dotyczących ochrony wizerunku dzieci i młodzieży

- Regulacje prawne dotyczące ochrony wizerunku dzieci i młodzieży w internecie

Wprowadzenie do porządku prawnego zapisów chroniących wizerunek dzieci i młodzieży online. Działanie to powinno być poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi, w tym z dziećmi i młodzieżą tak, by wprowadzone regulacje, chroniąc, respektowały ich podmiotowość, prawo do prywatności oraz do decydowania o sobie. Ponadto powinny dawać młodym osobom narzędzia umożliwiające im zgłoszenie zastrzeżeń do opublikowanych zdjęć i nagrań oraz szybkie ich usunięcie z przestrzeni publicznej, w tym internetu. Powinno to dotyczyć szczególnie wizerunków, które zostały przerobione i stały się źródłem cyberprzemocy lub nienawistnych komentarzy.

- Regulacje prawne dotyczące szczególnych typów zdjęć i nagrań

Wprowadzenie rozwiązań systemowych służących ograniczeniu możliwości publikowania przez kluby, organizacje, instytucje itp. wizerunku dzieci, szczególnie w niepełnym ubraniu.

Rozwijanie oferty pomocowej

- Stworzenie mechanizmu reakcji w przypadku publikacji wizerunku bez zgody

Stworzenie kierowanych do dzieci i młodzieży mechanizmów reakcji na sytuacje, gdy ich wizerunek został upubliczniony bez ich zgody, przerobiony lub wykorzystany. Pomoc powinna być nakierowana m.in. na pilne usunięcie wskazanej publikacji.

- Inne formy wsparcia

Opracowanie oferty pomocowej dla osób, które doświadczyły nieuprawnionej lub niechcianej publikacji wizerunku, obejmującej m.in. informację w zakresie możliwości działania i reakcji, jak również wsparcie psychologiczne. Pomoc powinna być także skierowana również do rodziców oraz osób pracujących z dziećmi.

12.1.3 Diagnoza znajomości i wiedzy na temat urzędu Rzecznika Praw Dziecka[345]

W 2025 r. opublikowany został także raport zatytułowany „Diagnoza znajomości i wiedzy na temat urzędu Rzecznika Praw Dziecka". Przedstawiono w nim diagnozę poziomu znajomości i wiedzy dorosłych mieszkańców Polski na temat ustawowych zadań urzędu Rzecznika Praw Dziecka, a także oczekiwań wobec działalności konstytucyjnego organu w zakresie ochrony praw dziecka i obszarów wymagających zmian na rzecz osób najmłodszych.

ILUSTRACJA. **Okładka raportu „Diagnoza znajomości i wiedzy na temat urzędu Rzecznika Praw Dziecka. Raport z badań"**

345 Biuro Rzecznika Praw Dziecka. (2025). Diagnoza znajomości i wiedzy na temat urzędu Rzecznika Praw Dziecka. Raport z badań: https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2026/01/Diagnoza-znajomosci-i-wiedzy-na-temat-urzedu-RPD.pdf, dostęp: 19.03.2026 r.

Głównymi celami badania były:

a) identyfikacja poziomu znajomości i wiedzy na temat ustawowych zadań urzędu RPD.

b) poznanie oczekiwań wobec działalności instytucji w zakresie ochrony praw dziecka i obszarów wymagających zmian na rzecz osób najmłodszych.

c) określenie poziomu wiedzy na temat praw dziecka i poznanie postaw wobec nich.

Metodologia

Badanie zostało przeprowadzone w schemacie mieszanym obejmującym część jakościową i ilościową. Część jakościowa została zrealizowana techniką zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) z osobami pracującymi z dziećmi lub zainteresowanymi sprawami społeczno-politycznymi. Grupy zostały podzielone na osoby mieszkające w małych miejscowościach lub dużych miastach. Grupy były zróżnicowane pod względem płci i wieku. W przypadku osób pracujących z dziećmi do udziału w badaniu zaproszono zarówno pracowników socjalnych, jak i osoby zatrudnione w placówkach oświatowych. Łącznie w badaniu jakościowym wzięło udział 26 osób.

Badanie ilościowe zrealizowano techniką CAWI za pomocą samodzielnie wypełnianego przez respondentów kwestionariusza w wersji elektronicznej. Badaniem objęto łącznie 1077 dorosłych mieszkańców Polski. Próba była reprezentatywna ze względu na takie cechy demograficzne, jak: płeć, wiek, województwo, wielkość miejscowości zamieszkania i wykształcenie.

Zarówno scenariusz wywiadu jakościowego, jak i kwestionariusz wywiadu ilościowego zawierały pytania dotyczące: wiedzy o prawach dziecka, doświadczeń związanych z łamaniem praw dziecka, postaw wobec praw dziecka, znajomości urzędu Rzecznika Praw Dziecka i wiedzy o jego ustawowych zadaniach, oczekiwań wobec działalności Rzecznika Praw Dziecka – w tym priorytetowych obszarów działań oraz źródeł informacji na temat praw dziecka.

Najważniejsze wyniki

PRZESTRZEGANIE I RESPEKTOWANIE PRAW DZIECKA W POLSCE

- Zdecydowana większość mieszkańców Polski spotkała się kiedykolwiek z pojęciem „praw dziecka", a 74 proc. deklaruje, że dysponuje wiedzą w tym obszarze. Termin ten kojarzy się uczestnikom badania przede wszystkim z pozytywnymi wartościami, jak bezpieczeństwo, ochrona małoletnich czy sprawiedliwość. W trakcie dyskusji wskazano także na Rzecznika Praw Dziecka jako instytucji odpowiedzialnej za ochronę tych praw,

ILUSTRACJA. **Mapa skojarzeń uczestników badania z pojęciem „prawa dziecka"**

- Blisko co trzeci (29 proc.) respondent słyszał o przypadkach łamania praw dziecka w swoim najbliższym otoczeniu w ciągu ostatniego roku – częściej takie doświadczenia mieli młodzi dorośli – osoby w wieku 18–29 lat (48 proc.), uczniowie lub studenci (48 proc.) i osoby mające dzieci (36 proc.). Pełnoletni mieszkańcy Polski, którzy słyszeli o łamaniu praw dziecka w swoim otoczeniu, najczęściej wskazują, że działania te dotyczyły przemocy rówieśniczej (54 proc.), przemocy (44 proc.) lub zaniedbań (44 proc.) ze strony opiekunów oraz narażenia dzieci na szkodliwe treści i zachowania w intrenecie (39 proc.). Chociaż badani przyznali, że słyszeli o przypadkach łamania praw dziecka w ich otoczeniu, to duża część z nich nie podjęła w związku z tym żadnej interwencji (podejmowanie jakichkolwiek działań w określonych sytuacjach zadeklarowało od 36 do 51 proc. badanych),

- Polacy są zgodni co do tego, że osoby pracujące z dziećmi (83 proc.), opiekunowie (81 proc.) i dzieci (80 proc.) powinny być edukowani na temat praw dziecka, które ich zdaniem są niezbędne, aby zapewnić dzieciom ochronę i rozwój (80 proc.),

- Obecnie najczęściej dostrzegane przez mieszkańców Polski zagrożenia dotyczące dzieci to niebezpieczeństwa wynikające z korzystania przez dzieci z internetu, w tym narażenie na szkodliwe treści i liczne oszustwa (36 proc.), a także przemoc rówieśnicza (34 proc.).

- W opinii dorosłych mieszkańców Polski grupami dzieci, które w Polsce nie są wystarczająco chronione, są przede wszystkim dzieci w kryzysie zdrowia psychicznego (40 proc.), zagrożone ubóstwem (39 proc.) oraz z niepełnosprawnościami (32 proc.).

Znajomość i wiedza na temat ustawowych zadań urzędu Rzecznika Praw Dziecka

- Urząd RPD jest najczęściej wymienianą spontanicznie instytucją działającą na rzecz ochrony dzieci (34 proc.). Wskaźnik znajomości wspomaganej również osiągnął najwyższy poziom i wyniósł 91 proc.

- Badani kojarzą urząd Rzecznika głównie z pozytywnymi wartościami, takimi jak opieka, ochrona, bezpieczeństwo czy mądrość. Uczestnicy wywiadów grupowych wskazywali również na rolę, jaką ich zdaniem odgrywa urząd RPD – monitoruje działania związane z łamaniem praw dzieci w Polsce i koordynuje działania podejmowane przez podlegające mu instytucje. Urząd Rzecznika jest jednak również postrzegany jako instytucja mało widoczna w przestrzeni publicznej (w świadomości badanych pojawia się tylko w medialnie nagłośnionych sprawach).

- Większość mieszkańców Polski poprawnie wskazała na zadania urzędu Rzecznika, które dotyczyły współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ochrony praw dziecka (80 proc.) oraz zwracanie uwagi na ogólne problemy dotyczące praw dziecka (78 proc.). Znacznie słabszą wiedzą badani wykazali się w przypadku kwestii prawnych: sześciu na dziesięciu respondentów było przekonanych, że RPD może uczestniczyć w posiedzeniach rządu (56 proc.), czterech na dziesięciu uznało, że podlega sejmowi (42 proc.), a jego kompetencje obejmują rozstrzyganie indywidualnych sporów (41 proc.). Z kolei 37 proc. respondentów wskazało, że Rzecznik ma uprawnienia do samodzielnego wnoszenia do parlamentu przepisów prawnych.

- Uczestnicy wywiadów jakościowych nie postrzegali urzędu RPD jako instytucji całkowicie niezależnej politycznie, byli jednak zaskoczeni brakiem większych uprawnień w zakresie procedowania przepisów prawnych dotyczących ochrony małoletnich.

Oczekiwania wobec działalności Rzecznika Praw Dziecka

- Zdaniem mieszkańców Polski Rzecznik powinien w szczególności zajmować się ochroną praw dzieci w kryzysie psychicznym (63 proc.), zagrożonych ubóstwem (61 proc.) oraz z niepełnosprawnościami (56 proc.) – grupy te są tożsame z grupami, które badani wskazali jako niewystraczająco chronione w Polsce (odpowiednio: 40, 39 i 32 proc.).

- Jako najważniejsze/priorytetowe obszary, na których powinien skoncentrować obecnie swoją uwagę i działania Rzecznik, wymieniono ochronę dzieci przed przemocą ze strony dorosłych (29 proc.) oraz zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży (26 proc.).

Świadomość inicjatyw podejmowanych na rzecz ochrony praw dziecka

- O Dziecięcym Telefonie Zaufania RPD 800 12 12 12 słyszała ponad połowa mieszkańców Polski (52 proc.) – istotnie większą wiedzą w tym zakresie wykazali się młodzi dorośli, czyli osoby w wieku 18–29 lat (59 proc.).

- Nieco mniejszy (42 proc.) odsetek badanych słyszał o wprowadzeniu do szkół standardów ochrony małoletnich, z czego część (35 proc.) słyszała o nich, ale przyznaje, że nie dysponuje dużą wiedzą na ten temat.

12.1.4 Badanie na temat obecności dzieci w wieku 0–6 lat w przestrzeni publicznej

W IV kwartale 2025 r. Biuro RPD zrealizowało badanie poświęcone tematowi obecności dzieci w wieku 0–6 lat w przestrzeni publicznej. Celem badania było poznanie doświadczeń, opinii i potrzeb rodzin z dziećmi w wieku 0–6 lat związanych z korzystaniem z przestrzeni publicznej, a także określenie skali oraz uwarunkowań społecznej akceptacji praktyk wykluczających obecność dzieci w miejscach publicznych oraz innych ograniczeń dostępu usług.

Raport z badania zostanie opublikowany w 2026 r. Wyniki badania posłużą m.in. jako podstawa do formułowania wielu dalszych działań RPD ukierunkowanych na potrzeby tej konkretnej grupy społecznej (m.in. w zakresie przygotowywania wystąpień generalnych, tworzenia polityk, planowania kampanii społecznych, strategii, współpracy międzyinstytucjonalnej).

Badanie zostało przeprowadzone jesienią 2025 r. i obejmowało część zarówno jakościową, jak i ilościową. W ramach części jakościowej zrealizowano cztery zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z rodzicami dzieci w wieku 0–6 lat (*N* = 32). Wywiady podzielono według wieku dziecka (0–3 oraz 4–6 lat) oraz wielkości miejscowości zamieszkania. W każdej grupie uczestniczyło ośmioro rodziców, przy zachowaniu możliwie zrównoważonych proporcji matek i ojców. Wywiady miały charakter częściowo ustrukturyzowany i były prowadzone na podstawie wspólnego scenariusza, obejmującego kwestie postrzegania miejsc przyjaznych i nieprzyjaznych dzieciom, barier infrastrukturalnych, reakcji otoczenia na obecność najmłodszych oraz praktyk wykluczających.

Część ilościowa badania została zrealizowana techniką CAWI w dwóch modułach. Pierwszy z nich objął ogólnopolską próbę dorosłych Polaków (*N* = 1000), którzy odpowiadali na pytania dotyczące miejsc objętych zakazem wstępu dla dzieci. Drugi moduł objął badanie na reprezentatywnej próbie *N* = 600 rodziców dzieci w wieku 0–6 lat. Próba miała charakter losowo-kwotowy i została zaprojektowana tak, by odzwierciedlać strukturę populacji rodziców pod względem płci i wieku oraz wieku dziecka. Kwestionariusz w badaniu rodziców składał się z pytań metryczkowych oraz pytań właściwych dotyczących m.in. dostępności i jakości przestrzeni publicznej, oczekiwań rodzin z małymi dziećmi, napotykanych trudności oraz miejsc, w których obowiązuje zakaz wstępu dzieciom.

12.1.5 Badanie towarzyszące kampanii społecznej „Głos dziecka w roli głównej”

W zawiązku kampanią społeczną „Głos dziecka w roli głównej” w ramach badania na ogólnopolskiej próbie dorosłych Polaków (patrz punkt 12.1.3) Biuro RPD przyjrzało się zagadnieniu partycypacji dzieci i młodzieży oraz prawa dziecka do bycia wysłuchanym. Kwestionariusz badania ilościowego zawierał pytania dotyczące możliwości wyrażania zdania przez dzieci, roli dorosłych w tym procesie oraz funkcjonującym w społeczeństwie stereotypom związanym z tym obszarem.

Celem badania było:

a) określenie sposobu postrzegania roli dorosłych w komunikacji z dziećmi,

b) poznanie oceny znaczenia i możliwość wyrażania zdania przez dzieci,

c) określenie sposobu postrzegają wiarygodność i kompetencje dzieci w ocenie własnych doświadczeń.

Najważniejsze wyniki:

ROLA DOROSŁYCH W KOMUNIKACJI Z DZIEĆMI

- Zdecydowana większość badanych uważa, że dorośli powinni odpowiadać na zadawana przez dzieci pytania (87 proc.), zachęcać dzieci do wyrażania własnego zdania (85 proc.), traktować zdanie dzieci poważnie (80 proc.) oraz rozmawiać z dziećmi na ważne dla nich tematy (88 proc.).

ZNACZENIE I MOŻLIWOŚĆ WYRAŻANIA ZDANIA PRZEZ DZIECI

- W kwestii znaczenia zdania dzieci odpowiedzi badanych okazały się bardziej zróżnicowane. Ponad połowa (55 proc.) respondentów uważa, że zdanie dziecka i dorosłego powinno mieć taką samą wagę. Dwadzieścia osiem proc. badanych twierdzi natomiast, że większe znaczenie powinno mieć zdanie osoby dorosłej.

- Jednocześnie 44 proc. respondentów wskazuje, że dzieci zbyt rzadko mają możliwość wyrażania własnego zdania. Przeciwną opinię prezentuje 6 proc. badanych.

WIARYGODNOŚĆ I KOMPETENCJE DZIECI W OCENIE WŁASNYCH DOŚWIADCZEŃ

- W opinii 73 proc. badanych dzieci nie zawsze potrafią ocenić, co jest dla nich dobre.

- Jednocześnie badani zauważają, że wiarygodność spostrzeżeń dzieci bywa kwestionowana – niemal połowa (49 proc.) uważa, że dorośli nie wierzą dzieciom, gdy mówią im one o czymś trudnym.

- Co drugi badany (48 proc.) uznaje, że dorośli lepiej wiedzą, co jest dla dzieci dobre, podczas gdy 14 proc. temu zaprzecza.

- Jedna piąta respondentów (22 proc.) jest zdania, że dzieci kłamią częściej niż dorośli, a 35 proc. nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

12.1.6 Opracowania tematyczne

W 2025 r. Zespół Badawczy przygotował osiem opracowań tematycznych na potrzeby Biura RPD. Opracowania te zawierają aktualne dane statystyczne oraz najnowsze wyniki badań dotyczące sytuacji dzieci oraz ich dobrostanu i są wykorzystywane do monitorowania stanu ochrony praw dziecka.

Tematy opracowań:

- Dzieci cudzoziemskie w Polsce,
- Dzieci na terenach wiejskich,
- Dzieci z niepełnosprawnościami w Polsce,
- Dzieci pozbawione wolności,
- Dzieci w procedurach prawnych w Polsce,
- Edukacja,
- Młodzież LGBTQ+,
- Praca dzieci,
- Przemoc rówieśnicza,
- Substancje psychoaktywne,
- Telefony w szkołach,
- Warunki życia dzieci,
- Wykorzystywanie seksualne dzieci,
- Zdrowie fizyczne dzieci.

13. Działalność w obszarze kontroli przestrzegania praw dzieci

W 2025 r. Rzecznik, w szczególności poprzez Zespół Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci Biura RPD, podejmował działania na rzecz ochrony i realizacji:

1) prawa dziecka do nauki, opieki i wychowania poza miejscem stałego zamieszkania

- art. 70, art. 72 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 28, 29 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik zwracał uwagę na prawo dzieci i nastolatków do nauki, opieki i wychowania poza ich miejscem stałego zamieszkania w godnych warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb, możliwości oraz ewentualnych trudności, z uwzględnieniem zapewnienia im wsparcia (wychowawców, specjalistów, dyrektorów jednostek systemu oświaty, organów nadzoru pedagogicznego i organów prowadzących szkoły, a także resortu oświaty).

2) prawa dziecka pozbawionego środowiska rodzinnego do szczególnej opieki i pomocy władz publicznych

- art. 72 ust. 2, ust. 3, art. 48 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 9 ust. 1, art. 20 Konwencji o prawach dziecka.

Działania Rzecznika w tym zakresie koncentrowały się na sytuacji dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej, a także zapewnieniu im niezbędnego wsparcia celem ustabilizowania sytuacji, w której się znalazły, a także objęciu niezbędną pomocą psychologiczną, pedagogiczną, merytoryczną i organizacyjną.

3) prawa dziecka do ochrony przed przemocą

- art. 72 ust. 1, ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 9 ust. 1, art. 20 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik podejmował działania na rzecz prawa dzieci do ochrony przed przemocą w miejscach ich pobytu, a w sytuacji wystąpienia takiej przemocy – zapewnienia im niezbędnego, adekwatnego do potrzeb wsparcia.

4) prawa dziecka do bycia wysłuchanym

- art. 72 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 12 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka.

Rzecznik Praw Dziecka podejmował działania na rzecz zapewnienia dzieciom możliwości wyrażenia własnego zdania w sprawach, które ich dotyczą oraz uwzględniania ich stanowiska w toku podejmowanych rozstrzygnięć.

W ramach wskazanych wyżej obszarów w 2025 r. Rzecznik realizował je w szczególności przez Zespół Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci, który został powołany 8 września 2025 r. jako odpowiedź na potrzebę szczególnych działań na rzecz realizacji art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka. Zgodnie z tym przepisem RPD może zbadać, nawet bez uprzedzenia, każdą sprawę na miejscu.

Powołanie zespołu stanowi także wyraz zauważonej przez Rzecznika potrzeby działania nie tylko na rzecz dzieci, ale i w czasie rzeczywistym wśród dzieci – w miejscach, gdzie najbardziej potrzebują obecności osoby stojącej na straży ich praw. To realizacja prawa dziecka do bycia wysłuchanym w ważnych dla niego sprawach, z należytym szacunkiem, stosownie do wieku oraz dojrzałości dziecka, co wypełnia art. 12 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka.

Zadaniem Zespołu Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci jest być tam, gdzie są osoby młode. Zbadanie sprawy na miejscu przez przedstawicieli Biura RPD umożliwia analizę sytuacji i zgłoszonego Rzecznikowi problemu w szczególności poprzez: poznanie warunków, w jakich przebywają dzieci i zasad funkcjonowania danej placówki lub instytucji, rozmowy z osobami odpowiedzialnymi za opiekę nad dziećmi, a przede wszystkim – bezpośredni kontakt z dzieckiem i wysłuchanie jego stanowiska.

Rzecznik poprzez Zespół Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci weryfikuje przestrzeganie praw małoletnich oraz bada obowiązujące w danym miejscu zasady traktowania, stosowane procedury i profilaktykę ochrony praw dzieci (w tym standardy ochrony małoletnich). Następnie przedstawia stosownym władzom, instytucjom i organom rekomendacje w celu poprawy sytuacji dzieci.

Od 8 września do 31 grudnia 2025 r. do Zespołu Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci **wpłynęły 22 sprawy.** W tym czasie członkowie zespołu przeprowadzili wizytacje w ośmiu różnych miejscach pobytu dzieci na terenie całego kraju.

W **5 z 8 przypadków** Rzecznika o nieprawidłowościach **informowały same dzieci.** Te zgłoszenia miały dla niego najwyższy priorytet. W pozostałych sprawach zgłaszającymi byli: osoba bliska dziecku, rodzice uczniów, fundacja działająca na rzecz dzieci, pracownik danej jednostki lub anonimowy sygnalista. Jedna ze spraw podjęta została natomiast na skutek powziętej przez RPD informacji medialnej.

Podejmowane działania zmierzały do możliwie pogłębionego rozpatrzenia analizowanej sprawy. Wykonane czynności pozwoliły na sformułowanie wniosków i rekomendacji, których wdrożenie przełożyć się może na poprawę funkcjonowania wizytowanych przez pracowników Biura RPD miejsc w kontekście skutecznego zabezpieczenia w nich praw i dobra dzieci.

13.1 Główne obszary działalności Zespołu Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci w 2025 r.

W 2025 r. głównymi obszarami działalności Zespołu Kontroli Przestrzegania Praw Dzieci były:

1) Weryfikacja warunków bytowych dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Zgłoszone Rzecznikowi sprawy z tej kategorii dotyczyły m.in. informacji wskazujących na potencjalne zaniedbanie dzieci, nieodpowiednie zaspokajanie ich potrzeb żywieniowych, niezapewnienie dzieciom odzieży dostosowanej do bieżących potrzeb oraz złe warunki sanitarnych. Podjęte działania opierały się głównie na:

a) oglądzie warunków lokalowych panujących w danym miejscu, uwzględniając otoczenie budynku i zagospodarowanie otoczenia, jego stan wizualny, stan przeznaczonych dla dzieci pomieszczeń, gabinetów psychologa lub pedagoga, kuchni, świetlic oraz innych miejsc wchodzących w skład danej jednostki, jak biblioteki i sale do zajęć ruchowych,

b) ocenie stopnia dostosowania warunków w danym miejscu do potrzeb dzieci w kontekście zgłoszonych problemów (w tym stan wizualny dedykowanych dzieciom przestrzeni i sprzętów, ich dostępność, panujący na miejscu porządek, zapewniane dzieciom warunki do nauki, wypoczynku, spędzania czasu wolnego, warunków higienicznych, miejsc spożywania posiłków, treść gazetek informacyjnych, dostępność standardów ochrony małoletnich i dostęp do środków higienicznych),

c) analizie dokumentacji wewnętrznej danej jednostki oraz regulacji wewnętrznych w kontekście obowiązujących przepisów,

d) rozmowach z przedstawicielami społeczności danej jednostki,

e) wysłuchaniu dzieci i zidentyfikowaniu ich potrzeb,

f) sformułowaniu dedykowanych danej jednostce rekomendacji mających na celu poprawę stanu przestrzegania praw dziecka,

g) współpracy z właściwymi zespołami merytorycznymi Biura RPD w celu kontynuacji działań na rzecz zabezpieczenia dobra dzieci.

2) Badanie na miejscu spraw wskazujących na występowanie przemocy rówieśniczej oraz przemocy i złego traktowania ze strony osób dorosłych w miejscach pobytu dzieci

Rzecznikowi niejednokrotnie były zgłaszane sytuacje świadczące o możliwości występowania w miejscach pobytu dzieci różnych form przemocy – zarówno rówieśniczej, jak i ze strony osób dorosłych. Celem rozpoznania tego typu spraw przedstawiciele Biura RPD w szczególności:

a) wizytowali miejsca, w których występować miały wskazane sytuacje,

b) spotykali się z dziećmi zapewniając im prawo do bycia wysłuchanymi,

c) przeprowadzali rozmowy z pracującymi w danej jednostce dorosłymi, w tym pedagogami, psychologami,

d) dokonywali weryfikacji stosownej dokumentacji, regulacji wewnętrznych, dokumentacji zdarzeń,

e) weryfikowali wdrożenie i wprowadzenie w danej jednostce standardów ochrony małoletnich, a także ich dostępność w wersji dla dzieci,

f) wystosowywali rekomendacje mające na celu zabezpieczenie praw i dobra dzieci,

g) w przypadku stwierdzenia zasadności – podejmowali dalsze działania m.in. we współpracy z innymi zespołami merytorycznymi Biura RPD, a w przypadku uprawdopodobnienia zdarzeń o charakterze przemocy wobec dzieci – składali zawiadomienia do organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

3) Problematyka standardów kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi, w tym ograniczania dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej dostępu do telefonów komórkowych

Wśród zgłoszonych Rzecznikowi problemów pojawiły się sytuacje wskazujące na ograniczanie prawa dzieci umieszczonych w pieczy do kontaktów z rodzicami biologicznymi poprzez limitowanie im możliwości używania telefonów komórkowych, stosowanie kar w postaci pozbawiania dostępu do telefonów oraz przyjęte w placówkach procedury mogące naruszać prawa dzieci do prywatności w rozmowach z bliskimi (konieczność rozmawiania przy wychowawcy w trybie głośnomówiącym). W celu zbadania tych zgłoszeń przedstawiciele Biura RPD:

a) dokonywali oglądu pomieszczeń przeznaczonych do zarówno osobistych, jak i telefonicznych kontaktów dzieci z bliskimi,

b) analizowali wewnętrzne procedury danej jednostki regulujące zasady korzystania z telefonów komórkowych, zasady nagród i konsekwencji, regulaminy w kontekście ich zgodności z przepisami oraz zasadami dobrych praktyk pedagogicznych,

c) przeprowadzali rozmowy z zatrudnionymi w danej jednostce dorosłymi, konfrontując przekazane przez nich informacje z dokumentacją wewnętrzną oraz obowiązującymi w danym zakresie przepisami,

d) przeprowadzali rozmowy z przebywającymi w danej jednostce dziećmi,

e) w przypadku stwierdzenia zasadności przeprowadzali wśród członków danej społeczności anonimowe, dobrowolne badania ankietowe, umożliwiając wypowiedzi również w formie pisemnej,

f) formułowali przeznaczone dla danej jednostki rekomendacje mające na celu poprawę stanu przestrzegania praw dziecka na miejscu,

g) przekazywali informację z badania właściwym zespołom merytorycznym Biura RPD w celu podjęcia dalszych działań w zakresie przysługujących im kompetencji.

13.2 Przykładowe sprawy podejmowane przez Zespół Kontroli Przestrzegania Praw Dziecka

Poniższe przykłady zostały przedstawione w formie analizy przypadków, co pozwala na przyjrzenie się konkretnym sprawom dzieci przez pryzmat działania zespołu, jego współpracy z podmiotami oraz osiągniętych efektów, które przekładają się na realną poprawę sytuacji dzieci w Polsce.

Opis konkretnych sytuacji dotyczących dzieci pozwala spojrzeć na nie również w kontekście obecnego stanu prawnego, dostrzec rysujące się rzeczywiste trudności systemowe. W każdym przypadku Rzecznik Praw Dziecka zarówno był uczestnikiem działań nakierowanych na indywidualną sytuację młodej osoby, jak i – w razie konieczności – wskazywał na potrzebę szerszych zmian na rzecz ochrony dzieci.

Podejrzenie stosowania przemocy przez wychowawców wobec wychowanków okręgowego ośrodka wychowawczego

Problem: Rzecznik powziął informację medialną o ujawnieniu podejrzenia przemocy fizycznej względem wychowanków ze strony wychowawców okręgowego ośrodka wychowawczego. Zdarzenia w ośrodku miały skutkować podjęciem przez jednego z wychowanków próby samobójczej.

Co zrobiliśmy: Pracownicy Biura RPD przeprowadzili w ośrodku badanie stanu przestrzegania praw dziecka. Dokonano oglądu warunków lokalowych, w których przebywa młodzież, analizy dokumentacji ośrodka. Przeprowadzono też rozmowy z wychowankami, kadrą i specjalistami, a także badanie ankietowe dające społeczności możliwość swobodnej wypowiedzi pisemnej.

Efekt: Ustalenia poczynione w toku badania wykazały, że wychowankowie nie zostali zapoznani z przyjętymi w ośrodku Standardami Ochrony Małoletnich. Ich treść znajdowała się jedynie w pokojach wychowawców. O ile warunki lokalowe, czystość pomieszczeń nie budziła zastrzeżeń, o tyle młodzież uskarżała się na jakość jedzenia i wielkość jego porcji. Wykazano natomiast, że w ośrodku stosuje się odpowiedzialność zbiorową, potwierdzono także podejrzenie występowania przemocy rówieśniczej oraz drastycznej przemocy psychicznej i fizycznej ze strony wychowawców. Ujawnione w czasie podjętych czynności działania skutkowały wydaniem dyrektorowi ośrodka szeregu rekomendacji do bezzwłocznego wdrożenia. W związku z poczynionymi w sprawie ustaleniami czynności podjęły zgodnie ze swoimi właściwościami: Zespół Prawa Karnego, Zespół Ochrony Małoletnich oraz Zespół Edukacji i Wychowania Biura RPD.

Naruszenie prawa dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej do kontaktu z osobami bliskimi i ich prawa do prywatności

Problem: Wobec wychowanków jednej z placówek opiekuńczo-wychowawczych istniało podejrzenie stosowania rygorystycznego systemu kar opierającego się m.in. na pozbawianiu ich telefonów komórkowych. Kontakt dzieci z bliskimi mógł odbywać się w obecności przedstawiciela kadry placówki i w trybie głośnomówiącym. Ponadto dzieci miały być straszone umieszczeniem w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub szpitalu psychiatrycznym.

Co zrobiliśmy: Pracownicy Biura RPD przeprowadzili badanie stanu przestrzegania praw dziecka na miejscu. W czasie przeprowadzonych czynności spotkali się z przedstawicielami społeczności placówki, przeprowadzili rozmowy z dziećmi, dyrektorem, dostępnym specjalistą i wychowawcami. Wizytatorzy Biura RPD dokonali też oglądu pomieszczeń i otoczenia placówki, a także analizy obowiązujących regulacji wewnętrznych.

Efekt: W trakcie prowadzenia czynności ujawniono szereg nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki. Wobec placówki sformułowano szereg rekomendacji dotyczących m.in. wzmocnienia nadzoru nad pracą wychowawcy, eliminacji przemocy i uszczegółowienia regulaminu rady wychowanków, a także działań na rzecz wzmocnienia wzajemnego zaufania i poprawy relacji.

Zaniedbania opiekuńcze względem podopiecznych jednostki systemu pieczy zastępczej

Problem: Do Rzecznika wpłynął list od dzieci. Opisywały zły sposób traktowania ich oraz liczne zaniedbania ze strony pracowników placówki opiekuńczo-wychowawczej, w której zostały umieszczone. Dzieci zgłosiły, że od kiedy w placówce zmieniła się kadra zarządzająca, warunki pobytu znacznie się pogorszyły: wychowawcy zaniedbują opiekę nad nimi, dochodzi do przemocy wobec dzieci, w placówce panują nieodpowiednie warunki sanitarne, a także niesprawiedliwy system nagród i konsekwencji.

Co zrobiliśmy: Pracownicy Biura RPD zaalarmowali o sprawie urząd wojewódzki. W toku podjętych działań interwencyjnych dotychczasowy organ prowadzący placówkę wystąpił o jej likwidację i dla zapewnienia ciągłości opieki nad dziećmi zarząd nad nią przejął właściwy powiat. W celu upewnienia się, że sytuacja dzieci została w pełni zabezpieczona, pracownicy Biura RPD udali się do placówki, by zbadać sprawę na miejscu.

Efekt: W czasie spotkania z pracownikami Biura RPD dzieci podzieliły się swoimi spostrzeżeniami odnośnie do funkcjonowania placówki i swoich potrzeb w tym zakresie. Czynności na miejscu pozwoliły na ujawnienie dalszych nieprawidłowości, wobec czego dyrektorowi wydano stosowne rekomendacje, m.in. w zakresie wprowadzenia przejrzystego i atrakcyjnego dla dzieci systemu nagród i konsekwencji, wzmocnienia działań na rzecz poprawy poczucia bezpieczeństwa wychowanków czy zwiększenia zasobów kadrowych placówki.

Przemoc względem dzieci pochodzenia cudzoziemskiego w internacie szkoły ponadpodstawowej

Problem: Rzecznik zawiadomiony został o wielu nieprawidłowości mających mieć miejsce w internacie szkoły ponadpodstawowej. Zakwaterowani tam wychowankowie pochodzenia cudzoziemskiego doświadczali przemocy na tle narodowościowym ze strony kadry jednostki. Uwikłani zostali też w mający miejsce na terenie jednostki konflikt między osobami dorosłymi. Jeden z uczniów – chłopiec pochodzenia ukraińskiego – targnął się na swoje życie.

Co zrobiliśmy: Głównym celem zbadania sprawy na miejscu było zagwarantowanie uczniom, w obliczu zaistniałej sytuacji, prawa do bycia wysłuchanym. Ponadto pracownicy Biura RPD dokonali analizy regulacji wewnętrznych jednostki, przeprowadzili szereg rozmów z kadrą, a także dokonali weryfikacji wdrożenia w niej standardów ochrony małoletnich.

Efekt: Przeprowadzone na miejscu czynności potwierdziły podejrzenie występowania w internacie wielu nieprawidłowości. Ujawniono m.in., że wychowankowie nie zostali zapoznani z obowiązującymi w jednostce Standardami Ochrony Małoletnich ani nie nadzorowano w sposób właściwy warunków przechowywania i udostępniania dzieciom leków. Wychowankowie zgłaszali też spowodowany niedostatecznymi racjami żywnościowymi głód, a specjalistyczna pomoc psychologiczna była jedynie pozorna – miała być zapewniana 80 wychowankom przez jednego specjalistę w wymiarze dwóch godzin tygodniowo. Uczniowie nie wiedzieli, gdzie i kiedy dostępny jest dla nich psycholog, a niektórzy – że w ogóle mogą mieć dostęp do takiego wsparcia. Przeprowadzone na miejscu czynności poskutkowały wydaniem przez RPD 15 rekomendacji mających na celu zabezpieczenie praw i dobra dzieci.

Formy przemocy psychicznej wobec wychowanków placówki opiekuńczowychowawczej

Problem: Podczas spotkania edukacyjnego z Rzecznikiem grupa dzieci zgłosiła złe traktowanie ze strony wychowawców placówki opiekuńczowychowawczej. Dzieci mówiły, że wychowawcy wyśmiewają adoptowane dzieci, przymuszają je do kultywowania obrzędów religijnych, odejmują kieszonkowe za to, że ktoś płacze, a także zwracają się do dzieci w sposób lekceważący i poniżający.

Co zrobiliśmy: Przedstawiciele Biura RPD w celu rozpoznania zgłoszonych przez dzieci problemów przeprowadzili badanie sprawy na miejscu. Działania

opierały się na sprawdzeniu warunków bytowych, weryfikacji dokumentacji, a także na rozmowach z dziećmi i pracownikami placówki.

Efekt: Podjęte na miejscu czynności wyjaśniające uprawdopodobniły występujące w placówce nieprawidłowości. Ponadto ujawniono problem znacznego niedoboru kadrowego placówki, zbyt małego metrażu pomieszczeń względem liczby przebywających tam dzieci, a także nieuporządkowania dokumentacji, co niosło za sobą ryzyko podejmowania przez pracowników w tych samych sytuacjach odmiennych procedur postępowania. Dyrektorowi placówki wydano rekomendacje, których podjęcie w skuteczny sposób zabezpieczy prawa i dobro dzieci.

14. Zespoły eksperckie przy Rzeczniku Praw Dziecka

14.1 Zespół do spraw badań na temat realizacji praw dziecka w Polsce

Zarządzeniem nr 51 z 25 czerwca 2024 r. Rzecznik powołał Zespół do spraw badań na temat realizacji praw dziecka w Polsce.

Zespół składał się z ekspertek z obszaru socjologii, psychologii i pedagogiki.

Celem działania zespołu było przeprowadzanie eksperckich konsultacji narzędzi badawczych oraz raportu badawczego dotyczącego realizacji praw dziecka w Polsce przygotowanego przez Biuro RPD.

Do zadań zespołu należało:

1) zebranie uwag i rekomendacji do narzędzi badawczych pod względem wiedzy eksperckiej w szczególności z zakresu: metodologii badań z nastolatkami, praw dziecka, psychologii rozwojowej, problematyki dorastania i kształtowania się tożsamości młodzieży, klimatu oraz kultury szkoły,

2) zebranie uwag i rekomendacji do raportu z badań pod względem wiedzy eksperckiej w szczególności z zakresu: metodologii badań z nastolatkami, praw dziecka, psychologii rozwojowej, problematyki dorastania i kształtowania się tożsamości młodzieży, klimatu oraz kultury szkoły.

W 2025 r. odbyły się dwa posiedzenia zespołu, podczas których szczegółowo omówiono założenia koncepcyjne raportu i przedstawiono wyniki przeprowadzonych badań. Członkinie zespołu prowadziły dyskusje dotyczące zarówno oceny merytorycznej zgromadzonych danych, jak i ich interpretacji w świetle wiedzy eksperckiej z zakresu nauk społecznych i praw dziecka.

Istotnym elementem prac zespołu było zebranie uwag i rekomendacji dotyczących raportu badawczego oraz zawartych w nim wniosków i rekomendacji. W trakcie prac zwracano szczególną uwagę na ich praktyczne zastosowanie.

Działalność zespołu zakończyła się 20 listopada 2025 r., wraz z publikacją raportu z badań pt. „Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce".

14.2 Zespół do spraw etyki badań społecznych z udziałem dzieci w Polsce

Zarządzeniem nr 69 z 25 lipca 2024 r. Rzecznik powołał Zespół do spraw etyki badań społecznych z udziałem dzieci w Polsce.

W skład zespołu wchodzą eksperci reprezentujący różne dziedziny nauk społecznych oraz instytucje zajmujące się badaniami i edukacją, w tym m.in.: przedstawiciele Instytutu Badań Edukacyjnych, Ministerstwa Edukacji Narodowej, środowiska naukowego oraz Zespołu Badawczego Biura Rzecznika Praw Dziecka. W pracach zespołu uczestniczą również przedstawiciele Rady Dzieci i Młodzieży przy RPD, co umożliwia uwzględnianie perspektywy młodych osób w procesie wypracowywania różnego rodzaju rozwiązań.

Do zadań zespołu należy:

1) analiza prawna udziału dzieci w badaniach społecznych,

2) analiza kodeksów etycznych i dokumentów przedstawiających zbiory dobrych praktyk, dotyczących badań społecznych z udziałem dzieci, obowiązujących w różnych instytucjach w Polsce oraz za granicą,

3) przygotowanie wzorów dokumentów potrzebnych do realizacji badań społecznych z udziałem dzieci, w szczególności formularzy zgód na udział w badaniach,

4) przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych przeznaczonych dla osób realizujących badania z udziałem dzieci, dla rodziców oraz dla dzieci,

5) ścisła współpraca z Radą Dzieci i Młodzieży przy RPD.

W 2025 r. zespół kontynuował prace nad opracowaniem standardów etycznych dotyczących badań społecznych z udziałem dzieci. W ciągu roku odbyło się pięć posiedzeń zespołu, podczas których jego członkinie i członkowie – pracujący w ramach grup roboczych – przedstawiali wyniki prowadzonych analiz, przeglądy literatury naukowej i propozycje rozwiązań dotyczących standardów prowadzenia badań z udziałem dzieci. W toku prac analizowano zarówno polskie regulacje prawne i dokumenty etyczne, jak i rozwiązania stosowane w instytucjach badawczych za granicą.

Na podstawie zgromadzonych materiałów i przeprowadzonych dyskusji został opracowany konspekt publikacji poświęconej standardom etycznym badań społecznych z udziałem dzieci. Publikacja ta będzie zawierała

szczegółowy opis zasad prowadzenia badań z poszanowaniem praw dziecka, w tym zagadnień związanych z dobrowolnością udziału w badaniach, ochroną prywatności i bezpieczeństwa uczestników oraz dostosowaniem narzędzi badawczych do wieku i możliwości poznawczych dzieci.

Seminarium naukowe poświęcone etyce badań z udziałem dzieci

Istotnym elementem prac zespołu było seminarium naukowe poświęcone etyce badań społecznych z udziałem dzieci, które odbyło się 3 października 2025 r. w Warszawie. Wydarzenie zgromadziło ekspertów z obszaru nauk społecznych, w tym pedagogiki, socjologii, psychologii i antropologii, a także przedstawicieli instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych realizujących badania z udziałem dzieci.

Podczas seminarium członkowie zespołu przedstawili efekty dotychczasowych prac i wstępne założenia przygotowywanych standardów etycznych. Po części wykładowej odbyły się dyskusje tematyczne moderowane przez członków zespołu, które stanowiły przestrzeń do wymiany doświadczeń oraz konsultacji wyzwań, z jakimi spotykają się badacze prowadzący badania z udziałem dzieci. Wnioski ze spotkania zostaną wykorzystane w dalszych pracach nad standardami etycznymi służącymi ochronie praw dziecka w procesie badawczym.

Sprawozdanie[346] z seminarium zostało opublikowane w czasopiśmie naukowym „Psychologia Wychowawcza".

14.3 Zespół do spraw partycypacji dzieci i młodzieży w Polsce

Na podstawie zarządzenia nr 5/2026 z 11 lutego 2026 r., zmieniającego zarządzenie nr 87/2024 r. z 26 sierpnia 2024 r. przy Biurze RPD funkcjonuje, we współpracy ze Stowarzyszeniem Polski Komitet Narodowy UNICEF, Zespół do spraw partycypacji dzieci i młodzieży w Polsce.

346 Michel, M., Makaruk, K., Drabarek, K. (2025). Sprawozdanie z seminarium naukowego dotyczącego badań społecznych z udziałem dzieci. Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Warszawa, 3 października 2025 r. Psychologia Wychowawcza, 74(32), 158–162. https://doi.org/10.71358/pw.2742, dostęp: 16.03.2026 r.

Zespół tworzą osoby reprezentujące różne dziedziny wiedzy i zainteresowań. To profesjonaliści z zakresu pedagogiki, psychologii, prawa, socjologii oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, a także młodzieżowi liderzy i aktywiści.

Do zadań zespołu należy:

1) analiza prawna przepisów prawa krajowego i międzynarodowego, dotyczących partycypacji dzieci oraz młodzieży (identyfikacja istniejących regulacji, luk prawnych i rekomendacji zmian legislacyjnych),

2) przegląd literatury krajowej i międzynarodowej dotyczącej tematu partycypacji dzieci i młodzieży, w tym zidentyfikowanie dobrych praktyk w tym zakresie,

3) opracowanie rozwiązań zapewniających ochronę dobra dziecka i bezpieczny udział dzieci i młodzieży w procesie partycypacyjnym, w tym narzędzi wspierających tworzenie środowiska sprzyjającego partycypacji dzieci i młodzieży w Polsce,

4) podejmowanie i promowanie działań mających na celu rozwijanie oraz wpieranie partycypacji dzieci i młodzieży w różnych obszarach ich życia na szczeblu ogólnokrajowym i lokalnym,

5) przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych przeznaczonych dla różnych grup odbiorców: dzieci, młodzieży, rodziców, osób pracujących z dziećmi oraz dorosłych zaangażowanych w procesy decyzyjne dotyczące dzieci i młodzieży,

6) opracowanie mechanizmów monitoringu i ewaluacji partycypacji dzieci i młodzieży.

W 2025 r. zespół prowadził intensywne prace nad przygotowaniem narodowej Strategii na rzecz partycypacji dzieci i młodzieży – dokumentu wyznaczającego kierunki działań państwa w zakresie zwiększania udziału młodych osób w życiu publicznym. W ramach tych prac analizowano krajowe i międzynarodowe regulacje prawne dotyczące partycypacji dzieci i młodzieży, identyfikowano dobre praktyki w tym obszarze oraz opracowywano propozycje rozwiązań wspierających rozwój partycypacji młodych osób w Polsce.

Istotnym elementem prac zespołu były konsultacje z osobami młodymi, które pozwoliły na uwzględnienie doświadczeń oraz oczekiwań młodego pokolenia w procesie tworzenia dokumentu o charakterze systemowym. Szczegółowy opis działań zespołu związanych z przygotowaniem Strategii przedstawiono w rozdziale 3.1.6 Strategia na rzecz partycypacji dzieci i młodzieży.

14.4 Zespół do spraw ochrony dzieci z niepełnosprawnościami przed przemocą

Zarządzeniem nr 111 z 16 grudnia 2024 r. Rzecznik powołał Zespół do spraw ochrony dzieci z niepełnosprawnościami przed przemocą.

Zespół składa się z ekspertów reprezentujących różne dziedziny, jak pedagogika, psychologia, medycyna i prawo. Skupia również aktywistów na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W skład zespołu wchodzą przedstawiciele Rady Dzieci i Młodzieży przy Rzeczniku Praw Dziecka.

Celem działania zespołu jest wypracowanie standardów ochrony dzieci z niepełnosprawnościami przed przemocą, w tym przemocą edukacyjną i terapeutyczną w Polsce.

Do zadań zespołu należy:

1) współpraca z Zespołem Badawczym w zakresie zjawiska przemocy, w tym przemocy edukacyjnej i terapeutycznej wobec dzieci z niepełnosprawnościami w Polsce,

2) analiza standardów i dokumentów chroniących dzieci z niepełnosprawnościami przed przemocą oraz zbiorów dobrych praktyk obowiązujących w różnych instytucjach w Polsce i za granicą,

3) opracowanie ocen i wniosków zmierzających do zapewnienia skutecznej ochrony praw dzieci z niepełnosprawnościami przed, przemocą,

4) przygotowanie wydarzeń, kampanii i materiałów informacyjno-edukacyjnych przeznaczonych dla placówek edukacyjnych i terapeutycznych oraz rodziców na temat specyfiki ukrytej przemocy wobec dzieci z niepełnosprawnościami oraz zalecanych rozwiązań,

5) ścisła współpraca z Radą Dzieci i Młodzieży przy RPD.

W 2025 r. zespół prowadził prace nad opracowaniem standardów ochrony dzieci z niepełnosprawnościami przed przemocą, koncentrując się na identyfikacji obszarów szczególnego ryzyka oraz wypracowaniu rekomendacji o charakterze systemowym. W ciągu roku odbyły się kolejne posiedzenia zespołu, podczas których omawiano zarówno zagadnienia przemocy fizycznej i psychicznej, jak i mniej widoczne formy przemocy edukacyjnej oraz terapeutycznej.

Prawo do komunikacji jako warunek ochrony przed przemocą

Szczególną uwagę poświęcono problematyce prawa do komunikacji jako jednego z kluczowych praw dzieci z niepełnosprawnościami. Analizowano sytuację dzieci głuchych i dzieci z poważnymi trudnościami komunikacyjnymi, podkreślając, że komunikacja w języku i systemie, który dziecko rozumie, stanowi warunek realizacji jego podmiotowości oraz skutecznej ochrony przed przemocą. Wskazano, że wspomagające i alternatywne metody komunikacji (AAC) nie mogą być traktowane jako forma terapii, lecz jako podstawowe narzędzie porozumiewania się.

Przemoc rówieśnicza wobec dzieci z niepełnosprawnościami

W trakcie prac zespołu analizowano także zjawisko przemocy rówieśniczej wobec dzieci z niepełnosprawnościami, w tym problem tzw. drugiego życia klasy, do którego osoby dorosłe często nie mają dostępu. Podkreślono znaczenie uwzględniania głosu młodych osób w procesie diagnozowania zjawiska i tworzenia skutecznych mechanizmów przeciwdziałania przemocy. Zwrócono również uwagę na nadopiekuńczość jako potencjalną, często niedostrzeganą formę przemocy wobec dzieci z niepełnosprawnościami.

Wyzwania edukacji włączającej

W obszarze prac zespołu znalazły się ponadto zagadnienia związane z planowaną reformą edukacji włączającej, w tym oceną funkcjonowania uczniów w oparciu o Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF), a także problem zbyt krótkiego okresu obowiązywania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Zespół wskazał potrzebę formułowania orzeczeń w sposób jasny i zrozumiały oraz rozważenia wydłużenia ich obowiązywania do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Sytuacja dzieci z głęboką niepełnosprawnością

Podjęto również analizę sytuacji dzieci z głęboką niepełnosprawnością, które obecnie nie posiadają statusu ucznia, lecz wychowanka, co może ograniczać ich dostęp do określonych form wsparcia, w tym organizacji dowozu

do placówek edukacyjnych. Wskazano na konieczność przeanalizowania obowiązujących rozwiązań prawnych pod kątem zapewnienia tym dzieciom pełniejszej ochrony oraz równego traktowania.

15. Działalność w zakresie upowszechniania praw dziecka oraz metod ich ochrony

Rzecznik, na podstawie art. 3 ust. 5 ustawy o RPD, jest zobowiązany do upowszechniania praw dziecka i metod ich ochrony. Realizując to ustawowe zadanie Rzecznik podejmuje wiele działań mających na celu szerzenie wiedzy o prawach dziecka w społeczeństwie. Jednym z kluczowych obszarów jego działalności jest upowszechnianie tych praw poprzez edukację, kampanie informacyjne oraz współpracę z różnymi podmiotami, w szczególności jednostkami systemu oświaty, organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi, podmiotami ochrony zdrowia, środowiskiem naukowym i mediami. Celem jest nie tylko zapewnienie dzieciom ochrony przed naruszeniami ich praw, ale także budowanie świadomości społecznej.

W 2025 r. kontynuowano cykl webinarów Rzecznika, który jest realizowany od początku obecnej kadencji RPD i stanowi stały element działań edukacyjnych. W 2025 r. zrealizowano 11 spotkań online, obejmujących szerokie spektrum zagadnień – od bezpieczeństwa dzieci w internecie, przez przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej i domowej, funkcjonowanie pieczy zastępczej, sytuację dzieci z doświadczeniem migracji, problem bezdomności młodych osób i problem uzależnień (w tym od substancji psychoaktywnych i nowych technologii), po prawo do zdrowego żywienia, zapewnienie dostępności usług i przestrzeni dla dzieci z niepełnosprawnościami oraz stan realizacji praw dziecka w Polsce.

Webinary miały charakter ekspercki i interdyscyplinarny – łączyły perspektywę prawną, psychologiczną, pedagogiczną i społeczną. Stanowiły przestrzeń do prezentowania wyników badań Biura RPD, omawiania wyzwań systemowych oraz upowszechniania praktycznych rozwiązań dla rodziców, nauczycieli i specjalistów pracujących z dziećmi.

W 2025 r. RPD podejmował wiele działań, których celem było promowanie praw dziecka i wzmacnianie obecności młodych osób w debacie publicznej. Do kluczowych inicjatyw należały: Kongres Dzieci i Młodzieży, konferencja poświęcona prezentacji raportu „Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce", konferencja inaugurująca raport „Więcej szacunku dla młodego wizerunku", a także spotkania dotyczące sytuacji dzieci w żałobie oraz dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa. Wydarzenia te tworzyły przestrzeń do merytorycznej dyskusji z udziałem ekspertów, przedstawicieli instytucji publicznych i organizacji społecznych oraz osób młodych. Koncentrowały się na analizie deficytów systemowych i możliwych kierunkach działań na rzecz skutecznej ochrony praw dzieci.

Współpraca z podmiotami zewnętrznymi stanowiła istotny element realizacji działań w 2025 r. Rzecznik współdziałał z organizacjami pozarządowymi, środowiskiem naukowym, instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz partnerami społecznymi. Przedstawiciele Biura RPD brali udział w licznych wydarzeniach ogólnopolskich i regionalnych.

Rzecznik przyznawał też Odznakę Honorową za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka, którym wyróżniane są osoby i instytucje szczególnie przyczyniające się do ochrony praw dzieci. Ponadto Rzecznik udzielał patronatu wydarzeniom podnoszącym wiedzę na temat prawa dziecka.

W 2025 r. Biuro RPD było otwarte dla młodych osób. Organizowane były liczne wycieczki, w ramach których dzieci miały okazję zwiedzić Biuro RPD, nierzadko osobiście porozmawiać z Rzecznikiem, co umożliwiało im zapoznanie się z pracą urzędu i poszerzenie wiedzy na temat przysługujących im praw.

15.1 Kampania „Więcej szacunku dla młodego wizerunku”

W dobie rosnącej popularności mediów społecznościowych i szerokiego dostępu do technologii cyfrowych ochrona wizerunku młodych osób stała się kwestią o kluczowym znaczeniu. Wyzwaniem jest wykorzystywanie wizerunku młodych osób przez rodziców (sharenting) oraz nadmierne i często nieuprawnione – wykraczające poza udzieloną przez rodziców lub opiekunów zgodę – wykorzystywanie wizerunku dzieci i nastolatków przez placówki zajmujące się opieką nad nimi (szkoły, świetlice, biblioteki, itp.).

Rzecznik, dostrzegając problem, w 2024 r. przygotował i realizował kampanię społeczno-edukacyjną na temat ochrony wizerunku małoletnich w sieci. Jej celem było podkreślenie fundamentalnego znaczenia ochrony wizerunku młodych osób w internecie – w trosce o ich bezpieczeństwo, prywatność oraz działania w duchu poszanowania ich praw. Pierwsza odsłona kampanii została skierowana do społeczności szkół podstawowych w całym kraju: uczniów, grona pedagogicznego, rodziców i opiekunów.

W 2025 r. kampania „Więcej szacunku dla młodego wizerunku" była kontynuowana i rozwijana jako element systemowych działań RPD na rzecz ochrony prywatności i podmiotowości dzieci w przestrzeni cyfrowej. Działania koncentrowały się przede wszystkim na dalszym upowszechnianiu materiałów edukacyjnych oraz wzmacnianiu obecności kampanii w środowisku oświatowym i eksperckim.

Upowszechnianie kampanii w szkołach i instytucjach lokalnych

Do wszystkich kuratoriów oświaty w Polsce skierowano pisma z prośbą o wsparcie promocji kampanii wśród szkół. Celem było dotarcie z materiałami do jak najszerszego grona placówek oraz zachęcenie ich do podejmowania analizy i weryfikacji zasad dotyczących publikowania wizerunku uczniów.

Materiały kampanii – broszury, scenariusze zajęć, plakaty oraz treści edukacyjne – były także przekazywane na życzenie bibliotek, domów kultury i przedszkoli. Dzięki temu kampania objęła nie tylko szkoły podstawowe, lecz również inne instytucje pracujące z dziećmi i młodzieżą. Materiały znajdują się na stronie brpd.gov.pl i są dostępne dla wszystkich zainteresowanych.

W 2025 r. opublikowany został raport z badań „Więcej szacunku dla młodego wizerunku". Prezentował on wyniki dotyczące postaw dorosłych oraz doświadczeń młodych osób w zakresie publikowania ich wizerunku w internecie. Raport stanowił merytoryczne zaplecze kampanii i punkt wyjścia do dalszej debaty publicznej. Szczegółowy opis badania przedstawiono w rozdziale 12.1.2 Badanie na temat ochrony wizerunku dzieci w sieci.

Obecność kampanii w debacie eksperckiej i publicznej

Kampania była szeroko prezentowana podczas ogólnopolskich konferencji i wydarzeń, co pozwoliło dotrzeć do wielu środowisk, w tym m.in. nauczycieli, przedstawicieli administracji publicznej, służb i organizacji pozarządowych.

W 2025 r. działania promujące kampanię obejmowały m.in.:

- 28 maja – wystąpienie podczas konferencji „Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w szkole, przestrzeni publicznej i cyberprzestrzeni" organizowanej przez Kuratorium Oświaty w Łodzi (prezentacja działań RPD w zakresie ochrony praw i wizerunku dziecka w cyberprzestrzeni),

- 29 maja – udział w debacie „Więcej szacunku dla młodego wizerunku" podczas I Gliwickiego Forum Rodzicielstwa Zastępczego,

- 17 września – prezentację działań Rzecznika na rzecz podmiotowości młodych w sieci podczas Śląskiego Kongresu Oświaty w Katowicach,

- 18 września – udział w III Śląskim Seminarium „Podmiot policyjnych działań i prawa człowieka w cyfrowej rzeczywistości" w Raciborzu (prezentacja dotycząca prawa dzieci do prywatności),

- 7 listopada – wystąpienie podczas konferencji „Dziecko ma głos. Jak chronić prawa dziecka i przeciwdziałać przemocy domowej" organizowanej przez Fundację Pro-Fil w Rzeszowie.

Zwieńczeniem działań w ramach kampanii w 2025 r. była konferencja zorganizowana przez RPD 11 grudnia 2025 r. w Centrum Konferencyjnym PAP w Warszawie, poświęcona ochronie wizerunku dzieci i młodzieży w internecie oraz podsumowaniu dotychczasowych działań kampanii. Spotkanie miało charakter ekspercki i edukacyjny – stanowiło przestrzeń do zaprezentowania wyników badań, wymiany doświadczeń oraz rozmowy o odpowiedzialności dorosłych za cyfrową obecność młodych osób.

Działania realizowane w 2025 r. wzmocniły edukacyjny i systemowy charakter kampanii, utrwalając jej obecność w środowisku oświatowym i eksperckim oraz budując długofalową zmianę postaw wobec ochrony wizerunku dzieci w Polsce.

15.2 Patronaty honorowe

Rzecznik w ramach swojej działalności obejmuje patronatem honorowym przedsięwzięcia, których cele są zgodne z ustawowymi zadaniami RPD. Patronatem mogą zostać objęte inicjatywy realizowane przez osoby prawne, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Patronat honorowy mogą otrzymać inicjatywy o charakterze edukacyjnym, społecznym, kulturalnym i sportowym, które mają na celu promowanie praw dziecka, zwiększanie świadomości społecznej na temat ich ochrony oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży. Mogą to być m.in. konferencje, seminaria, kampanie społeczne, konkursy, festiwale, warsztaty czy programy edukacyjne.

Szczególne znaczenie mają przedsięwzięcia skierowane do dzieci i nastolatków, które kształtują ich wiedzę o prawach dziecka, wzmacniają ich aktywność społeczną, włączają w dyskurs publiczny i rozwijają umiejętności obywatelskie. W ramach patronatów przyznanych w 2025 r. Rzecznik wspierał także działania promujące zdrowie fizyczne i psychiczne dzieci, przeciwdziałające przemocy, wykluczeniu społecznemu oraz wszelkim formom dyskryminacji.

W 2025 r. **Rzecznik Praw Dziecka przyznał patronat honorowy 201 inicjatywom.** Poniżej znajdują się opisy wybranych projektów. Pełna lista patronatów honorowych RPD jest załącznikiem do sprawozdania.

Kampania P(O)KAŻ SERCE

Kampania na rzecz budowania świadomości społecznej dotyczącej nowotworów dziecięcych i ich wczesnej wykrywalności, której organizatorem jest Klinika Onkologii i Chirurgii Onkologicznej Dzieci i Młodzieży Instytutu Matki i Dziecka.

Digital Youth Forum 2025

Wydarzenie poświęcone edukacji w zakresie pozytywnego, kreatywnego i bezpiecznego korzystania z internetu, skierowane do uczennic i uczniów szkół ponadpodstawowych.

Biennale Sztuki dla Dzieci

Dwuletni projekt poświęcony sztuce dla dziecka w ujęciu interdyscyplinarnym. Projektem towarzyszącym działaniom artystycznym jest Obserwatorium Sztuki dla Dziecka – spotkanie merytoryczne dla osób zajmujących się sztuką dla dziecka.

Model European Parliament

Edukacyjna symulacja obrad Parlamentu Europejskiego dla młodzieży (16–19 lat), Uczestnicy wcielają się w role europosłów, tworząc rezolucje, pracując w komisjach i biorąc udział w zgromadzeniach plenarnych. Sesje odbywają się na szczeblu krajowym i międzynarodowym.

Konferencja „Dom, który leczy – system i wsparcie rodzin zastępczych"

Inicjatywa skupiająca się na wzmocnieniu roli rodzinnej pieczy zastępczej jako środowiska terapeutycznego dla dzieci. Wydarzenie adresowane w szczególności do decydentów, ekspertów, organizacji społecznych i rodzin zastępczych.

X Mistrzostwa Świata Dzieci z Domów Dziecka w Piłce Nożnej

Największy na świecie turniej dla wychowanków pieczy zastępczej, którego pomysłodawcą i organizatorem jest Polska. To nie tylko sportowe zmagania, ale również tworzona przez dzieci z całego świata atmosfera przyjaźni, radości i jedności bez podziałów.

Kampania społeczna „Mocne strony wzmacniać, słabe chronić"

Inicjatywa promująca podmiotowe podejście do osób w spektrum autyzmu. Kampania przełamuje stereotypy, skupiając się na pasjach i talentach osób, a nie na ich deficytach.

„Adwokatura przeciwko przemocy"

Ogólnopolska kampania edukacyjna skierowana do uczniów klas VII–VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych. Adwokaci i aplikanci przeprowadzają praktyczne zajęcia na temat rozpoznawania przemocy domowej, rówieśniczej i seksualnej oraz uczą, jak reagować i szukać pomocy.

15.3 Odznaka Honorowa za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka

Odznaka Honorowa za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka została ustanowiona rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 15 lutego 2013 r.[347]. Jest zaszczytnym honorowym wyróżnieniem i może być nadawana obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej, obywatelom państw obcych, organizacjom lub instytucjom mającym siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub za granicą, za szczególne osiągnięcia w dziedzinie ochrony praw dziecka.

Wręczana przez Rzecznika podkreśla znaczenie pracy tych, którzy każdego dnia przyczyniają się do budowania bezpieczniejszego, bardziej przyjaznego świata dla młodych ludzi i stają na straży ich dobra, niosąc pomoc i wsparcie.

Decyzją Rzecznika, na podstawie Zarządzenia nr 44 Rzecznika Praw Dziecka z 1 czerwca 2024 r., członkowie Rady Dzieci i Młodzieży biorą udział w opiniowaniu wniosków o nadanie Odznaki Honorowej.

W 2025 r. Odznakę Honorową za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka otrzymali:

prof. Anna Dobrzańska – pediatra, wieloletnia kierownik Kliniki Neonatologii, Patologii i Intensywnej Terapii Noworodka Instytutu „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka" w Warszawie oraz członkini Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia. Prekursorka tworzenia w szpitalach dziecięcych stref przyjaznych rodzicom. Jako przewodnicząca Rady Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski oraz prezes Fundacji „Inne Spojrzenie" przez wiele lat działała na rzecz dzieci z niepełnosprawnościami.

Maria Pielas – była dyrektor Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 128 im. Jana Brzechwy w Łodzi, wieloletnia działaczka na rzecz edukacji i integracji dzieci z niepełnosprawnościami. Organizatorka zajęć terapeutycznych, artystycznych i sportowych oraz inicjatorka projektów skierowanych do młodzieży z niepełnosprawnościami.

Ewa Warszewska – pedagog specjalna i wieloletnia dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 10 w Warszawie – szkoły i przedszkola specjalnego zajmujących się edukacją i terapią dzieci oraz młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną współwystępującą z autyzmem.

Ilona Dranka – nauczycielka oraz założycielka Klubu Wolontariusza w Szkole Podstawowej nr 12 w Jaśle. Jej działania od lat koncentrują się na budowaniu

[347] Dz. U. z 2013 r. poz. 333.

wśród uczniów postaw obywatelskich i wrażliwości społecznej. Wraz ze szkolnymi wolontariuszami zrealizowała kilkaset akcji charytatywnych na rzecz lokalnej społeczności, w szczególności potrzebujących dzieci, młodzieży i osób starszych.

Mariusz Biniewski – Lubuski Kurator Oświaty, były dyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Gorzowie Wielkopolskim, nauczyciel dyplomowany języka polskiego, filozofii i etyki z 25-letnim stażem. Edukator i szkoleniowiec, zaangażowany w promowanie idei budowania świadomości obywatelskiej, samostanowienia oraz partycypacji dzieci i młodzieży w życiu publicznym.

Fundacja Ocalenie – organizacja pozarządowa, która od 25 lat wspiera osoby z doświadczeniem migracji, w tym uchodźstwa, w budowaniu bezpiecznego życia w Polsce. Prowadzi działania na rzecz dzieci i młodzieży, umożliwiające im rozwój i dostęp do edukacji na równych zasadach z rówieśnikami. Organizacja prowadzi m.in. świetlice, program tutorsko-stypendialny oraz zapewnia pomoc rzeczową, medyczną, psychologiczną i psychiatryczną, obejmując wsparciem integracyjnym całe rodziny.

Krakowski Szkolny Ośrodek Sportowy im. Szarych Szeregów – placówka wychowania pozaszkolnego działająca od 1965 r., której misją jest wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez sport i aktywność fizyczną. Ośrodek promuje zdrowy styl życia i zasady fair play, kształtując u młodych osób nawyk aktywnego wypoczynku oraz dbania o zdrowie fizyczne i psychiczne.

15.4 Webinary Rzecznika Praw Dziecka

W 2025 r. Rzecznik Praw Dziecka kontynuował cykl webinarów edukacyjnych zapoczątkowany w 2024 r., skierowany do rodziców, opiekunów, nauczycieli oraz specjalistów pracujących z dziećmi i młodzieżą. Celem spotkań było zwiększanie świadomości dorosłych na temat wyzwań, z jakimi mierzą się najmłodsi, a także upowszechnianie wiedzy o prawach dziecka i skutecznych formach wsparcia.

Webinary stanowiły platformę do aktualnych badań i analiz, omawiania obowiązujących regulacji prawnych oraz identyfikowania wyzwań systemowych wymagających dalszych działań. Spotkania miały charakter ekspercki i edukacyjny – łączyły perspektywę prawną, psychologiczną i społeczną, a także doświadczenia praktyków pracujących na co dzień z dziećmi i młodzieżą. Istotnym elementem była możliwość zadawania pytań oraz wymiany

doświadczeń, co sprzyjało pogłębionej refleksji nad skutecznością podejmowanych działań. Webinary dostępne są na oficjalnym kanale YouTube Rzecznika.

Webinary RPD zrealizowane w 2025 r.:

1) **„Młodzi w sieci. Zagrożenia, wyzwania, wsparcie" (11 lutego 2025 r.)**

Webinar zorganizowany z okazji Dnia Bezpiecznego Internetu poświęcony był zagrożeniom, z jakimi dzieci i młodzież spotykają się w środowisku cyfrowym. Omówiono najważniejsze ryzyka związane z aktywnością młodych osób w sieci, w tym: cyberprzemoc, wykorzystanie seksualne, uzależnienia behawioralne, kontakt z niebezpiecznymi treściami oraz zagrożenia związane z naruszeniem prywatności i kradzieżą danych.

Przedstawiono wybrane wyniki badania Rzecznika dotyczące postrzegania zagrożeń przez młodzież. Eksperci zaprezentowali praktyczne wskazówki dotyczące rozmowy z dziećmi o bezpieczeństwie online, budowania higieny cyfrowej oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych.

2) **„Piecza zastępcza w Polsce. Jak usprawnić system i wspierać rodziny zastępcze" (19 marca 2025 r.)**

Webinar poświęcony był funkcjonowaniu systemu pieczy zastępczej w Polsce i wyzwaniom związanym z jego rozwojem. Omówiono obowiązujące rozwiązania prawne, ze szczególnym uwzględnieniem priorytetowej roli rodzinnych form pieczy zastępczej. Zwrócono uwagę na niepokojący wzrost liczby dzieci w pieczy instytucjonalnej i malejącą liczbę rodzin zastępczych.

Podczas spotkania analizowano potrzebę dalszych reform systemowych, w tym wzmocnienia wsparcia dla rodzin zastępczych, poprawy współpracy międzyinstytucjonalnej oraz procesu deinstytucjonalizacji.

3) **„Dziecko w centrum pomocy. Jak skutecznie reagować na przemoc wobec dzieci?" (30 kwietnia 2025 r.)**

Webinar zorganizowany z okazji Światowego Dnia Sprzeciwu wobec Bicia Dzieci poświęcony był problematyce przemocy wobec dzieci oraz mechanizmom skutecznego reagowania. Omówiono obowiązujące regulacje prawne, w tym procedurę „Niebieskie Karty", ze szczególnym uwzględnieniem roli dziecka jako osoby doznającej przemocy, także w sytuacji bycia jej świadkiem.

Przedstawiono przebieg procedury od momentu zgłoszenia podejrzenia przemocy, zakres obowiązków poszczególnych służb i instytucji oraz możliwości zabezpieczenia dziecka w sytuacji zagrożenia. Omówiono też sygnały mogące świadczyć o krzywdzeniu dziecka oraz konsekwencje psychiczne i emocjonalne przemocy.

4) **„Usłyszeć dziecko. Rola telefonów zaufania w systemie wsparcia młodych osób" (14 maja 2025 r.)**

Webinar był poświęcony roli telefonów zaufania w systemie wsparcia dzieci i młodzieży. Omówiono funkcjonowanie linii jako formy pierwszej pomocy psychologicznej oraz najczęstsze problemy zgłaszane przez młode osoby, w tym kryzysy emocjonalne, przemoc, samotność, myśli samobójcze i zachowania autoagresywne.

Podczas spotkania przedstawiono znaczenie anonimowości, zaufania i bezpieczeństwa w kontakcie z dzieckiem, rolę konsultantów oraz kompetencje niezbędne w udzielaniu wsparcia w sytuacjach kryzysowych. Zwrócono uwagę na konieczność wczesnego rozpoznawania sygnałów pogorszenia stanu psychicznego oraz na funkcję telefonów zaufania jako pierwszego i dostępnego ogniwa systemu pomocy.

Webinar został zorganizowany w związku z obchodami Międzynarodowego Dnia Telefonów Zaufania dla Dzieci i Młodzieży.

5) **„Dzieci w drodze. Sytuacja dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa w Polsce" (24 czerwca 2025 r.)**

Webinar był poświęcony sytuacji dzieci cudzoziemskich, w szczególności małoletnich bez opieki, przybywających do Polski w wyniku konfliktów zbrojnych i migracji przymusowej. Omówiono skalę zjawiska w oparciu o dostępne dane krajowe i międzynarodowe, zwracając uwagę na problem braku spójnego systemu gromadzenia informacji o tej grupie dzieci.

Przedstawiono najważniejsze wyzwania systemowe i prawne, w tym trudności w zapewnieniu małoletnim cudzoziemcom odpowiedniej pieczy zastępczej oraz skutecznej reprezentacji prawnej. Omówiono postulaty zmian legislacyjnych oraz potrzebę wzmocnienia współpracy międzyinstytucjonalnej. Zwrócono uwagę na kwestie integracji, wsparcia psychologicznego i edukacyjnego oraz codzienne funkcjonowanie dzieci z doświadczeniem uchodźstwa w Polsce.

6) **„Bezdomność zaczyna się w dzieciństwie. Diagnoza i rozwiązywanie problemu bezdomności młodzieży i młodych dorosłych" (31 lipca 2025 r.)**

Webinar był poświęcony problemowi bezdomności wśród młodzieży i młodych dorosłych oraz analizie jego przyczyn w kontekście doświadczeń z okresu dzieciństwa. Przedstawiono dane dotyczące skali zjawiska w Polsce, zwracając uwagę na niedoszacowanie liczby młodych osób pozostających poza systemem wsparcia oraz na zjawisko tzw. bezdomności ukrytej.

Podczas spotkania omówiono czynniki prowadzące do kryzysu bezdomności, w tym doświadczenie przemocy, zaniedbania, pobytu w pieczy

zastępczej oraz brak stabilnego wsparcia w procesie usamodzielniania. Zwrócono uwagę na potrzebę działań profilaktycznych i wczesnej interwencji, przedstawiono przykłady rozwiązań i modeli wsparcia skierowanych do młodych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

7) „Zdrowy posiłek to prawo, nie przywilej. Jak stworzyć system żywienia zbiorowego dzieci, który wspiera rozwój i równość" (20 sierpnia 2025 r.)

Webinar był poświęcony systemowi żywienia zbiorowego dzieci w placówkach oświatowych oraz podmiotach leczniczych, w kontekście prawa dziecka do ochrony zdrowia. Omówiono znaczenie prawidłowego żywienia dla rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci, a także wpływ jakości posiłków na równość szans edukacyjnych i zdrowotnych.

Zwrócono uwagę na wyzwania związane z brakiem jednolitych standardów, niedostatecznym finansowaniem oraz nieuwzględnianiem szczególnych potrzeb żywieniowych dzieci. Przedstawiono dobre praktyki oraz rekomendacje dotyczące tworzenia systemowych rozwiązań, w tym zmian legislacyjnych i organizacyjnych, które mają zapewnić każdemu dziecku dostęp do pełnowartościowych, zbilansowanych posiłków. Omówiono rolę edukacji w kształtowaniu zdrowych nawyków żywieniowych.

8) „Gdy krzywdzi rówieśnik. Jak rozpoznać, reagować i chronić dzieci przed przemocą rówieśniczą?" (18 września 2025 r.)

Webinar był poświęcony problematyce przemocy rówieśniczej, występującej zarówno w środowisku szkolnym, jak i w przestrzeni cyfrowej oraz innych grupach społecznych, w których funkcjonują młode osoby. Omówiono mechanizmy zjawiska, w tym nierównowagę sił, powtarzalność zachowań oraz różnice między konfliktem a przemocą.

Podczas spotkania przedstawiono konsekwencje przemocy dla osób pokrzywdzonych, świadków i całej społeczności, a także dynamikę ról w grupie rówieśniczej. Zaprezentowano działania interwencyjne i profilaktyczne – od reagowania w sytuacji kryzysowej, przez pracę z osobą doświadczającą przemocy i sprawcą, po budowanie długofalowej kultury bezpieczeństwa w placówkach edukacyjnych. Zwrócono uwagę na znaczenie współpracy szkoły z rodzicami oraz wykorzystania dostępnych narzędzi prawnych i procedur szkolnych.

9) „Zrozumieć, zauważyć, zareagować. Jak chronić dzieci i młodzież przed uzależnieniami?" (29 października 2025 r.)

Webinar był poświęcony problemowi używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych oraz mechanizmom prowadzącym do uzależnienia. Omówiono czynniki ryzyka, w tym presję rówieśniczą, napięcie emocjonalne, potrzebę przynależności oraz wpływ wzorców obecnych w przestrzeni cyfrowej.

Podczas spotkania przedstawiono mechanizm uzależnienia w kontekście rozwijającego się mózgu oraz wczesne sygnały ostrzegawcze świadczące o sięganiu po substancje psychoaktywne. Zwrócono uwagę na znaczenie profilaktyki opartej na budowaniu relacji, jasnych zasadach i wzmacnianiu odporności psychicznej dzieci i młodzieży. Omówiono zasady prowadzenia rozmowy interwencyjnej, współpracy ze szkołą i specjalistami oraz ścieżki uzyskania pomocy.

10) „Prawa dziecka. Jak naprawdę wygląda ich realizacja w Polsce" (25 listopada 2025 r.)

Webinar był poświęcony realizacji postanowień Konwencji o prawach dziecka w Polsce oraz analizie aktualnej sytuacji najmłodszych. Omówiono podstawowe prawa wynikające z konwencji oraz rolę państwa i dorosłych w ich ochronie i urzeczywistnianiu w codziennym życiu dzieci.

Podczas spotkania zaprezentowano wyniki ogólnopolskiego badania „Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce", przeprowadzonego przez Biuro RPD wśród ponad 1600 nastolatków, a także ich rodziców i nauczycieli. Przedstawiono poziom wiedzy badanych na temat praw dziecka oraz ich doświadczenia w obszarach ochrony, dostępu do świadczeń i uczestnictwa. Zwrócono uwagę na potrzebę stałego monitorowania realizacji praw dziecka oraz wzmacniania kultury ich poszanowania.

11) „Dzieciństwo bez barier. Jak tworzyć dostępność dla dzieci z niepełnosprawnościami?" (3 grudnia 2025 r.)

Webinar zorganizowany z okazji Międzynarodowego Dnia Osób z Niepełnosprawnościami poświęcony był zagadnieniu dostępności w kontekście praw dzieci z niepełnosprawnościami. Omówiono bariery architektoniczne, komunikacyjne i cyfrowe, które ograniczają samodzielność i uczestnictwo dzieci w życiu społecznym.

Przedstawiono obowiązki instytucji wynikające z przepisów prawa oraz praktyczne sposoby wprowadzania dostosowań odpowiadających na szczególne potrzeby dzieci. Zwrócono uwagę na znaczenie dostępności jako elementu wyrównywania szans oraz budowania środowiska, w którym przestrzeń i usługi dostosowują się do potrzeb dziecka. Omówiono także możliwości dochodzenia prawa do dostępności w przypadku napotkania barier.

15.5 Organizacja wydarzeń własnych

Rzecznik organizował również wydarzenia własne – kongresy, debaty, konferencje i spotkania eksperckie – których celem było podnoszenie świadomości społecznej na temat wyzwań związanych z ochroną praw dziecka, inicjowanie debaty publicznej oraz poszukiwanie rozwiązań wspierających bezpieczeństwo i dobrostan dzieci. W wydarzeniach tych uczestniczyli eksperci, przedstawiciele instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, środowisk naukowych, mediów oraz osoby młode, których głos stanowił ważny element prowadzonych dyskusji.

Poniżej przedstawiono wybrane przykłady inicjatyw zrealizowanych w 2025 r.

Debata „Dziecko w żałobie. Jak wspierać dzieci i nastolatki po stracie?"

9 czerwca 2025 r. w Biurze RPD odbyła się debata poświęcona sytuacji dzieci i młodzieży doświadczających żałoby po stracie bliskiej osoby. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Rzecznika przy wsparciu merytorycznym Fundacji Panda Team im. Michałka Tarachowicza i miało przede wszystkim charakter edukacyjny.

Podczas spotkania eksperci, przedstawiciele organizacji pozarządowych, decydenci oraz młode osoby wspólnie poszukiwali odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób rozmawiać z dzieckiem o śmierci i stracie oraz jak zapewnić mu odpowiednie wsparcie emocjonalne.

W trakcie dyskusji wskazywano także na konieczność wprowadzenia rozwiązań systemowych, które zwiększyłyby dostępność pomocy psychologicznej dla dzieci w żałobie, wzmocniły kompetencje kadry pedagogicznej oraz rozwijały działania edukacyjne i społeczne w tym obszarze.

Spotkanie „W drodze. Dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa"

11 czerwca 2025 r. w Biurze RPD odbyło się spotkanie poświęcone sytuacji dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa. Wydarzenie stanowiło przestrzeń do rozmowy o wyzwaniach, z jakimi mierzą się dzieci zmuszone do opuszczenia swojego kraju, oraz o sposobach budowania systemowego wsparcia dla nich i ich rodzin.

Jednym z elementów wydarzenia była projekcja odcinka serialu dokumentalnego „Migranci" pt. „Marina", przedstawiającego historię osoby zaangażowanej w pomoc dzieciom i rodzinom z doświadczeniem migracji. Po projekcji odbyła się dyskusja z udziałem ekspertów, przedstawicieli instytucji publicznych oraz środowisk społecznych.

Spotkanie stało się okazją do refleksji nad rolą instytucji publicznych, organizacji społecznych oraz całego społeczeństwa w tworzeniu środowiska opartego na solidarności, empatii i realnym wsparciu dla dzieci z doświadczeniem migracji i uchodźstwa.

Konferencja „Deklaracje a doświadczenia: jak młodzi oceniają przestrzeganie swoich praw"

23 czerwca 2025 r. w Warszawie odbyła się konferencja, podczas której zaprezentowano wyniki badań zleconych przez Rzecznika. Badania stanowiły część raportu „Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce" i były pierwszym w Polsce kompleksowym opracowaniem odnoszącym się bezpośrednio do doświadczeń dzieci i młodzieży w zakresie realizacji ich praw.

W wydarzeniu zorganizowanym przez Rzecznika wzięli udział: podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej, przedstawiciele parlamentu, kuratoriów oświaty, szkół, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, a także eksperci zajmujący się prawami dziecka oraz młode osoby.

Podczas konferencji zaprezentowano wybrane wyniki badań, które były punktem wyjścia do dyskusji na temat praktycznych aspektów realizacji praw dziecka w Polsce. Uczestnicy konferencji rozmawiali o znaczeniu rzetelnych badań dla kształtowania polityk publicznych dotyczących dzieci i młodzieży, a także o roli instytucji publicznych, szkoły i organizacji społecznych w tworzeniu środowiska sprzyjającego podmiotowemu traktowaniu młodych osób.

Seminarium naukowe „Etyka badań społecznych z udziałem dzieci"

3 października 2025 r. w Warszawie odbyło się seminarium naukowe poświęcone etyce badań społecznych z udziałem dzieci, zorganizowane przez Biuro RPD. Wydarzenie stanowiło ważny element prac Zespołu do spraw etyki badań społecznych z udziałem dzieci w Polsce, powołanego

przez Rzecznika w celu opracowania standardów etycznych prowadzenia badań z udziałem dzieci.

Seminarium zgromadziło ekspertów reprezentujących różne dziedziny nauk społecznych, w tym pedagogikę, socjologię, psychologię i antropologię, a także przedstawicieli instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych zajmujących się prowadzeniem badań społecznych z udziałem dzieci. Szczegółowy opis działań zespołu związanych z przygotowaniem seminarium przedstawiono w rozdziale 14.2 Zespół do spraw etyki badań społecznych z udziałem dzieci w Polsce.

Konferencja „Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce"

20 listopada 2025 r., w Międzynarodowym Dniu Praw Dziecka, odbyła się konferencja Rzecznika Praw Dziecka poświęcona prezentacji raportu z badań „Perspektywa (dla) dzieci i młodzieży. Stan realizacji praw dziecka w Polsce". Raport stanowi pierwsze tak kompleksowe opracowanie przedstawiające, w jaki sposób młode osoby w Polsce postrzegają swoje prawa oraz jak oceniają ich realizację w codziennym życiu – w domu, w szkole i w przestrzeni społecznej.

Podczas konferencji zaprezentowano kluczowe wyniki badań oraz wnioski dotyczące poziomu świadomości praw dziecka wśród młodych osób, ich poczucia bezpieczeństwa, relacji z dorosłymi oraz możliwości udziału w życiu społecznym i obywatelskim.

Prezentacji raportu towarzyszyły panele dyskusyjne z udziałem ekspertów, przedstawicieli instytucji publicznych oraz młodych osób.

W wydarzeniu wzięli udział m.in. przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej, parlamentu, kuratoriów oświaty, szkół, instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw dziecka. Ważną częścią konferencji był udział młodych osób, które dzieliły się swoimi doświadczeniami i opiniami dotyczącymi realizacji praw dziecka oraz partycypacji dzieci i młodzieży w życiu społecznym i obywatelskim. Wnioski płynące z badań i towarzyszącej im debaty stanowią istotny punkt odniesienia dla dalszych działań na rzecz wzmacniania praw dziecka w Polsce.

Konferencja „Więcej szacunku dla młodego wizerunku” – premiera raportu z badań

11 grudnia 2025 r. w Warszawie odbyła się konferencja RPD poświęcona prezentacji raportu z badań dotyczących ochrony wizerunku dzieci w internecie. Wydarzenie stanowiło premierę raportu „Więcej szacunku dla młodego wizerunku” i było elementem działań Rzecznika na rzecz zwiększania świadomości społecznej w zakresie bezpieczeństwa i prywatności dzieci w środowisku cyfrowym.

Prezentacji raportu towarzyszyły panele dyskusyjne z udziałem ekspertów, przedstawicieli instytucji publicznych, środowisk naukowych oraz twórców internetowych. W wydarzeniu wzięli udział także młodzi ludzie aktywni społecznie i obywatelsko, którzy dzielili się swoimi doświadczeniami związanymi z obecnością wizerunku młodych osób w przestrzeni internetowej.

Konferencja „Siła i moc pomagania – razem dla dobra każdego dziecka”

17 grudnia 2025 r. w Warszawie odbyła się konferencja „Siła i moc pomagania – razem dla dobra każdego dziecka”, zorganizowana przez Biuro RPD. Wydarzenie było skierowane do osób, które w swojej codziennej pracy wspierają dzieci – przedstawicieli instytucji publicznych, organizacji społecznych, środowisk edukacyjnych oraz ekspertów zajmujących się ochroną praw dziecka.

Celem konferencji było stworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń, prezentowania dobrych praktyk oraz wzmacniania współpracy pomiędzy środowiskami, które każdego dnia działają na rzecz rozwoju, bezpieczeństwa i dobrostanu dzieci. Gościem honorowym wydarzenia był dr Marek Michalak – RPD w latach 2008–2018.

Lekcje o prawach dziecka i zwiedzanie Biura Rzecznika Praw Dziecka

W 2025 r. działania edukacyjne prowadzone w siedzibie Biura RPD realizowane były w formie spotkań edukacyjnych połączonych ze zwiedzaniem Biura. Dzieci i młodzież z różnych regionów Polski miały możliwość bezpośredniego poznania roli Rzecznika oraz sposobu funkcjonowania instytucji stojącej na straży ich praw.

Podczas spotkań omawiane były podstawowe prawa dziecka, sposoby reagowania w sytuacjach ich naruszenia oraz instytucje i mechanizmy wsparcia dostępne dla młodych osób. Szczególną uwagę poświęcano Dziecięcemu Telefonowi Zaufania RPD 800 12 12 12 oraz czatowi 800121212.pl – młodzi uczestnicy dowiadywali się, w jakich sytuacjach mogą z nich skorzystać oraz jak wygląda rozmowa i wsparcie oferowane przez profesjonalnych konsultantów.

Wizyty w Biurze RPD stanowiły okazję do bezpośredniej rozmowy, zadawania pytań oraz budowania świadomości obywatelskiej. Dzięki nim dzieci i nastolatki mogły lepiej zrozumieć, że ich prawa mają realną ochronę instytucjonalną, a w sytuacjach trudnych nie pozostają same.

CZĘŚĆ II

Uwagi o stanie przestrzegania praw dziecka w Polsce

1. Obszar spraw rodzinnych i nieletnich

1) Ustalanie świadczeń alimentacyjnych

Problem: Przewlekłość rozpoznawania wniosków o alimenty oraz zasady ustalania świadczeń alimentacyjnych w postępowaniu rozwodowym wpływają na pogorszenie sytuacji materialnej dzieci. W wyroku rozwodowym sąd orzeka o alimentach na dziecko dopiero od daty uprawomocnienia się wyroku. Oznacza to, że dziecko nie otrzymuje alimentów za cały okres trwania postępowania rozwodowego, który często trwa wiele miesięcy. Istnieje wprawdzie możliwość ubiegania się o zabezpieczenie alimentów na czas trwania procesu, jednak kwoty przyznawane w tym trybie są zazwyczaj niższe niż te zasądzone w wyroku końcowym. W efekcie dziecko znajduje się w gorszej sytuacji niż w przypadku zwykłego postępowania alimentacyjnego, w którym świadczenie zasądzane jest od dnia wniesienia pozwu

Rekomendacja: Wprowadzenie zasady pilnego rozpatrywania wniosków o świadczenia alimentacyjne oraz praktyki badania przez sąd – z urzędu – potrzeby ustanowienia świadczeń alimentacyjnych w trybie zabezpieczenia na czas trwania postępowania rozwodowego.

2) Brak określenia uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych w sprawach rodzinnych

Problem: Obowiązujące przepisy nie regulują w wystarczający sposób uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych działających w sprawach rodzinnych. W szczególności brak jest jednoznacznych unormowań dotyczących udziału kuratora w kontaktach dziecka z rodzicem lub inną osobą bliską. Nieprecyzyjność przepisów prowadzi do rozbieżności w praktyce oraz poczucia niepewności zarówno wśród kuratorów, jak i rodzin objętych postępowaniem.

Rekomendacje: Wprowadzenie przepisów wykonawczych do ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych mające na celu doprecyzowanie uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych oraz sądów opiekuńczych, w tym zasad ich udziału w kontaktach dziecka z rodzicem lub inną osobą bliską.

3) Brak odpowiedniej liczby miejsc w systemie pieczy zastępczej

Problem: System pieczy zastępczej w Polsce boryka się z brakiem odpowiedniej liczby miejsc dla dzieci pozbawionych opieki ze strony rodziców biologicznych. W konsekwencji część dzieci przebywa w placówkach nieadekwatnych do ich potrzeb, takich jak domy pomocy społecznej, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady opiekuńczo-lecznicze czy szpitale. Zdarza się również, że dzieci umieszczane są ponad ustawowe limity w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Rekomendacje: Pilna reforma systemu pieczy zastępczej, obejmująca wprowadzenie rozwiązań prawnych zachęcających nowe osoby do podejmowania

funkcji rodziny zastępczej oraz wzmocnienie wsparcia dla już funkcjonujących rodzin zastępczych. Konieczne jest także wprowadzenie przepisów umożliwiających zatrudnianie zawodowych rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka na podstawie umowy o pracę, zapewnienie stabilnych warunków finansowych i bezpieczeństwa zatrudnienia oraz umożliwienie dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej korzystania ze świadczeń zdrowotnych poza kolejnością.

4) Przewlekłość opiniowania w sprawach rodzinnych

Problem: Postępowania sądowe dotyczące rodzin i dzieci często trwają zbyt długo, a jedną z głównych przyczyn opóźnień jest długi czas sporządzania opinii przez Opiniodawcze Zespoły Sądowych Specjalistów. Sędziowie, potrzebując specjalistycznej oceny sytuacji dziecka, kondycji psychicznej rodziców oraz ich kompetencji opiekuńczowychowawczych, niejednokrotnie oczekują wiele miesięcy na sporządzenie opinii. W tym czasie dziecko pozostaje w stanie niepewności, a problemy rodzinne mogą się pogłębiać.

Rekomendacje: Zwiększenie liczby specjalistów zatrudnionych w Opiniodawczych Zespołach Sądowych Specjalistów oraz zapewnienie stałego podnoszenia ich kwalifikacji, tak aby terminy sporządzania opinii były zgodne z obowiązującymi przepisami.

5) Brak nowelizacji ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich

Problem: Obowiązująca ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich w znacznym stopniu opiera się na modelu resocjalizacyjnym, który w świetle współczesnej wiedzy psychologicznej i pedagogicznej wymaga zasadniczych zmian. System ten charakteryzuje się m.in. długotrwałością postępowań, niedostateczną indywidualizacją stosowanych środków oraz ograniczonym dostępem do wyspecjalizowanej pomocy psychologicznej, terapeutycznej i edukacyjnej. Niewystarczające są również gwarancje proceduralne, w tym w zakresie prawa do obrony.

Rekomendacje: Podjęcie pilnych działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu, kładącego nacisk na wsparcie, wczesną interwencję oraz pracę z rodziną. Niezbędne jest przyspieszenie prac nad nowelizacją ustawy i wprowadzenie rozwiązań opartych na wiedzy naukowej, zasadach sprawiedliwości naprawczej oraz realnym wsparciu nieletnich i ich rodzin.

6) Brak rozwiązań gwarantujących pełne poszanowanie praw małoletnich w procedurze przymusowego odbioru dzieci

Problem: Obowiązujące przepisy dopuszczają możliwość przeprowadzania przymusowego odebrania dziecka w sposób, który może prowadzić do jego traumatyzacji. W praktyce czynności te niejednokrotnie odbywają się w miejscach, które nie zapewniają dziecku poczucia bezpieczeństwa

– np. na terenie szkoły, przedszkola lub innych placówek edukacyjnych, a także w miejscu zamieszkania dziecka w obecności wielu osób.

Czynności te są często przeprowadzane przy udziale przedstawicieli różnych służb, co prowadzi do nagromadzenia osób uczestniczących w zdarzeniu. Może to powodować chaos organizacyjny, zwiększać napięcie emocjonalne oraz potęgować stres i poczucie zagrożenia u dziecka. W niektórych przypadkach dochodzi także do użycia środków przymusu fizycznego wobec osób dorosłych i dzieci, co może być dla dziecka szczególnie trudnym doświadczeniem.

Brak szczegółowych standardów dotyczących sposobu przeprowadzania przymusowego odebrania dziecka sprawia, że działania te nie zawsze w wystarczającym stopniu uwzględniają jego potrzeby emocjonalne oraz konieczność ochrony zdrowia psychicznego.

Rekomendacje: Wprowadzenie rozwiązań prawnych gwarantujących pełne poszanowanie praw małoletnich w procedurze przymusowego odebrania dziecka, w szczególności takich, które zapewnią, że podejmowane działania będą ukierunkowane przede wszystkim na ochronę dobra dziecka, jego podmiotowości oraz bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego.

Procedura ta powinna być przeprowadzana w sposób maksymalnie ograniczający stres i poczucie zagrożenia po stronie dziecka, z uwzględnieniem jego wieku, stopnia dojrzałości oraz sytuacji emocjonalnej. Konieczne jest wprowadzenie standardów prowadzenia tych czynności, w tym ograniczenie liczby osób uczestniczących w odebraniu dziecka do niezbędnego minimum.

W sytuacjach wymagających przeprowadzenia takiej procedury wskazane jest także zapewnienie udziału specjalistów wspierających dziecko, w szczególności psychologa dziecięcego lub mediatora rodzinnego. Jednocześnie działania podejmowane w trakcie przymusowego odebrania dziecka powinny koncentrować się na powstrzymaniu osoby naruszającej prawo, przy jednoczesnym zapewnieniu dziecku możliwie największej ochrony przed napięciem i konfliktem pomiędzy dorosłymi.

7) Wykonywanie orzeczeń sądów w sprawach dotyczących międzynarodowych uprowadzeń rodzicielskich

Problem: W Polsce występują trudności związane z wykonywaniem orzeczeń sądów w sprawach międzynarodowych uprowadzeń rodzicielskich, w szczególności w postępowaniach prowadzonych na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r. dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. Problemem jest brak odpowiednich procedur dotyczących przymusowego odebrania dziecka, które w niektórych przypadkach jest konieczne, lecz powinno odbywać się z poszanowaniem godności dziecka i jego praw.

Rekomendacje: Usprawnienie procesu wykonywania orzeczeń sądowych w sprawach międzynarodowych uprowadzeń rodzicielskich, w szczególności poprzez zapewnienie skutecznych mechanizmów egzekucji orzeczeń w ramach Konwencji haskiej. Niezbędne jest także wzmocnienie koordynacji pomiędzy sądami, organami ścigania oraz instytucjami międzynarodowymi, tak aby proces odebrania dziecka był przeprowadzany sprawnie i zgodnie z międzynarodowymi standardami, przy pełnym poszanowaniu jego praw.

Konieczne jest również wprowadzenie procedur gwarantujących, że przymusowe odebranie dziecka będzie przeprowadzane w sposób minimalizujący stres i traumatyczne doświadczenia.

2. Obszar edukacji i wychowania

1) Nieusprawiedliwiona absencja z powodu uzależnienia od telefonu i komputera

Problem: Wzrost uzależnienia dzieci od urządzeń elektronicznych prowadzi do sytuacji, w których część uczniów ogranicza lub całkowicie przestaje uczęszczać do szkoły. Zdarza się, że rodzice – zamiast podejmować działania naprawcze – akceptują nieobecność dziecka w szkole. Brak adekwatnej reakcji ze strony rodziny oraz instytucji wspierających może prowadzić do pogłębiania problemu demotywacji szkolnej, pogorszenia wyników w nauce oraz narastającej izolacji społecznej dziecka. Zjawisko to często współwystępuje z zaburzeniami emocjonalnymi, trudnościami adaptacyjnymi oraz problemami w relacjach rówieśniczych.

Rekomendacje: Stworzenie zintegrowanych programów terapeutyczno-edukacyjnych dla uczniów przejawiających objawy uzależnienia cyfrowego, realizowanych z udziałem pedagogów, psychologów oraz terapeutów uzależnień. Konieczne jest także wprowadzenie szkoleń dla rodziców dotyczących higieny cyfrowej oraz konsekwencji utrwalania zachowań unikowych, a także wzmocnienie nadzoru nad egzekwowaniem obowiązku szkolnego w przypadkach powtarzających się absencji.

2) Wzmocnienie pozycji Rzecznika Praw Dziecka w postępowaniach dyscyplinarnych wobec nauczycieli

Problem: Obecnie Rzecznik, po zaskarżeniu postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, nie dysponuje realnymi środkami procesowymi umożliwiającymi wpływ na dalszy przebieg postępowania dyscyplinarnego wobec nauczyciela ani kontrolę rozstrzygnięcia. Rzecznik nie ma m.in. prawa do złożenia zażalenia na postanowienie komisji dyscyplinarnej. Sytuacja ta osłabia systemową ochronę praw dzieci, zwłaszcza w sprawach dotyczących przemocy, zaniedbań lub naruszenia godności dziecka.

Rekomendacje: W celu zapewnienia skutecznej, a nie jedynie formalnej ochrony praw dziecka konieczne jest ustawowe wzmocnienie pozycji procesowej Rzecznika poprzez przyznanie mu prawa udziału w postępowaniu wyjaśniającym i dyscyplinarnym oraz możliwości wnoszenia środków zaskarżenia. Wymaga to zmian w odpowiednich przepisach[348] regulujących szczegółowy tryb prowadzenia postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych wobec nauczycieli.

[348] Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986) oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznawiania postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 741).

3) Pozorne obowiązywanie standardów ochrony małoletnich

Problem: Wiele placówek systemu oświaty opracowało standardy ochrony małoletnich, jednak ich stosowanie często pozostaje jedynie deklaratywne. Społeczność szkolna nie zawsze zna treść przyjętych dokumentów, a procedury reagowania na sytuacje zagrożenia nie są uruchamiane w praktyce.

Rekomendacje: Wprowadzenie obowiązku corocznego raportowania przez dyrektorów placówek edukacyjnych stosowania standardów ochrony małoletnich, obejmującego m.in. informacje o przeprowadzonych szkoleniach, zgłoszonych przypadkach naruszeń oraz sposobach reagowania. Raporty powinny być przekazywane organom prowadzącym lub kuratoriom oświaty.

4) Przemoc rówieśnicza oraz hejt wśród dzieci i młodzieży

Problem: Coraz częściej obserwowanym zjawiskiem w środowisku szkolnym jest przemoc rówieśnicza oraz hejt wśród dzieci i młodzieży, zarówno w przestrzeni bezpośrednich relacji, jak i w internecie. Zjawisko to negatywnie wpływa na poczucie bezpieczeństwa uczniów, ich dobrostan psychiczny oraz funkcjonowanie społeczne.

Rekomendacje: Zwiększanie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie rozumienia własnych emocji oraz radzenia sobie z nimi, a także rozwijanie umiejętności dostrzegania i poszanowania emocji innych osób. Konieczne jest również wzmacnianie postaw opartych na tolerancji oraz uświadamianie konsekwencji prawnych i społecznych wynikających ze stosowania przemocy. W tym celu należy rozważyć wprowadzenie obowiązkowych zajęć psychoedukacyjnych na wszystkich etapach edukacji, począwszy od przedszkola, oraz prowadzenie kampanii społecznych wzmacniających postawy empatii wśród młodych osób.

5) Likwidacja przedszkoli i szkół bez konsultacji z rodzicami

Problem: Likwidacja przedszkoli i szkół bywa prowadzona w trybie formalnie zgodnym z przepisami, jednak bez rzeczywistego udziału rodziców i opiekunów prawnych w procesie decyzyjnym. Rodzice są często informowani o planowanej likwidacji placówki dopiero na etapie gotowego projektu uchwały, bez możliwości przedstawienia argumentów dotyczących dobra dzieci, sytuacji rodzin czy lokalnych potrzeb. Brak realnych konsultacji może prowadzić do poczucia chaosu organizacyjnego oraz ryzyka obniżenia standardu opieki i edukacji dzieci.

Rekomendacje: Kuratorzy oświaty – opiniując likwidację placówek – powinni weryfikować nie tylko zgodność procedury z wymogami formalnymi, ale również rzeczywisty przebieg konsultacji społecznych oraz wpływ planowanych decyzji na sytuację dzieci i rodzin.

6) Niedobory kadrowe w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Problem: W trakcie badań dotyczących stanu przestrzegania praw dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych jednym z najczęściej wskazywanych przez wychowawców problemów były niedobory kadrowe oraz wynikające z nich trudności organizacyjne, w tym konieczność pełnienia jednoosobowych dyżurów. Sytuacja ta może stanowić realne zagrożenie dla bezpieczeństwa dzieci oraz utrudniać zapewnienie im właściwej opieki. Problem ma charakter systemowy i dotyczy wielu placówek.

Rekomendacje: Opracowanie kompleksowego programu pozyskiwania kadry do placówek opiekuńczo-wychowawczych, obejmującego m.in. zapewnienie atrakcyjnych warunków zatrudnienia, poprawę warunków pracy, podniesienie wynagrodzeń oraz wprowadzenie obowiązku pełnienia co najmniej dwuosobowych dyżurów. Należy również rozważyć skrócenie długości dyżurów poniżej 12 godzin, co może zwiększyć atrakcyjność pracy w tych placówkach i przyciągnąć nowych pracowników.

7) Brak odpowiednich miejsc opieki i wychowania dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi i behawioralnymi

Problem: W toku badań dotyczących przestrzegania praw dzieci ujawniono problem braku placówek dedykowanych dzieciom, których zachowanie – będące objawem choroby lub zaburzeń psychicznych – może stanowić zagrożenie dla innych osób w ich otoczeniu. Dzieci te, nierzadko uznawane za zdemoralizowane, kierowane są do młodzieżowych ośrodków wychowawczych lub okręgowych ośrodków wychowawczych. Placówki te nie zapewniają jednak adekwatnego wsparcia psychiatrycznego i terapeutycznego odpowiadającego potrzebom tej grupy dzieci.

Rekomendacje: Przeprowadzenie pogłębionych badań ilościowych i jakościowych dotyczących skali tego problemu, a następnie podjęcie prac nad stworzeniem wyspecjalizowanych jednostek wsparcia i opieki dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi i behawioralnymi – innych niż szpitale psychiatryczne czy placówki o charakterze resocjalizacyjnym.

3. Obszar zdrowia i spraw socjalnych

1) Ograniczony dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej

a) Problem: W obszarze ochrony zdrowia nadal niezadowalający pozostaje dostęp do świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych – w szczególności w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień. Problematyczne są zarówno kwestie dostępności czasowej (długi czas oczekiwania na wizytę), jak i dostępności fizycznej do podmiotów udzielających świadczeń.

Rekomendacje: Konieczne jest prowadzenie działań systemowych na rzecz zwiększania liczby świadczeniodawców udzielających świadczeń w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej na obszarach powiatów i gmin wiejskich. Niezbędne jest także dalsze rozwijanie sieci podmiotów udzielających świadczeń z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, w szczególności w ramach ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży oraz centrów zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza na obszarach powiatów i gmin wiejskich.

b) Problem: Dostępność do wsparcia psychologicznego pozostaje niewystarczająca w przypadku dzieci cierpiących na choroby przewlekłe, ciężkie choroby nieuleczalne oraz w odniesieniu do ich rodzin.

Rekomendacje: Przeprowadzenie analizy zakresu świadczeń gwarantowanych w rodzaju leczenie szpitalne oraz wprowadzenie zmian umożliwiających zapewnienie dzieciom cierpiącym na choroby przewlekłe i nieuleczalne, a także ich rodzinom, realnego dostępu do wsparcia psychologicznego. W szczególności zasadne jest zwiększenie udziału psychologów i innych specjalistów wsparcia psychicznego w zespołach prowadzących leczenie małoletnich pacjentów.

c) Problem: Dostrzegana jest potrzeba wprowadzenia skutecznych zmian systemowych w zakresie opieki zdrowotnej nad dziećmi cierpiącymi na choroby rzadkie i ultrarzadkie. Nadal występują trudności w dostępie do szybkiej i skutecznej diagnostyki oraz leczenia tych chorób.

Rekomendacje: Konieczne jest wprowadzenie systemowych rozwiązań obejmujących powołanie i finansowanie ośrodków eksperckich, prowadzenie rejestru chorób rzadkich oraz rozwijanie działań edukacyjnych skierowanych do osób wykonujących zawody medyczne. Niezbędne jest również zwiększenie dostępności do diagnostyki i terapii dla dzieci dotkniętych chorobami rzadkimi i ultrarzadkimi.

d) Problem: Dostęp małoletnich do świadczeń opieki zdrowotnej bywa ograniczony w sytuacjach, gdy przedstawiciele ustawowi nie podejmują inicjatywy w zakresie objęcia dziecka opieką zdrowotną lub nie wyrażają zgody na udzielenie określonego świadczenia. Rezygnacja przez rodziców z realizacji

szczepień obowiązkowych i zalecanych, niestawianie się na badania profilaktyczne – w szczególności bilanse zdrowia – czy niestosowanie się do zaleceń lekarzy negatywnie wpływają na realizację prawa dziecka do ochrony zdrowia. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy dzieci w kryzysie zdrowia psychicznego, których przedstawiciele ustawowi nie inicjują działań diagnostycznych lub terapeutycznych bądź nie wyrażają na nie zgody.

Rekomendacje: Konieczne jest przeprowadzenie pogłębionej analizy dotyczącej prawa małoletniego pacjenta do współdecydowania o udzielanych mu świadczeniach zdrowotnych oraz rozważenie rozwiązań zwiększających dostęp dzieci do niezbędnej opieki medycznej.

2) Niedostatki profilaktyki zdrowotnej

Problem: W Polsce nadal zbyt mało uwagi poświęca się profilaktyce zdrowotnej, przy jednoczesnym dużym nacisku na medycynę naprawczą. Tymczasem działania profilaktyczne stanowią jedną z najskuteczniejszych i najtańszych metod poprawy zdrowia publicznego. Polityka zdrowotna powinna koncentrować się w szczególności na ograniczaniu głównych czynników ryzyka chorób cywilizacyjnych, takich jak palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, niezdrowa dieta, brak aktywności fizycznej oraz przewlekły stres.

Rekomendacje: Konieczne są działania na rzecz skutecznego egzekwowania obowiązujących zakazów sprzedaży papierosów, e-papierosów, alkoholu i innych środków psychoaktywnych osobom poniżej 18. roku życia oraz ograniczania ich dostępności fizycznej i ekonomicznej. Niezbędne jest również zwiększenie działań informacyjno-edukacyjnych w społeczeństwie w celu upowszechniania wiedzy o profilaktyce zdrowotnej i zachęcania do korzystania z dostępnych programów profilaktycznych.

Jednocześnie rozwój przestrzeni cyfrowej, w której dzieci mogą być narażone na przemoc oraz dostęp do szkodliwych treści, wymaga podjęcia skutecznych działań legislacyjnych i systemowych w celu zapewnienia większego bezpieczeństwa małoletnich w środowisku internetowym.

3) Niewystarczające prawo dziecka do godziwych warunków socjalnych

a) Problem: Ubóstwo dzieci w Polsce nadal pozostaje problemem wymagającym systemowych działań. Wnioski kierowane do Biura RPD wskazują, że wiele rodzin wychowujących dzieci nadal doświadcza trudności materialnych. Dzieci wychowujące się w ubóstwie są szczególnie narażone na głód, niedożywienie oraz ograniczony dostęp do podstawowych warunków zapewniających godne życie.

Rekomendacje: Konieczne jest rozszerzenie działań wspierających rodziny w przezwyciężaniu trudnej sytuacji materialnej oraz rozwijanie instrumentów polityki społecznej wspierających dzieci i ich opiekunów.

b) Problem: Nadal dostrzegane są trudności w zapewnieniu godziwych warunków socjalnych dzieciom znajdującym się w pieczy zastępczej oraz młodym osobom usamodzielniającym się po opuszczeniu placówek opiekuńczo-wychowawczych. W szczególności problem dotyczy wykluczenia opiekunów dzieci umieszczonych w tzw. pieczy bieżącej z dostępu do niektórych świadczeń, takich jak świadczenie wychowawcze czy program „Dobry Start", a także niewystarczającej wysokości świadczeń dla osób opuszczających pieczę zastępczą.

Rekomendacje: Konieczne jest wprowadzenie zmian systemowych w zakresie pomocy socjalnej dla dzieci i młodzieży pozostających w pieczy zastępczej oraz dla osób usamodzielniających się po jej opuszczeniu, w szczególności poprzez zapewnienie pełnej dostępności do świadczeń wychowawczych i innych form wsparcia finansowego.

c) Problem: Dzieci mieszkające na obszarach wiejskich oraz w małych miastach nadal doświadczają wykluczenia transportowego. Ograniczona liczba połączeń transportu publicznego lub ich brak utrudnia korzystanie z dodatkowej oferty edukacyjnej, zajęć rozwijających zainteresowania oraz aktywności społecznych.

Rekomendacje: Konieczne jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury transportowej oraz zwiększania dostępności transportu publicznego, szczególnie na obszarach słabo skomunikowanych.

4) Niezaspokojone prawa i potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów

a) Problem: Nadal identyfikowane są trudności związane z sytuacją materialno-bytową rodzin, w których wychowuje się dziecko z niepełnosprawnością. Konieczność przerwania lub ograniczenia aktywności zawodowej przez jedno lub oboje rodziców, wynikająca z potrzeby sprawowania stałej opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością, często prowadzi do obniżenia – niekiedy istotnego – statusu materialnego rodziny. Jednocześnie wydatki związane z leczeniem, rehabilitacją oraz codziennym zaspokajaniem potrzeb dziecka z niepełnosprawnością są wysokie i mają charakter stały.

Obecne kwoty świadczeń kierowanych do rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami nadal pozostają niewystarczające i nie zapewniają im niezbędnego wsparcia ekonomicznego. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy rodziców, którzy zrezygnowali z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej i ubiegają się o świadczenie pielęgnacyjne, a następnie – po uzyskaniu orzeczenia o niepełnosprawności dziecka bez wskazania do pkt 7, tj. konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji – zmuszeni są do podejmowania drogi odwoławczej. W praktyce oznacza to, że przez dłuższy czas mogą pozostawać bez środków niezbędnych do zapewnienia dziecku leczenia, rehabilitacji oraz codziennej opieki.

Z obniżonym statusem ekonomicznym tych rodzin wiążą się również inne trudności, zarówno bezpośrednie, jak i pośrednie. Obejmują one m.in. problemy mieszkaniowe, ograniczony dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej, a także trudności komunikacyjne związane z podróżowaniem z dzieckiem z niepełnosprawnością środkami transportu publicznego. W obszarze rehabilitacji szczególnie dostrzegalne są natomiast problemy związane z ograniczonym dostępem do specjalistów, koniecznością korzystania z odpłatnych usług komercyjnych oraz niewystarczającym wymiarem specjalistycznych usług opiekuńczych w stosunku do rzeczywistych potrzeb dzieci i ich rodzin.

Rekomendacje: Należy podjąć pogłębioną i rzetelną analizę niezaspokojonych potrzeb rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami, uwzględniając zarówno ich sytuację materialną, jak i rzeczywisty dostęp do systemu wsparcia zdrowotnego, rehabilitacyjnego oraz społecznego. Na podstawie wyników tej analizy konieczne jest wprowadzenie adekwatnych zmian systemowych, które zapewnią rodzinom wychowującym dzieci z niepełnosprawnościami stabilniejsze warunki życia oraz realne wsparcie w codziennym funkcjonowaniu.

Istotnym elementem tych działań powinno być zwiększenie dostępności świadczeń zdrowotnych i rehabilitacyjnych finansowanych ze środków publicznych, w szczególności poprzez zwiększenie liczby specjalistów oraz rozwój infrastruktury rehabilitacyjnej, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach i na obszarach wiejskich.

Ważnym kierunkiem działań powinno być także podejmowanie inicjatyw zmierzających do poprawy dostępności transportu publicznego dla rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami, co umożliwi im łatwiejszy dostęp do placówek medycznych, rehabilitacyjnych oraz innych instytucji świadczących pomoc i wsparcie.

b) Problem: Niewystarczająca pozostaje dostępność opieki wytchnieniowej i wsparcia psychologicznego dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami. Szczególnie trudna sytuacja występuje w przypadkach nagłych, np. choroby, hospitalizacji lub innych zdarzeń losowych dotyczących rodzica samotnie wychowującego dziecko, kiedy brakuje systemowych rozwiązań zapewniających dziecku bezpieczną i adekwatną opiekę.

Nadal niewystarczająco rozwinięty pozostaje również system asystencji osobistej dla dzieci z niepełnosprawnościami. Usługa ta w wielu przypadkach dostępna jest jedynie w ograniczonym zakresie lub w ramach projektów czasowych, co nie zapewnia rodzinom stabilnego i długoterminowego wsparcia. Tymczasem asystencja osobista stanowi jedno z kluczowych narzędzi umożliwiających dzieciom z niepełnosprawnościami większą samodzielność, uczestnictwo w życiu społecznym oraz odciążenie rodziców w codziennym sprawowaniu opieki.

Rekomendacje: Niezbędne jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin dzieci z niepełnosprawnościami, w tym zwiększanie dostępności opieki wytchnieniowej oraz usług asystencji osobistej, które mogą wspierać proces usamodzielniania się osób z niepełnosprawnościami.

c) Problem: Rodzice dzieci z niepełnosprawnościami nadal napotykają trudności związane z funkcjonowaniem systemu orzekania o niepełnosprawności oraz dostępem do świadczeń uzależnionych od treści wydawanych orzeczeń. Jednym z problemów jest ustalenie momentu, od którego możliwe jest ubieganie się o świadczenie pielęgnacyjne w sytuacji, gdy orzeczenie o niepełnosprawności dziecka zostało uzyskane na drodze postępowania sądowego. W praktyce prowadzi to do niejasności interpretacyjnych oraz trudności w dochodzeniu przez rodziców należnych świadczeń.

Zgłaszane są również wątpliwości dotyczące uwzględniania niektórych jednostek chorobowych w procesie orzekania o niepełnosprawności. W szczególności wskazywana jest potrzeba wyraźnego uwzględnienia płodowego zespołu alkoholowego (FAS) w katalogu przyczyn niepełnosprawności. Problemy pojawiają się także w przypadku orzekania o niepełnosprawności dzieci niesłyszących oraz dzieci cierpiących na choroby przewlekłe.

Rekomendacje: Konieczne jest usprawnienie systemu orzekania o niepełnosprawności dzieci, w szczególności poprzez wprowadzenie rozwiązań zapewniających większą przejrzystość procedur oraz uwzględnianie rzeczywistych potrzeb małoletnich i ich rodzin. Niezbędne jest również dostosowanie przebiegu posiedzeń komisji orzeczniczych z udziałem dzieci do ich stanu zdrowia, możliwości psychofizycznych oraz dobra dziecka.

W szczególności należy rozważyć takie organizowanie przebiegu posiedzeń, aby ograniczyć sytuacje, w których w obecności dziecka przeprowadzany jest szczegółowy wywiad z rodzicem dotyczący jego funkcjonowania i stanu zdrowia. W trakcie takich rozmów rodzice często zmuszeni są bowiem do przedstawiania informacji, które mogą być dla dziecka trudne, przykre lub zawstydzające, co może negatywnie wpływać na jego poczucie godności i bezpieczeństwa.

d) Problem: Dzieci z niepełnosprawnościami nadal doświadczają dyskryminacji oraz trudności w dostępie do życia społecznego i kulturalnego. W wielu przypadkach niewystarczająco realizowane jest prawo do dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Rekomendacje: Zasadne jest podejmowanie działań na rzecz zwiększenia integracji społecznej dzieci z niepełnosprawnościami, wzmacniania świadomości społecznej dotyczącej niepełnosprawności oraz pełniejszej realizacji prawa do dostępności.

4. Obszar spraw międzynarodowych i konstytucyjnych

1) Podnoszenie świadomości prawnej obywateli RP na temat przepisów obowiązujących za granicą w sprawach dotyczących opieki nad małoletnimi

Problem: Wzrost liczby obywateli RP zamieszkałych za granicą, w tym rodzin z dziećmi, powoduje, że coraz częściej dochodzi do sytuacji, w których polscy obywatele nie są świadomi przepisów prawnych obowiązujących w państwie pobytu, w szczególności w zakresie opieki nad małoletnimi. Niewiedza w tym obszarze może prowadzić do poważnych konsekwencji prawnych, w tym interwencji zagranicznych służb socjalnych, skutkujących objęciem rodziny nadzorem, a nawet odebraniem dziecka. Brak znajomości lokalnych regulacji prawnych pozostaje zatem istotnym czynnikiem ryzyka interwencji służb.

Rekomendacje: Wdrożenie systemowych działań mających na celu podnoszenie świadomości prawnej obywateli RP, w szczególności rodziców i opiekunów małoletnich, dotyczącej przepisów obowiązujących za granicą w sprawach związanych z opieką nad dziećmi.

2) Przewlekłość postępowań pobytowych

Problem: Długotrwałość procedur administracyjnych dotyczących udzielania zezwoleń pobytowych prowadzi do utrudnionego dostępu dzieci do podstawowych świadczeń, takich jak opieka zdrowotna, edukacja czy inne formy wsparcia. Przewlekłość postępowań wpływa negatywnie na stabilność życiową małoletnich cudzoziemców i ich rodzin.

Rekomendacje: Podejmowanie działań na rzecz usprawnienia wydawania rozstrzygnięć w postępowaniach administracyjnych dotyczących zezwoleń pobytowych dla małoletnich cudzoziemców oraz ich rodziców, tak aby zapewnić im stabilność prawną i realny dostęp do podstawowych świadczeń. Warto również rozważyć wdrożenie rozwiązań systemowych przyspieszających procesy decyzyjne.

3) Sytuacja małoletnich obywateli Ukrainy przybyłych do Polski w związku z wybuchem wojny

Problem: Małoletni obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Polski w związku z wybuchem wojny znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. Doświadczają uchodźstwa, rozłąki z krajem pochodzenia oraz destabilizacji dotychczasowego życia. W perspektywie stoją przed wyzwaniem usamodzielnienia się i funkcjonowania w Polsce po osiągnięciu pełnoletniości. Sytuacja ta wymaga wsparcia państwa w zakresie zaspokajania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, a także działań integracyjnych zapobiegających wykluczeniu społecznemu.

Rekomendacje: Podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych na wzmacnianie integracji, zapewnienie dostępu do edukacji na wszystkich poziomach nauczania oraz do świadczeń społecznych i zdrowotnych.

4) Ochrona praw małoletnich cudzoziemców bez opieki - odpowiednia reprezentacja prawna

Problem: Obowiązujące w Polsce przepisy ograniczają zakres działania kuratorów do wąskiego katalogu spraw, w szczególności do reprezentowania dziecka w postępowaniu o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz postępowaniach z nim powiązanych. W praktyce oznacza to brak zapewnienia dziecku pełnej, ciągłej reprezentacji prawnej we wszystkich procedurach dotyczących jego sytuacji. W konsekwencji dziecko może zostać pozbawione należytej ochrony prawnej, co jednocześnie negatywnie wpływa na realizację jego prawa do bycia wysłuchanym.

Rekomendacje: Rozszerzenie kompetencji kuratorów w taki sposób, aby obejmowały one pełną i ciągłą reprezentację dziecka we wszystkich postępowaniach i procedurach dotyczących jego sytuacji prawnej. Dodatkowo konieczne jest wzmocnienie systemu reprezentacji prawnej dzieci, tak aby umożliwić im realne uczestnictwo w procesach decyzyjnych oraz zapewnić realizację prawa do bycia wysłuchanym i podejmowania decyzji zgodnych z ich najlepszym interesem.

5) Ochrona praw małoletnich cudzoziemców bez opieki – dostęp do pieczy zastępczej

Problem: Małoletni cudzoziemcy bez opieki, zwłaszcza z doświadczeniem migracji, napotykają istotne trudności w dostępie do odpowiedniej pieczy zastępczej w Polsce. Brakuje miejsc w placówkach lub są one niewystarczająco dostosowane do szczególnych potrzeb tej grupy dzieci. W konsekwencji dzieci bywają umieszczane w placówkach Straży Granicznej lub innych miejscach niebędących częścią systemu pieczy zastępczej, co negatywnie wpływa na standard ochrony ich praw oraz jakość opieki.

Rekomendacje: Podejmowanie działań na rzecz zmiany ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, aby dzieci mogły być bezpieczne.

6) Ochrona praw małoletnich cudzoziemców bez opieki – ustalanie wieku chronologicznego cudzoziemców deklarujących wiek poniżej 18 lat

Problem: Istnieje istotny problem związany z ustalaniem wieku dzieci cudzoziemskich. Obecnie stosowane w Polsce procedury, oparte głównie na badaniach medycznych, nie są w pełni zgodne z międzynarodowymi standardami ochrony praw dziecka i wiążą się z ryzykiem błędów. Dodatkowo lekarze przeprowadzający ocenę wieku nie mają obowiązku wskazywania granicy błędu, co może prowadzić do sytuacji, w których dzieci są błędnie

uznawane za osoby dorosłe i umieszczane w nieodpowiednich warunkach, w tym w ośrodkach dla dorosłych.

Rekomendacje: Wdrożenie precyzyjnych, wieloaspektowych i zgodnych z międzynarodowymi standardami procedur ustalania wieku cudzoziemców, uwzględniających także metody inne niż wyłącznie badania medyczne. Konieczne jest również wprowadzenie obowiązku informowania o granicach błędu w ocenach medycznych, aby ograniczyć ryzyko nieprawidłowej kwalifikacji dzieci jako osób dorosłych.

7) Ochrona praw małoletnich cudzoziemców bez opieki – umieszczanie dzieci w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców

Problem: Rzecznik wyraża negatywną ocenę przepisów umożliwiających umieszczanie małoletnich cudzoziemców w detencji imigracyjnej. Pozbawienie dzieci wolności pozostaje sprzeczne z ich najlepszym interesem oraz narusza ich podstawowe prawa. Tego rodzaju środki, zamiast zapewniać ochronę, mogą pogłębiać traumę, prowadzić do izolacji oraz wywierać negatywny wpływ na rozwój emocjonalny, psychiczny i społeczny dziecka.

Rekomendacje: Zmiana przepisów, które obecnie umożliwiają umieszczanie małoletnich cudzoziemców w strzeżonych ośrodkach detencyjnych oraz zapewnienie, aby dzieci były kierowane do placówek odpowiednich dla ich wieku i potrzeb, gwarantujących wsparcie zgodne z międzynarodowymi standardami ochrony praw dziecka.

8) Ratyfikacja przez Polskę III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o oprawach dziecka

Problem: Brak ratyfikacji przez Polskę III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka ogranicza możliwości dochodzenia ochrony praw przez małoletnich, których prawa zostały naruszone. Protokół ten wprowadza mechanizm skargowy umożliwiający wniesienie sprawy do Komitetu Praw Dziecka ONZ w sytuacji wyczerpania krajowych środków ochrony. W konsekwencji dzieci w Polsce są pozbawione dodatkowej instancji międzynarodowej, co osłabia system ochrony ich praw.

Rekomendacje: Ratyfikacja przez Polskę III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka w możliwie najkrótszym czasie, co umożliwiłoby dzieciom skuteczniejsze dochodzenie swoich praw na poziomie międzynarodowym. Wdrożenie tego mechanizmu przyczyni się do wzmocnienia krajowego systemu ochrony praw dziecka oraz zwiększenia zgodności polskiego porządku prawnego ze standardami międzynarodowymi.

5. Obszar prawa karnego

1) Brak terminowego wyznaczania reprezentanta małoletniego w postępowaniu karnym

Problem: Brak terminowego wyznaczania reprezentanta małoletniego w postępowaniu karnym stanowi poważne naruszenie jego prawa do skutecznej ochrony prawnej. Choć przepisy zobowiązują sąd i prokuratora do niezwłocznego wystąpienia o ustanowienie reprezentanta, w praktyce obowiązek ten często nie jest realizowany w terminie. W wielu przypadkach reprezentant powoływany jest dopiero na etapie wydania merytorycznego rozstrzygnięcia, co oznacza, że dziecko przez znaczną część postępowania pozostaje bez wsparcia adwokata lub radcy prawnego.

Rekomendacje: Konieczne jest przeprowadzenie szkoleń dla prokuratorów oraz przedstawicieli sądów w zakresie roli i funkcji reprezentanta małoletniego, a także obowiązku jego niezwłocznego ustanowienia w toku postępowania karnego.

2) Zmiany w zakresie definicji gwałtu

Problem: Nowelizacja przepisów dotyczących przestępstwa zgwałcenia, przyjęta w 2024 r.[349], zmienia sposób kwalifikacji czynów wobec małoletnich poniżej 15. roku życia. Każde zgwałcenie osoby w tym wieku jest traktowane jako zbrodnia zagrożona karą co najmniej 5 lat pozbawienia wolności, niezależnie od tego, czy doszło do użycia przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu, czy też do zbliżenia mimo braku wyraźnej zgody. Odpowiedzialność karną mogą ponosić osoby, które ukończyły 17 lat, a w szczególnych przypadkach – także młodsi sprawcy na podstawie art. 10 Kodeksu karnego.

Wątpliwości budzi stosowanie tych przepisów w sytuacjach dotyczących relacji między osobami zbliżonymi wiekowo, zwłaszcza w grupie 15–19 lat, gdzie brak zgody na zbliżenie może wynikać z niepełnej świadomości lub nieumiejętności właściwego reagowania w sytuacji intymnej. W takich przypadkach osoby młode, które nie stosują przemocy, mogą być traktowane na równi z dorosłymi sprawcami poważnych przestępstw seksualnych, co rodzi wątpliwości w zakresie adekwatności i proporcjonalności odpowiedzialności karnej.

Komentarz: Niezbędna jest nowelizacja Kodeksu karnego w zakresie art. 197.

3) Brak możliwości ustalenia wszystkich sprawców przestępstw internetowych

Problem: Rzecznik wskazuje na trudności w ustalaniu sprawców przestępstw internetowych przez organy ścigania. W przypadku niektórych sieci

[349] Ustawa z dnia 28 czerwca 2024 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2024 r. poz. 1228).

telekomunikacyjnych nie są gromadzone dane umożliwiające identyfikację użytkowników końcowych. Brak regulacji prawnych zobowiązujących do zbierania takich danych utrudnia skuteczne ściganie sprawców oraz zapewnienie ochrony małoletnim.

Rekomendacje: Wprowadzenie zmian legislacyjnych nakładających na operatorów telekomunikacyjnych obowiązek gromadzenia danych umożliwiających identyfikację użytkowników.

4) Brak systemowego wsparcia dla dzieci pokrzywdzonych przestępstwem na terenie całego kraju

Problem: Brak systemowo zagwarantowanej, powszechnie dostępnej sieci centrów pomocy dzieciom na terenie całego kraju stanowi istotną lukę w systemie wsparcia małoletnich pokrzywdzonych przestępstwem. Obecnie pomoc specjalistyczna – obejmująca wsparcie psychologiczne, psychiatryczne oraz prawne – ma charakter rozproszony i nierównomierny terytorialnie, co prowadzi do znaczących dysproporcji w dostępie do usług w zależności od miejsca zamieszkania dziecka.

W wielu regionach brak jest podmiotów oferujących kompleksową, interdyscyplinarną pomoc w jednym miejscu, co zmusza małoletnich i ich opiekunów do samodzielnego poszukiwania wsparcia w różnych instytucjach. Taka sytuacja zwiększa ryzyko wtórnej wiktymizacji, wydłuża czas uzyskania niezbędnej pomocy oraz osłabia skuteczność ochrony praw dziecka w toku postępowania karnego. Brak jednolitego, finansowanego systemowo modelu centrów pomocy dzieciom utrudnia zapewnienie spójnych standardów pracy, nadzoru jakości oraz stabilności udzielanego wsparcia.

Rekomendacje: Należy rozwijać sieć centrów pomocy dzieciom oraz zapewnić im stałe i stabilne finansowanie.

5) Brak elektronicznego systemu monitorowania sytuacji dziecka

Problem: Brak jednolitego, ogólnokrajowego elektronicznego systemu monitorowania sytuacji dziecka powoduje istotne trudności w zapewnieniu ciągłości i skuteczności działań ochronnych, zwłaszcza w przypadkach rodzin zagrożonych przemocą. W sytuacji migracji między gminami lub miastami informacje o podejmowanych wcześniej interwencjach, prowadzonych procedurach (np. „Niebieskie Karty"), orzeczeniach sądowych czy ustaleniach służb społecznych nie są przekazywane w sposób szybki i skoordynowany.

W konsekwencji właściwe instytucje często rozpoczynają działania od początku, bez pełnej wiedzy o historii sprawy rodziny i skali zagrożenia, co może prowadzić do opóźnień w udzieleniu ochrony dziecku. Brak sprawnego przepływu danych zwiększa ryzyko powtarzalności przemocy, utrudnia monitorowanie sytuacji małoletniego oraz osłabia efektywność współpracy

między sądami, prokuraturą, Policją, szkołami i jednostkami pomocy społecznej oraz Rzecznikiem Praw Dziecka.

Rekomendacja: Stworzenie jednolitego, ogólnokrajowego elektronicznego systemu monitorowania sytuacji dziecka.

6) Problemy przy kontaktach dzieci z rodzicami osadzonymi w zakładach karnych oraz aresztach śledczych

Problem: Problemy związane z realizacją kontaktów dzieci z rodzicami osadzonymi w zakładach karnych i aresztach śledczych mają charakter wielowymiarowy i obejmują zarówno bariery organizacyjne, jak i infrastrukturalne. W praktyce warunki odbywania widzeń – w tym brak odpowiednio przystosowanych, przyjaznych dzieciom pomieszczeń, obecność funkcjonariuszy czy stosowane procedury bezpieczeństwa – mogą potęgować stres i poczucie zagrożenia u dziecka, utrudniając budowanie i podtrzymywanie więzi z rodzicem.

Problematyczny jest również brak jednolitych standardów uwzględniających wiek i potrzeby rozwojowe dziecka oraz brak wsparcia psychologicznego przygotowującego dziecko do kontaktu i pomagającego mu poradzić sobie z emocjami po widzeniu.

Rekomendacje: Prowadzenie szkoleń dla funkcjonariuszy w zakresie kontaktu z małoletnim odwiedzającym osadzonego rodzica oraz wypracowanie jednolitych standardów widzeń z dziećmi, w tym procedur kontroli bezpieczeństwa. Konieczne jest także wydzielenie w zakładach karnych i aresztach śledczych przyjaznych przestrzeni przeznaczonych do widzeń z dziećmi.

7) Nienależyta ochrona danych osobowych dziecka pokrzywdzonego przestępstwem w sprawach nagłaśnianych przez media

Problem: Nienależyta ochrona danych osobowych dziecka pokrzywdzonego przestępstwem w sprawach nagłaśnianych przez media stanowi poważne zagrożenie dla jego bezpieczeństwa, prywatności oraz dobrostanu psychicznego. W praktyce dochodzi do sytuacji, w których – mimo anonimizacji – publikowane są informacje pozwalające na pośrednią identyfikację małoletniego, takie jak szczegóły zdarzenia, miejsce zamieszkania, szkoła, relacje rodzinne czy kontekst lokalny.

Tego rodzaju naruszenia mogą prowadzić do wtórnej wiktymizacji, stygmatyzacji, wykluczenia społecznego oraz nasilenia traumy związanej z przestępstwem. Dodatkowo rozpowszechnianie treści w internecie ma charakter trwały i trudny do odwrócenia, co oznacza, że skutki naruszenia prywatności mogą towarzyszyć dziecku przez wiele lat.

Rekomendacje: Wzmocnienie standardów ochrony danych małoletnich w toku postępowań karnych poprzez zwiększenie odpowiedzialności podmiotów udostępniających informacje mediom oraz podnoszenie świadomości dziennikarzy i organów ścigania w zakresie szczególnej ochrony praw dziecka jako pokrzywdzonego przestępstwem.

8) Brak regulacji chroniących dzieci w wieku 15–18 lat przed otrzymywaniem treści erotycznych w internecie

Problem: Brak regulacji prawnych skutecznie chroniących dzieci w wieku 15–18 lat przed otrzymywaniem treści erotycznych w internecie stanowi istotną lukę w systemie ochrony małoletnich. Obecne rozwiązania koncentrują się na ochronie dzieci poniżej 15. roku życia, podczas gdy starsi małoletni nie są objęci równie silnymi mechanizmami zabezpieczającymi.

W praktyce oznacza to, że nastolatki mogą być narażeni na otrzymywanie materiałów erotycznych za pośrednictwem mediów społecznościowych, komunikatorów, gier online czy platform streamingowych, często bez swojej inicjatywy i zgody. Zjawisko to stanowi zagrożenie dla zdrowia psychicznego oraz prawidłowego rozwoju emocjonalnego młodych osób.

Brak wyraźnych obowiązków po stronie dostawców usług cyfrowych w zakresie weryfikacji wieku użytkowników, filtrowania treści oraz szybkiego reagowania na zgłoszenia powoduje, że ochrona młodzieży w praktyce opiera się głównie na działaniach rodziców i opiekunów, co jest niewystarczające wobec skali ryzyka. Problem ten wskazuje na potrzebę doprecyzowania przepisów, wprowadzenia adekwatnych mechanizmów prewencyjnych oraz wzmocnienia odpowiedzialności platform cyfrowych za bezpieczeństwo małoletnich użytkowników.

Rekomendacje: Wprowadzenie regulacji penalizujących prezentowanie treści erotycznych i pornograficznych małoletnim w wieku 15–18 lat oraz nałożenie na dostawców usług cyfrowych obowiązku weryfikacji treści dostarczanych małoletnim.

6. Obszar edukacji cyfrowej i bezpieczeństwa w internecie

1) Potrzeba wprowadzenia regulacji dotyczących ochrony dzieci przed dostępem do treści drastycznych w internecie

Problem: W przestrzeni internetowej coraz częściej dochodzi do rozpowszechniania treści audiowizualnych przedstawiających rzeczywiste akty brutalnej przemocy, w tym nagrań dokumentujących śmierć człowieka lub inne zdarzenia o skrajnie drastycznym charakterze. Treści te są powszechnie dostępne, w tym również dla dzieci i młodzieży, często bez jakichkolwiek ograniczeń wiekowych lub mechanizmów ochronnych.

Z analizy Biura Rzecznika Praw Dziecka wynika, że obowiązujący stan prawny nie zapewnia wystarczających narzędzi umożliwiających skuteczne ograniczenie dostępu małoletnich do tego rodzaju materiałów, nawet w sytuacjach, gdy ich charakter może prowadzić do traumatyzacji, obniżenia poczucia bezpieczeństwa oraz negatywnego wpływu na rozwój psychiczny i emocjonalny dzieci. Jednocześnie brak odpowiednich regulacji sprzyja wtórnej wiktymizacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz ich rodzin, które są ponownie konfrontowane z publicznym obiegiem materiałów dokumentujących dramatyczne zdarzenia.

Rekomendacje: Zasadne jest dalsze postulowanie wprowadzenia odpowiednich regulacji prawnokarnych, które wprost adresowałyby przedstawiony problem oraz umożliwiały skuteczne reagowanie na rozpowszechnianie tego rodzaju treści w przestrzeni cyfrowej. Działania te powinny uwzględniać konieczność wyważenia wolności słowa i prawa do informacji z obowiązkiem ochrony godności ludzkiej oraz dobra dziecka.

Równolegle niezbędne jest wzmocnienie współpracy z platformami cyfrowymi w zakresie szybkiego reagowania na rozpowszechnianie takich treści oraz rozwijanie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci, rodziców i opiekunów, podnoszących świadomość skutków kontaktu z przemocą w środowisku cyfrowym.

2) Ochrona wizerunku dzieci – działania na rzecz podnoszenia świadomości społecznej, w tym przestrzegania norm RODO oraz przeciwdziałania uzależnianiu świadczenia usług od zgody na przetwarzanie danych

Problem: Mimo obowiązywania przepisów RODO oraz gwarancji wynikających z Konwencji o prawach dziecka, w praktyce nadal dochodzi do licznych naruszeń prawa dzieci do prywatności, w szczególności poprzez nieuprawnione utrwalanie i rozpowszechnianie ich wizerunku w przestrzeni cyfrowej.

Zgłoszenia kierowane do Biura RPD wskazują na powtarzalne przypadki publikowania zdjęć i nagrań z udziałem dzieci przez podmioty publiczne i prywatne, w tym placówki oświatowe, organizatorów wydarzeń, instytucje publiczne oraz podmioty prowadzące działalność komercyjną. Szczególne wątpliwości budzą praktyki polegające na uzależnianiu dostępu dzieci do

określonych usług, aktywności edukacyjnych lub wydarzeń od uprzedniego wyrażenia zgody na przetwarzanie ich danych osobowych, w tym wizerunku, w sytuacji gdy nie jest to konieczne dla realizacji danej usługi.

Tego rodzaju działania podważają zasadę dobrowolności zgody, o której mowa w art. 7 RODO oraz mogą prowadzić do nierównego traktowania dzieci.

Rekomendacje: W pierwszej kolejności zasadne jest intensyfikowanie działań edukacyjnych ukierunkowanych na wyjaśnianie, czym jest zgoda na przetwarzanie danych osobowych dziecka, jakie warunki musi spełniać, aby mogła zostać uznana za ważną, a także na czym polega zasada jej dobrowolności w rozumieniu przepisów RODO.

Konieczne jest także podejmowanie działań systemowych zmierzających do wyeliminowania praktyk polegających na uzależnianiu świadczenia usług lub udziału dzieci w inicjatywach edukacyjnych i społecznych od wyrażenia zgody na rozpowszechnianie ich wizerunku, w sytuacjach, gdy nie jest to obiektywnie konieczne.

3) Regulacje dotyczące sztucznej inteligencji – konieczność dostosowania norm prawnych do nowych technologii, w szczególności w zakresie modyfikowania wizerunku dzieci, w tym w kontekście seksualnym

Problem: Obserwowane jest narastające zjawisko wykorzystywania narzędzi generatywnej sztucznej inteligencji do seksualizowania wizerunku dzieci, w tym tworzenia realistycznych – choć wygenerowanych lub przetworzonych – materiałów o charakterze pornograficznym.

Mimo istnienia regulacji prawnokarnych penalizujących produkowanie i rozpowszechnianie treści pornograficznych z udziałem małoletnich, w tym art. 202 § 4b Kodeksu karnego, obowiązujące przepisy nie odpowiadają w pełni na wyzwania wynikające z funkcjonowania nowoczesnych narzędzi AI. Regulacje te koncentrują się przede wszystkim na odpowiedzialności użytkowników końcowych, podczas gdy źródłem zagrożenia jest również powszechna dostępność narzędzi umożliwiających masowe generowanie tego rodzaju treści, często bez wbudowanych zabezpieczeń.

Z doświadczeń Biura RPD wynika także, że problematyka ta bywa niewystarczająco rozumiana przez organy ścigania, co utrudnia właściwą kwalifikację prawną zdarzeń oraz skuteczną ochronę dzieci.

Rekomendacje: Konieczne jest dostosowanie obowiązujących norm prawnych do realiów funkcjonowania narzędzi sztucznej inteligencji, z uwzględnieniem specyfiki zagrożeń wynikających z generowania i modyfikowania wizerunku dzieci.

Zasadne jest wprowadzenie rozwiązań systemowych adresowanych do dostawców narzędzi AI, zobowiązujących ich do stosowania mechanizmów uniemożliwiających generowanie treści seksualizujących wizerunek małoletnich. Równolegle niezbędne jest podejmowanie działań na rzecz podnoszenia świadomości oraz wiedzy – w szczególności wśród organów ścigania i instytucji publicznych – w zakresie nowych form zagrożeń.

4) Ochrona godności i prawa do prywatności – potrzeba uregulowania zjawiska sharentingu oraz przeciwdziałania nieunormowanej pracy dzieci w ramach działalności influencerów

Problem: Sharenting, rozumiany jako nadmierne upublicznianie wizerunku, danych osobowych oraz szczegółów życia prywatnego dzieci przez rodziców lub opiekunów prawnych, stał się powszechnym zjawiskiem w środowisku cyfrowym.

Z doświadczeń Biura RPD wynika, że sharenting oraz działalność dzieci jako influencerów są zjawiskami powiązanymi i wzajemnie się napędzającymi, co sprzyja postępującej komercjalizacji dzieciństwa. Brak kompleksowych regulacji prawnych dotyczących cyfrowej pracy dzieci powoduje, że aktywność małoletnich w internecie nie jest traktowana ani jako forma pracy, ani jako sytuacja wymagająca szczególnej ochrony.

W efekcie dzieci regularnie uczestniczą w tworzeniu treści reklamowych i promocyjnych, co nierzadko przybiera formę zbliżoną do aktywności zawodowej, bez zapewnienia mechanizmów chroniących ich prawa.

Rekomendacje: Konieczne jest wypracowanie rozwiązań systemowych uwzględniających specyfikę działalności dzieci w środowisku cyfrowym oraz wprowadzenie mechanizmów zapobiegających ich wyzyskowi ekonomicznemu i nadmiernej eksploatacji wizerunku.

Równolegle niezbędne jest prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do rodziców i opiekunów prawnych oraz wzmacnianie ochrony praw dziecka w działalności komercyjnej.

5) Prewencyjna ochrona dzieci przed sprawcami przestępstw popełnianych w sieci

Problem: Środowisko cyfrowe stanowi jedno z głównych narzędzi wykorzystywanych do popełniania przestępstw wobec dzieci, w tym czynów o charakterze seksualnym, przemocowym oraz naruszających ich godność i prywatność.

Z doświadczeń Biura RPD wynika, że sprawcy tych przestępstw często powracają do aktywności w internecie po zakończeniu postępowania karnego lub odbyciu kary, wykorzystując te same mechanizmy. Obowiązujące

regulacje nie przewidują środków ograniczających aktywność sprawców w środowisku cyfrowym, mimo że to właśnie internet był przestrzenią popełnienia przestępstwa.

Brak instrumentów o charakterze prewencyjnym, umożliwiających czasowe lub trwałe ograniczenie korzystania z określonych platform lub usług cyfrowych, powoduje, że ochrona dzieci przed ponownym zagrożeniem ma charakter reaktywny, a nie zapobiegawczy.

Rekomendacje: Zasadne jest postulowanie rozszerzenia katalogu środków karnych, o których mowa w art. 39 Kodeksu karnego, o rozwiązania umożliwiające sądom ograniczenie lub zakazanie korzystania przez sprawców przestępstw wobec dzieci z określonych lub wszystkich platform cyfrowych bądź innych usług społeczeństwa informacyjnego na określony czas.

Tego rodzaju instrumenty mogłyby pełnić istotną funkcję prewencyjną, ograniczając ryzyko ponownej wiktymizacji dzieci oraz wzmacniając realną ochronę małoletnich w przestrzeni cyfrowej.

Równolegle konieczne jest podejmowanie działań systemowych zmierzających do zwiększenia skuteczności reakcji organów ścigania na przestępstwa popełniane w internecie, w tym poprzez lepsze rozpoznawanie specyfiki środowiska cyfrowego oraz roli, jaką pełnią platformy i usługi internetowe w mechanizmach przestępczych.

6) Edukacja medialna i cyfrowa jako element profilaktyki zagrożeń w internecie

Problem: System edukacji w Polsce wciąż nie zapewnia spójnej i powszechnej edukacji medialnej przygotowującej dzieci i młodzież do bezpiecznego funkcjonowania w środowisku cyfrowym.

Znaczenie edukacji medialnej podkreślają dokumenty międzynarodowe, w tym Europejska strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci oraz Komentarz Ogólny ONZ nr 25. dotyczący praw dziecka w środowisku cyfrowym. Szczególnego znaczenia nabiera również rozwój kompetencji związanych ze sztuczną inteligencją, której rosnąca obecność w życiu młodych ludzi wymaga świadomego i odpowiedzialnego korzystania z nowych technologii.

Rekomendacje: Edukacja medialna powinna zostać w jeszcze większym stopniu włączona do podstaw programowych jako stały element nauczania, obejmujący m.in. rozwijanie krytycznego myślenia, umiejętności weryfikacji informacji, bezpiecznego korzystania z mediów oraz podstawowej wiedzy na temat sztucznej inteligencji.

Konieczne jest także zapewnienie systemowego wsparcia nauczycieli poprzez rozwijanie ich kompetencji cyfrowych, przygotowanie odpowiednich materiałów dydaktycznych oraz zapewnienie dostępu do szkoleń.

Istotne jest również zagwarantowanie równego dostępu do edukacji medialnej wszystkim dzieciom oraz rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi, organizacjami społecznymi i ekspertami przy tworzeniu oraz wdrażaniu programów edukacyjnych.

7) Ochrona dzieci przed hejtem w środowisku cyfrowym

Problem: Z badań przeprowadzonych na zlecenie Biura RPD w 2024 r. wynika, że 84 proc. młodych osób uznaje hejt za najbardziej szkodliwe zjawisko w internecie. Problem ten ma charakter narastający – w badaniu „Nastolatki 3.0" z 2023 r. wskazywało go 68,4 proc. młodych internautów. Jednocześnie obserwowany jest wzrost przekonania o bezkarności sprawców przemocy słownej w sieci.

Obowiązujące regulacje prawne nie zapewniają wystarczającej ochrony dzieci przed hejtem w internecie. W praktyce wiele szkodliwych treści nie podlega ocenie prawnej skutkującej konsekwencjami prawnymi wobec sprawców. Niewystarczające pozostają również mechanizmy reagowania platform cyfrowych na zgłoszenia dotyczące przemocy wobec dzieci, a także brak jest jednolitych standardów w zakresie szybkiego usuwania szkodliwych treści.

Rekomendacje: Należy rozważyć wprowadzenie rozwiązań prowadzących do ponoszenia odpowiedzialności sprawców stosujących hejt wobec małoletnich oraz usprawniających procedury dochodzenia ochrony prawnej. Konieczne jest także wzmocnienie obowiązków platform cyfrowych w zakresie szybkiego reagowania na zgłoszenia dotyczące hejtu wobec dzieci, w tym poprzez wprowadzenie mechanizmów gwarantujących usuwanie szkodliwych treści w określonym czasie oraz zwiększenie odpowiedzialności dostawców usług cyfrowych za bezpieczeństwo małoletnich użytkowników.

8) Skuteczność mechanizmów zgłaszania treści nielegalnych i szkodliwych na platformach internetowych oraz potrzeba wzmocnienia ochrony dzieci w ramach krajowego wdrażania Aktu o usługach cyfrowych

Problem: W Polsce funkcjonują instytucje oraz narzędzia umożliwiające zgłaszanie nielegalnych treści w internecie, jednak poziom świadomości społecznej dotyczącej tych mechanizmów oraz procedur reagowania pozostaje niewystarczający. Dzieci i młodzież często nie wiedzą, gdzie i w jaki sposób zgłaszać szkodliwe materiały, ani jakie działania mogą zostać podjęte po dokonaniu zgłoszenia. Niewystarczająca wiedza w tym zakresie dotyczy również części rodziców i nauczycieli.

Istotnym wyzwaniem pozostaje także efektywność reakcji platform internetowych na zgłoszenia użytkowników. Brakuje jednolitych standardów informowania o sposobie rozpatrzenia zgłoszenia, jak również przejrzystych procedur współpracy pomiędzy platformami a instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo dzieci w internecie.

Rekomendacje: Należy dążyć do zapewnienia szybkiej, skutecznej i transparentnej reakcji platform internetowych na zgłoszenia dotyczące treści zagrażających dzieciom oraz zwiększenia ich odpowiedzialności za bezpieczeństwo małoletnich użytkowników.

Konieczne jest także prowadzenie szeroko zakrojonych działań edukacyjnych skierowanych do dzieci, rodziców i nauczycieli w zakresie dostępnych narzędzi zgłaszania treści nielegalnych i szkodliwych oraz zasad bezpiecznego korzystania z internetu. W działania te powinny być zaangażowane instytucje publiczne, organizacje społeczne oraz podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo cyfrowe, w tym zespoły reagujące na zagrożenia w sieci.

9) Brak spójnych oznaczeń wiekowych treści cyfrowych i gier komputerowych – potrzeba analizy w celu opracowania rzetelnego systemu klasyfikacji

Problem: Treści dostępne w internecie i na platformach cyfrowych często zawierają przemoc, wulgaryzmy, treści o charakterze seksualnym lub inne materiały mogące negatywnie wpływać na rozwój młodych odbiorców. Niespójność systemów oznaczania treści i brak jednolitych standardów w tym zakresie utrudniają właściwą ocenę, czy dana gra lub treść cyfrowa jest odpowiednia dla dziecka.

Istotnym wyzwaniem pozostaje również brak pogłębionej, systemowej analizy treści cyfrowych oraz gier dostępnych dla dzieci i młodzieży, która pozwoliłaby na opracowanie rzetelnego, jednolitego systemu klasyfikacji wiekowej, odpowiadającego rzeczywistej zawartości i poziomowi potencjalnego ryzyka dla małoletnich odbiorców.

Rekomendacje: Konieczne jest rozważenie wprowadzenia rozwiązań, w ramach których platformy i serwisy dystrybucyjne byłyby zobowiązane do samodzielnej, bieżącej weryfikacji oznaczeń wiekowych oraz opisów treści udostępnianych w ich usługach, w tym do sprawdzania, czy faktyczna zawartość gry lub materiału odpowiada przypisanej kategorii wiekowej.

Rozwiązania te mogłyby obejmować w szczególności obowiązek wdrożenia wewnętrznych procedur kontrolnych, prowadzenie stałego monitoringu treści dostępnych w serwisach oraz wprowadzenie mechanizmów reagowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, w tym korekty oznaczeń, ograniczenia widoczności treści dla małoletnich lub czasowego wstrzymania jej udostępniania.

Takie działania pozwoliłyby na realne zwiększenie poziomu ochrony dzieci, bez sprowadzania systemu oznaczeń wyłącznie do formalnych oświadczeń składanych przez producentów.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1. Wykaz inicjatyw wspierających partycypację dzieci i młodzieży

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
1	15 stycznia 2025 r.	Konferencja „Zasada niedyskryminacji dzieci i młodzieży w politykach publicznych, mediach cyfrowych, edukacji i zarządzaniu”
2	17 stycznia 2025 r.	Debata „Nie hejtuj, nie krzywdź. Stopujemy przemoc”
3	24 stycznia 2025 r.	Spotkanie Eksperta-Społecznego Zastępcy Rzecznika Praw Dziecka z Fundacją Mozaika Edukacyjna
4	24 stycznia 2025 r.	Debata „Jakiej szkoły potrzebujeMY?” z okazji Międzynarodowego Dnia Edukacji
5	7 lutego 2025 r.	Konferencja w Senacie w ramach programu „Liderki w Senacie”
6	14 lutego 2025 r.	Konferencja o prawach dziecka – „poZNAM swoje prawa – Prawa Dziecka w XXI wieku”
7	17 lutego 2025 r.	Wizyta uczniów z Niepublicznej Szkoły Podstawowej z Dytmarowa w Biurze RPD
8	20 lutego 2025 r.	Spotkanie z dziećmi i młodzieżą w Szkole Podstwowej w Legionowie
9	21 lutego 2025 r.	Dzień Myśli Braterskiej
10	23 lutego 2025 r.	Konferencja i wystawa „Dobrze, że jesteś”
11	25 lutego 2025 r.	Wizyta w Przedszkolu nr 380 „Promyk Gocławia” w Warszawie
12	3 marca 2025 r.	Spotkanie z młodzieżą z Zespołu Placówek Oświatowych nr 3 we Wrocławiu, w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym
13	3 marca 2025 r.	Spotkanie z dziećmi i młodzieżą w Centrum Kultury i Bibliotece w Ścinawie
14	6 marca 2025 r.	Wizyta uczniów warszawskiego Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława IV w Biurze RPD
15	7 marca 2025 r.	Debata Młodych z cyklu „Senat na Ty”

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
16	12 marca 2025 r.	Spotkanie w ramach inicjatywy „Liderki w Parlamencie”
17	13 marca 2025 r.	Spotkanie Rady Dzieci i Młodzieży w Głównym Inspektoracie Pracy
18	7 kwietnia 2025 r.	Wizyta Młodzieżowej Rady Miasta Rybnika w Biurze RPD
19	8 kwietnia 2025 r.	Debata „Moda na zdrowie. ZarażajMy zdrowiem” w Senacie
20	9 kwietnia 2025 r.	Spotkanie z uczniami Zespołu Szkół nr 1 im. Stanisława Staszica w Płońsku
21	12 kwietnia 2025 r.	Panel Obywatelski Dzieci i Młodzieży
22	13-14 kwietnia 2025 r.	Warsztaty Warszawskiej Akademii Młodych Liderów
23	15 kwietnia 2025 r.	Gala rozdania nagród w konkursie „Poznaj swoje prawa w pracy”
24	15 kwietnia 2025 r.	Spotkanie z Młodzieżową Radą Dzielnicy Bemowo
25	16 kwietnia 2025 r.	Wizyta w Biurze RPD uczniów ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 im. Marii Konopnickiej w Otwocku
26	25 kwietnia 2025 r.	Wizyta młodzieży uczestniczącej w projekcie RÓWNO-latkowie w Biurze RPD
27	14 maja 2025 r.	Spotkanie konsultacyjne z młodymi ws. strategii na rzecz partycypacji dzieci i młodzieży
28	16 maja 2025 r.	Sotkanie z uczniami XI LO im. Mikołaja Reja w Warszawie
29	17 maja 2025 r.	Panel Obywatelski Dzieci i Młodzieży
30	22 maja 2025 r.	Spotkanie z Młodzieżową Radą Gminy Michałowice
31	12 czerwca 2025 r.	II Kongres Samorządów Uczniowskich w Rybniku
32	13 czerwca 2025 r.	Spotkanie z uczniami z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Książenicach
33	13 czerwca 2025 r.	Sesja Młodzieżowej Rady m.st. Warszawy
34	15 czerwca 2025 r.	IV Ogólnopolski Zjazd Klubów Świadomej Młodzieży
35	3 lipca 2025 r.	Akcja Lato w Ośrodku Edukacji Kulturalnej „Sadyba” z udziałem Rzecznika Praw Dziecka

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
36	18 lipca 2025 r.	Konferencja w Sejmie „Odważna szkoła – wspólna sprawa”
37	25 lipca 2025 r.	IV posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Dialogu Obywatelskiego
38	11 września 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnych Zespołów ds. Dialogu Obywatelskiego i Działalności Rad Młodzieżowych przy Jednostkach Samorządu Terytorialnego
39	12 września 2025 r.	Spotkanie w ramach projektu: „Aktywność młodych ma znaczenie. Rok 2025 rokiem dzieci i młodzieży”
40	17-18 września 2025 r.	Forum ENYA 2025 z udziałem Rady Dzieci i Młodzieży przy RPD
41	18 września 2025 r.	Powołanie Rady do spraw Polityki Młodzieżowej przy Ministrze Edukacji
42	23 września 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji Sejmowej do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi dotyczące uregulowania sytuacji Rad Młodzieżowych
43	23 września 2025 r.	IV Konferencja dotycząca zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży „Postaw na siebie”
44	26 września 2025 r.	Jubileusz Zespołu Szkół Ogólnokształcących przy Mazowieckim Centrum Neuropsychiatrii w Józefowie
45	28 września 2025 r.	31. Sesja Sejmu Dzieci i Młodzieży
46	1 października 2025 r.	Wernisaż prac dzieci i młodzieży z doświadczeniem uchodźczym „Marzenia bez granic”
47	3 października 2025 r.	Inauguracja III edycji projektu „A-TO-MY”
48	9 października 2025 r.	Wizyta w Biurze RPD wychowanków wraz z opiekunami z Centrum Kultury i Promocji w Piotrowicach
49	14 października 2025 r.	Wizyta w Biurze RPD młodych z Centrum Aktywności Kreatywnej Szkoły Podstawowej nr 5 w Kwidzynie
50	16 października 2025 r.	Panel dyskusyjny „Razem w prawach: Międzypokoleniowy dialog o wolności i uczestnictwie”
51	16 października 2025 r.	Gala XX Edycji Konkursu „Lodołamacze”
52	18 października 2025 r.	30-lecie integracji w Zespole Szkół Miejskich nr 3 w Jaśle

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
53	30 października 2025 r.	Posiedzenie IV kadencji Rady Dialogu z Młodym Pokoleniem
54	7 listopada 2025 r.	Konferencja „Dziecko ma głos. Jak chronić prawa dziecka i przeciwdziałać przemocy domowej”
55	13-14 listopada 2025 r.	Ogólnopolska konferencja naukowa „(Nie)pisane prawa dzieci. Sprawczość prawna młodych”
56	17 listopada 2025 r.	III Kongres Młodzieżowych Rad Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Solcu Kujawskim
57	24 listopada 2025 r.	2. Lubuskie Forum Samorządów Uczniowskich
58	1 grudnia 2025 r.	Gala Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego 2025 (MBO)
59	14-15 grudnia 2025 r.	Kongres Dzieci i Młodzieży

Załącznik nr 2. Lista wystąpień generalnych w 2025 r.

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci			
1	28 lutego 2025 r.	Minister do spraw Unii Europejskiej	Wystąpienie w sprawie materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci (ang. CSAM – child sexual abuse material)
2	14 kwietnia 2025 r.	Minister Cyfryzacji, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	Wystąpienie w sprawie potrzeby usprawnienia identyfikacji sprawców wykroczeń i przestępstw wobec dzieci w środowisku cyfrowym
3	23 kwietnia 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie wprowadzenia do szkół systemowej edukacji medialnej
4	18 maja 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie potrzeby wypracowania środka karnego dotyczącego zakazu korzystania z określonej platformy lub platform cyfrowych
5	11 czerwca 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie uzależniania udziału dzieci w koloniach i obozach od wyrażenia zgody na rozpowszechnianie ich wizerunku
6	28 czerwca 2025 r.	Minister Sprawiedliwości, Minister Cyfryzacji	Wystąpienie w sprawie potrzeby opracowania skutecznych mechanizmów zgłaszania i usuwania hejtu w przestrzeni cyfrowej

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
7	21 lipca 2025 r.	Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej	Wystąpienie w sprawie publikowania zdjęć uczennic i uczniów na egzaminach przez media
8	29 lipca 2025 r.	Minister Sportu i Turystyki	Wystąpienie w sprawie publikowania wizerunków dzieci w obiektach rekreacyjno-sportowych
9	30 sierpnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie potrzeby regulacji prawnych dotyczących udziału dzieci w tzw. internetowych wyzwaniach oraz zmian w prawie karnym, które jednoznacznie umożliwią ściganie i karanie sprawców najbardziej szkodliwych form trollparentingu
10	1 września 2025 r.	Minister Sprawiedliwości, Minister Cyfryzacji	Wystąpienie w sprawie potrzeby wprowadzenia regulacji chroniących dzieci przed drastycznymi treściami w internecie
11	5 września 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie stosowania zgód blankietowych na rozpowszechnianie wizerunku uczniów w placówkach oświatowych
12	7 października 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie potrzeby uregulowania cyfrowej pracy dzieci oraz zjawiska sharentingu
13	23 października 2025 r.	Minister Cyfryzacji	Wystąpienie w sprawie ograniczenia działalności lub wpisania na listę stron zakazanych platform AI oferujących usługi tworzenia lub modyfikowania wizerunków

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
Zespół Edukacji i Wychowania			
14	19 stycznia 2025 r.	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	Wystąpienie w sprawie utworzenia rejestru młodzieżowych rad gmin, młodzieżowych rad powiatów oraz młodzieżowych sejmików województw
15	4 kwietnia 2025 r.	Wojewoda Pomorski	Wystąpienie w sprawie działalności Rzecznika Dyscyplinarnego dla Nauczycieli i Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli
16	12 kwietnia 2025 r.	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	Wystąpienie w sprawie utworzenia i prowadzenia rejestru młodzieżowych rad
17	15 kwietnia 2025 r.	Wojewoda Śląski	Wystąpienie w sprawie postępowań wyjaśniających wobec nauczycieli, które dotyczą czynów naruszających prawa i dobro dzieci
18	15 kwietnia 2025 r.	Wojewoda Pomorski	Wystąpienie w sprawie nieprawidłowości w działalności Rzecznika Dyscyplinarnego
19	23 kwietnia 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie zniesienia punktowego systemu oceniania zachowania uczniów
20	24 kwietnia 2025r.	Minister Edukacji	Wystąpienie wspierające działania na rzecz zniesienia punktowego systemu oceniania zachowania uczniów
21	4 czerwca 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie stanowiska dot. wyroku TK z 22 maja 2025 r.

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
22	23 czerwca 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie etapu realizacji rządowego programu wsparcia edukacji formalnej dzieci i młodzieży „Szkoła dla Wszystkich”
23	24 czerwca 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie zniesienia obowiązkowego egzaminu z matematyki na maturze dla uczniów z dyskalkulią
24	27 czerwca 2025 r.	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	Wystąpienie w sprawie rejestru młodzieżowych rad
25	31 lipca 2025 r.	Kuratorzy Oświaty	Wystąpienie w sprawie przeciwdziałania przemocy rówieśniczej
26	1 września 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie zagrożeń dla dostępności edukacji domowej wynikających ze zmian w finansowaniu subwencji oświatowej
27	24 września 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie konieczności uwzględnienia głosu uczniów w procesie zmian przepisów dotyczących prac domowych
28	25 września 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie dodatków do wynagrodzeń dla specjalistów prowadzących zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dzieci

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
Zespół Prawa Karnego			
29	17 stycznia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie generalne w sprawie planowanej zmiany art. 197 § 4 k.k. po nowelizacji definicji gwałtu
30	18 maja 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie ogłoszenia konkursu na utworzenie Centrum Pomocy Dzieciom w rejonie Szczecina
31	2 lipca 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie zapewnienia stabilnego i systemowego wsparcia finansowego dla Centrów Pomocy Dzieciom na terenie całego kraju
32	25 sierpnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie penalizacji produkcji, sprzedaży i rozpowszechniania przedmiotów, w tym lalek erotycznych, przedstawiających wytworzony lub przetworzony wizerunek małoletniego
33	6 grudnia 2025 r	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie szkoleń dotyczących przestępstw przeciwko wolności seksualnej
34	30 grudnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie uregulowania zasad przeprowadzania kontroli osobistych wobec osób małoletnich
35	30 grudnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie reprezentanta małoletniego w postępowaniu karnym

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
36	31 grudnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie podjęcia działań zmierzających do znowelizowania ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej
37	31 grudnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie wprowadzenia regulacji prawnych dotyczących przestępstw seksualnych dokonywanych za pomocą środków masowego przekazu
38	31 grudnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie widzeń oraz kontaktów telefonicznych małoletnich dzieci z osobami osadzonymi w zakładach karnych
39	31 grudnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie ochrony danych osobowych małoletnich w postępowaniach karnych

Zespół Prawa Rodzinnego i Nieletnich

40	9 stycznia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie orzekania o obowiązku alimentacyjnym w wyroku rozwodowym
41	30 stycznia 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie przymusowych odbiorów małoletnich z placówek edukacyjnych
42	10 lutego 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Minister ds. Równości, Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie udziału osób wykonujących zawód medyczny w czynnościach z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz stan prac nad nowelizacją przepisów

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
43	6 marca 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie włączenia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do grupy świadczeniobiorców uprawnionych do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością
44	12 kwietnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie sytuacji prawnej dzieci w pieczy zastępczej, których matki uzyskują pełnoletniość
45	20 kwietnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie dokumentacji przekazywanej za nieletnimi przy umieszczaniu w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych
46	21 kwietnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Minister Sprawiedliwości, Minister Zdrowia, Wojewodowie	Wystąpienie w sprawie nieprawidłowości w zakresie umieszczania dzieci w domu pomocy społecznej czy zakładzie opiekuńczo-leczniczym
47	21 kwietnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie trudnej sytuacji pieczy zastępczej w powiecie sulęcińskim
48	21 kwietnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie nieprawidłowości w zakresie zgłaszania dzieci do ośrodków adopcyjnych
49	29 kwietnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie wsparcia dzieci przebywających w domach samotnej matki z matkami, które osiągają pełnoletniość w trakcie pobytu w tych placówkach

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
50	18 maja 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie opiniowania przez Zakład Psychologii Sądowej Instytutu Ekspertyz Sądowych im. prof. dra Jana Sehna w Krakowie
51	18 maja 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie ujednolicenia praktyki sądowej w sprawach z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej
52	18 maja 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie nierówności w traktowaniu dzieci w pieczy zastępczej z rodzin spokrewnionych
53	11 lipca 2025 r.	Minister Sprawiedliwości, Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie wstrzymania przyjęcia nowych pacjentów do Krajowego Ośrodka Psychiatrii Sądowej dla Nieletnich w Garwolinie z uwagi na prowadzone prace remontowe
54	19 sierpnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie funkcjonowania systemu opieki społecznej i wynagrodzenia pracowników socjalnych
55	23 sierpnia 2025 r.	Minister Zdrowia, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie zasad urlopowania wychowanków MOW do placówek opiekuńczo-wychowawczych
56	10 września 2025 r.	Minister Zdrowia, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie pomocy państwa dla placówek wsparcia dziennego

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
57	19 października 2025 r.	Minister Edukacji, Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie sytuacji nieletnich matek i ich dzieci przebywających w Zakładach dla Nieletnich (okręgowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich) oraz w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych
58	20 października 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie zasad stosowania monitoringu wizyjnego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
59	26 listopada 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie wywiadu środowiskowego dotyczącego kandydatów na rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka
60	20 grudnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie o udzielenie informacji o stanie prac nad projektem nowelizacji ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich
61	31 grudnia 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie informacji o aktualnym kierowaniu nieletnich do młodzieżowych ośrodków wychowawczych

Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych

62	3 stycznia 2025 r.	Komendant Stołeczny Policji	Wystąpienie w sprawie problemu wykorzystywania dzieci do żebractwa

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
63	17 kwietnia 2025 r.	Minister Spraw Zagranicznych, Minister Klimatu i Środowiska, Minister Klimatu i Środowiska	Wystąpienie w sprawie przyjęcia dodatkowego protokołu do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zakresie ochrony środowiska
64	8 maja 2025 r.	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	Wystąpienie w sprawie rozporządzenia UE na temat deportacji obywateli państw trzecich przebywających w UE w sposób nieuregulowany
65	10 maja 2025 r.	Prezes Rady Ministrów, Minister Edukacji, Minister Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, Minister Klimatu i Środowiska, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Minister Sprawiedliwości, Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie wdrożenia zaleceń z raportu koalicji organizacji pozarządowych monitorujących wdrożenie Konwencji o prawach dziecka
66	28 czerwca 2025 r.	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	Wystąpienie w sprawie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw
67	27 lipca 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie wycofania deklaracji końcowych Polski do Konwencji o prawach dziecka
68	5 sierpnia 2025 r.	Prezes Rady Ministrów	Wystąpienie w sprawie rozporządzenia dotyczącego przedłużenia czasowego ograniczenia prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
69	31 sierpnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie potrzeby ratyfikacji III Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka dotyczącego procedury składania zawiadomień
70	20 września 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie przekazania informacji o nieodpłatnej pomocy prawnej punktom świadczącym nieodpłatną pomoc prawną
71	21 września 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie realizacji przepisów dotyczących wyrównywania szans edukacyjnych uczniów niebędących obywatelami polskimi
72	27 września 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie zapewnienia dostępu do świadczeń dla dzieci posiadających zgodę na pobyt ze względów humanitarnych
73	28 września 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie dostępu do świadczeń dla dzieci z rodzin polsko-cudzoziemskich

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
74	3 listopada 2025 r.	Komendant Stołeczny Policji	Wystąpienie w sprawie przeciwdziałania wykorzystywaniu małoletnich do żebractwa
75	22 listopada 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie mediacji transgranicznych w sprawach rodzinnych
76	28 sierpnia 2025	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie sytuacji małoletnich cudzoziemców bez opieki w systemie pieczy zastępczej

Zespół Zdrowia i Spraw Socjalnych

77	2 lutego 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie sytuacji dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego i ustawowych kwalifikacji wychowawcy podwórkowego
78	2 lutego 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie zasadności dookreślenia wymagań kwalifikacyjnych osób pracujących z młodzieżą jako wychowawcy podwórkowi
79	2 lutego 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie dzieci z chorobami urologicznymi wieku dziecięcego oraz stworzenia świadczenia gwarantowanego, jakim jest uroterapia
80	10 lutego 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie profilaktyki zakażeń dolnych dróg oddechowych spowodowanych RSV u dzieci

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
81	19 lutego 2025 r.	Minister Zdrowia, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Wystąpienie w sprawie problematyki związanej z chorobą otyłości i nadwagi wśród dzieci i młodzieży
82	27 lutego 2025 r.	Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Wystąpienie w sprawie orzekania o niepełnosprawności w przypadku chorób rzadkich i nieuleczalnych
83	1 kwietnia 2025 r.	Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Wystąpienie w sprawie braku ujęcia cukrzycy typu 1 w „zaleceniach dla Wojewódzkich oraz Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności, które ułatwią uzyskiwanie orzeczeń o niepełnosprawności dzieciom z Zespołem Downa oraz z diagnozami genetycznych chorób rzadkich”
84	12 kwietnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie zwolnienia od pracy na czas opieki nad dzieckiem – wniosek o zmianę art. 188 Kodeksu pracy
85	12 kwietnia 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie ochrony dzieci i młodzieży przed następstwami używania tytoniu oraz wszelkich nowych wyrobów
86	12 kwietnia 2025 r.	Minister Zdrowia, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Wystąpienie w sprawie dostępu i konsumpcji przez dzieci napojów bezalkoholowych oraz do napojów dedykowanych dzieciom, których opakowanie jednoznacznie sugeruje nawiązanie do napoju alkoholowego

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
87	14 kwietnia 2025 r.	Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	Wystąpienie w sprawie kontroli i nadzoru nad produktami takimi, jak: e-papierosy, jednorazowe waporyzatory i jednorazowe e-papierosy
88	14 kwietnia 2025 r.	Prezes Biura ds. Substancji Chemicznych	Wystąpienie w sprawie kontroli i nadzoru nad produktami, takimi jak: e-papierosy, jednorazowe waporyzatory i jednorazowe e-papierosy
89	14 kwietnia 2025 r.	I Zastępca Prokuratora Generalnego, Prokurator Krajowy	Wystąpienie w sprawie kontroli i nadzoru nad produktami takimi, jak: e-papierosy, jednorazowe waporyzatory i jednorazowe e-papierosy
90	14 kwietnia 2025 r.	Minister Finansów	Wystąpienie w sprawie szkodliwości substancji stosowanej w produkcie przeznaczonym do palenia
91	14 kwietnia 2025 r.	Komendant Główny Policji	Wystąpienie w sprawie szkodliwości substancji stosowanej w produkcie przeznaczonym do palenia
92	14 kwietnia 2025 r.	Główny Inspektor Sanitarny	Wystąpienie w sprawie kontroli i nadzoru nad produktami takimi, jak: e-papierosy, jednorazowe waporyzatory i jednorazowe e-papierosy
93	17 kwietnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie programu wspierającego na rzecz rodzin wychowujących dzieci w wieku przedszkolnym

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
94	19 kwietnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie prawa do godziwych warunków socjalnych dzieci, dla których sąd rodzinny ustanowił pieczę bieżącą
95	25 kwietnia 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie dostępu dzieci do mleka kobiecego, w szczególności w określonych sytuacjach zdrowotnych zarówno samych małoletnich jak i ich matek
96	28 kwietnia 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie zabezpieczenia małoletnich pacjentów oddziałów szpitalnych w opiekę personelu pielęgniarskiego
97	29 kwietnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie ograniczeń w samodzielnym wnioskowaniu przez osoby młode o świadczenie „Dobry Start”
98	29 kwietnia 2025 r.	Dyrektor Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie	Wystąpienie w sprawie przestrzegania praw małoletnich w środkach transportu publicznego
99	3 maja 2025 r.	Minister Infrastruktury	Wystąpienie w sprawie wykluczenia transportowego dzieci
100	3 maja 2025 r.	Minister Infrastruktury	Wystąpienie w sprawie wypadków komunikacyjnych z udziałem małoletnich a obowiązku noszenia kasków przez dzieci

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
101	6 maja 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie podjęcia pilnych i zdecydowanych działań prewencyjnych, których celem jest przeciwdziałanie narastającej fali agresji wobec pracowników systemu ochrony zdrowia
102	15 maja 2025 r.	Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia	Wystąpienie w sprawie konkursu, ogłoszonego przez Mazowiecki Oddział Wojewódzki NFZ na prowadzenie Ośrodków Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej (ośrodki I poziomu referencyjnego)
103	15 maja 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie zmiany art. 61 ustawy o pomocy społecznej dotyczącego obowiązku ponoszenia opłaty za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej
104	20 maja 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży
105	23 maja 2025 r.	Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Pismo dotyczące rządowego projektu o asystencji
106	24 maja 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie chorób onkologicznych i hematologicznych u dzieci
107	27 maja 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie prac związanych z waloryzacją kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
108	28 maja 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie poprawy sytuacji dzieci KODA w systemie edukacji
109	2 czerwca 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie podjęcia działań mających na celu ochronę dzieci i młodzieży przed dostępem do substancji psychoaktywnych
110	12 czerwca 2025 r.	Minister Infrastruktury	Wystąpienie w sprawie problemów interpretacyjnych, co do uprawnień przy zastosowaniu ulgi ustawowej 78% DN/OP i jej realizacji
111	16 czerwca 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie problemów z połączeniem kont pacjenta w IKP po zmianie numeru PESEL dziecka
112	16 czerwca 2025 r.	Prezydenci miast, Burmistrzowie, Wójtowie	Wystąpienie w sprawie prawa do wypoczynku i czasu wolnego – bezpieczeństwo dzieci w okresie wakacji
113	21 czerwca 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie braku miejsc w oddziałach psychiatrycznych i oddziałach leczenia uzależnień do realizacji środków leczniczych i środków tymczasowych wobec nieletnich
114	21 czerwca 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie profilaktyki zakażeń wywoływanych przez pneumokoki
115	21 czerwca 2025 r.	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	Wystąpienie w sprawie ochrony praw dzieci objętych adopcją w kontekście informacji zawartych w dokumentacji medycznej

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
116	21 czerwca 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie ochrony praw dzieci objętych adopcją w kontekście informacji zawartych w dokumentacji medycznej
117	21 czerwca 2025 r.	Minister Sprawiedliwości	Wystąpienie w sprawie ochrony praw dzieci objętych adopcją w kontekście informacji zawartych w dokumentacji medycznej
118	21 czerwca 2025 r.	Minister Obrony Narodowej	Wystąpienie w sprawie ochrony praw dzieci objętych adopcją w kontekście informacji zawartych w dokumentacji medycznej
119	21 czerwca 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych	Wystąpienie w sprawie stanu prac nad projektem ustawy o asystencji osobistej
120	27 czerwca 2025 r.	Minister Sprawiedliwości, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Wystąpienie w sprawie reprezentacji dziecka przed Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności
121	1 lipca 2025 r.	Marszałkowie województwa	Wystąpienie w sprawie realizacji praw dzieci w środkach transportu zbiorowego i kolejowego
122	1 lipca 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie trudności zgłaszanych RPD w zakresie dowozu dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami do przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
123	17 lipca 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie udzielenia informacji dotyczącej systemu udzielania świadczeń okulistycznych, celem poprawy koordynacji świadczeń okulistycznych udzielanych pacjentom pediatrycznym w stanach nagłych
124	29 lipca 2025 r.	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Wystąpienie w sprawie kategoryzacji wiekowej książek i filmów w kinach
125	11 sierpnia 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie Rejestru Onkologii i Hematologii Dziecięcej oraz Krajowej Sieci Onkologii i Hematologii Dziecięcej
126	23 sierpnia 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie braku regulacji nakładających na organizatorów wypoczynku obowiązku uwzględnienia przez nich sytuacji dzieci o specjalnych potrzebach dietetycznych
127	25 sierpnia 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie zmian w systemie szczepień
128	27 sierpnia 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie potrzeby wprowadzenia renty socjalnej rodzinnej lub świadczenia uzupełniającego dla dzieci po zmarłych rodzicach z niepełnosprawnością pobierających rentę socjalną
129	1 września 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie konieczności zmian w organizacji i finansowaniu świadczeń dziennych psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
130	1 września 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie dostępu do leczenia dla dzieci z hemofilią
131	5 września 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w przedmiocie braku odpowiedzi odnośnie do działań resortu zmierzających do rozwiązania naruszeń prawa do godziwych warunków socjalnych dzieci umieszczonych prawomocnym wyrokiem sądu rodzinnego w pieczy bieżącej
132	10 września 2025 r.	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Wystąpienie w sprawie potrzeby wzmocnienia ochrony dzieci przed wulgarnymi treściami w transmisjach medialnych
133	20 września 2025 r.	Wojewodowie	Wystąpienie w sprawie zlecenia JST przygotowania i udostępnienia informacji dla mieszkańców o miejscach udzielających pomocy psychologicznej, psychiatrycznej i z zakresu interwencji kryzysowej
134	24 września 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie potrzeby zmian w przepisach dotyczących dowozu dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami do placówek oświatowych oraz kwalifikacji opiekunów
135	25 września 2025 r.	Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Wystąpienie w sprawie poszanowania godności małoletnich uczestników komisji orzekających o niepełnosprawności

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
136	27 września 2025 r.	Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Wystąpienie w sprawie sposobu orzekania o niepełnosprawności wobec dzieci niesłyszących
137	1 października 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie uwzględniania specyficznych trudności dzieci KODA (słyszące dzieci niesłyszących rodziców) w systemie edukacji
138	4 października 2025 r.	Prezes Rady Ministrów	Wystąpienie w sprawie ustawy o asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami
139	18 października 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie zapewnienia dzieciom z niepełnosprawnościami równego dostępu do wydarzeń szkolnych i wycieczek
140	15 listopada 2025 r.	Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Wystąpienie w sprawie uwzględnienia Płodowego Zespołu Alkoholowego (FAS) w katalogu jednostek chorobowych i przyczyn niepełnosprawności
141	15 listopada 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i Pełnomocnik Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych	Pismo w sprawie trudności rodziców dzieci z niepełnosprawnościami z ustaleniem terminu występowania przez nich o świadczenie pielęgnacyjne w sytuacji, gdy orzeczenie o niepełnosprawności dziecka uzyskane zostało na drodze postępowania sądowego

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
142	17 listopada 2025 r.	Minister Edukacji	Wystąpienie w sprawie zlecenia ORE (Ośrodkowi Rozwoju Edukacji) działania na rzecz przygotowania nauczycieli do pracy z dziećmi z chorobami przewlekłymi oraz udzielania pierwszej pomocy i pomocy przedmedycznej
143	18 listopada 2025 r.	Wojewodowa Śląski, Wojewoda Dolnośląski, Wojewoda Opolski, Wojewoda Lubuski	Wystąpienie w sprawie wsparcia dzieci z terenów dotkniętych powodzią w 2024 roku w kontekście ich zdrowia psychicznego
144	26 listopada 2025 r.	Minister Zdrowia	Wystąpienie w sprawie profilaktyki zakażeń dolnych dróg oddechowych spowodowanych wirusem RS u dzieci – kontynuacja
145	28 listopada 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie wsparcia socjalnego na rzecz zapewniania realizacji leczenia uzdrowiskowego (sanatoryjnego) dzieci
146	29 listopada 2025 r.	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Wystąpienie w sprawie wykluczenia dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej z możliwości korzystania z ulg i uprawnień wynikających z Karty Dużej Rodziny

LP.	DATA	ADRESAT	TEMAT
147	20 grudnia 2025 r.	Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Wystąpienie w sprawie uproszczonej ścieżki orzeczniczej dla dzieci z wrodzoną głuchotą
148	21 grudnia 2025 r.	Minister Finansów	Wystąpienie w sprawie preferencyjnego obliczenia podatku dla osób samotnie wychowujących dzieci

Pozostałe

149	18 czerwca 2025r.	Prezes Urzędu Transportu Kolejowego	Wystąpienie w sprawie ewaluacji standardów dostępności na kolei w odniesieniu do dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami
150	4 kwietnia 2025 r.	Minister Finansów	Wystąpienie w sprawie transparentności umów zawartych przez jednostki sektora finansów publicznych

Załącznik nr 3. Wykaz zespołów parlamentarnych, komisji sejmowych i spotkań w resortach

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
1	4 stycznia 2025 r.	Spotkanie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie pieczy zastępczej dla dzieci cudzoziemskich
2	14 stycznia 2025 r.	Spotkanie w Ministerstwie Sprawiedliwości dotyczące harmonogramu prac nad tworzeniem systemu śledzenia losów dziecka
3	15 stycznia 2025 r.	Konferencja w Sejmie „Zasada niedyskryminacji dzieci i młodzieży w politykach publicznych, mediach cyfrowych, edukacji i zarządzaniu”
4	21 stycznia 2025 r.	Konferencja w Senacie na temat pediatrycznej opieki paliatywnej
5	22 stycznia 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
6	23 stycznia 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji Edukacji i Nauki w sprawie wprowadzania nowego przedmiotu „edukacja obywatelska”
7	3 lutego 2025 r.	Spotkanie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ws. problemów polskiego systemu pieczy zastępczej
8	5 lutego 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji Zdrowia w sprawie nowelizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych
9	5 lutego 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji Stałej ds. Młodzieży, Komisja Edukacji i Nauki
10	6 lutego 2026 r.	Posiedzenie Komisji do Spraw Dzieci i Młodzieży w sprawie ubóstwa oraz kryzysu bezdomności wśród dzieci i młodzieży
11	6 lutego 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji ds. osób z niepełnosprawnościami i włączenia społecznego
12	6 lutego 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. nowoczesnego kształcenia

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
13	19 lutego 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. jakości żywienia dzieci w placówkach opiekuńczych i oświatowych
14	19 lutego 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. chorób alergicznych
15	20 lutego 2025 r.	Spotkanie w Ministerstwie Sprawiedliwości w sprawie prowadzenia zgłoszeń w zakresie standardów ochrony małoletnich w instytucjach
16	20 lutego 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji stałej ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, samorządowymi i związkami zawodowymi
17	20 lutego 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży w sprawie priorytetów prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej dotyczących młodych osób
18	21 lutego 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji Edukacji i Nauki ws. poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego
19	21 lutego 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży
20	24 lutego 2025 r.	Posiedzenie Zespołu do Spraw Ochrony Małoletnich przy Ministerstwie Sprawiedliwości
21	24 lutego 2025 r.	Konferencja uzgodnieniowa rządowych projektów ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich oraz ustawy ją wprowadzającej (Kancelaria Prezesa Rady Ministrów)
22	4 marca 2025 r.	Konferencja „Dzieci i młodzież z Polski w sieci. Prezentacja raportu. Internet dzieci. Monitoring obecności dzieci i młodzieży w internecie”
23	4 marca 2025 r.	Posiedzenie wspólne parlamentarnych zespołów do spraw: chorób centralnego układu nerwowego, chorób rzadkich, onkologii oraz SMA
24	4 marca 2025 r.	Posiedzenie senackiej Komisji Zdrowia
25	4 marca 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. leczenia żywieniowego
26	4 marca 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu „Rodzice dla klimatu”

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
27	5 marca 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
28	11-12 marca 2025 r.	Posiedzenie połączonych senackich komisji praw człowieka i praworządności oraz samorządu terytorialnego i administracji państwowej
29	12 marca 2025 r.	Spotkanie w Ministerstwie Cyfryzacji w sprawie rządowego projektu ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych w internecie
30	20 marca 2025 r.	Posiedzenie parlamentarnego Zespołu ds. zdrowia matki i dziecka
31	20 marca 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
32	2 kwietnia 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
33	3 kwietnia 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji stałej ds. osób z niepełnosprawnościami i włączenia społecznego
34	3 kwietnia 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
35	5 kwietnia 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Zdrowia Mężczyzn
36	8 kwietnia 2025 r.	Wspólne posiedzenie prlamentarnego Zespołu ds. Kardiologii i Parlamentarnego Zespołu ds. Młodzieży
37	11 kwietnia 2025 r.	Konferencja w Ministerstwie Finansów dotycząca Centralnego Rejestru Umów (CRU) Jednostek Sektora Finansów Publicznych
38	16 kwietnia 2025 r.	Spotkanie w Sejmie poświęcone planowanym pracom nad ustawą zakazującą używania smartfonów w szkołach podstawowych
39	6 maja 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Opieki Okołoporodowej
40	7 maja 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji Zdrowia
41	8 maja 2025 r.	Spotkanie Parlamentarnego Zespołu ds. Zakończenia Bezdomności
42	9 maja 2025 r.	Spotkanie w Ministerstwie Sprawiedliwości – posiedzenie zespołu do spraw opracowania rozwiązań w zakresie wsparcia rodziców doświadczających utraty ciąży oraz śmierci dziecka tuż po urodzeniu

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
43	12 maja 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Leczenia Żywieniowego
44	19 maja 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu do spraw Nowoczesnego Kształcenia i Parlamentarnego Zespołu do spraw Osób Głuchych i z Niedosłuchem
45	19 maja 2025 r.	Spotkanie w Ministerstwie Cyfryzacji
46	20 maja 2025r.	Posiedzenie Podkomisji Stałej ds. Rodziny
47	26 maja 2025	Posiedzenie grupy roboczej powołanej do opracowania projektu ustawy o przeciwdziałaniu i zwalczaniu handlu ludźmi, działającej w ramach Międzyresortowego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w MSWIA
48	3 czerwca 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji Stałej ds. Rodziny (kontynuacja)
49	4 czerwca 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Zdrowia Matki i Dziecka
50	11 czerwca 2025 r.	Posiedzenie senackiej Komisji Zdrowia
51	26 czerwca 2025 r.	Posiedzenie Zespołu do spraw opracowania rozwiązań w zakresie wsparcia rodziców doświadczających utraty ciąży oraz śmierci dziecka tuż po urodzeniu (Ministerstwo Sprawiedliwości)
52	7 lipca 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Osób Głuchych i z Niedosłuchem
53	7 lipca 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Jakości Żywienia Dzieci w Placówkach Opiekuńczych i Oświatowych
54	8 lipca 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji Stałej ds. Jakości Kształcenia i Wychowania
55	9 lipca 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. chorób alergicznych
56	10 lipca 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka
57	10 lipca 2025 r.	Posiedzenia sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
58	14 lipca 2025 r.	Posiedzenie Komisji Zdrowia Senatu RP

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
59	15 lipca 2025 r.	Wspólne posiedzenie Komisji Edukacji oraz Komisji Ustawodawczej
60	16 lipca 2025 r.	Posiedzenie Senatu
61	22 lipca 2025 r.	Posiedzenie Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
62	22 lipca 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi, samorządowymi i związkami zawodowymi
63	25 lipca 2025 r.	IV posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Dialogu Obywatelskiego
64	25 lipca 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Zdrowia Matki i Dziecka
65	25 lipca 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
66	29 lipca 2025 r.	Wspólne posiedzenie senackich Komisji Zdrowia i Komisji Ustawodawczej
67	29 lipca 2025 r.	Posiedzenie senackiej Komisji Edukacji
68	29 lipca 2025 r.	Posiedzenie senackiej Komisji Zdrowia
69	4 sierpnia 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Ochrony Dzieci w Procesie Rozstania Rodziców
70	4 sierpnia 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego
71	5 sierpnia 2025 r.	Posiedzenie sejmowej podkomisji nadzwyczajnej
72	5 sierpnia 2025 r.	Posiedzenie wspólne Komisji ds. Dzieci i Młodzieży oraz Komisji do Spraw Deregulacji
73	7 sierpnia 2025 r.	Posiedzenie wspólne Komisji Edukacji, Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka i Praworządności
74	7 sierpnia 2025 r.	Posiedzenie plenarne Senatu
75	10 września 2025 r.	Spotkanie w Ministerstwie Sprawiedliwości ws. ustalenia treści porozumienia dotyczącego praw dzieci osadzonych rodziców
76	10 września 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
77	11 września 2025 r.	Posiedzenie wspólne Parlamentarnych Zespołów ds. Dialogu Obywatelskiego i Działalności Rad Młodzieżowych przy Jednostkach Samorządu Terytorialnego
78	11 września 2025 r.	Posiedzenie podkomisji nadzwyczajnej
79	23 września 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji sejmowej do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi
80	24 września 2025 r.	Posiedzenie Zespołu do spraw opracowania rozwiązań w zakresie wsparcia rodziców doświadczających utraty ciąży oraz śmierci dziecka tuż po urodzeniu (spotkanie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej)
81	24 września 2025 r.	Posiedzenie Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii
82	24 września 2025 r.	Posiedzenie Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
83	28 września 2025 r.	Sesja Sejmu Dzieci i Młodzieży
84	30 września 2025 r.	Posiedzenie Międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
85	2 października 2025 r.	Spotkanie z przedstawicielami Ministerstwa Spraw Zagranicznych ws. reagowania na zgłoszenia dotyczące przemocy lub zaniedbywania dziecka w polskich rodzinach zamieszkałych za granicą
86	6 października 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Chorób Płuc
87	9 października 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Zdrowia Matki i Dziecka
88	9 października 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji stałej do spraw zdrowia psychicznego
89	9 października 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji do spraw Dzieci i Młodzieży
90	13 października 2025 r.	Posiedzenie inauguracyjne Rady do spraw Polityki Młodzieżowej przy Ministrze Edukacji
91	14 października 2025 r.	Posiedzenie senackiej Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej
92	14 października 2025 r.	Senacka Komisja Zdrowia

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
93	14 października 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji stałej do spraw osób z niepełnosprawnościami i włączenia społecznego
94	15 października 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny
95	15 października 2025 r.	Posiedzenie podkomisji nadzwyczajnej
96	16 października 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Samorządowymi i Związkami Zawodowymi
97	16 października 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Podkomisji stałej do spraw zabezpieczenia społecznego
98	28 października 2025 r.	Posiedzenie senackiej Komisji Edukacji
99	4 listopada 2025 r.	Posiedzenie Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach
100	5 listopada 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów
101	6 listopada 2025 r.	Posiedzenie Komisji Zdrowia Senatu RP
102	6 listopada 2025 r.	Posiedzenie Podkomisji stałej ds. nowelizacji prawa karnego
103	6 listopada 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
104	6 listopada 2025 r.	Posiedzenie Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
105	7 listopada 2025 r.	Posiedzenie wspólne sejmowych Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Zdrowia
106	19 listopada 2025 r.	Posiedzenie wspólne Komisji ds. Dzieci i Młodzieży oraz Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii
107	19 listopada 2025 r.	Posiedzenie Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
108	19 listopada 2025 r.	Obchody Światowego Dnia Wcześniaka w Sejmie
109	19 listopada 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Podkomisji stałej ds. sztucznej inteligencji i przejrzystości algorytmów
110	20 listopada 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji do spraw Dzieci i Młodzieży

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
111	25 listopada 2025 r.	Posiedzenie senackiej Komisji Zdrowia
112	3 grudnia 2025 r.	Posiedzenie wspólne sejmowych Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Zdrowia
113	3 grudnia 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu do spraw Neuroróżnorodności
114	4 grudnia 2025 r.	Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Celiakii
115	4 grudnia 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
116	4 grudnia 2025 r.	Posiedzenie Komisji Polityki Społecznej
117	5 grudnia 2025 r.	Konferencja w Senacie „Prawo oświatowe i prawa ucznia – diagnoza i kierunki zmian”
118	8 grudnia 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
119	17 grudnia 2025 r.	Posiedzenie sejmowej Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
120	18 grudnia 2025 r.	Posiedzenie wspólne sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Zdrowia
121	18 grudnia 2025 r.	Wspólne posiedzenie Komisji Cyfryzacji, Innowacyjności i Nowoczesnych Technologii oraz Komisji ds. Dzieci i Młodzieży
122	18 grudnia 2025 r.	Posiedzenia Zespołu ds. ETCP w MSZ
123	18 grudnia 2025 r.	Posiedzenie wspólne sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Zdrowia
124	18 grudnia 2025 r.	Posiedzenie Zespołu ds. Działalności Młodzieżowych Rad przy Jednostkach Samorządu Terytorialnego

Załącznik nr 4. Udział w wydarzeniach w obszarze ochrony praw dziecka

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
1	6 stycznia 2025 r.	Forum Aktywności Młodzieżowej
2	9 stycznia 2025 r.	III Lubuski Okrągły Stół Edukacyjny pod hasłem „Przemoc rówieśnicza w szkole. Jak jej zapobiegać?”
3	9 stycznia 2025 r.	Konferencja Towarzystwa Przyjaciół Dzieci
4	10 stycznia 2025 r.	Otwarcie Centrum Psychiatrii i Onkologii dla Dzieci i Młodzieży w Centrum Zdrowia Dziecka
5	13 stycznia 2025 r.	I Lubuska Konferencja Edukacji Włączającej „Inkluzja – siła tkwi w różnicach!”
6	17 stycznia 2025 r.	Debata pod hasłem „Nie hejtuj, nie krzywdź. Stopujemy przemoc”
7	17 stycznia 2025 r.	Uroczyste otwarcie warszawskiego Centrum Wielokulturowego
8	21 stycznia 2025 r.	Konferencja w Senacie na temat nowoczesnych rozwiązań w opiece paliatywnej
9	24 stycznia 2025 r.	Debata „Jakiej szkoły potrzebujeMY?”
10	28 stycznia 2025 r.	Konferencja w Sejmie „Pomagajka: o mądrym pomaganiu i dzieleniu się dobrem”
11	30 stycznia 2025 r.	Konferencja nt. działań podejmowanych przez organizacje humanitarne na rzecz uchodźców i migrantów LGBTQI+ w Polsce
12	4 lutego 2025 r.	Konferencja „Profilaktyka, wczesna diagnostyka i nowoczesne leczenie nowotworów – od świadomości do działania”
13	11 lutego 2025 r.	Gala Dzień Bezpiecznego Internetu 2025
14	13 lutego 2025 r.	III zjazd XX edycji Programu Liderskiego Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności
15	14 lutego 2025 r.	Konferencja o prawach dziecka „poZNAM swoje prawa – Prawa Dziecka w XXI wieku”

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
16	14 lutego 2025 r.	Debata „Społeczne aspekty strategii zdrowia mózgu”
17	19 lutego 2025 r.	Konferencja „Neuroróżnorodność w orzekaniu sądowym”
18	21 lutego 2025 r.	Konferencja „Zdrowie i bezpieczeństwo dla przyszłości”
19	21 lutego 2025 r.	Debata naukowa „Kognicja sądów powszechnych”
20	26-27 lutego 2025 r.	Warsztaty „Vulnerabilities to Trafficking in Human Beings”
21	3 marca 2025 r.	6. Kongres „Zdrowie Polaków 2024”
22	4 marca 2025 r.	Konferencja „EduGospodarka. Mosty między wiedzą a rynkiem”
23	4 marca 2025 r.	Konferencja „Dzieci i młodzież z Polski w sieci. Prezentacja raportu. Internet dzieci. Monitoring obecności dzieci i młodzieży w internecie”
24	7 marca 2025 r.	Debata Młodych z cyklu „Senat na Ty”
25	7 marca 2025 r.	Konferencja „Pokonam sztorm”
26	12 marca 2025 r.	Konferencja ogólnopolska „Nowe regulacje z zakresu prawa osobowego i rodzinnego – społeczny wymiar pomocy prawnej”
27	14 marca 2025 r.	Międzynarodowe Forum „Prawnicy – NGO: Budujemy drogę do współpracy”
28	17 marca 2025 r.	Konferencja „Edukacja włączająca dla sprawiedliwej, silnej i konkurencyjnej Unii Europejskiej”
29	17 marca 2025 r.	Konferencja naukowa „Władza rodzicielska – aktualne wyzwania”
30	21 marca 2025 r.	Festiwal Pełnia Życia
31	22 marca 2025 r.	Konferencja z okazji 54. Rajdu „Arsenał”
32	26 marca 2025 r.	30-lecie Niebieskiej Linii Instytutu Psychologii Zdrowia
33	27 marca 2025 r.	Konferencja „ADHD w edukacji. Wyzwania, rozwiązania, możliwości”
34	29-30 marca 2025 r.	IX edycja konferencji „Spektrum potrzeb”
35	31 marca 2025 r.	Spotkanie w ramach cyklu „Rozmowy po Łódzku”

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
36	1 kwietnia 2025 r.	Konferencja INSUMMIT Youth & Beyond.
37	7 kwietnia 2025 r.	Prezentacja raportu „Przerwij krąg przemocy”
38	7 kwietnia 2025 r.	Konferencja „Promocja zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w dobie rozwoju technologii cyfrowych”
39	9 kwietnia 2025 r.	Okrągły Stół Medycznej Racji Stanu
40	8-9 kwietnia 2025 r.	Warsztaty na temat międzynarodowych uprowadzeń małoletnich oraz transgranicznej egzekucji alimentów
41	9-10 kwietnia 2025 r.	Międzynarodowa konferencja „Razem przeciwko handlowi ludźmi, pracy przymusowej i wyzyskowi pracowniczemu – aktualne działania i dalsze kierunki”
42	9-10 kwietnia 2025 r.	V edycja Kongresu Regeneracja Miast
43	12 kwietnia 2025 r.	Panel Obywatelski Dzieci i Młodzieży
44	13-14 kwietnia 2025 r.	Warsztaty Warszawskiej Akademii Młodych Liderów
45	19 kwietnia 2025 r.	82. rocznica Powstania w Getcie Warszawskim
46	22 kwietnia 2025 r.	Obrady Okrągłego Stołu Ekspertów ds. Ograniczenia Inicjacji Alkoholowej Nieletnich
47	23 kwietnia 2025 r.	XVII Europejski Kongres Gospodarczy
48	24 kwietnia 2025 r.	Konferencja „Szczepienia ochronne w dobie nowych wyzwań epidemiologicznych i systemowych”
49	24 kwietnia 2025 r.	Konferencja „Bariery mentalne – zagrożeniem w budowaniu i rozwoju marki osobistej”
50	29 kwietnia 2025 r.	Gala finałowa projektu „Szkoła międzypokoleniowa”
51	6 maja 2025 r.	Spotkanie Koalicji na Rzecz Zdrowia Mózgu
52	7-8 maja 2025 r.	Spotkanie Rzeczników Praw Dziecka państw bałtyckich
53	9-10 maja 2025 r.	Międzynarodowy Kongres Psychiatrii Sądowej
54	9 maja 2025 r.	„Okrągły stół o edukacji zdrowotnej”
55	10 maja 2025 r.	IV Regionalny Kongres Kobiet
56	13 maja 2025 r.	Konferencja „Inkluzja bez iluzji. Różnorodność w szkole”

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
57	15 maja 2025 r.	Konferencja „Cross-Border Cooperation in Family Matters within the EU and Parental Child Abduction to Non-Hague Convention Countries”
58	14-15 maja 2025 r.	Konferencja IMPACT’25
59	16 maja 2025 r.	Konferencja na temat perspektywy i jakości życia pacjentów pediatrycznych z alergią wziewną
60	17-18 maja 2025 r.	Zgromadzenie Izby Adwokackiej w Warszawie
61	19 maja 2025 r.	Panel Obywatelski Dzieci i Młodzieży
62	20 maja 2025 r.	Debata Medycznej Racji Stanu
63	21 maja 2025 r.	Podsumowanie działalności Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce
64	21 maja 2025 r.	Finał Olimpiady Zwolnieni z Teorii 2025
65	22 maja 2025 r.	4. edycja gali Nagrody Korczaka
66	22 maja 2025 r.	Prezentacja raportu „Historia dwóch granic. Podwójne standardy humanitarne w recepcji osób uchodźczych. Polska”
67	27 maja 2025 r.	Gala Finałowa Konkursu Prezesa UODO
68	26-27 maja 2025 r.	Seminarium wiosenne Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka ENOC 2025
69	28 maja 2025 r.	„Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w szkole, przestrzeni publicznej i cyberprzestrzeni”
70	29 maja 2025 r.	Forum Rodzicielstwa Zastępczego
71	29 maja 2025 r.	Seminarium tematyczne Europejskiej Sieci Zapobiegania Przestępczości (EUCPN)
72	30 maja 2025 r.	Seminarium BEHAVIOUR IN CRISIS LAB
73	31 maja 2025 r.	Spotkanie „Autyzm – nadzwyczajnie zwyczajni”
74	31 maja 2025 r.	Inauguracja kampanii Fundacji Twarze Depresji
75	3 czerwca 2025 r.	Konferencja „Neuroróżnorodność w politykach publicznych”
76	4 czerwca 2025 r.	Konferencja „Supporting mental health of children – the role of schools and teachers”

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
77	4 czerwca 2025 r.	Debata na temat dobra dziecka w sprawach sądowych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego
78	4 czerwca 2025 r.	Debata w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lubochni na temat ochrony praw, przeciwdziałania przemocy oraz potrzeby wsparcia dzieci i młodzieży
79	2-4 czerwca 2025 r.	5. Światowy Kongres Sprawiedliwości z Dziećmi
80	4 czerwca 2025 r.	Debata „Wzmacnianie systemu opieki prawnej w UE poprzez budowanie potencjału, wymianę wiedzy i uczenie się od siebie nawzajem”
81	5 czerwca 2025 r.	Okrągły Stół organizowany przez European Brain Council i Mental Power Fundację dla Zdrowia Mózgu
82	5 czerwca 2025 r.	Wręczenie nagród „Otwarta Szkoła – Ranking Szkół Przyjaznych LGBTQ+ 2025”
83	6 czerwca 2025 r.	Jubileusz 25-lecia Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (PAFW)
84	7 czerwca 2025 r.	Konferencja „Dziecko KODA we współczesnym świecie”
85	6-8 czerwca 2025 r.	XIII Ogólnopolski Zjazd Dużych Rodzin „Trzy plus”
86	6-9 czerwca 2025 r.	Zlot gromad zuchowych i drużyn harcerskich Nieprzetartego Szlaku Komendy Chorągwi Warmińsko-Mazurskiej ZHP
87	11 czerwca 2025 r.	Warsztaty naukowe „Zdrowie psychiczne i wsparcie psychospołeczne dzieci i młodzieży w Polsce – droga do zintegrowanego i skoordynowanego modelu opieki”
88	12 czerwca 2025 r.	Premiera „Powitalnika”
89	czerwiec 2025 r.	I Konferencja Sekcji Socjologii Dzieci i Dzieciństwa Polskiego Towarzystwa Socjologicznego
90	12 czerwca 2025 r.	Konferencja „Między granicą a domem – w drodze do bezpieczeństwa. Dzieci z doświadczeniem uchodźczym w pieczy zastępczej w Polsce”
91	12 czerwca 2025 r.	Międzynarodowa konferencja „Zaginięcia osób poniżej 18. roku życia w Europie – wyzwania, prewencja i rozwiązania systemowe w kontekście porwań rodzicielskich i ucieczek nastolatków”

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
92	12 czerwca 2025 r.	Kongres Samorządów Uczniowskich
93	12 czerwca 2025 r.	Konferencja „PrzewodziMy zmianie”
94	czerwiec 2025 r.	Jubileusz z okazji 15 lat Młodzieżowej Rady m.st. Warszawy
95	13 czerwca 2025 r.	Konferencja „Jak budować kulturę ochrony dzieci i młodzieży w środowisku mediów cyfrowych” w Sejmie RP
96	14 czerwca 2025 r.	V Charytatywny Festyn Rodzinny „Wspólnie działamy – uczymy się, bawimy i pomagamy”
97	15 czerwca 2025 r.	IV Ogólnopolski Zjazd Klubów Świadomej Młodzieży
98	24 czerwca 2025 r.	Debata naukowa na temat systemu szczepień i nadzór epidemiologiczny w Polsce w kontekście narastającej antybiotykoodporności
99	25 czerwca 2025 r.	Spotkanie z dziećmi z doświadczeniem migracji organizowane przez Fundację Ocalenie
100	26 czerwca 2025 r.	Seminarium eksperckie na temat dostępu dzieci do wymiaru sprawiedliwości (UNICEF Polska)
101	27 czerwca 2025 r.	Obchody Centralnego Święta Służby Więziennej
102	29 czerwca 2025 r.	X Mistrzostwa Świata Dzieci z Domów Dziecka w Piłce Nożnej
103	30 czerwca 2025 r.	Debata Medycznej Racji Stanu
104	1-2 lipca 2025 r.	Konferencja Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka
105	2 lipca 2025 r.	Konferencja „Godność i duma osób z niepełnosprawnościami. Tożsamość i samorzecznictwo społeczne i polityczne”
106	4 lipca 2025 r.	Zlot OSEhero
107	11 lipca 2025 r.	Finał programu „Równać Szanse” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności
108	18 lipca 2025 r.	Konferencja „Odważna szkoła – wspólna sprawa”
109	19 lipca 2025 r.	Szkolenie „Pomoc prawna przyjazna dzieciom”
110	19 sierpnia 2025 r.	Letnie Spotkanie Krajowej Koalicji na Rzecz Pracy z Młodzieżą

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
111	26 sierpnia 2025 r.	Konferencja „Zero tolerancji dla agresji!”
112	26 sierpnia 2025 r.	II spotkanie z cyklu Medyczna Racja Stanu
113	28 sierpnia 2025 r.	III Kongres Zdrowia Dzieci i Młodzieży
114	2-4 września 2025 r.	34. Forum Ekonomiczne w Karpaczu
115	8 września 2025 r.	Gala zamknięcia 23. edycji oraz rozpoczęcia 24. edycji konkursu „Świat Przyjazny Dziecku”
116	9 września 2025 r.	IV Konferencja „Uzdrowić Dziecko”
117	10 września 2025 r.	Konferencja „Przywrócić życiu sens!
118	12 września 2025 r.	Debaty pt. „Czy dorosły świat sprzyja aktywności młodych? O ochronie praw dziecka”
119	16-18 września 2025 r.	XII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny
120	17-18 września 2025 r.	Śląski Kongres Oświaty
121	18 września 2025 r.	29. konferencja Europejskiej Sieci Rzeczników Praw Dziecka (ENOC)
122	18 września 2025 r.	III Śląskie Seminarium Pełnomocników Komend Wojewódzkich Policji
123	19 września 2025 r.	Konferencja „Miłość bez adresu”
124	29 września– –1 października 2025 r.	Szkolenia dla sędziów i kuratorów sądowych pt. „Małoletni bez opieki ubiegający się o ochronę międzynarodową. Rola sądu opiekuńczego i kuratora”
125	29 września 2025 r.	6. urodziny Fundacji UNAWEZA Martyny Wojciechowskiej
126	30 września 2025 r.	Konferencja „Edukacja zdrowotna. Wiedza dziś zdrowie jutro”
127	1 października 2025 r.	Uroczyste podsumowanie pierwszej edycji programu „Pomagajka SAN”
128	2 października 2025 r.	6. edycja konferencji CyberDefence24 Day
129	1-2 października 2025 r.	Czwarta edycja konferencji klimatycznej PRECOP
130	3 października 2025 r.	Inauguracja III edycji projektu „A-TO-MY”
131	6 października 2025 r.	Inauguracja kampanii Dzieciństwo bez Przemocy

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
132	6-9 października 2025 r.	Międzynarodowa konferencja w Wilnie poświęcona ochronie praw dziecka oraz przeciwdziałaniu przemocy wobec dzieci
133	7-10 października	Konferencja Zdrowia Psychicznego „Bezpieczni w sieci – silni w REALU”
134	9 października 2025 r.	Nadzwyczajny Kongres Zdrowia Psychicznego
135	10 października 2025 r.	Konferencja „Bezpieczne dane dzieci i młodzieży oraz nowe kierunki rozwoju w obszarze kultury fizycznej. Jak sprostać współczesnym wyzwaniom?
136	10 października 2025 r.	Briefing prasowy, będący częścią kampanii społeczno-informacyjnej „Twoje emocje mają znaczenie”
137	10 października 2025 r.	Gala konkursu „Nauczyciel Roku 2025”
138	11 października 2025 r.	Warsztaty Straży Granicznej dotyczące ochrony praw człowieka
139	15 października 2025 r.	Warszawska Konferencja Wymiaru Ludzkiego OBWE
140	16 października 2025 r.	Panel dyskusyjny „Razem w prawach: Międzypokoleniowy dialog o wolności i uczestnictwie”
141	16 października 2025 r.	Gala XX Edycji Konkursu „Lodołamacze”
142	16-19 października 2025 r.	IX Kongres Europejskiej Akademii Pediatrii EAP 2025
143	17 października 2025 r.	Seminarium „Dorastanie w dobrostanie – budując kulturę bezpieczeństwa w szkole”
144	18 października 2025 r.	30-lecie integracji w Zespole Szkół Miejskich nr 3 w Jaśle
145	21 października 2025 r.	XXI Forum Rynku Zdrowia
146	22 października 2025 r.	Konferencja „Prywatność i sztuczna inteligencja w edukacji”
147	23 października 2025 r.	Premiera raportu „The Future Report. Nastolatki w internecie”
148	24 października 2025 r.	Debata Medycznej Racji Stanu

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
149	27 października 2025 r.	Spotkanie „Od stygmatu do akceptacji neuroróżnorodności w XXI w. – co powinniśmy na ten temat wiedzieć jako przyszli psychologowie”
150	27 października 2025 r.	IV edycja Forum Bezpieczna Żywność
151	28 października 2025 r.	Konferencja „Między wsparciem a presją – jak chronić i wzmacniać zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży”
152	31 października 2025 r.	Spotkanie UNICEF Polska na temat promocji rozwiązań alternatywnych dla detencji
153	4 listopada 2025 r.	Konferencja zorganizowana przez Kids in Need of Defense (KIND) na temat przeciwdziałania handlowi ludźmi
154	5 listopada 2025 r.	Seminarium „Reforma sądownictwa rodzinnego. Zmiany w prawie rodzinnym i opiekuńczym. Cele i perspektywa czasowa”
155	7 listopada 2025 r.	Konferencja „Dziecko ma głos. Jak chronić prawa dziecka i przeciwdziałać przemocy domowej”
156	12 listopada 2025 r.	Gala Nagrody BohaterONy 2025 im. Powstańców Warszawskich
157	14 listopada 2025 r.	Konferencja „Język, Mózg, Relacja – Spotkanie Światów Autyzmu i Afazji”
158	13-14 listopada 2025 r.	Debata „Dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla dzieci – uchodźców i migrantów”
159	17 listopada 2025 r.	Konferencja „Między parasolowym rodzicielstwem a światem cyfrowym – granice bezpiecznego rodzicielstwa”
160	18 listopada 2025 r.	Konferencja „Moc dobrego dzieciństwa – wsparcie dzieci i młodzieży w kryzysie”
161	18 listopada 2025 r.	Gala XIV edycji plebiscytu „Rising Stars Prawnicy – liderzy jutra 2025”
162	19 listopada 2025 r.	Forum Fundacji Orange
163	19 listopada 2025 r.	Konferencja „Zauważ. Zareaguj. Pomóż – wsparcie dziecka krzywdzonego”
164	19 listopada 2025 r.	Światowy Dnia Wcześniaka

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
165	19 listopada 2025 r.	Forum ekspercki „Niewidzialne dzieci – o relacjach, komunikacji i przemocy”
166	20 listopada 2025 r.	Konferencja „Adwokat dla oświaty”
167	20 listopada 2025 r.	28. Gala Urtica Dzieciom
168	21 listopada 2025 r.	5. edycja konkursu „Dziecięcy Szpital Przyszłości” Fundacja K.I.D.S
169	22 listopada 2025 r.	30. edycja Wielkiej Gali Integracji
170	22 listopada 2025 r.	Gala wręczenia 19. edycji Nagrody im. Ireny Sendlerowej
171	24 listopada 2025 r.	Konferencja „Profilaktyka HPV w Polsce i Europie – sukcesy, wyzwania, dalsza droga”
172	25 listopada 2025 r.	Konferencja „Bo dzieciństwo nie może czekać. Jak Save the Children wspierała działania na rzecz dzieci w Polsce od 2022 r.?”
173	26 listopada 2025 r.	Konferencja Digital Skills Summit
174	26 listopada 2025 r.	Konferencja „Nowe horyzonty biometrii – bezpieczeństwo, tożsamość, rozwój”
175	26 listopada 2025 r.	II Kongres Zdrowia Medonet
176	24-26 listopada 2025 r.	Kongres „Zdrowie Polaków”
177	28 listopada 2025 r.	Konferencja „Badania profilaktyczne – szczepienia na HPV dzieci i młodzieży”
178	29 listopada 2025 r.	I Środkowopomorskie Forum „Bliżej Spektrum”
179	1 grudnia 2025 r.	25-lecie Fundacji Ocalenie
180	2 grudnia 2025 r.	Konferencja „Demokracja i bezpieczeństwo międzynarodowe: Obrońcy praw człowieka na pierwszej linii walki o wolność”
181	2 grudnia 2025 r.	Gala konkursu „Człowiek bez barier 2025”
182	3 grudnia 2025 r.	VI Szczyt dla Edukacji
183	3 grudnia 2025 r.	Gala rozdania nagrody VIVA! People Power 2025.
184	5 grudnia 2025 r.	Konferencja „Prawo oświatowe i prawa ucznia – diagnoza i kierunki zmian”

LP.	DATA	NAZWA WYDARZENIA
185	6-7 grudnia 2025 r.	II Ogólnopolska Konferencja Psychiatrii Środowiskowej Dzieci i Młodzieży „Dziecko i nastolatek w świecie relacji – wyzwania i możliwości psychiatrii środowiskowej”
186	9 grudnia 2025 r.	Konferencja „Potencjał bez barier – edukacja i rynek pracy dla osób z niepełnosprawnościami”
187	10 grudnia 2025 r.	Forum Zdrowia Dzieci
188	11 grudnia 2025 r.	Konferencja towarzysząca publikacji wyników raportu „Więcej czacunku dla młodego wizerunku”
189	11 grudnia 2025 r.	Konferencja – prezentacja wyników badań oraz programu „Cyfrowe mosty”
190	12 grudnia 2025 r.	Konferencja „Udostępnione dzieciństwo – małoletni w przestrzeni cyfrowej”
191	12 grudnia 2025 r.	IV Olsztyńska Konferencja „Dzieciństwo bez przemocy”
192	12-13 grudnia 2025 r.	Zlot obrończyń i obrońców praw człowieka
193	13 grudnia 2025 r.	10-lecie Fundacji Szczęśliwej Drogi
194	16 grudnia 2025 r.	Konferencja w KPRM z okazji 20 lat ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej
195	18 grudnia 2025 r.	„Dzieci w kryzysie – jak rozpoznawać, jak reagować, jak pomagać?”

Załącznik nr 5. Wykaz inicjatyw objętych Honorowym Patronatem Rzecznika Praw Dziecka w 2025 r.

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
1	Projekt „ROAD – Rozwój i Ochrona Dzieci w Drodze”	Fundacja Save the Children Polska
2	Program wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży	Fundacja Panda Team
3	Ranking Szkół Przyjaznych LGBTQ+ 2025	GrowSPACE
4	II Kongres Sekcji Młodych Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego	Polskie Towarzystwo Pediatryczne
5	Kampania społeczna (P)OKAŻ SERCE	Klinika Onkologii i Chirurgii Onkologicznej Dzieci i Młodzieży Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie
6	Mini-konferencja pt. „Jaki model w dobie zagrożenia zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży?”	Stowarzyszenie Mały Wielki Świat
7	Publikacja „Metoda po Drugie”	Fundacja po Drugie
8	Konkurs „Piórko 2025”	Biedronka – Jeronimo Martins Polska S. A.
9	Dzień Myśli Braterskiej	161. Warszawska Drużyna Harcerska Nieprzetartego Szlaku Słoneczni Wędrowcy
10	Konferencja naukowo-szkoleniowa „Przeciwdziałanie przemocy domowej – wskazówki dla personelu ochrony zdrowia”	Fundacja dla Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
11	Konferencja „My niewidoczni”	Stowarzyszenie „Synergia”
12	Ogólnopolski konkurs „Wiosna w bajce”	Edu-Książka
13	Konferencja „Pokonam Sztorm”	Fundacja Volto Amore
14	Finansowy Elementarz	Fundacja Banku Millennium
15	Projekt profilaktyczny „Dwoje rodziców – jedno dzieciństwo”	Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
16	V Ogólnopolska konferencja naukowa „Wypalenie zawodowe rodziców zastępczych i usamodzielnienie młodzieży – perspektywy i wyzwania”	Dolnośląska Fundacja na rzecz Pieczy Zastępczej „Przystanek Rodzina”
17	„Bez Maski – o czym nie mówimy na głos?”	Szkoła Techniczna im. Dywizjonu nr 303 Bydgoskiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Chojnicach
18	III Ogólnopolski happening „Przywitaj wiosnę w kolorowych skarpetkach”	Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze
19	Mapa Pomocy	Niebieska Linia IPZ
20	Projektanci Dobrostanu	BądźMY Oryginalni! Agencja Profilaktyki Zdrowia Psychicznego
21	Ogólnopolska konferencja naukowa „W kierunku nowoczesnej edukacji, opieki i pomocy społecznej”	Wydział Nauk Humanistyczno-Społecznych w Olsztynie
22	Kampania edukacyjna „Błędy kształcą”	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia w Nakle nad Notecią
23	XXXI Pomorska Wiosna Literacka	Pomorska Biblioteka Pedagogiczna w Słupsku
24	XXIII Ogólnopolski konkurs muzyczny „Młode talenty muzyczne 2025”	Ognisko Pracy Pozaszkolnej „175”
25	XXIII edycja konkursu plastycznego „Bohaterowie Naszych Bajek”	Ognisko Pracy Pozaszkolnej „175”
26	Festiwal Komunikacji Społecznej „Trzy światy – świat realny, świat wirtualny, świat opowiadany”	Politechnika Częstochowska oraz Zespół Szkół Przemysłu Mody i Reklamy im. W. S. Reymonta w Częstochowie
27	Festiwal Zdrowia Psychicznego RAZEM	Fundacja KAMPUS nowa edukacja
28	Obchody Światowego Miesiąca Autyzmu „Kwiecień miesiącem autyzmu”	Stowarzyszenie Synergia
29	Festiwal Klimatyczna Rewolucja	Stowarzyszenie M-LAB
30	Projekt społeczny „Chłopaki Nie(ch) Płaczą”	Chłopaki Nie(ch) płaczą

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
31	XI Ogólnopolski konkurs plastyczno-literacki „Twórczość ks. Jana Twardowskiego widziana oczami dziecka”	Zespół Szkół Specjalnych im. ks. Jana Twardowskiego
32	Obchody Światowego Dnia Świadomości Autyzmu „Przyjaźnie dla Autyzmu”	Zespół Tęczowego Centrum Diagnozy i Terapii
33	Największa Lekcja Ekologii	PreZero Polska
34	XVI Mistrzostwa Polski Dzieci z Domów Dziecka w Piłce Nożnej	Stowarzyszenie „Nadzieja na Mundial”
35	V edycja Wojewódzkiego Konkursu Plastycznego „Piękno Dziecka”	Szkoła Podstawowa Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej w Lublinie
36	Konferencja naukowa „Współczesne wyzwania wobec resocjalizacji nieletnich w zakładowych mikrosystemach wychowawczych”	Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Aleksandra Kamińskiego w Puławach
37	Kampania społeczna „Mocne strony wzmacniać, słabe chronić”	Fundacja Autism Team
38	Ogólnopolski konkurs „Szkoła czytelników”	GLOSEL (TaniaKsiążka)
39	Seminarium metodologiczne „Mapowanie obszarów problemowych w badaniach społecznych z udziałem dzieci”	Uniwersytet Jagieloński
40	VI edycja Ogólnopolska Konferencja Studencka „Spotkania z Pediatrią”	Koło Naukowe Pasjonaci Pediatrii
41	I Śląskie Forum Mediacji w Szkole „Mediacje to relacje”	Śląskie Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych
42	Wystawa rękodzieła „Siła Pasji”	Fundacja Pomerdało mi się
43	Warsztaty edukacyjno-integracyjne dla chorych na hemofilię oraz ich rodzin	Fundacja Sanguis Hemofilia i pokrewne skazy krwotoczne
44	Projekt KAPITAN WARSZAWA – Rodzinne rozgrywki na placach zabaw 2025	Fundacja Zwalcz Nudę

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
45	III konferencja „Siła więzi między terapeutą, matką i dzieckiem”	Mazowieckie Centrum Neuropsychiatrii
46	45. Międzynarodowy Dziecięcy Festiwal Piosenki i Tańca w Koninie	Konińskie Centrum Kultury
47	Kampania związana z Międzynarodowym Dniem Dziecka Zaginionego	Fundacja Itaka – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych
48	Konferencja online „Uważne miejsce”	NODN „Uważne miejsce”
49	I Polsko-Maltańskie Seminarium Naukowe pt. „Edukacja włączająca w Polsce i w Malcie. W poszukiwaniu równości, różnorodności oraz jakości kształcenia. Przykłady dobrych praktyk”	Instytut Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Opolskiego
50	Adventure Festiwal im. Artura Przygody	Stowarzyszenie Dwie Strony Medalu
51	Projekt Biennale Sztuki dla Dziecka	Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu
52	III Konferencja „Adwokat dla rodziny”	Sekcja Praw Dziecka przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie
53	Festiwal Literatury i Rozwoju Dzieci ALFABET	„Ośrodek Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie
54	Wydarzenie „Strażnicy Przygody – Dzień Dziecka z Mundurem”	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Niesłyszących i Słabosłyszących w Raciborzu
55	I Gliwickie Forum Rodzicielstwa Zastępczego w Gliwicach	Miasto Gliwice
56	Korczakowski Dzień Dziecka – Korczakowski Bieg	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. J. Gromkowskiego
57	Konferencja „Adopcja: trauma i zdrowienie”	Diecezjalna Fundacja Ochrony Życia (DFOZ)
58	19. edycja Nagrody im. Ireny Sendlerowej „Za naprawianie świata”	Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
59	Powiatowy Dzień Dziecka, Dzień Rodzicielstwa Zastępczego, XXIII Przegląd Twórczości Osób Niepełnosprawnych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
60	Konkurs literacko-plastyczny „Moje miasto – słucham dźwięków, dotykam faktur”	Urząd Miasta Opola
61	III Ogólnopolska konferencja naukowa „Przeobrażenia współczesnej rodziny – potrzeby prawne i uwarunkowania społeczne”	Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
62	Sympozjum Arteterapia/Przestrzenie sztuki (Art Therapy/Art Spaces)	Uniwersytet Jana Długosza (UJD) w Częstochowie
63	Gala Nagrody Korczaka	Uczelnia Korczaka
64	Kampania społeczna „Dalej od telefonu, bliżej siebie”	Twarze Depresji
65	Ogólnopolski Tydzień „dajMY uśmiech”	Fundacja Przytulny Domek
66	Lubelska Konferencja Samorządów Uczniowskich	Fundacja Twórczości, Edukacji i Animacji Młodzieży „Teatricon”
67	Konferencja „Dom, który leczy – system i wsparcie rodzin zastępczych”	Fundacja „Edukacja z Wartościami”
68	V Integracyjny Festiwal Młodych Talentów „Adventure Festiwal” im. Artura Przygody	Stowarzyszenie Dwie Strony Medalu
69	Konkurs „W zwykłych słowach wielka MOC IV”	Zakład Edukacji Wielokulturowej i Badań nad Nierównościami Społecznymi, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
70	XVIII Międzynarodowa Konferencja Chorób Rzadkich	Stowarzyszenie Chorych na Mukopolisacharydozę i Choroby Rzadkie
71	I Ogólnopolski Konkurs „Najlepsze Widzenie z okazji Dnia Dziecka”	Małopolskie Stowarzyszenie Probacja
72	Model European Parliament – symulacja pracy Parlamentu Europejskiego	Parlament Młodych RP
73	Konferencja „Zaniedbanie w rodzinie jako forma przemocy”	Polski Instytut Traumy

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
74	Kampania społeczno-edukacyjna na rzecz zdrowia psychicznego małych dzieci MAŁY CZŁOWIEK – DUŻE POTRZEBY	Polski Instytut Traumy
75	Obchody jubileuszu 20-lecia Rodzinnego Domu Czasowego Pobytu „Sindbad" w Ustroniu	SOS Wioski Dziecięce w Polsce
76	17. Ogólnopolska Konferencja „Ostrożnie – dziecko! Profilaktyka krzywdzenia małych dzieci"	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
77	Karwiański Dzień Dziecka	Sołectwo Karwiany i Komorowice
78	23. Festiwal Kultury Dziecięcej, Pacanów 2025	Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie
79	Insulin On Board 2025	Fundacja dla Dzieci i Dorosłych z Cukrzycą
80	Digital Youth Forum 2025	Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę
81	Książka „Leśne sprawy aplikantów adwokackich, czyli hejt w Internecie, tajemnicza nagroda i krecia robota pod wielką lipą"	Naczelna Rada Adwokacka i Fundacja Adwokatury
82	Konkurs wokalny „Dziecięca piosenka z tamtych lat"	Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 w Łodzi
83	Spektakl „Supermoce Tosi. Przygoda w rytmie Śpiewających Brzdąców"	„Teatr Kamienica" Fundacja Wspierania Twórczości Inicjatyw Teatralnych ATUT
84	Mam Prawo. Konferencja Młodych.	Fundacja Nie Będziesz Szła Sama
85	IV Ogólnopolski Zjazd Klubów Świadomej Młodzieży	Fundacja Pomerdało mi się
86	Okrągły Stół Uczniowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Młodzieżowy Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego
87	PARADOGMA Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Edukacja – Prawo – Psychologia"	Stowarzyszenie PARADOGMA
88	X Mistrzostwa Świata Dzieci z Domów Dziecka w Piłce Nożnej	Stowarzyszenie „Nadzieja na Mundial"

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
89	Program telewizyjny pt. „#To Nie Tak”	Telewizja Polska S.A w likwidacji, Oddział Terenowy w Lublinie
90	Akcja społeczna #WbijWUdo	Fundacja Allergia
91	Projekt „Nastolatkowie XXI wieku Plus”	Stowarzyszenie YoWo Poland
92	24. edycja konkursu ŚWIAT PRZYJAZNY DZIECKU	Komitet Ochrony Praw Dziecka
93	Kampania „Nie Hejtuję – Motywuję”	Fundacja „W zgodzie ze sobą”
94	Projekt „Pionierzy – Łomianki Miasto Przyszłości”	Stowarzyszenie Pionierzy Przyszłości – Instytut Rozwoju Zawodowego
95	Wystawa czasowa „Nie tylko dla urwisów – światy Edmunda Niziurskiego”	Muzeum Zabawek i Zabawy
96	Akcja społeczna „Kask nie boli”	Telewizja Polska S.A. w likwidacji
97	Konferencja „Kobieta. Tradycja. Prawo”	XXI Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Prusa w Łodzi
98	Projekt „HPV FREE”	Fundacja OFF School
99	„Wielki Kongres Mediacji”	Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie
100	Ponowne otwarcie RiO Edu Centrum – przestrzeni edukacyjno-artystycznej dla dzieci	RiO Edu Centrum Park Rozwoju
101	Międzynarodowy Dziecięcy Festiwal Folklorystyczny World Wide Kids 2025	Stowarzyszenie „Dla Folkloru”
102	XXIII edycja ogólnopolskiego konkursu wiedzy o zasadach bezpieczeństwa i higieny pracy „Bezpiecznie od startu”	Związek Rzemiosła Polskiego
103	Jubileusz 20-lecia SOS Wioski Dziecięcej w Karlinie	Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięcej w Polsce
104	Film „Skrzat. Nowy początek”	Good One PR
105	Nadbużański Festiwal Teatrów dla Dzieci GADUCHA	Gminny Ośrodek Kultury w Sarnakach

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
106	Ogólnopolski program edukacyjny „Twoje dane – Twoja sprawa”	Urząd Ochrony Danych Osobowych
107	III edycja programu edukacyjnego „Akademia Dobrej Energii Junior”	VanityStyle Sp. z o.o.
108	Konkurs plastyczny pt. „Mam prawa, mam obowiązki”	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Rucianem-Nidzie
109	XVI Powiatowy Dzień Rodzicielstwa Zastępczego	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drezdenku
110	Wielki Finał Gimnastyka dla Wszystkich z TAURONEM Kraków	Polski Związek Gimnastyczny
111	Gimnastyka dla Wszystkich z TAURONEM Wrocław	Polski Związek Gimnastyczny
112	XVI Powiatowy Dzień Rodzicielstwa Zastępczego	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drezdenku
113	III Kongres Zdrowia Dzieci i Młodzieży	Fundacja Żyjmy Zdrowo
114	Edukacja Prawna i Mediacja – Program Rozwoju Kompetencji Społecznych i Obywatelskich	Instytut Badań i Rozwoju Nauk Prawnych Fundacji Polskiego Centrum Edukacji Prawnej
115	Kampania edukacyjno-społeczna „Kodeks Wrażliwości w mediach społecznościowych”	Fundacja Zdrowego Postępu
116	Kongres Europejskiej Akademii Pediatrii 2025 – European Academy of Pediatrics Congress and Mastercourse, EAP 2025	Polskie Towarzystwo Pediatryczne
117	28. Gala Urtica Dzieciom	Fundacja Urtica Dzieciom
118	XIII edycja Narodowego Dnia Sportu – Narodowy Dzień Sportu	Fundacja Zwalcz Nudę
119	Sejmik Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych	
120	Województwa Łódzkiego	Oddział Wojewódzki Związku OSP RP woj. łódzkiego

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
121	Ogólnopolska konferencja naukowa „Prawne aspekty edukacji w zakresie cyberbezpieczeństwa – standardy ochrony małoletnich przed cyberzagrożeniami a zadania jednostek systemu oświaty”	Zachodniopomorski Kurator Oświaty, Kuratorium Oświaty w Szczecinie
122	Konferencja naukowa z okazji Międzynarodowego Dnia Zapobiegania Samobójstwom	Uniwersytet Gdański
123	III Kongres Zdrowia Dzieci i Młodzieży	Fundacja Żyjmy Zdrowo
124	II Edycja Międzynarodowego Projektu Edukacyjnego pt. „Kolorowe Uczucia Gucia”	Przedszkole nr 4 w Dąbrowie Górniczej
125	Gimnastyka dla Wszystkich z TAURONEM w Opolu	Polski Związek Gimnastyczny
126	Gotowi na przyszłość	Fundacja Civis Polonus
127	Międzynarodowa konferencja „One World, One Web, One Goal: Digital Safety for All”	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi
128	„Szkoła przyjazna dla neuroróżnorodności, szkoła przyjazna dla każdego człowieka”	Fundacja AutismTeam
129	Kampania „Złotej Wstążki” 2025	Fundacja Na Ratunek Dzieciom z Chorobą Nowotworową
130	„Marzenia bez granic” – wystawa prac dzieci i młodzieży z doświadczeniem uchodźczym	Fundacja Ocalenie
131	IV Kongres Fundacji Jesteśmy Pod Ścianą „Choroby genetyczne – wspólna droga do diagnozy i terapii”	Fundacja Jesteśmy Pod Ścianą
132	Spektakl „TOFFI”	TEATR OCHOTY
133	Konferencja naukowa „AI a kształtowanie postaw społecznych. Wyzwania edukacyjne, etyczne, prawne i gospodarcze”	Akademia Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
134	Projekt Nastolatkowie XXI wieku Plus	Stowarzyszenie YoWo Poland
135	Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Sensoryczny Kogel-Mogel”	
136	Ogólnopolski Program Edukacyjny „Akademia Łowców Odpadów”	PreZero Sp. z o.o.
137	V Piaseczyńskie Zawody Pożarnicze Aniołów Floriana 2025 r.	Stowarzyszenie Anioły Floriana
138	Chcę wiedzieć 2.0! – cykl 3 debat	Białołęcki Ośrodek Kultury
139	29. Międzynarodowy Festiwal Teatrów dla Dzieci i Młodzieży „Korczak Dzisiaj”	Polski Ośrodek Międzynarodowego Stowarzyszenia Teatrów dla Dzieci i Młodzieży ASSITEJ
140	Projekt edukacyjny „Sukcesu nie mierzy się oceną”	Stowarzyszenie FPUNKT
141	Projekt „Dobry klimat w sieci – walka z dezinformacją klimatyczną wśród młodzieży i dzieci”	Fundacja Przyjaciół Młodzieżowego Strajku Klimatycznego
142	II Ogólnopolska Konferencja „MOCNI” dla pracowników placówek wsparcia dziennego i świetlic środowiskowych	Fundacja Pomocy Dzieciom POCIECHA
143	Noc Bibliotek 2025	Centrum Edukacji Obywatelskiej
144	„Inkluzja NIE iluzja. Partycypacja. Obywatelskość. Samostanowienie – I Ogólnopolska Konferencja Samorzecznicza”	Fundacja „Pro Aperte”
145	Kampania BohaterON w Twojej Szkole 2025	Fundacja Sensoria
146	Konferencja „Szkoła bez konfliktów? Rola mediacji rówieśniczej w budowaniu kultury dialogu”	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Kielce
147	Konferencja Cyber24Day	Defence24 Sp. zo.o
148	43. Międzynarodowy Festiwal Filmów dla Młodej Widowni Ale Kino! w Poznaniu	Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu
149	Projekt „Pomagajka SAN”	Społeczna Akademia Nauk

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
150	Projekt edukacyjny „Sukcesu nie mierzy się oceną”	Stowarzyszenie FPUNKT
151	VIII Ogólnopolska Konferencja „Bo jakie będą początki taka będzie przyszłość. 100-lecie żłobków w Polsce – Czego uczy nas historia?”	I Ogólnopolskie Stowarzyszenie Publicznych i Niepublicznych Żłobków i Klubów Dziecięcych
152	Akcja „Akceptacja. Nie oceniaj. Zaakceptuj”	Fundacja NieOdkładalni
153	Program „Mediacja rówieśnicza w szkole metodą przeciwdziałania agresji i niedostosowaniu społecznemu młodzieży”	Sądu Okręgowego w Lublinie
154	Projekt edukacyjny „JESTEM OK”	Przedszkole nr 4 w Dąbrowie Górniczej
155	II Środkowopomorskie Forum „BLIŻEJ SPEKTRUM. AUTYZM – PRACA – POTENCJAŁ”	Fundacja „Zdążyć z Miłością”
156	V Ogólnopolski Dzień Osób Dializowanych 2025 „Dzieci na dializie – niech ich marzenia rosną bez ograniczeń”	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Moje Nerki
157	XXI KAMPANIA BIAŁYCH SERC – Europejski Solidarny Protest Przeciwko Narkotykom i Przemocy	Stowarzyszenie Hospicjum Królowej Apostołów w Mławie – Grupa Zalewski
158	II Kongres Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego Przegląd Pediatryczny	Polskie Towarzystwo Pediatryczne
159	Akcja edukacyjna „Mam prawo do”	Stowarzyszenie Polski Komitet Narodowy UNICEF
160	Przegląd Szkolnych Akademii Patriotycznych „Pamięć – Duma – Pokolenie”	Klub Honorowych Dawców Krwi Polskiego Czerwonego Krzyża im. Św. Mikołaja w Piotrowicach
161	Wystawa prac „Niebieski Sweter z Żółtą Dziurą. Prawdziwa historia kłamstwa”	Związek Ukraińców w Polsce, Oddział w Przemyślu
162	XVII Międzyszkolny konkurs plastyczny „Prawa dziecka”	Szkoła Podstawowa nr 28 w Toruniu

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
163	Spotkanie z rodzicami i rodzicami zastępczymi oraz autorem książki „Rodzicielstwo skoncentrowane na rozwiązaniach”	Fundacja Pomocy Dzieciom ULICA
164	Konferencja „Adwokat dla oświaty – wyzwania współczesnej edukacji”	Sekcja Prawa Oświatowego przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie
165	Konferencja pt. „Informacja, komunikacja, pomoc”	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zduńskiej Woli
166	Konferencja „Dziecko podmiotem prawa”	Uniwersytet SWPS
167	Kampania edukacyjna „Błędy kształcą”	Spoko Polski Patrycja Michalik
168	Konkurs „Choinki Jedynki”	Polskie Radio S.A.
169	Międzynarodowa konferencja „Uważność i współczucie – o mądrości, która wspiera dobrostan i może zmieniać świat”	Fundacja EduMind
170	Program „Stacja Galaxy 3.0. Bezpieczne Miejsce w Sieci”	Samsung Electronics Polska
171	XVIII Gminny Konkurs o Prawach Dziecka „Nie ma dzieci – są ludzie”	Szkoła Podstawowa im. Romualda Traugutta w Jagatowie
172	III Brzeski Festiwal Praw Dziecka	Opolska Fundacja Inicjatyw Gospodarczych i Społecznych Alma Prudentia przy Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Brzegu
173	Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Udostępnione dzieciństwo. Małoletni w przestrzeni cyfrowej”	Wydział Prawa i Administracji UKSW w Warszawie
174	IX edycja inicjatywy „Paczka dla Dzieciaka na Święta od Strażaka i Wojaka”	Ochotnicza Straż Pożarna Grupa Ratownictwa Specjalistycznego „Strażacy Wspólnie przeciw Białaczce”
175	Program edukacyjny „Cyfrowe Mosty – pomysły dla dorosłych, jak towarzyszyć dzieciom w cyfrowym świecie”	Centralny Ośrodek Informatyki

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
176	Forum Zdrowia Dzieci	Grupa Polskie Towarzystwo Wspierania Przedsiębiorczości S.A.
177	Projekt edukacyjny „Adwokatura przeciwko przemocy”	Naczelna Rada Adwokacka
178	Międzynarodowy Projekt Edukacyjny „Latający Plecak Życzliwości”	Publiczna Szkoła Podstawowa nr 52 SPECTO w Poznaniu
179	V Integracyjny Festiwal Młodych Talentów „Adventure Festiwal” im. Artura Przygody	Stowarzyszenie Dwie Strony Medalu
180	Projekt „Prawa człowieka zaczynają się od praw dziecka. Nie bądź obojętny, nie lekceważ – szanuj i pomagaj”	Zespół Szkół nr 7 w Bydgoszczy
181	X Konferencja „Spektrum potrzeb”	Niepubliczna Terapeutyczna Szkoła Postawowa „Bajka” w Suwałkach
182	Innowacja społeczna: „Misja: Ratunek”	Fundacja Allergia
183	Zajęcia edukacyjne dla dzieci pn. „Czy pies przewodnik ma pchły?”	Urząd Miasta Opola
184	II Lubuskie Forum Samorządów Uczniowskich	Lubuski Kurator Oświaty, I Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. T. Zana we Wschowie
185	XXVIII Ogólnopolska Olimpiada Wiedzy o Prawie	II Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Toniego Halika w Ostrołęce
186	Konferencja „Głos Młodych: Sprawczość, Prawa, Przyszłość”	Urząd Miasta Gdynia
187	Powiatowo-Gminny Alians Przeciw Depresji w Powiecie Wyszkowskim	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wyszkowie
188	II Ogólnopolska Konferencja Psychiatrii Środowiskowej Dzieci i Młodzieży „Dziecko i nastolatek w świecie relacji – wyzwania i możliwości psychiatrii środowiskowej”	Towarzystwo Psychiatrii Psychologii Psychoterapii Terapii Środowiskowej Dzieci i Młodzieży
189	Film animowany „Orzełek Iggy”	Horus Movies Animation Sp. z o.o.

LP.	NAZWA WYDARZENIA	ORGANIZATOR
190	Międzynarodowe sympozjum naukowe „Cyberzagrożenia i dezinformacja”	Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie
191	Jubileusz 60-lecia 161. Warszawskiej Drużyny Harcerskiej Nieprzetartego Szlaku „Słoneczni wędrowcy”	Zespół Szkół Specjalnych nr 89 w Warszawie oraz 161. Warszawska Drużyna Harcerska Nieprzetartego Szlaku „Słoneczni wędrowcy”
192	7. Kongres „Zdrowie Polaków”	prof. dr hab. n. med. Henryk Skarżyński, Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu
193	IV Wojewódzki Przegląd Kolęd i Pastorałek Szkół Specjalnych Skaryszewska „Kolędy świata”	Zespół Szkół Specjalnych nr 89 w Warszawie
194	Konferencja EduKompas VULCAN. Kierunek: Uczeń w centrum	VULCAN Sp. z o.o.
195	XV Jubileuszowy Kongres Polskiego Towarzystwa Lipidologicznego	Polskie Towarzystwo Lipidologiczne
196	Kampania Kolejowa ABC III	Urząd Transportu Kolejowego
197	II Ogólnopolski Konkurs Prawa Rodzinnego i Spadkowego	Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
198	Dzień Bezpiecznego Internetu 2026	Państwowy Instytut Badawczy NASK
199	V Ogólnopolska Konferencja Prawa Rodzinnego „Małoletni w rodzinie – aspekty prawne”	Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Toruń oraz Katedra Prawa Cywilnego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
200	Konkurs wiedzy o społeczeństwie „Bezpieczeństwo i prywatność dzieci w świecie wirtualnym – wyzwania i zagrożenia”	Wydział Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
201	Przemoc domowa i ochrona dzieci z perspektywy polskiego prawa karnego i cywilnego	Koło Naukowe Prawa Prywatnego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Załącznik nr 6. Wykaz opiniowanych projektów ustaw i rozporządzeń

Zespół Edukacji i Wychowania

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
1	ZEW.400.1.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo oświatowe	Projekt dotyczy wprowadzenia do Prawa oświatowego przepisów regulujących zasady tworzenia i funkcjonowania spółdzielni uczniowskich w szkołach.
2	ZEW.400.2.2025	Zmiany rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu maturalnego	Zmiany polegają w szczególności na dostosowaniu przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu maturalnego do potrzeb uczniów będących obywatelami Ukrainy, w tym określeniu specjalnych zasad zdawania egzaminów z języków obcych i języka polskiego.
3	ZEW.400.3.2025	Zmiany rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie egzaminu maturalnego	Nowelizacja Rozporządzenia zakłada szczegółowe warunki i sposób przeprowadzania egzaminu maturalnego dla uczniów kończących szkoły ponadpodstawowe w nowym ustroju szkolnym, regulując m.in. zasady zgłaszania się do egzaminu i jego przebieg oraz sposób oceniania.
4	ZEW.400.4.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty (art. 9i ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela	Rozporządzenie definiuje zasady powoływania składu Kapituły, tryb pracy, kryteria oceniania dorobku, tryb składania wniosków i obsługę administracyjną.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
5	ZEW.400.5.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego	Projekt Rozporządzenia zakłada zastąpienie dotychczasowego przedmiotu „wychowanie do życia w rodzinie" nowym przedmiotem „edukacja zdrowotna", który ma objąć szersze spektrum zagadnień, w tym zdrowie psychiczne, fizyczne i edukację seksualną.
6	ZEW.400.6.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy	Rozporządzenie zakłada wprowadzenie zmiany kwoty bazowej dla nauczycieli oraz dodatkowo podwyższenie średniego wynagrodzenia nauczycieli początkujących.
7	ZEW.400.7.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów	Rozporządzenie określa szczegółowe zasady, terminy oraz wymagane dokumenty niezbędne do przeprowadzenia rekrutacji uczniów do publicznych placówek oświatowych na wszystkich etapach kształcenia.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
8	ZEW.400.8.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym	Rozporządzenie zakłada przywrócenie pełnego wymiaru trzech godzin tygodniowo nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej, ujednolicając zasady finansowania i organizacji tych zajęć dla wszystkich mniejszości w Polsce.
9	ZEW.400.9.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych	Rozporządzenie proponuje wprowadzenie zmiany polegającej na umożliwieniu zwolnienia z nauki drugiego języka nowożytnego uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, realizujących naukę języka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej lub języka regionalnego.
10	ZEW.400.10.2025	Ustawa o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela i niektórych innych ustaw	Ustawa zakłada wprowadzenie korzystniejszych rozwiązań zawartych w pragmatyce zawodowej nauczycieli, w szczególności w zakresie wynagradzania, czasu pracy i ochrony stosunku pracy oraz doprecyzowanie niektórych przepisów pragmatyki zawodowej.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
11	ZEW.400.11.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli	Rozporządzenie ma na celu określenie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, którzy będą nauczać nowego przedmiotu wprowadzanego do szkół, tj. edukacji zdrowotnej.
12	ZEW.400.12.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia	Rozporządzenie wprowadza zmiany w obowiązującej podstawie programowej, czyli określeniu zaktualizowanych treści nauczania, wymagań edukacyjnych oraz celów kształcenia dla uczniów liceów, techników i branżowych szkół II stopnia
13	ZEW.400.13.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli	Rozporządzenie zakłada usprawnienie organizacji kształcenia specjalnego, w tym m.in. doprecyzowanie zasad przyjmowania uczniów z nowymi orzeczeniami do oddziałów specjalnych w trakcie roku szkolnego.
14	ZEW.400.14.2025	Ustawa o zmianie ustawy Prawo oświatowe	Ustawa zmierza do ujednolicenia zasad zatrudniania przez dyrektorów publicznych przedszkoli osób niebędących nauczycielami z zasadami obowiązującymi w odniesieniu do szkół.
15	ZEW.400.15.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie oddziałów i szkół sportowych oraz oddziałów i szkół mistrzostwa sportowego	Celem zmian zawartych w Rozporządzeniu jest dostosowanie organizacji szkolenia sportowego do potrzeb demograficznych oraz uproszczenie procedur dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
16	ZEW.400.16.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie sposobu podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między jednostki samorządu terytorialnego w roku 2026	Rozporządzenie określa precyzyjny algorytm finansowy, według którego państwo wylicza i przekazuje poszczególnym gminom oraz powiatom środki z budżetu na utrzymanie szkół i wynagrodzenia nauczycieli w 2026 roku.
17	ZEW.400.17.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw	Nowelizacja Ustawy polega na przedłużeniu legalności pobytu uchodźców wojennych z Ukrainy do 4 marca 2026 r. i wprowadza jednocześnie obowiązek posiadania numeru PESEL oraz uzależnia wypłatę świadczeń, takich jak 800+ od realizacji obowiązku szkolnego w polskim systemie oświaty.
18	ZEW.400.18.2025	Ustawa o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw	Celem Ustawy jest w szczególności umożliwienie wdrożenia w szkołach kompleksowej reformy programowej w zakresie wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opartej na dokumencie pt. „Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji”.
19	ZEW.400.19.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw	Projekt dotyczy utworzenia w Polsce instytucji Rzecznika Praw Ucznia na różnych szczeblach (Krajowego, Wojewódzkiego, Powiatowego i Gminnego (Miejskiego), Szkolnego) oraz określenia w przepisach prawa oświatowego katalogu praw i obowiązków uczniów.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
20	ZEW.400.20.2025	Ustawa o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw	Ustawa zakłada wprowadzenie zmian w polityce oświatowej państwa na okoliczność przemian demograficznych w społeczeństwie.
21	ZEW.400.21.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej	Celem Rozporządzenia jest doprecyzowanie zakresu danych gromadzonych w Systemie Informacji Oświatowej, w szczególności informacji o indywidualnym przygotowaniu przedszkolnym i indywidualnym nauczaniu oraz danych o uczestnictwie uczniów w zajęciach edukacji zdrowotnej.
22	ZEW.400.22.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze budownictwo	Rozporządzenie określa poziomy i opisy kwalifikacji zawodowych w branży budowlanej, dostosowane do Polskiej Ramy Kwalifikacji, aby ułatwić ich porównywanie i rozwój kompetencji w tym sektorze.
23	ZEW.400.23.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie oceny pracy nauczycieli	Rozporządzenie dotyczy zmian w zasadach oceny pracy nauczycieli i dyrektorów szkół, polegających m.in. na uproszczeniu kryteriów oraz rezygnacji z dodatkowych kryteriów oceniania.
24	ZEW.400.24.2025	Ustawa o zmianie ustawy o samorządzie województwa oraz niektórych innych ustaw	Ustawa dotyczy zmian w przepisach regulujących organizację i funkcjonowanie samorządu województwa oraz powiązanych z nim instytucji i procedur.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
25	ZEW.400.25.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy	Rozporządzenie określa zmiany w zasadach funkcjonowania uczniów ukraińskich w polskim systemie oświaty.
26	ZEW.400.26.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych	Określa zasady wydawania orzeczeń i opinii przez zespoły orzekające w publicznych poradniach, w tym tryb ich sporządzania, zakres informacji oraz procedury postępowania wobec dzieci i uczniów wymagających wsparcia.
27	ZEW.400.28.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie wzoru legitymacji służbowej nauczyciela	Rozporządzenie określa nowy wzór legitymacji służbowej nauczyciela w formie karty, dostosowany do zmian wprowadzonych ustawą o aplikacji mObywatel, która przewiduje wprowadzenie mLegitymacji jako podstawowego dokumentu.
28	ZEW.400.29.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu opracowywania sprawozdania z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli	Rozporządzenie określa szczegółowe zasady przygotowywania sprawozdań o średnich wynagrodzeniach nauczycieli, w tym sposób obliczania wynagrodzeń, zakres gromadzonych danych oraz tryb sporządzania i przekazywania sprawozdania.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
29	ZEW.400.30.2025	Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów zmieniające zarządzenie w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji	Zarządzenie dostosowuje skład Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji do aktualnych przepisów.
30	ZEW.400.31.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty	Rozporządzenie określa nowe zasady działania Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty, dostosowane do zaktualizowanego upoważnienia ustawowego w Karcie Nauczyciela.
31	ZEW.400.32.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli	Rozporządzenie dostosowuje zasady sporządzania arkuszy organizacji szkół i przedszkoli do zmian ustawowych, w tym rezygnacji z obowiązku opiniowania arkuszy przez kuratora oświaty oraz wprowadzenia nowej definicji ramowych planów nauczania.
32	ZEW.400.34.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie ramowego planu nauczania dla publicznej szkoły podstawowej	Rozporządzenie określa nowy ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej, dostosowany do zmian w ustawie Prawo oświatowe, w tym nowej definicji ramowego planu oraz nowej podstawy programowej.
33	ZEW.400.35.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	Rozporządzenie wprowadza nową podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, dostosowaną do zmian ustawowych planowanych na 1 września 2026 r., w tym nowej definicji podstawy programowej.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
34	ZEW.400.36.2025	Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie egzaminów eksternistycznych	Rozporządzenie dostosowuje zasady przeprowadzania egzaminów eksternistycznych do zmian w podstawach programowych i ramowych planach nauczania, w tym do wprowadzenia nowego przedmiotu – edukacji obywatelskiej.

Zespół Edukacji Cyfrowej i Bezpieczeństwa w Sieci

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
35	ZEC.400.1.2025	Projekt ustawy o systemach sztucznej inteligencji	Projekt obejmuje wprowadzenie krajowych zasad funkcjonowania i nadzoru nad systemami sztucznej inteligencji, w tym określenie właściwych organów oraz procedur kontrolnych.
36	ZEC.400.2.2025	Projekt ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych w internecie	Projekt zakłada wprowadzenie mechanizmów ograniczających dostęp dzieci i młodzieży do treści nieodpowiednich w środowisku cyfrowym, w tym nałożenie określonych obowiązków na dostawców usług internetowych.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
37	ZEC.400.4.2025	Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe dotyczący zakazu korzystania z telefonów komórkowych w szkołach	Projekt dotyczy wprowadzenia zakazu korzystania przez uczniów szkół podstawowych na terenie szkoły z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych umożliwiających porozumiewanie się na odległość, a także możliwości wprowadzenia analogicznych ograniczeń w szkołach ponadpodstawowych.
38	ZEC.400.7.2025	Propozycja przedłużenia okresu stosowania rozporządzenia (UE) 2021/1232 dotyczącego wykrywania treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci	Propozycja zakłada tymczasowe odstępstwo od zasady poufności komunikacji elektronicznej w zakresie niezbędnym do wykrywania, zgłaszania oraz usuwania materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci w internecie.

Zespół Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
39	ZSM.420.90.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wzoru zaświadczenia potwierdzającego złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy	Projekt dotyczy wprowadzenia wzoru zaświadczenia potwierdzającego złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy dla cudzoziemców.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
40	ZSM.400.8.2025	Projekt ustawy o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w europejskim systemie informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS)	Projekt dotyczy wdrożenia w Polsce przepisów ustanawiających system, który umożliwia sprawdzanie obywateli państw trzecich zwolnionych z obowiązku wizowego pod kątem zagrożeń dla bezpieczeństwa, ryzyka nielegalnej imigracji lub zagrożeń epidemiologicznych przed ich wjazdem do państw UE.
41	ZSM.400.4.2025	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólny system powrotów obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających w Unii oraz uchylającego dyrektywę 2008/115/WE, dyrektywę 2001/40/WE i decyzję 2004/191/WE”	Rozporządzenie zakłada ustanowienie wspólnych zasad i procedur w państwach UE dotyczących powrotu obywateli państw trzecich, którzy nielegalnie przebywają na jej terytorium.
42	ZSM.420.84.2025	Projekt Ustawy o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi	Projekt przewiduje utworzenie i wzmocnienie ram instytucjonalnych: umocowanie Krajowego Koordynatora ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, Wojewódzkich Zespołów, Międzyresortowego Zespołu oraz ustanowienie Sprawozdawcy Krajowego.
43	ZSM.400.14.2025	Projekt rozporządzenia w sprawie ustanowienia wspólnego sytemu powrotów, które jest przedmiotem prac Grupy Roboczej ds. Integracji, Migracji i Wydaleń	Projekt zakłada wprowadzenie przepisów dotyczących zakazu wjazdu dla obywateli państw trzecich, którzy nielegalnie przebywają na terytorium Unii Europejskiej.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
44	ZSM.400.13.2025	Wniosek dotyczący Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólny system powrotów obywateli państw trzecich przebywających nielegalnie w Unii oraz uchylającego dyrektywę 2008/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektywę Rady 2001/40/WE oraz decyzję Rady 2004/191/WE 2025/0059	Celem wniosku jest zapewnienie skutecznego powrotu i readmisji nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich.
45	ZSM.400.5.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi	Projekt dotyczy zmian w przepisach regulujących postępowanie przed sądami administracyjnymi, w tym zasad prowadzenia spraw i funkcjonowania tych sądów.
46	ZSM.422.2.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw	Projekt dotyczy zmian w przepisach regulujących zasady wjazdu, pobytu i wyjazdu cudzoziemców oraz powiązanych procedur administracyjnych.
47	ZSM.441.457.2025	Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie czasowego ograniczenia prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej	Projekt zakłada wprowadzenie czasowego ograniczenia prawa do składania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Polski.
48	ZSM.400.6.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw	Projekt zakłada zmiany w zasadach legalizacji pobytu, dostępu do rynku pracy oraz korzystania ze świadczeń i usług publicznych przez obywateli Ukrainy w Polsce w związku z konfliktem zbrojnym

Zespół Zdrowia i Spraw Socjalnych

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
49	ZZS.400.1.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmieniającego rozporządzenie w sprawie dokumentacji pracowniczej	Projekt ma na celu uwzględnienie zmian wprowadzanych ustawą z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw dotyczących uzupełniającego urlopu macierzyńskiego.
50	ZZS.400.2.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wniosków dotyczących uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem oraz dokumentów dołączanych do takich wniosków	Rozporządzenie określa treść wniosków dotyczących uprawnień rodzicielskich pracowników oraz dokumentów dołączanych do tych wniosków.
51	ZZS.400.3.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy	Dotyczy przeciwdziałania zjawiskom niepożądanym w miejscu pracy, m.in. dyskryminacji, molestowania i mobbingu.
52	ZZS.400.4.2025	Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z poprawą bezpieczeństwa ruchu drogowego	Celem jest stworzenie systemu przepisów prawa ukierunkowanych na skuteczne przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom godzącym nie tylko w bezpieczeństwo ruchu, ale także w bezpieczeństwo powszechne.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
53	ZZS.400.5.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie zmiany rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień	Projekt dotyczy zmian w przepisach regulujących m.in. kwestie kadrowe dla tego zakresu świadczeń, zespołu interdyscyplinarnego, warunków udzielania świadczeń z zakresu opieki psychiatrycznej dzieci i młodzieży w ramach poziomów referencyjnych.
54	ZZS.400.6.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmieniającego rozporządzenie w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności	Projekt zakłada przygotowanie szczegółowych zasad wydawania orzeczeń o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności, wydłużając okresy ważności tych orzeczeń,
55	ZZS.400.7.2025	Projekty rozporządzeń Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmieniających: – rozporządzenie w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków, – rozporządzenie w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno–rentowe.	Projekty mają na celu wsparcie rodziców doświadczających straty dziecka w obszarze odpowiednio: zasiłku macierzyńskiego i zasiłku pogrzebowego.
56	ZZS.400.8.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy	Celem projektu jest uporządkowanie definicji deliktów prawa pracy związanych z występowaniem różnych form przemocy w miejscu pracy.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
57	ZZS.400.9.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 czerwca 2025 r., dotyczącego grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży w jednostkach systemu oświaty	Celem projektu jest wzmocnienie ochrony zdrowia dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym poprzez wskazanie zasad, którymi należy się kierować przy komponowaniu posiłków w ramach żywienia zbiorowego na terenie ww. jednostek.
58	ZZS.400.11.2025	Projekt rozporządzenia w sprawie kluczowych zaleceń dotyczących organizacji opieki kardiologicznej i postępowania klinicznego	Projekt określa szczegółowe działania, jakie powinny być podjęte w ramach opieki kardiologicznej na poszczególnych jej etapach, a tym samym wprowadza jednolitą ścieżkę diagnostyki i leczenia świadczeniobiorców z chorobami układu krążenia.
59	ZZS.400.12.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze gospodarki wodno-ściekowej, rekultywacji i remediacji	Celem jest zapewnienie właściwie opracowanego opisu kwalifikacji sektorowych i wolnorynkowych, które będą włączane do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.
60	ZSS.400.1.2025	Projekt ustawy o wzmocnieniu stosowania prawa do jednakowego wynagrodzenia mężczyzn i kobiet za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości	Celem projektu jest wzmocnienie prawa do równouprawnienia kobiet i mężczyzn w miejscu pracy.

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
61	ZZ.400.1.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz niektórych innych ustaw	Projekt wprowadza zmiany w wykorzystanej w przepisach ustawy terminologii, która jest archaiczna i może przyczyniać się do stygmatyzacji osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz w przepisach dotyczących stosowania przymusu bezpośredniego wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.
62	ZZ.400.2.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie standardu organizacyjnego opieki zdrowotnej w podmiotach wykonujących działalność leczniczą udzielających świadczeń zdrowotnych w ramach opieki długoterminowej	Rozporządzenie ma na celu określenie jednolitego standardu organizacji opieki zdrowotnej przez podmioty wykonujące działalność leczniczą udzielające świadczeń zdrowotnych w ramach opieki długoterminowej, niezależnie czy opieka ta jest finansowana ze środków publicznych czy prywatnych.
63	ZZ.400.3.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie dokumentacji medycznej prowadzonej w podmiotach leczniczych dla osób pozbawionych wolności	Projekt odpowiada na potrzebę zmiany przepisów odnoszących się do modyfikowania dokumentacji medycznej dziecka, które pochodzi od matki pozbawionej wolności i przebywało z nią lub urodziło się w jednostce penitencjarnej (areszcie śledczym albo zakładzie karnym), w przypadku przeprowadzenia procedury przysposobienia (tzw. adopcji) wobec takiego dziecka

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
64	ZZ.400.4.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy o opiece zdrowotnej nad uczniami oraz niektórych innych ustaw	Celem projektu jest poprawa dostępności do profilaktycznej opieki zdrowotnej w szkole i odpowiedź na sytuację zbyt małej liczby pielęgniarek w środowisku nauczania i wychowania oraz higienistek szkolnych.
65	ZZ.400.5.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia zmieniającego rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia stomatologicznego	Projekt dotyczy zmian w obszarze świadczeń stomatologicznych.
66	ZZ.400.6.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw	Celem projektu jest dodanie do ustawy o działalności leczniczej działu IIA „Regulacje szczególne dotyczące działalności leczniczej obejmującej realizację zadań w zakresie urodzeń, martwych urodzeń i zgonów”
67	ZZ.400.7.2025	Projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia zmieniającego rozporządzenie w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych	Założeniem projektu jest poszerzenie katalogu chorób zakaźnych, przeciw którym przeprowadza się obowiązkowe szczepienia ochronne.

Zespół Prawa Karnego

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
68	ZPK.420.9.2025	Projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Karny	Projekt przewiduje m.in. wprowadzenie surowszej odpowiedzialności za przestępstwa wobec one na celu wzmocnienie ochrony funkcjonariuszy publicznych oraz osób działających w interesie publicznym.
69	ZPK.420.7.2025	Projekt ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym oraz ustawy – Prawo oświatowe	Projekt wprowadza zmiany proceduralne i zakresowe, m.in. zastąpienie obowiązku przedstawiania zaświadczeń o niekaralności przez rodziców/opiekunów pomagających w szkołach oświadczeniem.
70	ZPK.400.1.2025	Projekt Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującej decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW	Celem Dyrektywy jest zapewnienie ofiarom przestępstw podmiotowe traktowanie, dostęp do informacji, bezpłatnego wsparcia oraz wymiaru sprawiedliwości oraz zapobieżenie powtórnej wiktymizacji.
71	ZPK.422.2.2025	Nowelizacja Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz materiałów przedstawiających niegodziwe traktowanie dzieci w celach seksualnych (tzw. dyrektywa CSA, recast dyrektywy 2011/93/UE)	Nowelizacja ma na celu dostosowanie przepisów UE do nowych zagrożeń w środowisku cyfrowym, m.in. poprzez rozszerzenie definicji przestępstw (np. o materiały generowane komputerowo i tzw. grooming online) oraz wzmocnienie obowiązków państw i platform internetowych w zakresie wykrywania i zgłaszania takich treści.

Zespół Spraw Rodzinnych i Nieletnich

LP.	SYGNATURA	AKT PRAWNY	PRZEDMIOT
72	ZOM.400.1.2025.AB	Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw	Projekt ustawy zakłada zmiany w Kodeksie mające usprawnić i przyspieszyć postępowania sądowe, m.in. poprzez uproszczenie procedur oraz większe wykorzystanie narzędzi cyfrowych. Dodatkowo wprowadza korekty w innych powiązanych ustawach, aby zwiększyć efektywność działania sądów i poprawić dostęp obywateli do wymiaru sprawiedliwości.
73	ZRN.400.2.2025.AG	Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw	Projekt ustawy ma na celu ułatwienie dostępu do procedury rozwodowej z pominięciem dłużej trwającego i bardziej kosztownego postępowania przed sądem.

Rzecznik
Praw Dziecka

Rzecznik Praw Dziecka to konstytucyjny organ władzy państwowej, stojący na straży praw dziecka, monitorujący ich przestrzeganie, interweniujący w przypadku naruszeń oraz podejmujący szerokie działania na rzecz bezpieczeństwa i dobra najmłodszych.

Więcej informacji na stronie:
BRPD.GOV.PL